Utrecht University Library
Partner in Science
Universiteit Utrecht

Bonum universale de proprietatibus apum

https://hdl.handle.net/1874/179875

Thomas Cantipratanus de apibus
seu bono universali. quartum
recensitus a M. N. Georgio Colvi-
nerio Duaci.

Incipit liber qui dicitur bonum vniuerſale de ꝓprietatibus apum.

REuerendo in xp̄o patri fratri hüberto magiſtro ordinis p̄dicatorum frater humilis cuius nomen ad pñs non vrget neceſſitas nominari Rogatus inſtantiſſime a quibuſdaz familiaribus meis librūz de prelatis et ſubditis multa ſolicitudine et labore ɔſcripſi Reuolui autem librūz illū de natura rerum quem ip̄e multo laboȝ per annos q̄ndecim de diuerſis autoribus vtiliſſime compilaui In quo capitulū de apibus ſcd̄z philoſophū Ariſtotilem. Solinum. Plinium. magnū baſilium. Ambroſium epiſcopum et Jacobum acconenſem cū magna ɔſideratione cōſperi Cuius ſerie omnis ſtatus hominū maxime in prelatis et ſb̄ditis necnon ſpecialiſſime modus viuendi clauſtralium poterit ɔprehendi. Hoc ergo capitulum exponere ſimpliciter ⁊ moraliſare preſumēs Primū librum de prelatis. ſecundū de ſubditis ſub diuerſis et intitulatis capitulis ɔſummaui Quibus etiaz capitulis ſc̄m materiam exempla aptata et appropriata coniunxi. que noſtris temporib⁹ vel prope noſtra tempora contigerūt Et ego quidē in pluribus hoc vitaui vt terras ciuitates vel opida nomiata non ponerez in quibus rerum geſta patrata ſunt eo ꝙ ip̄is adhuc viuētibus et fugientibus hunc glorie fauorez verecundiam facere formidarem. ⁊ vtiqꝫ in hoc nihil imitari volenti deperit vel legenti Interdum etiaz et dicta philoſophorūz diuerſis locis inſerui. A te igitur pater ſācte laboris mei ſtudium corrigatur et correctum diuerſis domibus filijs et fratribus noſtris reſcribendum ocius ordinet̄. vt in nepotes filiorū ſemen ſanctum vberius transfundat̄ Hoc aūt in fine libri lectoēs ſingulos humiliter deprecor vt in miſſa vna mihi miſero ſubueniant vel ſubueniri faciant decedenti quod vnū a vob pro tanto labore pro ſūma remuneratione requiro. Neqꝫ eni ſpernendum opus legentibus credo vt mihi hanc vicem rependere negent cū vnuſquiſqꝫ ratōnis capax lucide videat omni ſtatui omni ɔditioni hominū per diuerſificatas ip̄ius text⁹ ſententias et vniuerſaꝝ reꝝ narrata geſtarum iocunde nimis et gratiſſime cōuenire vic forte in multis tractatib⁹ generalius aliquid inueniri Unde et nomen ip̄ius bonum vniuerſale de apib⁹ prenotaui Valeat igit̄ veſtra paternitas et in euū longuz ad decus ordinis noſtri incolumem vos xp̄i pietas tueatur.

Q xp̄us eſt ſumm⁹ prelat⁹ eccleſie cui om̄es prelati obedire tenent̄.

VNuz caput xp̄m in vnitate eccl̄e fideles hn̄t. ⁊ huic obedire satagūt tanq̄ regi. ſub ħ rege oēs ꝑticulares eccl̄ie p̄latos hn̄t tanq̄ reges q̄ vtiqꝫ in clero miniſterio fidei dn̄ant̄ Qualis āt p̄latus eē debeat in p̄mo oīn text⁹ oñt

Quod prelatus debet eſſe bone vite et bone fame Ca. primũ.

Rex inquit apuꝫ mellei coloris eſt ex electo flore et ex om̃i copia fact⁹. Quid in melle niſi moꝝ ſinceritas. ⁊ q̃d in flore niſi fame redolentia deſignatꝛ. Quantũ aũt ad ſe bonã ꝯſcienciã neceſſe eſt habere prelatũ. quantuꝫ vero ad ꝓximũ bonã famam. Vnde beat⁹ Aug⁹. Conſcientia tibi. fama aũt ꝓximo tuo. Sꝫ vt ſeneca dicit. pleriqꝫ famã. ꝯſcientiã pauci ferentꝛ et tales vtiqꝫ metu peccare ceſſant. nõ innocentia. Quanta dementia eſt vereri ne infameris ab infamibus. Quid in noſtra refert ꝯſcientia. an ſurſum an deorſũ ſonent iſti. Sapiens cogitat ſꝑ q̃lis vita nõ q̃nta ſit Non eni viuere bonuꝫ eſt ſed bene viuere. Non vt placeas viuas ſed qualis ſis ſtudeas Magnũ eſt nolle laudari et eſſe laudabilẽ. Gaudium verũ niſi ſapienti ꝯtingit q̃d eſt animi ſui bonis veriſqꝫ fidentis. Cogita ergo hũc eſſe ſapientie affectum. gaudĳ qualitatẽ et hoc eſt gaudiũ ꝯſcientie bone. verũtamen neceſſe ẽ ad alienã virtutẽ exercendã exercẽi quemlibet ⁊ ſuã. et talem ſuã inſtituat vt ꝓuocet alienã. Ipſe ſalutis noſtre ꝑnceps Jheſus ſuis precepit dicens Sic luceãt opera veſtra bona corã hominib⁹ vt glorificent pr̃em veſtrũ qui eſt in celis. Et hoc q̃dem intus neceſſe eſt vt reſultantia lucis ſecũdo foras ad ꝓximos deferatꝛ. Hoc etiã apoſtolus Paulus ad romanos ſcribens dicit. Prouidẽtes bona nõ tm̃ coram deo in ꝯſcientia ſcꝫ. veꝝ etiã corã omnib⁹ hominib⁹ Notandũ aũt ꝙ textus dicit. ex electo flore Ex redolentia eni bone fame prelat⁹ eligi debet. nõ ſe ipm̃ intrudere. quia nemo aſſumit ſibi honorem. ſed qui vocatur a deo ſicut aaron. Ex omni inquit copia fact⁹ ſuppl[e] eſſe debet Qui eni offendit in vno factus eſt omniũ reus. De tali ergo prelato Oſeus ꝓpheta gratulabundus exclamat. Vitis frondoſa iſrahel fructus adequatus eſt ei. Bonus eni prelatus bonos ſubditos facit. Vnde ſeneca dicit. Nulla res magis animos in malum declinabiles reuocat ad rectũ et prouocat ad honeſta q̃ꝫ maioꝝ noſtroꝝ ꝯuerſatio bona. Paulatiꝫ eni deſcẽdit in pectora ⁊ vim preceptoꝝ obtinet. frequẽter aſpici. frequẽter audiri. occurſuſqꝫ ipſe ſapientiuꝫ iuuat et vix aliquid in eorũ actibus trãſit vnde non recte proficias Et reuera ſi nobis animũ boni viri liceret inſpicere. O q̃ꝫ pulcherrimam faciem q̃ꝫ ſanctam q̃ꝫ ex magnifico placidoqꝫ refulgentẽ viderem⁹ Quicũqꝫ ergo inſtituitꝛ culmine aliq̃ et nõ ꝓficit. hic om̃i amente deterior. De mõ electiõis et electo nr̃i tp̃is quoddaꝫ memorabile referã q̃d nobili ⁊ ſancto viro philippo milite de mõmiral narrãte ꝯgnoui. Cenomanẽſ inclita citas et nota eſt q̃ dudũ ſꝫ rege anglie. nũc aũt regis frãcie ſbiacet poteſtati. hec multis ãnis ſine vere vite paſtore languerat. et mortuo epiſcopo electionis dies inſtabat.

at quoniā vix eſt ꝯgregatio aliqua
in perſonis adeo deſolata qui vnū
ſaltem habeat qui filiali pietate de
magno defectu ecc̄ie doleat et gau/
deat de profectu Quidaz ipſius ec
cleſie vere canonicus ad quandam
famoſiſſime ſanctitatis ꝯcluſaz pro
digno epiſcopo eligēdo orationes
petiturus acceſſit·cui⁹ precibus illa
commota ab oracōne reuerſa eſt.et
dixit Cariſſime ego rapta in celum
vidi.quia beata maria virgo patro
na eccleſie ꝓ delato negotio ad pe/
des filij rogatura proceſſit . cui fili⁹
dignanter aſſurgens . tuum inquit
erit mater et domina ſtature quem/
cunqꝫ volueris. Secedēs ergo ma/
ter criſti cum angelis ſanctis quaſi
de negocio tractatura tandē reuer
ſa dixit. Placet mihi fili de conſilio
bonoꝝ mauricium quondam archi
diaconum trecenſem in epiſcopū p̄
feci cenomānis. et filius digne inq̄t
elegiſti.ſic fiat . et mox reclnſa cano
nico. Vide ergo cariſſime vt ſecre/
tuz habeas quouſqꝫ factū ſit quod
audiſti. Effuſus ergo vir plus in la
crimas pre gaudio ⁊ ſtupore domi
num benedixit. Quo autē ordine fi
eret propter eligētiuz ꝯuerſionē nec
ſuſpicari quidē poterat . licet ꝓpter
hoc fieri nō dubitaret. Quis autem
hic mauricius fuerit breuiter refera
mus. In trecēſi eccleſia archidyaco
nus ꝯſtitut⁹ circuibat dyoceſim pe
des ⁊ eā in ſolo baculo in p̄dicacio
nis officō viſitabat Archidyacona
tu vero poſtmodū derelicto mona/
ſteriū nigraꝝ monialiū q̄ruz elemo
ſinis nutrit⁹ fuẽat adhuc puer expe
cīt.vt eas ad emēdaciorē vitā cor/
rigeret et rudez terre populū predi
cationibus erudiret. Nec eum fefel/
lit effectus. Quid plura? Ad electio
nem ventum eſt . Cenomānis electi
ſunt duo. Prepoſit⁹ ⁊ Decan⁹. quo
rum prim⁹ vir ſenſatus ⁊ nobilis.al
ter vero litterat⁹. ⁊ diues erat Neu
tro igitur alteri volēte cedere dixit
Decano prepoſit⁹. Mihi quidē epi/
ſcopatū expedire nō video. ſed nec
tibi. Mihi ſufficit honor.tibi diuicie
Cedere tibi nolo nec tu mihi. Nihil
ergo reſtat niſi iam in parte dilapi/
dataz eccleſiā per noſtruz litigiū fū
ditus eneruari. Vellem igit̄ ſi velle
tis et vos vt inter nos virū vite ꝓ
batum et humilem concorditer po/
ſtulemus qui confuſionis noſtre ru
inas velit et valeat reparare vel re
ſtaurare· Ecce venerabilis ille mau
ricius vir in omni norma iuſticie ſin
gulariter decoratus qui etiaz totū
munduz poſſet diuina prouidentia
gubernare . Preſto enim ſum cum
meis omnibus tantum hominē po
ſtulare . Et credo certus ꝙ deo et
ſaluti ſue aduerſabitur cōtradicens
Mox decanus ſubridens.ſic fiat in/
quit ſed illa conditione. ſi idem epi/
ſcopatum acceptare noluerit mihi
cedat . Cui mox Prepoſitus exul/
tabundus inclamat. Ratificetur in
quit et fiat. Et mox facta eſt poſtu/
latio conſenſu omnium et firmata.
decanus autem preſumebat Mauri
cium nunquam acceptare preſula/
tum. Prepoſitus vero dignius pre

ſumebat chriſti amore coactū ſactū virum ꝓpter ſalutem multoruz non audere reſpuere iā oblatuz Miſſi ergo duo canonici inueuerūt eū ſecū dum quod ſolebat in via pedirē ad ꝑdicanduz euntem. Litteris igitur ſue vocationis oſtenſis. reſpondit ille. Ibitis ad hoſpitium noſtrum. veſpere autem facta predicatōe redibo. et mane quod domin᷒ dederit reſpondebo. Et factuz eſt ſic Redeuntibus illis ad hoſpicium ꝑceſſit. ille et ꝑdicauit. audiuit inpraſus cōfeſſiones vſqꝫ ad veſperā Redit domum. ſalutat hoſpites. incenat᷒ oratoriuz intrat. ꝑnoctat celebs in ꝑcibus. reſpondit mane canonicis Conſilium dei et matris eius negare non conuenit qđ offertis. Quid plura condigno honore recept᷒ cathedratur ꝯſecrāt ⁊ tanto regimie claruit vt infra quīgētos annos ſimilis ei fuiſſe nō credatur Quid miri. valde ꝯgruū fuit vt taliter electū tale regimen ſit ſecutū. Qualis ꝓlatus eſſe debeat ocul᷒ cordis preeſſe deſiderans hoc videat et relegat. Qualis aūt ꝓlatus eſſe debeat beatus aug᷒ oſtendit in regula ſua dicens Ipſe qui vobis preeſt nō ſe exiſtimet poteſtate dominā̄te. ſed caritate ſeruiente felicez honoē. corā vobis prelat᷒ ſit vobis. timor corā deo ſubiect᷒ ſit pedib᷒ vr̄is. Circa oēs ſeipm̄ bonoꝝ operū ꝓbeat exēplum. corripiat inquietos conſolet̄ puſillanimes. ſuſcipiat infirmos paciens ſit ad omnes diſciplinā libēs habeat. metum imponat. Et q̄uis vtrumqꝫ ſit. neceſſarium. tamen pl᷒ a vobis amari appetat q̄ȝ timeri ſēper cogitans deo ſe pro vobis redditurum eſſe rationē. vnde vos magis obediendo non ſolum veſtri ſꝫ etiaz ſui miſerrimi. q̄ inter vos q̄to in loco ſuperiore tanto in periculo maiore verſatur. Ecce diſcretiſſim᷒ q̄ȝ beue et q̄ȝ ꝑfecte ſtatum debituz prelatorum et nihilomin᷒ ꝯpendioſe deſcripſit. Sed ſanctus et venerabilis benedictus in regula ſua quā poſt auguſtini tempa annis multis dedit prelati ſtatuz plane diſtinxit Abbas inquit qui preeſſe dignus eſt monaſterio. ſemꝑ meminiſſe debet quod dicitur et nomē maioris factis implere. chriſti enim agere vices i monaſterio creditur Et infra. Memor ſit ſemper quia doctrine ſue vel diſcipuloꝝ obedientie vtrarūqꝫ reꝝ in tremendo iuditio dei faciēda erit diſcuſſio· Sciatqꝫ culpe paſtoris imminere quicq̄d in ouibus pr̄familias min᷒ vtilitatis poterit inuenire Et infra. Cū aliquis ſuſcipit nomē paſtoris diſcat dei doctrina ꝓeſſe diſcipulis id eſt omnia bona ⁊ ſancta factis amplius q̄ȝ dictis oſtendere vt capacib᷒ diſcipline mandata domini v̄bis ꝓponat. Duris vero corde et ſimplicioꝛib᷒ factis ſuis diuina precepta dm̄oſtrare Omnia v̄o q̄ diſcipulis docuerit eſſe cōtraria in ſuis actib᷒ vel factis indicet nō eſſe agēda ne aliis ꝑdicans ipſe re ꝓbet effitiatur. Qui autē alic̄ ꝓeſſe geſtit loco ignominie eſt apud indignū dignitas. Prelatus enim

que ſubiecto non proficit nec ſibi ꝓ
deſt Magna vero pars iuſticie in ſe
redit qui proderit alteri Opus ē eni
aliquo ad quem mores noſtri ſe eri
gāt vbi ad regulā praua corrigas
Aliquis vir bon⁹ eligēdus ac ſemꝑ
ante oculos habendus quo tanq̄ȝ
ſpectante viuamus et omnia tāq̄ȝ
illo vidente faciamus. Hic eſt rex p̄
latus apum fideliuȝ qui mellei colo
ris exiſtens ex electo flore ⁊ omni co
pia factus eſt.

¶ Quod ingenio pollentes preferendi
ſunt. Capitulum ſecundum

Reges plures in vno aluea
rio ſepius inchoātur. Et q̄
dē ſi tempore apoſtolorū
in primitiua eccleſia ſm ꝙ paulus
ad corinthios ſcribit nō multi ſapi
entes ſm carnem nō multi nobiles
non multi potētes. poſtea tñ et ma
xime nunc vt in preſenti videri pōt
multi ſapientes ſed ꝓpter carnē. mlꝰ
ti nobiles ſed in carne nō in mente
multi potentes. non ad protegēdū
ſed ad opprimendum pauperes cle
ricos per eccleſias ꝓcreantur. Ta
les morigerati. et ſpiritualib⁹ viris
per ſuos complices preferūtur De
talib⁹ eccleſiaſtes dicit. Vidi ſuos
in equis et pricipes quaſi ſeruos ā
bulantes in terra. Si ergo culpabi
les ſunt qui litteratos potētes no
biles ſine moribus ⁊ carnales mori
geratus et ſpiritualib⁹ viris prefe
runt. qualiter illi damnandi ſunt q̄
ſtolidos ei ydiotas ⁊ ſine vllo inge
nio naturali eligūt in prelatos. Nā
ingenio callentes ⁊ prouidi ſemper
abiliores ſunt ad omnem actuȝ bo
num dummodo nō dominetꝰ mali
gnitas voluntati. Tales enim etiā
ſine multa ſciencia litteraꝝ ratōnis
capaces ſunt· et ideo facili⁹ a leuio
ris vite diſpendio ad viam ſtabileȝ
gracie ↄuertuntꝰ· Qui vero ydiote et
ſine litteris ſūt rudes itellectu ⁊ mē
tis ſtoliditate mutabiles vix vnq̄ȝ
flectuntur in bonum. ſed de malo in
peius facilime deuoluūtur. Unde
Seneca ī humilis res ſtulticia abie
cta ſurdida ſuilis multis affcib⁹ et
ſeuiſſimis ſbiecta euētib⁹. hoꝝ plu
res heu in maiorib⁹ dignitatib⁹ ↄſti
tutos et vidim⁹ et videm⁹. De illis
vero q̄ naturali callebant ingenio
eciā in ſtatu vite leuioris elcōs i re
gimine ꝓbatiſſiōs vidim⁹ et tanto
feruētiores in cura ꝓximoꝝ ſuſcep
tis officijs extiterūt quāto tepidio
res a cura ꝓpria añ regimē in vani
tatibus defluxerūt Hinc accidit ꝙ
q̄daȝ canonici in elcōe pōtificis cō
uenire ↄcorditer nō valētes ea ↄdi
tione in ꝓpoſitū ⁊ decanū vota ſua
ſingli trāſtulerūt vt nullū extra gre
miū eccīe poſtularēt. Illꝰ aūt i ꝑtem
ſecedētib⁹ vt de pōtificis electione li
berius ordinarēt. vnus canonicoꝝ
prādij horā differre recuſans extra
capituluȝ in tabernā ꝓximaȝ decu
currit. prāſuſq̄ȝ ad teſſeras ludē ↄſe
dit. Erat aūt iuuenis vite leuiſſime
ſȝ mirabili ſuꝑ modū callebat inge
nio affabilꝰ omnib⁹ i bonis natura
libus iſignit⁹ Facta ergo collatiōe
inter ſe ꝓpoſit⁹ et decanus viderūt
quia in ſuis oib⁹ ſpūalē vlꝰ ydoneū

neminem īuenerūt ↄuenerūt in ħ ꝙ
canoicū illū iuuenē q̄ · tam mirabili
callebat ingenio ī pōtificē elegerūt
Facta ergo denūtiacōne capitulo
ordinat̄ ꝓceſſio. ꝑgūt ꝓceſſionalit̄
in tabernā. īueniūt iuuenē ludo nu/
datū renitētē cū lacrimis in aera ra
piūt. portāt ad ecc̄iaꝫ in cathedraꝫ
collocāt et ad ecc̄iaꝫ oportūo t̄uer
tētes tp̄e ↄſecrat̄. Qui ſtati vt ſe vi/
dit epiſcopū mutat⁹. ē in virū alteꝝ
Oia q̄ erāt digna offitio a deo in ſe
ꝑfectiſſime ordinauit vt nullū antiq̄
vite veſtigiū remaneret ħ vt credi/
poſſet omni tp̄e p̄fuiſſe. Negotia
aūt epiſcopat⁹ tali mō gubernabat
extrīſec⁹ vt nihil hoꝝ eū in exercitio
ſpūaliū īpediret Quid miri. Donū
ſupueni ēs v̄tutis gratuite natural̄
boni ↄuenientiā īformauit. Hinc ſe/
neca dicit. Si vis tibi oia ſubire. ſu/
bice te rationi Multos regere pote
ris ſi te ratio rexerit. quē admodū
flāma q̄ ſurgit in altū iacere et dep̄
mi nō pōt. nō magis q̄ꝫ quieſcē Ita
noſter animus in motu eſt eo nobi
lior ⁊ actuoſior quo vehemēcior fue
rit ſed felix qui ad meliora hunc im
petum dedit. Licet autem in iuuene
iſto prius dedito vanitati eligen/
tibus eum taꝫ bene ⁊ fortunate ſuc
ceſſerit. nullo modo tamen in cōſue
tudine eſt trahendū. vbi via cercior
poterit inueniri. proinde quid facto
op⁹ ſit vbi in ↄgregatiōe aliq̄ ples
ſapiētes. nobiles ſiue potētes ſiue
vita vl̄ morib⁹ p̄minere voluerit te
xtus eleganter oſtendit.

Qui inſolētes reprimendi ſūt. Ca. iiij

Sed cum adulti eſſe ceperint
ſupple hi quos diximus in/
ſolētes om̄es ↄcordi ſuffra
gio deteriores necat ne diſtrahāt
agmina et excidēt ſeditiones. Sta
tim enim vbi tales cornua ceperint
erigere libertatis ab illis qui ſancti
ores ſunt et in virtutib⁹ ꝓuectiores
reprimēdi ſūt et artādi et ab oīb⁹
officiis retrahendi. ne vlla det̄ eis
occaſio malignandi Contra tales
clamat ezechiel. Tolle cidariꝫ tolle
coronam. Quid ergo. Nunquid cō
tra l̄ratos inuehimur. Nunq̄d no
biles ab hominabiles dicimus aut
potētes Minime. ymmo ſi. tales ali
qui congruis apti moribus comꝓ
bantur ſm apoſtolū duplici honoē
digni ſunt ſed heu maxime nunc ſī
caritate ſciētia īflat Nobilitas car/
nis plerūq̄ꝫ inmoribus degenerat
potencia fere omnes turpiter abu/
tuntur. Paulus quondaꝫ mūdum
circuiens et in lege doctiſſim⁹. ſtulti/
cia tn̄ predicationis ſaluos fecit cre
dentes. Petrus ꝓiecto rethi et na/
uicula derelicta romanū ſubegit im
perium. Et nunc noſtri ſūmi apicis
pontifices credūt nobili ſed tepido
ſanguine infantiliū eccleſiam que fū
data fuit ſanguine robuſtoꝝ marti
rum ſtabiliri. Abſit. Ille qui ſanctifi
catus ab vtero Jeremias cū a dn̄o
vt preeſſet popul⁹ vocaretur clama
uit. A a a domine neſcio loq̄ ꝛc̄ Nec
mirum quia ioſeph in figura xp̄i et
omniū p̄latoꝝ conteſtans fratrib⁹
paſtoribus dixit Nō videbitis faci
em meam niſi fratrem veſtrum mi/

nimū addureritis mihi vobiſcū.mi
nimū intelligens ſubditoꝝ quem il
li nō trarerint q̄ntū in eis eſt exhor
tationibus et exemplo Et heu quā
multi carebunt tunc beatiſſima viſi
one deifice faciei. Unde p̄cepit mo
yſes vt hyrcus emiſſarius p̄latuz ſi
gnificans portaret iniq̄tatē filiorū
iſrahel ſubditoꝝ ſcz in terrā ſolita/
riā inferni q̄ deſerta eſt omni bono
Et vt lucidius figura miſterij· vide
atur infra iuſſit dn̄s vt tolleret oēs
p̄ncipes populi ⁊ ſuſpenderet in pa
tibulis contra ſolē et hoc ideo quia
populū p̲ miſerit cū madiaitis forni
cari. O q̄z durū iudiciū in his qui p̄
ſunt. De vno talium ſuppreſſo noīe
quid actum ſit referēte quodā ſpi/
rituali viro theutonie atq̄z ꝓbato
referam. ¶ Juuenis quidā in theu
tonie p̲tibus ex ſanguine principuz
pleniſſime. generoſus ſed moribus
et vita degener epiſcopatum male
functus accepit. qui rapinis et luxu
rijs verecunde primo . ſed inuecun/
diſſime poſtmodū operā dedit Ca
ſtigauit autē eū dominus flagello
multiplici.ſed cū in abuteretur eo ſu
p̲biam dedit eum. dominus in reꝓ
bam mortem. Qua in hora venera
bilis conradus deo dignus hilde/
mēſ̄ epiſcopus ad matutinas in tē/
peſte noctis ſilentio ſurrexērat illiſq̄z
dictis reſedit ad ſtudium facturus
in die ſermonuz. Nec mora raptus
in ſpiritu videre ſe viſus ē epiſcopū
quendaz velata facie ſed infulis in
ſignitum ad tribunal iudicis rapi.
Mox aſſunt truci vultu ſatellites.ac
cuſant epiſcopum vn⁹ in rapina ali
us in cede hominuz atz alij in luxu
rijs lubricātē Tunc iudex aſſeſſori
bus ſuis accuſata diſcutite.librate
iudicium ferte ſētentiā . Nec mora.
aſſeſſores parent.iudici ferūt in cō/
mune ſētētiā.iudex aꝓbat latā De
cedunt miniſtri ſup̲ fuliginē nigrio/
res ꝯ ablata mitra de capite ānulū
caſulā dalmaticam ac reliq̄ epiſco/
palia veſtimēta detracta ad pedes
iudicis ponunt.nudūq̄z relictū cum
clamore rapiūt eiulātē et a facie iu
dicis trahūt ad tartara nihil ſecuz
p̄ter pccā portātē Mox aſſeſſoēs iu
dicis ſurgūt et cū tāto ſonoro ſtriū
gūt Dū tp̲s habem⁹ bonū ad oēs
operemur. His viſis in ſp̄u dict⁹ hil/
demēſ̄ ep̄us i ſe reuerſus cogitaē ce
pit .quis nā fuerit ille miſerabil̄ pre
ſul. Cū ecce q̄dā ad hoſtiū pulſans
intromiſſus eſt.clamās cū lacrimis
talē ep̄m in ꝓria villa veniſſe de ve
ſp̲e et ſub eadē noctis hora repenti
na morte ſubtractum Quo audito
ſcs p̄ſul miſerrio illi defūcto cōdo
luit.et licz inaniter q̄ztū ad ſbuētio/
nē ꝓ pietate tn̄ lacrimas amariſſi/
mas fudit Cōſimil̄ in malitia vt m̄
fr̄ altioris ordis et vite retulit Qui
dā archiep̄s theutonie fuit q̄ in feli
ciſſima morte defūctus cuidaz ſan/
ctiſſimo in vita xp̄o inviſione oſtēſ⁹
eſt tali mō̄. Viditq̄z ꝙ aīa illa cum
miro cruciatu a corpore trahebat̄
et in infernum demoniorum princi/
pi in cathedra reſidenti preſentaba
tur.quem offitioſe ſalutans valde
potulū ante ſe poſitū obtulit veniē
te dicēs .beneueniat beneueniat ar
chip̄ſul. Ecce bibas de potulo meo

quia mihi lõgo tempore fideliter et
infatigabiliter deſeruiſti. Qñ q̃dem
archiep̃s acceptare recuſans· cõſci
us enim erat nihil boni eſſe in potu
lo .tandez a miniſtris violent̃ eſt cõ
pulſus accipe potuluz de manu pri
cipis et bibẽ qđ horrebat. Nec mo
ra per aures et oculos.os et nares
ſulphurea flãma ſurrexit ⁊ ſic et̃nis
incendijs eſt additus. Ecce qualis
finis indigne ſuſcipienda paſtoralẽ
curã acceperit.et nihilominꝰ idigne
regentes q̃z terribil' vindc̃a damna
uit. Vide ergo lector q̃z vtile eſt nõ
ſolũ eccleſie ſz et ipſi cõcordi ſuffra
gio ꝓmotionez taliũ expedire· Vi
de et ipſi archiep̃m in gallie ꝑtibꝰ
virũ lr̃atũ et nobilem circa quẽ tal'
vindicta contigit nutu dei Deuotiſ
ſimus in principibꝰ rex frãcie ludo
uicus anno circiter ab incarnacio
ne dñi.M.cc·xxxix.et inſtigante fra
tre henrico dicto de colonia ordis
predicatoꝝ.p̄dicatore pͦptio. Ip
ſe rex ſub pena mortis ↄgregari fe
cit pariſius nephandiſſimum libruz
iudeoꝝ qui thalmuth dicit̃ in quo
in audite hereſes et blaſphemie cõ
tra chriſtum et matrem eius.locis
plurimis ſcripte erant. Huius libri
diuerſa exemplaria ad ↄburendũz
pariſius allata ſunt Flentes ergo
iudei adierunt archipreſulem q̃ re
gis cõſiliarius ſũmꝰ erat.et pecuia
ꝓ ↄſeruatiõe libroꝝ in numerabilẽ
obtulerũt·q̃ corruptꝰ regez adijt et
ad volũtatem ſuã iuuenilem animũ
mox inuertit. Reditl. ergo libris iuͤ
dei ſolennẽ diẽ agi ↄſtituũt õni an
no.ſz inuanũ. aliud ſp̃u dei ordinã
te. Reuoluto eni ãno die certo ⁊ ip
ſo loco q̃ libri execr̃biles rẽditi ſunt
iudeis hoc eſt in vicẽnijs xp̃e pariſi
ns.dictꝰ archiep̃s ad ↄſultatõez re
gis veiens diro viſceꝝ dolore cor
reptꝰ eſt et eadẽ die cuz eiulatu ma
gno vite finẽ accepit. Fugit aũt rex
de loco cũ tota familia nimirum ve
rẽs ne cũ archiep̃o diuinitꝰ feriret̃
Nec m̃lto poſt iſtigãte dc̃o fr̃e hẽri
co iudeoꝝ libri ↄgregati ſũt ſub pe
na mortl. et i maria mltitudie ↄbu
ſti ſunt. ¶ Nota aũt lector ꝙ oẽs
oriẽtales iudei hereticos et excom
mũicatos reputãt hos q̃ ↄtra legẽ
moyſi et ꝓphetas hũc libꝝ qui tal
muth dr̃ recipiũt et ↄſcribũt⁊ tñ ar
chip̃ſul legis chriſti defẽdit talẽ.
Quot modis peccat et reꝰ ẽ q̃ taleſ
p̄latos creat et elegit duobꝰ v̾ſibus
dici põt. peccat in auctorẽ. ꝑuertit
ius tribulat̃. Pax ſtatꝰ ecc̃ie ꝓ quo
reꝰ hic feriat̃. Peccat i auctorẽ de
um ſcz.vñ ꝑ ezechielẽ dicit̃ ſufficiãt
vobis ſcelera veſtra domꝰ iſrael eo
ꝙ induxerit alienos⁊ incircũciſos
corde. Peruertit ius.ecc̃iaſtes. Vi
di ſeruos in equis et pricipes quaſi
ſeruos ambulãtes in terra. Tribu
lat̃ pax ſtatus ecc̃ie. Vnde ſalomõ
in ꝓuerbijs. Qui mittit lapidem in
aceruũ mercurij ita q̃ dat iuſipienti
honorẽ ꝓ quo reus hic feriatur id
eſt qui indignos eligit. Vñ per eze
chielem dominus clamat. Tolle ci
darim tolle coronam. Talibus eni
auferendus eſt omnis honor et ple
ctendi ſunt inſup ira dei·

¶ De plat⁹ q̄ eē sīn crudelitate Ca.iiij

Constat inter auctoēs q̄ rex apū nll'z h̄z aculeū maiesta te tātuz armat⁹. Acule⁹ pro ſeueritate vel crudelitate ponitur in ſcripturis. Iſto aculeo carebat princeps paſtoꝝ xp̄s qui diſcipulos ſuos īſtruēs dicit. Diſcite a me quia mitis ſum et humilis corde et inuenietis requiem animabus vr̄is Ubi eni humilitas ibi et pax. et arma et gladij iu via ſupbi. Maieſtate tn̄ armatus eſt prelat⁹. dū ſola facies eius in oculis bonoꝝ ſubditorum timori piter eſt et amori. Ubi vero tales ſb̄diti nō ſūt ↄtra naturā tandez in corde p̄lati ſeueritatis debet aculeus generari ſicut quondam aduerſus ſaulū recalcitrantez ſtimulus in ipſo fonte bonitatis exorſuꝫ eſt. dum eum maieſtatis ſue luce cecatū potēti v̄tute ꝓſtrauit Sz nūquid occidit eum vulnere ſup vulnus. Nunc audi qualiter acule⁹ mitigatus eſt ſurge ⁊ ingredere ciuitatem. Et ſtatim infra. et ceciderūt ab oculis eius tāq̄ ſquame et viſū recepit. Non hoſtiliter. ſed miſericorditer pupigit aculeus. cecatus eſt vt graciori lumine potiretur. ꝓſtratus vt ſtabili caritatis affectu infatigabiliter fulciretur. Hui⁹ exempli gracia malle debet quiſq̄ prelat⁹ de nimia pietate q̄ȝ remiſſionem dicūt. q̄ȝ de ſeueritate nimia iudicari. Mediū āt tenere optimum iudicamus. De clemencia principis ad neronem ſeneca ſcribens ſic dicit Nec ꝓmiſcuam nec vulgarē oportet habere clemētiām quia tam omnibus ignoſcere crudelitas eſt q̄ȝ nulli. mediū aūt tenere debem⁹. Sed quia difficile eſt temperamentū quicq̄d eis plus futurum eſt in ptem hūanioꝛē ꝑpōderet. Clementia inq̄ȝcūq̄ȝ domū ꝑuenerit eam felicem trāquillamq̄ȝ p̄ſtabit. ſed in regia quo rarioꝛ eo mirabilioꝛ. Non decet itaq̄ȝ prelatuz ſeua et in exoꝛabilis ira. Optimū exemplum prelato conſtituam ad q̄d infoꝛmetur. vt ſe talez cuilib; exhibeat qualem ſibi deum velit. Clemēciam non tn̄ honeſtioꝛes ſed potētioꝛes preſtat oꝛnamentoq̄ȝ impēatoꝛum eſt ſimilis et certiſſima ſalus placito tranquilloq̄ȝ regi. fida ſunt auxilia ſubditoꝛum Nec poteſt quiſq̄ȝ habere bone ac fide voluntatis miniſtros quibus iniurioſe tempoē pacis vtitur. Habere clemenciam p̄cipē decz vt q̄cūq̄ȝ venerit manſuetioꝛa oīa faciat. Nullū aīal moroſi⁹. nullū maioꝛi hūanitate tractādū ē q̄ȝ homo nulli magis ꝑcendūz Iracundiſſime ac ꝓ coꝛpis capacitate pugnatiſſīe apes ſūt ⁊ aculeos in vulnere r̄linquūt. Rex ipē ſīn aculeo eſt vt audiſtis. Noluit eū natura ſeuū eſſe ꝫ v̄tute ↄſtātē. Exēplū h' magnū r̄gib⁹ ingerēs Errat ſi q̄s exiſtiat tutū ēe r̄gē ibi vbi nihil a r̄ge tutū ꝫ ſecuritas ſecuritate pacīſcēda ē Tn̄ necē ē vt timeat q̄ȝtū timeri voluerit vnū ē iexpugnabile iuuamētū amoꝛ ciuiū Cuz ciuib⁹ atq̄ȝ ignotis atq̄ȝ hūilib⁹ eo modēati⁹ agēdū eſt quo m inoris eſt afflixiſſe eos. ¶ Venerabilis ⁊ deo dignus

guiardus cameracenſis epiſcopus
ſicut a fratribus predicatoꝝ audi
ui cuz in via contra aduerpieſes he
reticos apud fluginẽſe monaſteriuz
brabancie in regulari obſeruatione
ſtrictiſſimum vitaz ſuam fine beatiſ
ſimo terminaſſet in ipſo tempore mi
grationis cuidam fratri predicato
rum per ſomnium apparuit in gan/
dauo. Cui frater quomodo inquit
pater tibi eſt. Et ille. Mortuus inq̃t
ſum debituz commune ſoluens con
ditionis humane. Quomó inquit.
Ecce ad ſatis graues trãſeo penas
priuſq̃ʒ ad gloriaz transferar expur
gandus. Et mox frater. Et que in/
quit pene cauſa Cui ille Nimia ſeue
ritas inquit me culpabilez reddit et
purgandũ. ſed via iſta qua ↄtra he
reticos ꝓ expurganda ecclesia aui
dius inhiabã penaz meam iminuet
et accelerabit gloriã iam dilatã Di
ſcãt ergo prelati. niſi cogat nccĩtas
nimie ſeueritatis aculeum nõ habe
re maieſtate tãtuz armati vt bonis
ſbditis timori ſint pariter ⁊ amori.

De vnꝰ prelatus ſit in eccĩa cui o
mnes ſbditi obediant tanq̃ʒ filij pa
tri. Capi. v.

IN vno Alueario princeps
vnus qui tãtuz regibus in
ſignibꝰ dñatur ⁊ hoc ſc̃m le/
ges et canones antiquiſſimis tẽpo
ribus ordinatas Unus dñatur im
perio. Unus regno. vniꝰ gẽtis pri/
ceps vnus. vniꝰ prouĩcie iudex. vnꝰ
ciuitatis preſul exigitur. et hoc pro
pter cõcordiã vnitatis et pacis õni
mode firmitatez ſc̃m verbũ dei. Ne
mo poteſt duobus dominis ſeruire
Omne enim regnum in ſe ipſo diui/
ſuz deſolabitur. Non igitur in vno
corpore. caput biforme ↄſtituas et
irriſionem chimere ſuſtineas et rui/
nam. Recorderis prope noſtra tẽ
pora quante confuſionis horror q̃ʒ
ruinoſa iactura diſſidij conculcauit
ecclesiam ſc̃m illud factum. Cum fre
dericus Imperator expulſo alexan
dro papa. alium contra eum ponti/
ficem in roma conſtituit. diuinis eni
tranſalpes et intra romam ceſſanti
bus non ſolum aliaruz mundi par/
tium et exteras nationes. veruz ꝓ
ximam et nobiliſſimam lumbardiã
prouintiam hereticoꝝ feditas q̃ſi
irreparabiliter maculauit a quibus
nuper ãno ſcz ab icarnacione domi
ni. M.cc.lij. beatꝰ Petrꝰ ꝓor fratruz
ꝑdicatoꝝ i verona felici morti. mul
tatus eſt et ꝑcuſſus. Si ergo romã
mundi verticem tam valide ꝑtulit
biforme caput. q̃d in membris futu
rum ſit q̃ʒ minori regimine fulciũt
Huius biformitatis occaſione peſti
fera non ſolum multas et magnas
ecclesias deſtructas vidimus ymo
maximos. principatus. Non ergo i
vno alueario eccĩe plurẽs ſint reges
ſʒ vnꝰ q̃ regibꝰ inſignibꝰ dominetur

De prelatus fulgeat eloquẽcia et
puritatem habeat in conſciẽtia.
Capitulum ſextum.

REx apũ in frõte macła q̃dã
q̃ſi quodã dyademate can
didať. Et hoc q̃dẽ ẽ q̃d za

charie ꝓphete precipit̄. Sume argē tū et auꝝ ⁊ facias coronā in capite Jheſu. Quid in argento niſi eloq̄a dn̄i caſta. Et q̄d in auro niſi ↄſcien/cie puritas et precioſitas deſignat̄. De his bon⁹ prelat⁹ coronas in capite portat dū verba veritatis que alijs predicat. ipe intus in mēte gerit et in omni tpe ꝓrimis foris oſ̄/dit. vel coronas ad litteram dicere poſſum⁹ ſ̄m ſtatuta eccleſie infulas prelatoꝝ q̄bus nō omnib⁹. ſed fere ſolis epīs licet. Abuſiue tn̄ quidam abbates de nouo in magna mole pecunie his vtunt̄. Abuſiue inquaꝫ niſi forte vſum paucoꝝ dierū dixe/rim ↄtra iura ciuilia q̄ vſū tpis non dicūt. niſi quantū etas legitima ho/minis in octoginta annis pleni⁹ approbaſſet. Certus ſū aūt q̄ iſtud niſi in pauciſſimis et ſpecialiſſimis q̄/buſdaꝫ gallie monaſterijs vt in monaſterio ſancti dyoniſij et cluniacēſi antiquis temporib⁹ nō fiebat. quib⁹ tn̄ tūc ꝓpter vite eminentiā ſpeciali/bus ꝑuilegijs eſt ↄceſſū. Utunt̄ et his digne ſatis romane curie cardinales qui gemina ſcientia p̄diti noui et veteris teſtamenti vident̄ regere totuꝫ orbem. et hoc bina cornua in infulis p̄tēdere ↄprobant̄. et hec q̄deꝫ in his plerūq3 qui de nouo v/tunt̄ illis locū nequaq3 habent. Cū verecundia referaꝫ hoc quod vidi. Aquiſcintū monaſteriū eſt et maxi/mū atq3 ditiſſimum in attrebacenſi dyoceſi ↄſtitutuꝫ. Hui⁹ monaſterij abbas qui vix p̄ma ſpūalis regule elemēta cognouit. tāta ſūma pecunie cornuū iſtorū apicē attigit. q̄ eccleſiā ſuā pluſq3 in decem milibus librarū obligauit. res feda nimis et plena ridiculis.

¶ De prelato damnabilis eſt cult⁹ ſupfluus. Ca. vij.

Notabili ſigno cultus alteri⁹ rex pre ceteris nō ornatur Hic cultus ſupfluus in pre/lato damnat̄. Un̄ magn⁹ ille prelatus pontifex aug⁹. Purpura forte decet epiſcopū ſed nullaten⁹ augu/ſtinū. In iconia beatiſſimi pr̄is au/guſtini ſcriptura his verſib⁹ legebatur. Ordo gemmaruꝫ deſignat ſep/tuaginta. Ipe quib⁹ p̄erat ſeptua/ginta polos. Soli ꝓ meritis eſt tradita tanta poteſtas. Nec ſucceſſit ei paſtor honore pari. Si ergo auguſtinuꝫ viuentē nō decebat ornatus. clauſtralē qualēcunq3 magnuꝫ quomodo decebit? Occurrit mihi in via q̄daꝫ altioris ordis abbas cū multorū equorū robore atq3 familia vt poti⁹ ducē aut comitē credidiſſem. Spreuēat in ſacerdotib⁹ rotūdam ↄmunis habit⁹ cappā et tabardum quē gallici canē dicūt. i. vliger indu erat. Veſtes ei⁹ in ſcarlaca morata varia duplices vix genua ↄtingentes. ocreas habebat in crurib⁹ q̄ſi eis inate eſſēt ſine plica porrectas. nec aliud defuit niſi ſ̄tū i capite q̄d nō min⁹ q̄3 noui tirocinij militē loq̄/ret̄. Prochdolor vbi ſona p̄ncipis xp̄i in ihr̄l'z veniētis? vbi nobiliſſimi Johis baptiſte ex pilis hirſutis ca/meloruꝫ zona? vbi melota vel cilicium beati Benedicti ac hilarionis?

Dicto quidez de ꝑfato abbate qui
indutus tabardo habitū ſpreuerat
monachalez. videamꝰ exemplū q̄n/
te enormitatis ſit atq₃ peccati cuiq₃
religioſo habituz deponere vel ad
horā ¶ Erāt in quodā monaſterio
nigri ordinis tres monachi in om̄i
laſciuia diſſoluti Cūq₃ vna dierum
ſeorſum in thalamo ad epulas cōſe
diſſent. vnꝰ buccella panis immerſa
ſubito ſtrangulatꝰ. cuiꝰ mortem nec
verecundia ſaltez paſſi duo reſidui
derelicto loco eminꝰ iuxta prandiū
ꝑfecerūt et ſic in clauſtro ſocijs cū ē
tū mortui nūciarūt. Nec diu poſtea
dū dicti duo ſocij nō recogitando
quid actū ſit ad balneandū in fluui
um iuxta cenobiū nudati veſtibꝰ de
ſcēdiſſent. vnꝰ ad ꝓfundiora digreſ
ſus ſubmerſus eſt extractꝰ ꝛ ſepultꝰ
Relictus poſt hec tertius cū veſpe
dormitū ꝑgens diſcalciaſſet ſe. mo/
nachus ſubmerſus nudꝰ apparuit ei
dicens Ecce quāta pena damnatꝰ
ſum. tu aūt q̄d facias nūc ſaltē reco
gita. Ego quidē immūdus et lubri
cus digne punitꝰ excrucior. ſed illō
multū ad verecundiaz dānationis
accumulat q₂ ſine habitu nudus a
demonibꝰ irrideor. tu autē da mihi
in quo ſignū mee damnatōnis oſtē
dam Hec aūt audiens turbatꝰ mo
nachus et cito detrahens togaz ti
bie femorale roganti dedit et ſic de
functꝰ repente diſparuit. Mira res.
vix dies illuxerat cū tantꝰ fetor clau
ſtri ambitū occuparet vt ſe omnes
extingui horrore fetoris pre angu/
ſtia ꝯclamarent Narrante aūt mo/
nacho q̄d ſibi veſpe ꝯtigiſſet. q̄ſita
eſt vndiq₃ dicta toga et tandē inuē
ta eſt fetidior omni cadauere ꝛ ſuꝑ
fuliginē denigrata qua humo cele/
rius cooperta in admiratōnē ꝯuer
ſi monachi plorauerūt. Dictꝰ vero
ſocius defuncti ad ordinē fratꝝ mi
noꝝ repēte trāſiuit et vſq₃ nūc tāte
rei certꝰ teſtis et felix viuit ¶ Simili
modo quidā monachꝰ ciſtercienſis
ordinis i theutonia ſicut certiſſima
frīs ordinis p̄dicatoꝝ relatione di
dicimꝰ in acuta febre laborans into
lerabili labore eſtuans cū cucullam
ſancti habitꝰ exuiſſet fragor tātus
auditꝰ eſt vt domꝰ infirmoꝝ corru
iſſe ab his qui iacebant in dormito
rio putaret̄ Et cū quidā vir ſanctꝰ
iuxta poſitꝰ oraret et ſupra moduz
territus extitiſſet apparuit ei demō
dicens. pre indignatione nimia fra
gorē iſtū maximū excitaui q₂ impe
diuiſti me oratiōe tua ne monachū
illū exuentem habitū ordinis in cor
pore raperē cruciandū. Nec mora
monachus ille deuotꝰ et ſanctꝰ hec
audiens. ſtatim ad egrotātes egre
diēs inuenit monachū habitū ordi
nis exuiſſe. quē leniter correptum et
habitu reindutū ammonuit ꝯfiteri.
Nec diu poſt vt ꝯfeſſus eſt et abſo
lutus creticauit optime. ſed paſſus
poſtea recidiuū in magna deuotōe
defunctꝰ eſt Qualis aūt ſeruoꝝ dei
in religione habitꝰ eſſe debet. beatꝰ
Augꝰ. in regl̄a deſcribit dicēs Non
ſit nōbilis habitꝰ vr̄ nec affectetis
veſtibꝰ placere ſed moribꝰ Et infra.
Veſtes vr̄as in vnū habeatis ſub

vno cuſtode vel duob⁹ vel quot ſuf
ficere poſſunt ad eas excuciendas
ne a tinea ledaꝶ. ⁊ ſicut paſcimi ex
vno cellario ſic induami ex vno ve.
ſtiario. Si fieri pōt ad vos nō perti
neat vobis indumentū pro tempo/
rū ↄgruentia ꝓferaꝶ. vt hoc recipi/
at vnuſquiſqꝫ vr̄m quod alius ha/
buerat dum tñ vnicuiqꝫ ꝓ vt cuiqꝫ
opus eſt nō negeꝶ. Si āt hinc inter
vos ↄtentiones et murmura oriun
tur cū ↄquerīꝶ aliq̄s deterius acce
piſſe q̄ꝫ ꝓus habuerat et indignū ſe
eſſe ꝙ nō ita veſtiebaꝶ ſicut ali⁹ fra
ter veſtiebaꝶ. hinc vos probate q̄n/
tū vobis deſit in illo ſancto interio/
ri habitu cordis qui ꝓ habitu cor/
poris litigatis. Et beat⁹ benedict⁹
precipit in regula ſua dicens. Veſti
menta fratrib⁹ ſm̄ locoꝝ qualitatē
vbi habitant vel aeris temperiē dē
tur. In frigidis regionib⁹ amplius
indigeꝶ. in calidis min⁹. Hec ergo
ↄſideratio penes abbatē eſt. Et in/
fra. de colore aūt et p̄cio monachi
nō cauſenꝶ. ſed quales inueniri pn̄t
in ꝓuincia vbi habitāt aut quod vi
lius ↄpari pōt. Ecce quales veſtes
quāta preciꝭ forma determinaꝶ a ſan
cto p̄re Quod vilius inquit ↄpari
pōt. Nūc aūt iſto tp̄e miles pannū
et monach⁹. miles ꝓ pallio mona/
chus ꝓ cuculla vel tunica partiunꝶ
Hinc ſeneca moderamē veſtis inſi/
nuat. Sic om̄is inq̄t nr̄a frons po/
pulo cōueniat nec ſplendeat toga
nec ſordeat quidē. Emas ergo non
quod placet. ſed qđ neceſſe eſt Que
eſt virt⁹? ſuperuacua ↄtemnere. imo
tūc āmireris cū neceſſaria ↄtempſe
ris. nec hec ſola ſed et diſcas ipſam
vitā ↄtemnere qꝛ illam nemo bn̄ re/
xēit niſi qui ↄtempſerit. Quis ē pau
per? qui ſibi videꝶ pauper Que ſunt
maxime diuicie? nō deſiderare diui/
tias. Quis minimū habet? qui mini
me cupit. Miror in illis ambire ſuꝑ/
flua qui ſe iactant om̄ia dereliquiſſe
pauꝑtatis nomen habere geſtiunt
nō virtutē. videri volunt mundū fu
gere ſed rebus herent. Ve ve iterū
ve. etſi vſitatior ſeculariū vel nobili/
um pompa. ſed ve ve iteꝝ et tertiuꝫ
ve pompe incōuenientiſſime mona/
chorum. Et hec q̄ꝫ ꝑnicioſa ſit atqꝫ
damnabilis religioſis atqꝫ clauſtra
libus exemplo manifeſtiſſimo decla
rabo Vidi abbatē ciſtertienſis or/
dinis virū eruditū ſcientia atqꝫ pro
batū. hic cū die quadā aquā mani/
bus ſumeret. et manutergiū coram
eo magnates quidā ex vtraqꝫ par/
te teneret. facta ē vox huiuſcemodi
dicens latine. quare pannus ante
pannoſū? Quod vt venerabilis ille ab
bas audiuit cum timore et horrore
manutergiū dimiſit repente. Pro ſe
ricis eni veſtib⁹ coloratis ⁊ mollib⁹
pannus poſſet ante poſitus tolera
ri. ſed q̄d faciat indut⁹ vilib⁹ nō diſ
cerno. Et digne quidē bono et ꝑfe/
cto viro ad reprobandū honorē ex
hibitū vocē factā ↄſidero ꝙ ſoli đo
honor ⁊ gl̄ia vtpote q̄ olim ꝑ Iſaiā
ꝓphetā clamauērat. Gl̄iaꝫ meā alte
ri n̄ dabo. ſcio ei et cert⁹ ſū ꝙ in ſecu
larib⁹ et nobilib⁹ ꝑſonis pōpa gl̄ie
ſeclari. nō̄bilit reꝑhēſa ſit ⁊ dānata

¶ Prope autē nr̄a tp̄a fuit mulier nobiliſſima Maria cāpanie comitiſſa. hec nupta nobiliſſimo. h. campanie comiti. filia fuit lodowici regis ſoror eque regis francoꝝ quatuor reges frēs in anglia habuit filiū in transmarinis. Hec multis ānis mortuo marito cū pōpoſiſſima ābitiōe circuiēs ꝛ moriēs talē finē ſortita ē. Laborauit hec in extremis abbatē perſanie ſanctiſſimū et eloquentiſſimū virū migratura venire mandauit. Qui vt venit intromiſſus nō eſt et pre forib⁹ expectauit. Jam comitiſſa deceſſerat ꝛ diſtrahebant̄ a militib⁹ et miniſtris et ſuis omnib⁹ vtēſilia vaſa aurea et argentea veſtes precioſe culcitre purpuree ꝛ tandē lintheamia ipa cū peplis. Extremo ex garcionib⁹ mora inſcia retardatus lectū p cornua cōprehendit et reſupinatū corpus emortuū emin⁹ in ſtramenta diuoluit. Moras autē abbate cū tedio ſuſtinente quidam nobilis ex circumſtantib⁹ indignat⁹ hoſtiū infregit violent̄ et virū venerabilē intromiſit. Qui cū introiſſet et nobile illud corpus nudū in ſtramento repperiſſet. volente quodam ex familia illud ex ſtraminib⁹ opire abbas exempli ꝓuid⁹ nō ſinebat. ꝫ libera voce clamabat. O vos om̄es cernite pompā nobiliſſime comitiſſe marie. videte illud delicatiſſimū corpus quanto de decore pudoris deobuoluit̄. videte q̄d ei pro multiplici honore et gloria mūd⁹ exoluit. Ecce q̄ꝫ ſtulta illi mund⁹ ꝯputatiōe ꝯcluſit. Si ergo honor ſecularis in tam nobili perſona damnat⁹ eſt. q̄d fiet cū monacho q̄d fiet cū clerico q̄ cū verecundia mūdi etiā ambit glorias ſeculares. Nullus aūt prelatorū niſi tm̄ hi quib⁹ iura ꝯcedūt aliq̄ corporali ornatu pompe vel glorie ſed virtutis exemplaris diademate candidet̄.

¶ Qr prelatus eligit̄ extra gregem ꝓpter ꝓbitatem ideo humeris ſuis habet portare onera ſuoꝝ ſubditorum. Ca. viij.

Sic forma ſemꝑ egregior ē et duplo ceteris maior. Antiquā nota lector grāmaticam. ꝛ hoc idem quod de ſaule in libro regū p̄mo legit̄. q̄ ab humero ꝛ ſurſū ſuꝑ omnē populū eminebat. In humeris onera portare ſolem⁹. In humeris bonus paſtor xp̄s peccata nr̄a ꝑtulit ſuꝑ lignū vt iuſticie viuam⁹. vt qui p̄us errauim⁹ quaſi oues errantes ad ouile aliaꝝ ouiū ſcꝫ angeloꝝ redirem⁹. Quid ergo? Si nos quoꝝ capitib⁹ p̄lati hoies imponunt̄ inuicē alter alterius onera ſm apoſtolū portare debem⁹. et ſic adimplebim⁹ legē xp̄i. quāto amplius factur⁹ eſt qui ꝑſonā plurium gerit? Tot habet portare onera q̄t habet regere capita. et tociens ſufferre ſinguloꝝ importunitates q̄tiens variauerint volūtates. Digna ergo caritate q̄ forma eſt virtutum ſemꝑ erit egregior ꝛ duplo in virtutib⁹ ceteris maior. Paruos quidē vt dicit̄ in vulgo parua decent. et magnos magna. Et licet om̄es magna q̄ magni vocamur. magna tm̄

maiora decent Maioꝝ eni facta ad exempla ponunť Et lꝫ tutela tutiſſima ex proximo ſit ꝛ ſibi quiſqꝫ ↄmiſſus ſit. tñ ꝓprie maioꝝ eſt inſtituere et ꝓuocare minores Hinc de illo venerabili Mauricio de quo ſupra retulim⁹ cenomannenſi epo. poſtea archiepo rotomagenſi. dño roberto quondã abbate bleſenſi narrãte ↄgnoui Jnſtante hieme ipo roberto tũc dicti archiepi capellano peliciũ a diſpenſatore dom⁹ emptũ eſt et oblatũ Cũqꝫ ipe robertus vir ſenex et debilis aliud pelliciũ leuius et ex ſubtiliorib⁹ pellib⁹ poſtularet. archieps ſine inquit ſine videre pelliciũ quod reſpuit nimis groſſũ. qḋ mox vt manib⁹ ↄtrectauit. vade inquit ꝛ dño roberto ſubtilius emas Jſtud vero mihi loco pẽne ſub ſcortocio meo ponas Hoc dñs robertus audiens multũ erubuit. ꝙ ipſe capellan⁹ pro pellicio portare noluit quod archiepiſcopo dño ſuo pro ſuptunicał forratura ſuffecit Et mirum valde in archiepo videri potuit. ꝙ ſibi tã parcus et pauperib⁹ tã largus fuit. vix eni cũ paciencia potuit videre ꝙ in vna die in tota familia ſua libras tres aut quattuor ꝓcuratores expenderẽt et tñ ei⁹ elemoſinarius omni die libras decem aut duodecim in pauperes expẽdebat Sed et mirabilius viſum eſt. ꝙ tria paria corrigiaꝝ in vnũ par calciaꝝ. et in ferro vnius freni quinqꝫ lora vł quatuor ↄſumebat Veſtes vero frequẽter mutabat quas ſenibus ſacerdotib⁹ vel clericis pauperib⁹ tribuebat Dicebat aũt ꝓconimus cũ annuos redditus ſue dioceſis ad duodecim milia libraꝝ ↄputaret. duo aũt milia aut tria ad ſtrictiſſimũ victũ noſtre familie cõſeruetis Jn reliquis aũt omnibus nihil habeo. paupeꝝ eni ſunt et in pauperes diſpenſate Jlla autem que mihi manent diſpenſatores vtar loco nõ domini. ne in die iudicij ſugillent me. et qui vnũ pro mille reddere nõ poſſũ quaſi ſeruus inutilis obmuteſcaꝫ dum a me ſub iuſto iudice xpo computatio ſtrictiſſima requiratur Eya nũc prelati vos preſules vos cornuti qui teſtibus gemmatiſ anulis in fide deſponſatis eccleſiam cuius dotem cuius bona vtinam non peius q̃ꝫ pro digno diſſipetis. dicatis diuites indignos extollitis ꝛ familiam ſponſe q̃n potius membra. pauperes non curatis immo certe deprimitis Certus ſum et vere certus ꝙ ſponſa veſtra libenter interpellaret ſub celo iudicem ſi haberet et libẽter a vobis ſepareť diuorcio qui vos ab eius ↄtubernio feciſtis alienos Veniet certe dies cũ iuſtũ iudicem xpm nõ tm̃ loco ſed auditi vultu aduerſum vos interpellabit eccleſia. et ẜm Jſaiã incuruabiť oĩs altitudo viroꝝ. ſubaudias ꝑlatoꝝ et exaltabiť dñs ſolus Tũc veſtraꝫ pompã veſtrãqꝫ ſupbiam in ↄfuſione peſſundabit. et quantũ glorificatis vos in delicijs tm̃ dabiť vobis tormentum et luctus Que ſi velis euadere tu prelate ꝛ cum mauricio ſponſus eccleſie recognoſci. Eſto ſi

delis ſeruus et prudens et non tm̄ ſicut vnus ex bonis ſubditis ꝫ for/ma ſemper egregior ſis et duplo ce teris maior.

¶ Qr prelatus non conqueratur ſi alas habuerit breuiores. Ca. ix.

Hic eiꝰ breuiores ſunt Quid miri? Martha ſatagebat cir ca frequens miniſterium. et ideo queruloſe circuit. nec poteſt cū maria domi ſedere et obſeruare pe des Jheſu ad vacandū ꝛ videndū qꝫ ſuauis eſt dominus Jdeo dauid pluribus intentus optat pennas ſi cut columbe vt euolans a terrenis et in contemplatione videre poſſet deum deorum in ſyon. Non cauſe̾ aūt prelatꝰ non cōqueratur ſi alas habuerit breuiores. Sequit̾ eni in textu ꝙ perfectoꝝ formam ſuſcipit. quia qui bene preſunt ſm apoſtolū duplici honore digni habent̾. vt in benedictōnibus gloriantes pingue dinem terre per preſentem gratiam rorez celi in refrigerijs eternoꝝ fra/tres domini recipiant conſtituti.

¶ Vidimus venerabilem conradum virum nobiliſſimum primo abbatē vilarienſez poſtea cyſtercienſem de/mum romane curie epiſcopum car/dinalem. qui in āminiſtratione p̄la/tionis ſue mirabili ſagacitate vige/bat. nihilominꝰ tamen deditum cō/templationi diuine quocienſcunqꝫ vacare poterat ſibi ſoli Jn tāto eni moderamie reꝝ aim ſpiritui ſeruire coegēat vt nunc ad libitū cauſis ſe cularibꝰ nunc ſpūalibꝰ animo dedi/tū ex hoc in hoc libere tranſiens in/clinaret mirabilē. Mirabile de hoc viro excellentiſſimo dictu ab abba/te vilarienſi guilhelmo ꝓbatiſſima veritate ꝯgnoui ꝙ digiti manuum eius quos in ꝯſecrationem corpo/ris xp̄i extendebat ad ſtudiū et in/ſpectionē litterarū vel libroꝝ nocte inſtar candelaꝝ lucebant. Hinc cū legatus in alemanniā vnde nobiliſ ſime natꝰ erat a ſede apoſtolica mit tere̾ venit pariſius. et videns fr̄es ordinis predicatoꝝ qui de nouo il luc aduenerant viſitauit eos Dubi um aūt quid gerēs de eis in corde orauit dn̄m vt ſibi ad q̄d ordo iſte adueniſſet oſtendere dignare̾ Nec mora oblato et aperto libro ad q̄d ordo predicatoꝝ aduenisſet. reſpō ſum eſt cogitationi eius dicēs. Lau dare benedicere et predicare. q̄ ſta/tim effuſus in laudez xp̄i coram eis dixit. Licet alterius ꝓfeſſionis ſim habitu. frat̾ tn̄ veſter ero qꝫ diu ſub ſiſtaz in vita. nec vlla vnqꝫ a vobis aduerſitate diuellar. Et hinc q̄dem nacta occaſione videndum eſt pre/dicatorum ordo quare tali nomine vocatus eſt. Cum eni ordo ꝯfirma/ri ab apoſtolico debuiſſet precepit notario vt in ſcriptione ordinis fra tres predicantes poneret. Qui or/dinans litteraz confirmationis fra tres predicatores poſuit recto mo/do. Et littera inſpecta. apoſtolicus dixit notario. Ut quid ſm ꝙ dixe/ram tibi nō poſuiſti fr̄es p̄dicantes et fratres predicatores ponere vo/luiſti? At ille ꝯſtanti vultu reſpōdit predicātes inquit nomē adiectiū ē

licet a ꝑticipio ſubſtantiuari poſſe
concedatur et eſt ꝯmune nomen in
actu. predicatoēs vero ꝓprie nomē
ſubſtantiuū eſt ⁊ nomē v̄bale in quo
nomē officij maifeſtiſſie declarat᷑ vi
de ergo lector q̄ꝫ veridice nōrius re
ſpōderit ad obiecta. p̄dicās. enī ſig
nificat ꝑ modū actꝰ. p̄dicator ſigni
ficat rē ſuam ꝑ modū habitꝰ. licꝫ ſit
tn̄ ſemꝑ in actu ⁊ ideo debuit ponē
ꝯgrue p̄dicator. Cōſēciēte ēgo do/
mino apoſtolico euidētiſſie rationi
ordo ītitulatꝰ ē noīe p̄dicatoꝝ. ⁊ in
ter cardinales ſolenniter ꝯfirmatꝰ.

¶ Proinde dictꝰ cardinal' poſtea
v̄buꝫ memorabile rn̄diſſe fertur cui
daꝫ in colonia ſacerdoti. Illi enī in
ſynodo p̄ſidēti q̄dā ſacerdos ꝓro/
chialis ꝯqueſtus eſt dicēs Ecce fra
tres ordinis p̄dicatoꝝ qui in dam
num noſtrū coloniā intrauer̄t falcē
mittunt in meſſē alienā. Audiunt cō
feſſiones ſubditoꝝ nr̄oꝝ et ꝑ hoc
attrahūt ſibi hoīes in fauorē. Cui
mox cōradꝰ legatꝰ rn̄dit. Quis eſt
numerꝰ hoīm tibi ī ꝓrochia ſubdito
rū. Et ille nouē milia inq̄t. Et conſi
gnās ſe cruce legatꝰ dixit Qui tu es
miſerrime qui tot milibꝰ ſolꝰ ſufficis
debitā gubernacōnis curā īpēdere
Neſcis hoīm ꝑditiſſime qꝛ debes ī
tremēdo iuditio an̄ tribunal xp̄i de
his ōnibꝰ rn̄dere Et tu ſi tales ha/
bes vicarios q̄ꝛularis q̄ onus tuuꝫ
gratis reuelāt ſub cuiꝰ onere neſciꝰ
ꝯquaſſaris Ergo ex hac q̄rela indi
gnum te cura ōnimoda iudicaſti. et
ideo priuo te omni officio paſtorali
Hoc facto puplicauit autoritatem

qua a ſede apoſtolica fratribus or
dinis predicatorum ſpecialibꝰ priui
legīis predicare populis et audire
confeſſiones per ſanctiſſimos prēs
dominum innocentium tercium do
minum honorium quartū dominū
gregorium nonum conmiſſum et in
innctum. Sane tamen in hac auto
ritate collata ſub audiendum eſt ꝙ
paſtores. debent vultuꝫ pecoris ſui
agnoſcere. nullus ad confeſſionem
taleꝫ recipiat qui ſe ſubtrahere nitit᷑
ne cum paſtor agnoſcat ¶ De iſto
etiam venerabili Conrado indubi
tabili fide ſuſcepimus. quia cum exi
ſtens in ꝑtibus brabātie tumulū be
ate marie de ogines ſedulus viſita/
ret in tempeſte noctis ſilentio cū ora
ret vidit in ſpiritu ipſaꝫ dei famulā
flexis genibus pro ſe dominuꝫ exo
rantem. et poſt orationē eius labo
res et ſolicitudineꝫ dulciter ꝯſolātē
Huiꝰ igit᷑ ale ꝯtemplationis et int᷑
negotia diuerſarū curaꝝ extente fu
erunt ad dominū et formaꝫ ꝑfecto
rum ex adiecto ſuſcepit.

¶ Capi. x. Qꝛ p̄latꝰ debet ſuis ſub
ditis hilarem faciem preſtare.

CUm procedūt apes in me/
dio rex earuꝫ ē Achephalū
hoc eſt ſine capite cōuentū
eſſe. non decet. Stetit Jeſus imme/
dio diſcipulorum ſuoruꝫ. et ait eis.
Pax vobis. Idem ſi prelatus faci/
at pax uera ſequit᷑ et ſ̄biectis Ideo
in textu ſequit᷑ et. ſe vnaqueq; ꝓxi
mā eſſe cupit. N ō vere oues ſūt q̄

ſugiunt paſtorez. Chriſtus enim di
cit Oues mee vocem meaz audiũt
et ſequũt me. Si ergo vẽ religioſ⁹
es agnoſce paſtorẽ prelatum ſeque
re .non fugias quaſi lupũ. ſi fugis ſi
gnum eſt ingratitudinis. ſignum ali
enatõnis ſignũ diffidentie atqꝫ diſ
cordie In libro regum ꝑmo nabal
et ſi ſtultus pro malo tamẽ habuit
ꝙ increuerunt qui fugerũt dños ſu
os . Sed et ve maiorib⁹ ſi ſubditis
occaſionez prebuerint fugiẽdi. Hic
ſeneca dicit quales. ſe exhibere de/
bent dñi ꝑuis ſuis ſubditis vl̃ p̃lati
Sic inquit cum inferiore viuas quẽ
admodum ſupiorem tecuz velis vi
uere. quotiens tibi in mentem vene
rit quantum tibi in ſeruũ licet. veni/
at vel mente tantundez in te domi
no tuo licẽ. q̊ſdã. tenẽs tecũ q̊ digni
ſũt. q̊ſdã q̊ nec digni ſint. Si q̊d eni
in illis ex ſordida conuerſione ſerui
le eſt honeſt⁹ cõuictus excuciet. Nõ
eſt ꝙ amicum tantũ in foro et in cu
ria queras. ſi diligenter attenderis
et domi inuenies Viue cum ſubdi/
to clementer .comitem quoqꝫ illum
in ſermone admitte. et in conſilio et
conuictu . Sepe enim bona mate
ria ceſſat ſine artifice Tempta et ex
perire Seruis tuis hylarem te pre/
ſtes et ſubditis .non ſuperbo ſuper
biorem. colant te potius q̃ꝫ timeãt
Nõ poteſt quiſq̃ꝫ bene regere qui
ſe tm̃ intuetur qui omnia ad vtilita
tes ſuas conuertit Alteri vt viuas
oportet ſi te viuẽ vis. Si paci ſi trã
quillitati ſtudere vis ſocium te exhi
beas nec oſtentes vt dominum.

Vidi abbatiſſam ciſtercieñ ordinis
in partibus brabãcie i monaſterio
q̄d vllis florida nũcupatur . Hec
mulier Genta nomine. hec nobilis
genere ſed nobilior virtute. pulcra
facie ꝫ mente decencior. De hac fe
mina veritate teſtatiſſima referebãt
quia cum annis fere triginta in mo
naſterio prefuiſſet nunq̃ꝫ ꝓ cibo vl̃
potu extra conuẽtũ quinqꝫ ſolidos
expendiſſet. lectus ei in dormitorio
communis eſt . Refectoriũ in cõuen
tu ſi hora prandij feſſa itinere afo/
ris aduenisset conuentũ intrauit et
ſocias ſodales ad infirmariam mit
tebat . Si moniales ſuas ad ſolati
um educebat in medio omnium cõ
ſedebat et aliquid de deo vl̃ de ſcri/
pturis vel etiaz de moribus propo
nebat. Affectus vero moniauz tali
lis erat circa eam vt vix poſſent ei⁹
viſione et colloquio ſaciari Hec an
te mortem ꝑ longum tempus elan/
guit vt breui compendio in hoc cor
pore totaliter purgaretur Cũ autẽ
ego ipſe languidam viſitare meã ſu
per ſtatu ſecretius r̃quiſiui Que hu
militer reſpõdẽs dixit Noueris ca/
riſſime intima cordis mei in pace lo
cata per graciam dei. et aiam meã
in omni trãquillitate ſpũs venientẽ
dñm p̃ſtolari Nec fruſtrabor. de ei⁹
miſericordiſſia pietate et deſidera/
tiſſia facie eius. ſolutis carnis vicul̃
ſaciari q̃ me inc̃dũ viuẽtẽ dignat⁹ ẽ
dſolari Hec dicens de lectulo ꝓut
potuit ſurrexit vidẽtib⁹ moialib⁹ q̃
ei. ſedule miſtrabãt. locũ añ feneſtrã

cui incūbebat digito demonſtrauit
et ait. Hic coꝛaꝫ nobis omnib⁹ que
aſtamus tribus noctib⁹ luciddiſſimi
ſplendoꝛis globus apparuit et per
maximū noctis ſpaciuꝫ immobilis
ꝑdurauit Cui ego neſcio q̄d reſpō
dens pꝛeſagiuꝫ futuri minime dubi
taui. Nec moꝛa cū valedictio omni
bus receſſiſſem audiui nō multo p⁹
beatā mulierē ab hoc ſeculo ad do
minū tranſmigraſſe. globumq̄ꝫ luci
diſſimū ignis eius tranſitū p̄ceſſiſſe
quo foꝛet claritate ſiderea ilico mi
gratura. Sit ergo pꝛelat⁹ apū fide
liū ſemꝑ in medio paratus omnib⁹
et tūc vnuſquiſq̄ꝫ ſe eſſe pꝛoximū cu
pit et vide q̄ꝫ apte text⁹ ꝓſequitur.

¶ Qꝛ bonus ſubdit⁹ nō tm̄ bonum
opat̄ in p̄ñtia pꝛelati. Ca.xi.

Et in officio illius omnes ſe
conſpici gaudent Quid mi
rum! Bonus ſubdit⁹ et fide
lis xp̄o dn̄o omniū nō ſuit ad ocu
lū ſed tanto libētius et gratius q̄d
bonū eſt operat̄ quo pꝛelatū ſemꝑ
p̄ñteꝫ reſpicit et meminit ꝯgauden
tem In libꝛo iudith ſyri et libȳ dixe
runt oloferni Veni nobis pacific⁹
domin⁹ et vtere ſuitio noſtro ſicut
placuerit tibi Nihil eni grauius q̄ꝫ
ſeruire ingratis et impoꝛtuno ſemꝑ
inſiſtere dn̄ꝫ ſuienti Olim nemroth
robuſtus venator exercere tyranni
dem inchoauit et in perditis ſine le
ge hominibus perſeuerauit inſania
Nunc aūt in lege xp̄i lege inq̄ꝫ gra
tie et clemencie crudelitas finem ac
cepiſſe debebat. et ecce cōtumacioꝛ
pullulat q̄ꝫ vnq̄ꝫ ante. eo q̄ꝫ pericu
loſius quo magis graſſatur interi⁹
Leuū eni vulnus in ſcapulis. ſed in
tolerabiliter viſcēa dolent Nec ſine
vite periculo vulnera paciunt̄ Sic
in ſecularibus quidem ꝑſecutio du
ra perpetit̄. ſed in clauſtꝛalibus ſine
vite diſpendio et graui iactura vir
tutū nō exercet̄ tyrannidis vllo mo
do. Et vide quare ſecularis q̄s pa
titur a maioꝛe. et cū voluerit locum
mutat Clauſtralis vero ꝑ pꝛelatuꝫ
paſſus iniuriā fugere nequaq̄ꝫ pōt
ſed quaſi obicem opoꝛtet ſuſtinere
in hoſtio ſemꝑ emulū habere pꝛeſen
tem. nec reſtat aliud niſi ſolum deū
inuocaē pꝛecibus adiutoꝛē. ſed heu
non oīm poſſe nec omniū virt⁹ hec
mole grauaminū ſuffocati tenētur
cū neceſſe eſt nō deerit qui manus
poꝛrigat pius xp̄us. ſuccurrent an
geli et ꝓtegent et ſancti eius ¶ No
ui ſecretius canonicum in oꝛdine re
gulari qui aſſidue oꝛationib⁹ et me
ditationib⁹ dedit⁹ et oꝛdis ſui ſcru
puloſiſſim⁹ obſeruatoꝛ. vix poterat
pꝛelatos ſuos erga ſe aliquatenus
mitigare Ecōtra obſeq̄oſus in omi
bus et deuot⁹ temptabat in bono
euincē maliciā ſꝫ nō poterat Veſꝑe
ergo quodā ſuꝑ id q̄d ferre nō po
terat lacrimas tribulat⁹ amariſſiās
fudit. ad exoꝛandos ſanctos marti
res q̄ꝝ dies ſolennis inſtabat mau
ricȳ ſcꝫ ſocioꝝq̄ꝫ eius vt eoꝝ mere
ret̄ ꝯſolari p̄cib⁹ et iuuari Nec mo
ra vbi p⁹ longas vigilias intrauit
cubiculū et vix ſomno leuiſſimo rele
uat⁹ audiuit choꝛos angeloꝝ cātā
tiū in ſublimi. Gaudent in celis aīe

ſanctoꝝ qui xp̄i veſtigia ſunt ſecuti
et quia pro eius amore ſanguinem
ſuū fuderunt ideo cum xp̄o regnāt
ineternū. Dixit aūt mihi ꝙ deſcēſus
notularum in ipſo cantu quos gal/
lice aualees dicimus tante melodie
et tante dulcedinis exiſtebant ꝙ ni
ſi deus aliter ordinaſſet fere ei⁹ ani
maꝫ extra corpus ſine reditu rapu
iſſent. Et quoniā illo in tempoē gra
uiſſima infirmitate detentus erat.
in ſola delectatione ipſius cantus ⁊
corpore ⁊ ſpiritu ita integre ſuſpita
tus eſt vt vix eū poſtea vlla pertur
batio quātumcunqꝫ magna ledere
potuiſſet. His ergo ſedulus erga
qualemcūqꝫ prelatum et maxime ſi
bonus eſt vt in officio ſuo conſpici
te gaudeas ſi tamen recto animo ſē
ſeris ꝯgaudentem.

Ut ſubditi orent pro vita prela
torum. Ca.xij

Cum aūt rex procedit vnū
eſt totum agmen ⁊ circa eū
globat cingitqꝫ eū ac pro/
tegit. In his notat ꝙ̄ ſolicitos eſſe
oporteat ſubditos erga prelatos.
vt foris ad negocia precedenteꝫ cū
cōpaſſione et motu cordis etſi non
corporis comitent et in omni neceſ/
ſitate deuotis eū precibus tueātur.
Sic dauid ⁊ iudas ceteroſqꝫ reges
et duces ac iudices iſrahel prelian/
tes bella populi. ſacerdotes domi/
ni lachrimis ⁊ orationibus adiuua
bant. Sic moyſes ſacerdotum pſo/
nā gerens principes populi dei pu/
gnantes contra amalech in eleuati
one manuū ꝓtegebat. Sic macha
beus pncipatū ſuſcepit populi ⁊ ad
iuuabant eū fratres ſui. Refert de
nobiliſſimo quodā comite campa/
nie qui in remotis orbis partib⁹ re/
ceſſurus virum quendā pauperem
et languidū atqꝫ deuotū quē diu e/
lemoſinis pauerat ſuppliciter exora
uit vt pro ſe quotidie rogaret dn̄m
vt eum ſanum et ſine periculo euntē
duceret. reducēt redeuntē. Cui pau
per ſine diligenti inquit ſuſtentione
corporis orare nō poſſum cum ſim
exinanitus cerebro. corde debilis ⁊
virib⁹ penit⁹ deſtitut⁹. Mox comes
duobus diſpenſatorib⁹ quos in cu
ſtodiā ſue dom⁹ relinquebat prece/
pit dicens languidū iſtū cibis ⁊ om
nibus neceſſariis corporis diligen/
tiſſime ꝓcurate quod illi ꝓmiſerūt
ſe facturos. et ſic comes ꝓfect⁹ eſt ⁊
primū quidē p dies q̄ndecim diſpē
ſatores illius pauperis r̄cordati ei
neceſſaria miniſtrauerunt. Deinde
minus ac minus ad vltimū pene ei⁹
obliti ſunt. Quid plura? Neglectus
pauper orare ceſſauit. comes auteꝫ
in via nō modice tribulat⁹ poſt mo
rā multā ad patriā eſt reuerſus. nec
mora paupis recordat⁹ q̄rit an vi/
uus ſit an defunct⁹. quē adhuc viuū
intelligens viſitauit dicēs. Mortuū
inq̄t te putabā cariſſime ſm ſolituꝫ
orationū tuaꝝ ſuffragia nō exper/
tus. exceptis ei. xv. dieb⁹ aut nō mł
to plus poſtqꝫ iter arripui vſqꝫ in di
em qua ad ꝓria ſū reuerſus nunqꝫ
mihi t̄bulatōs et āguſtie defuer̄t. mox
paup oboztis lacrimis dixit. qn̄ tua

beneſitia ceſſauerunt a me adiutori
um dei mei ceſſauit a te. Et comes
poſteriorū oblitus. qualia inquit in
te beneficia mea defuerūt Cui pau
per. Recedens ait hinc duobus do
mus tue diſpenſatoribus precepiſti
vt me debilem in omnibus neceſſa
rijs ꝓcurarent· qđ parum plus q̄z
diebus quindeciz impleuerūt. ego
autem viribus deſtitutus ꝓ te ora
re nō potui. ſtupefact⁹ ergo comes
dictos diſpenſatores p̄cepit aduo
cari et eis corā oib⁹ dixit. O cūctis
ſer uientib⁹ nequioēs qui cōtra pre
ceptum meuz nequiſſime bonis me
is pepercistis et pauperē hunc quē
patronum ſalutis et pacis mee fre/
quēter exptus fueram non pauiſtis
Et nunc fruſtratus orationū ei⁹ ſuf
fragijs pericula et tribulationes in
ueni quales nunq̄z ante in vita me
ſuſtinui. quas q̄dez vt certus ſū eui
taſſez. ſi pauperis ſuffragiū habuiſ
ſem. Vos ergo reus periculoꝝ me
orum bonis omnibus et exules a
terra mea conſtituo Depulſi ergo
a terra campanie exules ꝑ trienniū
extiterunt Inde per interuentū mo
bilium in ↄſpectu principis ſunt ad
miſſi Quibus ille dixit. Nullā pror/
ſus aliaz gratiaz vobis exhibeo ni
ſi q̄z vobis dominus papa veritate
narrata dare cenſuerit. Quod mox
illic cū inſperato gaudio iter rapiē/
tes cum litteris ſecretū comitis cōti
uentibus quia eos non exheredaē
ſed ꝓ culpis vexare volebat. ad ſū/
mum pontificē peruenerūt. cui nar/
rata aduētus ſui cauſa· litteras pa/
pe in hanc ſententiaz retulerunt co
miti ꝙ quilibet nummuz aureū ſol
ueret comiti. et ſic adepti gratiā fa
cultatibus redderentur. Tunc co/
mes inquit. latitudinē nummi ⁊ ſpiſ
ſitudinem ab ore pontificis volo ſci
re et ſic vos ad graciā quā manda
uit admittam. Denuo ergo reuerſi
ſatellites domino pape reſpōſionē
comitis oſtēderūt. Mox papa conci
us quid reſpōderet reſcripſit comi
ti. nummū aureuz debere habere ſe
cundum latitudinez terre et ſpiſſitu
dinez eius extendi vſq̄z ad altitudi
nem celi. eo ꝙ oratō iuſti qua comi
tem fruſtrauerunt celos penetret et
virt⁹ eius corroboret vniuerſa. Ad
hoc mandatum comes ſatellitibus
ait videte miſerrimi q̄d m̄ dominus
papa reſcribit. Hunc nummū aure
um exſoluē quis ſufficiet. Videte
quanta vos pena dignos exiſtimet
qui vos debitores tante ſolutioniſ
addixit quam nec totus mūd⁹ ſol
uere preualēt. Hinc ergo tercio re/
deat͡l. ad papā et lr̄as abſolutiōis
veſtre qua ī me peccaſtis enormiter
apportate et ſic penis ſufficiēter exa
ctis liberi ad ꝓpria redeatis. Sic in
clitus comes ille et in ſuis qđ deli
quē puniuit et alijs poſt futuris di
gnam orationis fiduciam dereliq̄t
Diſcant ergo apes fidelium ſubdi
ti p̄latuz ſuuz foris ad negotia ꝓ
cedentē precibus tueri et cordis cō
paſſione iuuare.

Ut ſubditi non perturbent contem
plationem p̄latorum. Ca. xiij.

S Jqua alam regis tranſiēs
iuxta deſtruxerit non effu/
giet agmen] ſupple qui vin/
dicent Alam contemplationē vl' ſpi
ritualē vitam intelligo. Hanc ſi q̄s
ſubditorum in prelato non debita
vel in diſcreta fatigatione turbaue
rit aliorz debet indignationē gra
uiſſimam experiri Unde non incon
grue ſpiritusſanctus in canticis am
monet dicens Adiuro vos filie Je
ruſalez p capreas ceruoſqȝ campo
rum ne ſuſcitetis neqȝ euigilare fa/
ciatis dilectaz donec ipſa velit. Et
dn̄s ipſe chriſtus primitiue eccleſie
prelatis ad conſolationez dixit In
mundo preſſuram habebitis in me
autez pacem hanc in p̄lato foueas
hanc exoptes quia in pace eius erit
pax tua. Cui caput infirmuz cetera
membra dolent. Unū de p̄latis vi
dimus quem malo ſuo a vita contē
platam a ſuis ſubditis nouimus ſuſ
tractum. ¶ Abbas ſancti mathie mo
naſterij treuerenſ vir nobilis et ſtir
pis regie patrē et fratrē duces illu/
ſtres habuit Hic ab adoleſcentia ī
dn̄i puritate nocētie et cōplatōe vi
te fuerat educat' Electus ergo a ſu
is oib' ī abbate ānis plurib' a deo
deditus fuit actib' ſp̄ualibus ⁊ mo
naſticis ordinis diſciplinis vt cum
difficultate non modica niſi maiori
bus vrgentib' cauſis ab ābitu clau
ſtri poterat euocari. Quod vidit et
inuidit dyabol' et ſuos officiatos
hoſtiliter inſtigauit. vt quaſi inpor
tunis impulſibus abbatem ab ipſo
ſecreto vite celebris detraherēt. Q ō

ille quidem in primis grauiter ptu/
lit. Sȝ paulatim exterioris vite dele/
ctamentis illectus totas tādem ter
renis actibus man' dedit. Ipſe tn̄
adhuc honeſtate ſeruata ⁊ ſp̄uales
diligit et virtutis dec' in alijs bene
dicit Quod vtiqȝ et ſi bonuz in ali
is eſt melius tn̄ et optimuz ſibi ⁊ ſu
is tam in temporalibus q̄ȝ in ſpiri/
tualibus extitiſſet ſi gratioris vite
primordia tenuiſſet. et hoc quidem
qui ſedebat in trono contra epheſi
orum ep̄m habuit q2 primā fidē irri
tā fecerat et prima opa dereliquit
Quāobrem p̄ma opa facere horta
tur Alioquin ſe cito venturuz et cā
delabrū eius amouere minat̄. Por
ro ſi vnum eſt neceſſariū et optimā
partem quis cōtemplatiu' elegerit
nūq̄ȝ tn̄ pcurāte deo vacātib' ſibi
et ſuos obſeruantib' pedes regi fa
miliaris neceſſitas auferet̄ quinym
mo pſepe pſperim' ſub ſpecie venā
tium pſpera q2 hi in curribus et hi
in equis curias principuz frequētā
tes īfinitas copias inaniter diſſipa
runt et nihil ſecum preter peccata ⁊
amatiſſimarum remorſionū ſtimulos
reportarūt. In p̄lato ergo alaz cō
tēplationis nō deſtruas ne et ſi hic
fugias agmen apū. angelorum agmi
na ad vindictam pro iniuria ſummi
principis non euadas.

¶ Ut prelatus ſubditis viaz exem
plaris vite oſtendat. Ca. xiiij.

M Igraturo agmine nulle exi
re de domib' audēt niſi rex
primo fuerit egreſſus et vo
latus ſui vendicauerit principatuz

Unde in libro ioſue ſacerdotes q̄
portabāt archā dn̄i p̄cedebāt. To
bias etiam familiā precedebat. Et
dn̄s de ſcribis et phariſeis dicit q̄ i
ponūt hūeris hoīm onera grauia
et importabilia digito aūt ſuo no/
lunt ea mouere. Qui ſūt limites do
mus apū niſi t̄mini mōſtice regl'e q̄z
vnuſq̄ſq̄z in ſua vocacōe p̄feſſus ē
quos p̄res nr̄i ſingl'i ſtatuer̄t hos
exire. illos p̄tergredi nullus audeat
ſubditoꝝ. vt ſcz p ſe ſuperogacōis
regulas ordinare preſumat. niſi pri
mo prelatū viderit artioris et altio
ris vie vēdicare volat⁹. Nō eſt eni
diſcipulus ſup magiſtꝝ nec ſeruus
maior dn̄o ſuo. Maioꝝ eſt regulas
ponere. ordinaē ſtatuta. Minoꝝ vo
ac ſbditoꝝ eſt ſm regulā viuē⁊ ſta
tuta ſuare Nulli tn̄ maioꝝ licz gra
ue aliquid atq̄z difficile p ſe q̄d ſta/
bilimentum obtineat ordinare niſi
p conſenſum ſubditorū qui ad alia
non tenentur nec obligari poſſūt in
aliquo niſi ad illa que conuerſionis
tempore ſtatuta p regulas inuene.
ruut Maiorum tamē eſt. ſi quid mi/
nus fit et ſtatutum eſt in obſeruan
tia regulari ſuperogationis opera
facere in ſe prius ſupplere quod pa/
rū eſt et ſic ad melius ſubditos pro
uocare. Horū quoſdā et i clauſtris
vidimus et in ſeculo experti ſumus
¶ Dilectum valde ſocium in ſcolis
habui coeuum fere et prope parilitū
ſtudiorū. hic a puero vſq̄z ad finē
vite a mulierib⁹ incōmixtus omnio
ſemp fuit. In adoleſcētia ſacerdos
factus in brabantie ptibus ſuſcepit
regimen animarum quibus tam di
ligenti tam ſincera cura prefuit vt
quos in bono vincere ammonitōne
non potuit multimodis prouocare
ſtudebat exemplis. Alijs comeden
tibus ieiunus ipſe manebat. alijs
dormientibus manebat in ſomnis
atq̄z alijs intētis ad aleas ipſe ora
tionibus intūbebat. Quicq̄d in vſ⁹
ſuos deputatū ē omūe paupib⁹ fa/
ciebat. Si quā ex ouib⁹ aberrare vi
debat importūe et oportune ad re/
uocādū inſtabat. hec foris preter il
la que intrinſecus maiora latebant
talib⁹ actib⁹ ferme vigīti ānis cūctis
imitād⁹ emicuit. Cū altiſſio placuit
tali fine defunctus eſt. Febre acutiſ
ſima per aliquot dies laborauit Et
ecce vbi ſacramentis ſalutarib⁹ pre
munitus ⁊ attenuato ſpiritu aiaz fe
licē emiſit mox ſn̄ vllo interſtitō cho
ruſcacio tāti lumis reſplēduit. vt p
vnā leucā circūq̄q̄z et eo āplius q̄ſi
dies eſſet clariſſia in lucē ſedulā no
ctis tenebre verterēt Quid mirꝝ Il
lū r̄ccdē ſine luce nō decuit q̄ mltis
illuſtratis exēplo altioris vite vola
tus feliciter vēdicauit. Facta eſt in
morte bti viri dicta choruſcacio lu/
cis diffuſa p patriā prima hora no
ctis adhuc vigilantibus plurimis
et ipſuz lumen emiſſum multa milia
hominuz vndecūq̄z viderūt qui ad
maioris et gratioris agnitionis et
veritatis lucē in viſione tāti miracli
p̄fecerūt. Beat⁹ ergo ille prelat⁹ q̄
ſubditis ſuis viam vite exemplairs
oſtenderit et volatus altioris exer
citij vendicauerit principatum.

Qr prelatus ſuditorū opera inſpici at et eos exhortatione et quando qꝫ etiā manib⁹ adiuuat. Ca. xv.

Reliquo tēpore in laboē eſt cū apib⁹· ipe autē opantes circuit et ſolus immunis eſt ab opere. Paulus tamen ſupplebat que ſibi deerant et his qui ſecū erāt ꝓprijs manibus laborando. hoc tñ nō ex neceſſitate ſed ex grā faciebat Suffeciſſꝫ eni labor eius quē habebat in ſtudio ꝑdicationis et ſolicitudine omnium eccleſiaruꝫ non enim ſm diſcretiſſimum beatum Auguſtinum putādus eſt ocioſus q̄ verbū dei ſtudet. ita nec ille qui ꝑeſt in ſolitudine. Illos autē quos oportet eſſe ſubiectos. ex ocij piculo corporis labor icumbit vt i labore manuum. cordis autē vt pſallere vł legere. vel vtrunqꝫ temporibus conſtitutis. His ergo vt acrius inſtent. ſolicitudine adhibenda eſt exhortatio prelatorū qn̄qꝫ. etſi locus eſt man⁹ corporis adhibenda ne onera grauia et importabilia ſbditis videantur imponere digito autē ſuo nolūt ea mouere. Unde modern⁹ noſtri temporis ille poeta in pſona alexādri dixiſſe legitur. Si qn̄ dixero fortiꝑori ſed in arma veni precedere niſus. Tū demū ſocios ſuꝫ dignus habere ſequaces.

¶ Legimus in libro cōtra achademicos beatiſſimum Aug⁹. ꝓprijs manibus laborando qn̄qꝫ diſcipulos ad opera prouocaſſe et exemplum tm̄ poſteris reliquiſſe.

¶ Audiui et vidi de illo venerabili et ſcō digno magiſtro .W. altēo digno tornacēſis epiſcopo qꝫ vix vnqꝫ ocioſus dum domi ſcdens viueret apparebat. Aut eni meditabatur aut legebat aut confeſſionibus audiendis aut cauſis diſcernēdis intent⁹ lites hominū dirimebat. Hoꝝ ſi aliquid exercē tederet ꝓprijs manib⁹ laborabat. Tuum ergo eſt prelate diligenter inſpicē ſubditos videre opera ſingulos exhortari

¶ Qr prelat⁹ innocentie ſue cuſtodes fideles ſemper ſecuꝫ ſubditos habeat Capitu. xvi.

Circa eū ſatellites q̄daꝫ ſūt aſſidui cuſtodes autoritatis ei⁹ Solū eni vbicūqꝫ ſic nō decet eſſe ꝑlatū nec ſiñ teſtimoio q̄cqꝫ agē. ne cū ioſeph et ſi innocēs ſcādalū infamie patiat· Habeat āt ſecū non ſicut roboā iuuenes p q̄s ꝑdidit iheruſalē. nec ſegnes nec muliebres vt yſboſeth et ideo occiſus eſt· ꝫ ſeniores ⁊ ꝓbatiores ſicut dauid ⁊ robuſtiores ſicut ſalomō· q̄ lectū ſuū ābiebāt ꝓpter tiores nocturnos O timores et tremores nocturni vbiqꝫ tenebre vbiqꝫ inſidie latent Tenebre ſūt et ideo laqus ſpargiť Uix ſecerni poteſt amic⁹ ab iimico Quid mirꝫ. dauid dicit in perſona xpi. Qui edebat panē meū magnificauit ſup me ſupplātatonē. Si ergo in viridi hoc factū eſt. i arido quid fiet· ¶ Venerabił henric⁹ ſb nr̄o tēpore canōic⁹ reglaris in vrbe bleſē ſi in mōſterio ſcē marie d̄ burgo medio cū diu pariſius ſtuduiſſet in

abbatē licet inuit⁹ ab omnib⁹ eſt ele
ctus. et erant in eodē monaſterio vt
a quibuſdaz audiui viri viginti ſcḋm
ſeculū ſapiētes et ꝓuidi ſꝫ minus q̄ꝫ
decebat religioſi et caſti. Aggreſſ⁹
ergo primū eos blandis et rationa
bilib⁹ v̄bis hortabat̄ eos ad regu/
lam ſeruandā. et ad honeſtatē vite
et vt tenerēt in morib⁹ diſciplinā. ſꝫ
cū ꝑ hec nihil ꝓrſus ſe ꝓficere cer/
neret nec litib⁹ vellet eccleſiā diſſipa
re. romanā curiā adijt cui vir ſanct⁹
optime not⁹ erat. qui inde ſūmi pō/
tificis munit⁹ autoritate redijt ⁊ cū
eos aliter flectere nō poſſet de faci
li rigore vſus ē paſtorali. Quod vt
viderūt ſui et nullaten⁹ ſe poſſe con
tra ſtimulū calcitrare nequit̄ humi/
liātes ſe colla regule ſubdiderunt.
veſtitū cibū et potuz largius q̄ꝫ añ
miniſtrabat omnib⁹ ſed in clauſtro
eos quiete ſedere ⁊ ſcḋm ordinē viuē
ꝯpellebat. Hic ſicut legit̄ de Augu
ſto. omnia ceſar auet et nullū ḋ his
qui religioſi nō erant miniſtrare in
aliquo officio obediētie vt eſt celle/
rariū vel rerū ꝓcuratio ꝑmittebat
ſed ſiquos bone ꝯſcientie ꝯfidebat
illis officia ꝯmittebat. Hoc vt vide
rūt alij finxerūt ſe ꝑ tp̄s religioſos
et in ipocriſi neq̄ter ambulātes ab/
bati q̄ſi ſe familiariſſimos ꝯiunxer̄t
Qui vt vir pius et bon⁹ oīa tole/
rās oia credens eis liberioris vite
frena laxauit quib⁹ illi in tantū dā/
nabilit̄ ſunt abuſi vt vigintiocto pa
ri malicia ꝯuenirēt et tres viros ſce
leſtiſſimos ribaldos cōducerent et
eos in mortē ſancti viri ꝑ pecuniaz
animarūt. Qui quodā veſpe abba
ti extra opidū et ad negocia ꝯperā
ti. ſicut ordinauerūt. obuiauerūt. et
ſalutātem ac predicātez eis ſalutis
viā extractis enſib⁹ eū crudelit̄ occi
derūt. Roberto aūt tūc ſocio eius
cui⁹ ſup̄ mentionē fecim⁹ euadente.
corpus occiſi ad monaſteriū eſt de/
latū ⁊ in eccīa collocatū. Et vide le
ctor q̄d actū ſit et ꝓbatū. Statī eni
vbi ſequenti die ad ſepulturā occiſi
de locis vbi extra manebāt rei cri/
minis eccīaz intrauerūt. ecce vox ſā
guinis fr̄is ſui abel de terra q̄ſi vin/
dictā clamās ꝑ vulnēa q̄ a loco oc/
ciſionis ficta remāſerāt abundātiſſi
mo ſanguinis impetu manauerunt
Et hoc alias frequēter audiuim⁹ fa
ctum eſſe. Quod vbi viri fr̄es et filij
cū ꝑplis aſtātib⁹ inſpexerūt dirū eiu
latū leuauerūt cū lachrimis. Quid
plura? ſepulto martire vt audacter
dicim⁹ vbi ad electionē ventū eſt rei
q̄dam vt maliciā ſuā palliarēt. boni
āt vt imitatorē hr̄nt dc̄m robertuz
vnanimit̄ elegerūt. qui ſtatī eadē die
ꝓfect⁹ ad papam acceptis lr̄is ad
philippū regē et ad bleſenſē comitē
ludouicū capi oēs q̄ ſuſpecti erant
manu laica procurauit. q̄ꝝ nō nulli
v̄itatē ſalubrit̄ ꝯfitētes carcerati ꝑ
petuo pniaz acceperūt. alij vero a ſa
cris ordinib⁹ degradati morte pu/
ti ſūt. xvi v̄o ex eis q̄ in ſcelere potiſ
ſimi credebant̄ man⁹ homicidas ſi
bimet ſponētes ſeipſos in carcerib⁹
ſuſpēdijs vel alijs mortis generib⁹
occiderūt. venerabil̄ robert⁹ abbas
officio derelicto ceſſit et circa predi
ctū rotomageñ. archiepiſcopū mau
ricium vidimus poſt eius mortem

ꝙ ipſe fratrib⁹ predicatorib⁹ pariſi
us per tp̄us ſe adiunxit ⁊ inter eos
felici fine quieuit Bonus ergo fide
les cuſtodes autoritatis et innocē
tie ſue prelat⁹ habeat per q̄s digne
et iuuari poſſit et defendi.

¶ Qꝫ prelatus ſedulus ſit in corri
gēdis et extirpēdis vicijs. Ca. xvij.

Sunt et circa regem lictoēs
ſeui qui morte puniūt delin
quētes Certū eſt ꝙ mortis
penā eccleſia nō infligit Quid autē
in lictorib⁹ qui circa regem prelatū
ſunt niſi officiatos et p̄latoꝝ vices
agētes accipim⁹ Hi vtiqꝫ detracto
res et ſuſurrones deo odibiles icre
patione corripiūt Nam ſcḋm Apl̄m.
vtilius eſt huiuſmodi tradere ſatha
ne in interituz carnis vt ſpiritus ſal
uus fiat ſupple q̄ꝫ eternis tribulatō
nib⁹ tribulari Moderate tn̄ corrigi
vicia Seneca docet dicens Eſto vi
cioꝝ fugax ꝑmit⁹ ipſe tuorū. aliorū
vero neqꝫ ſcrutator curioſus neqꝫ
acerbus reprehēſor Ex vicio alteri
us ſapiēs corrigit ſuū. Optimū eſt
moderate corrigē tanq̄ꝫ ſi ipſe quo
tidie pecces Obiurgationi ſemper
aliquid pietatis admiſce Odiū ſem
per peccādi nō metū facias et hoc
optimū eſt ſequi maiorū veſtigia ſi
recte preceſſerint Itaqꝫ q̄ꝫ neceſſari
um ſit in monaſterijs vt p̄ores et ſe
niores quiqꝫ q̄rū tn̄ intereſt vt a ſupi
orib⁹ iniunctū puerorū ⁊ adoleſcen
ciū dorſo emineāt ne ꝑ diſſolutōes
varias inualeſcāt. Beat⁹ aug⁹ in li
bro ꝯfeſſionū de ſe ipſo ꝯquerit̄ di
cens relaxabant̄ mihi puero habe
ne vltra tp̄amentū diſſolutionū va
riarū et ꝓdibat q̄ſi ex adipe iniqui
tas mea. Huius exemplū in anglie
partib⁹ accidiſſe narrat̄ In mona
ſterio nigri ordinis puer quidā no
bilis a parentib⁹ tradit⁹ eſt diſcipli
nis regularib⁹ educand⁹. et qꝛ erat
decorus forma nature donis et cō
tra talem etatē morū honorificētia
gracioſus ſeniores maxime et q̄ of
ficijs preerant puero vltra q̄ꝫ neceſ
ſe erat habenas libēas relaxabant
Prior aūt qui cōuentū ſub abbate
r̄gebat diſcretiori regimine. nec ipſi
ꝑoptime nature in tali etate creden
dū putabat. qꝛ vt dicit ph̄us. pueri
nō tm̄ monendi ſūt ſed etiā artandi
verbis. aggreſſuſqꝫ eſt iā aliquētu
lum inſoleſcentē puerū verbis inter
dum et verbere ab illicitis refrenar̄
Qui puer ad omnē informationez
boni quaſi mollis cera p̄oris corre
ptionē accipiēs in adoleſcentē ſan
ctum ⁊ ꝑfectū creuit. et circa viginti
annos etate finita mortuus priori
apparuit dicēs. Tue correctiōi gra
tias ago prior qui mecū tua ꝓuidē
tia id egiſti. ne inſolētia puerili pau
latim defluerem et tandē ꝓlaberer
in damnanda. Hec vt dixit beata
anima tanto ſplendore reſplenduit
vt vix in loco angulus r̄maneret q̄
ab illo lumine expers fuit ¶ Simili
ꝑpe modo vt audiuim⁹ a fratre or
dinis predicatorū. Cum in theuto
nie partib⁹ circa annū dn̄i Mccxlij.
Adoleſcens quidā nobilis cū in lu
bricitate corporis exceſſiſſet a ſeni
b⁹ canonicis et decano ab ingreſſu

eccleſie. artatᵘ eſt et infra ſepta mo/naſterij quaſi pro agenda peniten/tia in hoc deputato reclusus. Qui humiliter. valde suſpiciens flagella batur interim a decano et grauibᵘ conuicijs culpabatur. Eo autē ad huc in penitentia exiſtente contigit eū a cōcanonico ſuo innocenter de nocte et latenter occidi. Una ergo nocte ex cōcanoīcis ſācto viro poſt matutinas orāte ſuppliciter et ſecre to vidit ſubito totam eccleſiam illu ſtrari et apparente cum multo comi tatu ſanctoꝝ glīoſā virgnem mr̄ez chriſti in medio omniū velut magi/ſtraz et dominaz cōſedere. et de di/uerſis negocijs vniuerſalis eccleſie tractatum habere. His finīdatis patronus eccleſie ipſius exorſus ē dicens Et quis ex vobis miſerebiť mei canonici vt preſētem dn̄i noſtri matrez pariter rogitemᵘ vt ſup pia culo eius ſolita pietate flectatur Et mox ſupplicantibus ſanctis allata eſt anima et omnibus diciť. Quia locus iſte ſpecialiter diſciplina vigu it. et adoleſcens iſte mortuus diſci/plinā libens accepit. et ex corde pe/nituit ꝑ purgatorio cedat ei mors innocens quā ipſe ſuſtinuit. tu autē anima pete quod vis et fiet. Et aīa Pro occiſore meo peto qui me occi ſo ſtatim valde penituit et ad dn̄m aplicum iter arripuit vt miſericor/diam ꝯſequatur Et mox reſponſuz accepit. ſicut digne petiſti anima fi/et tibi Hec vt orans audiuit cano/nicis quod vidiſſet expoſuit. Intrā teſqꝫ locum occiſum inueniunt ⁊ de plangūt. occiſorē vero mox poſt fa ctū de nocte iter arrrpuiſſe ad apo ſtolicum reperierunt. Seduli ergo priores in cenobijs et decani in ca/nonijs in corrigendis et exſtirpan/dis vicijs ſemper ſint. ne etiam ſi ꝓ prias non habuerint ſubditorū ne/gligencijs obruantur.

Qd prelatus ſine cauſa non facile foris vagetur. Cap. xviij.

Otus ſemper rex eſt ſolici/tus et nō de facili cerni pa titur ſubaudis ſn̄ cauſa Et hoc contra prelatos qui impacien tes quietis circuz. circa. vltra. infra ſine vlla neceſſitate negocij cum cū maximis diſpendijs et impēſis cre/brius euagantur. ſed forte videns prophetam dauid imitari vis qui optat pennas et auolare. Male tu in verbis prouidentiſſimis diſercui ſti quīdanam et friuolam euagatio nē in omnibus excluſit dicēs Quis dabit mihi pennas. Quales audi Quis dabit m̄ pēnas ſic colūbe q̄ vtiqꝫ gregaria eſt et amat cōmune bonum. Et volabo et requieſcā. O rex. o propheta dauid que optas fugere quo optas auolare dixiſti enim in conſequenti Ecce elongaui fugiens et manſi in ſolitudine ſi fu/giens elongaſti ergo populum cui rex pre eras dimiſiſti Abſit abſit. et hoc circa penultima pſalmi innuēs oſtēdiſti. Ego autē ad dn̄m clama ui ⁊ dn̄s exaudiuit me Quo fructu Audi redimꝫ in pace aīaz meā ab his q̄ appiquāt m̄ quia inť multos erant mecum. et hoc quomō. Mecū

in corde mecū ī quietē a puſillanimi
tate ſpiritꝰ ⁊ tempeſtate. ⁊ hoc erat
fugere a tumultu et fugiendo a vo/
lare. in pace animas redimi et inter
mltos ſñ tumultu eē cū xp̄o ⁊ ibi in
ter humeros eiꝰ amātiſſimi domini
quieſcere vt in eo et cum eo leue pō
dus ſentiat quicquid pro illo habu
erit ſuſtinere. Sed nūq̄d tal' erat vo
latus tuus o prelate qui vagaris i/
ſtabilis et fugiens euaneſcis. Non
pennis columbe vteris vt quieſcas
a tumultu antecedentium ⁊ ſubſeq̄
tiuꝫ ⁊ concoitantiuꝫ famuloꝝ dicā
aut ſocioꝝ et nō potius dominoꝝ
Vulgo dicitur. Miles in obſequio
famulū. clericꝰ ſotiū. monachꝰ dn̄m
habet Si vis credas expto. Freq̄
tiſſime vidi dominis paucis eſſe cō
tentos ſicut et famulos. Supfluis
inhyare res feda et deteſtabilis in
prelatis. Quid eo verecūdius. q̄d
eo damnabilius. et hoc maxime in
clauſtralibꝰ. ſecus eni eſt in ſeculari/
bus clericis licet et in ipſis hoc ma
lum ſit peſtilens vbi res tranſit ī do
minium q̄d in religioſis hoc ē iclau
ſtralibꝰ nunq̄ꝫ fieri poteſt. niſi forte
quis in ep̄m aſſumatur cui tamē diſ
penſatio creditur nō diſſipatio. Ab
ſit tamen vt dignis mercedibꝰ obi
loquar famulorū cū dictū ſit. voca
operarios et redde mercedem illis
Sed tm̄ non impiū immo ſacrilegū
iudico vt quis abbas vl' p̄latus ſpi
ritualibus filijs quibusſumme tene
tur detrahat neceſſaria ⁊ et famul'
ſupflua largiatur. Iſti pannis vili/
bus illi comituꝫ mollibꝰ veſtiantur
Iſti vaccinis calceis ſordeant. illi
ocreis hyrcinis niteant. Et vtinam
ſaltem illa ſufficerent quin potius ⁊
non iubentibꝰ ꝓpter verecūdiaꝫ vel
timorem ꝯſentiētibꝰ tn̄ vel diſſimu
lātibꝰ dn̄s aggregant imēſas pecu
nias quibus poſſeſſionibꝰ ēptis na/
tales ſuos tranſeūt in nubēdo et vi
les ruſtici nobilibꝰ coequātur. Hi ſi
frates aut ꝯſobrini aut ꝯſanguinei
ſunt dominoꝝ tanto liberius ⁊ au
datius faciunt que predixi. Non re
cordaris o monache reſponſionis
ſenioris illius in vitaſpatruꝫ qui di
xit opera monachorum ignis ſunt.
Et vide quare. Si enim aliarūꝫ ſb
ſtantiam rerum igni miſcueris con
ſumetur ſic et ſi eccleſiaſticis bonis
bona tua patrimonialia contra iu/
ra miſcueris cuꝫ illis ad nihilum re
digentur. Horum tot exempla vi/
dimus ꝙ nimiū eſſet tediū ſingula
ptractare vnum tamē de pluribus
explicabo. ¶ Erat cliens natus et
ruſticus qui ī ditiſſimo monaſterio
patruum habuit aſſūptum a mona
chis in abbatem. Vocatus autem
a patruo eques iri didicit. q̄ prius
ire pedes conſueuerat. ad menſas
ſeruire ineptus ponitur. et qui ſolū
aratruꝫ contorto collo regere et te
nere didicerat erecta' ceruice cibos
inferre principibꝰ cogebat'. Quid
plura. ex ruſtico paupere factus eſt
diues inclitus. domui domum con
iūxit redditus auxit redditibus a/
gro agrum diſcentius conpulauit
Hinc villas emit et predia ⁊ qui oli
fuit vnus ex ruſticis factꝰ eſt dn̄s

rusticoꝝ. Tandē eum ad hoc fortu
na leuauit. vt ſpreto ɔnubio militū
ſimpliciū factus miles vxorem ſibi
nobilem copulauit. Nec diu poſtea
in hac eo gloria ɔſtituto pes ei ſuc/
ciſus eſt cui innitēs innixius ſtabat
et recidit miſer tanto deiectius. quā
to ſublimius fuerat eleuat᷒. Statim
ei mortuo abbate patruo eius ſper
nit̄. eijcit̄. fugat̄ ab omnib᷒. ⁊ ab ab
bate ſucceſſore defuncti nimiū velut
monaſterij depredator impetit̄. cō/
uictus aūt in plurimis minorat᷒ eſt
ſed tñ diues in multis copijs remā
ſiſſet niſi eum fortius infortuniū ad
pauperiē impuliſſet. Mox eni conta
gia pecorū agrorū ſterilitas ruina
edificiorū. ingratitudo ſuorū ſubſe/
cuta eſt. vt nulli dubiū eſſꝫ iuſto dei
iudicio tantā infelicitatē ex iniuſto
ɔgregatis diuicijs ſucceſſiſſe. Extre
mo ad tantā calamitatē deuenit mi
ſer ille vt nullus eius miſereret̄. nul/
lus ei in paruo ſuccurrēt. Et digne
qꝛ ex minimo fere indigne ſe extule
rat ſuper magnos. In ſe ergo etſi
tarde homo reuerſus iuſtū in ſe dei
iudiciū benedixit. Miſit vxorem cū
paruulis ad parentes. laborare cū
ꝓprijs manib᷒ ipe cepit. et in ſudorē
ɔmedere panē ſuū. Quod vt vide
rūt ſui viderunt et monachi vel qui
bus abbas patruus ſuus bon᷒ exti
terat. homini humiliato in plurib᷒
benefici extiterunt. Paulatim ergo
tam per laborem tā per alimoniaꝫ
cepit reſurgere. et in paruo tempo/
re ſatis habuit pro ſtatu ſuo. Intus
itaqꝫ prelatus bonus ſit et ſolicit᷒
circa ſuos et extra in tumultu cerni
ſine cauſa nō facile paciat̄. ⁊ ſi ɔgre
di neceſſe eſt non pompoſe ſicut co/
mitem ſicut ꝑncipem. ſed ſicut religi
oſum et xp̄i famulū decet familiam
paucam habeat vtilem et honeſtā.

¶ Qꝛ prelatus neceſſario egrediēs
deum vt eum egredientem tueatur
exoret. Ca. xix.

NEcꝫ eni foras egredit̄ niſi
agmine migraturo. Nō idē
hoc ꝑtiet quod expoſitū iā
preceſſit. Migraturū agmen dicitur
cū ɔmunis neceſſitas ɔgregatiōis
expoſtulat vt ꝓ negocijs prelatus
exeat etiā cū inſtantia multa cōpul
ſus Vidi quendā ex prelatis ma/
iorib᷒ qui qñcunqꝫ ad exteriora ne
gocia vocabat̄ an̄ egreſſionē ſecre/
tū petebat. ſupplex ꝓuoluebat̄ in ꝓ/
cib᷒ et a dn̄o lachrimis expetebat.
vt ſe in omīb᷒ egredientē et regredi
entē ſua clemētia tueret̄ et in mani/
bus ſuis negocia corā poſita ꝓſpe
rarent̄. Et vide lector quid ſecutuꝫ
ſit hūc ꝓceſſū. Secura et indubita/
bili relatione didicim᷒ de eodem ꝙ
vir in omni tp̄e prelationis ſue iniu
riā paſſus ſit vel offenſam. Quanti
aūt periculo et mali ſit niſi ex cauſa
valde neceſſaria curā ſuſceptā deſe
rere aīarum patet ex eo quod ſub/
iungā. Bruno in partib᷒ theutonie
in opido magno qđ mons martis
dicit̄ bon᷒ preſbiter et caſtus fuit. H
referēte mihi memorabili heynrico
de colonia frē ordis p̄dicatorū cō
ſobrinū hēbat. p̄ſbiterū eque bruno
nē. virū ſciētia et morib᷒ approbatū

hũc auũculus preſbiter bruno ſepi
us rogabat deuote vt dicte parro
chie curam ſuſciperet et ip̄e iam ſe/
nex religionem intraret. annuit ille
poſt mľtas preces inuitus tñ eo ꝙ
regimen tante parrochie formida/
ret Hoc vt obtinuit bruno preſbiť
religionez intrauit et cito poſt hoc
ab hac vita migrauit. differẽte bru
none iuniorẽ animaꝝ regimen attẽ
ptare eo ꝙ aliud beneficiũ capella/
nie vigiti marcaꝝ ſupius in caſtro
teneret vicariũ ꝓ ſe p̄ſbiteꝝ in par
rochia collocauit. Brunone ergo
iuniore vna nocte in lectulo quieſcẽ
te. apparuit ei in cappa nigra bruno
ſenior iam defunctꝰ et dixit ei in eiſ/
dez verſibus In grege omiſſo ma
le te regis et pede ſciſſo Claudꝰ ꝑ/
ſpicito que pena futura redito Hec
dicẽs eleuauit cappam qua videba
tur indutꝰ et ſe grauiter incendi de/
monſtrauit Ad hec bruno iunior ex
ꝑgefactꝰ recolit viſionem et verſus
Et mox iteꝝ reſoluiť in ſoporez cui
eodem ſcemate defunctꝰ apparens
dixit Tu pene inis cauſa requies ꝑ
te m̃ clauſa Aſpice ſic vricibꝰ ignis
et eſca futuri Et hec dicens iterum
illi tormentũ oſtendit Cui iteꝝ ter
tio ſoporato apparens dixit. Mũdi
delicijs interduz ſeria miſce Ex his
p̄ncipijs vel primicijs cape partes
aut reſipiſce. Ad cuius v̾ba bruno
ſurrexit et flexis genibꝰ ſe impleturꝝ
quod auũculo viuenti promiſerat
deo vouit. Nec mora cũ ſplendore
nimio manifeſte defunctꝰ apparens
et viuenti ꝯgaudens dixit Letatus

ſum in his que dicta ſũt mihi in do
mũ dñi ibimꝰ. et hec dicens in ſubli
mi aſcendit. Vide ergo quãti peri
culi ſit curaz animarũ recipere et in
manꝰ negligentis relinquere. quod
in brunone ſeniori poteris aduertẽ
qui curã negligenter deſeruit. et in
brunone minore qui ſuſceptã alteri
incurate omiſit Simul etiam in iſta
narratione diligẽter aduerte quod
in p̄mis verſibꝰ diciť In grege com
miſſo male te geris et pede ſciſſo.
Claudus ꝑſpicito que pena futura
redito. Ubi quidẽ manifeſte ſigna
uit ſciſſum cũ habere pedẽ affectio
nis quẽ integrũ erga omiſſum gre
gem habere debuerat. claudũqꝫ eũ
eſſe monſtrabat cũ vni beneficio ca
pellanie ſeruiret in caſtro. et curam
omiſſam parrochie negligentiꝰ de/
ſerebat Uolo vt quicũqꝫ hoc lege
rit ſciat me ãno ab incarnatiõe dñi
Mccxxxviij. fuiſſe pariſius vbi vene
rabilis wilhelmꝰ pariſienſis epũs q̃
in theologia iam rexerat. conuocatio
nem fecerat in fratrũ p̄dicatorũ ca
pitulo oĩm magiſtrorũ Propoſita
ergo queſtione de pluralitate bene
ficiorũ ſolerti et valde longa diſpu
tatione ꝓbatum eſt duo beneficia
dũmodo vnũ valeret q̃ndeci libras
pariſienſis teneri cũ ſalute nõ poſſe.
hoc determinauit p̄dictꝰ epũs Hoc
frater hugo ordinis predicatorum
poſtmodum romane curie cardina
lis. hoc frať Guerricus et frať gan
fridus eiuſdem ordinis. frater iohã
nes de rupella ordinis fratrũ mino
rũ. et alij q̃ꝫ plures mgři theologie

determinauerũt in ſcolis ſucceſſiue
Fuerat aũt ante habita diſputatõ
longa valde et multo ſolennioꝛ añ
tres annos. in qua etiã omnes ma
giſtri theologie exceptis duob' de/
terminaſſe ꝓbant idem ꝑ omĩa qð
et ſupꝛa. quoꝝ vn' fuit mgr̃ philip/
pus cãcellarius pariſienſis. et mgr̃
arnoldus poſtmodũ epũs abianẽ/
ſis Quid aũt de iſto philippo ɔtige
rit audiam' Agoniſantẽ in moꝛte
dictus wilhelmus pariſienſis epi
ſcopus paterna ſollicitudine viſi/
tauit. rogauit qꝫ eum vt ſingulari
opinioni cederet de pluralitate be/
neficioꝛũ. ⁊ omĩa beneficia ſua exce
pto vno in man' eccleſie reſignaret
⁊ hac ɔditiõe media vt ſi ɔualeſcẽt
ei ſupplere vellet de ſuo ꝓꝓrio quod
dimiſit. Renuit ille experiri ſe velle
dicens Utrũ eſſet damnabile bene
ficia plura tenere. moꝛtuus eſt ergo
ſic. Poſt paucos dies cũ dictus pa
riſienſis epũs finitis matutinis oꝛa
re vellet. vidit inter ſe et lumẽ quaſi
vmbꝛã hominis tetrã nimis Eleua
ta ergo manu ɔſignat ſe. etſi ex par
te dei ſit pꝛecipit vt loquat. Cui re/
ſpondit apparens Alienus a deo ſũ
ſed tñ miſera factura eius Et preſul
Tu quis es inquit Ego ſũ cancella
rius dudũ miſerrim' Rurſum epũs
elato altius gemitu. Et quomodo
inquit tibi eſt ſic dolenti! Male ait
immo qꝫ peſſime. ſicut quidaꝫ nat'
ſum eterna moꝛte. Et epiſcop'. heu
ait cariſſime que cauſa damnatõis
tue! Tres ſunt inquit cauſe q̃re moꝛ
te perpeti ſum damnat' Una eſt ꝙ
recreſcentes fructus annuos cõtra
pauperes timide reſeruaui Secun/
da eſt ꝙ ɔtra ſententiã plurimoꝛuꝫ
de pluralitate beneficioꝝ quaſi lici/
te tenendoꝝ opinionem ꝓꝓriam de
fenſaui ⁊ in hoc me periculo moꝛta
lis culpe ɔmiſi Tertia eſt et illa gra
uiſſima omniũ ꝙ abhominabili car
nis vicio in ſcandalũ multoꝝ mlto
tꝑe laboꝛaui. et ad epiſcopum mox
adiunxit. eſt ne inquit finit' mũdus
Et epũs. miroꝛ ait et lr̃atiſſimuꝫ vi
rum te quondã hoc querere cũ me
adhuc viuũ cernas et omnes nos
viuentes adhuc moꝛi neceſſe ſit an/
teqꝫ mund' inſtante iudicio finiat.
Et ille nõ miraris inquit. qꝛ nec ſciẽ
cia nec op' nec ratio apud inferos
venienti. Et hec dicens vmbꝛa ab
oculis mirantis euanuit Ipſe epũs
nõ tamẽ ſub ꝑſona ſua quaſi hec vi
diſſet in pꝛedicatione ſua clericis oĩ
bus recitauit. ¶ Simili modo cum
quidã clericus maxime litterature
mihi agoniſans in moꝛte mandaẽt
et conſilium quereret quaſi in pꝛoxi
mo migraturus. Reduxi ei ad memo
riam diſputationem illam ſolenneꝫ
et determinationem de pluralitate
beneficioꝛum pariſius. cui ille inter/
fuerat doctoꝛ magnus. conſului qꝫ
illi cum magna inſtantia lacrimarũ
vt vnam pꝛebendarum dimitteret.
quia duas ɔtra animã ſuaꝫ tenue/
rat quaꝝ vna ad omnẽ vite copiã
omni clerico ſufficere potuiſſet. tũc
ille facie ɔuerſa diſſimilans hoc tm̃
reſpondit Orate dominum vt inſpi
ret. Nec diu cum receſſiſſem et tenu

iſſimo ſpiritu vix herente hoc idem
quod ↄſulerã ei quidã ↄſobrinꝰ ſu/
us iuuẽculus cũ maximis lacrimis
inclamaret cuz voce non poſſet ma
nu innuens expirauit. Poſt cuiꝰ obi
tum cum quidaz ex noſtris ſtupefa
ctꝰ nimiũ cogitaret cur tantꝰ hõ et
tãtꝰ cleri cꝰ ſi mortale pcc̃m eſſet plu
ra beneficia retinẽ in tali ſtatu mor
tuus extitiſſet. Mox quaſi ſemiuigi/
lanti defunctus apparens dixit. hec
ſola prebendarum cauſa eſt ꝑ qua
infelix ego eternaliter ſum damna/
tus Super hec eadem queſtiõe cũ
beate memorie Jacobus de vitria/
co tunc quidem achonenſis epiſco/
pus. poſtea vero romane curie car/
dinalis. magiſtrũ quendaz theolo/
gie probatiſſimũ robertum de cor/
thon romani apicis cardinalẽ mo/
rientem ante primam damiace ciui/
tatis obſidionẽ interrogaret reſpõ
dit. Dico iaz migraturus a vita ꝙ
mortale eſt et damnabile dũmodo
vnum competẽs ſit plura beneficia
retinere. Hoc idem magiſter Petrꝰ
ↄmeſtor ſancte marie cantor pariſi/
enſis dixit et ſcripſit. Hoc idem ma
giſter guiardus cameracenſis epiſ/
copus verbo huiꝰmodi ↄfirmauit.
Nollem inquit pro toto auro ara/
bie vna tm̃ nocte duo beneficia reti
nere ⁊ certus tamen eſſem ꝙ de ma
ne vnũ illoꝝ homini idoneo confer
retur. et hoc ꝓpter vite incerte diſcri
men. Super hoc etiaz narrante fra
tre bernardo quondã ꝑpenitẽciario
domini pape et fratre ordinis pre/
dicatorum cum beatiſſimus papa

Gregorius nonus interrogaretur
ſi poſſet de plenitudine poteſtatis
cum plurium beneficiorũ detentori
bus diſpenſare reſpondit. Non poſ
ſum inquit niſi ſuꝑ vexatione tantũ
detinentium diſpenſare Quis ergo
erit ſapiens et fallat ſe et ſibi ſuper
diſpenſatione aliqua blandiatur?
Eſto ꝙ multi magiſtrorum dicant
hoc quod et multi alij opinantur.
hoc ſolum mortale ab Auguſti/.
no omnium doctorum maximo iu/
dicatur. ꝙ quis incertitudinis peri
culo aut mortalis peccati diſcrimi/
ni ſe cõmittit. Noli ergo fieri ſub tri
na inuocatiõe diuini nominis vſur/
pator. et ſicut ſub tribus perſonis
inuocatur et colitur vnus deus. ita
tu clerice tu ſacerdos duorum triũ
aut quatuor beneficiorum vel pluri
um poſſeſſor exiſtas Lucifer ille ſa/
pientiſſimus et pulcerrimus in crea
turis. lucifer inquaz angelus aſſimi
lare deo voluit et cõtemptibilibus
cecidit vniuerſis. Quanto ergo nu/
meroſior extiteris in prebendis tan
to te ſuperbius non ſolum cõtra de
um. ſed etiam ſupra deum extollis.
Ego in quadaz ciuitate epãli ãnis
vndecim adoleui. vbi. lxij. canonici
ſub prebẽdis pinguiſſimis ducenta
rũ fere libraꝝ pariſieñ. in matrici ec
cleſia ꝯuiebãt q̊ꝝ plures erãt detẽ/
tores pluriuz bñficioꝝ. Vide ergo
qualẽ vindictã vidi in ipſos turpes
detẽrores. mihi teſtis et iudex ſit ſã/
cta trinitas vnus deus. ꝙ paucos
eorum vidi cõmuni morte defungi.
ꝫ omẽs ſubito ⁊ reprobe mori. Jta

ꝙ quidã eoꝝ audito ꝙ vnus ſocio rum in nocte ſanus mane mortuus inuent⁹ eſſet complosis manib⁹ dixit Et quid vultis? Scdm vſum et con ſuetudinẽ eccleſie mortuus eſt vt vi detis Uidi ego ipe in eccleſia eadẽ infra paucũ tps quatuor archidia conos ſic defugi Uide ergo lector et mirare miraculum Prim⁹ eorum de equo phalerato et grãdi cecidit et fractis ceruicib⁹ exſpirauit Secũ dus mane in cathedra ſedens mor tuus eſt repertus Tertius in choro ſtans cuꝫ ad miſſaꝫ eleuatio corpo ris fieret cecidit reſupin⁹. et ſubtra cta loquela cum ſenſu quaſi brutuꝫ animal die tertia ſine ſacramentis eccleſiaſticis eſt defunct⁹ Quartus ꝯfeſſionem peccatoꝝ et ſacramẽta recuſans mortuus eſt et extra cimi terium ſepultus

¶ De prelat⁹ oberrantes reducat et laſſos releuet Ca xx.

Si qua laſſata eſt aut forte aberrauerit eaꝫ rex ex odo re proſequit̃. ſubaudi vt re leuet laſſam et reducat errantẽ Laſ ſus dici poteſt qui a currenda via mandatorum dei vel penitus deſti tit vł animo tepuit Aberrare vero apis dicitur cum clauſtralis quis aut ſubditus a rectitudine virtutis aut regule per deuia vicioꝝ recede re non veret̃. Tales nimirũ bonus prelatus odore fame ad inueſtigã dũ vel corrigendũ vel deuote orati onis odore vel ſpiritu lenitatis ad cõpaciendũ infirmo ne pereat ſi iu ſte agit proſequit̃ Unde de princi pe paſtoꝝ xpo per ꝓphetam predi ctum eſt Calamũ quaſſatũ non cõ teret et lignum fumigans non extin guet. Ue ergo illis qui ſeueritate nimia ſubditos oterunt. et illis ma xime ve qui eos male vite exemplis extinguunt. Unde ego ſicut magi ſtro Johanne de Leodio narrante cognoui Princeps apoſtoloꝝ Pe trus cuidam prelato multis annis male regenti in infirmitate vultu ſe uerus apparuit. libꝝq; tenens aper tuꝫ legere compulit refutanti Erat aũt hec ſcriptura in textu libri Mor tificas animas que nõ moriunt̃. et viuificas que non viuunt Cũq; ille horreret nimiũ amplius legere vul tu ꝙ refugeret. apoſtolus Petrus ſeueri⁹ inſtitit et quaſi gloſam text⁹ legeret que in margine videbat̃. le git ergo coactus Quando reduces animas de inferno quas per tuum deſtitutas exemplum eterno ſuppli cio tradidiſti? Et cũ ille pre horroẽ et ꝯfuſione reſpondere non poſſet. de viſione ad ſe rediens ſe ſudantẽ et cretitantẽ inuenit. Nec mora de ꝯſilio dicti venerabilis viri ſeculum dereliq̃t et xpi dedit⁹ ſuituti in mo naſterio hanonie ciſtercienß ordis qđ taberonuꝫ dicit̃ beatiſſimo fine q̃euit Quantũ aũt piculũ prelatis imineat nõ tm̃ ex officio verũ etiaꝫ ex ſurreptiõe multimoda demonũ vbiq; ſparſis inſidijs exemplarꝫ ſcri pta multoꝝ oſtendũt Seuer⁹ ſulpi cius ſcribit beatuꝫ martinũ dixiſſe maiorem ſibi virtutẽ ante epiſcopa tum habuiſſe ꝙ poſtea. cum duos

ante ſuſcitauerat mortuos. poſtea
vero vnū ‖ Apud ſanctū victorem
pariſius referentibꝰ canonicis audi
ui ꝙ quidā canonicꝰ regularis erat
vita genere et litteris pollens. Ele/
ctus ergo in epiſcopuȝ renuit et ꝑti
naci ꝯſtantia ꝯtra plurimoꝝ et ma
ioꝝ ꝯſiliū ſe ſubtraxit. Moriturꝰ au
tem poſt multos annos ſocius qui
dā eius qui cū multū dilexerat ad/
iurauit eū quatenꝰ ad ſe ſi deus per
mitteret reſolutꝰ morte rediret. Et
annuit ille ſtatimq; defunctꝰ eſt. nec
dies multi poſt mortē eius deflure/
rant. tū ecce anima ſꝫm ꝙ ꝓmiſerat
rediēs eminꝰ in pariete crucis ſignū
impreſſit dicens. Ne dubites ne va
cilles in viſu. ſed quere quod vis et
me ſinas ad pociora tranſire. Mox
ſocius ad viſionē exultās et ſolicitꝰ
inq̄t valde fui ne grauiſſimā ad mi
nus penā in purgatorio ſuſtineres
quia refutaſti ꝯtra maioꝝ ꝯſiliū tā
ꝑtinaciter preſulatū in quo ad ſalu
tem animaꝝ tot et tanta bona face
re potuiſſes. Cui aīa. In me inq̄t
h̄ ordinauit clementiſſima bonitas
ſaluatoris. q2 ex tunc timui et nunc
ſcio. ſi ep̄atꝰ cathedrā aſcēdiſſem. ꝑ
petue dānationis ꝑiculū incidiſſem
et hoc dicens q̄ſi cū ingenti coruſca
tionis lumine ꝑtranſiuit. Sed et ve
nerabilis hugo cameracēſ eccleſie
decanꝰ vir in omni honeſtate et ge/
neris nobilitate clariſſimꝰ cum in di
uerſaꝝ eccleſiaꝝ ep̄atibꝰ ſe ꝑcipa
ri formidaret nec poſſet ſubterfugē
ſedis apoſtolice iuſſionē. derelictis
omnibꝰ monaſteriū cyſtercienſ or
dinis in vacellis ꝓpe tornacū ingre
di cogitauit. Cūq; ꝓpoſito declara
to accipitrē decē mutonū ꝑoptimū
quē habebat multi nobiles peterēt
mira curialitate diſſimilauit et veni
ens ad portam cenobij monachus
mox futurꝰ accipitrē pedū vinculis
ſoluit et ad auras libere volare per
miſit. huiuſmodi verbis vſus. Hic
te dimitto laxū placidūq; remitto.
Libertate frui ꝓ bonitate tui. Nec
mora multi dimiſſū accipitreȝ cape
vel reuocare conātes fruſtrati ſunt
q2 poſtea nunq̄ꝫ ꝯparuit. Et hoc q̄
deȝ in iunioribꝰ diſpenſatiōe ꝑmitti
tur. vt in auibꝰ celi ludant horis et
temporibꝰ ꝯgruis. ne temptationū
diuerſaꝝ fluctibꝰ ſubmergant̄. De
ip̄o etiam beatiſſimo viro et illud in
monaſterio vt ip̄e met audiui a mo
nachis qui viderūt memoriter fere
bat. In menſa nouicꝰ ſedens paſſe
res aduolātes de manibꝰ eius pa/
nis minucias capiebāt. Sup quo a
magiſtro nouicioꝝ leuit̄ redargutꝰ
his verſibꝰ paſſeres ſꝫm ꝯſuetudinē
veniētes alloquit̄ dicēs. Paſſer abi
nec habe mirꝝ ꝙ abire cogaris. E/
tas ordo iubet. te m̄ nō tibi me. hic
vt dignū erat maluit ſb habitu mo
nachali latē ſub regula q̄ꝫ pōtificali
īfula decorari. In hꝰ morte beatiſſi
ma ex inumerabiliū angeloꝝ pn̄tia
tāta dulcedo credit̄ reſultaſſe. vt oi
bꝰ q̄ pn̄tes erāt ſingularis gr̄a vide
ret̄ infūdi. Diſcāt gꝰ fideles culmia
reuereri ⁊ neq̄q̄ꝫ catedras ipudent̄
aſcēdant q2 q̄nto ſtatꝰ altior tanto
caſus grauior. Sȝ et illud ſolēne mi
raculū ad terrorem oīm prelatoꝝ
enarrabo. Clericꝰ quidā in ſynodo

epozuz pdicare ↄpulſu āguſtiaba tur nō modicum qͦnam digne poſ ſet coram tot plātis eccleſie pdicaēt At vbi acceſſur⁹ in oratione iacere venit ad eū dyabol⁹ dixit ei. Quid anguſtiaris iſtis clericis pdicare. di cas eis iſtud et nō aliud. Pricipes inferni tenebrarꝝ pricipes eccleſiarꝝ ſalutant. leti omnes nos grās refe rimus eiſdem quia cū ipſis prelatis nobis eorꝝ ſubditi deuoluūtur vel offeruntur et p eorꝝ negligentiā ad nos fere pariter deuoluit tot⁹ mun dus Inuitus qͦdem tibi dico qͦd di co ſ altiſſimi iuſſione coactus. Re/ ſpondit cleric⁹. m qͦdez ſi narrauero non credent. Ubi dyabol⁹ tāgens maxillaz eius. Ecce ait ſignū. nigre do inſolida faciei. Hanc anteqꝫ pre dices non cōtingas qꝛ fruſtra poſt pdicationem vero aqua benedicta delebis. Proceſſit ergo cleric⁹ pre dicaturus in ſinodo et admirātib⁹ cūctis in ſigno indito faciei. tm̄ illa q ſibi iuſſa ſunt recitauit et ad hor rorem maximum cūctorꝝ corda per mouit. Hec eodem anno ab incar/ natōe domini. M. cc. xlviij. fuerūt pa riſius coram omni populo et clero ſolēniter recitata Quā vera iſta ſint ſtatus pculdubio demōſtrat eccle ſie qui nullā ſupbie auaritie luxurie compationem recipit in clericis ⁊ p latis. Uidi moderatores orbis et reges magnos. vidi duces et comi tes et barones. nihil vidi in eorꝝ cul tu veſtiū tā ſinglarit exqͦſitū. Eorꝝ auaritiā ſi attēdas nulla mercatorꝝ nulla ciuiū tal. Qui tamē legitimos

heredes ſi haberēt tolerabilior inſa nia videret. De luxuria vero eorꝫ nihil diffinire preſumo niſi qꝫ illā ſo lus nouerit qui renū et cordiuz ſcru tator eſt. Si quis clericorum culpa bilis de duritia verborū dictorꝝ cō qneritur. corrigat ſe et contra ſe p lata non audiet. Si qs vero legen tium ſe a rephēſis mordacit vicijs inuenerit innocentem nō iraſcat nō indignet mihi. ſed gaudeat vitia de quibus ↄſcius nō eſt incōſcius ob/ iurgari. Si quis vero indigne tule/ rit dicta vba notabilez ſe reddet in dictis et veritatis pleniſſie ↄtracto rem. Hec et his ſimilia cū qͦdā nobi lis adoleſcēs ↄ romanorꝝ ptib⁹ tho mas de aquino nomie vereret itra uit ordinē fratrum pdicatorꝝ bono nie. Qui cū dn̄o ibidē i magno fer uore et alacritate ſpūs deſuiret iui dit dyabolus ⁊ inſtigauit pntes ei⁹ et maxie duos fratres eius poten/ tiſſimos ac feroces. q obtinuerūt a papa vt ad curiam p litteras apo ſtolicas citaretur. q cū ↄparuit iuſ ſus eſt habitum deponere et digni tatibus eccleſiaſticis iſigniri quod cuz ſperneret mira conſtantia facti a ſuis fratribus rapt⁹ eſt quos pre diximus et in carcerem clam detru ſus. Ubi cum graui in edia frigore et penurta affligeretur nūqꝫ tamen tortores eius efficere potuerunt vt ſaltem habitum ordinis ſuſcepti vl cibos mutare vellet. Et his ōib⁹ nequius cogitantes p qͦd poſſent auertē animū iuuenilē ſecū mulieſ in carcere per tempus aliqͦd conclu

ſerunt. Qui fortius q̃z prius ſpretis illecebris ſic annis duobꝰ vel tribꝰ in carcere ꝑdurauit. Romā igit̃ ad iens magiſter ordinis predicatoꝝ pie et beate memorie Johānes ſuꝑ raptu ⁊ icarceratione fratris impa tori friderico cōqueſtus eſt. Qui rē examinata et inuenta vt dictū eſt ꝑ fatos nobiles queſiuit ad penā nec vllo modo mortis ſentētiam euaſiſ/ ſent ſi dictus magiſter in querimoia ꝑſtitiſſet. Sed veritus eſt inditiū ſā guinis et impatoris animū. mitiga uit Grauiter enim audita tanta in/ hūanitate fratꝝ in fratrē ceſar cō motꝰ erat. Deterriti ergo dicti fra/ tres ſoluerūt fratrē q̃ trāſmiſſus eſt pariſius a magiſtro ordinis eiuſdē nec diu diſtulit ſathā inſidias ſꝑgē adoleſcenti. Inſtinctu enim fratrū ſuo ꝝ carnaliū ⁊ amicorū quos ha bebat i curia ꝑ litteras apoſtolicas iterum mandatus eſt Veniēte igit̃ mox a papa precipiter vt regimen abbatie montis caſſini ſuſciperet q̃ vtiq̃z maxima erat in tocius apolie et cāpanie ꝑtibus ꝑlatura. Septez eni epiſcopatus ſubiacent abbati il li qui ⁊ipſe pontificale offitiū in om nibus amminiſtrat Rēnuit ergo ꝑ/ clariſſimus adoleſcens nec ordinez vel habitum ſuum deſerē vlla con/ ditione conſenſit. Cui cū papa con cederet vt in ordine ⁊ in habitu ſuo preeſſet offitio noluit ille et claz pro lapſus a curia fugit et in coloniam agrippinam venit ſtuduitq̃z in loco illo. quo vſq̃z preclarꝰ lector fratrū ibidem frater albertus pariſius eſt translatus. et pro incōꝑabili ſciētia theologie cathedrā ſortitꝰ eſt Poſt quem et idem frater thomas conſi/ milis ſolennitatis regimen et cathe dram adeptus eſt. et digno r̃mune rationis honore ad decus ordinis incolumis ꝑſeuerat. His narratis nō ambigo ꝙ bonuz deſiderat qui epiſcopatuz deſiderat ſ;tamen qui non tantū preeſſe deſiderat ſed pro deſſe. O vtinā multi tales. Si ergo confuſionem et obprobrium eterne pene effugere volueris cū prelatis ꝓuidis ⁊ ꝑfectis laſſos ⁊ abērātes ꝓſequere. ne per tuam negligentiā aut duritiā depereāt aut exēplum.

¶ Qꝛ ꝑlatus ſit benignꝰ ⁊ ſollicitꝰ pro pace ſeruanda. Ca. xxi.

Hec regis benignitas et ſol/ licitudo maxia circa popu/ los ⁊ circa regē populi obe diētia adeo ꝑſeuerat. vt nūq̃z odio aut diſcordia iuicē moueāt̃ Ecce q̃z culpādūē viciū natnē corrupte vt illō icōtamiatū ſuet buis vita ⁊ in uolatilibꝰ apis ⁊ hō rois capax tā/ ferali mēte trāſgredit̃ Vt eni glio ſiſſimꝰ augꝰ. i li. de ciuitate dei dicit Nihil eni ē hoim genē tā diſcordio ſū vicio tā ſociale natura neq̃z omo diꝰ ꝯtra viciū diſcordie vl' cauēdū/ ne exiſtēt vl' ſanādū cū extitiſſ;natu ra ſanaēt̃ hūa qm̄ ꝓpt ea deꝰ creaē voluit vnū de q̊ mltitudo ꝓpagaēt̃ vt hac āmoicōe ⁊ i mltis ꝯcors vni tas ſuaēt̃ Nūq̊ plēq̃z i ſociabiles et ſoliuage beſtie ſūt. vt leones vul/ pes ⁊ aq̄le tigreſq̃z t' vrſi q̄ filijs ſuis mites imurmurāt pacata ſēocitate

blandiuntur. Quis miluus quātū-
libet ſolitarius rapinis circūuolat
Nunquid in ſignum pacis coniugi-
um copulat niduꝫ congerit. oua fo
uit. pullos alit. et quaſi cum matre
familias ſocietateꝫ domeſticā quā
ta pace poteſt conſeruat. quāto ma
gis homo infeſtus quodammodo
nature ſue legibus ad ineūdaꝫ ſoci
etatem pacemqꝫ cū omnibꝰ quātū
in ipſo eſt in omnibus optinendam
elabore deberet. vt quod in beſtiꝭs
irrationabilibꝰ eſſe ꝓbatur ipſe ho
mo rationalis ſeruare contenderet
De pace phus elegantiſſime dicit
pacem cum hominibus habebis et
bellum cū vicꝭs. Semper igitur diſ
ſentio ab aliꝭs incipiat a te reconci
liatio. Non eſt extrinſecus malū no
ſtrum vt ad diſcordiam moueatur
Intra nos eſt ī ipſius viſceribus ſe
det et ideo difficulter ad ſanitatem
venimus quia nos egrotarē neſcimꝰ
Medicina. non regio querenda eſt.
tecuꝫ ſunt que fugis. Te igitur emē
da. ſi vis habere iocundas peregri
nationes comiteꝫ tuū ſana. Si vis
vitꝭs exui longe a viciorum exem-
plo recede. Magnanimes natura
ꝓduxit et vt quibuſdam ſtolidum
quibuſdam pauidum ita nobis glo
rioſiſſimum et excelſū ſpiritū. Qua
re hoc niſi vt honeſtiſſime et mitiſſi-
me viuat. Multa non quia difficilia
ſunt non audemus ſed quia nō au-
demus difficilia ſunt. Abſolutū hu
mane nature bonū corporis et ani
me pace contentū eſt. Queris qua-
re. Te fuga vt curas minuas nō vt

adiuuat certū fugis. onus animi de
ponendum eſt. Non auteꝫ tibi vllꝰ
placebit locus. illud ꝙ queris in pa
ce viuere. in omni loco poſitum eſt.
Non multū ꝓdeſt vitia tua ꝓieciſ
ſe ſi cum aliꝭs rixandū ē. Magni ani
mi eſt placidum eſſe trāquillū et iu
rias et diſſentiones ſuꝑ me deſpice
re. In omnibus que aduerſa videā
tur ſic formatꝰ ſis vt nūqꝫ te a for-
ma recta diuellant. Valētior omni
fortuna eſt animus et in vtrāqꝫ ꝑtē
res ipē ducit beateqꝫ ac miſere vi
te ipſe ſibi cauſa ē. praua atqꝫ aſpe
ra ferēdi ſciētia et aſſuefactio emol
lit. Non poteſt gratis conſtare virtus
ac ſi magnū eſtimas omnia fiunt ſi
ne murmuratione comitante. Malꝰ
miles qui imperatorem ſequitur ge
mens. Pacem ille mundo intulit na
tus pacem viuens etiam mortuus
et ſui illi omnia contraria reddide-
runt. Quid ergo illi retribuam pro
omnibus que retribuit mihi. Pacē
retribuam ꝓximis et ſi ꝑſequantur
tamen vicem nō reddamus Si aūt
communiter cum omnibus homini
bus ſecuritas pacis habēda eſt q̇o
illis altis habendū eſt qui altioris
vite regulis inſtituti ſunt vtpote ſuc
ceſſoribus apoſtolorum quibꝰ chri
ſtus pacem ſuam pro teſtamēto re
liquit. Pacem meam inquit do vo
bis. Sed heu in ſecularibus ꝑſonis
pro parte ceſſauit perſecutionis in
ſania et nunc non tantum clericos
qui tamen ſors domini nuncupant
verū etiam cernimꝰ et clauſtrales q̄
toti deo eſſe deberēt nūc ꝑ fas nūc

per nephas contra prelatum ſubdi
tos et prelatum contra ſubditos
eleuari et in his omnibus iura eccle
ſie ſuperchit et ſpernunt et iura ciui/
lia aſſerere iuſticiam gladijs volūt
et armis bellicis ad inuicem exercē
tur. ¶ Apud papiam longobardie
ciuitatez nobilem in monaſterio be
ati petri extra muros vbi glorioſiſ
ſimi auguſtini corpus cū boecio no
bili pħo et martire chriſtiano cōdi
tum iacet quod celū aureū nomina
tur ſub innocentio hui⁹ nois papa
tertio monachi abbatem ſuū crude
liſſie pemerūt. q̄ꝫ obcauſa digne ex/
pulſi reglares ibidē ꝑ eis ſūt local
ti In cōfinio vero germaie ciuitate
nūcelleñ eps luxurie dedit⁹ eſt et ra
pinis. tādē epatu priuatus eſt ⁊ de
iectus. Cuius loco cum vir nobilis
et deuotus fuiſſet electus et conſe/
cratus et epiſcopatum regēt dig/
ne deo a predeceſſoē ſuo depoſito
nequiter raptus eſt et occiſus. qua
de cauſa a fratre ꝓprio deprehēſus
vicaria morte punitus eſt.

¶ Qz ſubditi obediant ſuis prela
tis. Capi. xxij.

Circa regē mira ꝓpli obediē
tia cōſeruatur Hinc de obe
dientia parum latius diſſe
rendum eſt que vtiqꝫ cōſeruata tā
to eſt gracior in ſubiectis. quanto
per neceſſitatem impoſita timoraci
or in prelatis Hanc adam cum vx
ore poſitus in paradiſo tranſgredi
tur et electus eſt. Hanc moyſes et
aaron ad aquas contradictionis
poſiti nō ſeruauerunt. et re ꝓmiſſio
nis poſiti nō intrauerūt terrā Hāc
ſaul electus in occiſione agag ⁊ ei⁹
populi nō ſuauit ⁊ ideo regno pri
uatus eſt. Sed forte dicis. debeo
deo obedienciā non prelato. Audi
q̄d dominus dicit in deutronomio
Qui ſuperbierit nolens audire aut
obedire ſacerdotis imperio morie/
tur et poſt parum. Si genuerit ho/
mo filium contumacem qui non au
diat patris ac matris imperium et
cohercit⁹. et obedire ꝯtempſerit la
pidibus eum obruet populus. Nō
ergo conuentus talez ſuſtineat aut
defendat ne ſicut quondā ꝑ inobe
dientiam vnius hominis peccato/
res conſtituantur multi. ſicut ſcribit
beat⁹ paulus apoſtolus ad roma
nos. ad theſſalonicenſes. In obedi
entez vitare iubet quaſi excōicatū
Si quis inquit non obedierit ꝟbo
meo ꝑ epiſtolā hūc notate et ne cō
miſceamini cum illo Chriſtus deus
et hō vt euāgeliſta ait matri ſubdi
tus obediuit. ꝫ et hoc parū ymmo
et patri putatiuo. Quis ergo o ho
mo es qui te tibi credere p̄ſumis et
regi ſpernis nō obediens regimini
alieno In immenſ dromonib⁹ mul
ta milia populi modico gubernacu
lo ſe cōmittunt. Qualiter autē obe
diendū ſit dominus in exodo moy
ſi et aaron figuraliter repromittēs
dicit Abſqꝫ tuo imperio non moue
bit quiſq̄ꝫ pedez aut manū in omni
terra egipti. Moyſes et aaron figu/
ra cōtinent prelatorū ad quoꝝ im
perium omnis ſubditus tenet obe/
dire ſimplititer in omni bono. Hec.

obediētia i quibuſdā religionibus
extenditur vſq3 ad mortem ſcilicet
in ordine p̄dicatoꝝ ꝛ minoꝝ. In ali
is religionibus nequaq3 ita eſt. Et
vide ratioē quare ab homine obe
diēdū eſt homini ſicut dicit̄ in libro
iudicum obediēte domino voci hoi
nis ſol et luna a ſuis progreſſib⁹ tar
dauerunt. Quale autē malū quidā
noſtra etate per inobediētiaz male
cautus incurrit referamus. ¶ Ve
nerabilis fulco de grādauo natus
canonic⁹ apud inſulas fuit. Hic er
go vt ipſe nob̄ narrauit a magiſtro
iacobo de vitriaco legato et predi/
catore crucis contra albigenſes ro
gatus vt ſecum crucem per flandri
am predicaret rennuit. Cui cum in
ſiſteret p amicos vt euz adiuuaret
in negocio eccleſie tam neceſſario ꝛ
deuoto rēnuit ille ſecundo et nullo
mō ſe futuꝝ aſſeruit Tūc mgr̄ iaco
b⁹ illū magis p̄ceptū timē ꝯfidens
et ego inq̇t p̄cipio vobis auctorita
te qua fūgor vt i noīe dn̄i Jeſu xp̄i
in remiſſionē oim pc̄coꝝ vr̄oꝝ illd̄
negociū aſſūatis. Cui dictus fulco
nullomō inq̇t aſſumā Et ego rogo
vos vt neq̄q3 me d̄ hoc vlterius fa
tigetis. Mox magiſter iacob⁹ gra
uiter cōmotus in corde et fere vſq3
ad lacrimas fatigat⁹ ait illi. Cū vti
q3 digne poſſem vos excōicare au
ctoritate ꝯmiſſa et omni bn̄ficio iā
p̄uare p iobedienciā ꝯtumacē. No
lo tamen ne grauamen tm̄ ingerere
videar tanto viro. Rogo tn̄ deum
qui omniū cordiū eſt inſpector qua
tenus reddat vos nō ſolū ad iſtud
quod ſpernitis ſꝫ prorſus in vtilem
ad omne opus. Mira res mox ad
hec verba quarta febris eum cum
fluxu ventris inuaſit. et vſq3 ad finē
vite ſue p viginti quinq3 annos irre
mediabiliter fatigauit. Et audi
lector mirum dei iudiciuz de hoc vi
ro cum talis ꝛ tantus eſſet vt ei do
min⁹. Jeſus xp̄s ſicut p fratrez egi/
diū ordinis p̄dicatoꝝ in gandauo
pcepimus ante mortem quaſi recē
ter extēſus in cruce viſibiliter appa/
reret et euz ante finez menſis augu
ſti p̄diceret moriturū. nllomō tamē
dn̄s illi in hac vita pcere voluit qui
cū pro inobediētia tanto ſpacio tē
poris flagellaret Quid ergo de no
bis miſeris futuꝝ eſt qui pntib⁹ in/
obedientes freq̄nter ſuim⁹ et p̄latis
et d eo maxie qui nos creauit et pa
ſcit qui tā pfecto viro p ſola inobe/
diētia nō pepcit Diſcāt ergo apes
fideliū cū p̄lato ſuo ſincerit̄ et hūili
ter ꝯcordaē ꝛ circa eū ſp obedienti
am ꝯſuare Seruēt et pacē p̄lati ſb
ditis et pacē teneāt ſbditi cū p̄lato
vt i ſbditis honoris et gr̄e fructus
creſcat et p h̄ in p̄lato glīa cumulet̄
etiā in p̄nti et̄nalit̄ p̄lat⁹ cū ſbditis
pace omnimoda pfruatur.

¶ Qr ſubditi prelatis orationuz iu
uamen impendant. Ca. xxiiij.

Ex i expeditiōe a plebe ſu/
ſtollit̄. Ecce nūc ſbditis for
ma dat̄ q̄dmoduz ſe hr̄e
debeāt ad p̄latū ꝛ hoc idē ē qd̄ ille
magnus prelatus apoſtolus paul⁹
ſbditis ſuis ait. Obedite prepoſitis
veſtris et ſubiacete eis. Ipſi enim

pervigilant ratione reddituri pro
animabus veſtris. Quid eſt platū
in expeditione poni niſi cōtra ſatha
nam in orationibus bellum parare
ſi temptatio ſubditis irrepſerit con
tra mundum. ſi pſecutionis horror
ingruerit contra pacem. ſi mentē ad
luxum inclinare voluerit contra car
nez Et hoc eſt cū moyſe eleuaē ma
nus. cū dauid eleuare oculos. cum
anna mentē ſuſtollere. vt expugnet
pcib' hoſtes quos armis ſeclarib'
etiā ſi nocuerit nūq̄ȝ debet. Hec ſūt
brachia militū xpi. pces et lacrime
Audiui inquit domi' ad ezechiam
lacrimaz tuam. euidentior viſus au
ditu. lacrime enim ſunt teſtes dolo
ris. Hec ſūt arma et inimica demoī
bus ⁊ inuicibilia mūdo et nobis tu
tela contra domeſticuz hoſtem car
nis. Hec arma hec brachia q̄ ſpre
uerūt et intumuerūt p ſupbiaz cōtra
fluctus eliſi ſunt ⁊ eiecti. Unde da
uid in planctu ſup ſaul et ionathā
imprecatus eſt dicens Montes gel
boe. nec ros nec pluuia veniāt ſup
vos vbi ceciderūt fortes iſrahel q̄r
inte abiectus ē clipeus ſaul inexcel
ſis tuis ionathas iterfect' eſt Saul
et Jonathas prelatos ſignāt q̄ id
circo in gelboe pire dicūtur quia i
ea ideſt ꝓpter eam. et notat ſupbiā
abiectus eſt clipeus fortiū ideſt pa
tientia q̄ vincere in bonū neq̄tiā de
buerūt Unde ſatis egregie quidā
verſificās dixit. Nobile vincēdi ge
nus eſt pacia. vincit. Qui patitur ſi
vis vincere diſce pati. Et notandū
ꝙ mons gelboe ſupbiam ſignat. di
citur enim coaceruans vbi ſub au
dis iram dei ſecūduz apoſtolum in
die iudicij in qua atteſtāte ꝓpheta
omnes impij quaſi ignis ꝯſumētur
Nihil enī deo indignius ſupbia et
illa maxime que nūc ſceleſtiſſima re
gnat prelatorū. an non dicam poti
us clericorum. Tu ergo verus ſaul
platus mitis et humil' et ionathas
columbe domini in expeditione po
ſitus nō extollas cornua ſicut thau
rus ſed innitaris precibus tuorum
ſubditorū qui te ſecum ſuſtollāt ad
celum. et fine bono illa que te artāt
negotia concludentur. Quante au
tem virtutis apud deuz orationes
fidelium ac maxime perfectoruz ex
ſtant in euidenti miraculo videat
cum ipſe iacobus apoſtolus dicat.
Multum valet oratio iuſti aſſidua.

¶ Noui vite ſanctiſſime mulierez in
partibus brabantie de qua vt me
lius credas ſequentia modum vite
compendioſe deſcribam. In breui
tugurio lapideo recluſa erat. loricā
ferream portabat ad carnem et ſu
per loricam excetis pilorum cilitiuz
quo per medium lorice acrius pun
gebatur. ſup duriſſimos cornutos
lapides indiſcretis temporibus nu
dis pedibus recumbebat ter tantū
in ebdomada pane ī dimidia parte
mixto cineribus et piſcato lixinio ī
menſura ⁊ pōdere veſcebatur Hec
plures ſibi in orationibus commē
datos domino quotidie ſupliciter
offerebat vt eos ſua clementia ab
omnibus aduerſitatibus tueretur.
Et audi ſumme āmirationis mira

culum vt ipſamet mihi dixit In mo
mēto quocunqꝫ de omnibus in ora
tione memor erat defectum ꝟtutis
et gracie ita notabiliter ſeciebat ac
ſi leſionem corpalem in aliquo arti
culo corpis vł membro ſuo ſentiret.
Qua ꝓpter certiſſima com ꝓbatiōe
cognoui młtos valde a diuēnis tēp
tationibus periculis et aduerſitati
bus eius orationibus fuiſſe libera/
tos. ¶ De hac pſona indubitabile
miraculum ab omnibus ferebatur
Filia fuit viri pauptuni et cuꝫ puel
la munduꝫ ſeptennis. miro feruore
ſpiritus interius traheretur roga/
uit patrē cuꝫ lacrimis vt ſibi pſalte
rium compꝛaret. Cui pater. Unde
filia pſalteriū compabo que vix ti/
bi quotidie panem lucrari ſuffitio.
Mox illa conuerſa ad matrem chri/
ſti orauit et dixit O mater criſti da
mihi pſalterium qđ pater dare nō
poteſt et ero ꝑpetua āciłła tua. In
hac ſimplicitatis prece pſeuēauit il
la ꝑ annū. Et ecce in ſomnis appa/
ruit ei beata ꝟgo ferens vt ei vide
batur in manu duo pſalteria dicēs
Accipe nunc filia mea qđcunqꝫ ex/
duob' elegeris Nec mora. vbi cum
maximo tripudio elegit vnū Diſpa
rente beata ꝟgine puella de ſōnis
euigilans nihil inuenit in manibus
ſuis et illuſā ſe cōquerēs a mrē xp̄i
flere cepit vbrime. Qđ cuꝫ audiuit
pater irriſit filie et ꝯſolat' eaꝫ vade
inquit tm̄ diebus dñicis ac feſtiuis
ad magiſtrā que filias diuituꝫ pſal
terium docet primo diſcens legere
et poſtea beata maria pſalteriuꝫ ti/
bi forſitan ꝓcurabit. Mira res qđ
vbi puella ſimpliciter accepit et ad
magiſtram que filias diuitum doce
bat venit pſalterium inſpexit ⁊ legit
et ſic beata maria multo miraculo
ſius promiſſum ſue dignationis im
pleuit. Quod vbi viderunt honeſte
perſone et diuites matrone proch
ie emerunt puelle pſalterium et ſeq̄
ti tempore cum eam in chriſti ſuicō
alacrem cernerent et deuotam eidē
inxia eccleſiam cellulaꝫ pro recluſo/
rio locauerūt. Subtollas ergo pre
latum amicum vel ꝓximum cōmiſ/
ſum tibi orationū iuuamē. Et ſcias
ꝓ certo quia quod illi impendis ti/
bi ipſi rependis et ſis dignior in ꝓ/
priis exaudiri in eo ꝙ dignatus es
aliis miſereri.

¶ Ut ꝑfectiores ſubditi prelatos
in officiis releuent. Ca. xxiiij.

Eſſum regem humeris ſub
tollunt validiores ex toto
portant Impoſſibile eſt ꝙ
quam fortiſſimum nequaquam ſub
magnis et continuis oneribus fati
gari. Fatigatorum autem perſona
gygas gemine ſubſtantie chriſtus
dominus omnium in ſe ſuſcepit di/
cens. O generatio praua atqꝫ per/
uerſa qꝫdiu apđ vos ero qꝫdiu vos
paciar Et vnde o piiſſime benigniſ
ſime atqꝫ preſtulantiſſime ieſu tā in
ſolite tam amare exclamationis in/
fatigationis ſententia. Utiqꝫ quia
ad generationem prauam incorri/
gibilitate. peruerſam incredulitate

tāto tempore detinetur. Corrigas
ergo mores qui ſubditus es diſci/
plinis ſalutarib⁹ erudire. q̄ſi aſinus
fortis ſupponas mādatis dei hume
ros ad portādū ⁊ fatigationibus
feſſum inhumeris ſubleuabis Vali
dioēs aūt dicūt. hi q̄ cariſmata me
liora ſectantes non ſolum ſub eſſe ꝫ
etiam preeſſe nouerunt Et hi ſūt of
ficiati qui vices prelatoꝝ gerunt ⁊
in hoc ex toto portant ſupportātes
inquit apoſtolus in caritate. ¶ In
ꝓuintia ſueuie prioriſſaꝫ ordinis ꝓ̄
dicatoꝝ nup fuiſſe fratꝝ narratōne
pcepimus que in ſancto et pfecto re
gimine ſubditaꝝ membris omnib⁹
fatigata et cōtracta iacebat. Prio
rem ergo turicenſem fratrū predica
torum qui ſororibus preerat occul
te prioriſſa demandans ſe abſolui
rogat cū lacrimis maxime cū eū ſu
per hoc diu ante rogauerat cuꝫ ad
huc ſanior eſſꝫ atqꝫ validior modo
ita vero contracta cū eſſet vt nullū
membrum preter liguam mouē va
leret. Motus autē prior lacrimis et
in valitudine deprecantis cum eam
abſoluere voluiſſet totus conuētuſ
ad pedes prioris proſtratus rogat
vberrime plorans ne illam abſolue
ret a prioratu quia ſe ad obediēdū
illi conuentus paratum ſpondet q̄ꝫ
diu vocem ad verba formāda in p̄
ceptis et exhortationibus ordinis
extollere p̄ualeret. Hec videns prior
et multuꝫ conſolatus et edificatus
ſororum verbis prioriſſam eis cum
tali in valitudine dereliquit. Depu
tantur ergo illi ſorores quatuor q̄
cibant eam et componūt ac vertūt
in lecto portant ad conuentum ad
capitulum tenenduꝫ. Audit illa cul
pas et corrigit exhortat᷑ ſingulas
ad ordinē ſuādū ordinat et nego/
tia monaſterij nec in aliq̄ deperit p
eam vlli ꝓuidētie ſpūali vl' etiā cor
pali. Nec diu poſtea. q̄ꝫ in tali defe/
ctu a primore relicta eſt laborib⁹ cō
paſſa ſororū q̄ eā humaniſſime per
tractabāt ꝯuētu quodā die in refe
ctorio ꝯmedēte facit ſe aū altare in
eccleſiam deportari. Secedētib⁹ er
go ſororib⁹ eleuato vultu ad corp⁹
xp̄i in pixide cū lacrimis dixit Tem
pus eſt domine vt onere p̄lationis
abſoluar ⁊ corpe. Sed qꝛ placet ti
bi. ſic qualiſcūqꝫ adhuc gemaꝫ ⁊ la
borem ſub onere. Rogo te p tuā ni
miaꝫ bonitateꝫ vt ſororū meaꝝ la
boribus pcas et corp⁹ meū reſtitu/
as ſanitati. vl' tibi placeat vt prorſ⁹
abſoluar. Mira res. ad. hec ꝓtinus
verba prioriſſa exiliuit i pedes et ob
uia ꝯuentui ſoroꝝ de refectorio cū
decantatione miſerere mei deus ſu
bito venienti cū p̄ ammiratōe ſoro
res fugere voluiſſent iclamat dicēs
Prioriſſa vr̄a ego ſuꝫ nolite timere
Mox ſorores mutata gratiaꝝ actō
ne ꝓ pſalmo hymnū. Te deum lau
damus pcedētes in eccleſiaꝫ decā
tauerūt. O vere digna r̄muneratio
ſbditorum. ſed heu q̄ꝫ pauci ſūt hoc
marie tpe qui portare velint et nō
potius portari Exercent offitia vt
querant que ſua ſunt non que Jeſu
xp̄i. Certe iudas fur erat ⁊ loculos
habens plenos ea que mittebātur

portabat. Et qꝛ ſemp̄ infidelis infi/
deliter agit. murmurat contra dn̄m
veritatis eo ꝙ paſſus eſt precioſuꝫ
vngentum ſupra caput eiꝰ ſacratiſſi
mū diffundi. Male erg ꝯ inuidus pi
etati aſſueſcit in peius et precio vili
diſtrahit ſalutis auctorem. Credis
ne iudam iſtum officiatorum aliquē
imitari? Nō dubites. Subtrahunt
nonnulli tales prelatis. ſubtrahunt
fratribus. ſubtrahunt et egenis. im
plent marſubia. Etſi cupidi ſunt ho
noris aut glorie ſtudēt interim par
citati. donec aliqua dignitas pate/
at qua mediante ſymonem ꝯſequā
tur. Nec in hoc tm̄ diei ſufficit mali/
cia ſua. ſed etſi locus occiſionis fue/
rit ſurgunt in patrem ꝓprium patri
cide ſicut iudas in dominum et per
complices clam corruptus ſi quibꝰ
ſiniſtris accumulāt grauiora et vbi
hec inueniri non potuerint fingunt
mendacia et per hec ſacramenta fir
mata deuorant innocentem. vt pro
eo regnent aut regnare faciant ipo
critam per quem exercere et face/
re poterunt quod intendunt. Hec
plerumqꝫ patenter et ſi quando la/
tenter poſſunt hoc faciunt. ne in ſu/
ſpitione malignitatis veniant aut
doli. Sed abſit vt fruſtretur ſenten
tia veritatis qua dicitur. Nihil op/
tum quod non reueletur. nec abſcō
ditum quod non ſciatur. quod pa/
tuit in Juda qui ſuſpenſus crepuit
medius et diffuſa ſunt omnia viſce/
ra eius. O noſtri temporis Judas
credis ne pati ſimilia? Minime dubi
tes. Ad modicum diſſimulare po/
tes nequiciam ſed non in longum.
Accidit citius vltra q̄ꝫ credere po/
teſt pertinenter aut impertinenter.
occaſio per quam non tm̄ iſta ma/
lignitas in integrum pateat. verum
etiam inuerecunda vulgaris auda/
tia veris addiciens nephanda fera
liter vt per phas et nephas in ore
indifferenter omnium abhominabi
lis habearis. Nec confidas fame
ante forſitan habite. Abſolon enim
et ſi pulcherrimus in omni yſrahel
pro eo tamē ꝙ niſus eſt contra pa/
trem ſuſpendio iugulatus triplici
haſta confoſſus eſt. Caue ergo et
tu ne haſta fede conſcientie. haſta
turpis infamie. haſta gehennalis
pene poſtmodum tranſfigaris. Ho
rum tot exempla quot regna. Vnū
tamen referam euidens in ſubiecto.
¶ Erant in flandria ſicut a preſbi/
tero terre illius cognoui duo viri di
uites qui contra ſe grauiter inimici
oportunitatem querebant qualiter
vnus alterum caperet vel necaret.
Erat autem quidam nequiſſimus
qui vnius ſeruus fuerat et nunc al/
teri ſeruiebat. Ad hunc ergo cui o/
lim ſeruiebat ille veniens conqueſtꝰ
eſt de domino cuius ad preſens e/
rat ſeruus. ſibiqꝫ fore perfacile vt e/
ius manibus illum tradat. qui ga/
uiſus valde continuo pactus eſt pe
cuniam illi dare. et ſpopōdit ſtatim
Et exinde nacta oportunitate do/
minum tradidit in manus inimici.
Quo occiſo. ſtatim venit proditor
ille ad amicos partis aduerſe et ſi/
mili dolo tradendum illis obtulit

occiſorẽ Credebat eni zelus prodi
tionis in primo omnibus niſi ſolis
illis cum quibꝰ pactum inierat latu
iſſe. ſed nõ ſic erat. Comprehenſus
ergo ab illisquibus tradere voluit
occiſorez oblatus eſt iudici et ſuſpẽ
ſus turpi morte necatus eſt. ſed ze
lus eius facto turpiori poſtmoduz
claruit. Amicorum eni precibus pa
tibulo deponi ꝑmiſſus eſt et in ter
ra ſepultus Nec mora ſequenti no
cte cũ ſepultus fuiſſet. ignoti canes
ſepultum multis videntibꝰ extraxe
runt ⁊ membratim inter ſe miſerabi
liter diſcerpſerunt.

Ut ſubditi in morte boni prelati
iure triſtentur. Ca. xxv.

R Regem ſi mori contigerit.
triſtis populus circa eiꝰ fu
nera glomerat̃ ſpectantes
ꝙ exanimẽ lugent. tunc niſi ſubueni
atur eis fame moriuntur Reuolue
textũ veteris et noui teſtamenti ali
arumqꝫ gentiũ libros. nõ inuenies
in geſtis filioꝝ hominũ tantum pia
culum quale nunc in apibus vides
ꝙ filij pro parentibus mortis diſpẽ
dium incurrerũt niſi quis forte pa
trem aut quod minus eſt animatuz
vindicare volens occiſum aut leſuz
mortem incurrerit male cautus. pa
tres aũt pro filijs. viros pro femis
⁊ econuerſo ſepe inuenimus Luget
yſaac matrem. Joſeph luget et pa
trem. Optauit Jacob filiũ ſequi lu
gens ad inferos. Dauid mori pro
abſolon Sed filiũ ꝓ prẽ mori velle
vł mortuũ non inueni. Quare autẽ
hec pietas cõuertibilis non extat.
vt ſicut parentes pro filijs et filij ꝓ
parentibꝰ moriantur. notari hic qui
dem poteſt humane nature corrup
tio. niſi forte iuxta quoſdam illũ na
ture ordinem iudicamus vbi videt̃
humor de radice arboris in ramoſ
extendi ſed non de ramis humorez
ad radicez equali menſura recipro
cari Spiritualiter tamen legimus
filios pro patre mortuos. cũ glori
oſos martires pro xp̃o regenerato
re omniũ vſqꝫ ad penaliſſimas mor
tes ſanguinem cernimus effudiſſe.
Hac morte ſm prophetam nihil vi
dimus precioſius his qui chriſtum
adhuc reciproca dilectione in ſuis
intimis ꝯplectuntur De hoc etiam
in libro de natura rerũ ſtophados
figurate valde deſcribitur. ¶ Arpia
auis eſt in deſerto indie in loco que
ſtragopoles dicitur iuxta mare io
nicum rapinis inſaciabilis fere. ſem
per faciem hominis habet ſed in ſe
nihil virtutis humane. naz ferocita
te depredatur inſanit graſſatur vl
tra humanũ modum Hec auis pri
mum hominem quem viderit in de
ſerto fertur occidere Inde cum for
tuitu aquas inuenerit ⁊ faciem ſuã
in aquis fuerit cõtemplata. mox ſui
ſimilem hominem ſe occidiſſe ꝓſpi
ciens triſtatur non modice. et hoc
aliquando vſqꝫ ad mortem vel plã
git mortuum om̃i tempore vite ſue
Quid auis iſta crudelis niſi genus
humanũ ſignificat? que beluina qui
dem ſp ab ip̃o mũdi exordio inuicẽ
ſibi ferocitate inſaniuit et graſſata

eſt. Ad hoc tandem flagiciū imma/
ne peruenit vt omniuz creatorē do
minū ad redemptionem ſuam in de
ſerto ſecli huius ſuſcepta forma ho
minis venientem deſp ceret et occi/
deret ſaluatorez. Quis ergo homo
tam crudeliter inhumanus dei filiū
hominem inter homines ꝛ propter
homines factuz et a ſe id eſt ſui cau
ſa peremptū in ſcripturis ſanctis ve
lut in lucidiſſimo ſpeculo proſpici/
ens non horreſcat ꝛ totis viſcerib⁹
compaſſus occiſo non cōmoriatur
mortuo vel irremediabilibus lacri/
mis eū quotidie lamentet̄. Vn̄ Job
viſitans ſpeciē tuam non peccabis
Et paulus ad hebreos. Recogita/
te inquit eum qui talem a perſecuto
ribus ſuſtinuit tribulationem. ſi fue/
rimus ſocij tribulationū erimus et
conſolationū. Et ſi compatimur. cō
regnabimus Exeamus ergo ad eū
extra caſtra in ꝯperium eius portā/
tes. dicas cuz dauid. Quid retribu
am domino pro omnibus que retri
buit mihi? Et cōſultu interno reſpō
det. Calicem ſalutaris domini id ē
Jheſu accipiā ꝛ nomen xp̄i ad meā
ſufferentiam inuocabo Quis eni ex
ſe ad hoc idoneus. O felicem homi
nem vicem xp̄o reddere cupientem
O beata mors et precioſior om̄i vi/
ta dū anima in morte tenebras ex/
cuciet moroſius cruciando et ictum
ſplendentis gladij pro xp̄o momē/
taneū formidabis. Exul viuo. gra/
ue me pondus corporis mei aſtrin/
gens alligor Etiā fortuna felix infe
liciſſime ꝯtabeſcens et nō beatū me

partem vbi tali morte funct⁹ eripiar
Moriar ergo deſinā egrotare poſſe
deſinam alligari poſſe. deſinam mo
ri poſſe. Mortē ergo vt nunq̄z time/
as beatam ſemꝑ adopta. Magna
res eſt et nō diu dicenda cum hora
illa ineuitabilis venērit equo animo
abire. Viuere noluit qui mori non
vult. Venientem mortē nemo hila/
ris accipit niſi qui ſe ad illā diutius
preparauerit. Et reuera vt dicit ſeneca
Honeſta turpitudo eſt mori ꝓ bo/
na cauſa. et ego dico. honeſtiſſima
pulcritudo eſt mori momētanee vt
ſemꝑ viuas. Vixim⁹ eni vt morere
mur ꝫ quo fine viuenduz eſt. Finis
aūt legis eſt xp̄us et maxime legis
mortis ad iuſtitiam omni credenti.
Neq̄z eni dign⁹ eſt aliq̄s beata mor
te. niſi vitā deſiderādo futurā vehe
ment̄ exoptet. Quod aūt in exēplū
huius materie ꝯtigerit referam⁹ ſic̄
a fide dignis accepim⁹. Circa an/
nū dn̄i ab incarnatiōe. Mccxvi. qui/
dā vir fidelis et bon⁹ de opido dy
nāthea mare trāſijt et ingreſſus ter
ram ſanctā loca ſingula in quib⁹ pe
des dn̄i ſteti ſſe quibuſdam indicijs
fatebant̄ multa deuotōne et lachri
mis viſitauit. Cūq̄z veniſſz ad locū
caluarie vbi redemptorē nr̄m audi
uit mortis anguſtias et crucis ſup
pliciuz ꝑtuliſſe grauiſſime ſuſpirijs
ingemiſcēs cū clamore valido et la
crimis dixit. quid tibi benigniſſime
dn̄e quid tibi xp̄e retribuā pro om
nibus q̄ ꝓus amator amabilis inq̄z
mirabilis tribuiſti. Vidi prius loca
in quibus natus et inter homines

conuerſatꝰ doctrinā euāgelicam p̄/
dicaſti ⁊ diuinitatis tue indicia per
miracula demōſtraſti Hec quidem
ob amorem et reuerentiā tui ſincēo
corde ꝯplexus ſū. hūc ꝓ locū paſſi
onis et mortis tue equo animo vi/
dere nō poſſuz vbi clauis crucifigi
terebrari lancea. et animā ꝓ nobis
tradere voluiſti Hec vt beatꝰ ille ꝑ/
orauit exclamans ruptis vitalibus
cordis venis ſpiritū exalauit. Sed
et de fratre voluando priore ordi/
nis predicatoꝝ in argentina ciuita
te theutonie rem mirabiliſſimam et
deuotaz ꝓpriis oculis vidi. Hic vt
fr̄es mihi teſtatiſſima veritate nar/
rauerunt ſemꝑ fere ſiue gradiens ſi
ue ſedens pollice ſignū crucis in pe
ctore depingebat. Contigit aūt vt
moguntiā veniēs infirmitate decū
beret. et ingraueſcente morbo cum
mira alacritate ſpūs moreretur. et
apud fr̄es minores ſepeliret̄ ibidez
Nondū eni tūc fr̄es p̄dicatores in
eadem ciuitate locū habebāt Quo
audito fr̄es in argentina duos fra
tres ꝓ fr̄is defuncti corpore direxe
runt. ſed fruſtra qꝛ fr̄es minores ſe/
pultū reddere noluerūt Cōtigit au
tez poſt annos paucos vt fratribꝰ
minoribꝰ ad locū aliū tranſeuntibꝰ
fratres iteꝝ de argētina duos fra/
tres in moguntiaz ꝓ dicto prioris
corpore deſtinarent. qui ſine cōtra/
dictiōe acceptis vel aſſūptis oſſibꝰ
in argentinā ꝓſpere redierūt. quid
plura? Oſſa diligentius fr̄es abluē/
tes os pectoris cui ex vtraqꝫ parte
coherent coſte ſuꝑius inſignitū cru
ce operoſiſſima reꝑpererunt et h̄ qꝯ̄ſi
ſcutum cordis interius Erat autez
crux vt ip̄e ad h̄ videndū q̄dragin
ta miliaribꝰ laboraui et vidi oculis
vidi in oſſis medio ex ſubſtancia oſ
ſea ſpiſſitudinē euidentiſſimā eleua
ta tribꝰ ſuperioribꝰ brachiis crucis
equalis longitudīs et inferiori bra
chio decētiſſime longiori. extremita
tates vero triū brachioꝝ ſuꝑiorūz
inſtar repādi lilii recuruatas. ⁊ bra
chiuz inferius quaſi trunco deberz
infigi exacuatā habebat Quid igit̄
in ſigno corporee crucis in oſſe pe
ctoris niſi mortis xp̄i in mente p̄us
habita ſtignata paſſionis Et quid
in foliis repandi lilii in crucis extre
mitatibꝰ niſi mundiſſime caſtitatis
inſigne quod ad memoriā mortis
Xp̄i fundatiſſime fixum gerebat in
carne? ¶ Noui ſecretius in brabācie
partibꝰ p̄rogatiue ſāctitatis puellā
de qua ꝑ veridicos fr̄es ordinis p̄
dicatoꝝ manifeſtiſſime ꝓbatum ē
ꝙ ꝑ aſſiduā meditationē paſſionis
et vulneruz xp̄i in latere eius vulnꝰ
ingens ꝑ plures annos apparuerit
et de ip̄o vulnere ſanguis fere cōti
nue in multa q̄ntitate ꝓfluxit. Cuiꝰ
itaqꝫ ſanguinis particulā ad euidē
tiaz tanti miraculi vidimꝰ diu in vi
treo vaſe ſeruatam. nec coloris mu
taſſe ſpeciē vel odoris Ad idem de
quodā martire ꝓpe nr̄a tꝑa veridi
ca relatione ſuſcepi. qꝛ cum captus
cuidā gentili tyranno ſeruiret. ⁊ ille
eum honeſtiſſime tractaret. martir
autē gemebundꝰ incederet. miratꝰ
cauſaz triſticie querit et quare cum

ſeruis alijs non gauderet Cui mar
tir cũ alijs inquit gaudeo ſed ſemꝑ
triſtis incedo. quia dei mei memor
mortis ꝯtinue in corde meo eiꝰ paſ
ſionis ſtigmata porto Hoc mox vt
tirannus audiuit. grauiter indigna
tus. et ego inquit experiar que dixi
ſti. Nec mora exemptore vocato iu
bet aperto pectore martiris cor eiꝰ
euelli et per mediũ cultro ſecari vbi
ſtatim mirante tyranno cũ ſuis res
miranda ꝯſpicit̃ ⁊ ꝓ ſigillo ꝑs vna
cordis altera crucifixi xp̃i imaginẽ
ꝯtinens repit̃ Quo viſo tyrannus
mox credidit. et cum omnibꝰ ſuis ſa
crũ baptiſma ſuſcepit Quid miruz
cũ ꝑ ꝓphetã a xp̃o fuerit repromiſ
ſum. Si poſueris inquit ꝓ peccato
animã tuã videbis ſemen longeuũ
et in manu tua volũtas dñi diriget̃
Quid ẽ ſemen longeuũ niſi xp̃ianũ
nomẽ vſqꝫ in ꝯſũmationẽ ſeculi di/
latatũ Et quid eſt in manu filij p̃ris
dirigi volũtatez niſi fideles quoſqꝫ
ꝯuerſos ad fidem operibꝰ bonis in
ſiſtere et ad regnũ ꝑtingere qđ nõ
habet finez Regẽ ergo bonũ prela
tũ ſi nos apes fideliũ habere et mo
ri ꝯtigerit iure nos triſtari nemo ſa
pientiũ reprehendet. immo potiꝰ in
boni prelati morte gaudẽtes. etiaz
ſceleſtiſſimi quiqꝫ quaſi ꝑuerſos et
nequiſſimos ꝯdemnabunt Hec de
regibꝰ apum. hoc eſt prelatis fideli
um dicta ſufficiant. Nunc aũt grati
us ad apum populos tranſeamꝰ.

¶ Explicit liber primus de prelatis
tractans

¶ Incipit liber ſecundus qui tra/
ctat de ſubditis

Omnis eccleſiaſticus or
do ſub diuiſione tripli
ci ordinat̃. In ep̃is. in
preſbiteris. ⁊ in clericl.
Et hi om̃es vnũ ꝑnci/
pẽ papã romanũ habent. Sic et in
laicis fidelibꝰ eccleſia toto orbe diſ
fuſa ſub impatore romano. in prĩci/
pibꝰ militibꝰ et plebea multitudine
ꝯgregat̃ Sed de his ſupſedere diſ
ponimꝰ niſi forte incidenter aliqua
ſe obtulerint ꝓſequenda Dicit er/
go textꝰ in ꝑncipio qualit̃ ordo mo
naſticꝰ ſicut et in precedentibꝰ diſtin
guat̃ In tribꝰ diſtribuunt̃ ordinibꝰ
apũ plebes. ſic et omnis ꝯuentꝰ mo
naſticꝰ ſub trina diſtributõe ſcz offi
ciatis clauſtralibꝰ atqꝫ ꝯuerſis ſub
vno capite prelato q̃i ſb rege apes
ꝯmodius adunant̃ Pars aũt ꝑma
illaꝝ eſt que matres et emerite ſunt
ceteriſqꝫ maiores exiſtũt Iſte autez
officijs ſingulis et operibꝰ preſunt.
Hec ꝑma ꝑs officiatos in clauſtriſ
cũ ſeniorībꝰ ſignat ⁊ hoc ibi vbi ma
tres emerite noiant̃ In mr̃ibꝰ affec
tus oſtendit̃ qui ꝑoribꝰ et ſupioribꝰ
officiatis tanto fructuoſius genera
tur quãto ex caritatis radice erga
ſubditos inuenit̃ fundatior. Vñ in
paulo. nõ tm̃ p̃ris ſed etiam matris
affectuz que tenerius diligere ſolet
obſerua. ait eni Filioli mei q̃s itez
parturio donec formet̃ xp̃s in voƀ
Tales mr̃es ſũt quibꝰ glorioſus pr̃
Augꝰ in regula ſua precepit dicens
Suſcipiat inq̃t infirmos. cõſoletur

puſillanimes paciens ſit ad omnes
Vere beatus animus in prelato q̄
ſe omnium animis ſubditorum pie/
tate compaciens inclinaret. Hunc
paulus euidenter oſtendit dicens.
Quis infirmat̄ ⁊ ego non infirmor
Quis ſcandaliſatur et ego nō vror
Propterea emeritos dicimus ſeni/
ores qui emeriti id eſt ſup̄ meritum
aliorum eſſe dicuntur. Quia ce/
teris auctoritatis maioris reueren/
tia exiſtunt. Hi ſunt per prophetaȝ
dicti populi graues in q̄rū maturi/
tate deus et totius religionis nor/
ma laudatur. Hos ſignant viginti
quatuor ſeniores quicunq̄ȝ illi ſunt.
qui in apocalipſi cytharas ſpiritua
lis iocunditatis habentes ſedētes
in throno in phialis meritorū nihil
ſe habere penitus cognoſcentes. ni
ſi quod diſpenſatione incarnati ver
bi ſc̄m miſericordiam nō ſc̄m meritū
acceperunt. ¶ Vidi virum ſanctum
et bonum qui de numero emeritorū
rectiſſime dici pōt et potuit q̄mdiu
vixit fuit in monaſterio ſancti Ma/
thie apoſtoli iuxta treuerim mona/
chus quidaȝ Otto nomine qui qua
draginta annis et amplius prioris
loco deſeruierat in cōuentu. P̄mus
ad omnes horas. primus ad matu
tinas de nocte ſurgebat. nullo vnq̄ȝ
in choro die vel nocte appodiamen
to ſediū vtebat̄. nunq̄ȝ ſedit aut ia/
cuit. ſȝ erect⁹ ſemp̄ ſtans ad celū mē/
bris oculis et mēte nitebat̄ q̄d in ſe
de ei⁹ ꝯdēſato puluere euidētiſſime
ꝯprobat̄. raro et breuit̄ in colloq̄o
in ſtudio frequēs. ceteꝝ tp̄is i orōi/
bus aut meditationib⁹ expēdebat.
vt in neceſſitatib⁹ nō egerēt miram
ꝯuent⁹ curā habebat et p̄ hoc eos
ad regularē obſeruātiaȝ fidentius
ꝯpellebat. Circa adoleſcētiores va
lidiſſimo zeli feruorē vigebat vt eos
inſtituere morib⁹ ⁊ ab illecebris car
nis et alijs vicijs impuditos arcēt
Hic vſq̄ȝ ad precedentē diē mortis
ſue p̄ ſex dies occulte ꝯuentū ſuū cū
acuta febre ſecut⁹ in infirmariaȝ de
portat⁹ eſt. q̄d vt p̄cepi veni cū phi
ſico viſitare iacentē. Quem vt vidit
phiſicus aduertit ſenē debilitate ni/
mia ⁊ abſtinētia fatigatū ⁊ inanitū
precepitq̄ȝ ſtatim occidi pullū cū tn̄
eſſet quarta feria an̄ paſca. Et mox
prior auerſo vultu cū renueret dixit
ei Nō te cōpetit ſine p̄iculo aīe tue
id eſt mortalis peccati cōtradicere
phiſico dūmodo p̄cipiat quod fieri
poteſt licite cum iure ſcripto. Tunc
ille placido vultu. domini inquit vo
luntas mecū fiat. Nec mora hoc di/
cto expandit man⁹ et pedes in lecto
et eleuatis ſurſum oculis expirauit
Vidi et alium virum emeritū con
radum nomine de ordine predica/
torum apud Louaniū vita et aīaꝝ
zelo feruentiſſimū doctrinaq̄ȝ glori
oſum. Queȝ cū audiniſſem mori ve
ni ad locum vbi mutus et quaſi ſui
neſcius decumbebat Appropinquā
te ergo hora mortis ꝯtra ſpem om
niū oculos eleuauit et man⁹ et cū le
tiſſimo vultu intuit⁹ crucifixuȝ dixit
Educ de carcē aiaȝ meā vt ꝯfitear̄
nomini tuo dn̄e. Et cum tertio hoc
dixiſſet dimiſſis oculis expirauit

Vidi et aliū eiuſdem ordinis in eo/
dem loco Heruaſiū nomine dilectū
valde mihi et in amicicia ſpecialem
de iſto beatiſſimo et emerito valde
viro fr̄es qui cū eo in ordine ꝓdica
toꝝ triginta q̄nqꝫ annis fuerāt cō,
uerſati ꝟitate teſtatiſſima referebāt
ꝙ in tanto tp̄is ſpacio exquo intra
uerat ordinē nunq̄ꝫ fr̄em nunq̄ꝫ ho
minē ex ſua culpa vel in curia ꝑtur/
baſſet. humilitatis et māſuetudinis
tante fuit quante nunq̄ꝫ hominem
meminerim me vidiſſe Cōpaſſionē
vero et caritatē erga proximos mi
ram habebat et vehementē. hic ad
mortis exituꝫ debilitate corꝑis ap
propinquans oculis ac manibꝰ cele
ſtibꝰ inhiabat. Et cū a fratre roga/
ret̄ vt ſibi ſuper pacis ſtatu ſue ↄſci
encie reſponderet humiliter dixit et
deuote Pax certa et firma eſt inter
me ⁊ ſalutis noſtre auctorem nec vl
lo modo diutius ab eius ↄtempla
tione fruſtrabor Vidi et aliū eiuſ/
deꝫ ordinis in gandauo egidiū no
mine qui canonicꝰ apud ſanctū An
domarū in flandria ſeculū dereliq̄t
et predicoꝝ ordinē intrans. tantuꝫ
deditus lacrimis. et tm̄ ſpirituali le
ticia et animaꝝ zelo efferbuiſſe pro
bat̄. vt vere ſanctꝰ crederet̄ et eſſet
et hoc exitꝰ eius mōſtrauit Naꝫ cū
frat̄ ſuus carnalis ſepeliret̄ in clau
ſtro fratrū. marmorqꝫ ſuppoſitum
male iacens deberet corrigi. Sinite
inquit fr̄es ſinite diu nō iacebit imo
tū manifeſte ꝓdicens ſe cū fratre de
functo ſub eodē marmore in proxi/
mo deponendū. quod et factum eſt

Sed et fratre quodā narrāte mihi
qui an̄ ip̄m reſedit diu ꝓxima mori
tuꝝ quod querenti ſibi quomodo
ſentiret reſpondit dicens. bene frat̄
cariſſime me bene ſentio quia tribꝰ
diebus tm̄ in purgatorio hinc exi/
ens expurgabor. et ſtatim poſtea ꝑ
dei gratiam et miſericordiā ad glo
riam euolabo. Vidi et alium emi
nentis vite virum de ordine fratrū
minorū. fratrem wilhelmum de mi
litona qui magiſter theologie pari
ſius ſanctiſſimaꝫ ac deuotiſſimaꝫ vi
tam duxit. ⁊ cum die quadam pari
ſius predicaret per horam obmutu
it et verbuꝫ inde reſumens omnibꝰ
cū vultu ſereniſſimo valedixit et ſic
in pace quieuit Vidi ⁊ alium fra
trem ordinis predicatoruꝫ Odonē
nomine in iure regentem virum ſan
ctum et bonū qui raro volebat cō/
medere quod ſeminali fluxu ab ani
mali deſcenderat ſed olere vel piſa
corpus ſobriuꝫ reparabat. Huic in
ingreſſu ordinis vite ſue terminus
reuelatus eſt. et hunc fratribus cer/
to die ante obitum reuelauit Vi
di ⁊ fratreꝫ Conradum ordinis mi
norum qui miniſter theutonie mira
gracia preditus fuit et ſanctorum
feruentiſſimus venerator in multis
enituit Vidi et alium emerite vi/
te canonicum in monaſterio cancip̄
cenſi diebus vndecim ante mortem
qui Johannes nomine cognomen
to bonꝰ valetꝰ vir lr̄atꝰ et bonꝰ ino
centiſſimā vitā duxit ab annis plu/
ribꝰ vſqꝫ in euū vite. De B bono vi
ro m̄ ſui canonici r̄ferebāt qꝛ cū eēt

pariſius et eſſet auditor beati ⁊ ma
gni viri magiſtri Petri cõmeſtoris
cantoris pariſienſis quibuſdã tem/
ptationibus et dubitationibus ce/
pit fluctuare et ſupplex ſuper hoc in
oratione fact⁹ vidit beatos apoſto
los Petrũ et paulum . et mox eorũ
ſolacio ad ſpem gratioris vite meri
to ꝯfortat᷑. Hic glorioſiſſimam xp̃i
matrem miro feruore complectens.
inter cetera que de ea cõpoſuit du/
os iſtos verſus incõꝑabiles edidit
Felix mater aue qua mund⁹ ſoluit
aue. Que genitricis eue. ve facis eſ/
ſe breue ¶ Vidi et magiſtrum Salo
monem predicatorem ſolennem. et
magiſtrum qui ꝑ totam theutoniã
multa doctrina ⁊ miraculis celebra
tis tandẽ pro xp̃o omnia beneſitia
dereliquit et in colonia predicatoꝝ
ordinez prolixo valde fatigatus ſe
nio introiuit in quo veluti puer be/
nigne et humiliter ꝯuerſat⁹ poſt an
nos aliquot ſãctiſſimo fine quieuit.
Vidi et alium nobilem et illuſtriſſi/
mũ virum qui helgerus nomine fili
us potentiſſimi comitis in iuuentu/
te poſſeſſiões caſtra ⁊ diuicias mul
tas ꝓ xp̃o dereliquit. et predicato/
rum ordinẽ intrans. friſaceñ. prior
effectus. Qui poſtmodũ multis ie/
iunĳs et laborib⁹ fatigat⁹ p̃ nimia
debilitate eques ire ꝯpulſus eſt. ſed
tñ aſino vſus ẽ ꝓ vectura. hic ſemel
ſtans in ꝓuinciali capitulo et corã
diffinitorib⁹ accuſat⁹ audiuit aſinũ
ſuũ hinnitu vt ſolent horrido voci/
ferare et dixit. Ecce fratres aſinus
meus accuſat me ꝙ non ſum dign⁹

tenere officium prioratus. qui inua
lidus ire pedes ꝯtra ordinez ſubue
hor dorſo eius. Hec vt dixit nõnul
los in lacrimas ꝯcitauit. regere ta'
men ꝯuentum vt erat debilis vſqꝫ
in finẽ vite ꝯpulſus. mſtis p⁹ mortẽ
et maximis miraculis claruit. Fuit
ſub eo et eius tempore quidã Con
radus frater ordinis predicatoruꝫ
qui inter alia infinita miracula tres
etiã mortuos ĩ vita ſuſcitauit. Pro
inde vtrũ viderĩ dubito monachũ
ciſtercieñ. ordinis virum pietate ple
num de quo tale miraculũ fereba᷑
Algore niuium terra brabancie re/
ſperſa per totũ monachus predict⁹
premiſſo in villã famulo ſolus in cã
pis per deuia veniebat. et ecce inue
nit puerum elegantiſſime forme q̃ſi
triennẽ magno fletu et eiulatu ſolũ
in niuis frigore reſidentez. ꝯpaſſus
igitur tali puero equo deſcendit. et
complexus flentem flere cepit cũ eo
et querere quid haberet. Tacente
autem puero ingeminat ingemiſcit
querẽs vbi eſt mater tua nunq̃d ꝑ/
didiſti mr̃ez? Ad interrogatiões il/
lius puẽ fortius eiulãs. tandẽ dixit
Heu me heu me. q̃re nõ flerẽ quare
nõ eiularẽ? Ecce vides ꝙ egẽs ſol⁹
et in frigore ſedeo. et non eſt q̃ colli
gat me ⁊ hoſpiciũ p̃ſtet. mox mona
ch⁹ ſurgẽs et pueꝝ in brachĳs ele/
uãs oſculat⁹ eſt dicẽs. Ceſſes flere
dilectiſſime q2 ad hoſpicium porta/
bo te et faciã enutriri. hoc dicẽs cũ
puero equum aſcendere voluit. ſed
puer de brachio tenentis exiliens
diſparuit repente. Quia Chriſtus

filius virginis fuit. In terram igitˀ
cadens monachus flere ⁊ eiulare ce
pit acerrime. et cum diu ſic iacuiſſet
eiulans tandem queſitus a ſeruo
inuentus eſt. eleuatus eſt ī equo ad
hoſpitium ductus. queſitus cur fle/
ret nihil aliud vna nocte dicere po
tuit. heu me puer bone puer pulcer
rime quare me dereliquiſti. cur abi/
ſti tā cito. cur te perdidi. Poſt hec
monachus conſolationē recipiens
cuidam euentum retulit qui illis ꝑ
quos ſciui tante rei miraculum et
piaculum patefecit. Quis enim ſine
lacrimis audire poteſt piaculum ta
le et tantum ꝙ filiꝰ vnicus pat. deo
deus exiſtens hoſpitium in terra q̄
rit. eget cibo. algore contrahitur. ⁊
pre abundantia iniquitatis r̄frigeſ
cente caritate multorum. non eſt q̄
eum recipiat cordis hoſpitio. refici
at patris placiti benefica volunta
te reuoluat et foueat deuotionis ſi/
nu. veſte contegat caritatis. Vidi
et multos alios viros vita emeri
tos et virtute. quorum alij feruētes
ſpiritu ſaluti proximorum inſtabāt
Alij in tribulatione patientes in bo
no malum ſēper euincē laborabant
Alij pio et caſto timore quaſi tumē
tes fluctus ſuper ſe dominum pre/
ſtolantes continuis lacrimis inſiſte
bant. Alij ſpe gaudentes ⁊ in vita p̄
ſenti dulcedinem patrie celeſtis pre
guſtantes nihilominus felicē mor/
tem in iubilo preueniebant. Certuꝫ
tamen eſt lector nullum ex ſuis me
ritis ſed ſinceriſſime in domino glo
riatos et eoſdem potius habuiſſe ī

ſpiratam leticiaꝫ quam preſumptā
nullum tamē ſine horrore demonū
receſſiſſe. Nullus ergo ſeniorūꝫ eme
ritorum vel maiorum noſtrorūꝫ de
meritis ſuis aut vita preſumat. q̄a
dyabolum legimus vite autori īmi
diatum quadraginta diebus et q̄/
draginta noctibus etiam ieiunanti
et nihilominus ſm̄ quaſdam ſcrip
turas in cruce morienti.

De vigore ſubditorū in iuuentute Capitulum primum.

Secunda pars illarum apū
eſt que iuuētutis vigorē ope
ra multa preſtātes diſcipli
na quadam matribus ſubdite ſunt
nec quicq̄ꝫ agunt ſine maiorum im
perium. Hic planiſſime demonſtra
tur ſtatus et vita clauſtralium. qui
ſecundum litteram de iuuentute et
fortitudine vigent tempore loco et
ordine. vel laborant manibꝰ. Qui
enim non laborat non manducet.
Vel ſi labor manuum ex ordine nō
habetur canticis ſpiritualibus ho
ris debitis ⁊ interdum ſtudijs ſcrip
turarum nec non regl̄aribꝰ diſcipli
nis letanter et gaudenter inſudant
Huiuſmodi eniꝫ opera ſi ſint multa
et ꝓprie ſaluti primo. ſecundarie ꝓ
ximorum cum exemplo vite cum de
core virtutum et oratione multipli
cis fructus iuuamenta preſtabunt
Quis eni quantumcunq̄ꝫ peccator
huiuſmodi opera videns ad emen
dationem vitam et penitentiam nō
conpūgatur. Quis tam flagitioſus
et amēs tam ſedulas tā continuas

laudes audiens. deū timoratiꝰ ado
rāda nō laudet. De taliū ſtet ſuffra
gio totus mūdus et pccores apud
iratum iudicem deum eoꝝ oratōne
inuentur. nō eſt verus qui ambigat
chriſtianus. Unde tpe nūduz pſto
quo mūdus talium ſuffragio iuua
retur yſayas deplanxit dicēs. Nō
eſt qui cōſurgat ⁊ teneat te. Quod
bene patuit vbi nec angelo peccāti
i celo nec homini pepcit i terra nec
hoſtibus nature in zodomis. nec fi
lijs iſrahel ydolatris nec murmurā
tibus in deſerto iudeis. ¶ Tempo
re quo gens vngarioꝝ cuz alijs re
gnis multis a gente tartaroruz de
orientis ptibus veniente crudeliter
eſt deſtructa etiam in theuthonia fi
nes bohemie inuadere conarētur q̄
dā pro ipſa terra theuthonie ⁊ ma
xime ptibus brabātie corde turba
tus ſollicitus venit in brabantiā ad
ſanctiſſimam tunc tpis monialez di
cēs. ſollicitor non modice mater ca
riſſima ꝑ terris his ꝓximis a facie
tartaroꝝ ne ſicut alijs fecerunt faci
ant et his terris quia iam inuadere
fines theuthonie ſcilicet bohemiam
inchoauerunt. cui illa. Nihil cariſſi
me verearis quia tot ſunt in terra
iſta anime bonorum et in his maxi
me clauſtris q̄ nullꝰ eſt hic tartaro-
rum exercitus formidandus ſancta
rum orationum iaculis repellēdus
Benedictus ergo deus in omnibꝰ
et p omnia ſicut audiuimꝰ ita et vi
dimꝰ. Huic autem contrarium quid
acciderit audiamus. Anteq̄ꝫ in Wa
latria ſub rege Wilhelmo modera-
tore romanoruz a comite florentio
et ſeelandenſibus flammigorum ex
ercitus feriretur. oranti cuidam ꝓ
dicta gente id eſt pro flamingis in
oratione reſponſum eſt. Sine ſuper
bos humiliari. Qd̄ tercia die poſt
factum inſpeximus. licet tamen mul
ti cum eis et in eis occiſi fuerint qui
nullo modo meruerunt talem mor-
tem. Sed notandū q̄ acerba mors
bonis non obfuit ſed profuit ad ſa
lutem quia terreno domino obedi
re in bonis iuſtum eſt. Quod patu-
it in quodam fideliſſimo viro de q̄
a matre regis dicti Wilhelmi venēa
bili Mechtilde didicimus. ¶ Cū cui
ipſa regis mater hollandie memo-
rabilis comitiſſa poſt factam cedez
in Walatria deueniſſet aggreſſa eſt
cuz duobus fratribus predicatori-
bus viuentes ad huc querere et col
ligere ſauciatos. Inuenit autem et
ad idem opus pietatis matronam
diuitem et pclarā que cum fletibus
matri r̄gis comitiſſe narrauit. Trā
ſiēs inquit hic vocauit me voce fle-
bili quidā ſaucius ex proſtratis ad
quem cuz veniſſem caput eius loca
ui in ſinu meo et eum ad cognoſcen
dum deū hortabar. et vt poterat il
le eleuatis in celum oculis. cū mani
bus dixit. Fateor me coactū in exer
citū veniſſe. ⁊ hoc eo aīo q̄ nullū le
derem nec i corpe nec in rebus. Hic
leſus ſū. et ecce iam morior. Occiſori
meo ꝓſus indulgeo vt mei ſil̄r mi-
ſereat̄ oīpotēs deꝰ et ꝯtra cuz mihi
indulgeat quicquid feci. Viaticum
corpus chriſti vehementer exopto

quod licet ore non ſummam in mē
te tamen virtutis eius gratia non
fruſtrabor⁊ hoc dicens cruce ſigna
uit ſe et ſic ſpiritū reddidit Teſtor
vobis ait matrona ꝑ ſalutē. meam
ꝙ ſtati vbi ſpiritū ad reddendū os
aperuit auicula tāte pulcritudinis
vt ei nihil in creaturis cōparari poſ
ſet de ore eius cuꝫ odore miro aro
matico ad ſuperos euolauit. Uide
ergo lector q̄ꝫ veridica ſit illa ſentē
tia beati auguſtini qua dicit. Uere
dico credidi propter quod locutus
ſum.non poteſt male mori qui bene
vixit. Studeant ergo fideles clau
ſtralium inſudare laboribus.inuigi
lare ſpiritualibus canticis ſtudiȷ̄s
ſacris inherere. diſciplinis regulari
bus exerceri.⁊ ꝑ hec erūt,primis in
exemplum et peccatoribus contra
iram dei veri iudicis in tutamen.

¶ De virtute humilis ſubiectio.
Capitulum ſecūdum.

Diſciplina quadam matri
bus ſubdite ſunt.nec agunt
quicq̄ꝫ ſine maioꝝ imperio
Hic notat̄ humilitas ſubiectionis
et abrenunciatio ꝓprie voluntatis
que duo ſi ſubiectus quis integre
et ex corde tenuerit.exaltat᷒ quideꝫ
exultabit ī gaudio et abſolute liber
tatis gloria ꝑfruetur · Unde apo/
ſtolus · Jlla que ſurſum eſt ieruſalē
libera eſt.que eſt mater noſtra.Sed
non abſurde queri poteſt cur cōſu
lit et velit eccleſia vt homo ſubdat̄
hōi cū deus hōinem rationaleꝫ cō
ditum ad ymagineꝫ ſuā niſi irratio
nabilibus dominari·non hominem
homini ·ſed hominem pecori voluit
quod patuit vt dicit glorioſiſſimus
Auguſtinus in parentibus primis
et maxime in patriarchis qui poti᷒
fuerunt rectores pecudū q̄ꝫ hōinuꝫ
Unde eis dictū eſt·dn̄amini piſcib᷒
maris et volucribus celi et beſtiȷ̄s
terre.Et poteſt ſic ſolui.Jlli quideꝫ
antiqui et primi parētes ſoli deo ſb̄
diti nequaq̄ꝫ abutebantur ꝯceſſa a
domino libertate.ſed ī ōni honeſta
te morū creatori omnium ſuiebant
Nunc vero ꝑ abrupta vitioꝝ hōi/
nes defluentes vix etiā ſub duriſſīa
ſeruitute poſſunt a viciȷ̄s cohiberi·
Unū peccātibus filiȷ̄s iſrahel in deu
tronomio minacit̄ dictū eſt. Eo ꝙ
nō ſuieris dn̄o deo tuo ī gaudio⁊
leticia cordis tui ꝓpter reꝝ abūdā
tiam ōniuꝫ· ſuies inimico tuo in fa
me ⁊ ſiti ⁊ ari ditate⁊ reꝝ ōniuꝫ pe
nuria⁊ imponā iugū ferreū ſuꝑ cer
uicē tuā.Audi ergo qđ dictum ſit et
minas tanti iudicis verearis. Ut
eni incōꝑabil' ille doctor. Auguſti᷒
ait Nihil intereſt ſb̄ cui᷒ imperio fa
cilius homo ſuiat moritur᷒ ·dūmō
ille q̄ imperat ad ipia ⁊ iniqua nō
cogat. Felitius eni ſeruit̄ hōini q̄ꝫ
libidini · Conſidera xp̄m dei filium
ab ipſa maieſtate ſuꝑna ad noſtrā
miſeriā deſcēdiſſe. qui alios ſaluta
tione ſua vere liberos facit·ſb̄di pa
rentibus voluit ſm prophetam du
riſſimam pertulit ſeruitutem · Pro
inde quod dictū eſt ſuperius ꝙ ſub
dite matribus iuniores nihil agūt
ſine maioruꝫ imperio. Optime clau

ſtralibus cōpetit q̄ abrenunciātes
Proprie volūtati nihil agere debēt
line maioꝝ imperio vł ſaltem ſine li
cencia. Aduertite clauſtrales princi
pem ſalutis noſtre ieſuʒ vt volunta
tem ſuam ſed patris faceret non ve
niſſe. ac per hoc patri obediēs vſqꝫ
ad mortem non liberas manus nō
liberos pedes affixos cruci corpus
qꝫ ſacrum immobile ſed ſolū os tā
tum liberum ad orandum habuiſſe
mōſtratur. Rea mens tibi dico ca/
riſſime ſerui eſt qui talem non vult
paſſum talia dominum imitari. Li/
beras ergo manus ad dandum ali
quid vel agendum. liberos pedes
ad ambulandum. libera membra
ad conandum aliquid non habeb̄
ſed totum cum chriſto corpus affix
um penitencie cruci. ſola tibi ligua
ad orandum confitenduʒ et laudā
dum libera erit. Temptantur curio
ſitate oculi oculos chriſti attēde ve
latos. Temptātur aures vaniloq̄o
xp̄s ↄtumelioſos ſmones ⁊ terro/
res audiuit. Tēptat̄ guſt⁹ ſuꝑfluis
cibis et potib⁹. chriſt⁹ felle cibatus
ē aceto potat⁹ eſt Tēptat̄ olfact⁹ re
dolentijs pigmentorum. chriſti faci
as ſputis fetidiſſimis illinitur Tēp
tātur manus ad illicita contrectan
da. chriſti manus intuere trāſfixus
Temptatur cor ad cogitāda vł ca
pienda nociua chriſti cor lancea te/
nebratum aſpicias Temptantur pe
des ad ambulandum vel pagran/
dum terras. chriſti pedes cruci cla/
uis affixos attendas. In hac vltia

temptatione tibi ſpecialiter cauēdū
eſt. O clauſtralis cum dyna filia ia
cob que prius inter fratres ſecuriſſi
me conuerſata egreſſa eſt videre ſe
minas regionis. que et ſi primo vio
lenter corrupta eſt. poſtmodum ta/
men eſt blandicijs delinita Sed for
te dicis. Quid mihi eſt ſychem et e/
mor quorum vnus labor vel hume
rus. alter amaricans interpretatur
vt cum ſecularibus ſubijciaʒ hume
ros ad tolerandos labores mun/
di vanos vt amaricata per illos a/
nima mea in fel aſpidum converta
tur. quin potius cum fidelibus po/
pulis ac deuotis leui iugo chriſti in
cruce ſuſcepta tranſibo mare. ter/
ram ſanctam adibo vel alijs parti
bus vbi eccleſiaſtica neceſſitas fili
os pios inuitat et per ipſam crucis
peregrinationem a pena ſimul vere
et a culpa ſƀ breui temporis ſpacio
liberabor. Sana ſalus et beata in/
dulgentia omnium delictorum ⁊ q̄
hanc meruerunt mire tripudeant.
ſed eam nequaquam ſibi iſta via re
ligioſus aut clauſtralis quis vendi
cet vt cōtra votum ſuum ſine licētia
vel per crucem ſuſceptam vel modo
alio in abſolutionem peccaminum
viam peregrinationis ſumat liga/
tos tibi diximus pedes ligatas et
manus. Quis te ſoluit et ambules
Forte respondes. chriſtus petro et
apoſtolis in ſuſcitatione lazari dix
it. Soluite eum et ſinite abire. Cur
ergo me vicarius petri papa non
ſoluet. Bene dicis. te non negam⁹

ſi ſoluerit eſſe ſolutū. ſed vide vt re
ctam et debitam cauſaʒ oſtenderis
diſpenſati. Alioquin non eſt diſpen
ſatio ꝗ̃ diſſipatio potius. Neqꝫ eni
credere phas eſt tanti moderamis
patrem aliquid taliuʒ facere ſine ra
tionabili cauſa. quanquam id fieri
forte minus iuſte putetur. Et quidē
ſicut paulo. omnia licent ſed nō om
nia expediunt. Huius occaſione ſē
tentie blandiri ſibi impudentiſſime
voluerunt qui omnia ſibi licere dix
erunt que in poſitiuo iure vetantur
Inter que et ſymoniam ponunt ꝗ̃
cum illicitam ⁊ pro ſcriptam ſcriptu
re noui teſtamenti et veteris poſue
runt. giezi et ſemini eius precedente
helizeo adheſit lepra Symonē cuʒ
pecunia petri apoſtoli imprecatio
condemnauit. Super hac queſtiōe
quidam maioris eccleſie a venera/
bilis magiſtro giviardo cameracē
ſi epiſcopo in lugduno vbi papalis
curia tenebatur ſub ſpecie yronie q̄
ſiuit dicens. Credis ne tu frater epi
ſcope ꝙ ſummus pōtifex poteſt cō
mittere ſymoniam. At ille audaci
vultu conſpicuus non credo inquit
ſancte pater ymmo potius certiſſi/
me ſcio ꝙ viliorem poſſet papa ꝗ̃
ego vel aliquis in toto mundo. Et
ſi dubitaueris vel forte diſſimulas
per teſtamentum nouum et vetus
manifeſtabo Quo audito calumni
ator probra non intulit. ſed ſtatim
verbo captus obmutuit. cernēs vti
ꝗ̃ virum eſſe ydoneum ad omnem
veritatis regulam conprobandam

Nulli ergo prelatorum indiſpenſa/
tione et diſpenſabilium cauſa ſit ꝓ
ratione voluntas. ſed cum ſummo
moderamine diſpenſationes fiant
quas ſecundum locum. tempus. et/
perſonam fieri eccleſiaſtica neceſſi/
tas quandoqꝫ depoſcit. Decipi ſe
de facili diſpenſator non dimittat
nec ſe decipiat diſpēſationem extor
quens. quia equalis fere periculi eſt
vel decipere velle vel decipi. Et ne
noſtro tēpore nouiter exortū malū
exincidenti materia pretermittam
penitus intactum. Nouum genus
apoſtaſie ātiquos ille deceptor dy
abolus adinuenit non ſolum de an
tiquis ymmo heu de perfectiſſimis
ordinibus fratruʒ predicatoruʒ at
ꝗ̃ minorum increuerunt quidā qui
nec ſtatum ſuum nec ordinem repu
tantes impudentiſſime ſe iungunt
maiorum conſorcijs prelatorum vt
per predicationem crucis aut alio
aliquo offitio mediante a prelato/
rum obedientia penitus exuantur
Heu ꝗ̃ fera heu ꝗ̃ peſſima et ab
omni profeſſione aliena exemptio
talis ſit et ideo iuſta dei vindicta vi
ſum eſt. vt qualiſcunqꝫ neceſſitas in
cumbit eccleſie acta et diſpenſata ꝑ
tales vix finem bonum et debitum
ſortiatur quin potius prelati boni
ſupiores ī eccl'ie moderamie ↄſtituti
ordinum predicatorum atque mi/
noruʒ vt eis qui diligenter vultum
ſui pecoris inſpexerint tales de ſuis
ouilibus aſſignarent qui conſcien/
tia timorata et viribus expediti nō

ſua quererent aut ſnoꝛum ſed pure
que Jeſu chꝛiſti. Nolo teſte chꝛiſto
ſponſoꝛ eſſe pꝛo talibus vt ſi ꝑ eos
debita negotia non pꝛoſperantur
eccleſie mendax et periurus inueni
ar in die tremenda ante facieꝫ iudi
cantis Utiliter quidem iet ſi longe
digreſſum diligentem lectoꝛeꝫ foꝛſi
tan non tedebit. Referam tamē an
teq̄ꝫ materiam repetam poſtq̄ꝫ de
ꝑegrinatōne crucis mentio habita
eſt quoddā valde memoꝛabile qđ
audiui fulconem quēdaꝫ canonicū
inſulenſem cuius ſuperius fecimus
mentionem virum religioſuꝫ et piū
cuius relatōne te tempoꝛe contigit
quod ſubiungo. ¶ Anno ab incar
natione dñi. M.c.xci· cū oꝛbē. fere to
tum fames validiſſima in moꝛtem
innumerabilium hominuꝫ occupaſ
ſet. heremita quidam ſanctiſſimus
in beluaceñ. dyoceſi humano gene
ri in multis lacrimis et miſeratione
compaſſus dominuꝫ frequētius ar
guebat cur populū ſuum animad-
uerſione cōtemneret et tam irreme-
diabiliter flagellaret · Hoc vbi no-
cte vna cum miro coꝛdis eſtuante
conſpectum ſummi iudicis iteraret
apparuit ei vir etate et ꝑſona gran
deuus dicēs. ſurge et miſſaꝫ ichoa
Salus populi Cui heremita. Dies
inquit non eſt· miſſam celebꝛare nō
licet· Opoꝛtet iquit ne differas Tre
mefact⁹ ergo heremita ⁊ reniti ñ au
dens ſurrexit pꝛeparauit ſe miſſam
q̄ꝫ ſalus populi vt iuſſus fuerat in-
choauit. At vbi poſt euangeliuꝫ of
fertoꝛium dixerat acceſſit grādeu⁹
ille et vas plenum ariſtis obtulit di
cens. Repoꝛta libꝛum ad aliud al-
taris coꝛnu et. miſſam inchoa de ſā
cta cruce domini noſtri iheſu chꝛiſti
Quod heremita vſq̄ꝫ poſt euange
lium vt ante compleuit dicto offer-
toꝛio grandeuus ille vas plenum
faſciculis diſcoloꝛatis crucis ſignū
habentibus obtulit dicēs Regira
libꝛum tercio ad aliud altaris coꝛ-
nu et miſſam inchoa pꝛo defunctis
Quod ille vſq̄ꝫ poſt euangelium ſi
cut ante ꝑfecit grādeuus ille calua
riam capitis cruentataꝫ in vaſe ob
tulit· In hoc quidem heremita mi-
rabiliter hoꝛruit. et in hoc ſi a deo
eſſet oſtenſio plurimum dubitauit
Cuius cogitationi grādeu⁹ ille re
ſpondit Petrus inquit apoſtolus
Ego miſſ⁹ ſuꝫ ad te vt oſtendā tibi
que opoꝛtet fieri poſt tempoꝛib⁹ fu
turis· Immoꝛtalitate humano ge-
neri compaſſus es. et ex audiuit te
deus et i ſignū hui⁹ optuli tibi vas
ariſtis plenuꝫ videbis anteq̄ꝫ finia
tuꝛ menſis auguſtus ꝙ menſura ꝑ
viginti denariꝭ habebitur que mo
do viginti ſolidis venūdat. Secū
da oblatō quā feci tibi de diuerſis
faſciculis diſcoloꝛatis ſignū crucis
habentibus ꝑegrinationes diuer
ſas ſignat· que omnes crucis titulo
ſignabuntur · Tertia oblatio quaꝫ
de caluaria capitꝭ. obtuli tempus i
fine. dierum iſtoꝛum ſignat. in quo
tanta ſtrages humanoꝛum coꝛpo-
rum erit quanta nunquaꝫ viſa fuit
ex q̄ chꝛiſtiani nominis gētes ēe ce
perunt. Hec dicens grandeu⁹ ille

diſparuit· De annona' vero qd̄ pre
dixit euenit Diſcoloratas⁏cruces ⁊
ex omnibus mundi p̄tibus. quedā
ſanctiſſima recluſa vt ipſa mihi retu
lit in brabantie partibus vidit. et ſe
cunda expeditio. ad purgandā al
bigentium terram per legatos ro
mane curie miſſa fuit Sed et crux a
multis cum diuerſis partibus p̄di/
caretur viſa fuit manifeſte. necnon
et ego fidelium nouiſſimus anteq̄
p̄ĳſſimus Ludouicus frācorum rex
Anno ab incarnacione domini M.
cc. xlvi. crucem tranſmarinam ſuſci/
peret. crucem in celo exclariſſi̅o et ſi
dereo lumine vidi. Nec recolo me
decentius et operoſius formatam
crucē nunq̄ ſub aliqua materia vl'
figura vidiſſe octenos habere cubi
tos crucem ipſam in longitudine m̄
planiſſime viſum eſt ſerenum celum
erat valde et ſine vlla nube in aliq̄
p̄te ſui. ſub noſtro orizōte celū erat
coloris vnius De diſcoloratis v'o
cruciū faſcicul' vidimus quia p̄ma
crux noſtri temporis cōtra terram
albigentium p̄dicata eſt. Secūda i
terram ſanctam contra ſarracenos
Tercia itex albigenſes Quarta cō
tra ſtadingos quos in theuthonia
heinricus dux brabātie cū ſuis ſtra
uit Quinta iterum in terrā ſanctam
Sexta contra aquenſes qui ſe pro
ſciſmatico frederico quōdā impa
tore. contra Wilhelmum regem ro
manorum electū ſtultiſſime oppoſu
erunt Septima contra hezelinū⁏no
bilem ytalie et eius⁏ complices. qui
condemnatus et puplicus hereti/
cus fidem catholicam grauiter in/
ſectatus eſt. Quot ergo genera cru
cis tot colores tot faſciculos cerni
mus aſſignatos. De indulgentia
autem que crucem ſuſcipientibus p̄
dicatur. nullus fideliū dubitare p/
mittitur qui integraliter vere peni
tentes et cōfeſſi indulgētiā recipiāt
omniū pccōx et in ea volūtate deſi
derĳ qua p fide ſi ſe obtulerit locuſ
mori geſtiūt totaliter a pena ſimul
abſoluunt et a culpa Certa ergo m̄
fides de his ōnibus eſt⁏ et nihil he
ſito de hoc q̄ ſummus pontifex no
ſter p legatos autoritatis ſue man
dauerit faciendū. Sz de his multi fi/
delium non ſufficiunt ammirari qui
crucem pecunia redimunt et hanc
in tam modica⁏ pecunie quantitate
vt vix decimam. vix viceſimam vel
vix certe bonorum ſuorum ſaltem
mobilium ſaluis hereditatibus in/
tegris centeſimam dare velint. Cū
enim laboris iter diſplicuerit. vl' cer
te lucrorum ſuorū viderint tempo
ra deperire querunt diſpēſationes
lepatos roma multiplicat. qui eos
pecunia mediante ſanctificent. libe/
beros peccatis⁏per litteras recom
mendent Bona ſanctificacio que
liberat a peccatis. bone et beate
littere que ſecurā ⁊ mundam ani/
mam ab omni culpa et pena fecerīt
Sed o quāti monachi in clauſtris
ſunt qui⁏longo ieiunia longo tēpoē
diſciplinas graues ſilentiū ꝑpe cō
tinuū veſtem aſperam nocturnas
vigilas et in his omnibus victum

tenuem et vix vllum ſolatium et ta
men nondum de peccatorum ſuoꝝ
abſolutione litteras indulgētie ac
ceperūt. Credo tibi paule. ꝫ in apo
ſtolatu tuis ſucceſſoribus. Credo ti
bi inq̃ꝫ credo qui veridico ore dixi/
ſti. ꝙ reddet dominus vnicuiqꝫ ſm
ſuum laborez. Taceam de fratrib⁹
p̄dicatoribus qui ſtudijs cōtinuis
et vigilijs macerati non habentes
in zona es ſed membranas maxie
pauli. non in equis aut. curribus ꝫ
feſſis artubus et pedibus gradien
tes p̄dicationibus terraz circueunt
Sed de fratribus minorib⁹ q̄onaz
dicam qui duro funiculo cincti et ſi
ne amictu cappe vel pallij induti tu
nica ſup nudo pedibus undis ſup
niuem gelidam quaſi ſup lanam de
ambulant et panem ſuuz quotidie
quaſi pauperes emendicant. Quid
inquā dicam de talibus ſi non etiā
cuz his vel ſup hos qui ꝓ modicis
vel nullis laboribus ſed tm̄ pecuia
pccoꝝſuoꝝ i dulgētiā acceperūt ſe
cūduz ſuū laborē retributionez pre
mij ſortētur. Noueris lector cariſſi
me ꝙ xp̄s portauit crucē portauit
latro qui credidit. portauit et ille q̄
a ſiniſtris latro pependit. Sed his
diuerſo fine concluſum eſt. Nō cre
dis et hoc idez ſub noſtro tempore
diſpenſari Crucē vero ex ꝓprio cor
pore dedicatam menſus eſt chriſt⁹
hanc ſe fideles et membris affligūt
et mentibus. Fingit et dyabolus
truces ſuas quas reꝓbi mente per
uerſa tm̄ membris affigunt. Vidi
mus anno ab incarnatione domini
M.cc.xiij. infinitam pueroꝝ multitu
dinē ſpiritu deceptionis arreptos
cum ſigno crucis inter ieroſolimita
num aggreſſos fuiſſe. periſſe indi
uerſis locis. et maxime ex eis multi
tudinem ꝑ maleficos quoſdam. ſar
racenis in mari venditos extitiſſe.
¶ Vidimus ab incarnatōne domi
ni. M.cc.li. mirabili ⁊ i audita rabie
paſtorum multitudinem de diuerſ
regionibus congregatam. qui ſub
crucis titulo per quoſdam flagitio
ſiſſimos viros ad tantam ꝑniciem
inducti ſunt. vt in multis partibus
gallie villas ⁊ ciuitates ⁊ populos
inuadē et deſtruere conarent. intm̄
vel hoc pariſius ⁊ auerlianis p̄clariſ
ſimis vrbibus occiſis plurib⁹ cleri
cis attemptarent. Et vide lector mi
rabile et pregrande piaculum his
illoꝝ facinoribus in odium cleri ap
plaudebat populus laycoꝝ. maio
raqꝫ fuiſſent facta niſi tandem et cū
clero ↄmunis plaga ipſos laycos
inuoluiſſet Et hi q̃qꝫ autore deo di
uerſis locis et penis. citiſſime ꝑiērt
Conſidera ergo ex his q̄ narrata
ſunt quantum ſibi populū antexp̄s
cum venerit ex ipſo chriſtiano ꝓpſo
congregabit. Diſcant ergo apes fi
delium clauſtralium omnimode ſb
di matribus hoc eſt inferioribus p̄
latis vel ſenioribus diſciplina nec ſi
ne eoꝝ imperio vel ſaltem licentia
quitq̃ꝫ agant. vt ꝑ hoc humiliati ꝫ
poſtmodum exaltentur et hic ſupe
rioribus obligati poſtmoduz liber
tate perpetua perfruantur.

¶ De reuerentia accuſationis lay
coꝝ erga clericos. Ca.iij.

Tertia pars apum que fuce
dicunt̃. he ſine aculeo ſũt ve
lut impfecte apes. His qui
dem ↄuerſi ſeu layci fratres in clau
ſtris aptiſſime deſignãtur. ⁊ hoc qꝛ
ſine aculeo eſſe dicunt̃. Non eni vo
cem accuſationis in cõuentuali ca/
pitulo habere ſolent. niſi forte ſe in/
uicem in capitulis interdũ tentis ac
cuſent. Nam ſm apoſtolum dicitur
Aduerſus preſbiteꝝ accuſationem
de facili recipi non debere et in hoc
reſpectu ſacerdotalis ordinis laico
rum impfectio demonſtrat̃. Scd̃m
iura eni aduerſus ſacerdotez de fa
cili nõ admittet̃ laicoꝝ teſtimoniuz
niſi cum eis teſtimonium tulerint et
alij ſacerdotes. et hoc tam apud ſe/
culareſq̈ꝫ apud clauſtrales potius
obſeruat̃ In clauſtris eni nec ẽ deo
dãte nec eſſe dꝫ odiũ inter laicos et
ordinem clericale quale inter ſecula
res eſſe probatur Antiqui quatuor
odia inter diuerſi generis animalia
poſuerunt. Inter hominẽ et ſerpen/
tem. inter griphũ ⁊ elephantẽ. inter
lupũ et agnũ. inter coruũ et vulpẽ
Ego aũt quintũ addo odium per/
petuũ inter peruerſum laycum ⁊ ſa
cerdotez. huius rei exempla ſũt plu
rima Ut aũt in clauſtris execrande
rei ſimile caueat̃ noſtro tempore in
monaſterio quodam gallie ordinis
altioris accidit quod ſubiungo.
¶ Dormitorium ingens et maximum
in opus ſuũ ↄuerſi fratres layci cõ
ſtruxerũt. Quod vidẽtes monachi
vl̕ emulatiõis vicio vel neceſſitatis
gratia maius illo ſibi cõſtrui para/
uerunt. Muroꝝ ergo poſito funda/
mẽto monachoꝝ. ſupexcellẽ opus
ſuum grauiter indignati magiſtruz
operis conuerſi in ipõ peremerunt
Quid plura! verecundor omnia di
cere que ſecuta ſunt, Ad hoc tamen
res deducta eſt ꝙ ordinatione ma/
iorum per manum validam princi/
pis ſecularis actores tanti ſceleris
comprehenſi ac puniti ſunt ⁊ diſper
ſi. Quid ergo mirum ſi conuerſi fra/
tres ſine aculeo accuſationis aduer
ſus cleruz velut imperfecti exemplo
apum regulariter ordinantur.

¶ De ſeruitio laycoꝝ. Ca.iiij.

Iſte ſũt quaſi clientes et q̈ſi
ſerui primarum et verarum
apum. Non indignent̃ fra/
tres conuerſi ſi quaſi clientes et q̈ſi
ſerui clericorum in hac noſtra expo
ſitione vocentur qui etſi ſerui dican
tur propter manualium operum ſi/
militudinem non tamen ſm propri
etatem vere exiſtencie. Et ideo in te
xtu littere non eſt dictum clientes
ſimpliciter. ſed quaſi clientes vt ve
re dicantur fratres et non ſerui.
Et ideo ſi in officijs ſuis videantur
ſeruire clericis. coditionẽ ſuã humi
liter tñ recognoſcãt ſe debere ſubici
et nõ p̃eſſe. nec velint clericis eq̈pa/
ri ſed diſcant tm̃ ordinem revereri.

¶ Narrat de beatiſſimo bernardo clareualeñ. abbate ꝙ aliquando in meſſione ſegetum fratrez conuerſū viderit deuote quidem et vltra vires in agro cum monachis laborātem. ſpiritu aūt ſancto tactus intrinſecus beatus bernardus dixit corā omnibus laborātibus. Eya frater age quod agis. nullum aliūd poſt hanc vitam purgatoriū ſuſtinebis. Uere beatus ille cui poſt modicuz laborem requies eterna promittit. Quod eni ſm apoſtoluz momentaneum eſt et leue tribulatōnis noſtre ſupra modum operat in nobis eternum pondus eterne glorie Proinde ffes clerici et monachi ffes conuerſos et laycos amplectentur vt vere fratres honorēt vt ſocios. nec ſibi permittāt a laycis fratribus et cōuerſis niſi neceſſitas maior exigerit maiora ſeruitia exhiberi et hoc tanto inuitius quanto eos in exhibendo viderint promptiores Salomone eni teſtante ſuperbū ſequitur humilitas. humilem aūt ſpiritu ſuſcipiet glia. vñ apte in textu ſbiungit.

¶ De expulſione peruerſoꝝ laycorum Ca. v.

Has primas expellūt in ope tardantes et ſine clementia necāt Sicut boni et diſciplinati fratres ōuerſi honore ⁊ dilectione mutua digni ſunt. ita pūerſi et ſuperbi ōtumelia et correptione diſgniſſimi. Hi quidē etſi fratres habitu ſūt. ſerui tñ nō immerito dici pñt qꝛ ſerui ſūt peccati qd eſt genus viliſſime et damnatiſſime ſeruitutis. Hos tales pmos in opere decet expelli et tardantes cōtumaciter ſine clementia flagellari. De talibus in eccl. dicit Cibaria et virga et onus aſino. panis et diſciplina et opꝰ ſeruo. Et infra Seruo maliuolo tortura et compedes. mitte illum in operationem ne vacet. Et hoc tamen ſm beatiſſimū Auguſtinum non ſic crudeliter, ſed miſericorditer ne contagione peſtifera plurimos perdat. Si enim peruerſa conſuetudine licēcius inualeſcant et alios quotidie malo exemplo corrumpant nunq̄ diſſimularentur crudeliter et miſericorditer punirentur Qualiter autē tales ſm regulam beati Benedicti excōmunicandi ſunt et tractandi ſatis eſt notum atqꝫ planū vbi ſupra textus necandos tales poſuerunt nos diximus flagellādos ſeueritatem exempli in verbo vitantes cum tamen omnis diſciplina aut flagellorum vexatio necis quedā et mortificatio quedam dici poteſt Unde Paulus Mortificate mēbra veſtra ſuper terram Non mihi indignent peruerſi tales ſi eos ad opera cogi ſuadeam. multa enim mala docuit ocioſitas. Regnantem dauid deiecit ocium quem bella non poterant Quot ergo tales crede mihi experto. quot tales in cenobijs viderim qui in laboribus manuuz deuote ⁊ ſancte vixerūt. expoſiti vero officijs vel ocio vel quodāmodo redditi libertati irreparabiliter ceciderunt. Circa illud tempus quo ānus dñi.

Mcciij. voluebatur expeditio pere/grinorū validiſſima facta eſt in terram ſanctam. ita vt ſarracenos qui xpianorū fines inuaſerant propulſarent. Factis autē egreſſionibus plurimis mlti ex vtroqꝫ populo ceciderunt. plurimi etiam in captiuitatem deducti ſunt. Inter quos ex populo dei duo milites vnus ex gallia alius ex brabancia cum ex nobiliſſimo viro in terra gentilium ſunt adducti et cōtra natales ſuos et cōſuetudinis vſum grauiſſimis laboribus manuū annis tribus addicti ſunt. Ut ergo mihi vnus militum enarrauit die quodam ſedebāt ſub eſtu ſolis grauiſſime laboribus manuum fatigati Cumqꝫ optarent milites cum graui ſuſpirio cordis eſſe in terram ſuam ille nobiliſſimus eorum in pena ſocius ſegniciem eorū redarguit dicens. O miſeri quid optatis? Redibitis forſitan et eritis miſeriores in iniurijs pauperum qꝫ fuiſtis. Hic autem ſi velletis poſſetis vtiqꝫ finem vite feliciſſimū expectare. et hoc dicens flexis genibus ad celum manus intendit ⁊ oculos Nunqꝫ michi deus omnipotens redire concedat ad patrios portus ſed hic ſinat me mortem peracta penitentia preſtolari. Mira reſpondētis conſtantia. nec minus mira diſpēſatio ſaluatoris. Ambos milites vidimus liberatos poſtea et forte malis pocioribus qꝫ ante irretitos Pro illo autem nobiliſſimo et beatiſſimo viro cum rex iheroſolomitanus et alij multi nobiles laboraſſēt nunqꝫ tamen efficere potuerunt vt eum a captiuitate gentilium liberarent. Inſuper et hoc ipm de eo miles ſocius eius qui michi hoc retulit referebat ꝙ tm̄ poſt qͣtidianos labores de nocte orationibus incūbebat ꝙ ei cameli calli in genibus accreuiſſent. Ue ergo illis qui ducunt in bonis dies ſuos et in puncto ad inferna deſcendunt et euge in laboribus dicetur iſti vt introeat in gaudium domini dei ſui.

De mutuo adiutorio ſeniorum et ſubditorum. Ca. vi

Apes iuniores fuce nō in opere tm̄ ꝫ in fetu quoqꝫ adiuuant matres ad calorem conferente turba. Matrum nomine affectum prelatoꝝ et ſeniorum ſupdiximus deſignari. Qui quidē nō tm̄ iuuari dicuntur in opere manuali duerſorum ſed etiam fetum fructuoſe virtutis dilectioni dei ⁊ proximi ſincerius inherendo. augent ⁊ nutriunt incendium caritatis. Non enim eſt diſtinctio iudei et greci clerici ⁊ conuerſi. dūmodo rite ⁊ ſecūdum ordinem viuant quin et ipi ſicut et illi bonum exemplum prebendo orationibus deuotis et lachrymis inſiſtendo. de diuinis premijs et beneficijs celeſtibus meditando tales cōmune bonū augent et ſalutem. Unde quendam cyſtercienſ. ordinis laycum in monaſterio acqrie in brabancia Hermannū nomie

egritudine ↄtinue laborantez vexatū ↄtumelijs fratrū falſoꝝ.ꝙ nō ꝓdeſſet domui ſed obeſſet eleganter valde reſpondiſſe cognoui Dūmodo inq̄t ordinē meū ſ̄m ꝙ languor permittit et dolor in infirmitorio teneā ⁊ animā meā in paciencia saluē credo in oculis ſūm. dei melius gratius et ſublimius monaſteriū ꝓmouiſſe q̄ȝ ſi illud in mille marcaꝝ copiis augmentarē Vere digne iuſte ⁊ optime dixit Non enī ꝓpter monaſteriū anime ſed ꝓpter animas monaſteriū inſtitutū eſt Sicut nō ꝓpter locū gens ſ; ꝓpter gentē dn̄s locuȝ elegit Juniores apes adiuuant matres. aliter exponi pōt ſ̄m mādatū decalogi. vbi precipit̄ honor pr̄is et mr̄is quod naturali pietate om̄ibus inſitū eſſe debet Sed iſto precepto abutit̄ om̄i animali neq̄or hūana impietas nullā fere vicē dilectionis aut opis filij parentibꝰ impēdetes Multas aues in libro ꝺ natura reꝝ legimꝰ que ſeneſcentibꝰ parentibus vel plumis nudatis aut cecis foture vicem rependant Afferūt cibos medelas querunt vt hupupa quouſq; vel morte deficiāt vel recuperent ſanitatē Omni ergo animali turpior homo qui parentibꝰ debilitatis aut rebꝰ ꝑditis non ſuccurrit. Et ꝓpter hoc Seneca talibꝰ cōſulit dicens Ne des ſeruo aut filio imperiū ſup te Quanta dementia eſt res ꝓcurare heredibꝰ ſuis et ſibi ip̄i neceſſaria denegare vt ſibi ex amico magna hereditas faciat inimicum! Plus enī tua morte gaudebit quo plus acceperit Sup hoc valde q̄ddam memorabile contigit qđ ſubiungo. ¶ Jn normadie partibꝰ vir admodū diues erat ſ; ignobilis. h; habebat filiū vnicū et dilectū quem delicatū educauerat ad robur viri Cōuenit ergo pr̄em miles quidam nobilis cū amicis dicens. Filia eſt decora nobis nimis et prudens ꝑ quā ſi tibi placuerit poſteritas tua exaltari poterit et iuuari. hanc filio tuo dabimꝰ in vxorē. hoc tn̄ modo vt cedas poſſeſſionibꝰ vniuerſis et filijs tibi et matri q̄mdiu aduixeritis abūdantiſſime miniſtrabit Caſus enī diuerſi ſūt in quibꝰ filius tuus poſſet te in poſſeſſione manente hereditate fruſtrari Hoc pr̄e audiente et herēte ſub dubio ab amicis tandē ↄpulſus eſt ↄſi mente pauidꝰ cedere cūctis bonis Peractis ergo nuptijs filius et vxor eius anno q̄dem ꝑmo honorauit parentes. victum copioſius miniſtrauit. ſ; ſecundo minus. et tertio inuerecūdius q̄ȝ decebat. quarto aūt anno ſuggerēte vxore filius parētibꝰ ſuis domūculam paruā in oppido domus ſue ↄſtituit vt minus eſſet indecentia ſenū iuuenibꝰ ibiq; eis neceſſaria inſufficienter miniſtrare. Pertulit ergo oneroſa ſenex pater ibidem cū vxore decrepita nō modicā egeſtatem et vix interdū domum filij audebat intrare. ſ; per clientuluȝ mandabat quibꝰ poterat nō carere Vna autē die cum accidit vt mater ex oppoſito domus ſue viſa auca infixa veru in domo filij diceret viro ſuo. Me fe

minam magis decet paucis eſſe cō
tentaꝫ. tu aūt vadas ad domū filij
et ſaltem ſemel eſurientē animā ſaci
es de auca quā ibidē vidi eſui ꝑpa
tā. Hoc aūt audito. ſenex innitens
baculo ꝓperabat ad domū filij Sꝫ
mox vt eū filius vidit aucā retraxit
ab igne et clam abſcondit. ſtatimqꝫ
obuius patri quid quereret inquiſi
uit. et mox factū pater notans diſſi
mulauit et redijt ad domū ſuā Fili
us aūt puelle precipit vt mox aucā
reponat ad ignem. Nec mora vbi
puella in thalamo aucā vidit bufo
nem maximū auce pectori herenteꝫ
inuenit Ea ergo clamante accurrit
iunior dn̄s niſuſqꝫ bufonē excutere
vt violenter inſtitit bufo ab auca re
ſiliens faciē adeo conantis inuaſit
vt nulla arte vł ꝯſilio deponi poſſꝫ
aut excuti. ſed ſic multis annis ho/
minis nequiciā inherendo puniuit.
Et erat illud ſupmi ſtuporis mira/
culū vt ſi quando monſtri illius ꝑs
aliqua tangebať ac ſi percutereť in
corde ita homo ſenſibiliter ledebať
Conterritus igiť mirabiliter et con
tritus adijt dyoceſanū epm et cum
omni dolore ꝯfeſſus pro penitētia
recepit ab illo vt ꝑ omēs fines nor/
mandie et gallie ciuitates reuelata
facie circuiret et vbiqꝫ narraret po
pulis euentū rei vt ꝑ hoc exemplūꝫ
ſumerent filij honorare parentes. ⁊
diſcerent ꝙ̄ ꝑiculoſū ſit et nociuum
vicem nō rependere laboribꝰ quos
ipſi parētes filijs impenderūt Hūc
ergo hominē cū bufonis monſtro
circueuntē vt diximꝰ. frater Johan
nes de magno pōte frater ordinis
predicatoꝝ. ſicut ꝑ ipſū nobis rela
tum eſt vidit in iuuentute pariſius
palam referentem omnibus ⁊ mon
ſtrantē quod pro inhonoratiōe pa
rentū paſſus fuerat multis annis ⁊
adhuc ſm voluntatē dn̄i patereť.
Hunc poſtea ſed nō ꝑ dictū fratrē
Johēꝫ audiuiꝰ ſcōꝝ ꝗꝛundā preci/
bus liberatū ⁊ diſparuiſſe ſubito fe
dum monſtrū Huius igiť exemplo
diſcant apes fideles filij adiuuare
et honorare parentes et eis vicem
honoris retribuant et laboris

De labore ꝯmuni Ca. vij.

Apibus igitur ꝯmuis eſt la
bor omnibꝰ. Et hoc eſt qd̄
beatꝰ Auguſtinꝰ in regula
ſua dicit Omnia opa veſtra in vnū
fiant maiori ſtudio et feruētiori ala
critate ꝗ̄m ſi vobis ſinguli feceritis
ꝓpria Caritas eni de qua ſcriptum
eſt ꝙ nō querit que ſua ſunt ſic intel
ligiť qꝛ ꝯmunia ꝓprijs. nō ꝓpria cō
munibꝰ anteponit Et ideo quanto
amplius rem ꝯmunē curaueritis tā
to vos amplius ꝓficere noueritis.
vt in omnibꝰ quibꝰ vtiť tranſitoria
neceſſitas ſemꝑ ſupemineat que ꝑ/
manet caritas Et beatꝰ Benedictꝰ
in regula monachoꝝ Ocioſitas ini
mica eſt anime. ⁊ ideo certis tꝑibꝰ
occupari ſolēt fratres in labore ma
nuū. certis iteꝝ horis in lectione di
uina Hic idem pater benedictus or
dinat tꝑa in quibus debent labori
manuū lectionibꝰ vel orationibꝰ oc
cupari Temporalibꝰ vtitur rebus

neceſſitas tranſitoria vtit̃ etiaꝫ ſm ꝙ diuerſi ordines habent tpalibus ſtudijs. licet ſpiritualib⁹ vſibus de/beant coaptari ſed tñ ſemꝑ in omni/bus debet caritas preminire. Cari tas eni nō tm̃ eſt virtus ſed potius forma omniū virtutum. Hec eſt ſm apoſtolū via excellētiſſima que du/cit ad celū. hāc qui gradit̃ calcabit vicia calcabit et mundū. ¶ Vidi ca pellanū quendā apud ſanctum An thonium in monaſterio ordinis cy/ſterciens̄ pariſius fratrē brunonem nomine. virū ſanctū et bonū ⁊ mire deditū pietati. Vita eius tali ordi/ne diſpoſita videbatur. Noctes fre quenter fere ducebat inſomnes ora tionib⁹ gemitib⁹ profuſius inheren do. Sūmo aūt mane horas et miſ/ſaꝝ ſolennia pſoluebat. poſtmodū vero vſqꝫ ad nonā audiendis ꝯfeſ/ſionib⁹ clericoꝝ mira deuotione ſo/licitus intendebat. ad menſaꝫ vero ſobrius veniens. panē quē comede bat ꝑ bucellas inciſum ⁊ intinctum oleribus comedebat. et inter come/dendū pauperib⁹ ſcolarib⁹ quater nos ſcribebat vt ſcꝫ omne tempꝭ ſpaciū vtiliter occuparet. Poſt prā diū vero vſqꝫ in nocteꝫ diem in ſcri bēdo totaliter occupabat hec vita eius exterior fuiſſe probatur Interi or aūt talis erat vt in itinere miſſus in greciā anno ab incarnatione dñi Mccxxvij. miro feruore ſpūs animā exalaret et poſt mortē eū dñs mul/tis miraculis honoraret. Diſcant ergo apes fideliū in omune vel ma nualiter vl' ſpūaliter ſm diuerſa ſta tuta tempoꝝ ve. pſonaꝝ alacriter opari nec marceſcere ocio nec inuti liter tpus expendere. ſed agere ali/qd in quo ꝓximi pficiant et quietē perpetuaꝫ poterunt promereri

¶ De ſedulitate omunis laboris Ca. viij

OMnes ad opera indifferen/ter expellunt. Ecce quanta omib⁹ ſedulitas laboris in/nuit̃. et hoc eſt quod dicit Paulus Qui nō laborat nō māducet. Egre gius ille cyſtercienſis ordo illud qͥ ſūmopere ſeruat. vt nec priores co/rū niſi in ſūmis neceſſitatib⁹ ab ope rib⁹ eximant̃. Et qd miri. ſi ſubditi p̃latis ſi filij parentib⁹ ꝓprijs manib⁹ cooperant̃ in bonū vbi prelati ſub/ditos et parētes filios laborare p̃/ueniūt in exemplū. Ubi aūt hoc nō fit ex ſegnicie torpent filij parentuꝫ laboribus ꝓuocari. noueris eis vel egeſtatis vel iniquitatis periculum iminere. Vidi iuueneꝫ cui⁹ amariſſi ma relatione memini qd ſubiungo hic pioꝝ fratrū ſuoꝝ manuū laboē viuebat Ipe vero ſegnis ocio vaca bat et tedio. Et factū eſt aniaduerſi one diuina vt eo cuꝫ prē et frib⁹ ſe dente ad menſaꝫ cibi vt ei ſoli vide bat̃ verterent̃ in angues ſapore tñ reꝝ deterrentiū nō mutato. H cū ꝑ aliqt dies ꝯtinuaret̃ in pei⁹ tandeꝫ mutato vite ꝓpoſito liberat⁹ eſt et ſanat⁹

De ocio fugiendo. Ca. ix.

NUll⁹ cū ꝑ celū licuerit ocio ꝑit dies. Vide quāta diligētia la bore ſectādū ⁊ ociū fugiēdū īculcat

In ſignificatiõe mali quod eſt ociũ
cũ miſiſſet moyſes manũ inſinũ ſuũ
protulit leproſam Unde ſolomon
Ociȷ̃ nocumentũ inſinuãs dicit De
ſideria occidũt pigrũ.id eſt ocioſuȝ
Et vide cauſam Noluit eni manus
eius quicq̃ȝ operari Nihil ſic timen
dũ eſt ocioſis q̃ȝ ꝓlapſus in cenum
luxurie. et hoc in Dauid euidenter
aduertas Unͣ et ſalomõ iteꝝ dixit
In lapide luteo in quo aduertas
luxuriã.lapidabit̃ piger et omẽs lo
quent̃ ſuꝑ aſpernatione eius Dein
de poſt pauca q̃i idem inculcat. de
ſtercore boũ lapidabit̃ piger et ois
qui tetigerit eũ manus excuciet In
ſignificationem vero boni quod eſt
manuũ opus ab exordio mundi tu
lit deus hominẽ et poſuit eũ in pa/
diſo voluptatis vt oparet̃ et cuſto/
diret illum Si ergo in loco volupta
tis.et quid eius opere opus erat ni
ſi ꝙ ſuis poſteris quibꝰ neceſſitas
incũberet exemplũ operis preberet
Unde illi et ſuis poſtmodũ ſecutu
ris dñs dixit In ſudore vultus tui
veſceris pane tuo Et ne aliquis ex
cludat̃ dñs ꝑ moyſen in deut̃.dicit
Non erit apud te ſterilis vtriuſq̃ȝ ſe
xus Ut eni dicit philoſophus.vitã
in odiũ ſui adducere ſolet iners oci
um Inſta ergo operi quia turpe eſt
onere cedere Non eſt vir fortis aut
ſtrennuus qui laborem fugit Nullũ
laborem recuſent manus.vnde ho/
neſta vita conſiſtit Ocio eni paupe/
ris patet infamia Nunq̃ȝ vacat la/
ſciuire remiſſa manus.nihilq̃ȝ tã cer
tũ q̃ȝ ociȷ̃ vicia negocio diſcuti. Mi/
rum eſt aliquod fortiter dici vel fie/
ri ab homine molliciẽ profeſſo labo
res ergo manuũ tuarum manduca
bis.Opus enim iuſti vt dicit Salo.
mon ad vitam.fructus autez impȷ̃
ad peccatum Bonorum autem la/
borum glorioſus eſt fructus Unde
iuſto in fine dicet̃. date ei de fructu
manuũ ſuarum ⁊ laudent eũ in por
tis opera eius Paulus vt dicit glo
rioſiſſimus auguſtinꝰ aliter edicatꝰ
vtpote vnus vir nobilis ad chorin
theos ſcribit Laboramꝰ inquit ope
rantes manibus noſtris Et ad co/
loſenſes Nocte ac die operãtes ne
quem veſtrum grauaremꝰ. Memor
ſum illuſtris virginis Mechtildis q̃
noſtro tempore obdormiſſe proba
tur Hec filia regis ſchocie vt ꝓba/
bili relatione didicimꝰ quatuor fra
tres habuit Ducez qui relicta vxo/
re pro Chriſto pauperrimus exula
uit Item alium comitem qui vitam
heremiticam duxit. Item archiepi/
ſcopum qui relicto regimine ordinẽ
ciſtercieñ.intrauit Quartus fuit ale
xander iunior frater annorum ſede/
cim.quez cum pater rex regnare co
geret Mechtildis ſoror eius virgo
viginti tm̃ annorum dixit fratri. A/
lexander frater cariſſime quid nunc
ages! Fratres tui maiorẽs natu ter
ram vel munduz deſeruerunt vt ce
lum adquirerent.regnum ſpreuerũt
mortale vt regna perpetua poſſide
rent. tibi ergo ſoli regnum relictum
eſt pro quo es celeſtem gloriaȝ per
diturus Nec mora alexander reſo
lutus in fletus Heu ait ſoror et q̃d

conſulis facere.paratus ego ſũ q̃c/
quid iuſſẽis adimplere.quo audito
gauiſa ſoror accepit fratrem muta
to habitu et ad remotiora tranſdu
xit eũ vbi euz et mulgere vaccas et
lac ad coagulũ coadunare et caſe/
os optimos facere docuit Inde ve
nerũt ad gallias ad foni clauſtrum
cyſtercieñ.vbi ſoror locauit fratrez
ꝑ mulſore vaccaꝝ ⁊ ꝓbatꝰ inuentꝰ
eſt in optimis caſeis faciendis.hinc
monaſterij fratrẽ ꝯuerſum factũ ſo
ror alloquit̃.Multũ inquit apud de
um meritũ adquiremꝰ ꝙ terrã et pa
rentes dimiſimus.Sed in hoc ſpeci
aliſſimã remuneratioez habebimꝰ
ſi vſqꝫ ad tpus futuꝝ quo nos inui
cẽ in celo ad ꝯſolationẽ perpetuam
videamꝰ.ad pñs nos vt nr̃m nullꝰ
amplius alteꝝ videat ab inuicez ſe
queſtramꝰ Hoc audito fleuit frater
grauius.Iſtud dicens omnibꝰ que
amiſit et lꝫ inuitus. imperat animo
et a ſorore totaliter ſepat̃.Illa aũt
ad nouez miliaria in villa que dicit̃
Alapion ibidẽ manſura ſeceſſit. do
munculã paruã habẽs quaſi auca/
rũ tuguriũ ſolo manuũ labore viue
bat.Donũ vel elemoſinã accipe co/
gi nõ poterat nec rogari. Cuz cete
ris pauperibꝰ in auguſto ſpicas col
ligere recuſabat. vixqꝫ extrema cuz
porcis que vix euaſerant diripienti
um manꝰ rariſſima colligebat. vix
aliquid ſubſtratũ mẽbris habebat
et caput iacens equatũ humeris.ci
bũ ⁊ potũ incũbens calloſis genibꝰ
capiebat.Hoc idẽ in ꝓlixiſſimis p̃ci
bus faciebat. In orationibꝰ multo
ciẽs ita ſenſibꝰ abſtracta erat vt nec
choruſcatiões aduerteret nec toni/
trua audiret. Nec eni de fratre eiuſ
dẽ alexandro quod gracius eſt pre
termittã.Cũ monachus quidaz ſi/
ſtulatũ ex vlcere pectꝰ haberet ora/
retqꝫ ad tumulũ fratris eius iaz de
functi.apparuit frater alexander ſo
le lucidior coronam geſtans in ma
nibꝰ et corona capite inſignitꝰ.cũ er
go monachus quereret. quid coro
na duplicata ſignaret. Corona in/
quit quã geſto manibꝰ corona exti
tit tꝑalis.quã pro xp̃o deſerui.Co
rona vero quam geſto in capite co
rona eſt quaz ꝯmunẽ cũ ſanctis ac
cepi. et vt tibi fidentius in iſta viſio
ne credat̃.ẜm fidem tuã ſanus eris
et ab omni incomodo quo torq̄ris
Et notandũ ꝙ incognitus manſit
vſqꝫ in diẽ mortis ſue et tũc ꝯſtrictꝰ
obedientia ꝑoris ſui ſe fratrẽ beate
mechtildis de alapion ⁊ filiũ regis
ſcocie reuelauit. Fecerat aũt euz in
nobilitate ſuſpectũ. factũ quoddaz
qđ multum poſtea doluit eueniſſe.
Vir nobiliſſimꝰ dñs hugo de Kir/
menni.aprũ imanis magnitudis ve
natu laſſauẽat.et vt natura beſtie ẽ
ſtare coegerat ad reſiſtendũ.Equo
ãt nobilis ille deſcendẽs aptato pu
giõe cũ beſtiã vellet impetẽ et tñ eiꝰ
truculentiã formidaret frat̃ alexan
der q̃ vaccas in vicino paſcebat ar
repto pugione de manibꝰ formidã
tis beſtiã audacter impecijt et occi
dit.q̊ viſo nobilis ille in oſcula fr̃is
alexãdri ilico ruẽs.vere inq̄t.nunq̃ꝫ
vaccaꝝ cuſtos. nunq̃ꝫ etiã ruſticus

vndecūq; veneris increuiſti. Soror vero eius beata mechtildis vnde et que eſſet per quoſdā milites qui eam in ſcocia viderant nouem annis innotuerat ante mortem. et tūc ſtatim a terra fugiſſet niſi violēter retenta ab hoibus extitiſſet. Miraculis multis in vita claruit et poſt mortem. ¶ At quoniā vt dignum eſt ꝑ ſcripturas et exempla que ponim⁹ laborātes manibus vehementer extulimus. obijci p̄dicatorum et minorum ſanctis ordinibus poteſt cur nō ipſi ſm idem qd paulus in p̄dicatione prim⁹. manuū laborē nō habent. Et breuiter quidē ꝓ ipſis reſpōdeo. i eis vt minus ꝑfectis defectus eſt quo tantū apoſtolū caruiſſe minime dubitamus Sed hec ratio nō ſufficeret illis q̄ oblatrandi bonis et ꝑfectis viris occaſiōes forſitan querē nō deſiſterent. Chriſtus veritas marthe conquerēti de ocio ſororis magdalene reſpōdit. Maria optimam ꝑtem. elegit q̄ nō auferet ab ea. Vtiq; ſi optima ꝑs fuit verbum vite q̄rere et anhelāti corde ſitire. ergo minus bona ꝑs et indignior marthe q̄ ex ſolicitudine laboris erga plurima turbabatur Ecce et alia ꝓbatio. Primo autē a calūniatoribus quero. Quis labor grauior et dignior dici poteſt. corꝑalis aut ſp̄ualis Non eſt q̄ ambigat quin ſpiritual. Eteni fructuoſior et ideo dignior. xp̄s ſuis de ſpirituali non de corporali labore dixit Operamini cibum non qui perit. ſ; qui ꝑmanet in vitā eternā. Labor eorum quibus laq̄os ↄcluſionis innectitis. labor eſt ſtudij. labor conſilij labor premeditationis. labor ſolicitudinis. ne indiſcuſſū q̄d et inordinatū ꝓferam. labor timoris. labor p̄dicationis Talibus haut dubium eſt qui ſpiritus bonorum fratrū iugiter atterantur. Omittam reliq̄ que ſm expertos grauiora videnē Quid dicam de labore ↄſilij et cōfeſſionibus audiendis in quo ſpurcicias peccatorum portare cogantur. vt aures ad cor tranſitum faciāt et ſpiritū corpuſq; totaliter defatigēt. Et in medijs incēdijs poſiti p̄ āguſtia q̄d faciant quo ſe vertāt ignorant Quis eni ſm Boetiū taz compoſite felicitatis eſt vt non cū ſtatus ſui q̄litate rixetur. Credo multos eſſe et fuiſſe in ordine qui potius ꝑ tēp⁹ ſuſtinuiſſent flammas incendij corporales q̄; huius ſpiritual incendij anguſtias ꝑtuliſſent. Potēs eſt tamē deus in ſeruis ſuis flāmas ignium mitigare vt eos nō tangat incendium ſicut nec pueros tres in fornace et facere medium eius quaſi ventum roris flantē. Hec eſt autē conſolatio bonorum fratrū vt ſi ad modicum in confeſſionibus audiēdis eos oporteat contriſtari. mulier enim cum parit triſticiam habet gaudet tamen in ſpe quia ꝑ penitētiā natus eſt hō in mūdum. Videntes eni ꝙ filij ꝓdigi a regione lōgiqua ad piū patrē redeūt. videntes nihilominꝰ eos ioſculo recipit. primam ſtolā innocētie ꝓferri. eos annulo fidei que ꝑ dilectionē operat

glorioſius adornari. calciari exem
plis patrum et in omnibus totam
angelorum et ſanctorum familiā tā
to tripudioſius quanto eoꝝ multi/
tudine numeroſius gratulari. Neqꝫ
enī credo in corde boni fratris ma
ius ſub celo poſſe gaudium genera
ri qꝫ ꝙ videat per preuenientē gra
tiam et ſuam exhortationem con/
uerti ad penitentiam peccatores ⁊
ſua lugere crimina confitendo ⁊ ſa/
tiſfacere corde ꝓmpto. Et de his
vidi plures q̄ pre nimio gaudio la
crimas dulciſſimas ediderunt. Si
quis autem dixerit offitia ordinis
que p̄miſi. cū multo multotiēs gra/
uamine ſpiritus et corpis attenua/
tione non fieri amentem dico vl' or
dini detrahentem. Hinc veniaꝫ ad
labores qui ſūt in ordine corpales
ſi pro laboribus nō receperint. que
dicta ſunt detractores. Nunquid
primo vides in predicatorum ordi
ne fratres qui et ſi ſtudijs cōtinuis
et vigilijs macerati non habentes
es i zona. p lutoſa ⁊ lubrica pedib⁹
gradientes terras predicationib⁹
circuire. imparata frequenter hoſ/
picia. cibos duros et crudos et ſup
omnia ingratitudine hominuꝫ ſuſti
nere. Parare enī alia qꝫ ea quibus
vtunť et hoſpites. incognitis mari
me. graue ē quod minime eſt de ali
is religioſis qui etiam carnibus nō
vtūtur quia hoſpitibus ſuis poſſūt
data refundere et de ſuo emere qđ
non habēt. Hinc qđdaꝫ memorabi
le qđ ɔtigit nō tacebo. Vallis ſou
as in brabantia mōſteriū eſt qđ no
bilis dux brabancie heinricus mar
garete filie ſue ſub rigorē ciſtercienſ
ordis p̄parauit hui⁹ p̄mā abbatiſ/
ſā vidim⁹ nobiliſſimā aleydeꝫ q̄ na
turali ingenio ꝟtute et gr̄a clara fu
it Ad viſitādū aūt mōſteriū abbas
wilhelm⁹ poſtea clareuallēſ p̄m or
dinē venit. Tento capitulo a q̄buſ/
daꝫ accuſata ē abbatiſſa ꝙ frib⁹ p̄/
dicatoribus et miorib⁹ vinū darꝫ ⁊
piſces. tunicas ad pauſādū lotas ⁊
mūdas ɔcedēt et loturā eoꝝ pedi
b⁹ p̄paēt ⁊ hec oīa nō facēt mōchis
ſui ordis cū venirēt Illa ergo q̄ſita
et obtēta licētia r̄ſpōdēdi dixit Ut
accuſā ita ē Sꝫ q̄d hec rōis habeāt
audietis Fribus q̄dē p̄dicatorib⁹ ⁊
miorib⁹ vinū et piſces q̄nqꝫ cū poſ/
ſū ɔfero qꝛ vn̄ emāt hr̄e nō poſſūt.
vr̄is mōchis idip̄m nō facio quia
egrediētib⁹ vt ɔfido et ſcio dať pe/
cunia vn̄ p̄ſſīt emere et hr̄e. Fribus
egrediētib⁹ pedes et lubricatis i ce
no. ɔcedo veſtes mūdas et tunicas
vt nocte poſſūt q̄eſcē. mōchi aūt nr̄i
eq̄tes vadūt et i māticis ſuis tuni/
cas ⁊ veſtes portāt. q̄s cū voluerit
poterūt ɔmutare. loturā pedib⁹ fra
tribus facio ꝓcurari qꝛ ſudoribus
ſordent luto. Mōchis aūt idē nō fa
cio qꝛ equis alciorib⁹ īſidētes ab in
mūdicijs talib⁹ poterūt ɔſuari. Hec
vt audiuit venēabil' abbas cū mō/
chis ſuis i riſū ſereniſſim r̄ſoluūť in
mlierē mētē nobilē et ſapiaꝫ ɔmēdā
tes Igitur quales defect⁹ frib⁹ i ſū
mis neceſſitatib⁹ ɔtigerīt frequēter
audiui Quod autē et mihi cōperire
volenti cū fratribus contigerit i ter
ra natiuitatis mee ſimpliciter enar
rabo. Veni pedes in villam igno/

tam mihi in longo itinere.fatigat⁹
in tantũ vt pre debilitate nimia cor
de me deficere mox putarẽ. Ingreſ
ſi fratres domũ p̄ſbiteri nec ſaltem
fruſtum panis nigetrimi quo fami
lia veſcebat̃ poterãt obtinere. In
de digreſſi late p̱ villaʒ nihil proſ⁹
niſi in fine ville a quadã paup̱cula
fragmen panisfurfurei habuerunt
donum ſatis magnuʒ ymmo mihi
maximũ donatiuũ. Reſedim⁹ ergo
ſub diuo panẽ cõmedimus Et licet
palearũ ariſte que erãt in pane pa
latum cõmedentiuʒ ſtimularent nũ
quã tñ in vita mea ſum tam ſuaui de/
liciaꝝ edulio delectatus. Cõſidera
ui ergo nec ſine graui dolorẽ cordi.
q̄d illi beati viri ĩ multis locis et in
multis articulis grauioribus ſuſti
nebant q̄ hoc vna die nõ poteram
ſuſtinere. Taceã ergo de talib⁹ que
ill' frequẽter occurrũt. vnũ cõſidere/
tur ab omnib⁹ q̄d ſubiũgo. in cleri
cis noſtris triplex viuendi mod⁹ di
ſtinguit̃. Clerici ſeclares laborãt in
ſtudio. Canonici ſeclares vel regla
res horis canẽdis inuigilãt. Mona/
chi vero et alij religioſi inſtitutioni
bus reglarib⁹ diligẽter inſudant. et
in his õnib⁹ ſuo mõ viuendi ſinguli
ſũt ꝯtenti Fres aũt p̄dicatores vel
miores ꝓut ordo eoꝝ iſtituit ſimĺ
et ſemel hos tres viuẽdi modos ſiĺ
ſeruare vident̃. Studẽt cũ clericis.
Cũ canonicis horis canendis inui
gilant. Cũ monachis vero et alijs
religioſis in cõuẽtibus ſuis accuſa
tiões vapulationes ieiuniũ et pro
magna p̱te ſilentiũ ⁊ quotidianas
fere ac generales poſt completoriũ
diſciplinas. preter illa que intrinſe/
cus ſunt vt ad nudũ. que in p̄dica/
torib⁹ durus funiculus ſup̱ lũbos
veſtis in itinere pedeſtri lanea mul
tis ſudoribus inſciſſiua. Sine vllis
poſſeſſionibus viuere elegerunt. O
qualis et quantus labor fratribus
minoribus inſtat vt ſuum quotidie
querant panẽ. fratribus predicato
ribus generaliter omnib⁹ poſt au/
guſtum vt p̱ reſiduũ tempus neceſ
ſarium paneʒ habeant quo minus
ſtudiũ eoꝝ ĩpediatur aut ceſſet. O
cõſtãtiſſimi viri nõ vos pudeat pa/
nem petere cũ chriſtus dñs a mulie
re ſamaritana aquã petierit ad bi
bendum nõ vereamini dici vel eſſe
mendici quoniã beatos pauperes
chriſt⁹ veritas hos aſtruxit. Teſtã
tur hec ſcripture noui ac veteris te
ſtamenti. Hãc et omnes fere phi in
ſcripturis ſuis ꝯmẽdabilẽ reliq̄rũt
et p̄cipue ſeneca q̄ pauli doctoris
gẽtium multis epiſtolis ꝯmẽdatur
Ait ergo idẽ illuſtris vir. Nihil ma
gnũ in reb⁹ hũanis niſi anim⁹ mag
na deſpitiẽs. Inopie parua deſunt
auaritie õnia. Quietiſſime viuerent
hoies ſi duo ꝓnoia de mũdo tol
lerent̃ ſcʒ meũ et tuuʒ. Plane ergo
eſt feliciſſi⁹ cui felicitate vti nõ ẽ op⁹
Potẽtiſſim⁹ q̄ habʒ ĩ p̱tãte ſeipſuʒ
Auaritia paup̱tatẽ intulit et multa
ꝯcupiſcẽdo p̱didit oia ſũ hoſte pa
tit̃ hoſtilia ⁊ cladis cauſas Si alia
deficiũt nimia felicitas ſibi iucit q̄c
quid lõga etas; mltis laborib⁹ mĺ
ta demũ diligẽtia ſtruxit id vn⁹ di

es ſpargit et diſſipat. Eſſet aliquid
imbecillitatis noſtre ſolatium rerū
q̄ʒ noſtraꝝ ſi tā cito repareñt cūcta
ſic fugiunt. ſed nūc incremēta exeūt
lente. et feſtinatur in dānū Pecunia
ex quo in honore eſſe cepit vtus re
ruʒ honori cedit. An diues quis ſit
omnes querimꝰ nemo an bonꝰ. Ibi
q̄ʒ tāti quilibet. quātū habuerit ſuit
Nulla auaritia ſine pena eſt q̄ʒuis
ſit ſatis ipſa penaꝝ. Maiore tormē
to pecunia poſſideẗ q̄ʒ queriẗ. Ne/
ceſſe eſt ergo paruo aſſueſcere. non
puto p auperē eſſe cui quātulūcūq̄ʒ
ſupeſt ſatis eſt. Honeſta inquit res
eſt leta pauptas. Omnia habet qui
nihil ꝯcupiſcit et quidem cercius q̄ʒ
qui multa poſſidet Cui cū paupta/
te bene ꝯuenit diues eſt. Ille beatiſ
ſimus et ſecurus ſui poſſeſſor eſt q̄
craſtinum ſine ſolicitudine expectat
Si res exigue ſūt non tñ ſunt angu
ſte Nec tua defleas nec aliena mire
ris Nemo poteſt habere quicquid
enim vult Illud tñ poteſt nulle q̄d
non habet Nihil habes pare niſi te
Nihil graue quod leuiter excipias
Pauptas nulli malū eſt niſi repug
nanti Tunc bonuʒ te eſſe iudica cū
tibi ſolū virtutis gaudiuʒ omne na
ſcetur Tunc te habebis tuū cū intel
liges infeliciſſimos eſſe felices Irri
tare autem eſt calamitatem cum te
felicem vocaueris. aut iſta bona nō
ſunt que vocantur aut homo felici
or deo eſt. q̄m quidem que parata
nobis ſunt non habet in vſu deus
Ergo aut incredibile bonū deo de/
eſſe aut hoc ipſum argumentum eſt

bona nō eſſe que deo deſūt. Si vis
ſcire ꝙ nihil in paupertate mali eſt
compara inter ſe pauperum et diui
tum vultus. ſepius enim paup et fi
delius ridet. hoꝝ qui felices vocan
tur hylaritas ficta ē. aut grauis aut
ſuperata triſticia eo quidem graui
or. quia interdum non licet palā mi
ſeros eſſe. Omnium iſtoꝝ pſonata
felicitas eſt. contemnes illos ſi vere
te rexeris. Nihil locupletius eo cui
quod donat fortuna non inuenit. ſʒ
cui nō videntur ſua ampliſſima. licʒ
tocius mundi dñs ſit miſer eſt Nēo
alius eſt deo dignius niſi qui opes
contempſerit quaꝝ poſſeſſioneʒ ſe
cularibus non interdico. ſed effice
re volo vt illas intrepite non poſſi
deant Reducte ad parua ex quibꝰ
cadere nō poſſis. Nudum latro di
mittit Etiā i obſeſſa via paupi pax
eſt Is maxime diues eſt qui mini
me diuitijs rediget Breuiſſima ad
diuicias via eſt per contemptū di/
uiciarū. Nam aliquis contemnere
poteſt omnia. habere omnia nemo
poteſt Multis ad philoſophandū
obſuere diuitie. pauptas expedita
eſt et ideo predicatoꝝ et minoꝝ or
do non diſſipuit pauptatē eligēdo
Iſta non conſiderant qui deſtruūt
orrea ſua vt faciāt ampliora Accu
mulant copias vt dicant ſibi. Ecce
repoſita habes multa bona in an/
nos plurimos. ꝯmede. requieſce. bi
be Caueāt ne dicatur eis ſicut et il
li Stulte hac nocte repeteẗ aīa tua
a te Hec autem q̄ pparaſti cuiꝰ erūt
Et reſpondeaẗ cuʒ dauid. Partes

vulpium erūnt .ſed quoꝝ vul pium
¶Pars vermium corpus.ꝑs demo/
num aīa ꝑs filioꝝ vxoris vel prin/
cipis diuitie quas reliq̄t Et hi tres
ſibi taꝫ comode diuiſerunt vt neuč
eoꝝ ꝑtem ſuā ꝓ ceteris reſiduis ꝑ/
tibus cōmutaret/Mihi teſtis ſit xp̄s
ꝙ in omnibus his gloriam dictoꝝ
duorum ordinum nō q̄ſiui.eſt qui q̄
rat et iudicet Sed reſpondē de tra
ctoribus ſū conpulſus qui religio/
ones has nouas ſuꝑſticiales iudi/
cant et inanes fratrū diſcorſus no
uos .et vt vtar eoꝝ verbo giroua/
gos.idȩeſt vmlopers fratres vocāt
Eya fratres non vos pudeat cum
paulo doctore gentiuꝫ dici vel eſſe
girouagos q̄ ab hiſpania vſqꝫ ad
illyreicū repleuit euāgeliū xp̄i . Se/
dent illi in clauſtris domi et vtinaꝫ
cū maria.vos cū paulo circuitis.o/
bedientiā adimplētes Et ſpero ꝙ
ſi in mūdo p̄ſſurā habetis in xp̄o tm̄
pacē hebebitis tātā forſā vl' maio/
rēqꝫ illi qui in loco q̄etis murmurāt
et ſibimet inuiteꝫ diſcordiā ſuſcitāt
vl' p̄latis. Ox ſi a diſcordia vt forte
dicēt fuerint alieni ſedeāt veſtiti tri/
plicib' gaudeāt pace ſua ꝑmittant
fr̄es vt dicūt girouagos ī ſemicineis
et pannoſis circuire ſi mūdum aīas
viuificaē xp̄i morte r̄dēptas de fau
cib' demonuꝫ extrahētes q̄s illi in
ſua pace et leui cura diſſiſant ad in
feros deſcēdē. O ſi vere r̄ligioſi ⁊ ve
re xp̄i amatoēs eſſēt qui talib' de/
trahūt iudicāt et deſpiciunt q̄ſince
ris ocul' illos īſpicerēt q̄leto vultu
fribus ꝯgauderēt qui ad retrahen

dum liberādū et ſoluēdū aīas inſi
ſtūt q̄s xp̄s tāto dignas p̄recio u
ſanguinis a ꝑꝓbauit vt r̄ſpectiue ꝑ
uipenderet quicq̄d ꝓ eaꝝ redēptō
ne facere potuiſſet. ¶ Sup hoc qui
dam ciſterciēſ mōch' vite tā ſancte
viſionē mirabilē vidit vt ei non cre
dere flagitōſiſſimū ⁊ impiū putare
tur Raptus eni in ſpū patronā ipſi
us ciſterciēſ ordinis vidit ihesu xp̄i
benigniſſimā genitricē. Cui beata
virgo vt ſincere inquit diligas ⁊ ꝓ
eis itēti' ores.tue caritati meos fra
tres et filios r̄cōmēdo Cū ille letus
ānueret fr̄es ordīs ſui hos ꝯfidēs
At beata v̄go habeo inq̄t et alios
fratres quos meo p̄rocinio fouen/
dos ⁊ cuſtodiēdos ā plector.et hec
dicēs.reuelato pallio fratres ordi/
nis p̄dicatoꝝ ſub eo ꝯtutatos oſtē
dit et adiecit Hi ſūt inq̄t qui ſpūali
ter inſiſtūt ne dilecti filij mei ſāguis
inutiliter ſit effuſus. ¶ Similiter cū
quidam in ſaxonia vt nobis frater
walterus de treueri ordinis p̄dica
toꝝ retulit .ſanctiſſime opīonis re/
cluſa.p̄dicatoꝝ nomine excitata vi
dere fr̄es in initio ordīs vehemēti'
affectaſſꝫ.⁊ tādē duos iuuenes fra
tres.data occaſione vidiſſꝫ Attoni
ta mētis acie dixit ad dn̄m. Quid ē
dn̄e ꝙ predicacio v̄bi tui ꝑ tā in ſā
tulos et impitos hoīes vſurpatur
Cui mox ad hec v̄ba beata xp̄i ma
ter apparēs reuelato pallio vt ꝑ̄us
dictū eſt ei fratres ordīs oſtendit
dicēs Ne deſpicias q̄ſcunqꝫ tales.
Ego ſū q̄ rego eos ⁊ ꝓtego et eo
rū vias dirigo in viam pacis. Ecce

vide lector q̄ꝫ veratiſſime hoc dixit
veritatis mater. Vidim⁹ maxime i
initio ordinis p̄dicatoꝝ. vidim⁹ et
nūc iuuenes inexꝑtos delicatos re
cēter a ſeculo veniētes circuire ter
ras ſocijs ꝯbinatos. inter ꝑuerſos
non euerſos. inter nocentes inocen
tes ſimplices ſicut colūbas inter aſ
tutiſſime malignātes. prudenter tñ
ſicut ſpentes in ſui cuſtodiā ambu
lantes. Quis nō mireť vt oliꝫ ⁊ ma
gis nūc iſtos pueros in medio for
nacis eſtuātes ignib⁹ nō exuri quā
do alioꝝ a turbis ſecularib⁹ reſtri/
ctiſſimoꝝ ordinū religioſi ſine maxi
mis ꝑiculis vt freq̄ntiſſime heu vidi
mus et audiuim⁹ vix euadūt. Agū
tur illi laboribus et diuerſis nego/
tijs diſtrahūtur et tñ īfracti ꝑſiſtūt
Iſti vero vacant ſaluti mētis ⁊ cor
poris ⁊ vacillātur. Et hec cui impu
tāda ſunt. Nonne virtuti. Minime.
ſed matri xp̄i. Si qui vero cadunt
quia ſpiritus et caro ſūt. nō colūne
celi que maria eſt ſed baculo arūdi
neo confracto egipti de ſides inni
tunť. Et vt hoc ſub exemplo pateat
miraculū euidētiſſimū ꝓponamus
¶ Vidim⁹ fratreꝫ in ordine p̄dica
toꝝ de domo brugenſi in flandria
rauenuꝫ vel rayneruꝫ nomine iuue
nem ſagacem ingenio et ſecularib⁹
litteris inſtitutū. hic ſtatim vt ordi
nem ingreſſus eſt acriter ſtudio the
ologie cepit inſiſtere Sed cū nō dū
illuminata mens nec orationibus
p̄parata ſtuperet ad lumē et min⁹
capax aīmus vento incōſtātie flu/
ctuaret cepit cogitare velle diſcute
re que ſectaꝝ iudeoꝝ gētiliū chriſti
anoꝝ potiori veritatis culmīe ful/
ciretur. videbat quidem ꝙ inter gē
tiles et ph̄os ꝙ naturali ratione re
gebantur. Videbat et iudeos le/
gem a deo antiq̄tus accepiſſe. Vi
debat et chriſtianos euāgelicis ob
ſeruationib⁹ gloriari. Sꝫ q̄d i his
certi⁹ tenēdū eſſet ſegni⁹ fluctuabat
Cōueit ergo iudeos diſcuſſioneꝫ le
gis ꝓpoſuit ſed cū fr̄es ordinis vi/
diſſēt ex freq̄nti collatione homineꝫ
fluctuare arcendū eum a talib⁹ cen
ſuerunt At quoniaꝫ artatus ignis
acrior ꝯſurgit in flāmas iuuenis in
tātū dyabolo ſtimulāte grauat⁹ ē
vt media nocte fugā oiodā attēp/
taret Stati ergo vbi ad exituꝫ por
te veit. obuia illi fit maris ſtella ma
ria ad portū ſalutis deuiū reductu
ra. Cui dixit. fluctuaſti a via deui⁹
et veritatem in fide filij mei te dubi
tas inueniſſe Noueris certiſſime ꝙ
diuerſis erroribus ſcatet ꝑ orbem
gentilitas Judei nihil ſolidi tenent
diuerſas vmbras ſequuntur nequi
tie tenebris obfuſcari Euangelium
vero noue gratie ꝑ hoc veritatem
habere probatur qꝫ caritate humi
litate caſtitate refulget. que tria in
ordine quem intraſti purgato men
tis oculo p̄rogatiue videbis. Ego
autem ſum mater chriſti patrona
ordinis tui que non paſſa ſum ſoli/
ta pietate tuam caſtam indoleꝫ de
cipi vel perire Hec dicens glorioſa
virgo diſparuit et iuuenē conforta
tuꝫ ac firmatum in fide in magna
cordis iocūditate reliquit Hic idē

in ordine tantū profecit vt lector in
ordine fieret et conſūmatus in bre/
ui ad potiora tranſiret. Uere ergo
digne et iuſte a fratribus p̄dicatori
bus pariſius eſt ſancituz. vt poſt cō
pletorium omni die cum ꝓceſſione
et ſolennitate cereoꝝ Salue regia
miſericordie flexis in initio genibuſ
in laudem et gloriā glorioſiſſime v
ginis decantetur Cantāt ergo ma
ledicti et impij detractores ne con/
tra p̄rocinīū matris chriſti eius fili
os inſectētur et irā patrocinātis et
defendentis incurrāt ¶ Quidā no
ſtro tp̄e papa cuius nomē ꝓpter re
uerentiam ſedis apoſtolice ſilentio
ꝑtranſimus cū ſicut ab illis indubi
tāter accepimus qui rome in curia
tunc fuerūt litteras dediſſet contra
p̄uilegia a ſeipſo et ſuoꝝ predeceſſo
rum quatuor apoſtolicoꝝ obtenta
duoꝝ ordinum quorum vnum per
zachariam ꝓphetam conditor ab
eterno vocauit decorem predicato
rum ſcilicet Alterum vero funiculuz
quo luccidiſſime intelligas et mino
res eadem die paraliſi ꝑcuſſus om
mutuit. nec vnq̄z poſtea inualuit aut
ſurrexit Litteras vero datas bea/
tus Allexander papa cōſilio fratꝝ
cardinaliū ſolenniter reuocauit Et
vide q̄z felix fuit illa eccleſie reuoca
tio litterarū Pro conſtanti enī rece
pim⁹ a fidedignis. ꝙ ſi proceſſuz ſu
um machinatio per dictas litteras
habuiſſet. potentiſſimi reges orbis
vt audiere. poſtea papale mādatū
cum iuramento dixerūt ſibi et p̄lato
rū et clericoruz ſecularium poſſeſſio
nes et additus vſurpaſſe. ſi dictos
duos ordies apoſtolic⁹ deſtruxiſſet
Dixerūt enī p̄dicatores et minores
ꝑ exēplū et doctrinā in ſalutem ma
ximā a deo datos eſſe hominib⁹. et
hoc manifeſtū eſt toti mūdo. Qua
les autē illi eſſent ꝑ quos illoꝝ de
ſtructō ꝓbat̄ nec deū nec ſcos latet
nec ipſos inhabitantes orbem qui
bus eorum vita nota eſt et ꝓbata
Hui⁹ crudeliſſimi edicti quatuor p̄
cipue magiſtri fuerunt pariſius in
fatigabiles intentores qui ſimplici/
tatem ſcolarium pariſius contra di
ctos fr̄es ferialiter ꝯcitarūt in tātū
vt niſi ſe pijſſim⁹ ac deuotiſſim⁹ Lu
doiuicus rex frācoꝝ necnō et frat̄
eius pius comes pictauie alfonſus
anq̄z iperex ꝯ trāſmarinis ꝑtib⁹ re
diret in galliā murū in quē ſe ꝓ fr̄i
bus poſuiſſet abdicatos fr̄es reb⁹
et corꝑib⁹ extēminaſſēt. Hinc cū ni
hil aliud poſſēt lr̄ās informatorias
vl' infamatorias plenas mendacijs
ꝯtra fr̄es ꝑ diuerſa loca et r̄gna mi
ſerūt Poſt has et libꝝ nefādiſſimū
cōpilauerunt qui ſic incipit Ecce vi
dētes clamabūt foris. titulum hn̄s
de ꝑicul' nouiſſimorū tp̄m in quo li
bro ſp̄u neq̄tie et veſano dictos or
dines elidere et deſtruē nitebantur
Qui liber q̄lit̄ citatis et vōtis ad cu
riā et p̄ntiā ſūmi pōtificis dictis ma
giſtris dānat⁹ ſit et obuſt⁹ nō ſolū i
ipſa curia. ſed et pariſius corā vni
uerſitatis multitudine copioſa ſcīē
poterit qui collationes et diſputa/
tiones legerit p̄cipue contra magi
ſtros quatuor in capite aduerſari/
os. diſputationes quoque domini
huzonis preſbiter cardinalis fr̄is

ordinis p̄dicatoꝝ. domini Richar
di ⁊ domini Gagetani et alioꝝ car
dinalium plurimorum necnon alle
gatões venēabil' frīs prīs Huber
ti magiſtri ordinis p̄dicatoꝝ. ſed ⁊
miniſtri ordinis fratrū minorum et
maxime magni Alberti fratris or/
dinis predicatorum ad hoc ſpecia
liter a domino papa vocati et alio
rum prelatorum atq₃ magnoruz vi
roꝝ diſputationes plixas et mag
nas habitas anagine corā m̄ltis ⁊
in ipſis inuenire poterit rerū geſta
rū enucleatiſſimā veritatez. Qua p
pter iā dicti magiſtri fratrū aduer/
ſarij dignitatibus et bn̄ficijs ōnib⁹
ſunt p̄uati donec iurauerūt manda
tū dn̄i pape et reuocaē pariſius et i
alijs ciuitatib⁹ et locis verecūde p̄
dicationis eoꝝ quicq̄d ɔtra dicto
ruz frm ordines implicite et explici
te euomuiſſent. Et notādum q̄ an
teq̄₃ p̄fatus magiſter Albtus frat
ordinis p̄dicatoꝝ curiā romanā in
trauerat dict⁹ magiſter wilhelmus
cū ſnis cōplicib⁹ miro mō clerū ro
manū necnō ⁊ populū in p̄tē ſue p̄
uerſitatis puerterāt et ſeduxerant
multis v̄bis. Sz poſt p̄fatas diſpu
tationes cū ad petitionem domini
pape ⁊ ōniuz cardialium ip̄e magi
ſter Albtus euāgeliū iohānis tota
liter. et epiſtolas canonicas miro ⁊
inaudito mō ſup omnē hominē ex
ponendo legiſſet cū tāto fauore ne
gotiū ōniuz fratrū p̄dicatorū. ⁊ ne
gotiū minoꝝ terminatū eſt et ɔclu
ſuz vt omnes inimici eorū obſtupe
ſcerent et horrerēt et veritatis fau

tores ſumma pace conquieſcerent et
gauderent. Quid autem ſuper hoc
cuidā ſancto viro duobus ānis an
teq̄₃ diſceptatio fieret oſtenſum eſt
indubitabiliter referam⁹. ¶ Vene
rat quidā p̄poſitus ordīs reglarl.
de bauaria vir ſanctus et bon⁹ ad
curiam romanaz pro negotijs que
habebat. Vna ergo dierū in eccle
ſia ſancti petri rome orans adexceſ
ſum mentis raptus eſt et vidit ipſā
ecclesiam plenam ſerpentibus quo
rum horribili ſibilo non tantum ip
ſa feruētiam tota roma replebatur
Nec mora. eodem ſancto viro ſibi
lo ſerpentuz conterrito. vidit viruz
in habitu ordinis predicatorum ec
cleſiam introeuntem. Quem cū ſtu
peret icognitum dictum eſt ei reſpō
ſo diuino quoniā Albertus nomie
vocaretur Hunc ergo dicti ſerpen
tes ſibilis importunis aggreſſi in
uoluebant ſe pedibus eius ⁊ pecto
ri brachijs q̄q₃ ac totius corporis
membris. de quorum medio ſe viri
liter ⁊ violenter excutiens aſcendit
excedram in qua ſacrum euangeliū
diebus ſolennibus legi cōſueuerat
et legit in ea euangelium ſcd̄m iohā
nē vſq₃ ad locum vbi dicitur. et ver
bum caro factum eſt ⁊ habitabit in
nobis. ſtatimq₃ ſerpentum ſibilus
conquieuit. Serpentes fatigati ſūt
⁊ pax reddita eſt vniuerſ. Hec igit
q̄d ſignificarent nimiꝝ vir ſanctus
ignorās in terrā ſuā reuerſ⁹ eſt ⁊ ſo
roris ſue cuidā ſāctiſſie īcluſe q̄d ſi/
bi rome īuclatū fuēat idicauit Cui
illa vehemēter exultās. Ecce inquit

audiui ꝙ ille Albertus qui tibi in
viſione forte monſtratus eſt nuper
comiti de Otheahim prope terram
iſtam locuturus aduenit et prepoſi/
tus non modice gauiſus in verbo.
vadam inquit et videbo quis ſit.
Spero enim ꝙ adhuc faciem eius
ex dicta tibi viſione cognoſcam. Et
hec dicens properauit videre virū.
et ex certiſſimis ſignis ſtature faciei
coloris et parue macule quam ha/
bebat ſub palpebra hominem reco
gnouit Mirare lector obſtupeſce mi
raculuꝫ. Quid eo euidentius quod
vidiſti? Nec i verbo diſtat viſio diu
ante precognita. a re facta poſtmo/
dum ſubſecuta. Indicauit ergo vir
beatus dicto magiſtro alberto mo
dum queꝫ viderat viſionis. ſed neu
ter quid hoc ſignificare poſſet ag/
nouit. Accidit autem poſtea vt fa
cta diſſenſione inter vniuerſitatem
cleri pariſius et fratres ordinis pre
dicatoruꝫ atque minorum. Citatis
ꝗ partibus coram domino papa
ipſe apoſtolicus magiſtrum man/
daret Albertum antequam iter vel
let arripere experiri forſitan pro cer
to volens prefate viſionis effectuꝫ
Nec enim fefellit vt dictum eſt. vel
dignum enigmatice reuelationis ve
ritas prophetalis immo ſecundum
oſtenſe rei ordinem omnia contige/
runt Gratia autē dei vnus ex qua
tuor dictis magiſter ſcilicet Chriſti/
anus Beluacenſis infirmatus et
amariſſimo corde contritus. recog

nouit nil ſe et complices ſuos con/
tra dictos ordines habuiſſe niſi ꝙ
illis equari ſcientia non valerent.
et ob hoc eos paruipenderent au/
ditores et addidit Quoniam ait ni
hil habeo quod vobis pro iniuria
graui illata refundam. in ſignum ta
men quod ex corde peniteo corpus
meum apud vos fratres predicato
res tradendum ſepulture relinquo
Similiter et magiſter Laurentius
anglicus poſt grauiſſimam perſecu
tionem fratrum. datis librorum ſu/
orum copijs fratribus predicatori
bus. pariſius moriturus apud eos
mire penitens delatus eſt et ſepul/
tus Hoc idem de alijs plurimis q̄
ordinem perſecuti ſunt contigit nu/
tu dei. Et vide lector quam amara
et quam execranda contra fratres
predicatores primo. et poſtea con/
tra fratres minores ſimul per vni/
uerſalem eccleſiam diſcordia ſuſcita
ta eſt quia cordibus non tm̄ cleri/
corum ſecularium et laycorum. ve/
rūetiaꝫ omnibus quorumcunqꝫ re
ligioſorum tam dirum ſcandalum
eſt impreſſum vt nullis rationibus
nullis autoritatibus ſanctorum fle
cti poſſent donec per dominum pa
pam et totam curiam romanam iu
diciaria ſentencia flecterentur et diſ
cucientur. et in hac tamen pertinaci
et generali ſtulticia quis nō videat
maximum chriſti eccleſie periculum
imminere. Unde homo ſumme opi
nionis in Brabancia per exceſſum

mentis quaſi vniuerſalem eccleſiaȝ
ſub celo collectam vidit. et cuȝ ordi
nibꝰ vniuerſis predicatoꝝ ordineȝ
in ſingulis pſonis vibrātiſſimis ra
diis choruſcare Nec mora vidit to
ti mundo caliginem teterrimā ſup/
fundi ita vt vix toto orbe aliquid lu
minis videret Hec vt vidit grauiſſi
me ingemuit ſed paulatim tenebris
diſſipatis lux priſtina reddita ē vni
uerſis Vidit quoqȝ et in illa collec/
ta generaliſſima pſonarũ eccleſiaſti
carum maxime autoritatis virũ ve
lut ſpeciali gloria euidētius premi
nere. Cũqȝ ſtupens quereret. quis
hic eſſet reſponſum eſt ei Paulꝰ iſte
apoſtolus precipuus doctor eccle
ſie eſt q̄ multa ɔpaſſione ɔquerit a
tēporibꝰ ſuis nunq̄ȝ ſanctaȝ vniuer
ſalem eccleſiam tam graui periculo
fluctuaſſe. Et vide lector euidentiā
veritatis Si eni tā pfectis tā diſcre
tis atqȝ litteratiſſimis viris vt nec
ſtudere nec regere nec predicare vl
cōfeſſiones audire poſſent ora ob
ſtructa fuiſſent et hoc ſolis ſeculari
bus clericis facere licuiſſet quorum
pmaxima ps precipue in ſacerdoti
bus parrochialibꝰ vita et ſciētia mi
nus ydonea ɔprobat. quāta iactu
ra fieret animaꝝ quas autor et pn
ceps ſalutis noſtre Jheſus ſuo ſan
guine precioſo redemit. O q̄ȝ pauci
ſunt ex his qui nō ɔpꝛie ſola querūt
que ſua ſunt et in minimis que Jhe
ſu xpi. mallent potius omiſſas ſibi
animas ſaucias per totũ annum in
mortalibus diſſimulaē peccatis q̄ȝ
equũ ſuum clauo pedis leſum vno

die vel duobus negligere claudicā
tem Summa aũt in ſupradictis ma
giſtris et ſecularibꝰ clericis inuidie
cauſa fuit. ꝙ fratres pariſius pſes
et prope omnes litteratiores in ſco
lis auditores habebāt et in regimi
ne pminebant Videbant enim ꝙ
magiſtri ſeculares ſicut viri diuicia
rum dormierunt ſomnũ ſuuȝ. duce/
bantqȝ in bonis dies ſuos et cũ de
veſpere multiplicitate ferculorũ ob
ruerentur et potuũ et poſtea vigila
re non poſſent neqȝ ſtudere et per
hoc nihil inuenirent in manibꝰ qđ
proferrent ſequenti mane ſolennem
dieȝ conſtituebant in condenſis au
ditoribus et ſic p ineptas vacatio/
nes clerici. quia ſua inaniter expēde
re ſe dolebant optato ſtudio priua
bātur Maiore eni corporis ſarcina
vt dicit Seneca animus eliditur et
minus agilis eſt. deinde copia cibo
rũ ſubtilitas impeditur Mirũ eſt eni
aliquid fortr̄ dici ab homine molli
ciem profeſſo Fratres aũt predica
tores ſiue minores ſicut viri paupe
res in magna ſobrietate r̄fecti vigi
lare poterant et ſtudere et per ɔſe
quens inuenire que auditoribus eſ
ſent digna Jſtud in ſummo occaſio
fuit ꝙ in magiſtris ſecularibus ſm
vulgare prouerbium calceus pedē
preſſerit. Talibus ſeneca euidenter
inclamat. et inuidorum excludens
vicium dicit Feras non culpes q̄s
imitari nō potes ſed q̄nto maiora
feliciuȝ hominũ bona tanto maior
inuidorũ triſticia. et ideo ſm eundē
dicit Utinam inuidoꝝ oculi eſſent

in omnibus ciuitatibus vt omnium
felicitatibus vexarentur Jllo in tem
poꝛe cum venerabili Philippo pri/
oꝛe predicatoꝛum ab illuſtri roma/
noꝛum rege wilhelmo ad Alphon
ſum comitem Pictauie fratrem re/
gis francie et procuratoꝛem Fran/
cie pꝛo negocio pacis imperij. Au/
diuimus a domino Alberto apo/
ſtolice ſedis legato in Gallias con/
ſtitutoꝙ dicti magiſtri ex parte vni
uerſitatis et fratres pꝛedicatoꝛes
qui tunc ſoli innocentiſſime vexabā
tur. Datis ſuper hoc litteris in ip/
ſum finaliter cōuenerunt vt omnes
querelas inter ipſos pꝛopꝛio arbi/
trio terminarent. Querens ergo le
gatus a magiſtris quid illud eſſet
quod magis in calumpniam verte/
retur. Reſponderunt ꝙ fratres pꝛe
dicatoꝛes duas ſcolas haberent. ⁊
duos magiſtros in theologia regē
tes. optime autē pacem fieri ſi vna
ſcola vellent eſſe contenti. et vniuer
ſitatis mandata ſeruarent. Lega/
tus autem queſiuit a fratribus ſi
hoc vellent. Reſponderunt fratres
vna libenter ſcola ſe eſſe ↄtentos et
vniuerſitatis mandata velle ſerua/
re. dum tamen illa eis pꝛeciſe daren
tur expꝛeſſa. et in hoc ſapientiſſime
pꝛouiderunt. Sicut enim poſtea per
eos qui in conſilio fuerant magi/
ſtroꝛum fratribus dictum eſt. ſi ſim
pliciter ſine expꝛeſſione pꝛomiſiſſent
fratres vniuerſitatis ſeruare man/
data in mandatis. poſtmodum ab
vniuerſitate daretur vt fratres om
nimode a regimine theologie et le/
ctionibus ceſſarent. Legatus ergo
talium nihil talium ſuſpicatus gaui
ſus eſt. ſperans qȝ finem contentio/
nis huius habere. mandauit magi
ſtris et obtulit ex parte fratrum ꝙ
vna ſcola vellent eſſe contenti ⁊ vni
uerſitatis mandata in ſcripto reda
cta ſeruare. Tunc magiſtri malicie
ſue pꝛopoſitum non habentes tur/
bulentiſſime reſponderunt. Quid
nobis inquiūt pꝛodeſſet vna ſcola
eſſe contentos dum rupto pariete
medio inter duas ſcolas tot ſicut
ante haberēt vnius capacitate am
bitus auditoꝛes ? ¶ Et mox legat⁹
ad indignationem commotus gra
uiter Ut video inquit veſtri pꝛopo
ſiti aut voluntatis nō eſt. vt q̄s fra/
ter rectoꝛ ſit et vna ſaltem ſcola gau
deat vel duabus. Super hoc quid
fratres faciant viderint. Nec credo
ꝙ romana curia obtento per mul/
tos annos duarum ſcolarum ma/
giſterio ꝑuare eos debeat iure ſuo
Sicut audiuimus ita et vidimus.
Nam dominus tunc papa quanqȝ
grauiſſimus fratribus fuerit vt ſu/
pꝛa poſuimus tamen vt in hoc iuſ/
tus iudex iuſticiam fratribus dene
gare non potuit. ⁊ pꝛo eis iuris ſen
tenciam tulit. nec hoc ſemel et iterū
immo et tertio inani ſemper appel/
latōe ꝑ nūcios vniuerſitatis ꝯpulſ⁹

Et mox legatus ad indignationez
cōmotus grauiter. vt video inquit
veſtri ꝓpoſiti aut voluntatis nō eſt
vt quis frater rector ſit ⁊ vna ſaltē
ſcola gaudeat vel duabꝰ Sup hoc
quid fratres faciant viderint. Nec
credo ꝙ romana curia obtento per
multos ānos duarū ſcolarū magi/
ſterio priuare eos debeat iure ſuo.
Sicut audiuimꝰ ita et vidimꝰ Nam
dn̄s tunc papa q̄nq̄ȝ grauiſſimꝰ fra
tribꝰ fuerit vt ſupra poſuimꝰ tamen
vt in hoc iuſtus iudex iuſticiā frībꝰ
denegare nō potuit. ⁊ pro eis iuris
ſententiā tulit. nec hoc ſemel et iteꝝ
immo et tertio inani ſemꝑ appellati
one ꝑ nuncios vniuerſitatis cōpul/
ſus. Et notandū ꝙ ꝯculcari quidē
et tribulari iuſtoruȝ vita et veritas
poteſt ad tempꝰ ſed extingui nunq̄ȝ
calcari quidē diſpenſatiue et ſuppe
ditari pōt ſed hoc vt exercitati iuſti
poſtmoduȝ eluceſcant. inimici vero
eoꝝ ad modicū eleuati poſtmodū
nō exiſtant Inde gratulabundus
dauid. nō relinquet inquit deus vir
gam peccatoꝝ ſuꝑ ſortem iuſtorū.
ac ſi dicat Non relinquet deus vir/
gam dominanciū peccatoꝝ neq̄ter
ſanctis vt ſemꝑ eos affligant ſȝ ſor
te pacis et remunerationis veniēte
ſanctoꝝ virgā hoc eſt ipaȝ tribula/
tionem vel vt melius dicat̄ virgaȝ
ipos tribulantes ꝯtemptibilit̄ amo
uebit vl̄ impenitentes in ignē preci/
pitabit eternū Et vt euidenter pate
at quedā referaȝ de magiſtro quo/
dam opinione ꝑmaximo qui prius
prepoſitꝰ ſolennis eccleſie domum
fratrū predicatoꝝ ꝯſtructā in oppi
do violenter eiecit. ſed ruina turpio
ri vt audies eſt eiectus Factus eni
epiſcopus romane curie cardinalis
tyranniſauit feraliter ꝯtra fratres
predicatores pariter et minores ⁊
ob hoc vt patuit tali morte eſt mul
ctatus. Cadens eni de loco editio/
ri fractis ceruicibꝰ expirauit. Et vi/
de mirabilius ⁊ grauius q̄ȝ audiſti
Eadem die qua cecidit. cū eiꝰ mors
ſubita ex reuelatione cuiuſdā mulie
ris ſanctiſſime ꝑ fratrē minorē ꝑdi/
ceret̄. ſpreuit arguentē ſe et inuectꝰ
ꝯtumelia dixit. Nō eſt ꝓpheta neq̄ȝ
filius ꝓphete. et ego quidē procura
ui vt ordo veſter et ordo predicato
rū ſubiiciant̄ epis. Nodam ad hoc
vt ſubiiciamini viliſſimoꝝ pedibus
ſacerdotū. Hec dicens vidit ſigna
predicta ſibi et nō aduertit Exceca
uit eni eū ſupbia q̄m nō vidit. ⁊ hec
ſigna fuerūt ꝙ ira immoderata do
minaret̄ ei dū in ipo mane diei quo
acceſſurus erat ad altaē pacificari
non poſſet. ꝙ loturus manus ſuas
epiſcopalē anulū ꝑderet. q̄ oia luce
clarius ſunt ꝯpleta Cū eni dn̄s pa
pa eccleſiaȝ quandā fratrū minoꝝ
ꝯſecrare debuiſſet et dn̄s epūs car
dinalis ad portā fratrū minoꝝ pul
ſans intromiſſus celeriter nō fuiſſȝ
tanta ira raptus eſt extra ſe vt cele
braturꝰ primā miſſam nullo modo
etiā facta ꝯfeſſione pacificari poſſȝ
et tn̄ ad terrifica ſacramenta ꝓceſ/
ſit Poſt hec vero cum manus ſuas
regreſſus ad hoſpiciū abluere volu
iſſet. et aſtanti epiſcopalem anulum

ad tenẽdũ porrexiſſet loc⁹ illũ mox
ꝗ habẽt annulũ nõ iuenit. Staticꝫ
mirat⁹ dixit. Ego ꝑdidi ꝑſulatũ ſꝰ
ticẽtib⁹ oĩb⁹ atqꝫ ſtupentibus. aſcẽ
dit editius ⁊ ſolus cõtra cõſuetudi
nem ſuam. ſenex. et debilitate ↄfect⁹
ꝓceſſit ad camerã et diſſiliente aſſe
re deorſum excidit et expirauit. Et
vide ſtupẽdũ valde ⁊ occultum dei
iudiciũ. Cognoui ipſe hoĩẽ vt cõ
mẽſalis dilectus et familiaris eidẽ
ſecũ vna domo pariſius hoſpitat⁹
de quo fateor raro ſecularẽ clericũ
tã ſobriũ tã honeſtũ tã affabilẽ taz
largum in pauperes me vidiſſe. et
cũ vtiqꝫ vidi nouẽ epiſcopatuũ con
tẽptorẽ. tãdẽqꝫ ꝑ tres mẽſes i excõ
muicatiõe coactuz archiepat⁹ cuiſ/
dã ſuſcipe dignitatẽ. Jñ vero trãſ
latus romane curie fit ep̃us cardi
nal. ⁊ in tali eminẽtia talit̃ deſipuit
vt audiſtis Sz ſpero ꝙ nõ i finẽ de
us obliuiſcat̃ eius et in ira ↄtineat
miſericordiã ſuã. et magna pietate
ſua miſerebit̃ forſan penitenti. Igit̃
nõ tacebo diuine ꝑmiſſionis mira
bilia poſtqꝫ cepi. ¶ Narrabo et de
infeliciſſimo quodã noto mihi ſacer
dote ꝑmũ ꝓchiali et poſtea deca
no. chriſtianitatis et demũ canoico
cuiuſdã eccľie cathedral' q̃ õnib⁹ re
ligioſis et ſpecialit̃ p̃dicatorib⁹ pa
riter et minorib⁹ ſup̃ modũ cõtrari
us eoꝝ p̃dicatõib⁹ et maxime ne cõ
feſſiões audirẽt crudeliſſime detra
hebat. Verebat̃ aũt ſicut ões fere
tales ne immũdiſſima et luxurioſiſſi
ma ei⁹ vita ꝑ tales ꝗquo mõ i noti
tiã deueniret. ⁊ factũ eſt vt ꝑaliſi de

ſtitutũ ꝑ ſeptẽnium vexaret̃ in qua
egritudine nec ꝟbo ſaltez dñm reco
gnouit. Cũqꝫ a ꝓprio ep̃o ſociis et
fratribus dcõꝝ ordinũ ſepi⁹ viſita
ret̃ et corriperet̃ ꝫ nõ curaẽt ſine cõ
feſſione et diuini nois reclamatiõe
et ſacramẽtis vita p̃uatus eſt et ex/
tra cimiteriũ tumulatiõe ſepulti. Et
digne q̃dẽ vt q̃ aliis bñficiũ p̃dica
tionis et ↄfeſſiõis inuidẽs ipe diuit
ipſe peccoꝝ ↄfeſſione et ſacramẽtis
p̃uaret̃. ¶ Narrabo et de magiſtro
philippo cãcellario. pariſieñ de quo
ſuperius retuli loco ſuo. Hic cõtra
fratres ordinis p̃dicatoꝝ in omni
fere publica pariſius ſtatione et ſer
mone latrabat Et quidez cũ ipſe di
ebus. xv. añ mortez ↄtra eos crude
liter p̃dicaſſz ſequẽti dominica fra/
ter hynricus dict⁹ de colonia dicti
ordinis freq̃ntiſſim⁹ et diſcretiſſim⁹
predicator corã vniuerſitate ſingul'
que contra fratres dict⁹ cãcellari⁹
p̃dicauerat retractatis ad vnguez
omnia luculẽtiſſime ꝑ diuie ſcriptu
re paginã imꝓbauit. Cui⁹ imꝓba/
tionis ↄfuſione cãcellarius mox tra
ctus dolore cordis intrinſec⁹ repẽ/
te cõtremuit. et infirmatus ad mor
tem obiit tali modo vt audiſtis in
p̃cedentib⁹ Hec ſunt q̃ ↄtra aduer
ſarios frm facta vidim⁹ exceptis a/
liis p̃multa et veraciſſime nouim⁹ ⁊
occultis dei iudiciis q̃ grauiora et
damnabiliora iſtis omnibus repu
tam⁹ Sz de his adpñs iſta ſuffitiũt
nos aũt ad exponẽda reliqua oci⁹
trãſeam⁹. ¶ De bonitate ſocial
vite. Capi. decimum

OMnes vnam incolūt māſionem neqꝫ eni eas natura diuidi patitur . Probabile eſt oībꝰ tutiſſimū eſſe fidelibꝰ ōnibus vnā incolere māſionem Vñ dauid Ecce q̄ꝫ bonum.ꝛc. Seui eni eq̄ vno miteſcūt loco. Et iterū dauid. Qui habitare facis vniꝰ moris in domo Hoc ɔtra ɔſuetudines q̄rūdā mōſteriorꝫ qui monachos ſuos vel clericos vt ita dicā ſi fuerit regulares in curijs aut in prochijs ſolos mittunt ſoloſqꝫ relinquūt et hoc cōtra ipſū dn̄m tociꝰ rectitudis et v̓tutis exᵐ ſuos binos et binos miſit Ve enim ſoli vt dicit ſalomō qm̄ ſi ceciderit nō habebit ſubleuātē Quam vera hec ſentēcia ſit ego noui q̄.xxx ānis et eo āplius vices epi in diuerſis ꝓuincijs et dyocesibꝰ habui qui in hoc articulo quo religioſi vel ſoli vadūt i vijs vel ſoli manēt i curijs horrenda mala horrenda ſcandala horrēda picula freq̄ter audiui que nūqꝫ ſuſtinuiſſent adiūcto ſocio vel feciſſēt ꝫ et pr̄ diſcretiſſiꝰ Augꝰ i regula ſua ſtatuit vt nō minꝰ q̄ꝫ duo vl̓ tres vbicūqꝫ neceſſe haberēt irēt In hoc eni articulo ōnes fere ordines r̄gl̄ares ɔtra votū ⁊ r̄gulā grauiter peccare videt̄.vl̓ ꝓbant̄ q̄ ſuoſ p ſe ſolos ⁊ nō ɔbinatos in via mittunt. Sed ſic dicunt vt audio et mihi ſepiꝰ obiecerūt ꝙ de fratre ſocio intelligēdū nō ſit ꝫ cū q̄bus p̄poſitꝰ iuſſerit ire debꝫ qui mittit̄.eoſqꝫ int̄ p̄tari velle ſeculares q̄ſ ſibꝫ garſiōes et ꝑuos. Ego ꝓbaē volo p regulā ꝙ interpretes tales cōtra aiaꝫ ſuā peſſime menciūt̄ Et hoc euidēter in p̄cedētibꝰ regule videri pōt vbi dicit̄ Qñ ſil̓ eſtis in eccia et vbicunqꝫ ſeie ſunt inuicem vr̄aꝫ pudicitiā cuſtodire Deꝰ eni qui habitat in vob etiaꝫ iſto mō cuſtodiet vos ex vob Si ergo vos ex vobis id eſt fratrē ex fratre deus cuſtodit.q̄d ē q̄d iſti dicūt vt ex ꝑuis et vilibꝰ pſonis nullā ſui curā aut cuſtodiā hn̄tibꝰ q̄nto minꝰ veſtrā cuſtodiāt in via Si aūt duo ex fratribus ſimul ſunt ⁊ ſe vnꝰ cuſtodire nō vult . tñ cuſtos eſt frater q̄d neq̄qꝫ poteſt de ꝑuo et garſione ſperare niſi forte ſit tal̓ qui nō inuenitur in millee. O q̄nta cuſtodia debent regi i ocul̓ eorꝫ ad quos declinant corā q̄bus eis incūbit et ſuam ꝓpriam famam et nihilo minus famam ſui ordinis cuſtodire . Legitur et tenetur de beato patre auguſtino ꝙ monaſteriū inſtituit ꝺm regulam ſub ſanctis apoſtolis conſtitutam quam quidem fundamentuꝫ habuiſſe ac ipo ſalutis antoē q̄ et iſtituit vt dictū eſt vt cōbinati lxxij. diſcipli mitterēt̄ et p ſp̄m ſcm̄ in barnabā et paulū ſegregatos et miſſꝰ pit̄ poſt modū aꝓbauit Hāc ergo regulā canoici regl̄ares ſpecialit̄ et precipue et plures alie religiōes ſic p̄moſtratēſes ſparſim p vniuerſalē ecciam ꝓfitent̄ Sꝫ non nulli penitꝰ dictum regule articulum obſeruare videntur . ſed et derident arguentes et dicunt Que neceſſitas vt pro negocio quod ſolus complere poſſit duo combinati pariter emittant̄. Cur fruſtra bona eccleſie con

ſumētur. O q̃z miſerabilis deriſio ⁊ q̃z deridenda reſponſio Non ſic impīj non ſic ne tegas caluitiē ſtercoē ſuꝑducto Vulgo dicitur .non iacz hic lepus· Ibi ergo reuēa latet vbi alius non accedat. In corde latet vbi nullus teſtis niſi cordium ꝑſcrutator Heu quātis ꝓcellis inutiliū expenſaꝝ obruitur monaſtita celſitudo quarum copie incuſtodia fratrum ⁊ ordinis deo gratius locarētur Gallice ꝓuerbium dicitur et neſcio ſi v̄ba latia ſufficiāt Vbi bona cuſtodia ibi ⁊ bona pax. Dicā qd̄ ſentio et ſi inuite a reꝓbis audiatur Credo ſol' id ſine ſotio foris ābulātibus mille in fortunia et plura quā credi poteſt ſepius occurriſſe in quibus nec opere nec ſaltem animo offendiſſent ſi cuſtos frater ſocius affuiſſet. Sed qui amat periculū incidet in illud· Et hoc iuſte vt dicit ſeneca Quotidie eſt deterior dies poſteriore Qui non timet periculū qd̄ caſui patet omni bruto demētior ē ſed dicis. Tutela tutiſſima eſt. ſibi quiſq̃z commiſſus eſt. verū dicis. ſꝫ hoc loco tempore et ꝑſona· Predicatoꝝ atq̃z minorum fratrum ordines expenſas non habent nec copias et tamē cōbinantur ſemꝑ in via nec ſocius ſocium debet deſerere in colloquio maxime mulieris niſi alt̄ alteꝝ videat colloquētem· Narrauit mihi frater ordinis p̄dicatoꝝ cui optime credo ꝙ cū cognatū haberet in ordine virum quondā diuitem et preclaruz .accidit ei nocte vt nocte dormitum ꝑgens vnaz de tunicis expoſitam poſuiſſet ad caput habebat eni fratrem dilectū ſibi cū quo ſolebat ſecretius et iocundius ambulare. Soporatus ergo audiuit vocem ſibi dicentem. Surge inquit et vide quid facit frater tuus. Nam iam morti ꝓximis agonizat Euigilās ergo et nihil inueniēs obdormiuit Et vox ſecundo ait. Surge et viſita fratrem tuū morientem Ad hanc iterū vocem euigilans et nil aduertēs iterum obdormiuit Et vox tercio dixit ei Male diſſimulaſti quia frater tuus mortuus eſt. Mox ille euigilans tunicam quam ad caput poſuerat· ſuper ſe extēſam inuenit quaſi paratam ad induēdū. quā ille mox confeſſus et admirās induit et ſurrexit fratremq̃z queſitum inuenit letali funere iam ſopitū. Ecce q̃z manifeſto exemplo ꝑ contrariuz vera eſſe innuitur. ſententia ſalomonis Frater qui adiuuatur a fratre quaſi ciuitas firma Cayn primus et nequiſſimus homicida iterrogatur a domino .vbi eſt abel frater tuus cuius tutor fuiſſe debuiſſes non occiſor .et negauit. Nūquid cuſtos fratris mei ſum ego Et ideo maledicente dn̄o ſuꝑ terrā ꝓfugus agitatur. In figura huius qui fratris cuſtos eſſe recuſat ⁊ a fratre renuit cuſtodiri varījs frequēter et vagis diuerſis temptationibus agitatur et terra in eiꝰ ope maledicta ſpinas r̄morſiōis et ſcādali t̄bulos germinabit O vere beata et in ocul' ſūmi iudicꝭ cōſtitutio bn̄dicta ꝑ quaz fama tuet' et noxa vitat' ⁊ ōis maloꝝ

ſuſpicacō ꝛ cōtēptatōiſ occaſio ꝑpedit
De communitate ꝛ parcialitate
victus. Capi.xi.

Communis eſt omniuz cib⁹
Neqꝫ eni ſepati veſcūt ne i
eqlitas opis ꝛ cibi fiat et tē
poris Et idez vſus oibus iure mō
ſterijs inoleuit vt officinā rfectoriū
habeant vbi omnib⁹ in cōīc ſīn ꝑſo
naꝝ acceptione cibaria miniſtrent
O qꝫ decens et qꝫ digna deo ꝯſuetu
do i mōſterijs obſeruat. Hāc et ipē
chriſtus tocius ꝩtutis exēplar i ſuo
btiſſimo ꝯuētu. hoc eſt cū diſcipulis
obſuāt. ita ꝙ nec manū Jude hor
ruit in paropſide ꝓditoris. Tu ergo
prior tu prelate q̊s eſt vt queras an
gulos in quī iſtud hoſpitiū ē. tñ qñ
qꝫ et nō ſꝑ aut ſepe fieri neceſſe eſt
quos paſtu cōpetit refici largiori
Cōſuetudinē bonaz nō dāno ſꝫ ab
uſū penitus non ꝯmendo o Beat⁹ be
nedictus q̊d in his agēdū ſit idicat
Mēſa abbatis cū pegrinis hoſpiti
bus ſꝑ ſit Quoticus tñ min⁹ ſūt ho
ſpites q̊s de fratribus vocare vult
in eius ſit ptāte ſeniorē ꝯ tñ vnū aut
duos ſꝑ cū fratrib⁹ dimittēdos ꝓ
curet ꝓpter diſciplinā. Vide lector
qr ex tūc tātus hō per talia ꝯuiuia
occaſione hoſpitū inſolētias eſſe fi
endas preuidit Et notādū ꝙ vir il
le diſcretiſſim⁹ Auguſtin⁹ nihil hoꝝ
ſcripſiſſe in regula con ꝓbatur. ſꝫ ſu
os conuenire ad mēſā vbi nō ſoluz
fauces ſumāt cibū ſꝫ et aures eſuri
ant verbū dei Optime tñ beat⁹ bñ
dict⁹ poſteriori tpe vt prediximus
ita diſtinxit. Sacrā aūt ꝯuentualez
familiam egere neceſſarijs et prela
tos cum hoſpitibus ſuperflua diſſi
pare yſayas conquerit dicēs. Pa
ſcentur agni iuxta ordinem ſuum ꝛ
deſerta eremi in vbertatē verſa ad
uene comedent. Qui ſunt agni niſi
clauſtrales innocencie veſte circum
dati. qui iuxta ordinem conſuetudi
nis non inſtitutionis. piſa vel ole
re male condito paſcunt Et qui ſūt
aduene niſi cardinaliuz legatorum
archiepiſcopoꝝ epiſcopoꝝ alioꝝ
qꝫ prelatoꝝ hoſpitū multitudo qui
cuz magnis exercitibus ſuis poci⁹
qꝫ familijs quaſi non ſit ſingulis nu
merus familie iure cononico diffini
tus deſerta eremi. id ē poſſeſſiones
adquiſitas noualiū ꝛ in vbertatez
verſas comedūt. Et ideo vix ē mō
ſterium tantis diuicijs opulentū ꝙ
talib⁹ ſufficere valeat in expēſis. O
quis veniet. O qñ ventur⁹ eſt ſūm⁹
pōtifex cui⁹ equitate liberata miſe
ria iſta. inſania iſta corrigat. Sed
dicetur forſitā mihi nec dubito qui
dicetur Quis eſt iſte qui poſuit os
in celū et ad archā federis etiā incli
natā manū in dignus extēdit Iraſ
cent forte mī ſed non dominus cui⁹
vices ſemꝑ dolui et dolebo pro cu
ius veritate ꝛ iuſticia vtinā dign⁹ eſ
ſez mēbris omnib⁹. diſſipari. Scio
tamen quicunqꝫ quantuſcunqꝫ idi
gnabit ex his ſcriptis ſe debite reꝑ
hēſiōis obnoxiū iudicabit Hic ad
nr̄az materiā et ꝓpoſitū redeamus
Quicūqꝫ extra rfectoriū iordiate ꝛ
ſīn ōbita cā iſtaurāt ꝯuiuia grauiſ
ſie peccāt ꝛ ꝯ mltiplicit. Fiūt ei reꝝ

conuentualiū diſtractiones et hoc
eſt rapina vł furtuȝ qꝛ illis que ſup
flue ſeorſū tribus aut q̄tuoꝛ exhibē
tur. totus aliq̄n cōuētus poſſȝ cuȝ
ſufficiētia et moderamine ꝓcurari.
Fiūt ſuſurratōnes ⁊ murmura qui
bus pax et vnitas clauſtraliū diſſi/
patur. Ex his ille beat⁹ ordo ciſter
cieñ. alien⁹ habetur vbi null⁹ extra
refectoriū infirmariā vł mēſā abba
tis comedere. ¶ Legim⁹ in libro re
gū ꝑmo filij heli ſacerdotis nō ti
mentes dñm neqȝ ꝙ iuſtū eſt iudicā
populū domini a ſacrificijs detra/
hebāt. ſeorſūqȝ ſibi cōtra ꝯſuetudi
nem reſ̄uari carnes crudas vt eas
lautius ꝑpararēt exactione ⁊ violē
tia faciebāt. Qď peccatū pueroruȝ
grāde corā dño ibideȝ fuiſſe deſcri
bitur. Et vide q̄ȝ grauit̄ hoc a deo
aiaduerſū ſit. Ad vindictā ābo vna
occidūtur in bello. et pater hely q̄
etſi v̄bo- v̄bere tamē non corripuit
trāſgreſſores. audita filiorū morte
retrorſū de ſella coitiori cadēs fra
ctis ceruicibus expirauit. Tu ergo
heli. tu abbas. tu prior. tu ꝑpoſite
tu p̄late ne facias ipſe· qď vetas in
alijs faciēduȝ. et hoc ipſum in filijs
patiaris ne vindictā in eis aut in te
ſētias quā audiſti. Audi quid meo
tempore in frātia talib⁹ cōtigerit in
exēpluȝ. ¶ Erant duo ſenes mona
chi ab ip̄is puerilib⁹ annis pares in
ſcelere. diſſoluti valde ·i monaſtica
obſ̄uantia nutriti. hi ſibi plures ex
iuuenibus in immunditia aſſidui q̄
tidie copulabāt. ſeorſum vacabant
epulis riſibus et cātib⁹ exultabāt et
innocētib⁹ et ſimplicib⁹ detrahebāt
Cumqȝ de eorum inſolētijs conuen
tus quotidie non mediocriter t̄ba
retur nec eſſet qui corrigeret delīq̄/
tes vidit dominus. ⁊ ad iracūdiam
concitatus eſt. Vix eni finit turbati
onem piorum clauſtraliū inultā. Ac
cidit q̄q̄ȝ vt veſpe ſ̄m ꝯſuctudinē ſu
am eſculento ore ad voraginē inhi
arent. Vix ori cibis appoſitis quar
tum aut quintum morſellum man⁹
obtulerat tum ecce vnus predicto
rum ſenum ſubita ingluuie ſtrangu
latus euerſis ſtatim ocul̄ expirauit
Territi igitur omnes qui ꝯſederāt
ſurrexerūt. Nec diu poſt ſupſtes ve
tulus. ſocij animaduerſione nō fra/
ctus. licet ad momentuȝ horreret. ſi
cut occiſo a carnifice porco reſump
ta audatia reſedit ad menſam et cū
enormi crapula fit replet⁹ vt amēs
penitus portaretur ad lectuȝ et q̄ſi
brutum animal expirauit· Horrore
ergo omnes exemplorum taliuȝ ꝑ
turbati vitam ſuam et mores in me
lius correxerunt communeȝqȝ vitā
et cibum ſtrictiſſime ſ̄uauerunt· Di
ſcant ergo apes fideliū clauſtrales
cibis parcere nec in gurgitari ſuper
fluis et ſ̄m Auguſtinum ad menſā
tanquam ad medicamenta non ad
delectamenta ſumpturi cibos acce/
dant. Apoſtolus abundare ſciuit ⁊
penuriam pati et hoc quia ōnia po
tuit in eo qui eum in omnibus con/
fortabat. Multos morbos vt dicit
Seneca multa fercula fecerunt. Nu
mera coquos ⁊ nō numerabis mor
bos. Bene morigeratus venter et

contumeliam patiens .eſtimari non
poteſt. Ubi ſe anim⁹ preparauit ⁊ im
dixit ſapiētiā vł pacientiā non eque
apparet q̄ntuz habeat firmitatis .ſi
quid dari deberet ipſe nō ꝯſideran
do ſuppleuit ⁊ cogitauit aliq̄t cōſue
tudini ſue ſibi nil deeſſe. Multa q̄ꝫ ſu
peruacua eſſent non intelleximus niſi
quādo de eſſe ceperūt. Utebamur
vero illis nō quia debebam⁹ ſꝫ quia
habebam⁹. Sapiens aſſueſcit futu/
ris malis et que alij leuia faciūt diu
paciendo. leuia facit diu cogitādo
Nulla res adiuuat eque curſū vite
q̄ꝫ temperancie moderamē Corp⁹ mł
tis eget rebus vt valeat. aīm⁹ ex ſe
creſcit ſeipſū exercet et alit. Uirtus
nihil vacuē patit̄ iocis. totū aīm te/
net ꝯſideriū oīm tollit. ſola ſibi ſat ⁊
eſt et oīa opa eius cū ipſa ꝯcordāt
et ꝯgruūt Quēadmodū deſiderare
delicatas res luxurie ē. ita vſitatas
et nō magno pbabiles fugē demē/
cie eſt. Due voluptates ſūt guſt⁹ et
tactus. hoībus ꝯmunes ⁊ beſtijs ⁊
idcirco in pecudū numero habendi
ſunt qui his ferinis voluptatib⁹ in/
nitūtur beſtialiter. Nō iocūda res ē
aqua ⁊ polenta ac fragmen ordea/
cei panis. ſꝫ ſūma voluptas ē poſſe
cape ex his etiā voluptatē et ad id
ſe deduxiſſe qđ nulla fortune iniqui
tas poſſit. Maior ſum et ad maiora
genit⁹ q̄ꝫ vt mācipiū mei corpis ſim
qđ equidē nō alit̄ aſpicio q̄ꝫ vinclm
aliqđ libertati circūdatū. cōtempt⁹
aūt corpis ſui certa libertas ē. Ui/
di hoīem int̄ modernos excellētiſſi/
me gr̄e in p̄dicacōe ⁊ exhortacione
fideliū magiſtrū iohēm ꝯgnomēto
ranchū canonicū regularē ſcī iohā
nis in vineis ſueſſiōis ꝯuatinianēſe ⁊
et poſtea bleſenſem abbatē. hic q̄dē
in abſtinentia ſedulus et oīm ꝟtute
choruſcus a ſe multo vſu ⁊ violētia
pcitatis extorſerat vt ei cōq̄li mō ru/
diſſimi et delicatiſſimi cibi ſaperent
ore ſumpti Nec hoc credimus natu
rali potentia cōtigiſſe ſed virtute il/
lius et gracia qui hoc oli egerat in
iudeis vt ſcđm illud celeſtis cibus
in ore omnium ſapiebat.

¶ De ſilencio ⁊ eius virtute
Capitulū duodecimū.

Simul ſilent. Adueſperaſcen
te enim die in alueo ſtrepūt
miu⁹ ac min⁹ donec vna cir
cūuolet vocis bucina q̄etē impans
et hoc caſtroꝝ more hoc idē faciūt
in matutino. Ad lr̄az egoipſe iſta in
apib⁹ ſum expertus ⁊ iſta tpe eſtatis
poteris expiri. Silenciū ab yſaia p̄/
cipue ꝯmendatur vbi dicit. Cultus
iuſticie ſilenciū. Et bene dicit cultuz
iuſticie q̄a teſte iacobo ſiquis ſe pu/
tat eſſe religioſum non refrenans li
guam ſuam huius vana eſt religio.
Opulentiſſima terrarū egiptus ra/
nis loquacib⁹ legit̄ flagellata. Un̄
compulſi ſunt orare moyſen vt do/
minus auferret ab eis ranas. ita et
vere r̄ligioſi magis q̄ꝫ ſeculares tēp
tantur ranis. ſemper enim nitimur
in vetitum. Iheremias quoque in
perſona religioſorum dicit. Ingre/
diamur ciuitatem munitam. religio
nem intellige. et ſileam⁹ ibi quia do/
minus deus noſter facit nos ſilere.

cauſam autez reddens quare in ſe/
quentibus dicit. Bonū eſt pſtulari
cū ſilentō ſalutare dñi .Exiſtimo āt
eſſe ſalutare dñi gratā ↄſolationis
et pacis in contemplatione diuina
Unde poſtea dictus ꝓpheta ſbiū/
git . Sedebit ſolitari⁹ et tacebit qꝛ
leuabit ſe ſup ſe.et hoc vbi. in ↄtem
platione .De hoc ↄcēplatoꝛ gloꝛio
ſus Aug⁹.i li.ↄfeſ·ait. Intraui in in
tima mea duce te et potui qm̄ fact⁹
es adiutoꝛ·me⁹ .Intraui et vidi q̄li
cunqꝫ oculo anime mee ſup eūdem
oculū anime mee ſup mētez meā lu
mē dñi inↄmutabile qđ tu es Iſta
ergo gracia iſta dignitas maxime
in ſilentio pſtolatur. qꝛ d̄licata res
vt dicit beat⁹ Beruhard⁹ amoꝛis
affectio et tenui occaſione ledit̄ leti
cia ſpūal̄. Unde ſalomō. Lingua q̄
immoderata ē ↄteret ſpm In libꝛo
regū q̄rto dicit̄ ꝙ non in igne nō in
ↄmotiōe nō in turbine dñs .ſꝫ in ſi/
bilo aure leuis ibi dñs·De ſilētio ⁊
paucitate vboꝝū dicit ſeneca . Qđ
diu tacueris id puta rectiſſimū.Ari
gifelaus phs q̄ſitus eſt.q̊modo q̄s
placere poſſet hoibus. Si fecerit in
quit optima et locut⁹ fuerit pauca.
Socrates cuidā interroganti quo
mō poſſet optime dicere.ſi nihil in/
quit dixeris niſi qđ bene ſcierl.. Sa
lomon cū alījs loquētibus taceret
Nemo inqnit ſtult⁹ tacē pōt . The
tyreus vel. Theocrit⁹ in ↄuiuio ta/
cēti ruſtico ex doctis iuquit hoc ſo
lū habes qđ taces. Socrates cleo
nā garrulā volentē diſcere ↄpeſcuit
dicēs. Dicere et diſceꝛe nō ſibi ↄpa
tiūtur quia diſcentem ſilere compe
tit . Nihil eque pꝛoderit quam qui
eſcere et minimum cum alījs loqui.
plurimum ſecum. Hec ſit pꝛopoſiti
noſtri ſumma· quod ſentim⁹ loqua
mur ·et quod loquimur hoc ſentia/
mus. Concoꝛdet ſmo cū vita. Ser
mo tuus non ſit inanis .ſed aut ſua
deat aut moneat aut conſolet̄· aut
pꝛecipiat. Turpia fugito anteq̄ꝫ ac
cidant nec quenquā alīꝫ verearis
plus quam te. A verbis quoqꝫ tur
pibus abſtineto quia licentia eoꝛū
impudentiaꝫ nutrit Sermones vti
les magis quam facetos et affabi
les ama.rectos potius quā obſecū
dantes. Repꝛehenſibilis riſus eſt ſi
immoderatus . ſi pueriliter effuſus
ſi muliebꝛiter inutiliter effractus . ſi
alienis malis euocatus. Sales tui
ſn̄ dēte ſint. Joci.ſine leuitate· riſus
ſine cachinno.vox ſine.clamoē.ince
ſtus ſine tumultu quies tibi ſine deſi
dia erit.et cū ab alījs luditur tu ſā/
cti honeſtiqꝫ aliquid tractabis· Ta
cere q̄ neſcit.neſcit et loqui. Queād
modum ſapienti viro inceſſus mo/
deſtioꝛ·ↄuenit ita verbum pꝛeſſum
non audax .Summa autez ſūmaꝝ
hec erit. Tardiloquuꝫ te eſſe iubeo
O quantis op⁹ē vt ſtabile ad quid
quiras intime bonitatis . Si ſcires
quid eſſet vir bonus nondum te ēe
crederes .foꝛtaſſe etiā peſſe fieri de
ſperares. Quante autez virtutis ſi
lentiū ſit exemplo manifeſtiſſimo de
monſtrabo. ¶ Affligeniū monaſte
riū oꝛdis bti bn̄dicti i bꝛabātia reli
giōe ꝓbatiſſimū ē ⁊ i caritate pcipu

in hoc cenobio mõachus erat ita in
ſilentio deditus ꝙ infra .xvi. ãnos
ab ore nec vna verbi ſillaba ꝑ tãtũ
temporis audiret. Contigit autẽ ſi
cut a monachis ibidez audiuimus
vt in clauſtro grauiſſimũ ignis incẽ
dium graſſaretur Tunc idẽ mona/
chus videns humanum auxiliũ nõ
valere mox ſe contulit ad dominuz
oranſqz paululũ in ſilentio linguaz
diu mutã in hec ꝟba laxauit Stes
ignis hac hora. flamma penit⁹ con
quieſcas Mira res vim virtutis ſue
oblitus eſt ignis ſtetit qꝫ in ꝟbo vi
ri ſancti flãma penitus extincta eſt
O qꝫ longe iſte erat ab his quoruz
lingua maculat totum corpus ⁊ vt
dicit Jacobus rotã noſtre natiuita
tis inflãmat. Jn ore inquit ſalomõ
ſtultoꝝ ebullit ſtulticia et homo ſa/
piens tacebit vſqꝫ ad tempus. Et
vide qꝫ prouide et qꝫ ſtricte hic diſ/
tinxit. Sepe minus circũſpectos et
ſtultos verba diſcordie et ꝟba ad
indignationem ꝓuocantia proĳcẽ
cernimus quibus ſi audiens ſtatim
reſpondere voluerit multiplicabit
incommodum. ſi autez tacuerit ad
tempus in ſe moderamen reperiet
quod neqͣqꝫ ante ſubito potuiſſz
Et yſayas. Jn ſilẽtio et ſpe erit for
titudo veſtra Si enim cauſa remũe
rationis eterne compreſſeris labia
ne ſtulto reſpondeas iuxta ſtulticiã
ſuam. fortitudinem in animo conſe
queris. ne periculoſius contra deũ
ad impacientiã mouearis. Unde
beatus Aug⁹. Tene arma exterius
ne ſcꝫ lingua maliloq̃ ad vituperiũ

ꝓximi moueat̃ et imperator tuus
ſuperior cor interius gubernabit.
Et notandum ꝙ prelatoꝝ ꝓprium
ẽſt cum animos viderint ſubditoꝝ
contra fratrem ad verba contume
lioſa prorumpere. verbo eos aut p̃
cepto obedientie refrenare. Unde
ſalomon. Qui imponit ſtulto ſilenti
um iras mitigat ſuſcitatas Conſul
tiſſimum autẽ eſſet vt quis videns
aduerſum ſe eſſe ꝓximũ commotuz
ſub ſilentio ꝑtranſiret vł curialitate
verboꝝ commotuz ꝓximi animuz
mitigarz. ¶ Legit̃ i geſtis pħoꝝ ꝙ
pyrrhus cũ audiſſet quoſdã de ſe
in conuiuio male fuiſſe locutos mã
dauit eos querens ſi verum eſſet.
Cui vnus illorũ. niſi vinũ inquit po
tantibus defeciſſet ludũ reputares
ea que dicta ſunt reſpectu eoꝝ que
bibituris dicẽda reſtabãt. Nec mo
ra. tam vrbana confeſſione verita
tis regem prius commotũ concita
uit in riſũ ⁊ curialitate reſponſionis
regalem animũ mitigauit. Magna
qꝫ virtus in bonis clauſtralium api
bus tenere ſilẽtium ſtatutis horis
aliĳs qꝫ fidelibus ꝓ tpe moderatis
verbis temꝑare ſmonẽ.

De pace mutuo habẽda. Ca.xiiij

Pax inter eas p̃cipua. Quid
miri. Sine qua nec vidit q̃s
nec videre poterit deũ. Ut
aũt q̃ pacis ſũt ↄmoda videamus
Scdm beatiſſimũ aug⁹. Pacẽ mul
tiplicẽ diſtinguam⁹. Ait eni in libro
de ciuitate dei Pax corpis ẽ ordia
ta tꝑantia pciũ. Pax anime irrõal̃
ordinata reqes appeticionũ. Pax

anime rationalꝭ ꝯgnicōnis actōnis
ꝗꝫ ꝯſenſ⁹ Pax aīe et corpis ordina
ta vita. Pax hoim ordinata ꝯcor
dia. Pax hois mortalis et dei ordi
nata in fide ſub eterna lege obediē
tia Pax ciuitatis et clauſtri ordina
ta iperādi obediendi qꝫ concordia
Pax ciuitatis celeſtis ordinatiſſia
et ꝯcordiſſia ſocietas fruēdi deo ⁊
ſe inuicē in deo Pax oim rex et trā
quilitas ordis. Cū deo aūt pax pri
mo habēda eſt. Quis vnqꝫ rſtitit ei
et pacē habuit ·q̄ſi diceret nulꝰ· Re
gum .iiij. libro dicit. Que pax Jeſu
cū adhuc fornicacōnes iezabel. id ē
anime peccatricis ⁊ veneficia mlta
vigēt ꝓpter qđ. Job ꝯſulit dicens
Acquieſcite illi et ſic habeto pacez
et ꝑ hoc habebꝭ fructꝰ optios. Vñ
in cāticis aīa fidelꝭ gratulat et dicit
Ego minꝰ. id eſt fortis inter aduer
ſa et ꝓſpera. et vbera mea ſicut vi
tis fructifera ſcꝫ in affectionibꝰ ex q̄
facta eſt corā eo q̄ſi pacez reperiēs
Poſtqꝫ igit aīa fidelꝭ corā đo pacē
adepta ē. pacē cordis habē neceſſe
eſt Jn pace enim factꝰ eſt locus eiꝰ
Eſt aūt pax vt dicit auguſtinꝰ. Se
renitas mentis trāquillitas animi/
ſimplicitas cordis. amoris vinculū
ꝯſorciū caritatis Hec eſt que ſimul
tates tollit. bella ꝯpeſcit. ꝯquieſcit
iras. ſupbos calcat. humiles amat
diſcordes ſedat. inimicos concor/
dat. cunctis eſt placita nō querit ali
enum. nihil reputat ſuū. docet ama
re que odiſſe nō nouit. De hac pa
ce cordis ſalomō rex pacificus me
rito loquitur. Qui pacis ineunt cō

ſilia ſequit eos gaudiū Ad hāc no
ieremias hortat dicēs Querite pa/
cem ciuitatis. ſcꝫ cordis et orate ꝓ
ea dñm. quia in pace illius erit pax
veſtra Jn ieruſalē ſemei vixit pacifi
cus qui extra poſitus eſt trucidatꝰ
Hanc et angeli chriſto nato bone
voluntatis hominibꝰ nūciarūt· De
hac ſeneca dicit. Nō eſt pax vera ni
ſi quā mens conſcia boni poſſidet
Et illa eſt vera trāquillitas in quā
mens bona conſētit. Si ſpecioſa cō
temnimꝰ nlla res nos ānotabit nul
lus hoim ꝯtēptus interrūpet cogi
taciones bonas ſolitasqꝫ iā et cer
tas. Tunc te ſcio eſſe ꝯpoſitū cū ad
te nullꝰ clamor ꝑtinebit cū te nulla
vox aut viſus excuciet Vbicūqꝫ ſim
ibi meus ſum· Rebꝰ eni me non tra
do. ſed ꝯmodo nec ꝯſector ꝑdendi
tpis cauſas. Ꝫ q̄cūqꝫ ꝯſtitutꝰ loco
ibi cogitaciones tracto et aliqđ in
aīo ſalutare verſo Hanc eciā inter
preſſuras mūdi in xp̄o eo ꝓmitten/
te verū habemus quia ſicut nec mū
dus dare poteſt pacem. ita nec ha/
bitā poteſt auferre. Jnde poſt pri/
mā pacē cū đo. poſt ſcđaz quā cor
dis dicimꝰ. tcio pacē cū ꝓxio diſti/
guamꝰ. Pacē inq̄t dñs habete iter
vos Hec vt dicit beatꝰ augꝰ. tāta ē
vt ad. hēditatē dñi nō poterit puei
re q̄ hāc noluerit obſuaē Abdicat
a pr̄e. exheredat a filio. et a ſp̄uſā/
cto alienus efficitur. Salomon de
pace diffiniens dicit. Cum placue/
rint dño vie hominis inimicos q̄qꝫ
eius ꝯuerte ad pacem Et de hoc in
deutronomio dicit. Nō ſit int vos
radix germinans fel et amaritudi

Paulus quoqꝫ nobis inculcās pa
cem .Si fieri inquit poteſt ex vobis
cū omnibus hominibus pacem ha
bentes Non eni eſt deus . diſſentio
nis ſed pacis. Et magne quidē vir
tutis eſt cū hisqui oderunt pacē eſ
ſe pacificuz .Conſideratis igit̄ que
ſūt commoda pacis ad ꝓximū. de
illa ſempiterna pace q̄ erit in patria
videamus. et hec illa de qua paul⁹
dicit Et pax dei q̄ exuperat omnez
ſenſū. Sup quo dicit aug⁹. Si pax
dei omnē ſenſum ſupat.ergo et ſen
ſum angeloꝝ.et eſt argumētū a mi
nori. Quid ergo dicem⁹ ad hec.vti
qꝫ pax dei deus eſt. Hanc nemo p/
fecte nouit qꝛ deū nemo vidit vmqꝫ
Unde dn̄s in euāgelio. Nemo no
uit patrem niſi filius. Et conſiderā
dum eſt .ſicut ipſe filius Quod aūt
ſequitur et cui voluerit filius renela
re.hoc ſumat̄ ꝑ capacitate angeli
vel hominis Unde beatus Aug⁹.
Etiam hoc intelligere angelus q̄s
dabit angelo quis angelus homi
ni.yſaias clamat. Domi ne pacem
da nobis . Super quo beatus Au
guſtinus.Pacem inquit dabis. pa
cem cordis pacem quietis. pacem
ſabbati .pacem ſine veſpera.et hec
vltima eternitatis eſt. De qua da/
uid exultabundus inclamat In pa
ce in id ipſum dormiaz et requieſcā
Ad hanc autez venire non poterit
qui nec ad deum nec ad ſeipſuz nec
ad proximum pacem habuerit . et
hic quidem miſerrimus eſt et omni
miſero prorſus miſerior. Magna et
glorioſa res eſt vt dicit Iheronim⁹
humanus anim⁹ Nullos ſibi niſi cō
munes et cum deo terminos patit̄
nullum.ſeculū magnis ingenijs eſt
clauſū ē. nullum vero cogitatōni ꝑ
uiuz tempus animi magnitudo nū
quam maior eſt quam cum altiora
ſe poſuit et fecit ſibi pacem .nihil ti
mendo . fecit ſibi diuicias nihil con
cupiſcendo Quis ergo ſit ſūmi bo
ni locus queris .animus hic. qui ni
ſi purus et ſanctus ſic . vt dicit Se
neca deum non capit Omnia ergo
impedimenta dimitte et vaca bōe
menti Nemo enim ad iſtaz venit oc
cupatus.proijce quecumqꝫ cor tuū
laniant que ſi aliter extrahi neque
unt ipſum cor cum ipſis euellenduz
erit . O quando iſtud videbis tp̄s
quo ſcies tempus ad te non penit⁹
pertinere . Tunc animus noſter ha
bebit quod gratuletur ſibi.cuz emiſ
ſis his tenebris in quib⁹ hic volu/
tatur non tenui viſu clam proſpexe
rit .ſed totū diē admiſerit et reddit⁹
celo ſuo fuerit . Qui quo deſtinauit
vult peruenire vnam ſequatur viā
nec per plurimas euagetur. ¶ Ali
um quempiam in partibus gallie
ſb philippo rege noſtris tempoꝛib⁹
viro religioſo referente. fuiſſe cog/
nouimus Hic ab incunte etate par
uicaciſſime vite fuit vt illud quod d̄
hyſmahele ſcriptum eſt .manus ei⁹
contra omnes et manus omnium
contra eum.in eo vita videretur im
pletum vt nec parentes proprios
quieſcere ſuſtineret.Sed ad amariſ
ſimum vite finem perduceret poſt
quos et iſpe miſerabiliter infirmat⁹

et ī agone mortis poſitus ſumptis
eccleſiaſticis ſacramentis ſubito in
ter manus aſſiſtentium clamās hor
ribiliter exiliuit dicens Surgite om
nes arma accipite iuuate me cōtra
proprium patrem. quia omnium in
imicorum · meorum ductor factus
eſt, et me conatur occidere. Et hoc
dicens quaſi contra egredientem
multitudinem ad hoſtium conaba/
tur. Nec mora cadens euerſis ter/
ribiliter oculis clamauit expirans
Heu me. pater meus modo validiſ
ſimo lapide frontem meam percu/
tiendo contriuit. Hi autem qui aſ/
ſiſtebant neminem quidem videbāt
ſed quaſi turmas ſe comprimenti/
um et ingredientiuz audiebant. Ui
de ergo qui nec patrem proprium
propitium habere potuit quante
diuine vindicte animaduerſionibus
dignus fuit. Non tamen abſolute
eum qui apparuit illius patrem di/
xerim. ſed quēcunqꝫ forte ex ſpiri/
tibus ſiue bonis ſiue malis. cum di
ctum ſit. Armabit creaturam ad
vltionem inimicorum in ſenſatos.

¶ De contentiōis exhorte ſed am
monitione Capitu. xiiij.

PRo conuehendis floribus
rixa inter apes ſit ſed inter
iectu pulueris aut fumo to
ta diſtutitur. In florum genere di/
uerſe ſunt ſpecies vnam ceree digni
tatis ſubſtantiam facientes. cuius
alimonia lucis inter noctis tene/
bras domꝰ terrene habitationis ſo
let iocundiſſime decorari. In ſcrip/
tura vero conſuetum eſt florꝝ nomi
ne ſpem fructuum ſiue virtutum di/
gnitates deſignari. que virtutes ꝛ
ſi diuerſe ſunt in ſpecie ad vnam ta
men primam et ad vnum finem fru
ctus vite gracia tendunt. Unde be
atus Auguſtinus in libro confeſſio
num de ſe ipſo dicit Diſplicebat mi
hi quicquid agebam in ſeculo pre
dulcedine dei et decore domus eiꝰ
quam dilexi. Et illud. Uolebam cō
ferenti eſtus meos vt proferrez q̄s
eſſet aptus modus viuendi ad am
bulandum in via dei in qua alius
ſic alius ſic ibat. Diuerſis eniz ſed
non auerſis vijs ſancti quique ad
vnam patriam diriguntur. In via
virtutis iuſticie noe ſaluatus eſt In
fide abraham intimore yſaac in ꝓ
pagatione iacob In innocentia io
ſeph in manſuetudine moyſes · in
obedientia ioſue. in lenitate ſamuel
in humilitate dauid. Helias in ze/
lo. Ezechias in oratione et lachry/
mis Joſias in omnimoda perfecti/
one Job in patientia Daniel in ab
ſtinentia. Thobias in miſericordia
yſayas in veritatis annunciatio
ne Jheremias inſāctificacōne. His
floribus antiqui patres vernantiſſi
me niruerunt. Sed et hijs patres
noue gracie ſingulariter floruerūt
¶ In maria primo matre chriſti q̄
eſt tocius virtutis exemplum cum
virginitatis honore effulſit caſti/

tas. In iohāne contemplationis aſ
ſiduitas. in petro fides. in ceteris a/
poſtolis caritas. in magdalena de
uotio ꝛ penitētia. in paulo laboꝛ cū
p̄dicatōis doctrina p̄fulſit Hoꝛum
omniū ſpſim nūc a fidelib⁹ floꝛes v/
tutū ſinglarit̄ rapiūt̄ vt vnū edifici
um coꝛpis xp̄i qđ ē miſticū cū ſarci
nis bonoꝝ opm onuſti ingredi ge/
ſtiētes materia laudis q̄ſi cerā p̄be
ant in ecc̄iaȝ dei qua i tenebꝛis pec
catoꝝ q̄ ſolito ā̄plius ↄdēſant̄ ſolē
uiter illuſtret̄ Dꝛ aūt i textu dicit̄ p
ↄuehendis floꝛib⁹ rixā fieri int̄ apeſ
null⁹ miret̄· cum inter ipſos xp̄i apo
ſtolos cōtētio fc̄a ſit q̄s eoꝝ maioꝛ
vtute vl̄, meritis videret̄ q̄ȝq̄ȝ ꝛ rixa
aliter dici pōt cū quis in vna vtute
p̄polleat vt i abſtinētia ꝛ pſimonia
cibi. eos qni emboliſmū v l̄ natura
liter vel vſnaliter patiūtur ſecū etiā
abſtinere cogit inuitos· qui tn̄ illi in
feruoꝛe ſpūs vl̄ alia vtute aut cari
tate p̄pollent. pꝛopter quod paul⁹
ad romanos ſcribens Qui non mā
ducat. mādu cantē non iudicet. Di
uerſa eni dona graciaꝝ ſunt. vnus
autē domin⁹. Pꝛoide nota ꝙ intex
tu ſubiungit̄. Rixa inter apes inter
iectu pulueris tota diſcutit̄. Et iuſte
quidē Quid eni ſupbis· t̄ra et cinis
nemo altero nobilioꝛ vt dicit ph̄us
niſi cui rectius ingeniū et artib⁹ bo
nis aptius. atq; facili⁹. Cito igno
minia fit ſupbi gloꝛia. ambitio nul/
lum terminum habet tam ſolicita ē
nequem ante ſe videat q̄ȝ ſe. Simili
ter et rixa fumo diſcutit̄. Quid aūt
ē vita hois niſi vapoꝛ ad modicuȝ

parens.

¶ De ſubditoꝝ mutua ammoniti
one. Capitulū. xv.

Verarum apum ſingule ha
bent aculeū· ȝ his mitibus
nihil nocent Si qui vero ſu
doꝛes amaros habēt et ex natura
fetidi ſunt hos pſequūtur et pūgūt
Supꝛa poſuimus regem apum ca/
rē aculeo Hic vēo dꝛ veraꝝ apū ſin
gulas habere aculeum. Sed notan
dū eſt ꝙ inter aculeuȝ regis. ꝛ apū
aculeū. fit magna diſtantia cum ille
crudelitatem in pꝛelato. iſte loco et
tp̄e r̄ dargutiōȝ vicij i ſb̄dito ſignat
Veraꝝ enim apū ſingule q̄ religio
ſos aut fideles quoſq;. ſignant ſine
aculeo eſſe non decet. cū diſcretiſſi⁹
Auguſtinus dicit in regula Magis
inquit innocētes nō eſtis ſi fratres
veſtros quos indicando coꝛrigere
poteſtis. tacēdo pire pmittit. Et
beatus benedict⁹ in regula ſua. Si
quis frater contumax vel ſupbus
vel inobediens aut murmurās aut
in alio cōtrarius regule ſancte et p̄
ceptis ſenioꝝ ſuoꝝ contemptoꝛ re
ptus fuerit. Hic ſecundum precep
tum domini noſtri ihesu chꝛiſti. am
moneatur ſecrete ſemel. et ſecundo
a ſenioꝛibus ſuis ſi non emendaue/
rit ſe obiurgetur puplice coꝛā omni
bus. Talis aculeus inclauſtralib⁹
eſſe debet. De hoc ezechiel pꝛophe
ta terribiliter loquitur dicēs. Si nō
ānuntiaueris impio impietatē ſuā
et ip̄e in impietate ſua moꝛtuus fu/
erit poꝛtabis iniquitatem eius. Sȝ
dicis cum cayn. Nunquid cuſtos

fratris mei ſum ego Et quidē negā
do veruz dixit qui fratrem non cu/
ſtodiendo inuidus interfecit. Caue
ergo et tu ne in eo ꝙ non cuſtodis
occidas et vtiqꝫ nō cuſtodis ſi pec
cantem non arguis Qđ ſciens do
ctoꝛ gentiū paulus diſcipulo prec
pit dicens Argue inquit obſecra. in
omni patientia et doctrina. Et be
ne dixit in omni pacientia quia da
uid predixerat. Superueniet manſue
tudo et corripiemur Et quidez vir
ga aaron q̄ ꝑus v̄ſa fuit in colubꝝ
poſtea tñ floꝛes et amigdala tulit
Vñ in eccleſiaſtico dicit̄ Qui corri
pit hominem graciā poſtea inuenit
apud ipſū magis q̃ꝫ qui ꝑ blādimē
ta decipit Qualiter aūt arguēdus
eſt ꝓxim⁹ apoſtol⁹ docet dicēs Si
preocupat⁹ fuerit aliquis in aliquo
delicto vosq̄ ſpirituales eſtis iſtrui
te huiuſmodi in ſpiritu lenitatis cō
ſiderās temetipſū: ne et tu tēpteris
Bene dixit iſpiritu lenitatis Asperi
tas enim crudelitas appellata eſt ⁊
ſi qñqꝫ coꝛda timidoꝝ frangat fe/
re tamen omniū vt freq̄ter exaſpe
rat Moderata aūt lenitas et ſi qñz
peccatis reꝓbis audaciam prebe
at. tamē ingeneroſis aīmis malefa
ciendi voluntatē exnihilat. Altert⁹
vicia vt dicit pħus emendāda ſunt
et alteriusfrāgenda nec deſperaue
risdiutios egros poſſe ſanari ſi cō
tra ꝑtantiaz ſteteris ſi mlt̄a inuitus
facere cōtigeris et pati· Verecūd⁹
eſt eni pudoꝛ qui q̃ꝫdiu in anio du
rauerit aliquis erit bone ſpei locus
Vicia alterius et ſi nō excidero tñ

inhibeo. non deſinent ſed intermit
tent. Foꝛtaſſe aūt et deſinēt iuꝰmit
tendi conſuetudinē fecerint. Debꝫ
aliquid contra vicia dici aſpere cō
tra ꝑicula animoſe contra auariciā
ſuperbe. contra ambitionez contu
melioſe. luxuriā deteſtari. fallacias
obiurgari. Quomodocunqꝫ tñ ſiue
ſeueriter ſiue leniter exceſſ⁹ peccanti
um corrigat̄. malle debet coꝛaz fra
trib⁹ et a frē. v̄ge verbere vapulaē
q̃ꝫ in illo terribili et extremo iuditio
demonū ſeuitia cruciari. vel ſaltez ſi
xp̄i benignitas nobiſcū remiſſi⁹ ege
rit ad temp⁹ ante iudiciū in purga
toꝛio t̄bulari. Miſerū ⁊ plus q̃ꝫ fatu
um iudico qui differt et eligit corri
gi in futuro Huius autem rei vide
as exemplum manifeſtū. ¶ Apud
ſanctū victoꝛē pariſi⁹ i mōſterio ca
nonicoꝝ regulariū magiſter hugo
fuit qui ſcđs Auguſtin⁹. id eſt ſcđs
ab auguſtino dictus eſt in ſciētia q̄
etſi vite valde laudabilis fuerit. in
hoc tñ minus ꝑfecte fecit ꝙ diſcipli
nas in ſecreto vel capl̄o cū aliīs ꝓ
quotidianis exceſſibus nō accepit
habebat ei carnē tenerrimā ⁊ nimiſ
a puericia delicatā. Quia ergo na
turā vl̄ ꝯſuetudinē poti⁹ min⁹ bonā
in ſe v̄tutis exercitio nō euicit. audi
q̄d eū ſuſtinē ꝯtigerit ide. Ad extre
ma veniens a q̄dā ꝯcanonico ſuo
qui eū i vita ſua valde dilexēat ad
iuratus ē q̄tenus ei poſt obituz ap
pareret. Libēter inq̄t ſi hoc m̄ ꝑ vi
te et moꝛtis dñm concedatur His
cōditōibus appoſitis mediis magi
ſter hugo defungitur. nec multo
poſt rediīt ad ſocium preſtolātē di/

eens. Ecce ego. querere quodvis. mo
rari nō poſſum. timet ille. et ſi cuz ti
moē non tamen modice gratulat᷒
quomō inquit dilectiſſie. tibi eſt Be
ne ait nunc mihi eſt. ſed qꝛ renui ac/
cipere diſciplinam. vix vllus demo
num in inferno remāſit qui mihi nō
ictum validuz dederit ad purgato
rium tranſeūti. Ecce nunc cariſſimi
quāto melius quāto gratius q̄nto
leuius in vita q̄ȝ poſt mortem vir il
le doctiſſimus vapulaſſet. videant
nunc qui in capitulis nec arguere
volunt nec argui. ceſſant accuſatō
nes et ideo accreſcunt exceſſus. de/
fert vnus. alteri vt ſibi ab altero de
feratur. veniet certe tempus in quo
cani muto non valenti latrare ſilen
tiū indicetur. ore ꝑ ignez flāme vo
rantis obſtructo. et ille qui latrat᷒
accuſātiū vl' corrigētiū ſuſtinere cō
tempſit clamores et irriſiones et ca
chinnos demonū ad penas ieuita
biles ꝯpellētiū ſuſtinere cogeẗ. Hic
ꝑ ꝓpherā diciẗ. Reges eos i virga
ferrea et tanq̄ȝ vas figuli ꝯfringes
eos Et poſt pauca quaſi cauſā ſub
iungens. Apprehendite inquit diſci
plinam nequādo iraſcatur domin᷒
et pereatis de via iuſta. Memor vir
ge ferree cuius propheta iam memi
nit. quod inde in etate puerili audi
erim audiatis. ¶ Erant in ſcola
duo inſolētiſſimi ſcolares adoleſcē
tes qui nō ſolum non pati volebāt
correctiones magiſtri veruz etiam
et ad inſolentias et diſſolutiones
alios ſtudere volentes ſepiſſime cō
pellebant. et hoc quidem magiſter
emendare nō poterat nec audebat
Contigit ergo magiſtꝝ mori ꝗ ter
tio die aut quarto in media ſcola i
effigie magiſtri dyabolū cū virga
ferrea corā omnib᷒ apparere. Nec
mora cū nigro vultu i adoleſcētes
dictos exurgēs. et cū v͛ga illis mor
tem intēptās repēte diſparuit Mor
q̄ȝ illi p̄ pauoē in furiā verſi poſt di
es aliquot obierūt Ex hic ergo ſco
lares diuinū aduertant iudiciuz et
magiſtris ſuis ſubdi diſcant nec vn
q̄ȝ refugiant corrigi ne eis ꝯtingat
poſtmodū ſb virga ferrea vapula
re. In fine autez hui᷒ ꝑticule de api
b᷒ notari poteſt q̄d diciẗ ꝙ aculeo
nihil mitib᷒ nocēt. qꝛ nō ꝓpter legū
obſuatores ſed ꝓpter trāſgreſſores
pena eſt in legib᷒ cōſtituta. Si q̄ ve
ro ſudores amaros hn̄t et q̄ſi a na
tura fetidi ſūt hos ꝑſequūtur ꝗ pū
gunt Sudoēs amari peccata ſigni
ficant. q̄ ad amaritudinē ꝑtrahunt
ſēpiternaz Natura aūt fetidi ſūt q̄
ꝑ cōſuetudinē pccōꝝ q̄ ꝓprie non ē
natura infames facti ſunt. et fetore
turpi. fame ſue. corda hoim oī feto
re graui᷒ īfecerunt. Tales vtiq̄ȝ bo
ni clauſtrales vl' veri fideles q̄ſi vē
apes nō īmerito ꝑſequūẗ et pūgūt
ſicut dauid de ill' dicit ꝑfecto odio
oderā illos īimici facti ſūt mihi. Et
ſup̄. Iniquos odio habui et legē tu
am dilexi. Cōſeq̄ꝯs eſt eni vt q̄ legē
diligit inimicos legis odit iniquos
ꝑfecto tamē odio id eſt ꝑfectorum
qui dei facturā diligunt hoc eſt ho
minem et factum hominis quod eſt
peccatum conſequēter oderūt

¶ De periculo carentium zelo correctionis. Capitulum .xvi.

Apes que aculeum perdunt. mella decetero facere non poſſunt. Quid melle dulciꝰ quid v͛tute iocundius. Hanc vtiqꝫ in ꝑmo promouere non ſatagūt qui peccātem ꝑmū arguēdo vel accuſando non pungūt Vel alit͛ exponi poteſt. ꝫ grauius. Apes q̄ aculeū perdūt mella de cetero facere non poſſunt quia ſepius fit vt q̄ ꝑmo ſubuenire arguendo vel iudicādo nō curat. iuſta vindicta dei a melle virtutiſ cadat ⁊ q̄ fratri ſuo a fouea cauere noluit ipemet laborintū iniquitatis incurrit. Quid miri? Maledictꝰ a ꝓpheta dicit͛ qui prohibet gladiū ſuū a ſanguine. Prohibere aūt gladiū a ſanguine ē ꝑmū nolle verbo corrigere quo mori poſſet penitendo a peccato. et viuere correptus deo. Talis maledictus id eſt malo addictꝰ eſt qꝛ in eo ꝙ proximū curare noluit eū in malum culpe in p̄nti et malū pene in futuro perpetue damnationis inuoluit De hoc quod nr̄o tempore cōtigerit audiamꝰ. Vidimꝰ in monaſterio quodā monachū naturali ingenio et ſcientia preditū virtute caſtitatis et omni moꝝ honeſtate preclaꝝ. In quo ſolus ille defectꝰ erat ꝙ nullā ɔtra peccata rigiditatē habebat. quē defectū in eo corrigēdū ſperantes monachi eū in abbatem vnanimiter elegeruntt. At ille factus abbas vt ante in puſillanimitate et ignauia perſtitit. Et ex hoc ordo monaſticꝰ notā ſatis grauem diſſolutionis incurrit Quod ſuꝑiores eius ordinarij graue ducētes illum ab officio remouerūt. qd̕ ille ſupra modū grauit͛ ferēs ad tantā paulatim impacientiā venit vt manꝰ iniq̄tati totalit͛ daret et ſe impudentiſſime neq̄ſſimis in dilapidationē ecc̄e ſociaret. Nec hoc tp̄s diſtētius int͛ceſſit cū eſſet poſitꝰ in agonia importunos exactoēs ſibi inſtare vidit. ſcqꝫ oportere reddere rōnem nō ſolū de ſuis exceſſibꝰ. verūetiā de illoꝝ exceſſibꝰ q̊s quōqꝫ corrigere debuit et nō correxit. Exactores ergo cum declinare vellet nō potuit. clamans inter anguſtias expirauit. O q̄ꝫ horrendū eſt illius horā exitꝰ expectare et nō cū lachrimis debitis et lamētis et dignis penitētie fructibꝰ ꝑuenire. Huiꝰ ergo exempli gratia correctionis aculeū habeas ne fruſtreris melle et a virtute cadas.

¶ De culpe remiſſione. Ca. xvij.

Sunt et apes ruſtice aſpectu horride multo iracūdiores. ſed labore ⁊ opere preſtantes. Ille aliq̄n in tantū attacto aculeo pungūt vt inteſtinū ſequat͛. et tūc ilico moriunt͛. Apem ruſticaꝫ et aſpectu horridā quoſdā clauſtrales intelligo qui in exteriori ordinis obſeruatione ſuperficialiter ambulantes nulla dulcedine ſanctiſpiritꝰ interiꝰ irrorant͛ Hi bn̄ in actibꝰ apoſtoloꝝ ſignati ſunt ꝑ illos q̄ ſe ſpiritū ſanctū ignorare reſpondēt ⁊ ſe tn̄ in Johis baptiſmate baptiſatos q̊ vtiqꝫ dura abſtinentia preditꝰ zona

pellitia ꝛ camelorum hirſutus hor
reſcebat Tales vt ꝓdixim⁹ in auſteri
tate moꝝ exterius ābulantes acti
ue vite multo labore operam ꝑſtāt
et ideo iracūdiores ſūt Martha eni
ſolicita erat circa freqꝫs miniſteriū
et ideo erga plurima turbabaṫ ta/
les eniꝫ etiā intimū attacto aculeo pū
gunt vt inteſtini et rancoris odiū ſe
quatur. vel etiā occaſioneꝫ infirmis
et nōdū ꝑfectis fratribus dederint
vt ab ipſis odio habeanṫ mortaliſ
ſime peccāt. et q̄ſi irremediabile pec
catū manet. quouſqꝫ fratrib⁹ recō
cilientur ꝛ correctis moribus ſe ha
bilitēt vt ꝛ ipi in pace viuat et alios
ſecum in pace viuere permittāt. Et
vide qꝫ reprehēſibile iſtud chriſtus
in euāgelio denotauit Qui ſcādali
zauerit inquit vnū de puſillis iſtis
qui me credūt expedit ſupple magl.
ei vt ſuſpendatur mola aſinaria in
collo eius et demergatur in profun
dum maris. Nota ꝙ rariſſime xp̄s
niſi hic penas certas in alio pecca/
to diſtinguit hic autem pro ſolo ſcā
dalo demerſionē in mari cum mola
aſinaria fieri iudicauit. Quis auteꝫ
magis ſcandalizat homineꝫ qꝫ qui
ei occaſionē peccati ꝛ ſcādali ꝑſtat
De his autem quorum reprehenſi/
ones vel mordacitates odij ſequiṫ
inteſtinum exemplum noſtri tempo
ris oſtendamus ¶ Venerabilis ia
cobus de vitriaco cuius ſupra feci
mus mentionē vt multis adhuc no
tum eſt crucem ieroſolimitanam ob
ſalutem multorum in brabantia ꝑ/
dicauit. Contigit autem vt pacifi/

caturus quadam die mortales ini/
micitias. iniuriam paſſuꝫ primo ſu
ꝑpliciter deinde proſtratus pedib⁹
eius ſemel. iterum et tercio cuꝫ mul
titudine populi preſēte rogaret nec
proficeret in rebellem. Conuerſus
autem ad populum dixit palaꝫ om
nibus Conteſtor vos quia qui ſp
nit nos. ſpernit et eū qui mittit nos
Rogate ergo dominum vt tale ſig
num oſtendat in obſtinatum homi
nem quo cunctis preſentibus pate
at eum hoſtiliter contra ſe in retēn
tione odij contra proximum hoc e/
giſſe. Nec mora. vbi vir ſanctus o/
rationem expleuit miſer ille euerſis
oculis ſemel iterum et tercio inter/
ram corruit ore qꝫ cruorem ſpumāſ
et ſaniem horroris maximum ſpec/
taculum et piaculum omnibus pre
buit Tunc flente populo reuerend⁹
vir fuſa prece proſtratum erexit qui
mox integerrime ſoſpitatus vbi an
te ſe inimicum vidit quaſi aliquid ro
gaturus cum lacrimis veniam pe/
tiuit. ruenſqꝫ in oſcula eius ad lacri
mas et laudem chriſti omnium cor
da commouit. ¶ Similiter et de
hoc eodem articulo quoddam me
morabile in germanie partibus cō
tigit Nobilis quidam fratrē vteri
nū a quodā valde plebeo ꝛ ignobi
li occiſum perdiderat. fugiente er/
go de patria occiſor cōtigit vt ille
nobilis ille cum multo comitatu pe
regre profectus impremeditate ſo
li in agro occurrēt occiſori. qui mox
extracto gladio vbi inimicum expe
ctāt i terrā ꝓſtrat⁹ occiſore clamauit

Miſerere mei nobiliſſime vir ꝑ illo qui tui miſertus et omniū mundū iſtum ſua morte redemit. Repente nobilis animus in lachrimis reſolutus illam quā extenderat manū retraxit. ſed cū hoc ignauie aſcribere/tur a ſuis ⁊ iterū manū extenderet in proſtratū. iterato reus ob remiſſionem peccatoꝝ eius veniā petēs ſecundo manū depoſuit Tertio increpatus a ſuis cū mortem certius intemptaēt et miſer ille ob euaſionē anguſtie quam omnis caro eſſet in extremo iudicio perpeſſura veniā precaret. reſpondit nobilis genere ſed nobilior mente Et ego inqt tibi proſus mortē fr̄is indulgeo Nec mora eadem die vt audiret miſſā eccleſiam introgreſſus vbi corā imagine crucifixi tertio flexit genua viſus eſt a quodā ſancto viro ad ſingulas genuflexiones illius nobilis crucifixus caput ſuū humiliter inclinare Seorſum ergo vir ſanct⁹ ille qui ſolus hoc viderat nobilem euocatum quis eſſet interrogat Et ille Miles inquit dicor in terra qua natus ſum Et rurſum ille Dicas inquit cariſſime nihil celes in quo cōfidis te magis diuinā miſericordiā meruiſſe Tunc miles. peccator inqt ſum et ſeculo dedit⁹ in nullo ꝓrſus niſi hodie forſitan veniam ꝓmerui. Et hoc dicens quid actū ſit retulit. Mox ille et quid vidiſſet exponens ad actū vite gratioris et meriti nobilem exhortat. Et digne quidē de viro nobili hoc audit. qꝛ phus dicit Vera ingenuitas nō recipit contumeliam Vnde tarentin⁹ ille nobiliſſimus diuitem intuens villicū male diſpenſantē rebus. Sumpſiſſem inquit de te ſupplitiū niſi tibi irat⁹ eſſē maluitqȝ impunitū relinquere qȝ ꝑ iram impiū punire Nihil eni tā preclarū tā magnificū quod nō desideret temperācie moderamē. Proinde quid phi ſentiāt ſuper eo ꝙ iniuria dimittenda ſit ꝓximis videam⁹ Dicit eni phus. Nunqȝ ſcelus ſcelere vindicādū eſt. qȝ impiū eſt meminiſſe quod oderis ledere quāto iniquius odiſſe ꝙ leſeris O qȝ magnarum virium eſt ledentem negligere. Res igitur magne clementie eſt indulgēdo corrigere peccata nō vindicādo Ridiculū eſt odio nocentis innocentiā perdere Sed reuera memoria fragilis eſt iniuriaꝝ tenax. ſi qs iraſcit et ab aliquo penas expetit a ſe exigit Magni animi eſt ꝓriū placidū eſſe trāquillūqȝ. et iniurias atqȝ offenſiones ſupreme deſpicere Si magnanim⁹ fueris nunqȝ tibi iniuriā fieri iudicabis. honeſtū eni genus vindicte ignoſcere. Propoſitū optimi viri et ingentis animi eſt tā diu ferre ingratū donec fecerit gratum. nec te ratio iſta decipiet ſuccūbūt vicia virtutib⁹ ſi illa ocito odiſſe parauerīs Diſcant ergo apes fidelium pro tempore loco et pſona aculeo pungere et nullum inteſtinū fraterni odij in cordibus retinere. vt ſic in mellis dulcore proficiant ⁊ fratrem caritatiue correctum emendatum oſtendant.

De non querendo gloriam propriam Ca.xviij

INter omnia genera animalium illud ſupra modum mirabile ꝙ apes comuné ſobolem habent et eis comunis eſt fruct⁹ Quid monache religioſe viuēs. q̄d predicator egregie de fructu multiplici ſingulariter gloriaris Et tuus fructus ſi congaudeo meus eſt. Et hoc vt Aug⁹. dicit caritas operat̄. Caritas eni teſte apoſtolo non eſt ambitioſa non querit que ſua ſunt. Rex dauid quē deus hominez ſc̄m cor ſuū inueniſſe teſtat̄ in multitudine populi quaſi ſub eo auctus creuerit gloriatus. cū populo ſuo tanta aīa aduerſione ꝑcuſſus eſt diuinit⁹. vt ſeptuaginta milia populi angelo cedēte corruerūt et ipe regni gloria deſtitutus ꝓprium filium fugerz et in maxima penuria tribus menſibus exularet. Si ergo regi dauid i multitudine populi nequaq̄z gloriari ꝑmiſſum eſt. quid eſt tibi paſtor prelate. quid tibi monache. quid tibi predicator eſt et glorie. cōmunez tibi ſobolem reputes. comunem tibi fructum cū alijs. Paulus ille excellentiſſim⁹ predicator olim in electis fidelibus reprehendit q̄d dicebant ego quidē ſum pauli. ego aūt apollo. ego vero cephe. et iuſte quia poſtea ſubinfert̄. Ignobilia mundi et contemptibilia elegit deus vt nō glorietur in cōſpectu eius omnis caro. Quare aūt ille glorioſiſſim⁹ nathanael. cui xp̄s vere ſup oīs apl̄os ꝛ diſcipulos ſuos teſtimoniū ꝑhibet dicens. Ecce vere iſrahelita in quo dolus nō eſt. ſicut petr⁹ et andreas q̄ vtiq̄z hoīes erāt ſine lr̄is ꝛ idiote apoſtolat⁹ nō accepit dignitatem. Hic aug⁹. inuē videt̄ ꝙ nathanael ſi idiota fuiſſet apoſtolus extitiſſet. Quid ergo predicator. q̄d doctor ꝑp̄ſi de mſ̄tis lr̄is gloriaris. Memor ſū loci tp̄is et pſōe ꝙ beatiſſime memorie frat̄ iordan⁹ mgr̄ ordinis p̄dicatoꝝ p̄dicator ſtrennu⁹ iuuenes vno tp̄e tā parue lr̄atuē ad ordinē recepit ꝑſuus. lx. vt plures eorū vix poſſēt vt audiui cū multa repetitōe ad matutinale officiū vnā legē lectionē. Sup quo vt d̄r a frib⁹ grauit̄ ad generale capitulū accuſat⁹ ſpū ſancto repletus dixit. Sinite iſtos ne ↄtēnatis vnū ex his puſillis dico vobis ꝙ multos ꝛ fere oēs predicatores videbitis glorioſos ꝛ ꝑ quos dn̄s ſup multo lucidiores et litteratiores in ſalutem operabitur Quod nos veridico ore dictū vſq̄z in hodiernū diem vidimus et videmus. Diſcant ergo melliflui fruct⁹ apes cū gaudio et ammiratione fidelem ſobolem comunem habere et non in fructu ſingulariter gloriari

De mutua et vera amicicia Ca.xix.

MIra amicicia apes fouētur ad inuicem. Et hoc iure cū chriſtus totius virtutis exemplūz nequaq̄z diſcipulos ſeruos ſed amicos vocare dignatus eſt. Eccleſiaſticus quoq̄z de amicicia eleganter inſinuans dicit. Ne obliuiſcaris amici tui in animo tuo et

nō immemor ſis illius in operibus
tuis. Fidelitatē amicicie omnes di
uine ſcripture commendant. ſed et phi
locūda nimis et pulcra de illa teſtā
tur Ait eni philoſophus Nulliꝰ bo
ni ſine amico vel ſocio iocunda eſt
poſſeſſio. Cum his conuerſare qui te
meliorem facturi ſunt. illos admitte
quos tu potes facere meliores. Ta
les igiẗ cōparabis amicos quibus
poſſis. et in aduerſis confidere et in
proſperis nō timere vt et hinc te in
aduerſis ſubleuent et inde te in pro
ſperis non ſupplantent Qualez ami
cum habere volueris talem te exhi
beas erga ipm Ita ſemper amicuz
habeas vt poſſe fieri inimicum pu
tes Ita credas amico ne ſit inimico
locus. Turpius nihil eſt ꝙ cum eo
bellum gerere cum quo familiariter
vixeris. Ego monſtrabo tibi ama/
torium ſine medicamēto ſine herba
ſine vllius veneficij carmine. Si vis
amari ama. Negociatio eſt nō ami
cicia que ad cōmodum accedit. nō
quicquid cōſecutura ſit ſpectat. de/
trahit amicicie maieſtatem ſuā qui
illam parat ad bonos caſus Si ali
quem amicum exiſtimas cui nō tan
tundem credis ꝙ tibi. vehementer
erras et non ſatis noſti vim vere a/
micicie. Omnia cum amico tuo deli
bera ſed de ipo prius. poſt amiciciā
credendū eſt. ante amiciciaz iudicā
dum eſt. Tu ita viue vt nihil illi cō,
mittas niſi quod committere etiaz ini
mico poſſis Diu cogita anteꝙ tibi
in amiciciam aliquis copulandꝰ ſit
Cum placuerit toto illū pectore ad
mitte taz audacter cum eo loquere
ꝙ tecum Utrunqꝫ viciū eſt ⁊ omni
bus credere et nulli Semper in ami
cicia fixus eſto Contra amicū nulli
credas niſi ꝙ ipe probaueris Ve/
ra amicicia nunꝙ fefellit ſed ſemꝑ
ſtabilis perſeuerat Si vero in ↄtra
rium actum eſt nunqꝫ vera fuit. De
duobus amicis vir philoſophie de
ditus iſta narrauit. Erat vt memi
ni parum ante noſtra tempora iuue
nis quidā ſagax ingenio diues val
de qui nuncios ſuos per diuerſas
mundi ꝑtes cauſa mercationis mit
tebat. qui vt venerūt quidā ex ipis
in partibus orientis reppererūt gē
tilem quendam in omnibus copijs
et rebus mūdi ſuper omnem modū
ditiſſimū liberalem in omnibus ⁊ fi
delem Quid plura? Nunciant illi ſe
habere talem dominū vadunt ⁊ re
deunt. munera ex parte domini ſui
gentili deferunt. referuntqꝫ maiora
iuueni xpiano Et vide tantuz amo
re ammirationeqꝫ ſuccendiẗ ꝙ pro
perat cum multo comitatu et mune
ribus in oriente videre gentilē quē
ille cum magna gloria et exultatiōe
ſuſceptum expertus eſt. honeſtū ho
minem. moribus ſagacem ingenio.
et pre omnibꝰ liberalem. ſecumqꝫ te
net illū non paruo tempoē nec par
uis expenſis Qui cū redire delibēa
ret ad patriam eum ad theſauros
incōparabiles introducit. ſed cū ali
quid ille accipere recuſaret oſtantiſ
ſime tandē oſtendit illi ſeptem puel
las virgines in cōclaui nobiliſſimas
genere et pulcherrimas in decore.

quas ſm ritū ſuū ducere ꝓponebat
tēpore oportuno. et dixit ei. Ex his
tibi vnā eligas in vxorem. Nec mo
ra. Juuenis ſuper modum animo
captus et oculis vnam elegit pre/
ſtantiorem moribus et decore. Cui
gentilis. Optionem inquit dedi tibi
et tu quidem mihi pre omnibus di/
lectiſſimaʒ elegiſti. et tu quidem ſa/
piens experieris quid dederim tibi
⁊ ego vt minus ſapiens propter te
quod dimiſeriʒ non cauſabor. Hec
dicens ſponſe tradidit ꝯdigna mu
nuſcula et eam tradidit xpiano. At
ille ad propria veniens ſponſaʒ ſuā
in magna gloria baptiſatam acce/
pit vxorem et mulierem mire virtu/
tis inuenit. Jpſe autem auctus glo/
ria et diuicijs in virum profecit ma/
ximū ciuitatis. Gentilis autem fre/
quēter recolens quid in dicta iuuē/
cula ꝑdidiſſet grauari cepit animo
vltra q̄ꝫ credi poteſt. et paulatim p̄
triſticia cōtabuit in eo ſpecies atqꝫ
ſenſus. De die autez in diem. de an
no in annū. de tempore in tempus
decreſcens rebus. cum nihil curaēt
de omnibus que haberet. tandē ad
extremaʒ miſeriam deueniens exul
de patria quaſi infatuatus pulſus
eſt ab amicis. Qui cum quid ageret
ignoraret incidit cordi eius amicū
viſitare debere pro quo iſta contu/
lerat nec poſſe credere euʒ futurum
immemorem et nunc tanti piaculi
ꝯtemptorem. Aggreſſus ergo iter
venit ad locū vbi illa manebat. pul
ſauit ad portam quendaʒ amici ſui
dixit quis eſſet. neglexit nūcius ver
bum non intromiſſus eſt. Quo in fa
cto gentilis ꝯtriſtatus eſt ad mor/
tem. Veſpere veniente ſuper vaſtū
eccleſie atrium ſe proiecit Jntempe
ſte ergo noctis ſilentio quidam inſi
diatus latrunculus tranſeunti. occi
dit eū. clamqꝫ diſceſſit. Mane autez
inuent⁹ eſt homo occiſus ⁊ iuxta gē
tilē ignot⁹ capit̄ et gurgatis nobili
bus et ꝑlo ciuitatis offert̄ capt⁹ ⁊
ſibi factū imponit̄. qui cū deſperati
one fact⁹. homicidiū nō negaret. il/
le quondaʒ amic⁹ eius ſtans diuti⁹
ſtupefact⁹. ꝯtemplat⁹ eſt hominē et
ꝯgnouit. ſtatiqꝫ ꝓſiliēs cū ille duce
retur ad mortē clamauit. Innocēs
iſte ē. ego ſū q̄ factū feci. Nec mora
dū cū maximo clamoē et meroē po
puli. ꝓcūberet decollād⁹ ille q̄ factū
fecerat. ꝓuidētia diuina verit⁹ tam
nobilē et innocentē hominē depire.
Jn mediū ꝓſiliēs exclamauit Inno
cētes ābo et ſm⁹ ⁊ſecūd⁹. Ego ſuʒ
ille neq̄ſſim⁹ qui homicidiū ꝑpetra
ui. Mox iudex et ꝓcēs ciuitatis mi/
rabilit̄ ſtupefacti ſiml' capiūt dictos
tres viros et factū diligēti⁹ ꝑſcrutā
tes cū veritatē ꝑ oia ꝯgnouiſſent.
innocētes abſoluūt et ipm reū pre
āmiratiōe piaculi dimittūt. xpian⁹
aūt ille obuijs manib⁹ ⁊ oculis ami
cū ſuſcepit. et vt breuit̄ dicā inuitat
ad fidē. ānuit ille. baptiſat⁹ eſt. acce
pit vxorē nobilē ꝯſobrinā amici. et
eo cogēte. dimidia cū illo bona par
tit⁹ eſt q̄ habebat. Opes ergo fideli
um xpiana et debita amicicia ad in
uicē foueāt̄. ſtudeātqꝫ dn̄e gr̄e de/
diti ex^m ſaltē gētilis homis imitari

De bono hoſpitalitatis. Ca.xx.

SUnt apes hoſpitalitatis
virtuti dedite Apes eni ex/
traneas dūmodo bone et
mitis nature ſint ſecū rcipiūt Quid
miri Per hanc eni et Loth euaſit in
cendiū Et abraham receptis et re/
fectis angelis meruit benedici Et a
poſtolus. Hoſpitales inquit inuicē
ſine ſimulatione Et bene addidit. ſi
ne ſimulatione q2 maxime iſto tpe
in pluribꝰ videmꝰ hoſpicia ſimulata
vt hoc faciant hoies aut ꝓpter ve/
recūdiā honeſtatis aut ꝓpter fauo
rē ꝛ gloꝛiā ſecularē. pauci vero ſim
pliciter ꝓpter deū. Et vere credo q̄
modo indigentibꝰ hoſpiciū exhibe
ret ei etiā dn̄s refunderet in p̄nti. et
de hoc digna fratris predicatoꝛis
relatione manifeſtū miraculū enar/
rabo Fuit in roma vir pius et bo
nus qui indifferenter homines reli/
gioſos et pauperes ad hoſpiciū ſui
tabat. ꝯtigit aūt eū ꝯfectū ſenio at/
tenuari vel apoꝛiari rebꝰ tpalibus
et anguſtiabat̄ plus ꝙ ſolitā hoſpi
talitatē exercē nō poſſet q̄3 ad vſus
ſuos. ſufficientiā nō habere Cumq3
vna noctiū anxius ꝓ talibꝰ iaceret
in lecto ſemiuigilās audiuit vocē di
centē ſibi. Vidi caritatē tuā quā in
exhibenda hoſpitalitate multo tpe
infatigabilit̄ habuiſti. et ꝑ hanc ad
vitā deueniſti pauperē Volo ergo
nō ſolū in futuro remunerare te. ve
rū etiā in p̄nti Loquere illi diuiti. et
de vinea tua que melioꝛ ē cū vinea
illius cambiū facies Ipſe aūt liben
ter annuet verbis tuis. Habita er/
go illius vinea in medio illius acer/
bum fodiens in ꝓfundu3 et ſub eo
reperies quod rationis copijs ē in
viſum. Ad hanc igitur vocem cum
nō homo ꝓtinus obediret. ſecūdo
quoq3 et tertio idem quod vox di
uina pꝛimo pꝛecepit Tūc homo ad
diuite3 veniens obtulit concambiū
vinearu3 Cui diues. Libenter inq̄t
ꝛ quo melioꝛ tua vinea mea tibi ſol
ua3. Cui pauper nolo ait. ſed equo
valoꝛe ꝯcambium fiat. et factum eſt
ſic. Mox pauper ꝯmunicato ſecrete
ꝯſilio filio quem habebat et duabꝰ
pariter filiabus ad aceruū cum eis
ſupꝛadictū accedit in vinea3 et inci
piunt fodere cum ſpe magna Cūq3
diu fodiſſet nec adhuc effectus ſui ſi
gnum aliquod inueniſſent. ceperūt
patri ſuo filius cum ſoroꝛibus inſul
tare. Quibus pater. Nullo ait mo
do poſſum credē ꝙ fruſtraboꝛ acer
uo Pater igit̄ cu3 filijs viriliter inſi
ſtentes tandē in ꝓfundū inter ingē
tes lapides vas marmoꝛeu3 plenū
aqua. et in oꝛe ipſius vaſis ollam vi
tream plenā balſamo. et in oꝛeficio
olle vas partiu3 fictile. et in eo tres
lapides pꝛecioſos. ſmaragdum. ſa
phirum et carbunculum quātitatis
non modice reꝑperērūt Nihil ergo
aquam in vaſe marmoꝛeo reputan
tes eā effuderūt. que vt mox ē effu
ſa inſtrumēta erea in quibꝰ labora
uerant ꝓfuſione ꝯtingens caloꝛem
eris in pulcerrimi auri ſpeciē cōmu
tauit. Erat enim aqua ex ſanguine
et carnibus baſiliſci in modū aque

rosacce ꝑ eleuationē facta que ſolet
ab alchamiſtis aurum fieri ſophiſti
catum.ſed hac aqua deus noluit di
cti viri innocentiā maculari et ideo
effuſa diſparuit. Balſamo vero cuꝫ
dictus homo debilitatus viſu vſus
fuiſſꝫ neſcius quaſi omuni oleo per
dies aliquot.recuperauit integerri/
me viſum et poſt cognito per preſ/
biterum ſuū ꝙ eſſet balſamum ven/
didit illud ineſtimabili precio ⁊ pro
lapidibus quos inuenerat precioſiſ
pecunias copioſiſſimas et multas
accepit. Factuſqꝫ diues et inclitus
glorificauit deum et poſt ſe filios ⁊
nepotes ſuos in multis copijs dere
liquit. Studeant ergo apes fideliū
hoſpitalitatis gratia pauperes et
peregrinos ⁊ maxime probatos vi
ta ſecum recipere et neceſſaria mini
ſtrare

¶De auaricia cauenda Ca.xxi.

Cum plura animaliuꝫ gene
ra cupida ſint ⁊ auara.apū
genus nullis auaricie ſpur/
cicijs ſcatet.ſed ſuper beneficiū gra
tulatᷣ. Et digne quidē qꝛ auaro ſm
verbū ſapientis nihil eſt ſceleſtius.
et hic ſuppleas xp̄iano. Eſt enim ſm
apoſtolū auaritia idoloꝝ ſeruitus
quod ē peccatū maximū et xp̄ianis
finib' ꝯpulſandū. Hāc auaritiam ⁊
ph̄i deteſtanᷣ.dicit eni ſeneca in ꝓ/
uerbijs. In nullo auar' bon' eſt. in
ſe peſſim'. Cupiditatē effugere.reg/
nū eſt vincere. Negādi cauſa auaro
nunqꝫ deeſt. Pecunia ſi vti ſcias eſt
ancilla.ſi neſcis dn̄a. Pecunia nō ſa
ciat auarū ſed irritat. Quid hac re

ſtulti' reputam'? Nihil ſatis eſt mo
rituris.qꝫdiu ſatis nihil tibi fuerit.
ipſe alijs ſatis nō eris. Reſiſtendū ē
occupationib' cupiditatū nec expli
cande ſed ſubmouēde ſūt.ſi ſemel in
trauerit locū ſuū alias inſtituet ꝑn/
cipijs illoꝝ obſtem'.melius nō inci/
pientqꝫ deſinēt.nos ceca cupiditas
in nocitura nō ſaciatura precipitat
quib' ſi inq̇t ſatis eſſe fuiſſet qui nō
cogitam' qꝫ iocundū ſit nihil habē
qꝫ magnificū plenuꝫ nec ex fortuna
pendere. Diſcedāt aliqn̄ iſta inſidio
ſa bona et ſperātib' meliora ſiquid
in illis eſſꝫ ſolidi aliqn̄ impleret nūc
haurientiū ſitim.ꝯcitāt nō extinguūt
¶Cū dyogeni a capite de nocte fur
ſacculū cū numis trahere conaretᷣ.
et ille ſentiret. Trahe inq̇t infelix vt
facias vtrūqꝫ dormire.doceris er
go mobilia eſſe que dedit caſus. et
maiore curſu fugē qꝫ venire nec his
portionib' quib' ad ſūmaꝫ ꝑuentū
eſt retroire. ſed ſepe inter fortunam
maximā et vltimā nihil penit' inter/
eſſe. ¶Unde ꝯtigit vt didici fratre
minore referente in porta frōtis ec/
cleſie cathedralis in gallia ymago
vſurarij ſculpta deſuꝑ de lapide q̄ſi
cū ſacculo pecunie euidētius ꝑmine
ret.vt aūt quidā maxim' ⁊ ditiſſim'
vſurarius ciuitatis eccleſiaꝫ debuit
intrare ꝑ portā. imago vſurarij de/
ſuꝑ cadens.caput intrare conantis
illiſit et repente contritus turpiter
expirauit. ¶Uidi et ego ipſe in bra
bancie partibus vſurarium nequā
valde qui multos nobiles et poten
tes exheredauerat et ipoſ pauꝑes

ſpoliauerat ſupra modū. Hic freq̄n
ter occurrēs religioſis. rogabat q̄ſi
cū lachrimis pro ſe orari. ſed in nul
lo ſe penitus correxit. Cūq̄z ſuper h
eū frequētius arguiſſez. nec tñ in ali
quo ꝑfeciſſez. accidit vt repentina
infirmitate correptus ad exitū pro
pinquaret. Et ecce ſubito duo ingē
tes tenebraꝝ canes lectuz iacentis
circuitibꝰ ambiebant. Ipſe vero pro
tracta lingua ꝓpe ad longitudinem
pedis dehiſcens horribiliter expira
uit. Uos igit̃ apes fideliū exhorreſ
cite que audiſtis. nolite auaricie ſor
dibus inquinari. ſed ſicut a deo bñ
ficiū hilariter accepiſtis. ita hilarit̃
nō habētibꝰ ꝯcedatis

¶ De laude et ꝯmendatione virtu
tis. Ca. xxij.

[I]N apibus quaſi habitualit̃
totius virtutis inſigne repe
ries. que in aliꞇs animalibꝰ
ſingillatim ſparſa vident̃ in iſtis na
tura mater ꝓpenſiori beneficio con
gregauit. Ex his illa quidem ſi fas
eſt dicere felix xp̄i mat̃ maria ſignifi
cat̃. cui veraciter et elegāter ſapiēs
dicit. Multe filie ꝯgregauerunt diui
tias tu ſupergreſſa es vniuerſas.
Hāc et tu fidelis anima pro captu
tuo ſtudeas imitari. Si vere cona
ris nō fruſtraberis in longinquum.
Quante aūt quales ꝛ que virtutes
ſint. omnis ſacra ſcriptura teſtatur
Sed et has ꝑ diuerſa capitula ſup̄
dicta ſcripſimꝰ. Dit eni pħoꝝ maxiꝰ
Augꝰ. Iniciū virtutis eſt imo maxi
ma virtus amar̃ virtutē. Et ſeneca
in ꝓuerbiꞇs. Scias cū multis virtu
tibus abundare qui alienas amat.
Uirtutem verā intelligo animoſā
excelſaz quā incitat quicq̄d infeſtat
Nō dat natura virtutē. ars eſt bo
nū fieri. Si pōt virtus efficere ne ali
quis miſer ſit facilius efficiet vt bo
nus ſit. Minus eni interuallū a bo
no ad beatiſſimū reſtat. q̄z a miſero
ad beatum. Omniū honeſtarū rerū
ſemina animi gerunt que ammoni
tione excitant̃. nō aliter q̄z ſcintilla
flatu leui adiuta ignez ſuū explicat
Erigit̃ eni virtus cū tacta eſt et im
pulſa virtus et aliorum ſcientia eſt
et ſui. diſcenduz eſt de ip̄a vt ip̄a di
ſcat̃. Non ꝯtingit tranquillitas. niſi
immutabile quid cuiuſcunq̄z adipiſ
caris et hoc eſt deus. ex animo illuz
nō quia neceſſe eſt ſequor. vnde ho
minis bonū ip̄a virtus eſt que inter
hanc fortunā ꝛ illam id eſt inter ad
uerſa et ꝓſpera ſuperba incedit cuz
magno vtriuſq̄z ꝯtemptu. Neminē
eſtimamꝰ eo ꝙ eſt. ſed adiꞇcimus illi
et a quibus ornatus eſt. Atq̄z cum
voles veram hominis eſtimationē
inire ꝛ ſcire qualis quantuſq̄z ſit nu
dum inſpice. Ponat patrimonium.
ponat honores et alia fortune men
dacia corpus ip̄m exuat. Animū in
tuere qualis quantus ſit. alieno an
ſuo magnus. Corpus multis eget
vt valeat. animus ex ſe creſcit ſeip̄z
alit. ſe exēcet. Quid tibi opus eſt vt
ſis bonus? Uelle. Tunc te ſcito in
omni virtute perfectum cum eo per
ueneris vt nihil deum roges niſi qđ
rogare palam poſſis. Sic ergo cuz
hominibus viue tanq̄z deꝰ videat.

Sic loquere cū deo tanq̄ȝ homies
audiant Nullo honeſtamento eget
virtus. Ip̄a ſui magnum decus eſt
virtuti retroire nō licet. quicq̄d inti
git in ſui ſimilitudinē adducit. quic/
quid tractat id amabile ꝯſpicuū mi
rabile facit Omnis virtus in modo
eſt. Modus certa menſura. virtuteȝ
materia nō intrat nec peioreȝ facit.
dura nec facilis nec melior eſt hila/
ris aut leta. Queādmodū minora
lumia claritas ſolis obſcurat ſic do
lores moleſtias iniurias virtus ma
gnitudine ſua elidit et opꝑimit. nec
magis vllaȝ portionē habent incō
moda cū in virtutē inciderunt q̄ȝ in
mari nimbus. Virtus non pōt ma
ior fieri. vnius ſtature eſt. Catho. q̄
die repulſus eſt luſit. qua nocte occi
dēdus legit. eodē loco habuit gra/
tulari et vita excedere. Magnus et
virtuoſus animꝰ deo pareat ⁊ quo
cūq̄ȝ fortuna impulerit ſine cuncta/
tione patiať. Nō mirū eſt in trāquil
litate nō ꝯcuti. Illud mirare ibi ex/
tolli aliquē vbi omnes deꝑmerenť.
ibi ſtare vbi omnes iacerent. Sapi
enti nichil hoꝝ diſplicet que ferēda
ſunt. nā quicq̄d in hominē cadē po/
teſt in ſe cecidiſſe nō queriť Sapiēs
nihil ſe minoris vite cōqueriť q̄ȝ ꝓ
virtutes, eius ſpacio breuiore clau/
dūť. Perfecta virtus eſt equalitas
et tenor vite ꝑ omnia ꝯſonans ſibi
Vbiq̄ȝ idem eris ⁊ prout reꝝ vari
etas exigit. ita te acōmodes tēpori
nec te in aliquibꝰ mutes ſed potius
aptes. ſicut manus que eadē eſt et
cū in palmā extendiť et cū in pugil/
lū ꝯſtringiť. De dubijs nō diffinc/
as ſed ſuſpenſā tene ſententiā Que
poſſunt cōtingere animo tuo cūcta
ꝑpone. nihil tibi ſubitū ſed totū an̄
ꝯſpicies. Cogitatiōes vagas et in/
utiles et quaſi ſomno ſimiles nō re/
cipies Cogitatio tua ſtabilis ⁊ cer
ta ſit. ſiue deliberet. ſiue querat. ſiue
ꝯtempleť. nō recedat a vero. Non
extollas quēq̄ȝ nec deijcias. Mobi/
lis eſto nō leuis. Conſtans nō perti
nax. paucis familiaris. omnibꝰ equꝰ
Omnes tibi pares facies ſi inferio/
res ſupbiendo nō ꝯtemnas. ſuperi/
ores recte viuendo nō metuas. cun
ctis eſto benignus. nemini blandus
ſeuerior eſto iudicio q̄ȝ ſermone. vi/
ta q̄ȝ vultu. rari ſermones q̄ȝ ip̄e. ſȝ
et loquentē patieris ſeuerꝰ ac ſerenꝰ
hilaris nō aſpnans. Que noſti ſine
arrogātia imperticſ. que neſcis ſine
occultatiōe ignorātie tibi poſtules
impertiri Velis omnibꝰ ꝓdeſſe nul
li nocere. Mēſura magnanimitatis
eſt nec timidū eſſe hominē nec auda
cem. Nulli precluſi virtꝰ eſt. omnibꝰ
patet. omēs admittit. om̄es inuitat
ingenuos libertinos ſeruos reges
et exules. nō eligit dominiū nec ſen/
ſū ſȝ nudo hoie ꝯtēta eſt. Corpora
obnoxia ſūt et aſcꝑta dn̄is. Mēs q̄/
deȝ ſui iuris q̄ adeo eſt vagavt nec
ab hoc quidē carcē cui incluſa ē te/
neri queat quo minꝰ ip̄etu ſuo vta
tur et ingētia agat et in infinitū co/
mes exeat. Tutū iter eſt. iocundum
iter eſt ad qđ natura te inſtituit. de
dit tibi illa que ſi nō deſerueris par
deo ꝯſurges. Subſilire eni in celum

ex angelis.liꝫ nec ad hec efficacius vehiculū q̄ꝫ virt⁹ eſt.Poſtremo qui dem exempluꝫ virtutis omnimode poſuiſſem ſi nō defectum v̄tutis in omni homie repperiſſem.Nemo eni bon⁹ niſi ſolus de⁹. ¶ Scio tñ pſo naꝫ in brabancie partiu⁹ adhuc in carne viuentē.quā et ꝯuerſatione ⁊ vita ānis triginta familiariſſime no ui. de qua qui cū illa annis ſexagin ta fuerunt fideliſſime teſtati ſunt ꝙ nūq̄ꝫ in factis eius aut dictis aliq̄d aduerterūt quod ſaltē veniale pec catū iudicari ab vllo poſſet homie Mores inceſſus et verba tam com poſita tam ſincera tam angelica ſūt vt modus eius vite ſuper homines credi poſſet.vultus eius tante maie ſtatis et glorie vel gracie apparuit. vt omniū in ſe ꝯtuentiū vultus pre nimio ſtupore et ammiratione con uertat.Satagant ergo apes fideli um ſm datam ſibi gratiā habitua liter inſigniti.Quod eni ſine habitu multimodi exꝛ̄cicij ingenijs noſtris adheſerit ſicut artes diuerſe ſūt. vel cordis intimis et virtutes.facilima diſſimulatōne abolebit obliuio.qđ vero habitudialiter eſt infixū ꝑma net inconcuſſum.

¶ De ratione reddenda in omiſſis officijs. Ca.xxiij

Sunt et inter apes diuerſa quidem officia. alie ſtruunt alie poliūt. alie ſuggerunt. alie diſtribuūt ex eo qđ alatum eſt. Hic nōre potes diuerſa officia clau ſtralium.Ad litteraꝫ ſtruere dicunt̄ qui monaſticis inſtitutis ꝓuident ī ſtructuris vt prepoſiti.Polire vero dicunt̄ qui eccleſiaſticis operib⁹ pre ſunt vt ſacriſte.Suggerere vero di cim⁹ illoꝝ quoꝝ ꝯſilio regit̄ mona ſteriū vt ſūt maiores ſeniores atq̄ꝫ prudētes.Diſtribuūt aūt cellerario rū eſt q̄ cibū alijs tribuūt in tempe oportuno. Hoꝝ officia in regl̄a be ati Aug⁹ et in regula beati bñdicti ſingulariter diſtinguūtur et ex eoꝝ traditionib⁹ etiā inter canonicos ſe culares eorūdeꝫ officioꝝ noīa ſor tiunt̄. His ꝯpetit q̄ſi ſummo iudici deo ratioē de ſuis officijs redditu ris ita dño deſeruiē vt inter bonos et fideles ſeruos euge mereant̄ au dire ⁊ intrātes dñi gaudiū ſup om nia bona illius ꝯſtitui mereant̄.

¶ De diuerſitate et certamine vir tutum. Ca.xxiiij.

Videres omnes certare de munere.luciđiſſime veꝝ eſt Munus apud fideles opus eſſe virtutis . Sicut aūt nō oīm eſt virtus ita nō omnis virtus eſt om niuꝫ.Nemo eſt bonus niſi ſolus de us.et dicit̄ bonitas eſſentialis que ſoli ꝯpetit deo.nō accidentalis. Si cut eni om̄is creatura ex nihilo fc̄a eſt.ita teſte beato Aug⁹.ad nihiluꝫ tendit ſi ſibimet relinquat̄.et nō ꝓ uidentia diuina in ſuo mobili tene atur.nō ergo omnis virtus eſt om nium quia ſolius dei eſt. Certes er go fidelis anima de munere virtu tis alicuius et ſi non de virtute om nimoda.Certes deo tuo offerre ali quid quod in conſpectu eius grati ficet̄ oblatū.alij auꝫ in ꝑſo dei.alij

argentū.alij gemmas.alij purpurā
alij coccū bis tinctum. atqꝫ alij alia
offerebant. Mecū bene agit̄ ſi pilos
capraꝝ aut minutū cū vidua in ga
ſophilaciū dn̄i poſuero. Primo cor
neliū.poſtea romā obtulit petrus
Maria magdalena precioſū vnguē
tum.paulus fere totū mundū.apo/
ſtoli ceteri ſingulas regiones.vtpo
te Andreas achadiā. Jacobus ma
ior hiſpaniā. Johānes aſyaz. Tho
mas indiam. Jacobus minor iude
am. Philippus perſidez Bartholo
meus indiā minorē. Matheus ethy
opiam. Simon ⁊ thadeus meſopo
tamiā. Mathias paleſtinam. Marti
res generaliter ſanguinē. Confeſſo
res linguā. Virgines ſanctimoniā.
Nec defuit ſanctoꝝ aliquis qui nō
de ꝓprio certaret munere.ne in con
ſpectu ſūmi vacuus appareret. Sed
et noſtrū quilibet certare de mune/
re geſtiat ne lampade vacua cū fa/
tuis virginib⁹ excludat̄. Palmes q̄
dem cuꝫ lignis et folijs grauid⁹ cul
tui q̄ſi filo tenuiſſimo in ſtipite pen/
det vt vix poſſet auelli. Quantula/
cunqꝫ virtus ſit compage caritatis
te tenebit in xp̄o dūmodo omnino
non cadas. virtute eni nemo male
vtitur. Nullum diez penitus preter
mittas. nulla te ſolicitudo. nul⁹ la/
bor excuſet q̄n boni aliquid operis
facias. Et vide cauſam. In libro de
natura rerū Plinius autor eſt q̄ di
cit.ꝙ gallina a ſerpente nō pōt infi
ci ea die qua ouū ediderit. Quid in
ouo in quo ſpes eſt pulli niſi fruct⁹
boni operis ꝑ quē ſpes vite perpe/

tue deſignat̄? Quale aūt debeat eſ/
ſe opus.illud ꝓpheta Iſaias oſten/
dit dicens. Frange eſurienti panez
tuū.egenos vagoſqꝫ induc in do/
mū tuā. Cū videris nudū operi eū
et carnē tuā ne deſpexeris. Quattu
or ponit hic.dare panē eſurienti.ho
ſpitē ſuſcipe. nudū veſtire. nō deſpi
cere ꝓximū ſ; fouere. de his quatu
or exempla ponemus. De p̄mo ꝙ
ſubueniendū eſt pauperi. Noſtro tē
pore anno ab incarnatiōe dn̄i. Mcc
xxij. Quidā abbas wilhelm⁹ noie
monaſterio vilarienſi in brabancie
ꝑtib⁹ fuit q̄ in paupes larg⁹ valde
et pius tali occaſione miraculi exſti
tit ſicut fr̄i waltero quondā priori
fratꝝ p̄dicatoꝝ in treueri a quo et
ip̄e accepi idē abbas ſecretius enar
rauit. Curia erat cenobio vilarienſi
in locenſi vel laucēſi comitatu ſalba
die q̄ heyr dicit̄ attinet in qua bos
ꝯuerſis frib⁹ fuit elegās forma pin
guedine et virtute de cui⁹ carnibus
paupcula pregnans ꝯmedē irreme
diabili deſiderio cōcupiuit. Flebat
aūt quotidie ⁊ q̄ſi cū vite ꝑiculo tor
quebat̄. dabant̄ illi bouine carnes
pulcerrime. ſ; ad reſtringendū eius
ꝯcupiſcentiā nō valebāt. Veniente
ergo abbate wilhelmo ad curiam
et narrante ꝯuerſo.fratre ꝑiculum
mulieris.reſpōdit abbas. Melius ē
occidi bouez q̄ꝫ hominē.ſ; ſecrete h
facias et cōple deſideriū mulieris.
induxit ergo frater ꝯuerſus bouez
veſpere ſecretius in conclaui et occi
ſum excoriatumqꝫ membratim diui
ſit et repoſuit. Particulā vero quā

mulier ɔcupierat in boue mox trã/
miſit. qua ɔmeſta mulier ex toto cõ
ualuit. Mira res horrendum ſpecta
culum. Mane facto cũ frater cõuer/
ſus famulos ſuos ad aratrũ ſeque
retur vidit bouem occiſum arantez
in aratro ⁊ extra q̃z credi poteſt ter
ribiliter ſtupefactus recurrit ad do
mũ intrat thalamũ requirit carnes
repoſitas nihil de boue prorſus in/
uenit nec carnes nec pellem nec ſal/
tem ſanguinẽ quem effudit. Huius
rei tres fratres cõuerſi in domo te
ſtes ydonei pro veritate fuerunt. Sz
ipſe carnifex vir fidelis et bonꝰ nec/
non ſuper omẽs ipſa mulier que in
ſola bouis occiſi carne cõualuit co
meſta et non in alijs potuit quia in
eis quodã occulto ſed tamen natu
rali inſtinctu cum violenta deſiderij
virtute decreuit. Familiam autem
curie res penitus latuit. quia eaz di
uulgari abbas ſtricte prohibuit.
Apud ipſum abbatem res adeo va
luit vt ſicut ipẽ dicebat qui ante na
turaliter parcus fuit largus ſuper
omnes abbates ordinis et pius in
pauperes extitit. Hic poſtmodũ in
clareuallenſi monaſterio abbas ele
ctus et tranſlatus cum multis val/
de archiepiſcopis epiſcopis abba/
tibus et prelatis ad generale conſi
lium rome a domino papa grego/
rio nono vocatus. a frederico impe
ratore in lumbardie partibus cap/
tus eſt. Et poſt trienniũ ab ipſo im
peratore ꝓ vite meritis ſpecialiter
eſt dimiſſus et poſt pauca rebꝰ hu/
manis eſt exemptꝰ. Hũc ſpecialiſſi/

me deditũ lacrimis vidimꝰ vt illi di
xerunt qui hoiez ſecretius ɔgnoue/
rũt in tantũ diuine ɔtemplationis
aſſiduitate vacabat vt ei dñs m̃lta
in viſione mõſtraret de quibꝰ non/
nulla ſcripta vidimꝰ et ꝓbata. Sz
hinc potius ſpecialiter videamꝰ de
eo ꝙ panis eſt dandus pauperi. et
ꝙ in exempluz huiꝰ rei anno ab in/
carnatione dñi Milleſimocenteſimo
nonageſimoq̃nto multa ꝑ gallias
et theutonie partes miracula ɔtige
rũt. Ex quibꝰ vnũ referã qd̃ cuidã
matrone in brabancie partibꝰ cõti/
git quã optime noui. Erat in illo
t̃pe cirra montes alpiũ et anglicuz
maẽ fames ꝑualida ita ꝙ ɔmunis
multitudo populi ꝑmaxima more/
ret̃. tunc illa quaz diximꝰ matrona
genere clara et opibꝰ. egenis cepit
ſine pondere menſura et numero li
beraliter erogare. qd̃ cernẽs vir eiꝰ
miles artauit eã et ei farine menſu/
rã certã per ſingulas ebdomadas
dari fecit. Quã vbi die quadã totã
expẽderat. inſtãte paupe ⁊ petente
pre cepit ancille dña vt diligenẽ ſco
pata ciſta in qua farina fuerat r̃po
ſita paupi ſiq̃d inueniret afferret. et
fecit ancilla vt iuſſit dña. poſt hunc
venit et alter q̃ ſe nihil ɔmediſſe in/
fra biduum deplorabat. quod vbi
audiuit dña fleuit et iterato iubet
ancille ſcopare ciſtaz et pauperi al/
quid impartiri. iurat ancilla nichil
penitus in ciſta remanſiſſe. Sed in/
ſtante domina cum lachrimis vt at
temptaret. currẽs impaciẽtius et ci
ſtaz aperiens plenam florentiſſima

ſimila mox inuenit. Ad cui⁹ intuitū ancilla clamans horrifice cecidit in extaſi reſupina Clamore audito occurrit dña occurrit dñs occurrūt famuli. et viſo miraculo in cōmune dñm benedicūt Mox vir ipſe orreū letus aperiens omnib⁹ ex illa die cō uenietib⁹ dedit Nec defuit annona ciſtarcijs donec ſupueniente augu ſto ꝓpiciaret dñs populo quem af flixit Dixit aūt mihi dict⁹ miles ma rit⁹ dñe ꝙ niſi fuiſſet miraculum ne quaq̄ꝫ ſibi tria vel q̄nq̄ꝫ orrea ſuffe ciſſent. ſed et ipſa venerabilis et no bilis femina ſicut ꝯfeſſori ſuo michi ſincero amico et cū gaudio mentis dixit ꝙ et nocte et die ſeptē horis q̄ canonice nuncupant̄ auis mire pul critudinis et decoris eā dulciſſimis et ineffabilibus vocib⁹ annis ante mortē plurimis ꝯſolaret̄. elanguit eni multo tp̄e lecto iacens Cūq̄ꝫ q̄ſi uiſſem ab ea cui⁹ auis vocē imitari illa volucris videret̄ Nihil ait i ter renis eſt quod illi⁹ poſſet vocib⁹ cō parari Nec ſolis aurib⁹ delector in illis. verūetiā ad cor interius tranſ fuudit̄ modulamē et ex eo ſpiritus meus ad delicias eternales deſide rantius excitat̄ Hinc eidē beatiſſi me mulie̅ri vt mihi ipſa cū lachrimis reuelauit. temptatiōe quadam. xvi. annis quaſi quotidie laborāti. in vi gilia ſolennitatis ſue beat⁹ martin⁹ in eccleſia orāti apparuit. qui quaſi viueret pontificaliter infulat⁹ alta ria ſingula cū thuribulo circūiuit. indeq̄ꝫ ad eam veniens ab illa tem ptatōne diutina liberauit Quid mi ri. Omne aial diligit ſibi ſimile Mar tin⁹ adhuc cathecumi⁹ xp̄m in pau pere veſte ꝯtexit. Iſtā aūt nunq̄ꝫ le tā vidim⁹ nunq̄ꝫ ridentē niſi cū ma nus liberas ad egenos extendere potuiſſet Et vere bñ et digne. quia hominē cui deus cor bñficū tribuit et elemoſinis dādis hilarit̄ delecta ri. nihil in terrenis credo dulci⁹ expe riri Si vero taliū q̄s non ſufficeret dare quod voluit. vt frequēter ⁊ ſe pe viſum eſt. eidem benignitas dñi quod nō habuit miniſtrabat. vnde mihi ipſi res mira ſatis ꝯtigit quā ⁊ ſi factā regere voluiſſem non potui eo ꝙ multis innotuit. Menſe augu ſto familia circa menſem inſtantius occupata. facto mane prādio inter me et dyaconū qui mecū religioſe degebat. rete ſumpſimus et vt tem pus deducerem⁹ ad piſcinā late dif fuſam acceſſim⁹ ad piſcandum. Re miſſo ergo dyacono in cuſtodiam dom⁹. intraui ſolus nauiculā piſca turus Multo ergo merſu capere ali quid longa die fruſtra ſum conat⁹. Et circa occaſū ſolis cū exire tem/ ptarē. ecce predict⁹ dyacon⁹ cū tri b⁹ frīb⁹ minorib⁹ hoſpicio receptis veniebat. Quos vt vidi gauiſus ſū et omiſſa ſalutatiōe p̄ gaudio dixi. Per totū diē laborās nihil prēdidi in verbo aūt veſtro laxabo rete. Et accepta corda qua vn⁹ cinct⁹ erat. retis funiculo alligaui. prima ergo vice iactato reti in terrā. traxi octo ginta piſces talis q̄litatis ſaporis et eſus. qualis nunq̄ꝫ an̄ vel poſt in eadē piſcina vel alia eiuſdem ſpecici

viderim vel guſtaui. Leti ergo in fa
cto mirabili domum perreximus. ce
nauimus. reuẽſa familia quotquot
erant in domo ſaciati ſunt. miſſiſq3
partibus his qui non ſibi prepara/
uerant. gratias domino retulimus
largitori ¶ Narrauerunt mihi fra/
tres ordinis predicatorum in traie
cto ꝙ prior eorum frater guiardus
vel guinardus quem ipſe cognoui
domũ hoſpicium poſt prandiuz in/
troiuit dicens. Uade inquit cellera
rie et affer fratribus et mihi cyphũ
vini ſi potes. Et ille vere inqͭt tres
dies ſunt ꝙ eleuato dolio vinuz to
taliter eſt extractũ. Quid plura; Ju
bẽte priore redit ad dolium cellera
rius repletum inuenit. et vltra ſpem
fratribus diu poſtea ad augmentũ
miraculi miniſtrauit. ¶ Nec ab re vi
di quendã iordanuz virum in reb᷒
tenuem ſed elemoſinis dedituz ſup
vires. Anno autẽ ab incarnatione
dñi. Mccxxxi. ſup renum et moſellaz
in theutonia vinoruz cariſtia habe
bat. et accidit ꝙ duo fratres ordis
predicatoꝝ ad dicti viri hoſpicium
declinarent. quib᷒ hilariter introdu
ctis filium cũ lagũcula pro vino mi
ſit. quo reuerſo dixit filio mater. de
fectuz cordis frequẽter in mane pa
tior. tu aũt mihi nocte hac hauſtuz
vini reſerues de laguncula. quia ni/
mis tarde ſolet pater tuus añ pran
dium vinũ demandare. His dictis
omnes conſederũt ad menſam qui
erant in domo. Ebibito autem fere
de lagũcula vino. filius in aure pa
tris matris verba ſuſurrat. Que ille
quaſi cũ indignatione diſſimulans
lagunculã in magna quantitate cũ
hoſpitibus exhauſit. Mane ergo il/
lis recedentib᷒ et eos hoſpite dedu
cente. cepit mulier ſm ꝯſuetum mo/
dum cordis defectũ pati. et vocato
filio queſiuit ſi aliquid eſſz in va cu
lo. et ille inquit nihil. Cui anxia ma/
ter. verſa inquit vt intincta bucella
panis. cordis mei debilitas releuet.
Acceſſit puer leuauit vaſculum inue
nit plenũ. Quod vt vidit mulier ex
clamãs cecidit et fere pre amore de
fecit. Currens autem filius poſt pa
trem et fratres quid factum ſit reci
tat. quibus in laudem chriſti cuz la
chrimis reſolutis. orat hoſpes redi
re fratres benedictionẽ recipe quã
dedit omnipotens. negãt illi. ꝯmen
dant illũ deo ⁊ cũ bñdictione remit
tunt ad ꝓpria gratulantẽ. Poſt mł/
tos vero annos cũ hoc a fratrib᷒
treuerenſib᷒ audiuiſſem et ꝑ deſcen
ſũ moſelle fluminis domui dicti viri
in nauigio ꝓximaſſem. exiui nauez
et iui pedes ibi vidẽ virũ vxorẽ illi᷒
et filiũ. et redĳ edificat᷒ nõ modicũ
in modo et verbis ei᷒. Erat ei tot᷒ ex
tra modũ vite verboꝝ ⁊ geſtuũ habi
tatoꝝ illi᷒ terre. q̃ in vinetis mõtiuz
⁊ deſertis. agreſtes morib᷒ ꝯuerſãt.
Ad ſcõm q̃z articulũ ꝙ egeni ſũt ho
ſpicĳs inducẽdi. venẽabili Ade de
belomẽ tale miracłm ꝯtigit. Recedẽ
te viro ſuo nobiliſſimo milite et nõ
q̃i dieb᷒ plurib᷒ redituro perẽte le ꝓ
ſo hoſpiciũ r̃cept᷒ ẽ. ille g° gemẽte ⁊
cauſãte debilitatẽ corpis fatigari.
petit in lectuz ſuauiſſimũ ſe deponi.
¶. Dña aũt credẽs

nullū lectum dñi ſui meliorem. in eo
leproſuz hominē mox deponit Nec
mora. ex inſpirato dñs rediens pe-
tit in thalamū intromitti. Diſſimu-
lante ergo dña cōiecit ille aliquem
eſſe in thalamo et irruptione facta
hiemali tpe lectū ſuū roſis fragran
tiſſimis coopertū inuenit Ammira
tus igitur querit quid factum ſit
indicat vxor. nec mora in laudē xpi
ambo cū lachrimis reſoluunt. Ad
tertium articulū ꝙ veſtiēdus eſt nu
dus. Illuſtris dña Aleydis carno-
tenſiū ac bleſenſiū comitiſſa mihi de
auo ſuo retulit dicens Nobiliſſim⁹
ac potentiſſimus in baronibus gal
lie comes carnotenſiū ac bleſenſiuz
pariter Theobaldus liberaliſſim⁹
omni ſuo tempore extitit in donan-
do Iſte hieme media que tunc ſoli-
to magis inhorruit ꝑ viaz cū multi
tudine tranſeunte. obuiam habuit
pauperem nudum. Quo clamante
reſpondit comes Quid petis? Cui
pauper Da inquit cappaz quaz ha
bes indutam. Nec mora comes ex-
tractaz cappā pauperi dedit dicēs
Si quid vis amplius pete Et pau-
per Da ⁊ ſuptunicale quod habes
quo habito ſtatim tunicam petiuit
quaz vt comes dedit remanſit in li
neis. Cui pauper. vides inquit co-
mes ꝙ caput habeaz raſū et nudū
da et pilleū Tunc comes paululum
erubeſcens. calu⁹ eni erat. Nūc inqͣt
cariſſime nimis inſiſtis qꝛ ħ ipē care
re nō poſſū Hoc dicto relictis veſti
bus paup euanuit Comes vero de
equo cadens fecit lamentabilē plā-

ctū. ⁊ omi tpe poſtea tale qͦd cauēs
omni ſe petenti tribuit. In quarto
aūt articulo ꝙ ꝓximū non oportet
deſpicere ſed fouere. Chriſt⁹ eundē
de quo dixim⁹ comitē ꝯſolatus eſt
tali modo Leproſus quidā quaſi in
meditullio vie inter carnotuz et ble
ſum mēbris deformat⁹ et fed⁹ valde
manebat quē comes Theobaldus
pro ſanctitate vite plurimuz dilige
bat. et ſemp per eandē viā tranſiēs
viſitauit Contigit aūt comitē alias
moras facere fere ꝑ annū et medio
tempore leproſū mori Reuerſus au
tē comes ꝑ locū tranſijt. relictis qꝫ
omibus ſolus caſam intrauit et ho
minē quē tabefactū lepra reliquērat
cute intentē et integerrimū mēbris
inuenit Stupefactus comes et diu
ſecū heſitans qͣſnaz eſſet. Ego ſum
inqͣt leproſus ille amic⁹ tuus ⁊ nūc
ꝑ manū dei ſanus effect⁹ ſuz. ſupeſt
qꝫ mihi corona iuſticie. tibi vero vi
cē repēdet dilectiōis in illū diē iuſt⁹
iudex quaz mihi ⁊ alijs paupib⁹ ex
hibere dignantiſſime voluiſti Hoc
dicto comes cuz magno gaudio ⁊
lacrimis ſicut añ ſp in ipo et in alijs
leproſis ꝯſueuerat oſculabaẗ man⁹
eius. ⁊ valedicēs ei ſuos ꝓſeqͣbaẗ.
Venienti autē comiti qͣdaz ex militi
b⁹ arridēdo dixit. credebatis more
ſolito leꝓſū amicuz vr̄m qͥ adhuc
viueret viſitare. ſꝫ fruſtra qꝛ iaz diu
carnis viam ingreſſus eſt vniuerſe.
Tūc comes ꝑmo ſciēs leproſū eſſe
defunctū caute diſſimulauit. ⁊ vere
recolēs qͦd vidiſſꝫ reſpōdit. anime
eius miſereaẗ omipotēs ⁊ clemens

deus. Quid aũt philoſophi de mi/
ſericordia in pauperes ſentiãt vide
amus. Homo qui in hominē miſeri
cors eſt meminit ſui. Et quidē aua/
rus ſibi peſſimus eſt et in nullo bo/
nus. Jnopi qui beneficium dat. bis
dat ſi celeriter dat. Qui ſuccurrē po
teſt morituro et non ſuccurrit. occi/
dit. Quid eſt dare beneficiũ? Jmita
ri dñm. Succurre paupi immo po/
cius occurre. Eo animo quo accepe
ris debes dare. ſi vero non eguiſti
accipere. eo letius dare debes quo
minus eges. Errat ergo ſi quis be/
neficium libentius accipit qȝ reddit
Sepe quod daẽ exiguũ eſt qđ aũt
ſequiẽ magnũ eſt. Nihil carius eſti/
mam⁹ qȝ beneficium. qȝ diu petim⁹.
nihil vtilius qȝ cũ accipim⁹. Queris
quid ſit quod obliuionē nobis faci
at acceptoꝝ? Cupiditas accipiēdo
rũ. Sic debem⁹ erogare quõ velle/
mus accipe aũ omnia libenẽ cito ſi/
ne vlla dilatiõe. Jngratũ eſt quod
diu inter man⁹ datis heſit. Gratiſſi
ma ſũt bñficia ꝑata facilia occurrē/
tia vbi nulla mora fuerit in accipiē
tis verecundia. Qui h tormentũ re
mittit multiplicat mun⁹ ſuũ. Nõ tu/
lit gratis qui cum rogaſſet accepit.
Nulla res carius ↄſtat qȝ que preci
bus empta eſt. Optima res addicē
ṽba bona reb⁹ bonis et p̃dicatiõe
hũana ↄmēdare q̃ preſtas. nõnũqȝ
magis obligat q̃ dedit parua qȝ q̃
magnifica. Opes equit aĩmo q̃ exi/
guũ tribuit vł ſi libenẽ q̃ pauꝑtatis
ſue oblit⁹ eſt dũ meã reſpicit. Nihil
eque vitandũ in bñficio qȝ iactãtia
res loquũtur nobis tacentib⁹. Non
eſt bñficiũ niſi quod a bona volun/
tate ꝓcedit. Nõ eſt bñficiũ niſi qđ
ratõne daẽ. qꝛ ratio omnis honeſti
comes eſt. Videbo ergo qñ dem.
cui dem. quēadmodũ. quare. Des
igiẽ tꝑe neceſſitatis pauperi large
ꝓpter deũ. Primo dem⁹ neceſſaria.
deinde vtilia. poſtmodũ iocũda. Et
in his q̄ ſũt neceſſaria q̄daȝ p̃mum
obtinēt locũ ſine q̄bus nõ poſſum⁹
viuere. quedã ſecundũ obtinēt locũ
ſine quib⁹ nõ debem⁹ viuere. quedã
tertiũ ſine quib⁹ volum⁹ viuere. Sũt
quedã nocitura impetrãtib⁹ q̄ non
dare ſed negare bñficiũ eſt. Eſtima
bim⁹ ergo vtilitatē potius qȝ volũ
tatē poſcentiũ. Sepe eni noxia ↄcu
piſcim⁹ nec reſpicere qȝ ꝑnicioſe ſũt
licet. qꝛ iudiciũ interpellat affectus
Vnde ea demus que nõ tm̃ accipe
re ſed etiã accepiſſe delectet. Exora
ri in ꝑniciē rogantiũ ſeua bonitas ē
Turpiſſimũ dandi gen⁹ eſt incõſul/
ta donatio. viro bono dabo. erit ei
in ſũma inopia grat⁹ et cũ oĩa illi
nõ deerũt. nõ deerit anim⁹ bonus.
Eligã virũ integrũ ſimplicē memo/
rē gratuȝ alieni. abſtinentē ſui nõ a/
marũ nõ tenacē beniuolũ. anim⁹ to
tus quicq̃d ↄmiſeris illi ad onus ſu
um et ꝑniciem et occaſioneȝ miſerie
facit. Nihil eni poteſt ad malos ꝑ/
uenire quod ꝓſit immo nihil quod
non noceat. Tu ergo lector ſm iſta
que legis exerce virtutem et omni
tempore certare de munere videa/
ris. quo deum places et ꝓximuȝ. et
copioſius meritis augearis

De vigili cura officiatoꝝ. Ca. xxv

Videres alias inuigilare q̄
rendo victualia. alias de cu
ſtodia eſſe ſollicitas et dili
gentem cuſtodiā adhibere Certa/
re de munere dici poſſūt qui ſm̄ lit
teralem ſenſum in aliquo ꝯmune ne
gocium ſtuduerūt quotidie promo
uere Inuigilare aūt querendis vic
tualibus rerum venalium mercatio
nes exercere et ꝯmutatione non ne
ceſſariaruꝫ reꝝ quotidiana ſollicitu
d.ne ꝓuidere. et hi mercatores in ci
ſtercienſi ordine nuncupant̄ His q̄
in egipto inter mundi tenebras ꝓfi
ciſcentib⁹ valde neceſſariū eſt. vt cū
Joſeph puerū iſm̄ ſecum tollant.
His vigilantiſſime cauendū eſt ne
aliqua per talem modū exerceāt ꝑ
que ſanctus ordo inter illos qui re
ligioſoꝝ actus fraudulenter obſer
uant ſcandalum infamie paciatur.
Ue eni illi per quem ſcandalum ve
nit Hinc accidit ꝙ in vacellenſi mo
naſterio quoddā noſtro tempe mo
lendinū factuꝫ eſt ꝙ ſtramina ⁊ pa
leas quaſi in farinā ꝯtritione ꝓuali
da ꝯuertebat Tali aūt farina porci
admixtis furfurib⁹ impinguebant̄
venundatiſqꝫ eis in ꝓximā camera
cenſem ciuitatē. cū pulmoſa ⁊ nō ſo
lida caro inueniret̄ in illis. et ex hoc
graue ſcandalum oriret̄. quidā ipſi⁹
monaſterij ſanctiſſim⁹ frater lamber
tus nomine cognomento pater no
ſter. audito quod actum eſt manus
et oculos eleuauit ad celum ⁊ dixit
Nunq̄ꝫ amplius dn̄e deus hui⁹ mo
lendini mola vertat̄ Nec mora dic
to citius machina totaliter corruit
et ſimpliciores fratres et mōachos
ſui miraculo a ſcandalo liberauit.
Proinde de caſtris ſollicitos dici
mus et eius cuſtodiam adhibere p̄
latos vt priores et ſupiōes in clau
ſtris vel illos qui dicunt̄ officio cu
ratores Iſtis maxime vigilanter in
cūbit ne ſeſſiones iordinate ⁊ intra
et extra ſuſpecta colloquia teneant̄
per que pax domeſtica vel regula
ris diſciplina negligentius ſubruat̄
Iſtis etiam inter cetera preſtanter
incumbit ne fratres minus timora
ti aliqua per vſuras vel iniuſte adq̄
ſita vbi certe pſone inueniri poſſūt
quibus debet reſtitui. monaſterijs
attrahant et ex his diuine vindicte
periculum non ſolum ꝯſcijs ſed eti
am generalit̄ ſic̄ ex peccato Achor
populo iſrael cunctis incumbat.
Hinc accidit noſtro tempore vt cer
tiſſima relatione didicim⁹ in predi
cto vacellēſi monaſterio vt ꝯgeſta
cuiuſdā defuncti feneratoris de at
trebaco pecunia in ipō cenobio ſer
uaret̄ Igitur die quadam cum ille
famoſiſſime ſanctitatis frater wal
terus monachus ſciliꝫ de beamont
iuxta ſcriniuꝫ in quo pecunia ſerua
bat̄ oraret deſuper diabolū ſedere
videret. territus aūt ad horam ſed
ſigno crucis munit⁹ interrogat. q̄d
hic ſedes? Quid hic expectas neq̄ſ
ſime humani generis inimice? Cui il
le. Bene inquit et iuſte hic ſedeo. ſ
quod meū eſt ꝯſeruādo Nec mora
monachus ad abbatem currēs q̄d

vidiſſet exponit Abbas vero in at
trebaco pecuniaȝ cū omni velocita
te remiſit. Sed et hinc quod nr̄o ſe
re tp̄e ſub quodā religioſo abbate
in vilarienſi monaſterio in braban/
tia ɔtigerit audiam⁹ Maxima pecu
nie ſumma librarꝝ forte mille ſexcen
tarū mortuo quodā vſurario in na
murco in dictum monaſteriū eſt de/
lata. Ex quo cū multe poſſeſſiones
empte eſſent. quidā vir arte ɔſcien/
cie abbas monaſterij eſt elect⁹. Q̄d
vbi cōperit factum ɔdoluit et vēdi
tis ouib⁹ atqȝ pecudib⁹ rebuſqȝ mo
bilibus pecuniā in namurco remiſit
vt ſpoliatis ſingulis redderet̄. nam i
ne aūt aſſumere volente reſtitutōis
negocia. pecunia iterꝝ ad monaſte/
rium ē delata. pius ergo abbas re
portantib⁹ indignat̄ Juſſit eni itēa
to referri et in foro corā ciuibus et
omni plebe deponi dicens pecuniā
qui velit accipiat noſtrā eſſe renuo.
quā iniuſte adquiſitam nō dubito.
quod vbi viderunt ciues edificati.
non modicū in hoc facto omuni cō
ſilio p̄ manus fideliū virorꝝ pecuni
am ipſam iniuriatis ſingulis reddi/
derunt. Monaſterio aūt de⁹ nō mul
to poſt in decuplo plura reſtituit. et
quod ante tenuiſſimū et fere mendi
cum fuiſſe probat̄ modo elegans ⁊
multis copijs opulentū videmus ⁊
ampliatū In hoc monaſterio mul/
tos vidimus ſanctos et pleroſqȝ q̄
ꝓphecie ſpiritu et miraculis clarue
runt. Inter quos Walterū quendā
dictū vidim⁹ de traiecto qui cū eſſȝ
vir nobilis genere diues ⁊ delicat⁹
in ſeculo optime lr̄iſ et maxime qua
druuialibus inſtitut⁹. nunqȝ tn̄ adeo
vilem in oculis ſuis vidi et vere hu
milē. De eo quidā robert⁹ abbas
vacellēſis me corā poſito referebat
ꝙ ab ore illius audiſſet frequenter
eū p̄ dimidiā vel totā fere diē dum
meditaret̄ aut oraret in tāta mētis
ſinceritate et tranquillitate fuiſſe vt
nec vna ſaltē tenuiſſima cogitatiōe
eius anim⁹ altrinſec⁹ pulſaret̄ et hoc
ſup hominē fuiſſe nō ambigo. ¶ Eſt
et aliud malū quod cauere debent
prelati in his qui negocian̄t exteri⁹
Quidā enī vt veraciter expertus ſū
cauſa ꝓmotionis dom⁹ ſue mentiri
hominib⁹ nō veren̄t. patrociniū mē
dacij ab abrahā ſara et yſaac et ia
cob et ɔſimilib⁹ de ſcriptis veterū
ꝓferentes. quaſi hoc iſtis modo ſb
nouo teſtamēto facere liceat quod
olim fieri ſub veteri teſtamento lice
bat. nō attendētes ꝙ in euangelio
dn̄s dixit. niſi abūdauēt iuſticia vr̄a
plus q̄ȝ ſcribarꝝ et phariſeorꝝ nō in
trabitis regnū celorꝝ Verū etiā etſi
ſecularib⁹ vna occaſione liceret. reli
gioſis tn̄ et clauſtralib⁹ nunqȝ qui
ꝑfectionē vite et ſanctimoniā ſūt ꝓ
feſſi. Memor ſum quod a layco vno
ſimpliciſſimo in cameraco p̄cepi Re
ligioſi quidā ꝓmiſſum ei non ſerua
uerant veritate firmatū. nō videns
aūt qualiter illos aliter excuſaēt di
xit. Iſti mihi mendaciter quotidie
quod ꝓmittūt infringūt. ſed credo
ꝙ p̄ abbatis ſui licentiā mentiātur
quod vſqȝ hodie illuc q̄n aliqs reli
gioſus min⁹ vere loquit̄ q̄ꝫ p̄ puer

bio retinet. Salua res eſt per abbatez ſuum licencioſe mentitur. De vicio falſitatis vt philoſophus dicit nihil ſimulatio profuit. tenue eſt mēdacium perlucet ſi diligenter inſpexeris. veritas autem in omni parte ſui eadem eſt. Nunq̄ in faſtidiū veniet veritas falſa ſaciabūtur Simulatorie loqui et facere eiuſdez eſt vicij. quia quod facere turpe eſt. loq̄ inhoneſtum puta. Id agas vt omnia facta dictaq̄ tua inter ſe cōgruant ac ſibi reſpondeant et vna forma percuſſa ſint. Non eſt huius animus in recto cui⁹ actus diſcordant Verbis turpib⁹ et mendacib⁹ abſtineto. quia licentia eorum impudentiam nutrit. Quātumcūq̄ magnus et potens ſis in cōtemptum venies ſi mendax fueris. Honorabit autē inops veritatis amicus. Viri boni eſt etiam non pollicitam fidem ſeruare. Monſtrabo tibi cuius rei inopia laborēt magna faſtigia. Quid omnia poſſidentibus deſit. ſcilicet ille qui verum dicat dum nemo ex animi ſui ſententia dicit ſuadetq̄ ſed adulandi certamen eſt vnuz amicorum omniuz officium. vna cura. q̄s eorū blandiſſime fallat. dic illis nō quod audire nolunt ſed quod audiſſe ſemper nolent. Plenas aures adulationibus aliquādo vera vox intret. Quoniam ſtricte autem mendacium in libro de mendatio et cōtra mendacium ad conſentium ab Auguſtino ſumatur. legat clauſtralis et videat. et excōmunicatū librū illum quem in patrocinium mendacij quondam maledictum feciſſe cognouimus reſpuat nec attendat

¶ De ſuboltis ſuſpectis diligentior ſit prelatoꝝ cuſtodia. Ca. xxvi.

Videres de caſtris alias eſſe ſolicitas q̄ diligentem cuſtodiam adhibere. Hos vtiq̄ prelatos dicimus et priores. Iſtis maxime vigilanter incumbit vt ſiqui conuerſatione ſuſpecti ſunt et prelatos calliditate deludunt arceantur clauſtro vel ab alijs diligētius obſeruentur. Qz ſi nec ſic deprehendi poſſunt de facili zelus in oratione magis ſpirituales accendat vt diuino adiutorio fiat q̄ humano non poteſt. ¶ Vidi fratrem in ordine regulari qui prelatis ſuſpectus de incontinentia multa tamen ſolicitudine calliſſime latitabat ita q̄ in nullo penitus poterat deprehendi. Cuidam autez de collegio viſio talis apparuit. Vidit ipm qui ſuſpectus erat et alium qui bone cōſciencie credebatur in clauſtro ſtantes. qui ſubito cōuerſi in arbores vt in ſomnis plerumq̄ fieri conſueuit et in terrā pſtrati ipaꝝ arborū caude mēbro pudoris femineo ligabātur Quod vt ille vidit abbati retulit. Qui cū merore reſpōdit ambos illos finē vite in luxuria ſortituros. Qd nō mlto poſt vidim⁹ nā vterq̄ fact⁹ infamis de monaſterio ſūt pieci p̄m⁹ tn̄ primo alius multo poſt Veridica eni dn̄i ſententia in talib⁹ frequēter experta eſt. Nihil opertū quod non reueletur. neq̄ abſconditum quod non ſciatur.

¶De iugo domini ab adoleſcẽtia portando. Ca.xxvij.

Quibus eſt eaꝝ adoleſcẽtia ad opera exeũt. ſeniores in|tus operant̄. De operibus adoleſcentiũ vel manualib⁹ vel ſpi|ritualibus ſatis diffuſe dixiſſe ſupe/rius eſtimamus. Nunc autem exem|plo euidentiſſimo doceam⁹ ꝙ a ſer|uicio xp̄i nulla prorſus etas excipit̄ Cũ pfectiſſimus ille in regibus rex ioſias octennis cepit timere deum. et obſequi mandatis eius. Cum be|atiſſimo viro Job ab infancia cre/uit miſeratio ⁊ ab vtero mr̄is egreſ|ſa eſt ſecum Nec admiratione diſſi|mili. ſub noſtro nuper tẽpore in tho|routh opido flandrie puer acham annoꝝ q̄nq3 honeſtis valde paren|tibus oriũdus fuit. qui primo viſis minoribus fratribus a parentibus ſuis lachrimis multis obtinuit vt ipoꝝ habitu veſtiretur. Sed cum h illi primũ quaſi puerile videret. cre/derentq3 ſꝫm ꝙ in alijs pueris vide|ri ſolet obliuiõe temporis ſimiliter in illo aboleri. animaduertunt parẽ|tes ⁊ vicini eorum omnes ꝙ ſerioſe puer cepit ꝯſuetudines ordinis mo|dis mirificis obſeruare. incedere nu|dipes. nudata ⁊ dura corda preciu|gi. argẽtum et aurum ſũmoꝑe vita|bat attingere. et in hoc articulo ca/ſus accidit mirus valde. Negocia/tores quidaꝫ ad hoſpicium patris eius hoſpitandi gratia declinarãt. qui viſo in tali puero habitu mirati ſunt. et cum intellexiſſent pueꝝ om|nem vitare pecuniã. Numum in va|ſis fundo quo bibebant latẽter im|mittunt. et cum modico vini puero porrexerũt. Qui vbi exhauſto vino numum vidit exclamans horrifice. vas proiecit. tẽtiſq3 in celum oculis et manibus cũ lachrimis dixit. Tu deus noſti omnipotens ꝙ inſcius meum ordinem violaui. hinc treme|bũdus expalluit. et quaſi ad mortẽ tendens nigredo eius faciem occu|pauit. Quod vidẽs eius pater ex/pauit et currens ꝓpere ſacerdotem adduxit. qui puero abſoluto manũ imponens. eum a dolore et penitu|dine mitigauit. Jn platea puer ſe/dens pueros vicinoꝝ diebus ſolen|nibus ꝯuocabat. et eos ſi diſtorti eſ|ſent in moribus. ſi ſuperbi. ſi ornati veſtibus arguebat. penas inferni ꝑ eorum exceſſibus ꝓponebat. bonis vero pueris celoꝝ gloriã promitte|bat. Jnterdum eos docebat oratõ|nem dñicaꝫ ſcꝫ pat̄ noſter. et q̄ʒ bo/num eſſet matri xp̄i in ſalutatõe an|gelica et genuflexionib⁹ deſeruire. Ad has pueri cõuocationes et ex/hortationes. ſenes etiaꝫ ipſi cum iu|nioribus concurrebant. et miro mo|do delectabantur in prudentia ⁊ re|ſponſis eius. patrem ꝓprium iuran|tem vel leuem in geſtibus aut ebrio|ſum ſi quando videret ei compaciẽ|do et quaſi cum lachrimis argue/bat dicẽs. Pater cariſſime nũquid preſbiter noſter in eccleſia dicit. q̄a qui talia agunt regnum dei nõ poſ|ſidebunt. Matrem quoq3 cum in ſo/lennitate q̄dam optimis ſcarleticis

2 h

et rubicundis veſtibus vteretur.cū
graui merore corripuit in eccleſia
coram conſedentibus dicens. digi/
to qꝫ demonſtrans imaginem cruci
fixi. Intuere mater. intuere et vide/
as dominum noſtrum iheſum xp̄m
in cruce nudum pendentem ſangui/
ne rubricatum.et tu te in contumeli
am eius veſtibus ſcarleticis ador/
naſti. Caue mater caue cariſſima ne
pro rubore veſtiuꝫ penas eternalis
ignis incurras. Nec mora.mat̄ ver
bum filij non modicū exhorreſcens
veſtes depoſuit. vt eis vel talibus
vti vlterius penitus abnegauit.ſed
quid miror. Impoſſibile quidem eſ
ſet verbis vnq̄ꝫ attingere quāta di
gnitas morum eius.quanta in ora
tōne ſedulitas.quanta oculorū gra
uitas.quanta incedētis humilitas.
quanta in loquente congruitas Et
hoc quidem mirabilius omnib' ex/
cedebat ꝙ etas tm̄ et vmbra exilis
corporis puerum oſtendebant. mo
res vero et geſtus eius ꝑfectiſſimū
virtutis virum in omnibus predica
bant. Hic nondū ſeptennē impleue/
rat etatem et conſūmatus in breui
expleuit tempora multa. Placita ei
erat deo anima eius. raptus eſt ne
malicia mutaret intellectū eius aut
fictio deciperet animā eius. Appro/
pinquans enim morti confeſſus eſt
ſacerdoti.ſacramentū chriſti corpo
ris poſtulauit. Sed cum hoc prop/
ter genēalis conſilij vetitū ne in eta
te tali puero ↄferret̄ ſacerdos face/
re nō auderet.puer cū mira oratio/
nis gratia extenſis in celuꝫ manib'
dixit. Tu noſti dn̄e ihū xp̄e ꝙ ſūmū
deſideriū meū eſt te habere. Petiui
te feciqꝫ quod debui et ſpero ↄfidē/
tius ꝙ tui pn̄tia nō fruſtrabor. his
dictis parentes circūſidētes et flen
tes ↄſolatus eſt et ad meliora ꝓuo
cans.inter verba exhortatiōis ora
tionis et laudis ſpirituꝫ deo reddi
dit impollutum Nec mora.ſine vllo
interſtitio habit' ordinis fratrū mi
norū.tunica ſcꝫ cū aſſuto caputio q̄
ſuper eū extenta iacebat repēte diſ/
paruit.et nūq̄ꝫ poſtea fuit viſa. Igi/
tur poſt mortē eius cū ad ſepulcrū
illius ſtantes quidam de fratribus
pſalmū de ꝓfundis dicere voluiſſēt
nullo conatu nulla iteratione hūc fi
nire vel dicere potuerūt.videlicꝫ vt
hoc daret̄ intelligi nullis illā ſanctā
animā orationū ſuffragijs idigere.
Credo ꝙ et idē mihi ad ſepulchruꝫ
illius ↄtigerit rogitanti. Parentes
vero pueri poſt mortē eius in tantū
exemplo filij ꝓfecerūt vt oia oblc̄a/
mēta ſeculi deſerentes.pr̄ ordinē p̄/
dicatoꝝ.mater aūt ciſtercieñ.ordi/
nē.ſimul eiſdē tp̄ib' intrauerūt. Si/
mili deuotiōe etſi nō ſimili etate q̄a
adultus magis puer nobiliſſim' an
noꝝ tredecim in theutonie partib'
fuit.hic fili' comitis de flankēberch
a matre miſſus eſt ad regē francie
ↄgnatū ſuū cū eius filijs educand'
At qm̄ mos eſt marie in alienis ꝑti
bus compatriotas ſibi inuicem con
gaudere. accidit vt dictus puer Al
bert' noie beatiſſime memorie frēm
iordanū magiſtꝝ ordinis predica/
torū natione theuconicū eo tempe

pariſius ↄmorātez ⁊ alios fratres
theuconicos viſitaret. Cūq; id ſepi
us et diutiꝰ faceret ex collatiōe ſan/
cti viri puero ceperūt terrena vileſ/
cere et placere celeſtia. ↄcepitq; itra
re ordinē et apud mgr̄m Jordanū
occulte pro ordine petere Erat eni
puer parūper imbutꝰ lr̄is ƺ mgr̄ in/
ſtantē ducens affectū pueri eū ad
regimen comitatus ſui. cuius ſolus
puer legitimus heres erat. vt māſue
tudine ſubditos gubernaret. potiꝰ
hortabať. factus ergo puer annoꝝ
xvi. ꝑ ſolennes nuncios a mr̄e man/
datus eſt. quaſi ducturus vxorē no
biliſſimaz et comitatꝰ gubernacula
ſuſcepturꝰ. Pater eni eius iā longa
etate ſenuerat. Dicit ergo puer mili
tibus et ſeruis ſuis. Eamus videre
ↄpatriotas noſtros fratres ordis
predicatoꝝ pariſius anteq̄ȝ receda
mus. Veniens ergo cū ſuis om̄ibꝰ
ad domū fratꝝ. in cōclaui ſeorſum
magiſtrum vocauit et fratres. quo
rum pedibꝰ ꝓuolutꝰ dixit. Cōteſtor
deuz corā vobis ꝙ hodie paratus
ſum mundū deſerere. ⁊ vobiſcum in
ordine xp̄ō dn̄o deſeruire. Qꝫ ſi vo/
lentē reſpuitis videat et iudicet ip̄e
deus. et nō inultū iri a vobis meuz
ſanguinē patiať. Hec vt dixit puer
magiſter fleuit. Et fratres attoniti
in verbis eius artati ſunt ſpiritu. et
ſoli dn̄o negocium ↄmiſerunt. Con
uocato ↄuentu cauſam ⁊ verba pu
eri diligenter expoſuerūt. ⁊ receptū
ſtatim habitum ordinis induerunt.
Quod vbi ſuis innotuit planxerūt
valde. et ad patriā reuerſi rumoēs
triſtiſſimos parentibus detulerunt
Cuiꝰ pater ſenex aſſumpta copioſa
multitudine venit pariſius. et cuz fi
lium violenť extrahere conareť fere
a nouicijs fratribꝰ laceratꝰ membra
tim ad patriā infecto negotio eſt re
uerſus. Erat autē ea tēpeſtate pari
ſius archidiaconꝰ q̄dā teutonic ſpe
cioſus forma p̄ om̄ibꝰ clericis ciui/
tatis Theodericꝰ nomie. nec ab re.
pulcer theuconicꝰ ↄgnomento Hic
quidē ex mr̄e dicti adoleſcētis auū/
culus erat et turbatus grauiter cō
ſobrino. diu diſtulit videre illū. Tā/
dem aūt cū repatriare deberet. mā
dauit ei ꝑ clericū ſuuz ꝙ ad viden/
dum eum ſequēti die veniēt. Quod
vt audiuit puer frater albertꝰ cucur
rit ad mgr̄m. cucurrit etiaz ad fr̄es
magis ſpirituales ſupplicat omnibꝰ
vt ꝓ auunculi ſalute quē ſincerius
diligebat dn̄m exorarent. Quo fc̄o
venit archidiaconꝰ auunculus eius
et in capella ad colloquiū ↄſederūt
Et mox obortis lachrimis dixit pu
ero. Quomodo hoc cariſſime facē
potuiſti vt matrē tuā ſororem meā
que te ſolum in filijs ſuꝑſtitez habu
it. ⁊ me auunculuz tuuz q̄ te pre om
nibꝰ diligo deſerere potuiſti! et nunc
vt audio mater tua pre triſticia mo
riť. Ego autē poſt ingreſſum tuum
fere moriturꝰ elangui. nec vnq̄ȝ vllo
ſolacio releuabor niſi videā te infra
annum ꝓbationis licite ad ſeculuz
redeuntem. Cui pauper cum mira
oris gratia reſpondēs querit. Ecce
triū imaginū figurē picte in feneſtra
vitrea coram nobis. q̄nam ſunt illi

cariſſime! quoꝝ memoriā repreſen/
tant. Nā xp̄i et mr̄is ſue et iohānis
cōſobrini eius in ceteris predilecti.
Ex his vere coniĳcias ꝙ etſi xp̄s di
lexerat matrē et in tantū ex paſſiōe
cerneret cruciari vt animā eius do
loris gladius ptranſiret. ꝯſobrinū
vero dilectū Johannē euangeliſtā
grauatū vltra ꝙ̄ꝫ credi pt doloris
anxietate tn̄ cuꝫ potens eſſet de cru
ce deſcendere noluit ꝓpter illos ſed
in cruce pſtitit moriturus. A ſimili
me ſcias cariſſime huius religionis
ſācte crucē cū xp̄o et ꝑ ip̄o xp̄o dn̄o
ꝯſcendiſſe. Et lꝫ mr̄eꝫ mori videam
pre doloreꝫ te cariſſime ꝑiclitari. in
cruce tn̄ vſqꝫ ad mortē imobilis ꝑ/
manebo. Et hanc quidē ſi credis m̄
aſcendes ⁊ tu. ne te mūdi hꝰ vt ce/
pit damnabilis laborintꝰ inuoluat.
Quid plura. Reſolutꝰ archydiaco
nus in maxias lachrimas corde cō
pungit᷑. ꝯſciencie ſtimulis agit᷑ ⁊ nō
valebat reſiſtere ſpiritui qui in pue/
ro loquebat᷑. Sup h̄ inſtitit orōibꝰ
iuuenis et tandē in paucis diebꝰ ar/
chidiaconū flexit ad ordinē mirāte
clero et ꝑplo ciuitatis. ꝙ tā cito leo/
ninū aīm ad tantā humilitatē v̄ba
pueri domuiſſent. Creuit autē puer
frat᷑ albertꝰ in viꝝ ꝑfectū ⁊ bonū ⁊
vſqꝫ hodie p̄dicator nobiliſſimꝰ de/
clarat᷑. Hūc dn̄s papa ep̄m maxie
citatis p̄ficē voluit. h̄ vir ſanctꝰ reſti
tit memorabili v̄bo dicēs. Securꝰ ⁊
letꝰ moriar fr̄ ordis ꝙ̄ꝫ vllo ep̄i ho/
nore ſublimatꝰ. Bonū eſt ergo hōi
cū portauerit iugū dn̄i ab adoleſcē
tia ſua ⁊ ceruicē ſubdere leui ſarcine

¶ ibu xp̄i

¶ De virtute caſtitatis. Ca. xxviij.

Integritas eſt cūctis apibꝰ
corpis virginalis. Neqꝫ eni
vllo inter ſe ꝯcubitu miſcen
tur nec in libidinē reſoluūtur. Et tn̄
maximū filioꝝ examē emittūt. et h̄
maxime mirū ſm litterā videri pōt
et vnū ex abditiſſimis vocari ſecre/
tis. Si hoc ergo in minimis anima/
libꝰ repit᷑ q̄d calūniaris iudee vnā
apud xp̄ianos virginē peperiſſe. et
hoc nō quēlibet hominē ſed chriſtū
quē meſſiā veniſſe credimꝰ ⁊ vos di
citis eſſe venturum. Videas iudee
xp̄m natum et nō mireris virginis
partū. Obſerua lector ꝙ̄ꝫ notabilit᷑
dicit integritas cūctis ē corpis vir/
ginalis. quare ergo deus eas ſicut
et alia animalia nō ſtatuit ꝯmiſceri
Abſolute credo nō ambigo quia ⁊
hominibꝰ dare voluit virginitatis
exemplum et reſolui in libidinem ex
traordinarie euidēter oſtendere ꝙ̄ꝫ
ſit nociuum. Queri auteꝫ poteſt. cur
in antiquo populo dei non cōmen/
dabat᷑ integritas virginalis et nūc
poſt aduentum chriſti deſerta here
mi virginitatis liliĳs decorant᷑. vna
ratio fuit propagatio generis hu/
mani et maxime populi dei. Secun/
da quia rudis ille populus ad litte
ram maledictaꝫ ſterilem metuebat.
Unde filia iepte virginē ſe moritu/
ram expauit et a patre deflendi vir
ginitatē ſuā tp̄us tn̄ triū menſium
poſtulauit. Beatiſſima vero virgo
maria ſuper quā requieuit ſpiritus
ſapientie et intellectus virginitateꝫ

deo prima omniū vouit et ſterilem
a fructu bonoꝝ opeꝝ legis maledi
ctione plectendū oſtendit. In cuius
rei figura xp̄s poſtea ficui nō habē
ti fructus maledixit. et aruit. Sed ⁊
diſcipulis plane dixit. Omis arbor
que nō facit fructū bonū excidetur
et in ignē mittet᷑. Proinde nota ꝙ
virginitatis decus. ꝯtra illos q̄ pre
ferunt nuptias virginitati virginis
matris necnō et eius filij virginis. q̄
omnis virtutis exemplar eſt glorio
ſiſſime ꝯmendat᷑. Et ad exemplum
baptiſtaꝫ vide. quo maior inter na
tos mulierū nō ſurrexit. Sꝫ ⁊ apo
ſtolum et euangeliſtā Johannē qui
de nupcijs ſpecialiter vocat᷑ a dn̄o.
cui in cruce virgo virgini ꝯmendat᷑
vt liliū lilioꝝ xp̄us. noſtri amore lā
guidus. ex vtraqꝫ parte fulciret᷑ Et
beata quidē virginitas lilio ꝯpat᷑.
tū ꝓpter candoreꝫ niueū. tum qꝛ ex
ſex folijs repandis cōſtat. vt cordi
primo. deinde q̄nqꝫ ſenſib⁹ coporis
ab omni ꝯtagio illibatiſſime caue/
atur. Et bene folia iſta repanda di/
xerim⁹ quod ꝓminens et apertum
ſignificat. qꝛ licet omnis gloria filie
regis ab intus quantū ad ſcientiaꝫ
exigatur. tū qꝛ dn̄s in euangelio iu
bet vt opera noſtra ad exemplū lu/
ceant ꝓximoꝝ. neceſſe eſt vt ꝯpoſi/
tio forinſeca ſenſuū ad ꝯmendatio/
nē ꝟginee dignitatis ordinatiſſime
famulet᷑. Quod vtiqꝫ de regina vir
ginū ſanctus quidā elegāter aſſerit
dicens. Licet maria etiā in corpore
mulierū pulcerrima fuerit. vtpote q̄
ꝯcepit ſine admixtiōe virili. et pepe
rit ſpecioſum forma pre filijs homi
nū. tamen ita ordinatiſſima fuit in
moribus vt nunqꝫ eius decētiſſima
pulchritudo quenqꝫ etiaꝫ facinoro
ſiſſimum luxu ad concupiſcentiam
ſaltem tenuiſſima temptatione com
mouit. et hoc per ſpiritūſanctum co
operantem in ea credimus et fate/
mur. quomodo eni aliter fieri potu
erit non videmus. Igitur lectorem
noſtrum vt plene confidimus nō pi
gebit de glorioſa virgine aliq̄d in/
ſerere lectioni. per quod et ad amo
rem ipſius et dignam venerationeꝫ
eius ſincerius accendamur ¶ Juue/
nem fuiſſe prope noſtra tempora in
germanie partibus certa relatione
didicimus. Hic mortuis parentib⁹
prauoꝝ ꝯſilio deprauat⁹ heredita/
tem preclaram in ludo teſſerorum
et tabernis totaliter diſſipauit. Hic
vagabundus et miſer per patriam
ferebatur qui etſi alias ſtultus. caſ/
titatē tamen corporis cōſeruabat.
Quem quidaꝫ miles patruus eius
non modice miſeratus obuium die
quadam alloquitur dicens. Male
te competit conſobrine cariſſime ta
liter oberrare qui clarus genere ꝓ
bum virum et magnum efficere po
tuiſſes niſi te talis inſania rapuiſſet
Cuius verba cum quaſi muliebria
iuuenis derideret. ſubiunxit miles.
Eſt ne aliquid care meus quod ꝓ
me facere tu curares? Cui ille. Eſt
vtiqꝫ. Cui miles Volo ergo vt glo
rioſam dei genitriceꝫ Mariam ſalu
tes quiquaginta vicibus omni die
Cui cum cachinnādo reſponderet.

Hoc ſemel faciam et nō om̄i die. pa
truus inſiſtit dicens. Hoc te facere
omnibus modis oportebit ſi qn̄ te
oculis miſericordie ſue glorioſa vir
go reſpiciat et ꝓ tua miſeria ſuū fi/
liū interpellet. Ad huiuſmodi ꝟba
annuit iuuenis et receſſit inde. poſt
annū ɔtigit patruū videre iuuenē
quē etſi ꝓmiſſū ſeruaſſet interrogat
Et ille. Seruaui inquit et nollem me
nullaten⁹ nō obſeruaſſe. Remiſſius
eni mihi eſt q̄ȝ ante in vanitate mun
dana. Cui patruus cū gaudio dix/
it. Ergo in ɔſequēti anno ſeruitium
tuū xp̄i matri in ſalutationibus du
plicabis. Et iuuenis fiat inquit Ex/
acto aūt ſecundo anno reuerſus eſt
ad patruū dicens. Jam ſuffragāte
matre xp̄i om̄is vecordia miſerrimi
mei ſtat⁹ euanuit et firmo bn̄faciēdi
ꝓpoſito volūtatis mee ɔſtantia ſta
bilit̄. Cui patruus cū lachrimis dix
it. bn̄dicta ſit pietatis mater. et tibi
q̊ȝ cariſſime gratias refero ꝙ ſalu/
bri conſilio credidiſti. Nihil ergo re
ſtat niſi vt anno pn̄ti ꝓpoſitū tuū
fixū experiar. ⁊ ſi dignū inuenero cō
dignas tibi nupcias ꝓcurabo. tu
aūt medio tp̄e auxiliatricē tuā in ſa
lutationib⁹ q̄nquageſime tertie ſe/
dulus honorabis. Cōſentit iuuenis
ſtabilis inuent⁹ eſt. Et euoluto āno
patruus qđ ꝓmiſit iuueni ɔquiſiuit
nuptias. Et inſtaurato cōuiuio ex
vtraq̄ȝ parte ɔueniūt parentele po
ſitiſq̄ȝ menſis et lotis manib⁹ cū iā
ſponſus et ſpoſa ɔmeſturi parit̄ cō
ſediſſent ex inopinato memor ſpon
ſus nondū ſe ſponſionis debite ſa/
lutationes illa die glorioſe virgini
occupatus alias perſoluiſſe. Repē/
te ſurgens ſuſurrat patruo vt pau/
lulū induciet fercula miniſtranda.
quo annuente ſolus iuuenis intrat
thalamū ſoluit mr̄i xp̄i quod voue/
rat tāto deuotius quanto ſe clemē/
tius ꝓbauerat exauditum. Nec mo
ra vbi extremam ſalutationē tertie
quiquageſime iam compleuit appa
ruit illi glorioſa virgo lucidior ſup
ſolem tres togas in ſua tunica. iuue
ni vnam anteriorem et duas latera
les oſtendens. Ecce inquit ſalutati/
ones tue litteris aureis ſcripte qui/
bus me in tribus quinquagenis ſe
dulus honoraſti. et quoniā in tuo
corpore lȝ vanus et vagus virgini
tatem conſeruaſti. et mox te febris
lenta corripiet et ad me die tertia ſi
ne vlla carnis corruptione peruenī
es. Hoc dicto glorioſa virgo diſpa
ruit. Juuenis autem egreſſus horta
tur omēs letari epulari et gaudere
ſe vero appetitu comedendi deſtitu
tum et ad preſens cum eis eſſe non
poſſe. Singulis ergo ad menſā cō
ſidentib⁹ ⁊ comedentib⁹ iuuenis in/
terim lectum aſcendit. et facto pran
dio. ſponſam ſuā patruū et amicos
in thalamū ɔuocauit et eis quid ſi/
bi contigerit vel dictū fuerit intima
uit. Mortuus eſt ergo iuuenis tertia
die vt predixit ſpōſa vero eius nul/
li poſtea nubere volens in ſancta ꝟ
ginitate permanſit. Nec mirum ſi in
tribus quinquagenis beatiſſima ꝟ
go a p̄dicto iuuene ſe dixit ꝑ ſaluta
tionem angelicam honoratā cū in

tempoꝛe gracie quaſi anno iubileo
electa ſit et effecta nobile triclinium
trinitatis. Unde venerabilis mgr̃
Adaz canonicus ſancti victoꝛis pa
riſiis cũ in dictanda ſequẽtia. Sal/
ue mater ſaluatoꝛis. aliũ rigmi ver/
ſiculũ edidiſſꝫ. Salue mr̃ pietatis ⁊
toti9 trinitatis nobile tricliniũ. gloꝛi
oſa virgo apparens ei et quaſi pro
honoꝛis laude ſatiſfaciens cogitan
ti eidem ſupplex et altiſſime humili/
tatis ceruicez inclinauit ¶ Quid ite
rato de triplici q̃nquageſima in ſa/
lutatione verſus angelici Aue ma/
ria anno ab incarnatõis dñi Mccli.
ↄtigerit referamꝰ Uidi et cognoui
iuuenẽ in brabancie partibus gene
roſum qui q̃zuis eſſet totaliter ſecu/
lo deditꝰ. beate tñ virgini marie de/
uotus. quotidie tres dictas q̃nqua
genas in ſalutationibꝰ exoluebat.
Infirmatus aũt ad extrema perdu
ctus eſt. Cũqꝫ per hoꝛas diei pluri/
mas moꝛtuus iacuiſſet reuixit ſubi/
to et ſoꝛoꝛi moniali que iuxta ſede/
bat inclinauit dicens Soroꝛ ecce re
dij cito aduocari facias ſacerdotẽ.
Mirantibꝰ omnibus preſbiter aduo
catur ⁊ in maxima coꝛdis leticia pa
lam omnibus cõfitetur dicens. Ad
tribunal xp̃i iudicis raptꝰ cũ in tri/
bus maxime a demonibꝰ accuſarer
ferriqꝫ deberet ſententia contra me
pijſſima mater xp̃i rogauit filiũ vt
ad coꝛpus reducerer locũ peniten/
cie ſuſcepturꝰ. Nec moꝛa. factũ ẽ vt
rogauit. Unũ de peccatis erat pro
quo dãnandꝰ eram. decime q̃s de
bonis et agris meis ſubtraxerã ſa/
cerdoti. ſecundũ erat ꝙ cũ ſodalibꝰ
meis piſces quoꝛũdã religioſoꝛuꝫ
furtiue ſubtraxerã. tertiũ erat ꝙ ſe/
getes et fruges paupeꝝ cũ canibꝰ
venaticis vagabundꝰ deſtruxeram
Hec cũ coꝛam omnibꝰ loqueretur
quidam ex manſionarijs dixit. Et
cur inquit pro damno iſto extremo
damnandus eratis cum nos om̃s
illud vobis puro coꝛde remiſerimꝰ.
Et ille. Michi quidem veſtra remiſ/
ſio nequaq̃ꝫ ſuffecerat ad ſalutem.
cum copioſioꝛ eſſem vobis in iniu/
rijs refundendis q̃ꝫ vos mihi in in/
iurijs dimittendis Et hec dicens re
ſtituenda damna protinus aſſigna
uit. ſicqꝫ diſponens rebus et domui
in ſpe et pace mirabili ſpirituz exha
lauit. ¶ Hinc de ip̃o verſiculo ſalu
tationis ãgelice aliquid ſpecialius
attollamus. Potiſſimuz eni laudis
eius illud euangelium reputamus
in quo eam decentiſſime paranym/
phus gabꝛihel honoꝛauit. Et hoc
quoddam a cyſtercienſibus mirum
plane miraculum recitatur. ¶ Erat
quidam emerite milicie veteranus.
qui ſeculo ⁊ ſi tarde renuncians ſan
ctum cyſtercienſ. oꝛdinem intrauit.
Queſitus autẽ a magiſtro nouitio/
rum ſi ſciret oꝛationem dominicam
ſcilicet pater noſter. negauit. ſe nun/
q̃ꝫ ſcire potuiſſe conteſtans. Quid
plura. Fit laboꝛ inanis vt diſcat. et
cũ non poſſet precepit abbas vt ſal
tẽ illi breuẽ angelice ſalutatiõis ver
ſiculũ inculcarẽt. Q̃d etſi multo diu
tino laboꝛe. factũ eſt tñ. Cũ eni ad
exhoꝛtationẽ magiſtri ſui ip̃m ver/

ſiculū int̄ prandendū ad vnāquāqꝫ
bucellā fere ne obliuioni tradēt ru/
minaret ex frequēti ⁊ longo vſu tā/
tā in ipa ſalutatōe mētis dulcediēꝫ
ꝯcepit vt cordi eius et ori ſola me/
moria mr̄is xp̄i tāqꝫ alias aduoca/
tus indelebilit̄ adhereret. Contigit
ergo vt poſt aliquanta annorum
curricula veteranus ille deuotiſſime
moreret̄ et ſepeliret̄ in cymiterio in/
ter fr̄es. Mira res. De tumulo eius
nō mlt̄o poſt a parte capitis arbor
naſci ignoti generis viſa eſt. cuiꝰ fo
lijs litteris aureis inſignita. aue ma
ria gr̄a plena notabilit̄ ſingula con
tinebant Quod vbi notū ſit dioce/
ſano pontifici ad locū venit miracu
li. radicē arboris ꝑ effoſſionē diligē
tē ſcrutatꝰ eſt et eā de ore veterani
illius ortū habere ꝓbauit. Nō mo/
ra. vbi diuine oſtenſionis arbuſtula
debitū officiū executa eſt in oculis
omniū aruit et defecit. Quicūqꝫ er/
go mr̄i xp̄i cupis eſſe deuotꝰ. ſaluta
tionē iſtā frequēs et deuotꝰ ingemi
nes. Nec credo quidqꝫ gratius illi
vocalis laudis offerri. Proinde fa
teor a me queſitū q̄d in ipo verſu ſa
lutationis angelice audiret letius
mr̄ xp̄i. Ego aūt nihil ābigēs mox
reſpondi. letanter quidē audiſſe vir
ginē gratia ſe plenā. ſecū dn̄ꝫ maie
ſtatis. et ſe in mulieribꝰ id eſt precun
ctis mulieribꝰ bn̄dictā. ſ; i eo mariā
gratulantius exultaſſe ꝯfido i quo
audit fructū vētris ſui ſingulariter
benedici. Quid miruꝫ. Ipa dilecto
ſuo. et ad eā ꝯuerſio eiꝰ. Benedictū
aūt. i. bono addictū. vel bn̄dictuꝫ. i.
digne dictū dicimꝰ fructū eius. quia
ipe malo pene crudelis mortis ad/
dictꝰ. bono addicit̄ ſedens in potio
ribꝰ pr̄is. Vn̄ ꝑ ꝓphetā dicit̄. Male
dictꝰ omnis qui pependit in ligno.
qui vtiqꝫ xp̄s fuit. ꝓpter quod et de
us exaltauit eū ſuꝑ omne quod eſt.
et donauit ei nomē q̄d ē ſuꝑ oē nō
Benedictꝰ etiā dicit̄ quaſi bonꝰ di/
ctus. qꝛ nemo bonus niſi ſolus deꝰ
et hoc eſſentialiter. vt in nomie eius
omne genu flectat̄ celeſtiū terreſtri/
um et infernoꝝ. Quotiēs ergo xp̄m
bn̄dicimꝰ fructū vteri virginalis bo
nū ſimpliciter vel bono addictū di/
cimꝰ ⁊ in hoc mariā potiſſime credi
mus gratulari. Preterea remiſcor
me adoleſcentulū adhuc vidiſſe pa
riter et audiſſe pie temerariū quen/
dā in hac ſententia. ſed nō ꝑ eadeꝫ
verba de maria xp̄i matre locutuꝫ
Erat autē inter religioſos quoſdā
ſpiritu mire feruentes ſermo mutu/
us de maria. Alius ſm̄ euangeliuꝫ
luce ſpecialiter extollebat pudoroſi
tatē eius vbi in ſermone angeli ſit
turbata. Alius prudentiā eiꝰ ⁊ ꝯſtā
tiā vbi fecūdandā ſe audiēs modū
ꝯceptiōis inq̄rit. atqꝫ aliꝰ humilita/
tē. vbi ancillā ſe vocās cū tn̄ eſſꝫ do
mina āgeloꝝ gabrielis aſſertionibꝰ
obediuit. Tūc ille pie temerariꝰ ob/
ortis lachrimis cū applauſu Et ego
inq̄t meā dicā ſnīaꝫ de dulci maria
Nihil illa ſtultius in creaturis inue
nitur Cumqꝫ in hoc omnes pariter
attoniti ſtuperemus. an ignoratis
inquit ꝙ omnes fere totaliter pec/
catores vbi poſt lapſum ſurgere ce

perint. deum vltionum et vniuerſita
tis dominū formidantes. ad matrē
eius quaſi propiciatoriuȝ pietatis
confugiunt et eam vt vere reconcili
atricem carius amplectunť Nec mi
rum quia circa frequens miniſteriū
ſatagere nō deſiſtit donec ꝓdigos
filios recōciliet vite patri. At illi cle
mentiſſimū patrem ſuper ſe peniten
tes cum angelis vt viderint exultā/
tem fere poſtmodum reconciliatri/
cis obliti tenerrime nimiꝝ in pῐj pa/
tris oſcula per dulces lacrimas re/
ſoluūtur. Audias lector ſi miraris.
auſculta. Veriſſime et expertiſſime
didici. Quid mirū mater! Quid mi
rū o bona domina ꝑ omnia! ſed ꝑ/
optimꝰ eſt ille. dulcis ꝑ omnia tu. ſȝ
ventris tui fructꝰ omni ſuauitate io
cundior. quanto eni altior tanto ſu
auior fructꝰ. Plane et ſi pie temerari
us ille. tñ veriſſime dixit. nihil in cre
aturis ſtultius maria poſſe inueniri
O benigniſſima mať ne viro illi vel
mihi in tuo aſſultu quaſi temerarijs
indigneris. Hec dicens o dña ſtul/
tus factꝰ ſū. ſed me coegiſti. ꝗnimo
vehementior amor tui. Verꝰ vt ſeri
oſe loquar. de te inquā ſancta vira/
go nō te minꝰ decuit in reconciliati
onē penitentiū ſtultā dici ꝗȝ filiū tu
um vt ſaluos faceret credētes quē
paulus ſtulteſcere patris ſapientiā
ꝑdicauit. Certꝰ ſū pia mater et dña
ꝙ nullū in recōciliatis amicicie pa/
teris detrimentū cū erga fauorem
tui remiſſiores exiſtunt. vt in amorē
filij tui plenius trāſfundanť ꝗn po/
tius omimode tibi dulcioēs ſiūt ꝗn
to illi fuerint gratiores. Sȝ et illud
referamꝰ qđ certa valde et indubi/
tabili relatiōe didicimꝰ. In partibꝰ
lumbardie in domo quadā fratrū
ꝑdicatorꝝ apud granū ciuitatē de
glorioſa mr̄e xp̄i miraculū accidiſſe
Deuotiſſimi fr̄es ſub ſinceriſſimo ꝑ
ore erga beatā v̄ginē erāt in orōibꝰ
deuoti et infuſi ſepius lacrimis diui
ne ꝯtēplationi vacabāt. Accidit āt
vt quidā magis ſedulꝰ ſecedentibꝰ
alijs vel ad ſtudiū vel ad quietē di
es q̄nq̄ȝ noctes ꝯtinuaēt in precibꝰ
Hic glorioſe v̄gini ſpecialiſſime de
uotꝰ et ſupplex ſpeciale ab ea meru/
it ſolaciū obtinere. et ꝯtigit vt eo ſo
lo in eccleſia remanēte altaris circu
ituȝ luce iocundiſſima circūfundi et
ei ſuper altare glorioſaȝ virginē cū
ip̄a ſua nobiliſſima prole inauditis
vultuū et formaꝝ ſcematibꝰ apparē
Sup eos aūt in modū ſtellaꝝ ſeptē
globi ignei radiabāt. Hec vt vidit
frater timuit fantaſma quamq̄ȝ in
ſignū veriſſime viſionis ſolatio mi/
rabili et intellectuali lumine replereť
Dixit ergo cū magna reuerētia cor
dis et lachrimis. O glorioſa mater
et dña. nō ſum dignus ſolus videre
que video. Rogo ſupplicif vt ſi es
vere mater chriſti vt ſentio appare/
as priori noſtro. appareas et toti
ꝯuentui qui viri ſunt ſerui tui et tue
gratie feruētiſſimi dilectores. Hec
vt dixit mater pietatis annuit et to
to couentui ſcema et formam prio/
rem vt prius aperuit. Et vide lec/
tor miraculum cunctis ſeculis inau
ditum Referebant fratres qui hoc

viderūt ꝙ illa viſio imaginaria qui
dem fuit ſed ex certis groſſis et cir/
cūſcriptibilib⁹ lineamentis corpis
nō ↄſtabat. Ut aūt ↄpatione aliq̄
etſi ꝓpria nō vtamur. corpus illud
apparens dyaphanū videbat̄. q̄ tñ
tā ꝓpriam tā excellenter egregiā in
gerebat formā oculis intuentiū vt
nihil iocundius nihil capabilius vi
dere poſſe a mortalib⁹ videret̄. hec
videntes fr̄es crebrius ſolito preci/
bus et fletibus inſiſtebāt. et orabāt
benigniſſimaʒ matrē vt ſecundo et
tertio fratribus appareret vt ſi for/
te p̄mo diabolica fuit illuſio. in noie
ſancte et indiuidue trinitatis fratꝝ
precum inſtantia fugaretur. At qm̄
nulla xp̄i cōuentio vel matris eius
ad belial. ſecundo et tertio ſm̄ for/
mā prius dictam toto ſe conuentui
glorioſa dei genitrix demonſtrauit
Facta aūt ſunt hec in inicio fere or/
dinis predicatorꝝ vt in tali et tam
ſpeciali miraculo regina miſericor/
die ſibi ipſi deditū ordinem ↄprobaret
¶ Uidi in brabancie partib⁹ ci/
ſtercieñ. ordinis monialē. in qua cō/
uerſa de iudaiſmo opus digne ma/
rie matris xp̄i glorioſius excellebat
Annorꝝ nō plene q̄nq̄ʒ in domo pa
rentū iudeorꝝ aduertere cepit aīo
cur diſtinctio nominū fieret iudeorꝝ
pariter et xp̄ianorꝝ cū vni⁹ vultu atq̄ʒ
loquele homines eſſent vtriuſq̄ʒ gē
tis. Mira talis puelle diſcretio inhe/
rebat. tamen vt poſtmodum retulit
auidius audiēti cordi eius magis
xp̄ianū q̄ʒ iudaicū nomen. et ſpecia/
liter beate marie nomen letabat̄ au
dire cum xp̄iani aliquid inuicem pe
tere vel iurare ſolebant. Furabatur
aūt ſub vtraq̄ʒ aſcella panē de men
ſa parentū et pueris occulte mendi
cis partiebat̄ vt regraciādo ſibi ma
rie nomē audiret. In his ergo de tē
pore in tempus mire ꝓficiens ita ſa
gaciter latitabat vt neuter parentū
aliquid ſup cogitatu filie aduertere
poterat vel audire. Contigit aūt vt
parentes eius a colonia in louaniū
brabancie opidū cū filia deuenirēt
vbi cū ſucceſſu temporis in domum
cuiuſdā preclari preſbiteri magiſtri
reyneri noie cū xp̄ianis pueris ad/
ueniſſet et eā ex noīe nouiſſet preſ
biter. eāq̄ʒ venire libentius ad ſe fre
quentius aduertiſſet interrogauit
eā dicens. Uis ne rachel cariſſima
fieri xp̄iana? Et illa. volo inquit. dū
modo erudias me quid ſit fieri xp̄i/
anā. Tunc preſbiter vt vir ſanctus
mire gauiſus. in ſpiritu ſentiebat de
puella futurꝝ neſcio quid diuinum.
Et incipiens a ↄſtitutione mūdi ce/
pit illi ſcripturas exponere ꝑ quas
fides chriſti vel ipſe chriſtus ſignifi
cari poterat vel oſtendi. Quarꝝ ex/
poſitōes vt ipſamet dixit ita ītegro
ſenſu in illa etate ſex annorꝝ tunc et
dimidij diſcretōne ſp̄ūs intellexit vt
raro oporteret preſbiterꝝ rationem
aliquā iterare. Hec eruditio fere ꝑ
annū dimidiū ꝑdurauit occulto a
ditu ꝑ quē furtiue et oportune rap
tam puellam edocebat. Et vide am
miratiōis inſigne ꝓdigiuʒ. Nunq̄ʒ
rachel auditu verbi dei ſaciari po/
terat vel laſſari cum tñ preſbiter et

martha miniſtra eius mulier religi-
oſa et prudens valde ambo frequẽ
ter laſſati ſibi inuicem ſuccederẽt in
docendo. Quid plura. Mox vt pa-
rentes in filia ceperũt aduertere co
gitatũ. ꝯuenientibus iudeis pluri-
bus ꝯuenerũt in hoc vt miſſam fili
am de louanio vltra renum ſponſo
traderent artius oſeruandam. qđ
vbi puella cognouit preſbitero cuꝫ
lachrimis indicauit vt ſi illam eadẽ
nocte nõ raperet et xp̃ianaꝫ efficẽt.
perdita eſſet in perpetuũ et confuſa
Quod audiẽs preſbiter puelle pre-
cepit vt ad ſolitũ auditũ ſũmo ma-
ne veniret. Quod cum incũctanter
annueret de veſpere matri ei⁹ dixit.
Per me mater volo iſta nocte iace-
re. Quod dum ſimplex puella dixiſ
ſet et diutius renuiſſet mater. cõſen
ſit tandẽ eideꝫ ſuper ceruical ad pe
des ſuos lectulum precipiẽs prepa
rari. Jacente ergo puella vſqꝫ ad
mane et obliuiſcente penitus quod
preſbitero precedenti nocte ꝓmiſe-
rat aſtitit illa glorioſa mater maria
in habitu candido ſup niuem et of-
ferens illi virgam ſplendidã quam
geſtabat dixit. Surge catherina et
iter arripe. grandis enim tibi reſtat
via. Hec illa dicente rachel virgam
apprehendere credens de lecto ceci
dit et exclamauit. cuius clamore ex-
citata matre et querente clamoris
cauſã. filiaqꝫ cauti⁹ diſſimulãte ma
ter ꝓtinus obdormiuit. Et rachel
ſurgẽs ad ꝯdictũ locũ preſbiterum
mox inuenit. Qui let⁹ aſſumpſit eaꝫ
et venit ad monaſteriũ quod pratũ
dominarꝫ dicit͛ qđ erat ad leucam
dimidiã dicte ville et gaudentibus
cunctis baptiſauit eã. nomẽ katherine
rine imponens ei. quo vocata ꝑus
fuerat a chriſti matre. Statimqꝫ ha
bitum ordinis induit baptiſatam.
Nec mora vt audiuit pater et ami-
ci eius quod geſtum eſt conſternati
ſunt. Et per ducem dominũ terre et
ꝑ epiſcopum leodieñ. tandẽ ꝑ papã
honorium datis maximis pecunijs
laborabãt vt infra etatem legitimã
filia ablata parentibus redderetur
Que ſi in domo parentum vſqꝫ ad
duodennẽ etateꝫ pſeueraret in fide
ſuſcepta tũc iuſte xp̃iano nomi red
di poſſet. cogitãtes nequiſſimi me-
dio tempore infantilẽ animũ facilit͛
deflectere poſſe vt ad natiua parẽ-
tum vota rediret. Horum fraudulẽ
ta conamina prochdolor multi ma
gni ⁊ litterati viri pecunia ſuſcepta
fouebant. pro quo preſbiter ſuſp̃di-
ctus nõ modice tribulat⁹ ſolũ xp̃m
et matrẽ ei⁹ que auctrix fuerat hui⁹
facti multis lachrymis inuocabat.
Mira res et. vſqꝫ in preſens cunctis
ſeculis inaudita. Petijt a preſbite-
ro ad omnem citationem et iudicẽ
ſe puella deduci. forſan inquit iudi-
ces flectentur etate ⁊ ad mei piacu
lum mouebuntur. et factum eſt vt
petiuit et dixit. Ut enim quadam
die apud Leodium venit coram e-
piſcopo clericis et magnatibus di-
uerſis. aduocatos et iudices taꝫ cõ
ſtanti qꝫ veridica ratione confudit
et mouit vt voces vlulantium ⁊ cla
mantiũ cum lachrimis pre ſtupore

in eccleſia ſancti lamberti a locis di
ſtantiſſimis audirent̄ ita vt omnes
manifeſtiſſime diſcerent et viderent
in taꝫ exili etate diuini ſpiritus ſapi
entiā ꝑualere. Hinc poſt annos du
os ceſſatum eſt a lite iuris et aliud
deceptionis tendiculum preꝑatum
iuuenis elegantis forme iudeus cō
ductus ad hoc venit ad monaſteri
um ſupradictū in quo puella erat ſi
mulato animo baptiſma ſuſcepit. q̄
cum ſe fingeret miro modo vt puel
le quaſi cognate ſue. gracia eruditi
onis loqui poſſet. dicebat eni plus
ſuper omniū ſermonibus michi co
gnate verbum ſalubrius imprimet̄
Jlla tñ vt michi retulit interius diſ
cernebat fictū ad fidem iuuenem ac
ceſſiſſe. et ideo nec prece nec precio
nec vlla obedientia flecti potuit vt
ſolum verbum iuueni loqueret̄. hec
vt viderunt iudei miſeri. ceſſauerūt
ab illa Juuenis aūt ad vomituꝫ eſt
reuerſus. Hāc poſtea tanta gratia
potiri vidim' vt nihil ea ſerenius vi
deri poſſet. Cūqꝫ nobiliū parentes
cū multa ambitōne venirent videre
filias et cognatas. hec coraꝫ imagi
ne beate virginis veniebat et grati
oſo vultu dicebat. Alie ſorores nr̄e
moniales a matribus et amicis ſo
lacium habent et gaudium. ego au
tem paupercula pupilla et indigna
ad te dñaꝫ et cognatā meam fiden
ter accedo. tu ſola pre omnib' eſto
mihi refugium et ſolamē. Et hec di
centē quis dubitet eam a miſericor
diſſima pietatis mr̄e ſolacio defrau
dari? Non te decet o dña tuam car
nem tuū ſanguinem ſpernere. de cu
ius genere vt roſa de ſpinis orta ē
lilium de tribulis generatū. Et qm̄
de iudeis ſermo exortus eſt de con
uerſione cuiuſdaꝫ iudee alterius. rē
nuper geſtam mirabileꝫ referamus
Erat in partibus theutonie mona
ſterium virginū quo belloꝝ euentu
funditus deſtructo ad domus pa
rentuꝫ moniales redire ꝯpulſe ſunt
quaꝝ vna pulcherrima agnes noīe
vbi ad prēꝫ militem rediſt ab eo vi
olēter oppreſſa mox impregnata fu
it. Ad partū ergo appropinquans
anxia fugit ad deuia ⁊ partu edito
adeſt diabolus in ſpecie monachi.
qui ſe eius ꝯſobrinū ꝯteſtans et cō
ſcium facti eius dixit ad eiulantem
et quaſi pre triſticia deſperantē. Ne
tu cariſſima ꝑ partum editum cum
patre et parētibus ꝯfundaris. par
uulum in ſtagnū ꝓximum proijce. ſi
eni vixerit latere non poteſt. Tunc
mater miro certaminis pondere fa
tigata tandē poſt lachrymas poſt
dolorem vicit erubeſcētia maternū
pectus et mox paruuluꝫ ſūmerſit in
ſtaguum. et ſtatim diabolus ad mi
re tabeſcentē dolore cōiecit O inq̄t
omniū femiaꝝ miſerrima quid nūc
reſtat Melius eſt vt ſine ſcādalo tui
et tuoꝝ in grauiori mortis periclo
facta mihi ꝯfeſſione in aquā cum fi
lio te ſūmergas. H audito inclamās
mulier exhorreſcit et glorioſā virgi
nē mr̄eꝫ xp̄i inuocat ꝯtra diaboluꝫ
adiutricē. Nec mora vidit demonē
cū fumo et fetore teterrimo diſparē
teꝫ et mox effuſa in laudem matris

xp̄i ad ſpem meliorem in prece et la
chrimis cōfortatur. Venit ergo in
proximaʒ ciuitatem et hoſpicio ſuſ/
cepto ab honeſta matrona. locata
eſt ab eadem cum quadaʒ iudea ſa
ra nomine vt eius paruulum enutri
ret Manſit ergo annis q̄nqʒ cuʒ ea/
dem iudea in tanta cordis triſtitia
vt vix eaʒ quis poſſet videre riden
tem. bis in pane et aqua p ebdoma
daʒ ieiunabat. Interim domine ſue
iudee de fide xp̄i et bonitate ac pie/
tate matris eius vt erat femina pru
dens et eloquens predicabat ⁊ ſen
ſim cor illius verba edificantia ⁊ ef
ficacia penetrabant. Cuius horta/
tu' orationem dominicā et angelicā
ſalutationeʒ addiſcens. xp̄m et ma
trem eius quotidianis precib' inuo
cabat. Hinc factuʒ eſt vt nutrix ipa
cuidam fratri ordinis predicatorū
nomine Conrado confeſſa mittere
tur ad papam Obtenta ergo abſo/
lutione ad patriam eſt reuerſa ⁊ ac
celerauit viſitare iudeam dudū do/
minaʒ ſuā. Quā illa gratulabunde
valde ſuſcipiens rogauit feſſaʒ qui/
eſcere ſuper lectū. At vbi veſpere iu
deus venit et cognouit hāc eſſe nu
tricem quaſi in furiam raptus ſuſpe
ctā eam quaſi peruertricem ſue vxo
ris habebat. Certe inquit male ve/
nit huc inſidiatrix iſta. iam occidaʒ
eam et mox extracto canipulo inua
dit dormientē et tria dedit ei vulne
ra citra et intra cor. hoc viſo iudea
horruit et intrans thalamū obſera
uit. Hinc noctis medio facto ſigno
iudeus ſynagogā cū vicinis intra/
uit. iudea autē poſt luctū obdormi/
ens in ſomnis vidit glorioſiſſimam
dominam cum duabus puellis ad
occiſam mulierem intrantem et ex
tribus pixidibus quas ferebat vnā
quāqʒ vnguine ſalutari. in rediuiuū
ſtatū mortis vulnera reducentem.
Intuere lector mirare miraculū Ju
deus mane rediens occiſaʒ feminā
non inuenit. credebatqʒ ꝙ vxor ſua
cadauer mortuuʒ ſubterraſſet. hoc
idem de viro vxor illuceſcēte die cre
debat. et ſuper hac re nec quis alte
rū requiſiuit. Vix dies quadragin
ta ↄpleti ſūt et ecce venit mulier pe
grina iudeāqʒ et virū eius ex parte
agnetis occiſe officioſiſſime ſaluta/
uit et abijt. Tunc iudeus vxori ait.
Quid eſt ꝙ illa viuit? Nunq̄d occi/
di eaʒ. Cui vxor. Potens eſt inquit
xp̄s dn̄s eius mortuā ſuſcitare. Et
iudeus. hoc eſt ait qd̄ ſemper timui
ꝙ te apoſtatam duceret in errorem
Nec mora hec dicens cōprehendit
vxorē et in thalamo duob' ānis re
cluſit obſtrictā. Hinc accidit vt ad
remotiora recedēte iudeo vxor eua
ſit et cū duob' paruulis tertium ge
rēs in vtero ad eccleſiā fugit et cuʒ
gaudio fideliū qui eam ditiſſimā et
honeſtiſſimā nouerāt baptiſma ſuſ
cepit Hāc poſtea duo filij eius ado
leſcētes et vna filiarū ſecuti ſūt et fi
dē alacriter ſuſceperūt. Manſit autē
p' baptiſma cuʒ filijs dc̄a dudū iu/
dea in colon̄. dioceſi mutato nomie
vōta gertrud ⁊ iuenit agnē q̄ndaʒ
nutriceʒ ſuā ibidē manētē et de ouer
ſiōe ei' valde gratulātē. q̄ſiuit ergo

ab Agnete Hertrudis. qũo reuixiſ
ſet. Et illa mirata ſubriſit dicens. q̃
re nunq̃ꝫ mortua ſuſcitarer? Ad hec
ſtupefacta gertrudis. Uere inquit
vidi ꝙ te vir meus tribꝰ vulneribꝰ
cultro cõfodit occidẽs. Et ait. No
uerit xp̃us omnipotens ꝙ in ſõnis
tm̃ me vidiſſe et nõ ſenſiſſe videbar
occidi. Mane vero offenſam viri tui
ſi manſiſſem p̃cogitãs omnibꝰ inſa
lutatis recedere feſtinaui. Nec mo
ra. gertrudis apprehẽſa veſte circa
colluꝫ agnetis lacerauit eã. ſimulq̃ꝫ
ciliciũ quo induebaẗ ad carnẽ vſq̃ꝫ
ad pectus mediũ. et inuenit manife
ſtiſſimas trium vulnerũ cicatrices.
Manifeſtata ſũt hec archiep̃o colo
nienſi. dño conrado Mortua eſt eni
in maxima penitentia et feruore ſpi
ritus. Annus ſecũdꝰ milleſimus du
centeſimus ſexageſimus quintꝰ eo
tempore voluebaẗ quo ip̃a agnes
a iudeo occiſa eſt. et per glorioſam
xp̃i matrẽ et virginẽ ſuſcitata. Her
trudis vero ſuperſtes eſt miro fidei
calore ſuccenſa Nunc q̃ꝛ de iudeis
mentio facta eſt. miraculũ celeberri
mũ referã quod ãno p̃nti ab incar
natione dñi. Mcclxi. factuꝫ eſt in vil
la theutonie forchem nomine. Con
tigit aũt vt quedam maligniſſima
vetula iudeis familiaris effecta pu
ellam eis annoꝝ. vij. orbatam parẽ
tibus venderet occidendaꝫ. Hanc
igitur in ſecreto ſup̱ plura paria lin
theamina obſtructo ore eius in om
nibus fere iuncturis membroꝝ inci
ſionibus vulnerauerũt maximo co
namine ſanguinem exprimentes et
in ip̃is lintheaminibꝰ diligentiſſime
receptantes. Hanc aũt poſt tormẽ
ta defunctã iudei in aquã fluidam
ꝓpe opidum ꝓiecerunt et ſup̱ eam
ꝯgeriem lapidum poſuerunt. tertia
aũt et quarta die p̱ manũ erectam
ad celuꝫ a piſcatoribus. eſt inuenta
et in opidũ deportata horrentibꝰ ⁊
clamantibus populis ab impijs iu
deis tantũ flagitium perpetratum
Erat aũt in vicino marchio de ba
den qui mox audito tanto piaculo
ꝑuenit ad corpus. ſtatimq̃ꝫ erectuꝫ
reſidens tetendit manus ad princi
pem quaſi vindictam ſanguinis vel
forte miſericordiã imploraret. poſt
horam vero dimidiaꝫ iteꝝ ſe depo
ſuit defuncti more ſupinam. Addu
ctis ad hoc ſpectaculũ impijs iude
is ſtatim irruperunt omnia vulnẽa
corporis et in teſtimoniũ nephãde
necis copioſum ſanguinẽ effuderũt
Mox clamor vulgi ad ſidera tolliẗ
et in vindictã zeli totaliter animaẗ
Ex quibꝰ indicijs capta eſt vetula
et ꝯuicta. maxime cũ filia eius ꝑuu
la omnia prodiderit. quia a puero
et ebrio extorqueẗ veritas. Judei
quoq̃ꝫ capti ſunt qui in puellaꝫ ma
nus nepharias extẽderũt. rotatiq̃ꝫ
et ſuſpenſi ſunt cum vetula. duo ve
ro ſe mutuo iugulauerunt. Hec no
bis ordinis fratres predicatoꝝ rei
nerus et egidius ſicut illi qui in vil
la fuerũt poſt triduũ quo hec geſta
ſunt veraciter retulerunt. Hinc igiẗ
videndum eſt cur iudei ſm̃ cõſuetu
dinem in omni ꝓuincia quã inhabi
tant xp̃ianum ſanguinem fundant.

Certiſſime enim reptum ꝙ omni ā no i qualibȝ ꝓuincia ſortes mittūt que ciuitas vł opiduȝ xpianum ſan guinē alijs ciuitatibus tradat. Cō ſtat quidem ex ſancto euangelio ꝙ pylato lauāte manꝰ ⁊ dicente. mun dus ſum ego a ſanguine iuſte hꝰ iudei impijſſimi clamauerūt. Sang uis eius ſuꝑ nos et. ſuꝑ filios nr̄os Super quo beatiſſimus Auguſtiꝰ. in ſmōe quodā qui incipit. in cruce. innuere videtur. ꝙ ex maledictione parentū currat adhuc i filios vena facinoris ꝑ maculam ſanguinis. vt per hanc fluidam importune. ꝓles impia inexpiabiliter crucietur ꝗſqȝ ſe ream ſanguinis chriſti recognoſ/ cat penitēs et ſanet. Preterea au/ diui quendam litteratiſſimum iude orum noſtris temporibus cōuerſū ad fideȝ dixiſſe quendā quaſi ꝓphe tam eorū in extremo vite ꝓphetaſſe iudeis. Certiſſime nos inquit ſcimus nullo modo ſanari nos poſſe ab illo quo punimur verecūdiſſimo crucia tu. niſi ſolo ſanguine xpiano Quod vbū ceci ſuꝑbi iudei ⁊ impij rapien tes induxerūt in omni āno. in omni ꝓuincia fundēdū ſanguinē xpianū. vt tali ſanguine oualeſcāt. Et addi dit. male inq̄t intellexerūt verbū ſan guinē intelligētes xpiani cuiuſlibet. ſed ꝓrſus illū ſanguinē qui in ſalutē peccaminū q̄tidie fundit in altari. quē quicūqȝ vr̄m ɔuerſus ad fideȝ chriſti ſūpſerit vt decuit mox ſanat ab illa maledictiōe paterna. Magiſ/ tro richardo normanno viro ꝑ oīa ſrato ⁊ pio narrāte cognoui. ȝ ⁊ in ſcriptis cuiuſdā fr̄is ordinis p̄dica torum in beluaco legiſſe me memini Quendā in normānie partibꝰ virū flagicioſū valde et impiū fuiſſe ſuis temporibꝰ rapinis ⁊ cedibus hoim debacchantē. quē inimici ſui in decli uo montis cuiuſdam deph̄endētes amputato capite ꝑemerūt. Cuiꝰ ca put abſciſū trunco corporis in loco manēte in vallē ſbiacentē deuolutū eſt clamās horribiliter ꝑ hec verba Virgo ſancta maria da verā ɔfeſſi onē. hoc nō paucis horis inceſſant capite clamāte vnꝰ inimicoꝝ pro ſa cerdote cucurrit in villā. Venit ille ſed aꝓpinquare nō audens niſi rela tum caput ſuo corpi ɔpaginaretur Qō vbi factum eſt aduenit p̄ſbiter ſedit et. loquēte capite cōpaginato cōfeſſionē illiꝰ audiuit In fine ergo confeſſionis p̄ſbiter inquirit dicens Miror in miraculo de te facto ſuper om̄e miraculū qđ audiui Et ille cau ſa inq̄t miracli hec ē. Audiui adhuc iuuenis ꝙ quicūqȝ q̄rtam feriā aut ſabbatū in honore glorioſe v̄ginis marie ieiunaret verā ɔfeſſionē anq̄ȝ ab hac vita diſcederet matris xp̄i ꝑ cibus obtineret. hoc vt audiui in oī ſceleſtiſſima vita mea dictū ieiuniuȝ obſeruaui. alterius boni nihil aliud feci. hoc ſacerdos audito miratus ē et ſtatim vbi hoc dicentem et confi/ tentem abſoluit ſpiritum defunctus efflauit. Nota ergo lector me nō cre dere eſſe regulaȝ neceſſariam ſuper hoc et in dictis ferijs ieiunijs effica/ cem quamq̄ȝ glorioſa virgo in iſto peccatore tale voluerit miraculū de

mōſtraē vt ſedulos dilectoēs ſuos iuuandos a ſe et honorādos alti⁹ cōprobaret. Scio tñ et certus ſum ꝙ in multis dictum ieiunium efficaciam habuerit ſalutarem vt in fine cōfeſſionem veram haberent et arcius peniterent. ¶ In germanie ꝑtibus circa annum ab incarnatione domini. M.cc.xxix. glorioſe virginis marie aſſumptio ſolennis inſtabat. Miſſus ergo frater ordinis ꝑdicatoꝝ religioſus et feruens valde ad ſtationem quādam indictam ſolenniter predicare. venit mane ad fluuiuȝ qui medius erat loco ſtationis et loco fratrum et nō inuenit aliquem qui eum in naui tranſponerȝ vt ſolebat. Anguſtiat⁹ ergo nō modice predicādi tempe iā inſtāte nec locus erat tranſire per pontē eo ꝙ ſinum amnis extenderat in chriſtuȝ et matreȝ eius fido corde confiſus cum prece ſupplici cappā ordinis ex poſitā ſup vndas liquidas explicauit ſigno crucis edito reſedit deſuper ꝛ ſiccis omnimode veſtib⁹ ptrāſiuit fr̄ vero ſociuseius tantū mira culum āmiratus nec ſequi auſ⁹ nauem. ad tranſeundū diu poſtmodū expectauit et trāſiuit. ¶ Simili mō frater eiuſdem ordinis predicatoꝝ vir deuotus et bonusin angliā trāſitur⁹ rogauit inportu dominū nauis vt ſe et ſecū in naui ſociū reciperet ꝓpter deum Ced ille nec deū timuit nec fratruȝreueritus ē ꝫ ſublato velo nauigauit a portu Tūc frater anguſtiat⁹ grauiter vrgēs eni erat negocie tranſeundi poſt oratōnes et lachrymas fiduciā mēte cōcepit et ad ſequendū fratrē ſocium exhortatus inter vndas ꝓfūdi maris tinctis tātum in ſūma extremitate veſtigijs ābulauit. Nec mora vbi nauta. retroſpexit exhorruit et ffes mox cū velocitate naui reflexa ſuſcepit. veniāqȝ petēs cum lachrymis īdulgētiā impetrauit Vidi hominez fide digniſſimū qui fratrē cūdem ambulanteȝ in fluctibus vidit et mihi in magna deuotione obortis lachrymis enarrauit ¶ In ordine ciſterſieñ ſpecialiter dedito virgini glorioſe multa valde facta mirabilia referunť q̄ nōnulli ex eis preſcripta digna memorie tradiderūt nos tñ vnū qd̄ noſtro cōtigit tpe licet forte conſcriptū ſit referam⁹.

¶ Fonij clauſtrū ipſius eſt nobiliſſimuȝ atqȝ ditiſſimū. Cōtigit aūt vt in obnubilatione celū tempeſtatem aeris grauiſſima minareť que et facta eſt Sparſis igitur coruſcacionibus vndequaqȝ per aera ſequunť et fulgura. que vt viderunt mōchi certatim ad eccleſiam fugerunt vbi conuentu totaliter in choro congregato videt patrie et ſpecialiť clauſtro periculuȝ imminere. inchoāt altiſſimis vocibus. Salue regina miſericordie ꝛc. Et cum veniſſent ad illū locum ātiphone Eya ergo aduocata noſtra illos tuos miſericordes oculos ad nos conuerte. ſubito vehemētiſſim⁹ vent⁹ ab occidēte veniens cū horribili fragore tonitrui feneſtras eccleſie vitreas cū tāto ipetu tōliť diſſipauit vt eccīa firmiſſie

ſolida corruere videretur · Nec mo
ra .vbi in tanto diſcrimine ſatis per
territus conuentus flexit genua et
illa verba antiphone cantauit . Et
ieſum benedictum fructum ventris
tui nobis poſt hoc exilium oſtende
Statiz ymago crucifixi que media
ſtabat īter chorꝝ monachorꝝ et con
uerſorum fratrū ꝯuerſa ad orientē
verſus monachorum reflexa eſt Et
vt mihi a monachis dc̄m eſt cōtra
naturam picture oculos aperuit et
mox omnis timor ſublata tēpeſtate
ceſſauit Quis ergo in tāto miracu/
lo non obſtupeſcat. Quis non vide
at et plene collaudet illaz miſericor
die patronam et matrem que ſpeci
ali priuilegio chriſto pōt imperare
et filio recōciliare miſeros quos no
xa proſcripſerat vt benedictum Je
ſum fructum ventris ſui illis in ſalu
tez qui venturus eſt reprobis in cō
demnationem. huius fructꝰ gracia
mirum accidit quod ſubiungo.
¶ Erat frater Wolterus nomine or
dinis predicatorū de meyſenborch
vir nobilis et religioſus valde qui
prebenda cathedralis eccleſie ī tre/
ueri derelicta necnon ⁊ alijs poſſeſ/
ſionibus magnis ſub annis etatis
ſue .xvi . predicatorum ordinem in/
trauit et intantum ſciencia et religi/
one profecit vt prior in multis doī/
bus et lector in ordine magnificus
haberetur . hic a quodam principe
imperij vocatus multa inſtantia ve
nit vt ei ad ſalutem ꝯſuleret et eius
cōfeſſionez audiret. Precedenti au
tem nocte quo principem de mane
auditurus erat mecum in thalamo/
vno in domo iacebat . Intempeſte
autem noctis ſilentio clamare vali/
de cepit quaſi in ſomnis. benedictꝰ
ieſus fructus ventris tui. quo mira
ti ſumus pariter ⁊ gauiſi Mane fa/
cto conueni ſecretius dictū fratrem
quid ſic clamans valide ſomniaſſet
Qui reſpondit. In conſuetudine in
quit duxi multis annis vt in ſaluta
tione angelica nomen ieſus addaz
dicens. Et benedictus fructus ven
tris tui . Hinc nocte iſta factū eſt vt
nequam ille humani generis inimi/
cus inuidēs ſaluti principis quē au
diturus ſum ſtrangulare me voluit
et ego in ſolitam ſalutationis vocē
pauidus exclamaui. ⁊ hec dicēs ab
ceſſit ¶ Simile q̄qꝫ accidit mihi cuz
illam nobilem iuuenculam relictam
friderici filij comitis de vienna a ſe/
culo reuocaſſez et ad ciſterciū. ordi
nem adduxiſſē illaqꝫ primo grauiſſi
mis. demonū inſultibus pulſaretur
vidi ꝙ dyabolꝰ a dextris eius ſta
bat et eam ad ſe fortiter trahere co
nabatur. Ego autē ex aduerſo ſtās
et eam a vomitu retrahere non va/
lens clamaui audientibus fratribꝰ
qui mecū erāt . bn̄dictus ihs fructꝰ
ventris tui · Nec. mora . iuuencu
la liberata eſt et in ordine perſtitit.
tātūqꝫ ꝓfecit ꝙ abbatiſſa effecta ē
et cuſtos collegij virginal' Hic idez
frater ē q̄ nobiliſſimā illā puellā co
mitis de viēna vt poſtea dicemus ⁊
ad ſtatum vite ꝑfectiſſimū adduxit
et in miris et ī auditis tribulatiōibꝰ
lachrymis et ꝑcibꝰ cōtinuis conſtā

tiſſimam conſeruauit. Retulit quoqꝫ
mihi frater ordinis predicatorum
de cuius veritate et ſinceritate non
dubito miraculū de glīoſa xp̄i ma/
tre maria plene p̄ijſſimum. Uir qui/
dam longo tempore deuotus deo
ordinem ciſtercieñ. intrauit. in quo
et ſi diu ſaucte vixit. tamen tandem
dyabolo temptante deuictus : in
peccatum cecidit ⁊ multis per hoc
occaſionem ſcandali dedit. Pro q̄
vt in illo ordine conſuetum eſt gra/
uiſſime tribulatus ad cor tamen cū
amariſſima penitētia redijt et ſe ad
glorioſam criſti matrem in p̄cibus
et lacrimis contulit. In magno igit̄
luctu per tempus non modico poſi/
tus tandem die quadam orauit et
raptus in exceſſum mentis glorio/
ſaꝫ v̄ginē vidit et in brachio ei⁹ q̄ſi
lactentē pueꝝ paruulū ſup omnem
pulchritudinē ſpecioſuꝫ. Cūqꝫ vidēt
ꝑ ſe matrē ſupplicā em inſtabat ille
ſe a pcc̄o et t̄bulaciōib⁹ liberari et
ad grāꝫ p̄oris vite r̄ſtitui. ꝫ cū puer
q̄ſi renitēs vultū auerterꝫ et mr̄ ecō
tra pueꝝ in altera brachij p̄te tranſ
ferrꝫ vt cōmodoſi⁹ vultui ei⁹ vultū
ſue benignitatis igereret illeqꝫ iteꝝ
vultum auerteret et auerſuꝫ mater
frequēci⁹ rogitaret. tādē poſt mirā
et piā ſupplicacōeꝫ euicit mater in fi
lio et vultū eius ad piaculū ſerena/
uit vt peccatū hōi ad idulgēciaꝫ et
ſtatū p̄oris vite ad grāꝫ cōdonarꝫ
Quid miri. Marie eni ſpeciali p̄uile/
gio oceſſuꝫ ē vt ſ̄m ꝓphetā vtrūqꝫ
arguere poſſet et manū ponē in am

bobꝫ. Nō in libro de natura reruꝫ
apte valde ſignatū eſt vbi dicit̄ ꝙ i
deſerto vbi vnicornus illud feroci
ſimū animal in mortē hoim graſſat̄
atqꝫ ferarum. puella v̄go relinqua/
tur. qui adueniens omni ferocitate
depoſita caſti corporis pudiciciam
in virgine veneratur. qd̄ reclinans
caput in ſinu virginis ſoporat̄. Cui⁹
cornu vt vidimus in brugenſi eccle
ſia flandrie. vij. pedum in longitudi
ne virgo manibus apprehenſo flexi/
bileꝫ reddit et animo moderatum.
ita ꝙ quandoque capitur et occi/
ditur vel ad ſpectaculum exhibe
tur. Quid in vnicornu ferociſſimo
animali niſi criſtū ſignatū accipim⁹.
q̄ vnice poteſtatis eſt q̄a non eſt po
teſtas que cōparetur ei et poteſtas
eterna que non auferetur. que ante
incarnationem puniēdi in celo in an
gelos ꝓpter ſuperbiā. in terra
in homines ꝓp̄t inobedientiaꝫ. in ſo
doitas ꝓpter luxuriā. in filios iſrael
ꝓp̄t murmur ſiue crapulā ſeuiebat.
Huic nullo audente cōtradicere ſe/
uienti clamās conqueritur yſayas.
Non eſt inquit qui cōſurgat et tene
at te. Et vide q̄ꝫ vere et q̄ꝫ recte cō
queritur. Neqꝫ enim hoc angelus in
celo nec ſanctus in terra preſumpſit
ꝫ illa pulcherrima mulierum maria
v̄go ſtirpis dauitice in deſerto mū
di a filio dei mediante angelo para
nimpho inuenta eſt cuius. pulchri/
tudinem virtutum et ſapientiam et
pudicitiam caſti corporis venerat⁹
delect⁹ et i ſinu virginalis vteri caput

altiſſime diuinitatis ſue humiliter
inclinauit. in quo nouem menſibus
ſoporatus in tantum a ſua ferocita
te deflexus ē et anim⁹ moderatus
vt ſe capi permitteret et occidi ma/
nibus iudeoꝝ indeqꝫ reſurgens et
aſcendens in celum ante ↄſpectum
paterni vultus et ciuiū ſupnoruꝫ in
gloriam ſolennis victorie qua con/
tra demones triumphauit ad am/
mirabile voluit ſpectaculum exhibe
ri Et inde eſt ꝙ nō modo ſeuit vni/
cornus noſter Jeſus. ſicut antiqui/
tus ſeuiebat. q̄ꝫq̄ꝫ ꝛ peccatores ma
iores nunc ſunt q̄ꝫ tunc fuiſſe ꝓban
tur. eo ꝙ ſalutis veritas magis ino
tuit et fomes peccati ꝑ mortem ei⁹
minoratus ſit ī peccāte. Sed virgo
materqꝫ ꝓpter nos materno iure ꝛ
fiducia patronali cornu illud vnite
poteſtatis obſuat vt ipſos quoſqꝫ
longanimitate ſua patienť expectet
et non vt olim mox in ſcelere feriat
delinquentes Sed q̄d canor florē/
tiſſima virgo pia mater et dn̄a q̄d
conor ꝓſequi ꝟtutes tuas. Si cun
cta mei corpis membra et oēs gut/
te vitalis ſanguinis mei verterētur
in linguas pocius tamen m̄ laudis
tue verba deficerent q̄ꝫ exēpla hic
de clariſſima in ꝑſonis virginitatis
dignitate ſm̄ textus conſequentiā
aliqua videamus.

Item in eodem capitulo

Integritas eſt cunctis apibus
corpis ꝟginalis. Dicā ergo il
lud q̄ſi a multis odioſi⁹ audiať Mł/
torum acten⁹ fuit opinio vt ſi in mu
lieribus pudoris ſigillum integruꝫ
ꝑſeueret. habita cōtritione et peni/
tentia iaꝫ pacta. dici tamē deberēt
et credi incorrupte etiā ſi alias cor
rupte ſint. et virginitatis aureolaꝫ
promereri. Quod ille incompabiľ
ſciētie magiſter Albertus frater or/
dinis predicatorum et dixit et ſcrip
ſit. nullo modo debere virginē repu
tari quā ſopita ſenſuū ratiōe in car
nali delectatione fluxus ↄcupiſcen/
tie polluiſſet etiaꝫ ſigillum pudoris
intactum incorruptū et integruꝫ cō
ſeruetur. Alioquin in ſexu virili qui
illo ſigillo caret nequaq̄ꝫ virginita/
tis dignitas haberet. q̄d vtiqꝫ dice
re impium et abſurdū. cū beatiſſim⁹
apoſtolus Johaunes euangeliſta
ꝟgo ſit electus a domino et pro eo
inter ceteros magis dilectus. Tene
amus ergo quia ꝛ in mulieribus ꝛ
in viris dignitas ꝟginalis eſt et in
vtroqꝫ ſexu ſācti aureolā merebūť
In mulierib⁹ ꝟo et ſi verecūdi⁹ per
fluxū ↄcupiſcētie carnaľ aliq̄ in mē/
te corrupte ſūt dū tn̄ ſigillum pudo
ris a coitu viri integrū ꝑſeuēt habi
ta ↄtritione et penitētia ď peccatis
ↄſecrari et velari ab ēp̄is quaſi ꝟgi
nes iure poſſūt. et hoc quidē fit ad
indulgētiā pie m̄ris eccl̄ie q̄ in caſu
ꝟecūdie hūane ↄſulit ꝛ pudori Hic
ꝑterea ꝟginitatis exēpla q̄ nr̄is tē
porib⁹ euenerūt ad exhortationem
ꝟginū diſſeram⁹. De ꝟginitate aūt
loq̄tur beat⁹ auguſtin⁹ dicēs. Mul/
ti q̄dē ↄtrarios conat⁹ ꝑntū ſuorū
ignite ardoē ſupni amoris ſupaue
rūt Irat⁹ ē pr̄ plorauit mr̄ nō cura
uit illa cui añ oculos ꝟſabať ſpeci/

oſus forma pre filijs hominum. Hu
ius rei exempla q̃z plurima quorum
vnum ſub noſtro tempore q̄d a no/
bili de gomelin ꝑpe cameracuz acce
pi vtpote qui ꝑſonam nouit ⁊ vidit
glorioſiſſimuz referamus. ¶ In ro/
ma q̄daz ſanctiſſima virgo fuit no/
mine iackelina. Hec ſoror nobiliſſimi
et ditiſſimi comitis apulie ſapientia
ac decore preſtantiſſima fuit. que cū
a fratre comite tradi nuptijs conarē
tur aſſūpto virili habitu clā aufugit
directis ergo nuncijs per omnes vi
as frater comes eaz inſequitur via
qua fugiebat. Nullum aūt effugiuz
ſoror videns ad obuiuz mare ſe cō
tulit ⁊ crucis ſigno ſe ſignās in ma/
ri ſe ex alta rupe ꝓiecit. Qd vbi fra
ter vidit eiulatu magno ſorori de
rupe clamauit Super omnia mihi
ſoror cariſſima reuertaris ad me cō
ſtruam tibi monaſteriuz ditatuz co
pijs in quo libere ſeruias ſoli deo.
Cuius clamores virgo ſancta quaſi
ſurda aure ptranſiens per āpla ma
ris ſpatia procedebat. Et vide quā
ta virtus diuini miraculi. Nimirꝝ na
tandi artis ignara. ocul' ac manib⁹
in celum extenſis quaſi per aridum
ambularet maris ꝓfunda trāſibat
Quo trāſito in deſertiſſimis grecie
ſiluis tribus annis ſub virili habitu
ſanctiſſimo cuidam ſeni eremite ſer/
uiuit vt ſibi ſpiritualem viuendi mo
dum plenius informaret. Inde ve/
rēs aſtutias inimici et nequitias ne
ſe proderet feminam quia eremitaz
erga ſe affici ſolito amplius aduer/
tebat. fugit citra mare in propinq̄s
ſicilie deſertis et ibi ſuper arborem
adiutorio cuiuſdaz fidelis viri arto
valde conſtructo tugurio per nouē
nium latitauit. eodem ſibi viro ita
elemoſinā miniſtrante vt nunq̃z ꝓpt
victuz deſcēdē cogeret. Hec poſtea
in romam ſpiritu cogente peruenit ⁊
innocentiuz papaz tercium cuz om
ni clero et populo ciuitatis ſeuera ⁊
audaci redargutione ꝑmouit. Hic
victus eius longiſſimo tempore fuit
ter in ebdomada nullo adiecto pa/
nem cum aqua comedit et ſuper nu
dam penitus terraz equata ceruice
pedibus requieuit. Talia et hijs ſi/
milia de virginibus facta et geſta
meo tempore ſi referrem pocius me
tempus deſererz q̃z exempla ¶ Vi
dimus et plures filias comitū et ba
ronum que ſpretis nupcijs in mona
ſterio vel congregationibus virgi/
num vitam celibē elegerunt. quaruz
inter ceteras vnam filiaz vienſis co
mitis vidi que ad predicationez cu
iuſdam fratris ordinis ꝑdicatorū
walteri nomine cuius ſupra fecim⁹
mencionem inaudita conſtancia pa
rentes euicit vt ſponſo ſuo criſto ihe
ſu cū ſororibus ordinis predicato/
rum in valle beate marie in dyoceſi
treuerenci libere deſeruiret. Hec eni
romanorum moderatoris neptis ⁊
īꝑatoris grecie cōſobrina et achaie
principis ſoror a parētib⁹ ⁊ amicis
ꝑparabāt nobiliſſimis nuptijs copula
ri ꝑ quaz poſſet eorꝝ poſteritas ſub
limari. Illa autem alias intendens
ſolicitauit animo matrem dicti loci

ſorores inuiſere. Quo vbi venit ali
as cū militibus ⁊ familia matre in
tenta. filia vt prius ordinauerat vo
catis i capitulū ſororib⁹ votū religi
onis fecit habitū induit ⁊ impoſitū
reſponſorium. regnum mundi ipſa
met inchoauit. qd conuentuꝫ letiſſi
mis vocibus ꝓſequētem audit ma
ter. miratur concentum repētine le
ticie. Mittit vnum ex ſuis videre qd
eſſet. renuntiat ille beatiſſimā yoley
dam habitu ſacri ordinis inſignitā
Quo audito mater attonita. accur
rit rapere filiaꝫ furibūda. Nec cun
cta emunitatem loci violenter in
fringere. raptam ſecuꝫ abduxit ⁊ in
palatio viennenſi artiſſime cuſtodie
mancipauit. Et vide quali conſtan
tia vicerit. Cibis tantū reglaribus
ſecunduꝫ ordinem ꝯtenta alios co
medere nulla cogi violētia poteāt
alia quoqꝫ ſtatuta ordinis a quib⁹
corpus vl' animus arceri non pote
rat vigilantius obſeruabat. Detra
cto tamen illi habitu ordinis violē
ter coloratis eam veſtibus indue
bant. Nuditatem eniꝫ pati virgina
lem pudicitiam non decebat Quid
moror verbis. Per epos abbates
et prelatos et ꝑ alterius profeſſio
nis moiales ⁊ religioſos diuerſi ge
neris temptabatur nec tamē infra
triennium vel ad redditum ſeculi vl'
ſaltem ad laxioris vite ordineꝫ. ani
mum eius. conuertere potuerūt Di
cebat enim verbis innitens apoſto
li In ea vocatione qua vocata ſum
immobilis permanebo. Parentes
igitur et amici a reuocatione illius
finaliter deſperati eam redire ad di
ctum locum et ordinem permiſerūt
Ubi tantis exemplis vite fulgꝫ vt
nulla in ea deeſſe ꝟtutis dignitas
videatur. ¶ Uidimus ⁊ illam quā
minus iuſte extremam ponimus fili
am ludouici regis francoꝝ ſororē
ſcilicet deuotiſſimi regis ludouici q
feliciſſime regnat ad preſēs. hec de
ſponſata filio frederici conrado. ro
manorum imperatoris in virginita
te ꝑmanere innuba preelegit q ſoli
deo vacans adeo contemplationi
data et virtuti vt nulla ei cura in vi
lis tranſitorijs videat. Sed et ipſi⁹
frater quem diximus rex deuotiſſi
mus ludouicus intantuꝫ amplecti
tur virgineē dignitatis pudicitiam
conſectantes vt pariſius collegerit
maximam multitudinem beginarū
vt ſe in humilitatis obſequijs exer
ceat et ſalute.

De fuga peccati contra naturam.
Capitulum .xxix.

Apes inter ſe nullo concubi
tu miſcent. nec in libidinem
reſoluuntur. Sapiēter et be
ne verba diſtinxit. Coit⁹ etſi eſt na
turał marł. ⁊ feie tn ad fornicatōis
vl' adulterij ꝑtinꝫ malū. Reſolutio
vo i libidinē inaturał vicij tāgit cri
men Et hoc fit dupliciter vel per ſe
vel per aliū quod ſcl dici poteſt om
nium peccatorum Et quideꝫ de de
monijs incubis indiuerſis libris ex
poſitoꝝ legi vt i libris auguſtini ſu
per geneſim ꝯtra manicheos ⁊ alij
is multis locis. De demonibus vo
ſuccubis me nunquā legiſſe reꝑperi.

Et in hoc notatur ꝙ viciū contra
naturam demonibus eſt etiaʒ vere
cundum. Qđ gloſa velle videt̄ ſupͬ
illum locuʒ ezechielis.xix.vbi dicit̄.
dabo te in manibꝰ paleſtinorum idē
demonum qui etiam erubeſcant de
via tua ſcelerata. vicium contra na
turam intelligēs ¶ Mihi per plures
annos in epiſcopatu cameraceñ. vi/
ces gerenti epiſcopi in ꝯfeſſionibus
audiendis. quedā mulier cuʒ maxi/
mo merore ⁊ pudore ē cōfeſſa ſe aſ
ſuefactā hoc ſcelere in lecto laſciuiſ/
ſe. demonemqʒ inter ſe ⁊ parietē cū
cachinno clamātem audiſſe phi phi
phi interiectionem ſignans indignā
tis. Qua voce confuſa mulier eadē
hora cucurrit ad me ⁊ benefitio ab
ſolutionis accepto. penitenciaʒ etiā
vltra q̄ʒ ſtatui amariſſimā egit ¶ Eʒ
et aliam per idem fere tempus audi
ui voceʒ que cum multis lachrimis
mihi confeſſa fere ſe in cōſimili vicio
polluentē audiſſe voceʒ demonis ⁊
dixiſſe. Age miſera age qđ agis bñ.
tibi ſoluetur in proximo quod nunc
facis. Nec multo poſt vbi mulier cō
feſſa ē ⁊ a peccato reſiliit ex timore
maximo morteʒ incurrit. et qđ hic pͬ
penitenciam non expleuit in purga/
torio diris penis exoluit. ¶ Richar/
da quedaʒ huius vicii nephandiſſi/
ma vetula fuit que multis annis in
monaſterio degens nihil tamen reli
gionis in eo conſecuta eſt aut virtu/
tis imo tanto erat deterior quanto
magis profeſſā fuerat ſanctitatem.
Mortua ergo in clauſtro ſepulta eſt
Nec mora. ſequēti nocte ſcropha ni-
gerria cū ꝑcellis. vii. coloris eiuſdē
viſa eſt manifeſte itrare clauſtꝝ ve/
tulamqʒ ſepultam effodere et mem/
bratim corpus miſerabile laniare et
viſcera eius lōgo tractu per clauſtri
ambitum diſſipare. Quo facto cuʒ
porcell' ſcropha diſparuit et poſt ſe
feda veſtigia dereliquit. Et notādū
valde ac mirandū eſt ꝙ nōnulle ex
monialibus clauſtri ſcropham cum
porcellis videre non poterāt. ſʒ grū
nitum coruʒ clarius audierunt Cer
tum quidem eſt quorūdam oculos
eſſe minus habiles demonuʒ fantaſ
mata cernere. aliquorum vero natu
ra perlucidos vt eos poſſint demo
nes aſſumptis corporibꝰ non latē.
¶ Venerabilis bonifatius quōdā
lauſaneñs epiſcopus nunc rector in
theologia pariſius mihi tunc ⁊ mul
tis aliis retulit quendaʒ clericū ſe in
confeſſiōe audiſſe q̄ malo aſſuefactꝰ
vſu ſe contrectationibus illicitis ad
libidineʒ prouocabat Pro nephas
auditu ⁊ vide quid ſequtur Ubi hoc
ſemel vt erat ſolitꝰ attēptarʒ manu
int̄ crura loco viril' mēbri colubrum
apphēdit. q̄ i tātō horroē pculſꝰ ad
ꝯfeſſiōeʒ mox puenit ⁊ i m'tis lachri
mis pniaʒ agit. ¶ Ariſtotiles i libro
de aialibꝰ auctor eſt q̄ dicit ꝙ nullum
aial eicit extra ſemē niſi hō ⁊ in hoc
ordiacōi natuē ꝯtrariꝰ plꝰ q̄ʒ pecus
Hoc tm̄ malū ihero. eē dixit vt ꝑ eo
filiꝰ dei multo tp̄e diſtulerit incarna
ri. Hoc etiaʒ eſt tantum vt auguſti/
nꝰ dicat. deo nature in carne veniēte
oēs hoſtes natuē ſodoitas itellige.
morte ꝛpꝛoba. ⁊ ſbita periiſſe ¶ Pro

leſcens adhuc ſodalez habebam in
ſcolis pariliū ſtudioꝝ carum valde
pudicum et bonuz ƺ heu poſtmodū
a magiſtro quodā ſuo per hui⁹ cri/
men vicij depꝛauatuz. Admonitus
aūt per me et alios amicos et fami
liares ſuos cur ipſe tāte nobilitatis
vir talis turpitudis infamiaz pate
retur Ceſſauit ille pluries ƺ ſemꝑ ite
rum in pꝛiſtina labebať Ad hūc euē
tum damnabilem res miranda per/
uenit. Venerunt ad eum in ciuitatē
in qua erat canonicus viri nobiles
conſanguinei eius et aput eū hoſpi/
tati ſunt cum multo ſernientiū comi
tatu. facta autē cena cum ſe locatis
hoſpitibus . iuuenis ſopoꝛi dediſſet
clamare cepit et auxilium fortiter in
uocare. Ad domini ergo ſui clamo/
rem clientes turbati ſurgunt et rati
onem nullaz in eius clamoꝛibus in/
ueniunt . Aduertentes tamen cano/
nici decanum accerſiunt Concit⁹ ille
venit. ad lcūlum reſidet clamitantis
couſiteri iuuenem peccata adhoꝛta/
tur et diuinum non humanum con/
ſilium inuocare. Hec cum decanus
ei magnis vocibus inclamaret. tan
dem poſt diutinaz decani claman
tis vocem eum terribilibus oculis i
ſpexit dicens. Ve illi qui ſeduxit me
Ad quid ſuper me diuinum auxiliū
inuocabo. Ecce iam video patuluz
infernum. pn̄tes demones et ad ra/
piendum me terribiliť inhiantes Cū
q̄ƺ omnes . ſe vt potius ſignaret cū
lachꝛimis inclamarēt ille quaſi nihil
aduertens clauſis oculis auertit fa/
ciem ⁊ cum diris clamoꝛib⁹ animaz
exhalauit ¶ Similis in vicio quidā
de epiſopatu camēacen̄· cū ſacerdo/
te ſuo accedens ad me rogabat vt
euz abſoluerē. quem recidiuantem
ꝑ ānos plurimos abſoluera3 ⁊ pe/
nitēciaz ei iniunxeraz ſalutarē. Quē
cum ad dyoceſanum epiſcpum mit
tere vellem quaſi grauius affligēdū
a ſacerdote rogatus ſum vt tali cō
dicione abſoluerem penitentem. vt
flexis genibus coꝛaz nobis rogarz
dominum vt ſi poſtmodum recidi/
uaret in ſcelere euu mox diuina vin/
dicta puniret. Conſenſi ergo condi/
cioni ⁊ heu mihi miſero ꝙ conſenſi.
mox ille flexit genua et vidicta in ſe
recidiuantem pꝛecatus eſt. Abſolui
euz. receſſit gaudens. Sed feria ter
cia aut quarta poſt paſcha inſtigan
te dyabolo paſſus eſt recidiuū mox
q̄ƺ hoꝛrifice clamans vindicta dei ſu
per me vt mihi poſtea ſacerdos re
tulit amariſſima moꝛte mulctatus
¶ Vidi et quendaz huius vicij ne
phanduz virum de quo mihi vir bo
ni teſtionij pꝛeſbiter ꝛferebat q̇a cū
ille ꝑ viride pꝛatū ante et pꝛeſbiter
ſeq̄retur inuenit veſtigia ꝑeuntis in
gramine quaſi igne cōtacta manife
ſtiſſime palluiſſe · quē et nos poſtea
percepimus pꝛo vita ſceleratiſſima
moꝛte turpiſſima perijſſe. Nullum ei
peccatuz tā ſepe dn̄s repꝛoba men
te condemnat . Dicunt nonnulli et
vere credo ꝙ null⁹ talis vicij poſt ꝗ
tꝑs vite moꝛtaľ xp̄i qđ ad ānos fe
re triginta tres extēdiť i ſcelere ꝑ
ueraus exceſſerit niſi ſpeciali mira
culo redēptoꝛis poterit liberari.

frequenter in eo probauimus ꝙ in
octogenarios et cẽtenarios iſto cri
mine per confeſſionem inuenimus
irretitos. Quid miri. Omne tẽpus
quod chriſtus vixit morum diſcipli
na fuit. Qui ergo ſpreto tẽpore qđ
ad penitentiam habiliſſimũ indicat
amicus nature qui chriſt' eſt ab ho
ſtilitate nature conuerti neglexerit
vix vnq̃ȝ poſtea ſine difficultate per
maxima ab hoc ſcelere continebit
Beate mẽorie magiſter petr' quõ/
dam cantor pariſieñ. cuidam m̃ no
to narrauit ſe vidiſſe locum in gra/
mine vbi de veſpe quidã clerici hoc
vitio infecti cõſederãt de mane om
nibus circa locis abundãtiſſime ro
re infuſis. ſine vllo rore quaſi ſcele/
ris conſciuȝ ſicciſſimũ inueniſſe. Un
de in libro ſapiẽcie aperte ſatis de
ſodoma dicitur. In teſtimoniũ inq̃t
nequicie fumigabunda conſtat de/
ſerta terra. et hoc iuſte ingente que
ita exarſit. In ſiccitate etiam illa lo
ci illius. qui expers mãſit a rore ſte
rilitas deſignatur que ſit i tali vitio
gentis impie. Unde. pſalmiſta Er/
rauerunt ab vtero locuti ſunt falſa
quia vix ꝑfecte et integre tales con
fitentur. Unde ille vir fortiſſim' iu/
das qui tot victorijs fuerat inſigni
tus deuictis ad dexteraȝ hoſtibus
ſiniſtro cornu cui bachides preerat
contritus eſt. et occiſus. Sic multi
confiteri volentes de peccatis ꝯmu
nibus ⁊ aſſuetis audacter ſe expedi
unt confitendo. Et cũ ad inuſitata
peccata ſicut ſunt in naturalia vene
rint pudore erubeſcentie preuio. ſe/
gniter obruũtur. Unde bene ſodo
ma interꝑtatur muta. q̃ȝdiu tales
ſunt muti ſpirituſſanctus ad. eos in
trare nõ poteſt. Quaꝓpter Job di
cit Non ꝑcã ore meo ȝ loquar in tri
bulatione ſpiritus mei ⁊ cõfabula/
bor i amaritudie anime mee. Quid
auteȝ et phs de confeſſione pccoꝝ
videatur dicere in mediũ ꝓferam'
Proximum ad innocẽtiam tenet lo
cum. verecũdia peccati cõfeſſio Bõ
nium narrare. vigilantis inditiũ eſt
et vicia ſua cõfiteri. ſanitatis indici/
um eſt. Non ꝓdeſt latere peccãtib'
qꝛ ſi latendi facultatẽ hñt frontiam
nõ habẽt tuta eſſe ſcelera nõ poſſũt
Maxima eni pena penitẽtiũ eſt pec/
caſſe. Nec vllũ ſcel' licet illud fortu/
na exornet. ſuis munerib' impunitũ
eſt qm̃ ſcelus in ſcelere. ſuppliciũ eſt.
Aliqueȝ ergo habeat ois homo ſe
cretuȝ quẽ vereatur qui cõſcius ſui
ſecreti ſit. cuius auctoritate ſecretũ
corrigat ſi errauit. Tales conſolat̃
et animat ad audaciam vir ille curi
aliſſim' et hũaniſſim' Aug'. Quid
inq̃t erubeſcis o hõ cõfiteri pecca/
tor ſic̃ ⁊ tu ego ſũ Cõfitere ergo hõ
hoi. pccor hõ hoi pccori. Quid ti/
mes ꝯfiteri homo ſũ. humanũ a me
nihil alienũ puto Quid times ꝯfite
ri. Id qđ ꝑ cõfeſſionẽ ſcio min' ſcio
q̃ȝ qđ neſcio Cõfiteri times q̃ nõ ꝯ/
fitẽdo potes ẽe occult' Elige quod
vis ſi nõ ꝯfeſſ' lates. icõfeſſ' dãna/
beris ad hoc eniȝ de' exigit ꝯfeſſio
nẽ vt liberet hũilẽ. ad hoc dãnat nõ
ꝯfitentẽ vt puniat ſupbũ. Ergo tri
ſtis eſto anteq̃ȝ ꝯfitearis. confeſſus

exulta quia iam ſanaris. Ipſe eſt iu
dex tuus protector tuus. Preuidet
enim et preuenit faciem eius in con/
feſſione propter quem et per quem
confeſſus eſt ag3 cauſam eius et de
fenſor eſt penitentis ⁊ ipetrator ve/
nie confitentis. confeſſus ambula ſe
curus et exulta iam in via. Noli tie/
re iudicem. adiutor tu⁹ iudex tuus.
Anteq̄3 eſſes confeſſus inueniſti ſal
uatorem. Impium te queſiuit vt re/
dimeret. redemptū deſeret vt pdat.
Aperias in cōfeſſione peccator os
tuu3 ne claudat ſuper te puteus os
ſuum. Et nota ꝙ puteum dicit in/
fernum hic. Quid hinc nr̄is tempo/
ribus acciderit audiamus· ¶ Erat
in villa bruccellenſi brabantie ſacer/
dos quidam vita et moribus pluri
mum ihoneſtus. Hic gule et luxurie
deditus nichil fere videbatur aliud
meditari. Poſt finem annorum pau
corum poſtq̄3 preſbiter fuerat ordi/
natus iuſto dei iuditio impm̄edita/
te defunct⁹ eſt. Nec multo poſt qui/
da3 preſbiter cōmenſalis eius et ſo
cius cum crepuſculo noctis viam a/
geret extra villam audiuit miſerabi
lem vocem quaſi de ſub terra clamā
tis et plangentis Conſternatus āt
preſbiter quiſnam eſſet cuius voce3
audiret cruce ſe ɔſignās iq̄rit Quis
es tu. Et vox ego inquit ſum infelix
ille ſocius tuus. Et ruſus preſbiter
Quomō inquit tibi eſt. quare de hu
mo eloquiu3 tuum. Cui ille dato ru
gitu magno imo maximo. Ve inq̄t
mihi ve ve quoniam clauſit ſup me
puteus os ſuum Et cum quaſi peni
gero volatu vox plāgentis deferre
tur in longum audita eſt. Mirabili⁹
tamen intelligas ipſum qui hoc au/
diuit preſbitero in nullo prorſus vi
tam miſera3 correxiſſe ʒ obijſſe mor
te turpiſſima. et feda nequiſſime con
uerſationis veſtigia poſteris r̄liq̄ſſe
¶ Vidimus quēda3 tn̄ mltap̄ deli
ciarum et poſſeſſionum preſbiterum
qui prioris audita damnacōe preſ/
biteri omnia penitus caduca dimi/
ſit ⁊ r̄ligione3 ciſtercie nſium intrās
bene vixit et obijt. Nota ergo q̄a
illi ad cumulum damnacionis. et iſti
ad vitam correctionis res iſta ceſſit
Videāt itaq3 fidelium et potiſſime
clauſtralium apes ne inter ſe coitu
miſceantur. Inductum enim gene
rale diluuium tempore noe legitur
ſup terrā eo ꝙ filij dei filiab⁹ hoim
miſcebāt̄. Et ecce pl⁹ mō fit vbi nō
ſolū filij dei filiab⁹ hoim ʒ etiā filia/
bus dei q̄d grauius eſt· ſic religioſi
feminis religioſis miſcēt̄. Heu vidi
mus et hoc frequenter ꝙ quidam
ſecundum verbum apoſtoli ceperūt
ſpiritu et carne conſūmati ſunt. Vo
luerunt quidem et vtina3 bono mo
do filias facē ſpūales et eas fecer̄t
poſtea cōcubinaſ Ecōuerſo nōnulle
femine ex viris ſpūales filios facē
voluer̄t. q̄ poſtea carnales mr̄es ef
fecte ex filijs ſpūalib⁹ carnales filios
peper̄t. ¶ De cōcubitu ēgo taliū m̄
narrāte ſāctiſſia abbatiſſa ordinis
ciſtercieñ. q̄d moderno tēpe in bur
gūdia accidit videam⁹ Preſbit̄ q̄d
noie tm̄ ſāct⁹ ⁊ caſt⁹ moialē quādā
altioris ordinis iuuēculā ſub r̄ligio

nis ſpecie procurabat. Nacta ergo
occaſione cū ſocia ſeniore iuuēcula
monialis preſbiterū viſitauit Poſt
lautos autē cibos et potum immo/
deratum moniales in loco vno ꝗ p̄
ſbiter in altero quieuerunt. Mane
facto vetula monialis ſociam iuuen
culā ad matutinoꝝ executionē offi/
cij niſa eſt excitare quam cum ſtrepi
tu primo quia ſilencium tenebat. de
inde pulſationibus vt attemptaſſꝫ
nec profeciſſet. ſurgens queſiuit ſo/
ciam nec inuenit. Turbata ergo cū
tota familia monialꝫ. cum factum p̄/
confuſione celare. vellent nec poſſēt
cum horrore et ſcandalo multoꝝ. ſi
cut inuenta fuerant amborūꝫ ſimul
cadauera ſunt ſepulta. Sed et hinc
poteſt queri ſi miraculoſe aut natu/
raliter factum ſit quod narrauit Et
reſpondeo. et miraculoſe et natura/
liter. Miraculoſe ad exēpla facti de
teſtabilis vt vitaretur. Naturaliter
quia p̄ nimio ardore libidinis i ip̄o
luxu ꝗ delectatione coitus. nimie ex
hauriūtur ſpiritus aīales. et cor ni
mie dilatatum. recluſionē non reci/
pit ſubitis morib᷒ interceptū Quid
aūt de luxuria et turpi amore ꝗ im
pudicitia phi ſentiāt audiam᷒. Luxu/
rie homines dediti voluptatib᷒ ſe i
mergunt. quibus in ꝯſuetudinē ad
ductis carere non poſſūt. et ob hoc
miſerrimi ſunt ꝙ eo ꝑuenerūt. vt illꝫ
que ſuꝑuacua fuerant facta ſūt ne/
ceſſaria. ſeruiūt. voluptatibus non
inuiti. et mala ſua qd̄ multoꝝ vlti/
mum eſt diligunt. Tunc autem ꝯſū
mata eſt infelicitas. vbi turpia nō

ſolum delectant ſꝫ etiam placent. et
deſinit eſſe remedio locus vbi q̄ fue
rant vicia mores ſeruntꝫ et non ſunt
Neceſſe ē eni vt in immenſuꝫ exeat
cupiditas. que naturalem modum
tranſilit. Illa enim habet finem ſuū
inania autem et ex libidine orta ſiñ
termino ſūt Conſiliari niſi turpi ra/
tione turpis amor non poteſt. Etſi
fedum. delectationis tamen cōmo/
dum luxuriantem ſeqtur. conſilian/
tem vero turpia nullum. et hoc tur
piſſimum iudico Quanto eui inho/
neſtior luxurie turpitudo p̄dicatꝫ. tā
to honorificētior pudicitie caſtimo
nia ꝯ ꝓbatur. Eſt aūt pudicitia vi/
roꝝ ac mulierū p̄cipuū firmamētū
cui᷒ nomis reſpect᷒ ſinceri᷒ iuuētu/
tis. flos ꝑmanens qua cuſtode ma
trimonialis ſcola cenſetur. Due vo
luptates ſunt guſt᷒ et tactus homi
nibus cōmunes et beſtijs. Et ideo
in pecudū numero hūōi ſūt qui his
feminis voluptatib᷒ defuiunt. Dū
quidā ſtolid᷒ audiēte pictagora di
cēt. malle ſe cū mulierib᷒ q̄ꝫ cū phis
ꝯuerſari Et ſues inquit in ceno q̄ꝫ i
florib᷒ volutari malunt. Et qm̄ ad
oēꝫ ēminū ſꝑ via dirigitꝫ. de vijs ꝑ
quas ad fornicatōis lapſū i ꝓbe ꝑ/
ueniꝫ lati᷒ diſſeram᷒. Et hec via ꝓ/
xima ad fornicatōnē. cogitationes
malas ꝗ turpes. ꝯſenſum aut malā
voluntatē p̄cedere. certū eſt. Has
maxime polluētes vel pollutiones.
oronis nr̄e ſacrificiuꝫ virga crucis
qua deus pater filium liberauit vel
ſeberauit cū abrahā abiga᷒. Unde
yſayas Auferte malū cogitationū

veſtraꝝ ab ocul' meis Peruerſe eni cogitationes ſepant nos a deo. Pbata aūt ꝟtus.ſubaudi crucis.corripit inſipiētes.demones vtiqꝫ.qui vexant nos in cogitaciōe maligna Quod in libro de natura reꝝ aptiſſime deſignaꝶ. Ait eni.perdixion arbor eſt in pſide ꝛ inꝶpretaꝶ ɔtra dexterā. In hac colūbe q̄ fugiūt ſerpētes volatiles.tum ꝑpter tutelā.tum ꝑpter fructū eius q̄ mirifice delectātur.libenci' reqͤſcunt. Nec mirū nō ſolū eni odor ei' ꝭ et vmbra ſpēcutes vexat ita vt eam vetent attingi Quid in iſta arbore niſi crux chriſti quid in dextera niſi mater eius que iuxta crucez ſtetit.et quid in ſerpentibus niſi demones qui colūbas id eſt ſanctas aīas valide pſequuntur Hui' nō ſolū odorē virtutis quā in fructu xp̄s cōtrahit verūetiā et vmbrā hoc ē crucis ſignū fugiūt ꝛ abhorrent.quia teſte auguſtino Vbicūqꝫ crucis xp̄i ſignū cū fide ꝑceſſerit.nihil ibi nocere poterit inimicus De hac arbore ſcā ecclia letabūda cātat in ymno. Crux fidelis inꝶ omnes.ꝛc̄. Hui' fructū in cāticis ſpōſa dicit dulcē gutturi ſuo De aūt arcēdus ē anim' a cogitacōne oſtendit pħs dicēs. Nō cito ruinā patiꝶ niſi qui ruinā timet Null' maior eſt conqueſtus q̄ꝫ ꝙ coerceas aīm anteq̄ꝫ capiaꝶ. Penes eni aīm effugere potes ſiue capi.et hoc plane ꝑbaꝶ ſic Omne pccm̄ actio.oīs aūt actio volūtatis.ergo oē peccatū volūtariū Omitte igiꝶ excuſacōez q̄a nēo peccat inuit'. Sūt quoqꝫ corp' innoxiū

eſt ꝛ in mille facinorū fines mēs viciosa diſcurrit. Nihil peccāt oculi ſi nō ocul' mens imperet. Quātū aūt malū ſit cogitatōnes pueſas fouē et per eas alliči ad ɔſenſū ſub exemplo ponim' euidēti Vidi viꝝ i brabācie ptib' decore ꝟtutis ꝛ forma ɔſpicuū ꝙ iuuenē puella laſciuiens impetebat. Nefas autē ducēs iuuenis ꝟginē defloꝛare ſtupruz renuit et aufugit ꝛ in cōſpectu familie dom' tut' a puella recedit. Quē illa inuerecūdi' iſecuta ſup eius genua ſe locauit.et dato graui ſuſpirio aiam miſerā euerꝭ lumib' exhalauit. Qui virum grauiter cōtriſtatū q̄ſi reum mortis ſubite in puella prout potui cōfortaui ꝛ ei' cōſtācia ac rectū dei iudicium in defuncta ſicut debui collaudaui ¶ Secnuda via ad fornicacionem eſt luxus oculorum in viſu. Quod iob euidenter conqueriꝶ dicens. Animam meam depredat' eſt oculus meus. Q ō vtiqꝫ patuit in dauid qui incante viſa berſabee captus eſt oculis et cum adulterio crimen proditionis et homicidiī ꝑpetrauit. Et propter hoc ſolicitus orauit iu pſalmo Auerte oculos meos ne videant vanitatē. ¶ In ptibus ſueuie q̄s alemania cōtingit ſicut a fratre walteꝛo quem ſupra poſui nuper audiui Mulier quedam deuotiſſima erat et nobilis .pulcherrima etiam ſecundum carnem inter omnes patrie feminas reputata. Ad hanc videndā cuz multi nobiles et potētes ſepi' ɔueniretꝛ illa ꝑ viſitacōe hm̄oi grauis ſepi' ꝶbareꝶ ne ſci

licet curioſa videntibus occaſio ſcā
dali prebētur. quia ſecundum phm
magno vel malo periculo cuſtodit
quod multis placet. Oratorium ſo
la ſuum ſemel intrans fuſis ad deū
lachrymis dixit. Video mihi criſte
Jeſu ex carne qua induiſti me peri/
culum iminere. licet enim animū me
um fortiter fixeris vt nulla prorſus
vanitate commouear. tñ non modi
cam ptimeſco dare me poſſe cauſaꝫ
debilibus vt temptationum cupidi
ne aliquatenꝰ agitent. Rogo ergo
te miſericordiſſime pater et domine
vt ſpeciem meam in tanta feditate
commutes vt carnis miſere turpitu
do i horroē potiꝰſit ꝙ pulchritudo
fuerit in honore. Hoc dicto ſtatim
fediſſima lepra cōtabuit vultus eiꝰ
eruperunt puſtule. oculi tumuerunt
os lacerꝫ inepte patuit naſuſqꝫ gib
boſa deformitate contortus alienā
penitus faciem demonſtrauit. Nec
mora Egrediente illa occurrit ma/
ritus. virqꝫ eam tm̄ p habitum cog
noſcens querit que ipſa ſit. et ea di/
cente ego ſum. Mox et ille totus in/
horruit et vt vidit familia omnes ſi
mul exclamant in planctū mirantes
pcipue ꝙ tā ſubito domine ſue oti
giſſet. Turbatis parentibꝰ illiꝰ no/
tiſqꝫ omnibꝰ et amicis conſulit phi
ſicus reſpondet incurabilem leprā
nihil aliud eſſe cōſilij niſi ꝙ extra ha
bitationē hominū collocet. Qđ vt
factum eſt et audiuit frater ordinis
predicatorum qui eius confeſſionē
audire ſolebat venit ad illam et mi
re gaudentem inueniens querit cau
ſam inopinati ⁊ ſubiti morbi. quaꝫ
vt illa per ordinem enarrauit. frat
ipſe turbatus ⁊ miratus non modi
ce icrepauit eā dicēs O miſērima ⁊
ſtultiſſima mulierum que in cōtume
liam et in periculum viri tui opꝰ dei
in te precum inſtantia deſtruxiſti. et
parentes et amicos tuos qui deuꝫ
laudauerunt ⁊ venerati ſūt in te ad
blaſphemandum nunc per tale īfor
tunium coegiſti. Age nūc cariſſima
inſiſte precibus et ad contrariū rei
geſte diuinam miſericordiam inter
pelles. Hoc dicto receſſit frater. Il/
la autem totaliter in lacrimis reſo/
luta orauit ad dominū dicēs. Do/
mine pater ⁊ domiator vt vite mee
liberiori mente et puriori ſpiritu ſer
uirem tibi hoc in me flagellꝫ lepre
a tua bonitate expediui Sed quia
audio a patre meo ſpirituali cuiꝫ to
ta deuotione commiſi me contra ſa
lutem meam a te omnium domino
petiuiſſe. rogo te per tuam benigniſ
ſimam caritatem vt in me tuum pla
ſma reſtituas ſecundum ꝙ tue pla/
cuerit optime voluntati. Mira res
Vix verba compleuit et in tāta cla
ritate cutis et elegantia forme ſubi
bito fit facies reſtituta vt nec in ea
vnius ruga veſtigium vel ſaltem te
nuiſſima macula remaneret. Quo
viſo gaudꝫ miles et vxorē reputat
ſibi quaſi redditam rediuiuam. Ex
ultat familia. fama rei geſte diffun
ditur. letātur amici applaudit et pa
tria et inclita chriſti pietas ore om/
nium collaudatur. Et vix quidem
miles anno dimidio ſuper vixit. et

inclita mulier eius nō immemor bo
nitatis chriſti cuꝫ filia vnica quam
habebat et poſſeſſionibus vniuerſ
ad mōſterium ſoroꝝ ordinis predi
catoꝝ tranſijt quod heinberch dici
tur et i eo autore deo religioſiſſime
conuerſatur. Vide ergo lector con
ſidera virtutem in femina que in tā
tuꝫ horruit oculū impudicū vt in ſe
precum inſtātia lepre plagā accipe
ret. Quid nimirum nequius oculo
quod creatū eſt. Ideo moyſes i le/
ge inhibet filijs iſrahel ne ſequā̄t co
gitationes ſuas ⁊ oculos ꝑ res va
rias fornicantes. Et eccleſiaſticus
Oculus malus ad mala non ſacia/
bitur et in triſticia erit ſemper Non
ab re dominus in euangelio dicit.
Si oculus tuus ſcandalizat te erue
eum et proijce abs te. Quāq̄ꝫ hoc
ad litteram durū ſit intelligere qui
pocius per oculum nequam. concu
piſcētiaꝫ male volūtatis intelligas
et hanc eijciendam a capite cordis
ꝓijciendam qꝫ mutato ꝓpoſito. ne
in facto prodiens prolabaris et ſic
ſcandalizeris a ꝓximo et per conſe
quens proximum ſcandalizēs.
¶ Vidi ſanctum virum magiſtꝝ givi
donez p̄ſbiterum bechinarum in ni
uella de quo certiſſime ſēbat̄ ꝙ cū
i ſonegio opido hanonie ſcolas re
geret adoleſcēs incaute ſemel femi
nam contemplatus ꝑ annos tres
ipſa mortua in tantum temptatus
eſt vt excepto eo quod vigilans ſu
ſtinebat omni nocte in ſomnis cre/
deret eſſe preſentem. Senciens er
go ſm ſe dyabolum non ceſſare de

nocte clam tumulum mortuē mulie/
ris aperuit et nares et faciem in ce
no putrefacti corporis tam diu te/
nuit vt pene nimio fetore ſuffocat⁹
quaſi mortuus caderet reſupinus
Que res in tantum valuit. ſaucto
viro vt nullum poſtea ſtimulum in
carne ſentiret. ¶ De hoc illud ſe/
cretum accepi ꝙ ſtatim vbi dicti vi
ri beata anima pro conditione car
nis corp⁹ exiuit cuidā ad. q̄tuorde
cim. miliaria longe poſito per viſio
nē apparuit et cui⁹ eſſet meriti. lapis
precioſus quem in pectore portare
videbatur ad illuſtrandum totum
orbem ydoneus et clarus oſtendit
Nec mirum vt qui multoruꝫ corda
ad cognitionem veritatis illuſtra/
uit dei verbo et virtutis exemplo
felix eius anima tanto lumine poti
retur. ¶ Sanctus Ludoivicus ca
thalānenſiū epiſcopus fuit vir cor
pore venuſtiſſimus et pudic⁹. Quē
vt vidit quedam galliarum regina
oculos coniecit in eum ⁊ oportuno
loco vocatum ad concubitum inui
tauit. quam ille toruo vultu et ocu
lo indignanti deſpiciens verbis mi
rificis ↄfutauit cui⁹ oculus poſt mor
tem eciā in ſicco cadauere extingui
et caligari nō poterat. vt m̄ et mul
tis alijs audiētibus magiſter iohā
nes de firmitate abbas quōdaꝫ re
glariū in eadē ciuitate q̄ ipm̄ oculū
q̄ſi criſtallinū luciduſſi[m] v:t it et po
modū enarrauit. interfuit eleuacōi
dicti ſancti corpis qd̄ ānis plusq̄ꝫ
quadringentis in terra iacuēat. Et
iuſte quidez oculos etiā in mortuo

coꝛpe extingui nõ poterat.q̄ cõtra
moꝛtificantẽ hoſtez in fragili vaſcu
lo viuidus ꝑmanebat.Et vere meri
to extrinſecus caligari nõ debuit q̄
venenũ corrupciõis intrinſice r̄cipe
non curauit Quid aũt de oculo nõ
figendo pħus ſeneca ſenciat audia/
mus Qui deponere inquit vult deſi
deria rerũ omniũ quaꝝ cupiditate
flagrauit ⁊ oculos ⁊ aures ab his
que r̄liquit auertat.Nihil enĩ facili⁹
q̄ȝ amoꝛ recrudeſcit.Affectus q̊cun
qȝ ſe vertet aliqđ pñs ſue occupaci
onis inueniet.Cogitaciões vagas
et inutiles⁊ quaſi ſomno ſimiles nõ
recipies.Cogitacõ ſtabilis ſit ⁊ cer
ta.ſiue deliberet ſiue querat ſiue cõ
templeẗ nõ recedat a vero Si conti
nens es et animi et coꝛpis tui ſẽſus
ſingulos motus obſerua ne indeco
ri ſint.Nec ideo ꝯdemnas qꝛ latẽt.
nam nihil differt ſi nemo videat cũ
ipſe illos videas.Si oculus ꝯcupiſ
cit auerte.ſi aures heſerit fuge.ſi ar
ſerit lingua reſtringe.ſi tactũ man⁹
illexerit retrahe.ſi curioſus odoꝛ ir/
repſerit nares ꝯtoꝛque.Et hec q̊dẽ
ſi p̄mo motu in vſu duxeris abomi/
nabunẗ ſenſus vicia et inito federe
cum animo ꝯquieſcent. Excluditur
affectus facili⁹ q̄ȝ expelliẗ.Quia er/
go non eſt r̄gredi facile.optimũ ẽ
omnino nõ ꝓgredi Mire pulchritu
dinis adoleſcẽs cernens in ſua ſpe/
cie ſolicitari plurimas illuſtriũ femi
narũ vultum ſuũ cõfodit vulnerib⁹
malens defoꝛmitatẽ habere fedita
tis q̄ȝ foꝛmã incitamentũ aliene ſibi
dinis. Tercia via ad foꝛnicatiõez
eſt conſiliatricũ abhoꝛrenda imma
nitas.De his eccľiaſticus dicit Lin
gua r̄cia mulieres foꝛtes deiecit et
priuauit eas laboꝛib⁹ ſuis.Lingua
tercia ẽ turpitudinũ mediatrix que
prime matris eue ſpeciem gerit que
virũ in omni ſapiẽcia et decoꝛe ꝑfe/
ctum ſeduxit et expulit a paradiſo.
Que es igiẗ puella ſimplex expers
fallatie que taliũ man⁹ poſſis effu
gere ſi ſemel etiã tenuiſſime p̄bes
auditũ.Solum ibi reſtat cõſiliũ vt
taliũ ꝯſoꝛcia tibi ſemꝑ uites nec cũ
eis vadas aut ſedeas quia nil puel
lis ꝑnicioſius iſto malo Miroꝛ certe
et diu miratus ſuȝ q̄ iura ciuilia ta
les nõ puniunt que ꝓ re modica fu
rem iudicãt et ſuſpẽdũt. Lex moyſi
in leuitico p̄cepit ſi quis hoĩez fura
tus fuerit et vendiderit ſine vlla mi
ſericoꝛdia moꝛiaẗ. Fit furtuȝ manu
fit furtũ ꝯſilio nec vllo mõ differũt
in peccato Qua ergo pena plecten/
da eſt lamia que puelle animã quã
ſeduxit tradit dyabolo et coꝛp⁹ le/
nocinijs defedandũ.Preterea tur/
pius dehoneſtare vľ dãnificare nõ
poterit hoiem q̄ȝ in filia vel vxoꝛe
Audi quid hinc noſtro tempoꝛe re/
mis acciderit.Erat homo vt mihi
frater oꝛdis p̄dicatoꝝ retulit faber
lignarius ad modũ tenuis vxoꝛem
habens pulchrã et bonam.In hãc
diues q̊daȝ pecunia ȝ inops coꝛde
oculus iniecerat impudicos.Miſſa
ergo ab eo nephanda vetula itrat
domũ iuuencule ſalutat eam quaſi
incognitam.reſidet ad ignem. Nec
mora.circũductis oculis fatigataȝ

ſe plāgit. Querit hinc iuuēcula anū
cur veniat aut quid querat. Et ve/
tula. ſi ipā ſis neſcio talis nominis
taliſqꝫ matris filia quaʒ habere me
credo in iſta vicinia cōſobrinā Cui
iuuencula. ſi ſum neſcio tali quidem
nomine cenſeor et etiam habui talē
matreʒ. Tunc vetula ruens in oſcu
la iuuencule. bene inquit aſſimilaris
optime matri tue. Tu aūt qualē vi/
rum habes? Cui illa. bonū inq̄t ope
re fabrūlignariū. Mox vetula alti⁹
elato gemitu. heu inq̄t optime ma/
tris filia quomodo ad iſtam miſeri
aʒ veniſti vt fabrum habeas virum
que tot in parētela tua magnos et
diuites habuiſti. Hec dicens quaſi
meſta nil amplius locuta receſſit In
de quarta die reuerſa. vere inq̄t m̄l
tū ſolicitor vt poſt infortuniū ſalteʒ
copioſius rebus valeas abundare
Inueni ergo viaʒ qua hoc fieri po
terit ſi ↄſentis Eſt in ciuitate iſta vir
diues ⁊ potens valde qui te vt heu
mihi dixit cum tuū infortunium de
plorarē ſuper omnia diligens cōcu
piſcit. Cū iſto quidē habebis quic/
quid corpori placere poterit vel de
cere. Cui iuuēcula. Bonū inquit vi/
rum ⁊ melioreʒ me habeo. diuitias
aūt cum peccato augere nō cupio.
Cui vetula quaſi blando vultu cō
gratulans Et hinc inquit magis te
diligo cariſſima. Hec dicens abijt.
⁊ poſt triduū reuerſa dixit. veni me
cum cariſſima ⁊ eccleſiā pariter glo
rioſe virginis viſitem⁹. Nihil ergo
mali ſuſpecta ſimplex iuuencula pa
ret illi et cū vetula vadit. At vbi an̄

portam diuitis tranſeunt vt preor/
dinauerat vetula. iuuencula rapit̄
et ꝓtrahit̄ in ↄclaui. Anguſtiata er
go iuuencula et emin⁹ ad aures ve
tule ſe inclinans ait Mihi hac nocte
ↄtigit iuxta ↄſuetudinē feminarum
Ad horam nunc liberes me cogna
ta dulciſſima. et fide data ſpondeo
cras redire. Annuit vetula. ↄſentit
et diues. Hinc ergo iuuencula do/
mū rediens quid fiat excogitat pre
parat de vicinia tres fortes et vali
das feminas et eas cū ſcopis clam
in thalamo collocauit. et quaſi vel/
let melioribus veſtib⁹ indui. venien
tem vetulam velut ad ſuū auxilium
introduxit. firmatoqꝫ hoſtio cōcur
runt femine et nudatam veſtibus
percuciunt ſcopis miſeram vſqꝫ ad
ſanguinis effuſionem. Nec ceſſant
a verberib⁹ donec eluctuato cona/
mine vetula hoſtiū exiliuit et nuda
penitus per plateas aufugit. Mirā/
tibus cunctis quid factū ſit audiūt.
⁊ ↄſtantē in caſtitate iuuenculā per
totā nimiꝝ ciuitatē extollūt. pluſqꝫ
lucrata eſt in honore et gloria bone
fame q̄ꝫ fuiſſet in omnib⁹ copijs di/
uitis adeptura. De taliū q̄ꝫ conſi
liatrice miſerrima a fratre ordinis p̄/
dicatorꝝ veriſſima relatiōe percepi
Erat vetula infelix que relictā iuuē
culam p ſeptenniū circūduxit et di/
uerſis vēdidit viris pro virgine in/
corrupta Maleficio aūt ſuo hec ege
rat vetula vt vnicuiqꝫ ↄgnoſcenti il
lam inuiolata penitus videret̄. Cō
tigit inde vt p ſata intrante augu/
ſto menſe. vetula p̄cedēt iuuenculā

ſequẽtez. Nec mora. A demonibus
rapit̃ vetula et videte iuuẽcla p̲ ae/
ris vacuũ vſq; in longiquũ quo eã
amplius videre nõ poterat ferebat̃
h̃ viſo oterit̃ iuuencula et ille q̃ hoc
mihi retulit ſequẽti die ↄfeſſa lauda
bilit̃ vixit poſt h̃. Sicut aũt de ↄſili
at̃cib' diximꝰ que puellas ꝓſtituũt
ita et de adulteris dicimꝰ qui proxi
moꝝ vxores defedãt. quare ſc̃m le
ges ciuiles ſtatutum nõ ſit vt crimẽ
tam abhominabile non puniatur.

¶ Quantum aũt malũ et q̃ꝫ de for
me ſit. deus omnipotens in quodã
milite theutonie demonſtrauit. Hic
de latere cõiugis intempeſte noctis
ſilentio exurgens ↄpleto cũ aliena
flagitio domũ luna lucente redibat
Cuiꝰ faciẽ p̲ feneſtrã intrantis vxor
eminꝰ ↄtemplata clamat horrifice.
Ad cuiꝰ clamorẽ ancille domꝰ et fa
muli ocurrẽtes mox ad ↄtuitũ dñi
pariter clamauerũt q̃i a ↄſpectu de
monis deturpati. Quod vt miles vi
dit aniaduertit faciẽ ſuã a ꝓpria for
ma receſſiſſe et diuino iuditio ſc̃m vi
litatẽ peccati ↄfuſionis ignominiã
iuduiſſe. Ergo vbi de lituit vſq; ma
ne ꝓperat verſus eccleſiã vt ↄfeſſus
ſacerdoti formã ꝓpriã recipe mere/
ret̃. Cui cũ vacce et pecudes ville p̲
cedentes ad paſcua longius obuia
rent. mox diros dedere mugitus et
quaſi mox minati fulmine retroacte
queq; quo pñt diffugiũt. Idẽ paſto
res et obuij q̃q; fecerũt. Sacerdos
ãt in hoſtio eccleſie ad dicendas ho
ras reſidẽs mox vt illũ vidit ſigna/
uit ſe et intrans eccleſiã hoſtiũ poſt

ſe clauſit. Tũc miles ꝓſternẽs ſe añ
fores eccl̃ie. Miſerẽ inq̃t pr̃ ſc̃e miſerẽ
miſerrimo pc̃cori. Nõ ei ſũ ille q̃ vide
or. ſ; h̃ m̃i pc̃cis meis exigẽtibꝰ acci/
dit vt in me laruata q̃i facies defor
met̃. ſed penitẽti iniũge quod vis. ⁊
ſic de me qđ deus voluerit expecta
bo. Nec mora vbi miles cũ mira cõ
tritione et lachrimis eſt ↄfeſſus lar/
ualis illa ↄfuſio deterſa eſt et ꝓpriã
faciẽ cũ ſua integritate recepit. Vi/
dimꝰ pluẽs ex his qui militẽ optime
ↄgnouerũt nobiſq; iſta de illo veri/
tate teſtatiſſima narrauerũt. Quar
ta via ad fornicationẽ luxus in ver
bis qđ ſalomon de muliere blanda
et vaga teſtat̃ dicens. Illaqueauit
eũ multis ſermonibꝰ. Viri eni mulie
res et q̃d turpius eſt. muliẽs viros
illaqueãt et illaqueant̃. Taliuz lin/
gua eſt vt dicit iacobꝰ apoſtolus in
canonica ep̃la inquietũ malum qđ
mentes in ſe añ pacificas fluctuare
facit vel incutit. plena veneno mor
tifero. qđ mẽtes ita inficit tẽptato/
rũ vt nec timoẽ dei vel hoim vel dã
no aut ſcandalo poſſint auelli vt ſic
in corpe p̲ corruptionẽ ⁊ in aia per
pc̃m i oculis dei p̃mᵐ et ſb̃ſequent̃ in
oculis hoim ↄfũdant̃. Tu g° virgo
xp̃i ſiue in ꝓpoſito vidua vel q̃uis
honeſta m̃lier matr̃monio copulata
ab inicio caput ↄtere tẽptatoris et
nõ erit nc̃c̃e cũ laboꝛẽ et nc̃c̃itate nõ
modica herẽtez aim ſuocat̃. Maria
v̲go omnis virtutis et caſtitatis ex
emplar etiaz in ſermone angeli vbi
ad ſe clauſam ingredietem vidit tur
bata eſt. et hoc quia aercũ corpus

in ſimilitudinē viri loquētis accepe
rat. Uiſitatiões eni angelorꝫ in ſpi
ritu ꝑ ꝓpriū ſubiectū hoc eſt in pro
pria natura āgelica vt credi digniſ
ſime pōt aſſueta erat habere. Salu
tantē ergo angelum ⁊ fecundandā
virginē aſtruentem. nō verbi dubia
ſed modi neſcia cōſtanter inquirit.
Quo modo inquit fiet iſtud qm̄ vi/
rum nō ꝯgnoſco. Sed et tu caſtita/
tis amatrix ſi ſaltē verbū viri ſuſpe/
ctuꝫ audieris. ſcinde moras. dirum
pe ſermonē. auditū auertas. Ariſto
tiles teſtis eſt in libro de animalib⁹
ꝙ q̄mdiu ſus ſolicitante mare rigi/
das aures tenuerit nō ꝯſentit in co
itum. vbi vero aures incepit laxare
ad luxuriā ſtimulat̄. Quid euidenti
us hoc exemplo? Et nota ꝙ idem
phs dicit ꝙ om̄e aial hꝫ aures mo
biles preterq̄ꝫ homo. Rigidas er/
go et immobiles aures habeas et
cum aſpide cauda. exitus rei que ti/
bi ſuggerit̄. eas obtura ne exaudi/
as. id eſt corde audias incantantē.
Raro eni fit vt nociuū quid aures
introeat et cor non ledat. Et ꝓpter
hoc hortat̄ ſalomon dicens. Sepi
aures tuas ſpinis ſcꝫ vt qui impor/
tune intrare voluerit. importunius
hūc repellas. Et hoc ptꝫ ſub exem/
plo Uenerabilis Johis boſnenſ.
cuiuſdā epiſcopi et poſtea mgr̄i or/
dinis predicatorꝫ vt a fratre ipſius
ordinis ꝑcepi factū ꝯmendatiſſimū
audiam⁹ Fredericū nuper romano
rū impatorē luxu corpis impudētiſ
ſimū hic beat⁹ vir ſecretius argue/
bat. quod lꝫ impator pacienter au
dire videret̄ exterius. in corde tamē
indignantiſſime grauabat̄. Prece/
pit ergo cuidam ſue pulcerrime int̄
cetēas ꝯcubine vt ſanctū virū ſecre
tius ꝯueniret ⁊ eū ſi vllo modo poſ
ſet inclinaret ad lapſū. Quod vbi il
la ſecreti⁹ ꝯuenienti⁹ et malicioſius
attemptauit. clam in inſidijs impa/
tore cū plurib⁹ ꝯtuente. vir beatus
manū erigēs in ſublimi meretricē in
maxillā cū ꝟtute ꝑcuſſit et facieten⁹
in terrā eliſit. Quo in facto ſanctum
virū impator in tanta poſtmodum
reuerētia habuit. vt vix vlli tantum
in eccleſia ſācta crediderit. Uide er
go ſerue dei. vide ꝟgo xp̄i. quantū
lingue malū quantā ſiluā niſi repta
fuiſſꝫ mira viri virtutis ſoliditas in
cendiſſet. Quis nō videt in tanti vi
ri lapſū totū et tantū ordinē vacil/
laſſe. Crede ſalomoni tanq̄ꝫ experto
q̄ꝫ vipereū vir⁹ mala lingua. Nec ſe/
xū hic exclude virilē. Dicit etiā ſapi
ens. Cū fatuis nō habeas ꝯſilium.
Nō eni poterūt diligere niſi ea que
ſibi placēt. Et iterꝫ infra. A ꝯſiliari/
is malis ſerua animā tuā. Et beat⁹
aug⁹. ſibi cauens. Appetit inq̄t ⁊ ap
petit̄ ꝯcupiſcentia mulierꝫ. Et vide
q̄ꝫ execrabilis dolus ē ꝙ quidā ma
gis temptant̄ de ꝑſonis q̄ ſpeciē in
habitu et religiōe ꝓtēdūt q̄ꝫ de his
q̄ ſeculo ſe dederūt. Et mulieres ſi/
milit̄ q̄ nunq̄ꝫ de viris ſecularib⁹ tē/
ptarent̄ eas diabol⁹ et mēs ꝑuerſa
in ſāctos et religioſos vel viros ec/
cleſiaſticos ſtimulabat. Cui⁹ ſimile
quid in libro de natura rerꝫ plinius
apte ponit. Sus inq̄t qn̄ luxurie fu/

riȷ̈s agitatur in virũ irruit candida maxime veſte indutũ. Et vt hoc pateat ſub exemplo quid nr̃is tp̃ib' in hyſpania otigerit audiamus.

Predicator quidã et actiõe et ordine in hyſpania maxim' fuit qui frater dominic' dict' cũ beato dominico ibidẽ predicatoꝝ ordinẽ ampliauit. hic opiniõe ſanctitatis ⁊ gr̃a acceptiſſim' erat regi caſtelle et nobilibus vniuerſis ſicut a fr̃e ordinis p̃dicatoꝝ in nouitate ip̃i' ordinis annis iã fere. xl. elapſis accepi. qđ vbi quedã ſoldaria vt gallice vocãtur tales ſed re vera ſolennis meretrix vidit et inuidit. dixit regi et ſuis. q̇d creditis de iſto hoĩe quẽ ſãctiſſimũ reputatis Oſtendã vobis q̇s ip̃e ſit et eũ vobis vidẽtib' ad ↄcubitũ flectã. Cũq; rex mere̅tcez vt vir vrbanus ⁊ nobilis increpa̅ct. et illa in periculũ vite ſue ſi nõ poſſet h̄ inſtãter ꝓmittẽt. Reſpõdit rex. Fiat vt ſpopõdiſti. Nec mora vbi q̊daꝫ die vir beat' in p̃dicatione ſtabat. publica meretrix ad veſtigia ei' cũ miro eiulatu et lachrimis ſpectante populo ſe ꝓſtrauit. Qđ vt ille vidit exhilarat' in ſe q̃i ſup penitẽteꝫ ↄpaſſiõis lachrimas fudit. Tũc audita ↄfeſſione ei' p multos dies ↄſolabat̃ eã et ip̃aꝫ ſ̃m ꝙ decebat mutare habitũ fecit. Humilitate ergo et obediẽtia in om̃ib' ſimulata poſt mltos circuit' flexuoſos q̊s antiq̊ h̃pẽte docẽte tẽptauerat ad iſtđ tandẽ inauditi doli tendiculũ ↄuertit ingeniũ; fleuit dieb' mltis nec vllã lachrimarũ cãꝫ extorq̃re potuit vir beat' donec ille ꝓmittẽt vt erat inocẽtiſſime ſimplex in ſubuentõeꝫ ſalutis illi' totalit̃ ſe daturꝝ. Ad hãc voceꝫ meretrix cũ clamoẽ valido et lachrimis. O de' inq̇t oĩpotẽs nõ hec miſerrima meruit vt ꝓ voto tantũ vir ſcꝫ ſeruũ tuũ in ſalutẽ meã ad om̃e libitũ obtinerẽ. Et ille audactar inquit pete qđ vis et fiet. Et illa. Ve inquit nũc ſcio q2 mei miſert' eſt de'. vnum reſtat q̊ pacto parata ſũ ⁊ i morteꝫ et i penã ire q̃cũq; p̃cepẽis experiri Cui ille. q̇d eſt h̄ inq̇t. Et illa inclinato vultu ſuſpirãs q̊ nil min' q̃z meretrix viliſſima putaret̃. Verecundoꝛ inq̇t dicẽs qđ tamen vita comite vitaẽ nõ poſſũ niſi vite ſola tuo fruar ↄcubitu. mee ſalutis aut vite ſpes eſſe nõ p̃t. Mox ille dolũ viperee mentis itelligẽs. nec h̄ inq̇t fruſtraberis eſto certa et hec dicẽs aſſignauit ei locũ quo eũ ſolũ ſũmo mane p' dies q̃tuoꝛ inueniret. Inťmediȷ̈s igiť dieb' vir beat' in oꝛõe ↄtinuus ꝑnoctabat. Mulier v̄o regi et ſuis q̇d actum ſit occulte indicat iubẽs eos ſuũ introitũ obſeruare. Quid plura Stupefacto regi cũ ſuis q̇d fieri debeat p̃ſtolat̃ ſãct' v̄o dei. a media nocte ad inſtar lecti ex carbonibus ignẽ in cella parauerat. Mane ergo pulſante ad hoſtiũ muliere intromiſit eã vir beat'. baculoq; cõfricans ignẽ vt magis igneſceret. mox ſe depoſuit ſup ignẽ dicens. Ecce lect' tali opere dign'. hic cuba mecũ alium non habebis. Hoc vt vidit mulier. quaſi mortua cecidit. Milites vero ipſius regis ex inſidiȷ̈s irruentes.

beatū virū ſine aduſtione aliq̄ cor/
poris aut amictus in medijs ignibꝰ
mulierem autez irrigidatam ad pa
rietem quaſi mortuam inuenerunt.
Horrore igiᵗ et ammiratione ꝯfuſi
flexis genibus rogant ab igne ſur/
gere ſanctū virum ⁊ ſtultis ſuis p̄ſū
ptionibꝰ īdulgere Quo facto extra
hunt cum furore miſerrimam. ⁊ niſi
vir beatus inſtantiſſime ⁊ cum diffi
cultate ei fuiſſet preſidio. illam ſtati
iubente rege ignibus ꝯcremaſſent.
Nec mirum. in iſto facto ꝑ totuz re
gnuz hiſpanie predicatoꝝ ordo re
cens adhuc et coaluit et conualuit
ſublimari. Nota igitur lector quan
ta ꝑuicacia in muliere viliſſia cui for
nicatorēs in rota nequaq̄ȝ hiſpania
ſ͞tot ſufficere potuerūt niſi etiā in tā
ſancto ordine quereret corruptorēs
Jdeo de muliere nequā ſalomō cō
queriᵗ dicēs. Jnueni amariorē mor
te mulierem que laqueus eſt vena/
torū et ſagena cor eius. vincula ſūt
manꝰ eius. qui placet deo effugiet
illam et qui peccator eſt capieᵗ ab
illa. Et Job. Halitus inquit eius
prunas ardere facit et flamma de
ore eius egrediᵗ. Quid igitur ſerue
dei quid tibi cū feminis ꝯfabulatio
tam aſſidua? Mirabanᵗ de xp̄o qui
deꝰ et homo ſimul eſt ⁊ ideo ab om̄i
ſuſpitione remotus Mirabanᵗ inq̄ȝ
diſcipuli ꝙ cū mł̄iere dn̄s loquebaᵗ
Quid ergo tibi faciendū eſt pecca/
tor homo qui carnē geſtas infirmā
et naturā infectā? Si iuuenis es nul
la ſecuritas. ſi ſenex experire in te cū
illo qui dixit. adhuc ignicꝰlꝰ viuit.

Sed respondes. zelus me trahit et
hec ſalus ꝓximi. Et reſpondeo. Nū
quid et animas viri habent? quare
non cū illis aſſiduas colloquia? Et
vtiq̄ȝ viri pluribꝰ et maioribꝰ pericu
lis patent. Modereris ergo verba
cum feminis. ſemper ſit tibi teſtis in
oculis. Sermones vtiles et ſuccin/
ctos ꝓpone his. ſi nolunt illi eſſe cō
tente flectiq̄ȝ nequeūt ad ſalutē cō/
ſulo ꝙ te ſubtrahas ⁊ negociū deo
ꝯmittas. hoc eſt maxime ſi ſpeciali
ſorte perſonarum curā non habes.
Quid eni prodeſt ſi vniuerſum mū/
dum lucreris et anime tue detrimē
tum paciaris? Si forte in longeuo
etatis vſu ⁊ retroacta caſtitate con
fidis. audias quid dicit ſanctiſſimꝰ
et veridicus Augꝰ. Cū mulieribus
ſermo breuis aſper ⁊ rigidus ſemꝑ
eſt habendꝰ. Nec ideo minus vitan
de quia bone indolis et honeſte vi
denᵗ. ſed quanto religioſiores tan/
to magis alliciūt et ſub ſpecie religi
onis plurimū vigȝ viſcus libidinis
Crede m̄ vt ep̄s loquor et xp̄tꝰ. ce
drus libani. greguz arietes reꝑperi
ſub hac peſte corruiſſe. De q̊ꝝ vita
nō minꝰ ſuſpicabar q̄ȝ de ieronimi
vel ambroſij turpitudine impudica
Ecce q̄d audiſti. ſi in viridi hec fc̄a
ſūt. in arido q̄d fiet? Jgnis ē mulier
etiā ignis ad ꝯſūptionē deuorans
Quid aūt de ſe iuuenes ſentiāt ne/
ſcio. ego aūt. lx. annoꝝ ſū vno minꝰ
et vndiq̄ȝ ꝑſtrepentibꝰ malis caſum
adhuc lubricitatis horreſco. Me/
mor ſū facti quod moderno tēpoᵉ
prope cameraceñ. dioceſim accidit

¶ Quidã cleric⁹ a pueritia celebs ⁊
caſtus poſt longũ theologie ſtudiũ
in ſolenni ꝯuentuali eccleſia canoni
aꝫ eſt adeptus. Animaꝝ ergo zelo
duct⁹ prebendã ꝓ parrochiali eccle
ſia ꝯmutauit in qua cũ ꝑ ſeptenniũ
fructuoſe multũ et fideliter laboraſ
ſet predicatione et exemplo aĩas
lucrat⁹ eſt xp̃o quas dyabolus co/
nabat̃ auferre. Accidit ergo vt vir/
go ſexagenaria que ciliciũ ip̃ius ſa
cerdotis lauare ⁊ mundare ſolebat
ſola ſine teſte vl̃ ſocia thalamũ igre
deret̃. Quid plura? Ad tã nefandũ
infortuniũ res deuenit vt ambo ſa/
cerdos et mulier anteꝗꝫ ſeparentur
diu ſeruato caſtitatis et virginita/
tis lilio fruſtrarent̃. Et quidez muli
er in tantũ doluit vt pre nimia ama
ritudine mortez accelerarct in plan
ctu. Sacerdos vero expert⁹ incogni
tũ. in luxuria adhuc vt credim⁹ vilíſ
ſimus pſeuerat. Quid miri? Quãto
locus altior tanto caſus grauior.
Vñ merito angeloꝝ caſus irrepa/
rabilis fuit. Quid in ordine aliorꝫ
religioſoꝝ fiat ignoro. nec enim eſt
meũ iudicare. Si ſcirẽ de fratrũ pre
dicatoꝝ ordine vtpote magis fami
liari mihi. et cognito. ſcio omnes fe/
re quos in ſcãdalum ſancti ordinis
cecidiſſe cognoui quaſi irreparabili
ter corruiſſe. Credo tñ vſqꝫ in hodi
ernũ diem qua preſens opuſculum
ſcribo vnũ eſſe inter ordines iſtũ ꝗ̃
dñs iħus xp̃s ſua pietate et grã mi
tius cuſtodiuit ſicut ipſe exꝑtus ſuꝫ
qꝛ triginta annis in diuerſis regio/
nib⁹ vices epõꝝ ꝯfeſſiones audiẽs
exequebar. ¶ Quinta via ad forni/
cationẽ eſt luxus in oſculo quod ſa
lomon in ꝓuerbijs inſinuãs de mu
liere garrula et vaga. Apprehenſuꝫ
inquit iuuenẽ oſculatur. Ratio hui⁹
eſt quia luxuria per oſculum incitat̃
quia in oſculantibus ꝯuentio par/
tium fit et animales ſpiritus coniun
guntur. Unde Ariſtotiles dicit ꝙ
equi ante coitum conſpirant anheli
tu et per hoc ad coitum prouocant̃
quomodo hoc verũ ſit illi maxime
conſcij ſunt qui confeſſiones audi/
unt illius generis mulierũ quas no
lo propter ſcandalũ ex habitu ꝓpa
lare. Quanta eni ex oſculis enormi
tas feditatum eueniat ſalomon inſi
nuat vbi ait. nolo detegere neſcienti
bus ne nitantur in ventitum et a di
abolo grauius attemptentur. Hinc
forte dicis. Nulla prorſus in oſculis
libidine moueor ſed deum in virgi
ne veneror et preſentia eius inhabi
tatoris afficior. O nequiſſime menti
ens qui hec dicis. Audi quid dicit
xp̃s qui falli nõ põt nec fallere. Spi
rit⁹ eſt de⁹ et eos qui adorãt. in ſpũ
et veritate oportet adorare. Quid
ergo dicis deũ ꝑ oſculuꝫ in virgine
venerari? Eſto. ponam⁹ te in oſculis
libidine nõ moueri quis ſecuꝝ te fa
ciet nõ mentem ſaltez virginis. non
vas fragiliſſimũ corpus in oſculis
lubricari? Scimus talib⁹ maxime fe
minaꝝ etiam deuotaꝝ affici corꝑa
que coitũ nõ nouerũt. et in hoc eui/
dentiſſima ratio demonſtrat̃. quia
hoc in illis maiori delectatiõe coit⁹
minoratur ꝗꝫ in iſtis expertis. quaſi

ſolum ſine corruptione corporis lici
tũ. augmentaẽ. Abſit tñ ab vlla mẽ
te xpiana licitũ et ſine crimine credẽ
dũ oſculũ. dũ veridicus Aug⁹. in re
gula ſua etiã fixum oculũ tanta pe/
na cenſuit iudicandũ de te. Si igiẽ
virginẽ aut feminam in xpõ diligis
quia ſancta. ei cauere debes ſicut et
tibi. de te q̃dez vt dicis ſecurus eſſe
poteris in oſculis nõ moueri. de illa
nunq̃z. diſcrimini ergo te ſine morta
li peccato omittẽ non licebit. Siq̃s
virgo xpi quaſi ad ſanctũ oſculũ te
inuitauerit ſputũ ꝓ oſculo reddas.
pugnũ ingeras otrectanti. Nec cre
das hunc ſeruũ xpi ſed ſathane. nõ
amatorẽ. ſed corruptorẽ. nõ pudici
cie zelatorem ſed eũ certiſſime noue
ris viliſſimũ leccatorẽ. ¶ Exiſtens in
opido magno brabancie Bruccel/
lenſi venit ad me puella quedã reb⁹
tenuis et formoſa cũ multis lachri/
mis ſibi poſtulans miſereri. quã cũ
hortarer dicere q̃d haberet. illa cuz
eiulatu magno heu inquit me miſe/
ram qꝛ cũ ſacerdos quidam violen
ter me vellet opprimere et oſcularẽ
me inuitam illũ auerſa manu ꝑcuſſi
in faciem et ꝑ nares ſanguinolentũ
reddidi. ꝓ quo vt mihi dicitẽ a cleri
cis romã me adire modis omnib⁹
oportebit. Tunc ego vix otinens a
cachinno et quaſi ſerioſe locut⁹ ter/
rui illã tanq̃z grauiter exceſſiſſet. tã/
dem iuramentũ eius accipiẽs ꝙ ſta
ret mãdato mero dixi illi. Sub pſti/
to iuramento precipio tibi vt ſi ille
vel alius preſbiter violentiã tibi in
oſculis vel otrectationib⁹ tibi facere
voluerit otracto⁹ pugno valide ocu
lũ ſi potes excucias otrectanti. nec
in hoc vlli ordini parcas. qꝛ caſtita
tẽ tueri licet. ſicut corpis vitam ver/
bere. Hoc vt dixi omẽs qui aderãt
et ipam puellã in riſum magnum et
letitiam omutaui. ¶ Vidim⁹ in gal
lie partibus virginem cuius virtu/
tem mirabilem non expedit ſubtice/
re. hec vtroq̃z orbata parẽte in do/
mo fratris militis loco pediſſeque
fuiebat. que cum nullius viri iocos
prorſus vellet admittere. ea quadã
die in preparanda ſalſa manib⁹ oc
cupata. quidaz ex ſatellitibus eam
niſus eſt oſculari ſed fruſtra. naz pi
ſtillo quo ſalſam terebat. cum capi/
te percuſſit. Tunc ille leſus. O neq̃ſ/
ſima inquit quare me volentez lude
re ꝑcuſſiſti? Cui illa ſubſtomachãs.
et ego inquit nolo. In tali ergo ri/
gorẽ virtutis virgo nobilis perſeue
rans adeo famoſa effecta eſt vt co/
mitiſſa de encholiſmo caz cum filia
ſua regina anglie vt illius inſtruere
tur obſequijs collocauit. Hec cum
nullo modo poſtea virum accipere
conſentiret. cuz multis regijs mune
ribus et honoribus ad gallias eſt
reuerſa ⁊ in domo hoſpitalis apud
patranum humilis ſoror eſt effecta.
quam nos vidimus eiuſdem dom⁹
magiſtram et in ſeruitute Chriſti la
bore et ſenectute confectam. ¶ Rem
quidem et ſi modo ad propoſitum
non ſpectat iſta narrante narrabo.
Eo tempore quo in Anglia mora/
batur mõſtrum a nautis in mari ca
ptum regine allatum eſt. quod in

paucis diſtabat a femina. niſi ꝙ ca
put ita ſignatuꝫ habebat acſi ſuper
frontem coronā in modū vaſis qđ
fiſcellaꝫ dicim⁹ inſigniret̄. ꝯmedebat
et bibebat et nouis maxime frugib⁹
letabat̄. nullis verbis vtebat̄ ac vo
ce niſi ꝙ exili gemitu moleſtias exp̄/
mebat. tribus annis in palatio fuit
Etiā hinc magnificand⁹ eſt deus q̄
digne in creaturis talib⁹ etiā deus
mirabilis predicat̄. ¶ Sexta via ad
fornicationē eſt lux⁹ in ꝯtrectationi/
bus vberꝝ vel pudendorꝝ quod ſa/
lomon in ꝓuerbijs inſinuās de mu
liere vaga. procaci inquit vultu blā
dit̄ dicens. Veni inebriemur vberi/
bus ⁊ fruamur cupitis amplexibus
Heu q̃ꝫ flagitioſis actib⁹ ſe immiſcꝫ
humana nobilitas. hac noxa irrati
onabilitatis ſolus rationabilitatis
capax homo fedat̄ nec vllum irrati
onale animal huiuſmodi fecib⁹ ma
culat̄ ¶ Nota ergo quanta miſeria
illorꝝ eſt qui iumentis inſipientibus
inſipientiores fieri ꝯprobant̄. Nec
beſtia fact⁹ homo. ꝫ beſtia turpior
eſt. Regū p̄mo libro legit̄ ꝙ azocij
qui interpretant̄ intendētes mutuo
palpatores et ꝯtrectatores intelli/
ge. in ſecretiori parte natiū vindicta
dei iuſtiſſima ſūt ꝑcuſſi. Vide quan
tū ſcelus et quāta nequicia cū accū
bunt viri feminis nudi nudis. et cre
dunt ſe corruptionis euaſiſſe ſpurci
cias. ſi certa regione polluta. ſigillū
carnis integrū ꝑſeueret. hoc ſaluo.
faciūt quicq̄d volūt. Abſit hoc a mū
diſſime virginis filio. vt hanc ſpon/
ſam reputet. ſceleratiſſime ſordidā/
tam. Apoſtolus eni deſpondit vni
viro caſtā virginē exhibē xp̄o. Ca/
ſtā inq̄t nō pollutā. Teſtor deū ſpē
q̄ꝫ ꝯmunē oīm bonorꝝ. q̃ꝫ plurēs me
in ꝯfeſſionib⁹ audiuiſſe que magis
ꝯtrectationū occaſiōe cōtra pudici
ciā peccauerūt. q̃ꝫ ſi decē pueros de
ꝓprijs ſrib⁹ genuiſſent. Que eni cō/
paratio peccati naturalis ad inna/
turale flagitiū. Hoc malū late ꝑ or
bē ſerpens. etiā vinculo ꝯiugali iun
ctos inuoluit. Et vide quid hic etiā
vinculo ꝯiugali in cameracenſi ciui
tate ſub venerabili rogero eiuſdem
vrbis epiſcopo contigerit ¶ Virꝝ
quendaꝫ fuiſſe percepimus qui tali
vicio ſubiacebat vt nō ei ſufficēt de
lectatio coit⁹ cū vxore q̄n etiā eā cō
trectationib⁹ illicitis moleſtaret Er
go vbi nocte quadā reclamāte vxo
re et imprecāte vindictā dei. marit⁹
ꝑpetrato violent̄ ſcelere. ad vētris
officiū ſurrexiſſet more ſolito. vētre
ſoluto ꝑ ſecreta nature in cloacā vi/
ſcēa ei⁹ deſcēderēt̄. Nec mora clamās
reportat̄ ad lectuꝫ et publica voce
ꝯfeſſus. cū duriſſimo manuū crucia
tu. quas q̄ſi ignib⁹ vrerentur abſcidi
pecijt. in horā diei tertiā expirauit.
Vide ergo q̃ꝫ digna tali operi vin/
dicta illata ſit. Si ergo viri flagitiū
cū vxoē tanta aīaduerſiōe ꝑcuſſū
eſt et punitū. q̄d illi acturi ſūt qui in
ꝓpoſito ꝯtinēdi ⁊ ſub ſpecie religio
nis talia ꝯmiſerūt? Iſte ſunt vie ſex
certe reprobis ꝑ q̄s ad fornicatōis
ludibriū ꝑuenit̄ nec illđ vitabit. aut
peius. Qui ꝑ eas vel vnā etiā ꝯſen
ſerit frequētare. Vn̄ eccleſiaſticus.

via impiorꝝ cōplantata lapidib⁹ ⁊ in
vijs eorꝝ inferi et mors. Et pſalmiſ
ta imprecādo dicit. Fiat via illorꝝ te
nebre quantū ad excecationē. et lu/
bricū quantū ad facilitatē peccādi
et angelus dñi ſubaudis malus. co
artās eos quantū ad exitū. Ecōtra
ſemite iuſtorꝝ q̄ſi lux ſplendēs ⁊ vie
eorꝝ vie pulchre et nō coartabūtur
greſſus illorꝝ. Per vias ergo immū
dorꝝ. flos agri in ꝯiugatis. et liliū
cōuallīū in virginib⁹ ꝯterunt. Quo
fugiendū eſt quo diuertendū eſt in
libro iudicū reqre ꝯſiliū. Angelū ge
deonē inſtruentē attendas. Cū eni
gedeon q̄ et ierobaal ſacrificiū ſup
lapidē ex coctis carnib⁹ obtuliſſet.
precepit angel⁹ vt ſimul ius carniū
ſupfuſū offerret. Quid in carne niſi
fornicationis aut adulterij carnale
peccatū? Et qd in iure in quo caro
excoquit̄ niſi predictarꝝ viarꝝ luxus
p q̄s etiā mētes ꝯſtātiſſime in mol/
liciē reſoluūtur? Prius eni q̄ʒ mens
immūdis cogitatiōib⁹ imoret̄ ocu/
los vagos incaute ꝓijciat. ſuggeſti
ones ꝯſiliatricū exaudiat. amatori
is ſe verbis immiſceat. oſculis mul/
ceat̄ et tandē ꝯtrectatiōes illicitas
paciat̄. pſq̄ʒ inq̄ʒ iſta ſuſtineat mens
et caro ꝯſtās fortiſſima perſeuerat
Cū vero talib⁹ dare aīm ceperit et
ſēſerit miſerijs delectari velut exco
cta caro in tabē reſoluit̄ et abſq̄ʒ vl
la fortitudine ſubſequitur añ faciez
tribulantis

De ſpūaliū filiorꝝ genēatōe. ca. xxx

Apes quidem licet nequaq̄ʒ
coitu miſceant̄ tamen maxi
mū filiorꝝ examen emittunt. Quid
eſt aūt ſine ꝯtagio luxus. caſte ⁊ pu
dice maximū examen filiorꝝ emitte/
re niſi in vnitate matris eccleſie non
adulterantes verbuʒ dei ſicut dicit
apoſtolus. id ē ad lucrū aliud incli
nātes. ſedule predicationis ⁊ virtu
tis exemplo. Xp̄o dño adoptionis
filios generare. Inde eſt ꝙ ſpiritus
ſanct⁹ in canticis admirat̄ dicens.
O q̄ʒ pulcra eſt inquit caſta genera
tio cū caritate. Nihil feditatis cari
tas patitur ſed munda ⁊ pudica cō
plectit̄. Vñ beat⁹ aug⁹. in libro ſup
Johānem. O ſponſa xp̄i pulcra int̄
mulieres id ē ꝟtutes. dealbata aſcē
dens ⁊ incumbens ſuper fratruelez
tuū quia cuius lumine illuſtraris vt
candeas. eius adiutorio fulciris ne
cadas. huic zelator animarꝝ iunga
ris conſortio. hanc in nullo negotio
pret̄mittas. quia quicquid ſine illa.
(q̄ forma virtutum eſt) agitur oīm
virtute fruſtratur. hoc preceptū do
mini luciduʒ in quo vniuerſa lex pē
det et prophete. hec eſt lex Chriſti
conuertens animas teſtimoniū do
mini fidele. ſapientiaʒ preſtans par
uulis id eſt humilibus. In lucro er
go animarum ſicut lex domini tecū
operetur caritas et nō ages perpe
ram. Quotquot eniʒ in lege carita
tis (que eſt gratia) per legeʒ carita
tis conuertis. coronas meritorum
tot habebis. Lete ergo innumeroſe
examen filiorum poteris laborare.
quia ſingulorum gloria videberis
choruſcare. ita vt ab Iſaya dica
tur tibi. Leua in circuitu oculos

tuos et vide. omnes iſti cõgregati
ſunt venerunt tibi. filij tui de longe
venient et filie tue de latere ſurgẽt.
tunc videbis et afflues ⁊ mirabitur
et dilatabit cor tuũ qñ ↄuerſa fuẽit
ad te mltitudo maris fortitudo gẽ
tium venerit tibi. Quid autem hinc
temporib⁹ meis acciderit videam⁹.
Magiſter Johannes de niuella Le
odicñ. ecclẽſie decan⁹ diuicias ↄtem
pſit et gloriã. et in monaſterio de oi
gnies ad regularẽ ordinẽ venit. de
hoc beato viro quedam vidim⁹ et
quedã audita narram⁹. vix vnq̃ȝ in
dulſit ocio vel quieti q̃n ſemper in/
defeſſe in reuocatione animaꝶ pere
untium laboraret. et vide zeluȝ. Eo
diutina et graui podagre moleſtia
laborante quidaȝ nominatiſſimus
phiſicus a ſuperioribus partib⁹ gal
lie vt euȝ in ꝓprijs expenſis curaret
aduenit. Cumq̃ȝ a medico quereret
quantũ ſe tpis expendere in morbi
remedium oporteret. Reſpondit. ꝑ/
fectiſſime inquit infra menſes quat
tuor vos curabo. Mox ille tibiã ma
nu ꝑcutiẽs clamoſe dixit. heu me mi
ſerũ tũc ſi ꝓ iſta. cũ deus voluerit i
ꝓximo putredine reſoluẽda. a p̄di/
catione et ſalute hominũ etiã trib⁹
ebdomadib⁹ ceſſem. et anime quas
xp̃us precio ſui ſanguinis emit per
me interim liberãde a demonibus
diſtrahant. Uos autẽ magiſter ca
riſſime ad patriam redire poteritis
cũ placebit. bonã voluntatẽ veſtrã
ac labores xp̃s vobis ip̃e reſtituet.
Ip̃e quideȝ beatiſſim⁹ homo adeo
pius cũ zelo aiaꝶ in paupꝭes fuit vt
cũ qd̃ daret paupib⁹ obuijs nil ha
bẽt. ſpeciali infirmitate ſp ꝓ defectu
muneris torquebat. et tũc ꝓ corpo
rali elemoſina ſpũalis bñficij orõeȝ
ꝓ eis ſupplicit̃ exoluebat. Proinde
lector ↄſidera zelum quẽ habebat.
Agoniſabat in morte eo veſpe quo
nocte eſt defunct⁹. Et ecce vir vag⁹
et nud⁹ ex his q̊s ribaldos dicim⁹.
in exteriori parte dom⁹ venit qua il
le interius decũbebat. Rogauit ille
vag⁹ de ↄfeſſione colloq̃ ſancto viro
ȝ ei reſponſũ eſt ꝙ nõ poſſet. Meſto
illo recedente quendã ex circũſiden
tib⁹ aduocat vir beat⁹. Reducite il
lũ inq̃t ad me quẽ repuliſtis. H au/
dito mirati ⁊ ↄfuſi om̃s hoieȝ redu
xerũt. q̃ cũ om̃i diligẽtia facta ↄfeſſi
one. et abſolutiõe ſuſcepta. receſſit.
Et dixit om̃ib⁹ vir beat⁹. Nollẽ ꝓ
mille marcis auri me hoiem nõ au/
diſſe. Et vide quo fructu. vix eni per
q̃rtaȝ parteȝ leuce homo receſſit a
domo. tũ ecce repẽtina morte ꝑcul/
ſus cecidit iã defunct⁹. Nec mora in
ſeq̃nti nocte viro ſãcto migrãte ad
dñm accidit qd̃ ſubiũgo. In vlteri
orib⁹ ꝑtib⁹ anglie q̃daȝ vir ſanct⁹ ⁊
bon⁹ p̄dicatiõis officio p̄minebat.
Eo aũt in ſtatione publica p̄dicãte
q̃daȝ peccatrix mulier amariſſime
ↄtrita vt patuit in ꝑp̃ſo cũ lacrimis
exclamauit. Miſerẽ mei ſerue dei. au
di miſerã et abſolue me a pc̃cis. tũc
ille vt potuit eã ↄpeſcuit. et vſq̃ȝ p⁹
finitũ ſermoneȝ expectare precepit.
Quid plura. Iteꝝ paululum cũ cla
more ſurrexit. et petijt mox audiri.
ȝ cũ iã finiendũ ſermonẽ ꝯ mitteret

predicator.et illa parū ꝗeſceret. ſur
git iā tertio clamat horrifice. cadit
in faciē et expirat. Turbatꝰ ergo nō
modice cū ꝓpꝛ̄io p̄dicator orat oēs
pn̄tes cū lacrimis orare dn̄m vt ali
cui q̄d ſit factū de aīa peccatricis
oſtendere dignaret̄. Interim ꝑ tres
dies clauſus in cellula p̄dicator nil
dormiuit neq; guſtauit. ſ; cōtinuus
in orōne ꝑmāſit. Tertia ergo nocte
aīa defuncte lucidior ſuꝑ ſolē appa
ruit preſtolāti. Abſū inq̄t aīa ꝓ qua
oras.ab omni pena ſoluta ſū. nihil
reſtat niſi ad ſuperos ſtatim auola
re. Tūc illo nimiꝝ interiꝰ heſitāte re
ſpondit aīa. Hoc ſignū tibi ꝙ non
deciperis. Quidā mgr̄ iohānes in
partibꝰ brabācie in monaſterio ma
rie de oignies leodienſ dioceſ iſta
nūc hora abijt.et ſicut in vita ſemꝑ
ſuꝑ afflictos et pauperes pius fuit.
ita et nunc cū poſt mortē añ locum
purgatorij in quo cū innumerabili
multitudie detinebar. eiꝰ felix aīa
ab angelis deferret̄ ⁊ ibidē multos
recognoſcēt q̄ꝝ auctor ſalutis exti
terat. pietate ꝯmotꝰ ꝓ eis ſupplicit̄
dn̄m exorauit vt a pena purgatorij
ſoluerent̄. Nec mora exauditꝰ a do
mino et nō tm̄ ꝓ illis ꝓ quibꝰ oraue
rat. veꝝ etiā cū alijs multis et ego
pariter liberata ad celos in maxia
gloria ſit ſuſceptꝰ. Hec dicēs aīa
ab oculis mirātis euanuit. Ipe ꝟo
in tranſmarinis ſtati directo cū lr̄is
nūcio.ſic aīa ꝓ ſigno dederat diem
horāq; beati viri migrātis inuenit.
Vide gͦ lector q̄nta gloria digni ſc̄
q̄ in ſalutē ꝓximoꝝ fideles exiſtūt.

De virtute orationis. Ca.xxxi.

Nocte in expeditione depre/
henſe excubant ſupine. vt
alas a rore protegāt. Nox
in ſacra pagina ꝓ ignorantia poni
tur Si ergo in ignorātie via ꝑ quā
ad xp̄m ꝑgas incideris. excuba in
orōne ſupinꝰ. erigas oculos et ma
nus ad celū donec eluceſcat ſplēdor
in tenebris et viā dirigas ad opta
tū. Idem facias ſi noctem vel tene
bras incideris peccatoꝝ.ſed ſi ocu
los cū publicano leuare non audis
inuita ſanctos.angelos interpella.
vt deū tibi mitigent ꝓuocatum vt
ſm ꝓphetā dn̄s exaudiat celos.ce
li terram.et terra te. Sicq; etiā in/
terſcalariter ꝓueharis ad gratiā
et ſpe certiori q̄; ꝑus.hilaritatē pa/
terni vultꝰ attingas. Vn̄ beatiſſimꝰ
Augꝰ.in libro de vera religiōe hoc
fieri ꝯfidenter aſſerit dicēs. Quiſq̄s
angeloꝝ eū diligit certus ſum etiā
ꝙ me diligat. Quiſq̄s in illo manet
et pōt humanas preces ſentire.in il
lo me exaudit Quiſquis ip̄m habet
bonū ſuū.in ip̄o me adiuuat nec eiꝰ
participationē m̄ poterit inuidere.
Et notandū valde ꝙ auctor tāgit
in littera. Apis ideo excubat in no
cte ſupina vt alas a rore protegat.
In rore hic rigorem tribulationis.
in alis vero virtutes gratuitas et
naturales accipimꝰ Vn̄ ſponſus in
canticis querulat̄. Caput inq̄t meū
plenū eſt rore et cincinni mei guttis
noctium. hoc eſt vt dicit gloſa. Mi
noribus et grauioribus tribulati/
onibus Chriſtus caput eccleſie tu

mulatꝰ. Supina ergo .i. ſupplex pecca
trix anima in oratiõe ꝓcũbat. ne cũ
gratuitis virtutibꝰ naturalibꝰ ſpoli
etur. vt dũ gratuitis que deũ offen
dẽs ꝑdidit. adiuuari nõ valeat na/
turaliũ adminicula peccatis exigen
tibꝰ ꝑdat. Et idem fere in homine fa
ctũ eſt q̃ deſcẽdẽs a iheruſalẽ in ihe
rico incidit in latrones qui etiã ſpo
liauerũt eũ gratuitis. et plagis impoſi
tis abierũt ſemiuiuo relicto. Abla/
tis eni gratuitis a peccatore etſi na
turalia penitꝰ nõ tollant. debilitant
⁊ nõ ſicut añ homini vota ſuccedũt
Vidi hominẽ ſine ↄparatõne fere ſui
tꝑis humilẽ. feruidum caritate. ege
nis beneficiũ. ſobriũ. ſupra modum
erga afflictos piũ. in corporis caſti
gatione precipue aſſiduũ. ab omni/
bꝰ ↄtagionũ ſpurciciis alienũ. hec i
gratuitis. In naturalibꝰ vero ita e/
rit bñ et decent ornatꝰ vt nihil in eo
imꝑfectũ reliquiſſe omnipotẽs bo/
nitas putaret. Pro celibatu ergo ⁊
ſanctimonia ab omnibꝰ honoratus
q̃ ſanctꝰ iã in terra inter hoies ha/
bebat. ita vt de eo maxima quedã
quendã dicentem audire Quñcunqꝫ
iſtũ me videre ↄtingit me hominem
nõ puto videre ſꝫ angelũ. Huic po/
ſtea gradatim a rigore iuſticie vidi
mus recedentẽ. et tantã erga deum
ingratitudinẽ incurriſſe vt miſſaruꝫ
ſolẽnia audire ↄtemneret. et nullum
in eo virtutis veſtigiũ remaneret. ſꝫ
omni labe pollutꝰ nullã prorſus lu/
xuriã nullũ facinꝰ abhorreret ⁊ hoc
qꝛ alas virtutis gratuite vel natu/
ralis orationibꝰ inſiſtendo vel lacri
mis non protexit. Qualiter aũt ora
tionibꝰ ꝓtegamur beatꝰ Augꝰ. in li
bro de martiribꝰ euidenter oſtendit
dicẽs. Fident itaqꝫ fr̃es nr̃as ꝑces
ad deũ dirigamꝰ Pro nobis eni an
geli deorſum celeſtia deſcendunt vt
ꝓtegant. rurſuſqꝫ ad celeſtia ↄſcen/
dũt vt ꝓ nobis dñm petãt. vt hinc
deſideria noſtra ad ipm. et inde ad
nos diuina beneficia reportent ad
premiũ. Factus eſt aer ipe angelo/
rum greſſibꝰ peruius. niteſcit quoti
die ꝑ comitatũ ſanctoꝝ. Nil eni mã
ſit in elementis vacuũ qđ nõ chriſti
morte fuerit ↄſecratũ. Eius manus
in cruce leuate ſũt vt fideles ſui poſ/
ſint impetrare quod petũt. Feruen
ter ergo cũ fide petas et accipies. ſi
ne feruore aut fide oratio tua debi
ta virtute priuat. Verũtamẽ ↄſide
randũ eſt ꝙ in oratione vocali duo
ſunt. labor ⁊ intẽtio. ſi cũ intentione
oras loqueris cũ deo et exaudiris
a deo. Si vero ſine intentione oras
oratio quidẽ proprie dici nõ poteſt
ſed tñ labor tuus premiabit et non
fruſtrabit fructu ſuo. Multũ tamen
in fructu et p̃mio differũt orõnis ꝟ
tus et labor. cũ orõnibꝰ deo iunga
mur ⁊ in laboribꝰ partẽ qualẽcunqꝫ
penaꝝ. ad q̃s ꝓ pccĩs obligamur.
exoluere deponamꝰ. Fratrẽ in ordi
ne p̃dicatoꝝ vidimꝰ de quo ꝟitate
teſtatiſſima ferebat ꝙ dum in via
ꝑgeret ⁊ oraret ſepiſſime a ſociis vi
ſus eſt q̃ euꝫ a tergo ſequebant ad
altitudinẽ vniꝰ cubiti a terra ſuſpen
di et ꝑ aera ferri. Hoc idẽ ꝺ mortali
quam ante quadraginta annos vi

dim⁹ in foreſco brabācie mōaſterio q̄ multis annis in die penthecoſtes hora tertia dum in choro veni crea tor ſpūs cantabaẗ ad vnū cubitum eleuabaẗ a terra ⁊ vſqꝫ in finē hym ni ſuſpenſa manebat. Ne quondam in adoleſcentia ↄſtituto et querulā te ꝙ aliis deditis orōnib⁹ vacare nō poſſē. quidā ſācte vite reſpondit Ad min⁹ inquit ſꝑ ſemel in die vł no cte captes horā vel ſpaciū qua deū libera mēte deuot⁹ores et talis qui dez oratio robur ꝟtutis preſtat et iacula ſubmouet inimici. Supina er go id eſt ſupplex fidelis apis anima in oratione ꝓcūbas aut vt ꝓprios reatus aut alienos emūdes vel ꝓ/ prii ſtat⁹ pericula vel aliena demo/ ueas vel celeſtib⁹ deſideriis inherē/ do hui⁹ miſere carnis incolatū eua das

¶ De vera libertate que in xp̄i ſer. uitute comprobatur. Ca.xxxij.

Licet poſite ſint ſub lege. tñ libere ſunt. Dn̄s in euange lio dicit. Qui facit peccatū ſeruus eſt peccati Super quo beat⁹ aug⁹. A quo q̄s deuict⁹ eſt hui⁹ ſer/ uus addict⁹ eſt. Vñ q̄ꝺiu in anti/ q̄s tp̄ib⁹ poſt diluuiū innocentia in hominib⁹ pourauit. nemo inter ho mines dn̄at⁹ fuiſſe deſcribiẗ. Cū āt abundauit iniq̄tas et pax refriguit caritatis. nemroth robuſt⁹ venator h̄ eſt raptor hoies cepit deprimē et ſubiectis ꝑ pōpaꝫ ꝑncipari. Exide reges facti ſūt et totū iniq̄s legib⁹ ꝯiecerūt. Vñ btūs aug⁹. in li. de ci. dei Et q̄d magna r̄gna niſi magna latrocinia? ¶ In die quadā quidaꝫ pirata capt⁹ a nautis magno alexā dro oblat⁹ eſt. q̄ cū īt͛rogaẽt ſi ma re vellet habere infeſtū vt ꝑ q̄d pec cauerat ꝑ h̄ et torq̄reẗ. libera ↄtu/ melia inuect⁹ in alexandrū reſpōdit Et tu inq̄t. ſi totū mundū velles ha bere infeſtū. Rapinas q̄ exerceo ꝑ/ ua nauicula latro vocor. tu aūt q̄ magno nauigio imꝑator. Cui⁹ rñſi onis et inuecte veritatis audaciā in tantū et mirat⁹ et ↄplexus eſt alexā der vt piratā redderet libeꝝ Itaqꝫ lex libertatis eſt caritas quā ſi ferre volueris etiā ſub xp̄o ꝑncipe liber eris. Vñ dn̄s in euāgelio. Si vos fili⁹ liberauerit vere liberi eritis. ꝙ ſi recuſaueris ei ſubdi etiā regū ꝑn ceps ſubiiciet te diabolice ſeruituti. ¶ Et q̄dez nr̄o tp̄e in germanie ꝑ tib⁹ ſicut m̄ fraẗ ordinis p̄dicatorū narrauit et vidit. Virgo q̄dam ſan ctiſſima fuit q̄ nullis artari clauſtriſ vel ſeris potuit nullis ꝓſus vincuł ↄpedita teneri. quin mox vt ſpiritu mouebaẗ ſicut ſagitta q̄ quanto in arcu fortius ſtringiẗ tanto robuſti⁹ iaculaẗ. ita ſolutis clauſtris vīculis qꝫ diruptis inſtar auis quaſi per ae ra ferebatur. Vnde diciẗ. Vbi ſpi ritus domini ibi libertas Sed illud notum omnibus ſolenne miraculuꝫ dicebaẗ ꝙ ſacra virgo videntibus multis frequenter exibat in campū et aues indomitas cuiuſcūqꝫ gene ris clamorib⁹ cōuocabat. et ī medio eaꝝ q̄ gallina inter pullos ſingł as manu demulcēs ⁊ ocuł r̄ſidebat. q̄d

miri In illa innocentia perſtitit. a q̄ Adam lapſus ꝑncipatuȝ animaliū perdidit. que ei deus ꝑ obedientiā in prima creatione ſubegit. ¶ De libertate dicit phūs. Nō pōt gratis conſtare libertas. hāc ſi magno eſtimas omnia parua eſtimanda ſunt. Multa nō quia difficilia ſunt nō audemꝰ. ſed quia nō audemꝰ difficilia ſūt. Libertas nihil aliud eſt q̄ȝ aīmꝰ quodāmodo ſe ip̄m habens. O q̄ȝ magnis homines tenent̄ erroribꝰ q̄ cauſa dominādi maria cupiūt ꝑmeare. ignari ꝙ ſit ingens par q̄ȝ celis regnū. Imperare ſibi. maximū ē imperiū. Rebus habitis. hilariter vti. pars eſt libertatis. Beneficiuȝ accipere. eſt libertatē ꝑdere. et niſi incūbat neceſſitas de facili nō mēdices. Sapiens ſe ɔtentꝰ eſt. nō vt velit eſſe ſine amico ſȝ vt poſſit. Ea ſola putamꝰ emi ꝓ quibꝰ pecuniā ſoluimꝰ. Ea gratuita vocamꝰ ꝓ quibꝰ nos ip̄os impendimꝰ. adeo nihil ē cuiq̄ȝ ſe vilius. Sepe maximū precium eſt pro quo nullū dat̄. Noſtri eſſemꝰ ſi alia noſtra nō eſſent. Qui ſe habet nihil ꝑdidit. Omēs ad hoc nobiles ſumꝰ nec pauperes abijcit philoſophia nec diuites eligit. Bona mēs nec cōmodatur nec emitur. et puto ſi venalis eſſet nō haberet emptorē et mala mens quotidie emitur. Animus nobilem facit. Ex quātacunq̄ȝ cui ɔditione licet ſupra fortunā ſurgere. Nō deformitate corpis fedat̄ animꝰ. ſed pulcritudine animi corpꝰ ornat̄. Sicut nec vlla ɔditionis ſeruitute ſubijcit̄. ſic intra ſe fruēs libertate ad nullū ſui cōtrariū cogi pōt Subdere igitur apl̄s anima fidelis vt libera ſeruias regi xp̄o ne tibi dominet̄ diabolus tanq̄ȝ ſeruo

¶ De electione prelatoꝝ a ſubditis. Ca. xxxiij.

Sicut regem ordinant ſic et populos creant. Nemo enī ſibi aſſumit honorē ſicut dicit apl̄s ſed qui vocat̄ a deo tanq̄ȝ Aaron Vocari autem a deo dicit̄ qui voluntate diuina canonice ab his quoꝝ intereſt dignꝰ eligit̄. Reges dico iudices vel prelatos ⁊ ve illis quoꝝ indigni electionis ſuffragio ſuſtollunt̄ Eis fiet ſicut in libro iudicum dicitur. vt ignis egrediat̄ de ramno ⁊ ſuccendat ligna ſiluaꝝ O quotiens probleuma iſtud etiaȝ iſto tempore videmus impletum. Creant miſeri fatuellos et ſimplices et omnis virtutis obliti genus tm̄ reſpiciunt. non perſonam Et vide q̄liter illis rependitur iuſta merces. Iſti quidem dignitatis apice roborati. quid ſit iuſticie virtutis et iuris non curant. fas omne contemnunt graſſantur in clericos et laicos debachantur et cum horum vlterius rapine non ſuppetunt. proprie eccleſie manus imponunt. et ſuos creatores impios ſpoliātes. eos magis q̄ȝ alienos et turpius execrantur. Hoc in figura iſtoꝝ lib. ſicut ex regū teſtat̄ zacharias filius ioiade ſenſit qui a ioias rege quē pater octennē regem populis prefecerat immaturuȝ. occiſus eſt. Nec recordatus eſt que ſibi pater feciſſet bona ſed eum

crudeli morte mulctauit. Et notan/
dū ꝙ dicit̄. ſicut regē ordinat̄ ita et
populos creāt. Quid ſit aūt apes ſi
deliū populos creare id eſt genera
re breuiter dici pōt. In generatione
quidez tria nccīa ſūt ꝑcipue ſcz va/
litudo ꝯgrua generātis. debita q̄li
tas in ſementina generatiōis mate
ria. matrix in ꝯcipiēte ꝯueniēs. Ge/
nerantis ꝑſonā dicim⁹ ꝑlatoꝝ. Se/
mētine generatōis materiā ꝑdicati
onis verbū. Cōuenietez in ꝯcipiēte
matricez catholice eccleſie ſinū. et ƀ
ſꝑ ſacra ydoneitate ꝯueniēs. Here
ticoꝝ eni ꝯuēticuloꝝ ſiqua dici po
terit matrx. dirupta et ſciſſa eſt. et iō
fet⁹ viuos generaē nō p̄t. ⁊ iō ꝓphe
ta yſaias ꝯquerit̄ dicens. Venerūt
filij vſqȝ ad partū et nō erat virtus
pariendi. Dicam⁹ ergo de valitudi
ne ꝯgrua generātis. Tres ſūt ſicut
dicit ariſtotiles qui inualidi ſunt ge
nerare. infirm⁹ puer et ſenex. Infir/
mus generare nō pōt ꝓpter debili
tatez ⁊ defcm v̄tutis actiue. Quos
ꝑ infirmos accipim⁹ niſi illos q̄ lan
guent in vicijs inualidi ad v̄tutes.
Velle q̄dez bonū p̄n̄t ſic̄ dicit apo/
ſtol⁹. ꝑficē aūt nō valent. Iſti ergo
ꝑ ꝑdicatiōez ſpūales filios genera
re ydonei non ſūt ſic̄ eis dn̄s ꝑ pſal
miſtā improperat dicens. Peccato
ri aūt dixit deus. Quaē tu enarras
iuſticias meas et aſſumis teſtamen
tū meū ꝑ os tuū. Et vide cauſā. Tu
vero odiſti diſciplinā et ꝓieciſti ſer
mones meos retrorſum. Indign⁹ ē
ergo qui verbū ore ſeminat et ma
nu diſſipat. Scđo generare nō pōt

q̄ puer eſt ꝓpter crementū qꝛ ſemen
tine generatōis matīa trāſit puēis
in cremētū. Et in ſignū h⁹ dn̄s ih̄s
cū fact⁹ eſſet ānoꝝ .xij. inuent⁹ eſt in
medio doctoꝝ non docens ſȝ audi
ens et int̄rogās eos. Et illđ quod
lucas de eo in actib⁹ apl̄oꝝ ſcribit.
Cepit ih̄s facē et docē. et ꝑmo ſcilȝ
facē et poſtea docē. Comedē ergo
ꝑmo iuniores. i. icorꝑaē ſibi ad icre
mentū v̄tutū. ƀm ezechielē volumen
dn̄t ſacre ſcꝑtuē vt i ore eoꝝ ꝑ ꝑdi
catōz fiat optūo tꝑe tāq̄ȝ mel dulce
Terti⁹ q̄z. i. ſenex. generaē nō pōt. ⁊
hec cā. qꝛ natā nō p̄t i eo digerē ſā
guinē ſeialē. vn̄ in libro regū dicit̄ ꝙ
rex dauid ſenuēat et caleſieri nō po
terat dū coopiret̄ pellib⁹. Natural̄
eni virt⁹ in ſenib⁹ a rigore deflectit̄
et neceſſe eſt vt duz organiſm⁹ cor
poris q̄ſi fornax ad iſtrumētū igniſ
deſtruit̄ feruoris et ſēſus q̄litas mi
nuat̄. Si eni veꝝ eſt qđ magn⁹ ille
grāmaticus dixit. Quāto iuniores
tāto ꝑſpicatores ergo ex ꝯſequen
tia veꝝ eſt q̄to ſeniores tāto tardi
ores. Sȝ in libro q̄rto regū dicitur
ꝙ aſa rex iude in ſenectute doluiſſȝ
pedes. ⁊ hoc affectuū qui vtiqȝ fiūt
in ſenenib⁹ circa ſalutem ꝓximi tar
diores. Calor eni feruide caritatis
cauſa eſt vt ƀmo exhortaciōis in ꝑ
dicante apte et bene digeſt⁹ vtiliter
auditorib⁹ ꝓferat̄. qđ vix ⁊ ſine di
uino miraculo in ſenibus qui a .lx.
vel ſi in longū a .lxx. annis ſenſibus
minorātur. fieri ꝓrobatur. Qđ āt
de beatiſſimo patre auguſtio legit̄
teſte poſſidio calamenſi epiſcopo.

qui ſenectute longa ↄfectus verbū dei vſq͂ ad extremam ip̄m egritudinē impretermiſſe alacriter ⁊ fortiter ſana mente ſanoq͂ cōſilio in ſancta eccleſia predicauit mēbris om̄ib⁹ ſui corporis incolumis ītegro aſpectu atq͂ auditu. dormiuit cū patrib⁹ ſuis diuine virtuti potius aſcribendū eſt q̄ȝ nature. Et in tp̄e tranſacto et certe in preſenti. ſimile nō videmus Tertio neceſſaria eſt qualitas in ſementina generatōis materia vt ſcȝ in eo tp̄antia caloris ſit frigiditatis ſiccitatis et humiditatis. Vn̄ dn̄s dicit in euāgelio. ſemē eſt verbū dei In ſemine aūt predicationis neceſſe eſt vt predicator ſermonē ↄtēperet audiētib⁹. ne exceſſu feruoris et zeli erūpat in talia p̄ que ſcandaliȝ et turbet aut ꝓuocet audientes. vn̄ pſalmus inſtruit dicens. Et bn̄ pacientes erunt vt annunciēt pacientiam. volens intelligere in predicā. ibus moderamē. Hoc idem ceteris exceſſib⁹ caueat̄ ne tepor aut frigus in verbo. ne ſine humore gratie ſiccum ne ⁊ humidū nimis. hoc eſt ꝫm ꝓphetā aqua id eſt ſeculari ſcientia mixtū. minus reddat intentos et ſolicitos auditores. Diſcant ergo apes fidelium reges id eſt prelatos idoneos ordinare qui per predicationis ſemen cōueniens poſſint adoptionis populos generare.

¶ De perverſa et iuſta iuſtitia. Ca. xxxiiij.

Perogatiuū examē iudicij tenēt. Incorrigibiles necāt caſtigant mox et morte puniunt. Quid miri! Audi quid dixerit Joſaphat rex iſrahel iudicib⁹ populi quos cōſtituit. Videte inquit q̄d faciatis. Non hominis exercetis iudicium ſed dei. et quodcūq͂ iudicaueritis in vos redūdabit. O q̄ȝ horrenda ſententia in illos qui peruertunt vel peruertere p̄mittūt iudicia. ꝫm ꝓphetaȝ iuſtificant ꝑ munerib⁹ impium. et cauſa vidue non ingreditur ad eos. Ve ergo impijs in malum. retributio eni illoꝝ venit. quia iuſtus dn̄s et iuſticias dilexit equitatē vidit vultus eius. Si aūt dilexit iuſticias et approbationis oculo ↄſiderat equitatē. ꝑ ↄſequēs iniuſticias odit in iudicibus. et improbat falſitatem. vbi ergo iuſticiā habere nō poteris pacienter ad dn̄m cū fiducia ↄuertaris qui impunitam nequiciam ire nō ſinit et cū acceperit tēp⁹ ip̄e iuſticias iudicabit. Quid aūt ſup hoc noſtro fere tempore ꝫm q̄ a fratre ordinis predicatoꝝ audiui in lothoringia cōiuncta brabancie factū ſit audiam⁹. Monaſteriū ſancti iacobi apud leodiū notū multis eſt et acceptū. Iſtud quidam adoleſcēs ↄſobrinus maioris prepoſiti cauſa maioris deuotionis et religionis intrauit. Quod vt audiuit p̄poſitus indigne tulit. mādat abbati remitti ſibi cōſobrinū ꝑ clericos. Renuit ille. Tūc prepoſit⁹ forti manu collecta ſatellitū intrat violenter cenobiū. rapit iuuenē et nudato ſancto habitu induit ſeculari. Abbas ergo monaſterij collectis ꝑrioꝛib⁹ vel priorib⁹ ciuitatis ep̄o cōquerit̄

et totum clerum pro tātis iniurijs
interpellat. Hoc cum indignanter
audire vix vellet epiſcop⁹ et abba/
tem potius impeteret duris verbis
abbas flexis genib⁹ cū moderami
ne dixit. iudicē cōtra te o prepoſite
in terra habere non poſſum et ideo
ↄtra te deum ſummū iudicē inꝑpel/
lo vt infra quadragita dies vterqꝫ
noſtrum ↄpareat corā illo ſententi/
am pro meritis accepturis Ad hoc
preſul cachinnans cū ſuis irriſit ho
minem atqꝫ ſpreuit et repulit expro
bratū. Quid plura Quadrageſimo
aūt die circa nonā mortuus eſt di/
ctus abbas. Et cū ꝓ eo ſolenniter
pulſaret. ſedēs in balneo ꝑpoſitus.
queſiuit a circūſtantib⁹ quid h eſſet
Mox quidā ingrediēs ⁊ requiſitus
de ſonitu cāpanaꝝ. reſpōdet abba
tem ſancti iacobi iam defunctum et
pro eo pulſationē fieri tam ſolennē
Ilico r̄cordat⁹ prepoſitus quadra
geſimū diem eſſe qua ſe citatū corā
ſūmo iudice audierat ab abbate cō
ſternatus animo dixit ſuis. Cito vi
dete quid faciā. Moritur⁹ ego ſum
Comparere me hodie ſūmi iudicis
aſpectib⁹ oportebit. Nec mora. P⁹
hec verba cū balneū egredi feſtina
ret in aſtantium manus cū diro eiu
latu et vocib⁹ expirauit. Illic ꝓcul
dubio reſpōdere cōpulſus vbi cau/
ſaꝝ ſtrepit⁹ ceſſerat. iuriſperitoꝝ ad
uocatō oticeſcit. vbi nec preces nec
preciū laborabūt. Simile quid de
comite quondā hanonie fide indu/
bitata ꝑcepim⁹ qui duz vellet in ec
cleſia ſancti iohannis in valentenis
canonicos expellere regulares et ꝓ
eis ponere canonicos ſeculares ab
bas eiuſdē loci ad ſūmuz iudicē ap
pellauit. Appropinquāte aūt appel/
latiōis die cū abbas inciperet infir/
mari et ſe ad ↄparandū corā ſūmo
iudice orationis inſtantia prepara/
ret ipſeqꝫ comes ſub eodē tempore
ſentiret incōmodū cauſe ceſſit omni
mode diem veridit⁹ iudicij et ſentē/
tiā expectare. Et nota in ꝑuerſione
iudicij duo mala. Vnū ꝙ offendūt
deū. et vnū ꝙ offendūt ꝓximū. pri
mū fit mandatū dei tranſgrediēdo
ſcōm ꝓximo iudiciū ſubtrahendo.
Retributio ergo eius veniet vt of/
fenſam dei etiāſi hic penituerit ꝑ af
flictionē corpis luat et offenſaz ꝓxi
mi quā ꝑ iudiciū iniuſtū incurrit dā
nis eius ſatiſfaciendo reſtituat. Idē
eni iudico quod manu diripere. vel
ſi impenitēs ꝑſeuerat penā ꝓ vtro/
qꝫ perpetuo damnat⁹ exoluet. Qua
fronte in futuro illo extremo et tre/
mendo iudicio ipm iudicez expecta
bit qui hic tꝑaliter iudex eū ꝑ inuer
ſum et falſum iudicium irritare non
timuit! Quid ſit aūt tenere iudiciuz
ad illos maxime ſpectat qui iudica/
re et corrigē debent exceſſus ⁊ ope
ra ſubditoꝝ. Vnde dicit incorrigi
biles eni necāt caſtigāt mox ⁊ mor
te puniūt. Cui⁹ exēplū in ꝑmo libro
regū inuenies vbi heli ſacerdos cō
tra legē excedētes filioſ nō correxit
et cū eis in vno die vindictā crude/
liſſime ſed iuſtiſſime aniaduerſiōis
accepit Quod verit⁹ in vtroqꝫ qđ
dictū eſt de iniuſtis iudicibus et de

his qui ſunt circa correctionem ſubditoꝝ incorrigibiliũ negligentes.

Comes quidam iuſtiſſim⁹ iudex vt certa relatione didicim⁹ in ꝓpriũ filium et vnicũ tale iudiciũ fecit. Decubuerat comes annis duob⁹ aut tribus languens. et vna dieꝝ filio ei⁹ virginem opprimente clamor populi p ciuitatem validus excitať. Quo clamore pater attonitus inquirit q̄ cauſa ſit. Negant ꝑmates qui aſtabant ꝫ tandē minis territi intimant veritatez. quo detecto vultu diſſimilante cũ lachrimis peciit ab aſtante ſeruo cultrũ exacuatũ et longum q̄i vellet ſibi vnguiũ excrementa reſcindi. Nec diu immorat⁹ cũ vix ſex horaꝝ ſpacio interiecto filiuz precepit aduocari Quo veniente ⁊ propius accedente dixit pater. Nunq̄d noſti ꝙ ſim dñs terre et tu me ſuperſtite et viuente in ꝯfuſionez mei ⁊ tui opprimere virginem voluiſti. Abſit vt te talem heredem habeam et te talē poſt me terre dominũ relinquam.

Hoc dicens ſubito eum in corde cũ cultro percuſſit. nec quatuor dieruz poſt hoc ſpacium interceſſit cum ecce comes mortem ſibi imminere reſpiciens quendam ſecreti ſui conſcium mandauit abbatez. Cui cũ confeſſus eſſet et peteret corpus chriſti et nihil in confeſſione de occiſione filii tetigiſſet abbas nolens eũ abſoluere et ꝯmunicare quare tantuz ſcelus filicidii confitens omiſiſſꝫ queſiuit Cui comes mira conſtantia reſpondens dixit. Abſit vt illum reputem paterni principatus heredem. licꝫ genitũ carne mea qui cōtra fas auſu nefario iuris violator exiſtens ſe dignũ fecit mortis iudicio et omni iure ſucceſſionis indignũ. Nec vere ergo pater filium ſed legũ violatorem occidit. Tu autē abbas vicarius iudicis dei contra legem me iudicas que deutronomii libro teſte in necem paterni filii primas parentum manus eſſe precepit. Unde ad xp̄i iudicis tribunal appello vbi ſine tua abſolutione facti huius aſtare volo. et certus eius iudicium expectare. Hoc ſoluz peto vt pixidē aperias dominici ſacramenti et me ſalutare dei oculis tm̄ videre ꝑmittas. Quod vbi annuit abbas hoſtia ſalutaris mox ſe ori comitis patenter infudit. et eum iuſtum prerogatiui examinis iudicem et rectiſſimuz vindicte ſcelerum comprobauit.

De virtute innocentie et ſimplicitatis. Capitulum. xxxv.

Miro modo innocue ſunt. Illum vtiqꝫ apes fideliuz imitantes qui ſm ꝓphetaz peccatũ non fecit nec inuent⁹ eſt dolus in ore eius Rara res eſt iſtis temporibus etiam in pueris qui nomine ⁊ facie innocencie puritatez oſtendũt puritatis innocentiā inuenire. Sed etatē ſupplente malicia luxuriis in ſe vires exhauriunt ante tempus ideo decus omne deperiit robur elanguit in adultis. facinoroſi quiqꝫ preferunt palmam. virtus obiecta ſuccumbit in fratricidiis reuiuiſcit. Abel innocens de nouo proſternitur.

Nõ eſt qui reputet puritatē et ideo
ſectator innocencie rariſſim⁹ inueniť
His quidē ſi ſoli eſſēt principes ob
norij ſeculares . poſſet vtiqꝫ ſed tñ
cuꝫ gemitu tolerari. Sed in illis eſt
cū deteſtatione maxima ↄſpuendū
qui ſunt loco apoſtoloꝝ diſpēſato/
res eccleſie qui deſpectis innocenti
bus et probatis. nō ponderāt pro
mouere impium ſi euꝫ videāt ⁊ ver
ſutuꝫ. Non ſic vilis deo innocentia
creditur qui ab initio mūdi innocē
tem .enoch a ſeculo trāſtulit. noe iu/
ſtum ſeruauit. abraham ampliauit.
eſau reꝓbauit. iacob dilexit. ioſeph
innocuū toti mundo prefecit Inno
centiā puritatis in matre xp̄us ele/
git. In innocentibus coronauit. In
baptiſta laudauit. In iohanne dile
xit. In illis q̄s vocauit ad ſe et com
plexus eſt paruulis ↄmendauit di/
cēs. Sinite paruulos venire ad me.
taliū eſt eni regnū celoꝝ. Et q̄d di/
cam? Tempus me potius deſereret
q̄ꝫ exempla. qm̄ quicūqꝫ dn̄o placu/
erūt aut ꝑ vite ꝑfectionē poſt lapſū
aut ꝑ vite innocentiā añ lapſū. aut
certe ad vite puritatē poſt lapſum
redierūt ‖ Quid aūt in ↄfinio bur/
gūdie ꝑ innocentiā actū ſit vt a frē
ordinis minoꝝ ꝑcepim⁹ referam⁹
Antiquiſſimo more ſeruatū eſt in or
dine ſancti benedicti a cunabulis fe
re pueros indui et ſic eos in ordinē
ꝑ vite innocentiā educari. Quo cō/
tra ſepius actū tñ audiuim⁹ nec ap/
probam⁹ ꝑ oia pueꝝ rōnis expertē
fouere quod neſcit. ſed poti⁹ adultū
quēlibet qui poſſit diſcrete reproba
re quod diſplicet. ⁊ electione digna
approbare quod placet ‖ Puer qui
dam in ↄfinio burgūdie fuit qui in
mōaſterio ordis ſci benedicti apud
cluniacū ab ip̄is cunabulis innocen
tiſſimus ac ſimpliciſſimus adoleuit
Adultū ergo iuuenē abbas ſuus ꝓ
r̄creatiōe vl̄ ioco ſecū ꝓficiſci extra
precepit Sufferrandoꝝ ergo equo
rū cauſa abbate cū ſuis añ domum
ferrariā deſcendēte. mirat⁹ ex ſimpli
citate iuuenis eo ꝙ nunq̄ꝫ tale q̄d
viderat ferruꝫ candens nuda illud
manu ſine aduſtione aliqua vel leſu
ra eleuans ↄtrectauit. Stupefact⁹ er
go abbas ⁊ omnes qui p̄ntes ade/
rant innocentiā in iuuene venerati
ſunt ⁊ rem iterato ac pluries proba
uerūt. Poſt hoc abbate cū ſuis ali/
as occupato iuuenis mox interiora
domicilij eſt ingreſſus vbi vxorē fa
bri cū puero ſuꝑ genua mirat⁹ inue
niēs cū paruulo cui nunq̄ꝫ ſimile vi/
derat iocabať. Ilico aūt mulier in
iuuenē q̄i inexpertū malicia ſtimula
ta. ſi talē habere vellet inquirit. Et
ille libentiſſime inq̄t. Que mox neſci
um ad ↄcubitū inſtruēs pueꝝ ſic fie
ri ꝓmittebat. Ergo vbi iuuenis p⁹
ↄcubitū innocētia ſpoliat⁹ egreſſus
eſt. ferrū cādens vt ꝑ̄us exiſtimans
ↄtrectare aduſt⁹ grauiter exclama/
uit. Qua i re turbat⁹ abbas nō mo
dicū admirat⁹ aiaduertit ex interio
ri leſura aie iuuenē foris leſū. ⁊ ꝑ̄ori
innocētia q̄ eū ↄtra ignē ꝓtexerat
denudatū Reductū ergo ad mona
ſteriū iuuenē abbas ſuꝑ geſtis dili
genť inq̄rit v̄itatem q̄ꝫ ſimpliciſſime

ᶜonfiteť. Et ſic cum multis lachry/
mis dāmnū ſuum tremebundus ex/
pauit. ¶ Sed et potentem contra
demones puritatem mira geſta iuli
ane virginis ⁊ cipriani teſtanť. Ubi
ciprianꝰ adhuc puer a magiſtro ſuo
compulſus legitur .xviij. annis puri
tatem virginalis innocencie cuſto/
diſſe vt per hāc maiori potentia cō
tra demones et imperio potiretur.
Super hoc quoddaz valde memo
rabile certiſſima relatione ab his q̄
p̄ntes aderāt ⁊ viderāt i machlinia
opido brabancie ꝑcepimꝰ accidiſſe
Puella q̄dam ſacro die dn̄ico cū iu
uenibus choriſauerat diu valde. fa/
tigata ergo domū redijt. Nec mo/
ra dormitū pergens demone fit re/
pleta. qua clamante ſurgit familia.
ligant vinculis ſeuientem. Mane in
hanſivic ad oratoriū glorioſe virgi
nis extra opidum deportatur. Fre/
quenter eni ibidem maria virtutum
operatrix miracula plurima demō/
ſtrauit. Quod vbi ſcolares pueri ꝑ
ceperant ad locum vbi vexabatur
puella in oratoriū cucurrerunt. quo
rum vnus annoꝝ ferme duodecim
audacior ceteris atq̄ȝ ſagacior ce/
pit compellere et adiurare demoni/
um vt corpus obſeſſum deſereret ⁊
exiret. Nec mora. vbi demon circa
vmbilicum per tumorem ſe eſſe mō/
ſtrauit. dictus puer crucem cū polli/
ce in ꝯtrariū fixit et ſic paulatim ꝑ
crucem verſus os aſcendere compu
lit donec eū in ſpeciē hirſuti vermis
om̄is populus intra hiatū oris he/
rentē vidit Quo miro conatu ad in
feriora redire volente clamauit po/
pulus. puer inſtanter ſignuȝ ſalutis
oppoſuit et cū maxima violentia de
monē exire coegit. Eiectum ergo vt
diximus in modum hirſuti vermis.
puer audacter dextēa compḣendit
et in foſſam paruulaȝ vbi pluuialis
aqua conſederat mox proiecit. Qui
ſtatim in oculis plebis totius diſpa
rens. leticie et laudis omnibꝰ mate
riam dereliquit. Proinde manꝰ pu/
eri a contactu vermis nigredine in/
fecta remāſit. ſed protinus aque be
nedicte lauamento diſceſſit. Sacro/
ſancta ergo res eſt eſſe ab omni la
be criminū innocentem ſed ſimul eſ/
ſe ꝯuenit ſimplicem et prudentem.

¶ De innocentia boni hominis et
iuſti qui nemini cupit nocē ſed om̄i
bus prodeſſe. Ca. xxxvi.

Fructibus nullis nocēt. ſed
nec mortuis quidem. Xp̄s
de patre dicit. Omnem pal/
mitēm qui fert fructum purgabit eū
vt fructū plus afferat. Recte auteȝ
ſubdiť. nec mortuis q̄dem ſubaudi
nocent. Et hoc eſt q̄d in euangelio
de xp̄o rege fideliū ſignanter legiť.
Calamū quaſſatū nō conteret et li
gnū fumigās nō extinguet. Quod
⁊ ad nos moraliter referri pōt Fru
ctibꝰ nullis nocēt. i. fructificantibꝰ ꝑ
bona opa nocē nō debemꝰ vt impe
diamꝰ eos in aliquo ȝ potiꝰ adiuue
mꝰ vt eoꝝ exēplo ad ſilia ꝓuocemur
Un̄ ſalomō in ꝓuerbijs Noli ꝓhi
bē eū q̄ bn̄ facit. ȝ ſi potes et ipe bn̄
fac ¶ Multis modis dicitur nocere
homo homini. ſed precipue tribus.

corpus occidendo. animā ſeducen/
do. vitaz infamando. Corp' tripli
citer occidit. gladio materiali vl' cō
ſimili vt cayn abel. ſubdola ꝓditio
ne vt iudas xp̄m. victus ſubtractio
ne vt qui tpe neceſſitatis et famis
negādo victū pauperes ꝑire ꝑmit/
tunt. de quo dicit in decalogo. Nō
occides. de ſcdo in eodē. Nō feres
ↄtra ꝓximū tuū falſū teſtimonium
de tertio dicit ambroſius. Paſce fa
me morientē. q si nō paueris occidi
ſti. Anima etiā ꝓximi tripliciť ſedu/
cit. peccato exemplo ↄſilio. Pecca/
to vt qui hominē peccare facit ſicut
heli ophni et finees qui peccabant
cū mulierib' que excubabāt ad ho/
ſtiū tabernaculi. Exēplo vt ſalomō
qui illect' amore mulieꝝ idolis imo
lauit. et ꝑ hoc peccare fecit multos
ex iſrael. Cōſilio vt qui tpe iude ma
chabei ꝑſuaſerūt multis vt derelin/
querent leges patrū ſuoꝝ et idolis
imolarent. Uel ↄſilio pn̄t dici ſedu
cere qui incauta predicatiōe neſciē/
tes et ſimplices de occltis peccatis
reddunt curioſos ſolicitos de his
que ꝑus ignorabant. de ꝑmo dicit
in decalogo. Nō mechaberis. de ſe
cundo in libro Heſter in fine. Gla/
dio et igne pereat pro exemplo con
tempt' et inobediētie. de tertio in li/
bro Job. Adducet conſiliarios ma
los in ſtultū finē. Uita etiā ꝓximi
tripliciter infamat. vel minuēdo bo
nū quod in eo eſt. vel augendo ma/
lū quod in eo nō eſt. vl' fingēdo ma
lū. Primū malū ſcdm peius. tertiū
peſſimū. Et hec eſt beſtia quā vidit

Daniel cū triplici ordine dentiū q̄
mltos populos deuaſtabat. et hoc
quare. qꝛ eo min' peccatū detracti
onis vitať a plurib' quo min' pcti
mortalis culpā ab ignorantib' ha/
bere putať. cū tn̄ multo grauı' ſit ſi
ne culpa ꝓximū infamare q̄ꝫ furto
veſtē eius auferre. et hoc q̄dez mlti
illud vero ponderāt pauci. Huius
rei vindictā horribilē valde et mira
bilem vidi. Noui ordine. nō re. noīe
nō actib' ſacerdotē. hic in tantū vi/
cio lingue dedit' erat vt potı' de ſe
peſſima mentireť. q̄ꝫ non ſocios vel
cohabitātes ſibi criminib' infama/
ret. hic an̄ mortē rapt' in furiā tan/
ta in ſe debachat' eſt cede. vt ꝓꝑijs
dentib' linguā maliloquā laniaret.
et palā cunctis oſtenderet q qꝛ lin/
gua ſua doloſe egerat. et venenum
aſpidū ſub labijs eius q̄ſi ſepulcruz
patens guttur illius fetorē teterri/
muz anhelaret

¶ Qz quilibet ſtudeat occaſionē ꝓ/
ficiendi et emendandi ſumere nō ſo/
lum a bonis verūetiam a malis.

Ca. xxxviij.

Non ſolū ab odoriferis. veꝝ
etiā a fetidis herbis mellis
alimoniā trahunt. Mire cū
odorib' bonis delectanť et natura/
liter fugiūt fetida. ſed in eis propter
mellis bonū ad tpus vtiliter demo
ranť. Et hoc eſt idē qđ dicit paul'.
Omnia probate. quod bonū eſt te/
nete. Per odorifera intelligim' ope
ra bone fame. Unde apoſtol' Bo
nus odor xp̄i ſumus deo. alijs qui/
dem odor vite in vitam. alijs odor

mortis in mortem. Auguſtinus ſup
eodem verbo dicit. Sicut quondā
illud precioſiſſimū vnguentū fracto
alabaſtro odore domum impleuit.
ita ꝛ apoſtoloruʒ opinio bonorum
fractis eorum corporibus per mar/
tirium quaſi ſuauiſſimū holocauſtū
domino eccleſiam toto orbe reſper/
ſit. Et hoc quideʒ alijs congauden
tibus fama vite in vita. alijs inuidē
tibus fama mortis in mortem. Tu
autem apis fidelis anima delectare
fame operibus odoribus bonoruʒ
qui tibi in mutua collatione de bo/
nis et edificatorijs verbis os ſapi/
dum et odoriferū reddant ꝑ quod
edificetur proximus et cor mundatū
ſpurcicijs gratulabundū faciant. q̊
magis ad deſideriū colliū eternorū
eius ſuſpirium excitetur. Gratius tibi
ſit quaſi fauos mellis et lactis dul/
cedineʒ linguaʒ tuā et labia diſtilla
re q̄ʒ amaricari ventrem tue memo
rie ꝛ felleis recordationibus ad vo
mituʒ prouocari. Illud vero quod
textus apte ſubiungit ꝙ licʒ fugiāt
naturaliter fetida in eis tñ propter
mellis bonū ad tempus vtiliter de
morantur. ſic intelligi debet ꝙ non
ſolum in bonis hominū actibus ꝓfi
ciendi occaſionem ſancta anima ſu/
mit. veꝝetiā in malis dum in his vi
det quod iuſte diſplicet ꝛ in illis imi
tatur bonū quod videt. ¶ Vidim⁹ et
valde dilectū et familiarē habuim⁹
nobilem philippū de mōmiraul mili
tē vite ꝑfectiſſime viruʒ in quo illud
memorabile frequenter aduertim⁹ ꝙ
totū tꝑs ſuū vel in oratione ac de/
uotione cōtinua vel in ſanctis collo
cutionib⁹ expēdebat. Nouerat eniʒ
mltos valde religioſe vite viros ac
feminas q̄s in grecie. lūbardie. bur/
gundie ꝓuincie. gallie. flandrie. bra
bancie partib⁹ illuſtrauerat. q̊ꝝ vir
tutes mores ꝛ verba cū miro feruo
re et deſiderio referebat. ꝛ ad melio
ra ꝑ h̄ mentes audientiū excitabat
Sed et auditores ſuos ꝛ collocuto
res mira oris gr̄a cōpellebat vt ſibi
aliq̄d dignū relatu q̄d audiſſent vl'
vidiſſent in facto vel in dicto bono/
rū exponere dignarentur. Et hec qui
dem vltra q̄ʒ credi pōt in eo tantaʒ
deuotionē tantā leticiā et tantū de/
ſideriū excitabant. vt iſtis ſolis viue
re crederetur. Siquid vero extra talia
eū audire cōtigerit quaſi eſſet ꝑcuſ/
ſus in capite cū mira anxietate ſpiri
tus faciem auertebat. Nec fruſtrat⁹
eſt fructu oris auris bonoꝝ ſcʒ que
libenter ꝓtulit et audiuit. cū eū de⁹
miro modo remunerauit etiā in pñ
ti. Vix eni habuit de omnibus pa/
ternis bonis neceſſarium vite victū
et tamen octo monaſteriorum ciſter
cienſis ordinis fūdator extitit inde/
feſſus Exceptis congregationibus
beginarum quas vſqʒ ad quinque
milia in diuerſis locis et eo amplius
in xp̄i ſeruitio mancipauit. Ecce q̄d
ſit bonis bōe fame odorib⁹ dlectari

¶ De rigor iuſticie et zelus correctio
nis in capitulis ſtricte ſit ſeruandus.
Capitulū. xxxviij.

Mira mundicia circa eas.
admoliuntur omnia in me
diū nulla opera ſpurcicie

latent. qm̄ et excremēta operantiuꝫ intus ponūt. ne longius recedāt vt cōgeſta in vnū locū. turbidis dieb' et operū ocio. foras efferāt aggregata. In his vbis notat̄ capitulorū neceſſaria ⁊ celebris officina vbi debent exceſſus peccantiū ꝓferri accuſari corrigi et purgari. Cōuentuales eni omnes generaliter decet ⁊ precipue cenobitas vt mira ſit mundicia circa eos. Et hoc q̄uo ꝯueniētius fiet ꝙꝫ vt in mediū exceſſus ſingulorꝫ. q̄i excremēta operantiū ſalutē mutuā. ꝓferant̄? Et ſic fit qđ ſcriptū eſt. Salutē nr̄aꝫ inuicē operemur Multū eſt eni remiſſius miſericordi' et tolerabilius in pn̄ti corā paucis. et hoc corā fratrib' corripi et emendari ꝙꝫ in illo horrendo iudicio corā omnib' bonis et malis ſententialiter ꝯdemnari. Et hoc eſt quod dicit apoſtolus. Si noſmetipſos diiudicarem' nō vtiqꝫ iudicaremur. ſed heu timet quilibet paci ſue et peccātez veret̄ arguere ne ſibi a ſocijs cū peccauerit talio refundat̄. qui potius gaudere deberet argui cū peccaret. et illa fronte ſociū audacter corripere qua nollet eū ſuos exceſſus vel negligentias tacere. Sed nunc ſm̄ ꝓphetam Iob ꝓtegunt vmbre vmbram eius. et corpus eius quaſi ſcuta fuſilia ꝯpactum quaſi ex ſquamis ſe prementib'. et in hoc dyabolū cū ſuis omnib' intellexit qui inuicem ſe vel defendūt vel ꝓtegunt vt ſic omnis ordo monaſtic' in diſſolutionē omnis honeſtatis dec' in turpitudinē. omnis forma virtutū in viciū. omnis rigor iuſticie in precipicium facinorꝫ euaneſcat. Hec omnia prorſus eueniūt eo ꝙ accuſationes ⁊ correctiones in capitulo nō habētur Petrus ananyam et ſaphiram quaſi in capitulo ſeniorū pro vicio ꝓprietatis corripuit et puniuit. Paulus principem apoſtolorꝫ petrū q̄ſi in capitulo corā ſeniorib' ⁊ fratrib' arguit q2 reprehenſibileꝫ iudicauit Hec in inicio naſcentis eccleſie et inter diſpenſatores fidei maxime ad inſtructionē noſtram acta ſūt et conſcripta. Ubicunqꝫ ergo horꝫ ſeruatur exemplum ibi indiuidua ſemper cum ipſa abundantia rerꝫ temporalium xp̄i gratia perſeuerat. Et licet in mutuis accuſationib' et correctionibus capitulorꝫ. ſubite aliquando perturbationes proueniant animorum. ſpiritus tamen ſancti virtute citius conquieſcunt et ad ſe redeunt corde pacati. Unde textus ſatis innuit ꝙ hec fieri ſolent turbidis diebus et operum ocio hoc eſt cum deliberatione et diſcreto moderamie prelatorꝫ. Quod auteꝫ premittitur poni in medium operantium excrementa ne longius recedāt intelligi ſic debet. vt pro accuſationibus et correctionibus capitulorum appellationes et diffamationes fieri prohiberet. ¶ Solertiſſimum quendaꝫ in remenſi eccleſia anglicum genere Decanū ab his qui virum ꝯgnouerunt audiuimus qui canonicos ſuos pro exceſſibus viriliter corrigebat. Accidit aūt ei' tp̄e vt venērabil' et deo dign' albert' leodieñ. epūs

frater ducis brabancie ab impato/
re heynrico exul ab imperio pellere
tur et a militibus eius iuxta remen/
ſem vrbem ꝓ iuſtitia doloſiſſime ne
caret. Ad cuius obſequias cũ vene
rabilis richardus ex regali genere
ortus tũc quidez archidyaconꝰ re/
menſis. ſed in cathalauno preſul ele
ctus ſine nupciali veſte cũ multa tur
ba nobiliũ intereſſet. Sepulto autẽ
ſacro cadauere in choro eccleſie ca
thedralis vt decebat decanꝰ omẽs
canonicos necnõ et ipm̃ cathalau/
nenſem electũ ad capitulũ euocauit
Reſidentibꝰ ergo cunctis dixit deca
nus electo Nondũ adhuc vt credo
archidyaconatũ aut canoniã reſig
gnaſtis. Cui electus Nondũ inq̃t
Et decanus. Surgite ergo et ſatiſ/
faciatis eccleſie et dorſũ ad diſcipli/
naz coram fratribꝰ preparate eo ꝙ
ſine veſte nupciali choꝝ cũ canoni/
cis ↄtra regulaz introiſtis Nec mo
ra ſurgens et procumbens electus
veſtes exuit et a manu decani vali
diſſimaz diſciplinã accepit. Qua ac
cepta electꝰ veſtibꝰ reindutis erexit
ſe ⁊ decano cũ maxima oris gratia
coraz omnibꝰ dixit. Gratias ago
deo et patronẽ remenſis eccleſie eiꝰ
piiſſime genitrici ꝙ te talẽ hic in re/
gimine derelinquo. hinc magis dili
gam locũ iſtũ et in ſede iſta dignaz
ſemper veritatis memoriaz venera
bor. Hec dicens archidiaconatum
et canoniam reſignauit et in ſe veri/
ficauit illud vulgare ꝓuerbiũ. Quã
to caput altius tãto collũ mollius.
Mire enĩ decet nobilitatis celſitudi
nẽ humilitatis mãſuetudine remol/
liri. Ego aũt in quantũ in re narra/
ta cõiicio nõ minꝰ in correcto exem
plũ virtutis relinquit q̃z in prelato
cõſtantia preceſſerit corrigentis dũ
nobilis et electꝰ in preſulẽ correctio
nem ꝑualidaz parue culpe cũ paciẽ
tia et humilitate ſuſtinuit. et ille etiã
in tanto viro inultũ iri nõ pertulit.
qḋ nõ correctũ aliis in ruinã futuꝝ
fore ꝓuidit ¶ Audi iteꝝ q̇d idẽ de/
canꝰ de filio ſororis ſue egerit exce/
dente. Ob amorẽ et reuerentiã dicti
auunculi ſui canonica prebenda in
attrebacenſi eccleſia clerico eſt libe/
raliter collata. Poſt tps aũt ipe cle
ricꝰ ꝓ lapſu carnis punitꝰ ꝑ annum
ſuſpendit a prebenda. Inde caſus
accidit vt decanꝰ eius auũculus ad
ciuitatẽ attrebaceñ. cauſis emergẽ
tibꝰ deueniret. Qui honeſte vt talẽ
viꝝ decebat a canonicis eſt receptꝰ
Narrat etiaz ei exceſſus nepotis a
ſociis pena q̃z inflicta. vt canonica
portione vno anno careret ꝓmptũ
q̃z eſſe capitulũ penã liberaliter re/
laxare nepoti. ſi pro eo preces fũde
re dignaret. Et ille. quare? Nonne
inquiũt filius ſororis veſtre eſt? Cõ
uocato ergo capitulo canonicoruz
dixit Nepotẽ meũ exceſſiſſe percepi
et iuxta ↄſuetudinẽ eccleſie ꝑ annũ
in prebenda punitũ. Rogo vos vt
in meũ arbitriũ ponatis hanc norã
Nec mora cunctis annuentibꝰ leto
vultu. erat enim clericꝰ de bonis ſo
ciis illis q̊ꝝ nec vnus vnq̃z vt vul
go dicit benefecerat. decanus ſub/
iunxit dicens. Veſtri grã vos dni

mei cariſſimi noxaz nepotis mei in
meū arbitriū poſuiſtis. Cōmendo
quidē ⁊ approbo ↄſuetudinē veſtrā
qua p̲ annū lubricos in carne puni/
tis Iſti anno quo nepos meꝰ a vo.
bis in prebenda eſt punitꝰ. alteꝝ an
nū addo. vt duobꝰ annis omni bn̄/
ficio careat prebēdali. etſi quid me/
dio tp̲e ſe correxērit. tali modo vt di
gne reſtitui mereaẗ veſtre in hoc an
nuo beniuolentie largitati. Sin aūt
ip̄o facto q̊ male ſe geſſerit vt nūq̄ȝ
ad prebendā vel gremiū huiꝰ eccle/
ſie in perpetuū admittaẗ. Hec vt au
diere canonici mire in verbo edifica
ti ſunt et tantā virtutē decani p̲ to/
tam galliam vulgauerunt.

¶ De ↄſonātia vocū in pſalmodijs
ſit vigili mente ſeruāda. Ca. xxxix.

PAriter cōgregate ſuauiter
cantant. Quid aūt de cātu
apum ad laudez xp̄i ſm̄ lit
teram acciderit audiamus. ¶ Nar
rante mihi viro ſancto abbate quo/
dam quondā audiuit hominē pau
perem in ſuburbio ciuitatis cuiuſdā
aluearia apū maxima habuiſſe. Cū
q̄ȝ frequētius pauper apes ſolicitꝰ
viſitaret. p̄muz aduertit eas ſepius
in die mira alacritate concinere et
poſtea cū curioſius indagaret ſexi/
es interpolare ↄcentus. nec vllis cō
uehendis cibis operam dare. Nec
diu poſt hec cum caſu media nocte
ſurrexiſſet vidit ſup̲ apes totū aerē
illuſtrari et ↄtra ↄſuetudinē omniū
apum apes ip̄as in nocte cantibus
modulari. Stupefactus ergo vir et
rem frequētius p̲bans ad ciuitatis
ep̄m cum ſuo preſbitero venit. nar
rat de apibus quid agaẗ. Nec mo/
ra preſul in propria perſona verita
tem explorans ſicut ei dictum fuit in
uenit. Cōmunicato ergo conſilio p̲
bis viris et euocato populo ciuita/
tis quid in alueari ſit aggrediẗ ex/
periri. Et fracto vaſe inuenit in mo/
dum pixidis eburnei vaſculuz ex ce
ra candidiſſima in faſtigio alueari.
et in ea ſacramentū corporis chriſti
circa ip̄m vero apum choros in mo
dum phalangaꝝ celeſtiū excubias
celebrantes. Sublato igiẗ validiſſi
mo clamore cum lachrimis corpus
xp̄i in eccleſiam detulerunt. et in lo/
cum vbi inuentum fuit in remediuz
languentium innumerabilium ora/
toriuz conſtruxerunt. Cūq̄ȝ iaz nar
rata vbiq̄ȝ terrarum fama celebri
vulgarentur. duo fures rei perterri
ti nouitate ſponte confeſſi ſunt. q̄ in
vicina eccleſia corpus xp̄i cum pixi/
de argentea rapuiſſent. ⁊ retenta pi
xide ſacramentum corporis chriſti
iuxta tranſeuntes ſub alueari predi
cto. in fuga celeri proieciſſent. Sic
ergo innotuit. ſi tamen dici poteſt
etiam breuiſſime in volatilibus api.
panis ille viuus qui de celo deſcen/
dit et dat vitam mundo. et hominē
credere monuit veritati. que dixit.
Panez quez ego dedero caro mea
eſt pro mundi vita. Et quidem ſuf
ficiens ratio eſt huius precioſiſſimi
ſacramenti illa veritas atteſtans.
que fallere nec falli poteſt. quamq̄ȝ
et hoc māifeſtiſſimis miraculis etiā

noſtris tempoꝛib⁹ nõ ceſſauerit cõ/
pꝛobare Opidũ duacenſe ampluz
et magnũ eſt inter cameracũ a dex/
tris vie et attrebacuz nobiliſſimas
ciuitates. Hinc in eccleſia canonico
rũ ſãcti amati epiſcopi. cũ ſacerdos
in paſcha ↄmunicato populo coꝛp⁹
xp̃i ſup nudã terrã ſtupid⁹ inueniſſz
et flexis genib⁹ eleuare temptaſſet.
mox p ſe in aera ſublimatũ pannicu
lo quo ↄſecratos digitos ſacerdoſ
detergere ſolet inheſit. Clamans er
go pꝛeſbiter canonicos vocat. Ac/
currũt illi. ſpectãt in panno coꝛp⁹ vi
uificũ in ſpecie faciei venuſtiſſimi pu
eri Et mox ↄuocato populo ad ſpe
ctaculũ pꝛeſentat et indifferent nul/
li tanta celit⁹ viſio denegat. Hec cũ
audiſſem fama vulgante veni in opi
dũ quod pꝛedixi Acceſſi ad decanũ
eccleſie cui optie not⁹ eram. petĳ vi/
dere miraculũ. Annuit ille p̃cepit vt
fieret. Apta eſt theca cõcurrit ppl's
moxqꝫ ibi pixis reuoluitur. clamãt
omnes. Ecce iã video ecce ↄſpicio
ſaluatoꝛẽ. Stabaz ergo attonit⁹ ni
hil videns niſi tm̃ ſpeciẽ panis albiſſi
mi. nihil quidẽ ↄſcius mihi. quare ſa
croſanctũ coꝛp⁹ cũ ceteris nõ vide/
rem. Nec diu mecũ iſta voluebã. tũ
ecce vidi faciẽ in menſurã etatis ple
nitudinis xp̃i ſpineã coꝛonã in capi
te. et duas guttas ſanguis ex vtra/
qꝫ parte naſi p faciem deſcendẽtes.
Mox igit genib⁹ flexis adoꝛaui cũ
lachrymis Surgens aũt nec coꝛo/
nã in capite nec ſanguinem vidi ſed
faciem hominis ſup effigiẽ honoꝛa
tã ↄuerſã ad dexterã. ita vt vix ocu
lus dext videri poſſet. Naſus erat
admoduz longus directus valde.
ſupcilia arcuata oculos ſimpliciſſi/
mos et dimiſſos habebat. ceſariem
longam ſup humeros deſcendẽtem
barbam intenſam et ſub mento cur
uatã ſub rictu exterminatã. iocũdiſ/
ſimi oꝛis ex vtraqꝫ parte menti nu/
dam ppe a pilis malliculas vt in iu
uenibus ſolet apparere qui barbaz
a puero nutrierũt. frontẽ letã. maci
lentas genas et collũ longũ cũ ca/
pite parũper inflexũ. hoc ſcema hic
decoꝛ benigniſſime faciei. Eam aũt
diuerſimode ſub vnius hoꝛe ſpacio
videre ſolebãt. Alĳ aũt in cruce ex/
tenſũ. alĳ quaſi ad iudiciũ venientẽ.
pleriqꝫ et hoc ex magna parte ſub
pueri foꝛma. qꝫ ſanctuz aũt ⁊ qꝫ me
ritoꝛiũ ſit miſſã audire quotidie vel
ſaltez cũ ſe facultas obtulerit exem
plis manifeſtis oſtendit. ¶ Sacer/
dos quidã de dacia Andꝛeas noie
vt fratres dacĳ boni et beati viri d
oꝛdine pꝛedicatoꝝ cũ eo de pariſi/
us remeans certiſſima relatione di/
dici cũ cõuicaneis ſuis terrã ſanctã
peregrinus adiuit. Tranſito ergo
mari in vigilia paſche venerunt in
iheruſalem et ſũmo mane recedere
voluerunt. quib⁹ ſacerdos dixit. ſan
ctiſſim⁹ dies eſt paſche et locus re/
ſurrectionis dominice eſt. audiatis
pꝛius miſſam et eucariſtiam ſumite
poſtea recedam⁹. Abnuẽtib⁹ omni
bus et redeuntib⁹ ſacerdos reman
ſit i vꝛbe. et dicta miſſa. factoqꝫ pꝛã
dio ſolus cepit inſequi pꝛecedentes
Quẽ vt attigit qꝛ az in equo ſedẽs

quid eſt ait ꝙ ſolus properas pere
grinus? Et ille factuz narrans. hac
inquit de cauſa ſolus a ſocijs ſuz re
lictus. Tunc ille. aſcēde inquit retro
me. et ille reſidens obdormiuit. Cir
ca veſperam vero cum euigilaret et
circūſpicēt vbi eſſet dixit illi ductor
ſuus. potes ne cognoſcere locū iſtū
Et ille pre timoē maximo vix reſpō
dere valens. videt̄ inquit mihi dn̄e
mi ꝙ eccleſia que ante nos eſt eccle/
ſia mea eſt et domus hec proxima
in qua manſi. Cui ductor eius. recte
videtur tibi. xp̄m glorifica cuius ſa/
cramenta veneratus es et quorum
cauſa in peregrinas terras ſolitudi
nem non horruiſti. Hec dicens ſubi
to diſparuit. Sacerdos autez diui
na ſuis omnibus narrās magnalia
quid ſecum actū eſſet per regreſſum
ſociorum poſtmodū comprobauit.
At quoniā in dubiū pluribus veni/
re poſſet qualiter ſub breui tempis
ſpacio in graui corpore per tot ma
ris et terre tractus tranſire poſſet
excepto euidenti exemplo Abacuc
per paruam diei horā in babilonez
de iudea tranſlati. ¶ Miraculū con
ſimile quod diebus noſtris in bra/
bancia contigit. quod nulli qui ho/
minem nouit dubium eſſe potuit re/
ferimus. Anno circiter ab incarnati
one domini. Mccxij. cum crux tranſ
marina predicaretur vbiqꝫ fere ter
rarum. Erat vir in brabancia ineſti
mabilis ſanctitatis qui deſiderium
longum habuerat terraz in qua ſte
terant pedes ihesu christi. peregrin⁹

inuiſere ſed. retardari a cōtemplati
one diuina incorporali exercitio ve/
rebatur. In oratione autem exiſtes
in vigilia ſancti Petri ad vincula.
clauſo cubiculo aſtitit illi cum ingen
ti lumine. erat eniz nox. angelus dei
dicens. Vidit dominus ingens de
ſiderium tuum te velle inuiſere ter/
ram ſanctam ⁊ nunc ad hoc mittor
ad te vt tuum deſiderium complea
tur. Hec dicens angelus hominem
apprehendit et in vna nocte ad om
nia loca ſpectabilia terre ſancte trāſ
tulit et retranſtulit in eadem nocte.
Videbatur autem illi ipſa nox om
ni die lucidior ita ꝙ omnium ciuita
tum Gallie Burgundie Lumbar/
die Thuſcie et terre ſancte loca diſ
poſitiones et ſitus hijs qui terras
nouerant proprijſſime deſignaret.
Poſtmodū vero factum eſt vt hor
tatu quorundam deuotorum ac ſā
ctorum virorum quibus hoc nega/
re non poterat cum illis crucem ſuſ
ciperet ſanctam. planeqꝫ per viaruz
demonſtrationem cunctis oſtende/
ret ꝙ nequaquam et nullo modo
mendax. ſed verus dei nuncius qui
eum duxerat extitiſſet. Hic vir bea/
tiſſimus poſtqꝫ reuerſus eſt vt vidit
quia in honore cepit haberi apud
conuicaneos dulce ſolū natalis de/
reliquit. et vſqꝫ in finem vite in alie
nis partibus ſancte vixit. Sed in
hoc miraculo queſtio difficilis ori/
tur. quomodo vir iſte momentanea
viſione taz diuerſimodas viaꝝ diſ
poſitiōs retinere memoriter potuit

et docere. Et ſic ſolui pōt. Ciconie
tempora receſſus habent. a noſtro
aūt orbe gallie et germanie remotiſ
ſimi ſūt receſſus. Quis ergo eas ſe/
mel attēptatas vias. ad nidos ani
mo redire docuit. quis inqꝫ niſi na/
ture ſagacitas? Quod ergo natura
hoc et deus nature potuit. Et certe
plus de ſacratiſſimo dominici cor/
poris ſacramēto nacta occaſiōe lo/
quendi quantū peccatū ſit indigne
ↄficiētiuz excepta beati pauli ſolidiſ
ſima veritate miraculū ſubſequens
demōſtrabit. ¶ Prope villā in qua
natus fui ſacerdos lubric⁹ et immū
dus fuit. Et olim quidē cū immun/
dis a mulierib⁹ panē illū legalē ſab
bati ſignificātez hūc panē viuū ede
re nō liceret. infelix ille preſbiter hūc
quotidie polluto ore ſumebat. ⁊ vi
de vindictā dei. os eius circa naſuz
et mentuz et lingua ↄputruit. ita vt
vix poſſet pre fetore ab amiciſſimis
ſuſtineri. Sed et alius in gallia fuit
vt quondā puer audiui cui⁹ manus
in miſſa ſup arā extenſe igne celeſti
vſqꝫ ad cubitos ↄbuſte ſūt et ↄſum
pte. Proinde occaſione laudis apl̄i
ad litterā quantā in gloriā corpis
xpi eas exhibuiſſe deſcribim⁹ de vo
cali etiā laude angeloꝝ aliquid di/
cere laborem⁹. Si aūt laus angelo/
rū in patria vocalis futura ſit. mag
na queſtio inter theologos ventila
tur. Et ego quidē ſi vocalis laus in
celo futura ſit neſcio. vnū ſcio qꝛ et
ſi nequaqꝫ angelis laudare deū ſit
nōnulli volūt vocali laude forte q̄ſi
ex neceſſitate ↄueniat. tū vtranqꝫ ⁊

vocalem et mentalē laudez in pote
ſtate veraciter obtinebūt. Hinc ve/
ro hoc eſt i aere. in terra peregrina
tionis noſtre angelos vocali laude
vſos fuiſſe legi pluries et audiui
Vidi ſueſſionenſē ciuitatē in gallia
excoicationi ſubiacuiſſe diuti⁹. ⁊ nō
niſi ſubſilentio diuina miſteria cleri
cos miniſtrare. In vigilia igit̄ aſſū/
ptionis beate marie dñs Johānes
cognomēto res vl' bas p̄or canoni/
coꝝ regulariū ſancti Johānis in vi
neis iuxta muros eiuſdem ciuitatis
aſſumptis ſecū tribus canonicis de
uotiſſimis viris qui nunc omēs de/
functi ſunt in monte proximo ciui/
tati in loco vbi quondam heremi/
ta reſederat ad celebrandā ſolenni
tatē virginis glorioſe ſucceſſerunt.
Inclinato aūt die cantatis veſpis
panem et aquā ore ſobrio libauerūt
in completorio dicto poſt oratiōes
deuotas et longas. membra ſuper
nudā humū. deſertus eni loc⁹ erat
vt quieſcerent paululū proſtrauerūt.
Nec mora detērior. ſurgūt ad ma
tutinas cantant ſimpliciter et deuo
te. At vbi ante laudes p̄or nonam
lectionem ex more finiuit ſubito cō
cent⁹ mirabilis inſonuit angeloruz
⁊ reſponſoriū. Felix nāqꝫ altiſſimis
vocib⁹ cantauerūt. Quo pacto tm̄
quatuor ex illa innumera multitudi
ne verſū et gloria ſingulariter ſucci
nerūt multitudine ſemp reſpondēte
Poſt repetitionē vo ſecundā. itera
to Felix nāqꝫ. iuxta morē gallicum
inchoauerūt. et proſequētib⁹ oibus
ↄmunit̄ finierūt. Finito āt rñſorio

factū eſt ſilentiū angeloꝝ. Prioꝛ au
tem inchoato Te deū laudam⁹ ma
tutinas cum ſuis laudib⁹ pfecerūt.
Quib⁹ dictis q̄t ſingult⁹ q̄t lachꝛy/
me q̄t ſuſpiria in recoꝛdatiōe ſuauiſ
ſimi modulaminis ab imo pectoꝛis
ediderūt illi q̄tuoꝛ beatiſſimi nō eſt
nr̄e poſſibilitatis euoluere vl̄ effari
Sꝫ in eis ꝯpletū plane poterit cre/
di et reliquie cogitationū diēꝫ feſtū
agent tibi. Hoꝝ ſcꝫ duos noui. ſcꝫ
ꝑoꝛē ꝛ robtū dc̄m coḡnatū. cetēoꝝ
noīa ſcire nō potui De vocali etiā
laude angeloꝝ iſtud q̄ꝫ miraculum
ꝯtigit qḋ ſubiūgo Camera btē ma
rie monaſteriū eſt monialiū oꝛdinis
ciſtercień. in bꝛabancie iuxta bꝛuxel
laꝫ. In hoc loco capellan⁹ erat no/
mine godefrid⁹ deuot⁹ nimiū. dilec/
tiſſim⁹ michi et not⁹ valde. hic diro
rupture et viſceꝝ cruciatu annis ſe
re. xiiij. tribulat⁹ nunq̄ꝫ tū a pꝛedica
tione et ſalute hoīm quieſcebat. Cō
tigit aūt vt ip̄e. moꝛte ſubita añ no/
ctem mediaꝫ intercepta. melodia et
cant⁹ mirabilis angeloꝝ q̄i de loco
ꝓpe eccleſiā audiret quo attonit⁹ vi
gil mirabaẗ ꝙ ꝯuent⁹ ſolito tēpeſti/
uius ſurrexiſſet. et cui⁹ eſſꝫ ſolēnitas
ſancti quā feriata nocte tā inſolitis
vocibus et concentibus efferebat.
Nō eni ſuſpicari poterat aliunde eſ
ſe cantū niſi a monialib⁹ intra choꝝ
ergo vbi cant⁹ ille ceſſauit hoꝛolo/
giuꝫ cecidit. campana pulſata eſt et
ſic vigil cognouit ꝑmo ꝙ cant⁹ ce/
leſtiū nō monialiū fuit. Mane ergo
inuēto moꝛtuo omnib⁹ patuit ꝙ in
exitu ſancti viri angeloꝝ exercitus
tantis tripudijs exultauit. Hec de
cantu apū ad litterā in laudē ꝛ glo/
riā coꝛpoꝛis xp̄i. necnon ꝛ de cantu
vocali ſpirituū angeloꝝ ſatis q̄deꝫ
dicta ſufficiūt. Nūc de cantu ſpiri/
tuali apū fideliū diſſeram⁹. Cātus
ꝛ laus vocalis a patrib⁹ inſtitutus
ab eccleſia frequentatus eſt. Unde
ſeptē hoꝛas canonicas a ꝟbo pſal/
miſte tenem⁹ q̄ dixit. Sepcies in die
ſupple naturali q̄ eſt dies et nox lau
dem dixi tibi. Et illud Omnes gen/
tes plaudite manib⁹ iubilate deo in
voce exultatiōis Et illud Cantate
ei et pſallite ei narrate omnia mira/
bilia eius. Hic quideꝫ cant⁹ ꝛ laus
vocalis innuiẗ. de quib⁹ aug⁹. in li/
bꝛo ꝯfeſſionū dicit. Flebā aūt vber
rime in hymnis et canticis ſuaue ſo
nantis eccleſie vocib⁹ vehemēter af
fect⁹. Voces igiẗ ille influebant au
rib⁹ meis et eliquabatur veritas in
coꝛ meum et fluebant lachꝛyme et
bene michi erat cum eis. Gallici
vulgari prouerbio vtuntur et di/
cunt. Boins vins graſe larine as
oels maine. Quod latine etsi non
eque ſic dicitur. Bonum vinum pin
guem lachꝛymam ducit ad oculos
Credo ergo ꝙ illud vinum exulta/
tionis in canticis quod vt in Augu
ſtino patuit lachꝛymas tam pin/
gues excuſſit de vaſis optimis pꝛo
pinabatur. ꝛ pꝛopter hoc quaſi ro/
re celeſti fecundatus mundo ſubli/
mius intonabat. Sed heu nunc
coꝛruptis dolijs aceſcit vinum et
abhominationeꝫ potius pꝛouocat
q̄ꝫ deuotionem. Dum eni quis ſine

deuotōe formare voces nitiť in mē
tibꝰ audientiū deuotio diſſipať et
inuanū exterius clamātis lingua la
borat niſi ſpūs artifex cor intꝰ tan/
gat. Vñ in gallia memorabile qđ/
dam circa tempꝰ philippi regis filij
Lodouici regis canonizati accidiſ/
ſe referť. In quadā eccleſia ꝯuentu
ali canonicoꝝ ſeculariū precipua. ſā
cti cuiuſdā feſtiuitas agebať In cō
pletorio aūt inter pr̄ nr̄ et credo re/
ſponſoriū illud in pace in idipm̄ cle/
ricis cantantibꝰ et diſcātantibꝰ ſta/
tim vbi ſecundā repetitionē pꝰ glīa
pr̄i finierūt et ſimbolū fidei. Credo
ſub ſilētio dicere crediderūt. vox ce/
leſtis omnibꝰ audientibꝰ dixit. Nul
lꝰ exauditꝰ niſi raucꝰ. Stupefacti er
go oēs aduerterūt deſpectū quē
dam cū voce lugubri et diſcordāti
in angulo ꝯſtitiſſe nec eū aliqs am/
bigebat ſup quez vox deſcenderat
excitiſſe. Quātū aūt malū ſit in pſal
modijs et cāticis ſpūalibꝰ dormita
re euidenť oſtendā. Erat monachꝰ
vt me legiſſe recordor q̄ ad matuti/
nas frequētiſſime dormitaē ſolebat
Cōtigit aūt vt eo ad matutinas in
choro in laudibꝰ dormiēte videret
in ſomnis demonē teterrimū cū pi/
ce in patella liquata monachos ſin
gulos viſitare et dormientibꝰ q̄buſ
dā offerre ferreū coclear pice plenū
Ad ſe vero cū veniſſet demoniū. et
coclear feruēs ori dormitātis offer
ret. retracto ſubito capite ad accu
bitū ſediū cui innitebať offendit. et
leſus euigilās ſe ſauciū ꝛ vulneratū
inuenit. Animauertit ergo in facto cō
ſequēter quātū negligētia circa ho
ras diuinas dn̄o diſpliceret. et q̄ntuz
in ea demonibꝰ ꝯplaceret. Unde
etiā accidit. qđ p illas q̄ vere noue
rūt audiui eadē. de qua ſupius feci
mꝰ mentionē de argēſones venera
bilis abbatiſſa. cū demon neqꝫ oēs
in ꝯuentu moniales ſomno fallacie
deluſiſſet et nulla earū ad matutina
ruz officiuz euigilaſſet. illa demonē
cachinnis irridentē omnibꝰ vidit. ꝛ
fuſa p̄ce ad dn̄m eum viſibilē mľtis
oſtendit. Iniunxitqꝫ ſingulis in con
uentu ꝓ negligētia penā. et de cete
ro ꝯtra aſtutias diaboli q̄ impediē
ſēp officiuz nitiť diuiuz cunctas red
didit cautioēs. Simul ergo apes fi
delium aggregate. mēte ꝯſequēter
et voce ſuauiter cantāt. vt in aures
dn̄i ſabaoth dulciť modulenť ꝛ me
diantibꝰ auribꝰ ꝯgruenť deuotio in
mentibꝰ fideliuz excitet.

¶ De ex ſuauitate cantꝰ dulcedo et
deuotio mētis ſit trahēda. Ca. lx.

Habent gratā miraqꝫ vocis
ſuauitatē. Quid ei gratius
quid ſuauius laude dei? Si
ſm̄ augꝰ. ingratitudo maximuz diſ
finiť peccatum. ergo virtꝰ maxima
gratitudo Ideo omnē pſalmodiaz
et cātuz in laudis gloriā ēminamꝰ.
Vñ nato ad redēptionē oim in bet
lehem ſaluatore. Gloria in excelſis
deo ⁊c. cantauerunt angeli vt ꝓ pa
ce in terra dāda hominibꝰ omnibꝰ
laudis materia preberet. Quamqꝫ
et grata miraqꝫ vocis ſuauitas cō
templatiue anime mentalis iubilus
poſſit intelligi. qui pre magnitudie

celeſtis gaudiꝫ ꝯcept⁹ interius nec
ſileri poteſt nec exprimi. et hec tuba
dicitur iubilea que lata quidē interi
us et capax eſt ſed loco vbi ori diū
git anguſtat. ¶ Huiuſmodi tubam
in brabancie partib⁹ monialeꝫ vidi
que vbi aliquid de iocunditate eter
na et celeſtibus gaudijs audiebat
rapiebat in ſpū et cū ad horaꝫ pau
lulū quieuiſſet incandeſcebat vultu
et clauſis oculis tā miris vocib⁹ iu-
bilū emittebat. vt nullū melos muſi
cū poſſet eius dulcedini cōpari. Et
hic quidem ſonus nulla articulata
voce penit⁹ promebat. ſed inter pe-
ctus et guttur armonia illa mirabi
lis reſonabat. Hec eſt illa de qua be
atiſſim⁹ aug⁹. dicit ꝯtemplatōis ſpe
cies. que rapit omnem animam de-
ſiderio ſuo tanto ardentiorē quāto
mundiorē. et tanto mundiorē q̄nto
ad ſpūalia reſurgenteꝫ. et tanto ad
ſpiritualia reſurgentē quāto carna
lib⁹ deſiderijs et terrenis affectioni
bus morientē. Ad hanc ꝯtemplati-
onem ipe glorioſus aug⁹. rapt⁹ fuit
Cū ſicut beat⁹ poſſidius calamenſ
epus de eo teſtat ſine vllo cibo po-
tu ve in ꝯtemplatione celeſtiū trib⁹
dieb⁹ ꝛ noctib⁹ continuis ꝑmaneret
De ſeipo quoqꝫ in libro ꝯfeſſionuꝫ
teſtat aperte dicēs. Aliqñ intromit
tis me in affectū multū inuſitatū in
troſus. neſcio ad quā dulcedinem.
que ſi ꝑficiat in me. neſcio quid erit
quod vita iſta nō erit. Sed recido
in his erumnoſis ponderib⁹ et reſor
beor ſolitis. et teneor et multuꝫ fleo
et multū teneor. Hic eſſe valeo non
volo illuc volo nō valeo. miſer vtro
biqꝫ. Eſt aūt gaudiū quod nō dat
impijs ſed his qui te gratis colunt
quoꝝ gaudiū tu ipe es. Et ipa eſt
beata vita gaudere de te. ad te per
te. Ipa eſt et nō alia. Qui auteꝫ pu
tant aliud eſſe gaudiuꝫ ſectantur il
lud non tamen verum. In vocibus
igitur mentalis iubili gratus eris
deo grat⁹ āgelis. nec mirabili⁹ aliq̄d
ſub celo nec iocūdi⁹ poteris expiri.

De qui nolunt decipi omnia faci
ant cum conſilio. Ca. xli.

Habent priuatim conſilia. et
hoc ſm ſalomonem. Erit ſa
lus vbi multa conſilia Con
tra in deutronomio moiſes in canti
cis de reprobis dicit. Gens abſqꝫ
conſilio et ſine prudentia eſt. Tho
bias filium ſuum inſtruens verbis
dicit. Conſilium a ſapiente ſemꝑ re
quire. Stultū eſt eni volūtati ꝓprij
motus inniti. Et propter hoc ſalo
mon diligenter ammonuit dicens.
Fili ſine conſilio nihil facias ꝛ poſt
factum non penitebis. Conſiliariuꝫ
autem habe illum qui prouidus et
diſcretus eſt et cui conſcientiam et
viam tuam in omnibus reuelaſti
Iuſtum et tutiſſimum eſt nec omnē
hominem inducere in domum tuaꝫ
Unde in prouerbijs dicitur. Conſi
liarius tibi ſit vnus ex mille. ¶ Erat
vir bonus ſed ſimplex valde ſicut
indubitabili relatione percepi in fi-
nibus galliarū cui diabolus in ſpe
cie et viſione angelica frequentius
apparebat. Cui et dixit. Diuerſ q̄p
pe voluntatibus fluctuas et quid

facē ocbes ignaras. In hoc ergo miſſus ſum vt meo regaris ꝯſilio. ⁊ ꝯſiliū aliud omne poſtponas. quacūqꝫ aūt hora ꝓuideris me ꝯſilio meo et ſincera viſione carebis. Nec mora. vbi miſerrim⁹ ille pactū cum morte ſpopondit. viſitat̄ illuſtrat̄ ſerenat̄ et in tanta tranquillitate cordis et corpis ꝯquieuit vt vix ſe hominē inter hoīes ſed ſuper homīes angelū eſtimaret. Hinc cū tēptator aſtut⁹ in familiarē ſibi ſupbiaꝫ ꝑ nimia ſinceritate hominem extuliſſet. paulatiꝫ cepit ei mollicies blandiri ⁊ ꝑ hanc tandē miſerū inclinauit vt in crimen maximū ꝓpe corrueret et ipſius corporee mortis ꝑcipicio propinquaret. ſed eū diuina miſericordia preuenit et tali remedio liberauit. Erat in vicinia ei⁹ vir ſagax ingenio et expertus multa. cui ille ꝯfiteri ꝯſueuerat ꝑus qꝫ in laqueū diaboli cecidiſſet. Hic vt vidit hominē ſolitariū incedere et abſentanteꝫ ſe ab omni ſocietate bonoꝝ eū alloq̄tur in hunc modū. Miror cariſſime cuius diu iam regaris ꝯſilio et mutatis priſtinis moribus nec confiteri te video nec loqui viris ſpūalib⁹ nec predicationē eccleſiaſticā freq̄ntare Videas ergo ne decipias temetipm̄ et irretiaris laqueis diaboli temptatoris. Et ego quidē te ſimplicem noui et facilem quo te ſolum priuatiꝫ conſilio callidus hoſtis elidat et nō habeas ſubleuante. Ad cuius verba mox homo rubore pfuſus. credebat illi oīa que geſta erāt ꝑ ſpiritū patuiſſe cōmotuſqꝫ et effuſus in lachrimis arguenti ſe. totam ꝯſcientiam patefecit. Nec mora cōſilio eius a temptatione ſolutus eſt et ꝑ ꝯſequens a temptatore.

¶ De prouida circūſpectione preteritoꝝ preſentium ⁊ futuroꝝ cuncta ſint proſpicienda. Ca. xlij.

Tempora prenoſcunt. Et in hoc diligēs fidelium cautela notat̄. Unde paulus. redimentes inquit tempus qm̄ dies mali ſunt Mali quidem dicunt̄ dies non quia mali ſūt ſed quia mala in eis ſunt. Hos ergo redimim⁹ in bonum ſi per cautam ꝯuerſationē aut curam aut ſpiritu prouidentie malignantium contra nos inſidias declinamus. Sunt aūt pleriqꝫ fideliū qui in his que preſentia ſūt oculos apertos habent et claros. Ea vero que futura ſunt non attendūt. Beata illa animalia que vidit Ezechiel oculata erant ante et retro. totūqꝫ corp⁹ coꝝ plenū oculis erat. Quo plucide dat̄ intelligi omnē vitā noſtrā preteritis preſentib⁹ et futuris oportere prouida circūſpectiōe munire. ¶ Erat quidā nobilis adoleſcens qui valde ſagax ingenio. regi patri ſucceſſit in regno. Hinc accidit vt in regia ciuitate nūdinis ꝯſtitutis. rex cū ſodalibus ſuis ad inſpiciēdos inſtitores et res venales ſollicitus circūiret. et videns hominez grandeuū etate ſedentem in nundinis querit qs ſit. ſi quid venale haberet Cui ille. Dicor inquit pbus.

ſapientiaȝ venalem habeo. Ad hoc gauiſus rex ⁊ ſubridens. bene inq̄t vt iuuenez conſtitutū in regimine cō petit ſapientiam habere. Tu aūt vi deas quantuȝ velis vendere centū marcis. Et ſenex vnuȝ inquit tibi ꝓ ſtatuto precō dicā bene tenueris op time ꝑ illud regeris ⁊ reges. Temē nil loquaris Temē nil attemptes ni ſi prius cogites quid ſequatur. Si plus volueris addas et preciū. Ad hoc igitur omnibus concitatis in ri ſum. Rex conſiderancius verbi pon dus aduertit. Et pħo ſtatim ſolui ꝑ cium imperauit. Verbuȝ aūt quod acceperat in ſuperlimiarib' palacij et in mēſis ⁊ in ciphis aureis et ma nutergijs ſcribi fecit Hic poſtea ſuc ceſſu temporis rex in ſapientia et ꝟ tute proficiens inſtituit fortiter ani mū eripere populuȝ humileȝ de ma nu potencium qui a nobilibus terre grauit̄ premebatur ⁊ regnuȝ ſuum in omni iuſtitia gubernaē. Pro quo nobiles ſui in ſedicōeȝ verſi cum ne quaq̄ȝ iu manifeſto propt̄ fauorem populi contra eum auderēt aliquid attemptare. occulte quendam raſo rem precio oduxerunt vt regē in cō claui radenduȝ nouacula iugularet Ergo vbi rex adlētata barba ſe ra dendū exhibuit dictus raſor in ma nutergio qđ erat circa collū regis ſcriptum legit. Temere nil attemp tes niſi prius cogites q̄d ſequat̄ Et ſuper propoſito ſceleris pauefactus expalluit et manū tremulam mox re traxit. Quo viſo rex exegit. nec ſine cauſa euentum conſiderans Diſſi mulanteȝ raſorem quaſi hoc ſibi ex infirmitate cōtigiſſet extendit ad pe naȝ ⁊ veritatem rei cum tormentis extorſit Sic ergo rex liberat' a mor te vere didicit quia melior ſapiētia cunctis opibus et omnia que deſide rantur huic non valent cōꝑari. Poſ ſumus tamē ad litteram precognoſ cere tempora futuroꝝ non tamen q̄ ſi ex nobis ſed reuelante illo qui di xit diſcipulis ſuis. Non eſt veſtrum noſſe tempora vł momenta que pa ter poſuit in ſua poteſtate. Fit autē hoc per ſpiritum interius ſuggeren tem vel per ſomnum in enigmate vł per cōiecturas vt homines ſagaceſ ingenio de preteritis vel preſentib' futurorū cauſas eliciunt ſpiritu reue lante. ¶ Prefatus frater henric' de colonia ordinis predicatoꝝ anteq̄ȝ ipſe ordo inchoatus fuiſſet ſicut per ipm̄ didicim' futurū predicatorū or dinez precognouit. Habuit patruū militem ſedulum in cultu dei in parti bus theutonie opido montis mar tis. Hic dictum iuuenem henricum ſagacem videns etate adultuȝ ⁊ op tie grāmaticis iſtitutū miſit pariſi' vt dyaleticā ⁊ artes ceteras aſſeq̄ ret Qđ vt factū ē patru' ei' defūct' ē ⁊ itermiſſū ē ei' ſtudiū ānis ꝗb' q̄ bȝ i p̄dicto opido ſcolas rexit Ibijs q̄dē elapſis apparuit ei patru' ſuus dicēs Sumes i r̄mediū pene q̄ cruci or i purgatorio iheroſolimitanam crucē q̄ i theutonia predicat̄ ⁊ trāſ fretabis ⁊ exacto ibidē tp̄e cū r̄die ris ꝑges pariſi' ⁊ iuenies nouū p̄di catoꝝ ordinē quē itrab. Paupratē

eoꝝ ne verearis et non deſpicias
paucitatem quoniā in ſalutem mul
toꝝ feliciſſime coaleſcent vel dua
leſcēt . Ad hec verba dictus cleric⁹
ſtupefactus ſine vlla turbulēta cū
ctatione qđ iuſſus erat aggredit̄
Et facta ꝑegrinatione vbi rediſt.
et venit pariſius inuenit ordinem
predicatoꝝ nouiter i ꝑtib⁹ albigē
ſiū inchoatū domūqꝫ iā inceptam
pariſius et ſine heſitatione aliqua
in ꝑuo poſt tꝑe ordinē eſt adept⁹
Ubi cū annis plurib⁹ deuotiſſime
profeciſſet iterato illi apparuit pa
tru⁹ dicēs. A pena qua cruciabar
te iuuāte ſolutus ſū. Tu aūt ne cū
ceteris iterato tranſire mare ſi te ſe
niores tui elegerit trāſmittendum
Et h̄ q̄dā cū dict⁹ fr̄ heinric⁹ celatū
haberꝫ a mgr̄o ordis ⁊ diffinitori
b⁹ ꝓuincialiū fratrū in terrā ſāctā
trāſmiſſ⁹ ē a q̄ poſtea r̄diēs. tercio
qꝫ a feliciſſimo rege frācie ludoui
co i ſociū ſue ꝑ̄egrinacōis ad trāſ
marinā terrā deduct⁹. Elapſo aūt
tꝑe cū rediēt i via q̄ reuertebat̄ ad
gallias felici morte defūct⁹ ē. Quā
tū āt vir iſte p̄dicacōe ꝓfecerit in
clero pariſi⁹ quanto ne ꝯſilio aut eti
ā alias vbi diuerſ popul ⁊ clericis
p̄dicauit ad plenum poſſe iuenire
Qꝛ etiā hoīes ſagaci igenio futura
ꝓuideāt tali exēplo ꝓbabo. Comes
loſēſ in ꝯfinio brabācie ludouic⁹
noie phiſicū exꝑtū valde i comita
tu hūit . q̄ cū ꝑ villaꝫ quādā iuxta
chorēā qnādā haberet trēſitū pu
ella q̄dā pulchra facie cū mira ſua
uitate vocis chorizātib⁹ p̄cinebat
quā q̄dē comes ꝑ horā nimis itui
t⁹ diligēt̄ cū familia ꝑtrāſiuit. et cū
ſtupēteꝫ viderꝫ Phiſic⁹ Miraris in
q̄t o comes vocē ⁊ pulchritudineꝫ
p̄cinētis magis iā miraberis mori
turā Vix v̄ba ꝯpleuit phiſic⁹ ⁊ cla
mor valid⁹ in villa ſblat⁹ ē Cogno
uitqꝫ directis nūcijs dictā p̄cētricē
morte ſubita corruiſſe Et nō lector
ꝙ phiſicū nō credo alias niſi vocíſ
cātātis vix idagabil̄ vicio mortē i
puella ſubitā p̄cognoſcē potuiſſe.
Duciſſā etiā brabācie nobilē aley
ſā anq̄ꝫ nobiliſſimū heinricū ducē
ducēt ꝑ phiſicū p̄ris ſui ducis bur
gūdie p̄nouiſſe ip̄a referēte cogno
uim⁹ ꝙ primo cōceptu vix nato et
babtizato ꝓtin⁹ p̄uaēt̄. ſecūdo v̄o
debili. poſtmođ letaēt̄ qđ q̄dē eui
dētiſſie vidim⁹ nos. Et h̄ forte phi
ſic⁹ potēat p̄uidē ꝯgnita q̄litate et
debilitate mr̄icis. Sp̄ū āt ꝓphecie
ioſeph ſōnia. ſagacitate hoīes q̄n
qꝫ ⁊ maxie deōnes tꝑa p̄noſcunt.
Sōnio quēdā iminēteꝫ mortē p̄ui
diſſe ꝯgnoui. In vna q̄dē domo
nos decē ſacerdotes ⁊ duo diaco
ni ſtudio dediti morabamur et ſpe
ro ꝙ ſine labe pcc̄i mōl. Un⁹ ergo
nr̄m viſū ſōniū ſic narrauit Miſſam
me i ſōnis celebrare putabā ⁊ ecce
vidi ſac̄mētū ſāguinis xp̄i in calice
creſcere vſqꝫ ad ſuꝑficiem ⁊ effūdi.
Tūc vn⁹ ex nr̄is ſuſpirans grauit̄
dixit· Calix paſſionem ſignat ⁊
nūc karme ꝑ̄para aīaꝫ tuaꝫ ad tēp
tacionē validiſſiāꝫ vel ad morteꝫ

Nec moꝛa. ſcḋa nocte ita grauit̃ in
firmat⁹ vt moꝛi ſubito crederet. Ter
cia āt nocte quidam ex ſocijs dictis
matutinis oꝛare volens doꝛmita/
re cepit. et ecce vox intonuit et dixit
Uigila et oꝛa. hoc cū t̃cio fieret et t̃
cio doꝛmitaret ſubito accurrit ſaul⁹
q̃ cuſtodiebat egrotū dicēs eū moꝛ
tuū aut inexcitabiliter doꝛmiētem
Attoniti omnes qui eramus in do/
mo cucurrim⁹ inuenim⁹ hoīem moꝛ
defunctum et verificatum ſomniū et
interpꝛetacionez eius i miſterio cali
cis pſignatum. Nota ergo in excita
tōne doꝛmitantis quantaz diligen/
ciam quantam inſtanciā oꝛationis
velit circa moꝛiētes clementia ſalua
toꝛis vt ab inimici inſidiantis calca
neo noſtro tueantur incurſu. Multuz
ergo repꝛehendēda eſt negligencia
quoꝛūdā religioſoꝝ. qui ſine cōpaſ
ſione. ſine coꝛde ſine ītentiſſima etiaz
obſecracionis ope ita vidēt fratres
quaſi pecudes moꝛientes. Et tales
quidē timere debent ne eiſdem iuſto
dei iuditio rependatur in fine et ſine
auxilio deſtituti āguſtiſſime a demo
nibus arceantur. In quibuſdam re/
gulariuz monaſterijs ſatpꝛobabilis
valde conſuetudo tenetur vt immi/
nente fratris fine diſciplinas acer/
biſſimas ſinguli cum inuocatione ſā
ctoꝛum accipiant in pꝛopulſacionez
demonū et ſubſidiū moꝛientis.

¶ Qz tribulationes et perſecutōes
patienter ſint tollerande. Capi/
tulum .xliij.

PRediuinaut eni imbꝛes vē/
toſq; et tunc ſe continent te
ctis. Quid in imbꝛe niſi tribulatio ꝛ
in ventis niſi conatus demonum de
ſignatur. Paulus quidez aduerſus
ſe tribulationem erigi videns a fra/
tribus per murum in ſpoꝛta demiſſ⁹
eſt et ſic in nomine domini manus p̃
ſiti perſequeutis effugit. Et hoc
q̃dē dñs in euāgelio indulſit. Si vos
in vnam ciuitatem perſecuti fuerint
fugite in aliam. Hoc nuper fratres
minoꝛes et pꝛedicatoꝛes in vngarie
poloni regnis et poſtea terre ſancte
prouincijs irruentibus tartaris et
coꝛoſminis ſimili racōe fecerūt. Ubi
de duce quodam qui oꝛdinem pꝛe/
dicatoꝛum intrauerat quoddaz me
moꝛale a fratribus ferebat. ¶ Dux
quidam in vngaria potentiſſim⁹ re/
lictis in pꝛincipatu filijs in oꝛdinem
pꝛedicatoꝛum intrauit. Erat autem
ſufficienter litteris inſtructus et fa
ctus eſt egregius pꝛedicatoꝛ. Irruē
tibus ergo tartaris et pꝛioꝛe dom⁹
cum fratribus fugiente petiuit idem
frater quondam dux vt in ſolatium
mitteretur debiliū populoꝛū. ſe aūt
confectum ſenio et etiam ſi non occi
deretur a tartaris ſe tñ in pꝛoximo
moꝛituꝝ. Permiſſus ergo r̃māſit i
domo frm ꝛ ãmonicōne dulciſſima
paupib⁹ ꝛ debilib⁹ q̃ fugā iire nō po
terāt ad patiēciā ꝯfoꝛtatis ipe vſq;
ad irrupcōez barbaroꝝ i oꝛōe ꝛ la
crimis i ecclia xpi⁹ i modū crucis ex
tēl⁹ āte altare iacebāt et ſic ab ipſis
ē occiſ⁹. Recedētib⁹ ẽgo tartaris ad
domū fr̃es reuerſi ſūt et fratrē quon
dam ducem lanceis terebꝛatis ma/
nibus ꝛ pedibus atq; ꝯfoſſis ōnib⁹

membris et cerebro excuſſo de ca/
pite corā altari vt dictū eſt inuene/
rūt. Quo piaculo cū cūcti fratres
nimirū ad lacrimas mouerent. q̄dā
pre ceteris horrēs ingenuit dicens
Tu dn̄e deus quare tantū vir tā
iniq̄ morte et peſſima paſſus es in
terire. Cūq; in luctu et lacrimis et
redargucōe iudicō ꝑ dei trib' dieb'
et noctib' fere ieiun' ⁊ ſine ſōno pe
nit' ꝑmaneret. tandez in exceſſu mē
tis rapt' vidit occiſū quē fleuerat
dicētē ſibi. Nūq̄d oportuit xp̄m pa
ti et ita intrare in gloriā ſuā. Nō ſūt
condigne paſſiones hui' tp̄is ad fu/
turā gloriaz q̄ reuelabit in nobis.
⁊ hec dicēs diſparuit. et frī ꝯſulāti
diuina iudicia q̄ inſcrutabilia ſunt
verbor brevitate et auctoritate con
cluſit. Igitur ſi tribulacionū ymbres
ſi vētos tēptacionū ⁊ ſuggeſtiōes
demonū iminere ꝑuideris niſi ꝓte
ſenſiōe fidei ⁊ iuſticie cal' emergat.
te tectis tutis ꝯtineas aut fugias
in remotis. Meli' eſt ei fugere bene
⁊ latē q̄ȝ bello ſuccūbere ⁊ pugna
re. Vn̄ paul' apoſtol' ſapienter nos
admonet dicēs. Fugite fornicacio
nē. Quod ⁊ dn̄s āmonuit ꝯtra regez
hay ⁊ poſtea ꝯtra filios benyami
et ſic hoſtes populus ſublata fuga
deuicit. Vel ſic imminente inter fra
tres rixa aut vento diſcordie. ꝓmū
ſi potes labores ad pacem. ſi non
potes conquieſcas aut fugias. qui
enim ſe miſcet rixe alterius vt dicit
ſalomon quaſi qui canem auribus
apprehendit.

Quod quies mentis et corporis multū
iuuat ad contemplacionez ſcriptu
rarum. Capitulum. xliiij.

Si dies futurus eſt mitis ꝑ
uolant vniuerſe. Nota ꝙ
hic ꝑuolare ethiologice q̄
ſi ꝓcul volare id eſt remote. Vnde
dauid optat dicens. Quis dabit
mihi pennas ſicut columbe ⁊ vola
bo et requieſcam. Et ſub infertur.
Ecce inquit elōgaui fugiēs et mā
ſi in ſolitudine. Et dicitur hic ſolitu
do contemplationis in deuz vel ſo
litudo meditationis in ſtudiuz ſcri
pturarū. Pacis eniz tempore ope
ra iuſticie liberius exercentur. Et
ideo alibi dicitur In tempore va/
cuitatis id eſt pacis ſcribe iuſticiā
quaſi diceret. quod tp̄e belli nō po
teris. Vnde in libro machabeorū
fit oracio vbi dicit. Adaperiat do
minus cor veſtruz in lege ſua et in
p̄ceptis ſuis et faciat pacem vt ſcȝ
ſubinferret ꝯmodius fieri precedē
tia ſi ſubditū ſeq̄ret q̄d eſt pax Sa
lomō pacis tp̄e dilatauit q̄ſi phy
ſon ſapientiam. Job eni poſt dira
tribulacionis certamina moralem
illam philoſophice ſapientiam ſcri
pſiſſe creditur. Dauid poſt datas
victorias pſalmorum hymnos in
laudē dei cecinit. Eſdras et neemi
as poſt reuerſionem in iheruſalem
libros ſuos commodius ediderūt.
Ipſe autez dn̄s Jheſus chriſtus a
turbis. quia vbi turba ibi turbatio
in mōte diſcipulis. et in cenaculo
ante paſſionem ſpiritualia predica

uit. Sz et in ſignuz quietis in ſtudio
ipſe theologus iohannes euangeli/
ſta ſuper pectus iheſu ſaluatoris re
cūbens fluenta euangelij de ipō do
minici pectoris fonte potauit. Nec
non eundem in pathmos inſulaz di
uino nutu credimus relegatū vt ibi
dem ſine inpedimento apocalipſim
id eſt diuinas cerneret viſiones et in
erudicione eccleſie ſtudioſius ſcribe/
ret que vidiſſet. ¶ Sed etiam quen
dam parum ante noſtra tempora in
epiſcopatu leodieñ beatiſſie vite ma
giſtrum fuiſſe percepimus qui cum
qddā opus theologicū ichoaſſet et
eum clerus grauiſſimis perſecucioni
bus impediret tandem in locum ſoli
tarium diuina voluntate tranſlatus
eſt. Et in eo ceptum opus apparente
ſibi apoſtolo paulo et neceſſaria mi
niſtrante cōpleuit. Ergo apes fidel
liuz quibus deus ſciencie talenta cō
miſit apparente die temporis a per/
ſecucionibus miciori in campo ſcrip/
turarū prouolent vniuerſe. et ibi qd
textus iudicat conſequenē attingāt

Qz multū ſit vtile inſiſtere ſtudio ſan
ctarum ſripturarum. Capitulū. xlv.

Procedentes per rura redo
lencia inhyant floribus ⁊ ſu
gentibus riuis per gramina
⁊ herbis dulcibus inherentes curio
ſe ſatagūt redolencias experiri. Ecce
qꝫ manifeſtiſſime apparet ſtudioſorū
delectabilis fructus ſcrutinio ſcriptu
rarum. Unde dominus in euange/
lio. Scrutamini ſcripturas in q̄bus
vos putatis vitam eternam habere

¶ Et notandū que ſunt rura. flores
riui i. herbe dulces. In textu enim hec
quatuor diſtinguūtur. Et poteſt in
hijs quadripertita ſanctarum ſcrip/
turarū ſpecies aſſignari. Prima ſpe
cies legem continet ſub qua et diuer
ſe hiſtorie continentur. In ſecunda
ſpecie ꝓphete ſunt quibus tres libri
ſalomonis liber ſapiencie et eccleſia
ſticus coniunguntur. Tercia autem
ſpecies in quatuor per ſe euangelio
rum librz et hec nihil habet adiuu
ctuz. In quarta ſpecie actus apoſto
lorum et epiſtole compilantur. In le
ge ergo rura redolencia ſumas ⁊ h
ē ager odore plenus. Cui ſcdm ver
ba yſaac benedixit dominus. hunc
cum eodem ingrediaris ad meditā/
dum in agruz. In ꝓphetis vero dul
ces flores accipias de quibus ſpō/
ſus in canticis dixit. Imber abijt et
receſſit flores apparuerūt in terra no
ſtra tempus putacionis aduenit. In
euāgelijs riuos fugiētes hoc eſt deſ
cendentes per gramina deuotes de
quibus in principio geneſis dicitur
Fons egrediebatur de medio padi
ſi hoc eſt criſtus de corde patris qui
dixit. Exiui a patre et veni in mūdū
De hoc diriuātur quatuor flumina
euangeliorz que orbē irrigant vni
uerſum. In actibus vero vel epiſtol
apoſtoloꝝ herbas dulces itelligas
q̄s dn̄s in pricipio mūdi tercia die
germinaē ꝑcepit vt haꝝ ꝟtute potē
ti aīarūz nr̄aꝝ diuerſi morbi effica/
ciſſie pellerēt. rurib' ēgo florib' riuis
herbis dulcib' iherētes curioſius ſa
tāgam' i ſingul' ꝟtutis redolēcias

experiri inſtamus tamē primo ora
tioni et poſtea lectioni vt oratio p̄
ueniat ſtudium ⁊ p̄paret intellectū
De ſtudio autē lectionis glorio-
ſiſſim' loquit̃ auguſtin' dicens. Nu
tri animā tuā lectionibus diuinis
parabunt enim tibi menſā ſpirita
lem. delectatio eni diuinoꝝ eloqui
oꝝ dulcedo eſt palato cordis. Et
dū cū auiditate pcipitur vtilis ē ſi
teneatur. In hac enim preſenti luce
nihil puto iocūdius poculo ſcriptu
raꝝ quo oīa mella ſuperātur. Ho/
mo timens deum voluntatem ei
us in ſcripturis ſanctis diligēter in
q̄rat ⁊ ne amet certamia. pietatem
manſueſcat. Prius eni affectus pe
netrat quo ſupba loquacitas non
accedit. quod in daniele patuit eui
denter. ¶ Quid autem pħi de ſtu
dio ſapientie ſentiāt breuiter videa
mus Rem maximā pmittit tibi ſa
pientia vt te reducat tibi Talē tibi
animū ſtatuas vt mīte in illo artes
ſint. multa p̄cepta multaꝝ etatū ex
empla. Nihil autem habere ad qđ
exciteris niſi firmitatē animi tui tē/
ptes. Sed in ocio incōcuſſo iacere
non eſt trāquillitas ꝫ malicia. Ma
gna et p̄cioſa res eſt ſapientia: va/
cuo illi loco opus eſt. Nō dabit ſe
in anguſtijs v̾tus. laxū ſpaciū res
magna deſiderat. expellant̃ omnia
totū illi pectus vacet. liberaliū arti
ū conſectatio moleſtos verboſos
intempeſtiuos et ſibi placentes fa/
cit. ⁊ ideo non diſcentes neceſſaria
quia ſupuacua didicerūt Nō ergo
iſta perſpiciēda ſunt. ſed proſpicien
da tm̄ et breuiter ſalutanda. tā diu
enim immēorandū eſt q̄ diu nil il
animus agere maius poteſt. Nuc
plus aliquid ſcias ſed quod meli'
Quid eſt quare eſtimem non futu/
rum ſapientem eum qui litteras ne
ſcit. cum ſapientia non ſit in litteris
ꝫ res tradit̃ in verbo Et neſcio an
certior memoria ſit q̄ꝫ que nullū ex
tra ſe ſubſidiū habet Nos omnia
nobis difficilia faciliū faſtidio feci'
Sufficiet ad id natura quod poſſit
Queris quid ſit ampliſſimum ſpaci
um vſq; ad ſapienciam pvenire. q̄
ad illam venit attingit non longiſ/
ſimum ſed maximum non eſt ꝙ im
becillem aciē committas improbo
lumini. a tenebris primo et vmbro
ſa pcede. deinde plus aude et pau
latim claram lucem aſſueſce. Que
cunque ſalutaria ſunt ſepe agitari
debent ſepe verſari vt non tm̄ no/
ta ſint nobis ſed etiam parata. Di
ſcas quod oportet et quod didi/
ciſti augendo confirmes. Nam qui
didicit et facienda et vitanda per
cepit. nondum ſapiens eſt. niſi in ea
que didicit eius animus tranſfigu
ratus ſit. Antiqua ſapientia nihil
aliud quam facienda aut vitanda
precepit et tunc longe meliores e/
rant viri. poſtquam vero docti tm̄
prodierunt boni eſſe deſierunt. Si/
plex illa et aperta virtus in obſcu/
ram et ſolertem ſcientiam verſa eſt.
docemurque bene diſputare non
bene viuere. ¶ Simplex erat ex
cauſa ſimplici valitudo .. non mul/
tum ad fructum cōfert locus niſi ſe

preſtet animus. Omnes vacant qui
volunt. neminem res ſequuntur. Si
vis iſta quibus vrgeris effugere nõ
alibi ſis oportet ſed ali⁹. Seruire ſa
piencie libertas eſt mira leticia ⁊ illu
minacio mentis integracio vera et
quies a tumultibus iocundiſſime ſe
renata. ¶ Vidi adoleſcentē in parti
bus gallie in ordine regularium. Hic
ſciencie tenuiſſime fuit ⁊ hebes inge
nio inſtanter tamē poſuit animū ad
diſcendum ⁊ ſtudio ſcripturarū de
uocius incūbebat habebat aūt cō/
ſuetudinez vt eo reuelante cognou
ꝙ ſemper omni veſpere poſt ſedulā
orationem tocius diurni ſtudij me/
mor eēt ⁊ ſic ſe in lectulo deponebat.
Hic mox vt nole ſonuz in excitacio
ne fratruz de nocte ante temptabat
Jlla extrema recordacio lectionis
cuz qua veſpe obdormierat ei in me
moriaz veniebat. et cum illa ad cho
rum ad matutinas pergens clauſis
oculis ſtabat. Apparebat autem ei
quaſi amplum altum longum et pul
cherrimū palacium tota ſeries ſcrip
turarum. et eam in illa hora ita per
fectiſſime intelligebat. vt nulla ei eti/
am difficillimarum queſtionum inſo
lubil' videretur. Quōnia occulta ſcrip
ture quaſi quinqꝫ digitos in manu
luciſſime diſcernebat. ſi quādo ve/
ro vl' ad ictum oculi oculos aperirz
viſio fugiebat nec minime particule
viſionis ipſius niſi ſuperficialiter tā
tuz memor eſſe poterat. recluſis aūt
ocul' viſio repente redibat. Et erat
illud in hac viſione ſuper moduz mi
rabile cum eo pſallente cum ceteris

in nullo penitus vel contemplacōne
vel eius admirāda dulcedie fruſtra
batur. Quidiuidebatur quodāmodo
pſallentis et contemplātis intencio
et vtriuſqꝫ fructu ineſtimabiliter fru
ebatur. Et hoc eſt quod phs inſinu
at dicens. ¶ Vtinam quēadmodū
vniuerſi mundi facies in conſpectu
noſtro venit ita phia nob tota poſ/
ſet occurrere pulcherrimū mūdi ſpe
ctaculuz exhiberet. Profecto enim
ōnes mortales in āmiracōez ſui ra/
peret et derelictis his que veri igno
rancia magna credimus. paulatim
per partes in cognicionem totalis
veritatis facili⁹ deduceremur ¶ Sz
et in campania quod dicitur gallia
rum prouinciaruz. in monaſterio or
dinis ciſtercienſiuz. quod dicitur ar
gēſoles vidimus abbatiſſam que ſi
ne vlla litteratura artis grāmatice
non ſolum libros theologie verum
etiam libros glorioſiſſimi auguſtini
de trinitate pleniſſime intelligebat.
et difficillimas queſtiones eorum lu
cidiſſimis ſolucionibus exponebat.
et hoc quidez ſicut venerabilis rob
tus abbas vacillenſ michi retulit ⁊
probauit. impetrauerat a domino
annis plurimis ante mortem. Hec
eadem cum videret quodaz tempo
re ceruici comitiſſe campanie domi/
ne blanche que monaſteriū funda/
uerat cum gladio angelum immine
re. ſupplicauit cum lacrimis domino
vt comitiſſe parcerz ⁊ correctionis
inducias daret. Cui dominus diffi
nita inquit ſentencia lata eſt eaz mo
ri oportere vel te morituram ictum

gladij ferientis accipere. Et illa fe/
lix inquit mors qua comitiſſa ſentē
ciaꝫ damnationis euadat. Et ego
cupiens diſſolui et eſſe cuꝫ chriſto
ab incolatu miſere carnis abſoluar
Nec mora p⁹ hec ꝟba decūbēs ad
pociora trāſiuit. Et qđ i hoc facto
niſi illđ xpi maioris caritatis ex^m.

¶ De qlibꝫ i ſtudēdo maneat in limie
vē fidei ſce romane ecclie. ca. xlvi.

Dnius patrie limine claudū
tur ⁊ in hoc vnitas eccleſie
et integritas fidei deſigna
tur. Ut enim dicit ſponſus in cāti/
cis. Una eſt columba mea eius ec
cleſiā ſine vllo infidelitatis felle cō
teſtās quā ſine macula ſordis i ſce
lere. et ſine duplicitatis ruga paul⁹
affirmat ſicut vn⁹ deus ⁊ pater om
niuꝫ ſic fides et vnū babtiſma in ſi
nu matris eccleſie miniſtratur. Ab
hac igit̄ teſtatiſſima veritate qui/
cūqꝫ turpiter exciderunt ſeipſos a
militantis inferius eccleſie numero
et a ſupius triumphāte merito ꝑci
derunt. Un̄ iheremias ꝯqueſt⁹ ꝑ
populo dixit. Eram⁹ incredibiles
ad dominū deū noſtrū et diſſipati
receſſimus ab eo ne audirem⁹ legē
vel vocez illius ideo adheſerūt no
bis multa mala et male dictiones
quas conſtituit domin⁹ moyſi. Et
hoc idem ſapiēs in eccleſiaſtico di/
cit. In gente incredula exardeſcit
ira dei Tales enim ſunt qui illā tu
nicam domini in conſutilem ſigni fi
dei vnitatem. quā milites crucifigē
tes ſcindere noluerunt paſſiꝫ lacēa
re contendūt. Unde in eccleſiaſtica
hyſtoria repitur. Cū enim domin⁹
noſter Jeſus xp̄s apparuiſſꝫ cuidā
epiſcopo ſciſſa tunica. et queſiſſet e/
piſcopus cū lachrymis qͥs hoc fe
ciſſet. Reſpōdit dominus. Arrius
hoc fecit Nec mirū ꝙ inter omnes
hereticos excepto manicheo null⁹
eā crudelius ſcidiſſe putat̄. ¶ Ez
et quidā noſtro tpe i vrbe antver
pienſi brabācie ſup maritima guil/
helmus corneli⁹ nomine ſupra mo
dum irracionabili hereſi ſcindē do
minicā fidei tunicā eſt conat⁹. Hic
quidem ypocriſi et ſimulationi de/
ditus ⁊ diutius cōuerſatus. prebē
de bn̄ficiū qͥ ſub textu ꝑfecte pau/
ꝑtatis dimiſit et tn̄ luxurie deditus
erat to⁹. Dicebat āt ſic rubigineꝫ
igne ſic ōne pccm̄ pauptate ꝯſumi
et an̄ dei oculos ānullari. Melioreꝫ
eē publicā meretricē pauperē qꝫ ali
quem caſtū ꝑfectiſſime continenteꝫ
aliquid in ſui ſubſidium retinentem
Et propter hoc omnes ꝓfeſſus reli
gioſos eſſe damnatos. De autē di
cebat pauperi luxuriā non eſſe pec
catum fuit blaſphemia maxima qͥſi
eſſe vellet in iuſtior iuſtiſſim⁹ deus
illis quibus precepit. non miſerebe
ris in iudicio pauperis De iſto au
tem certiſſima relatione didicimus
ꝙ cū defuncto eo atꝫ in eccleſia be
ate virginis cū honore ſepulto. q/
dam die tercia ipſam eccleſiā intro
iſſet vidit corporalib⁹ oculis ſepul
chruꝫ dicti wilhelmi cornelij vacu
um et aptum manifeſtiſſima ſigna/
tione preſagiens future dānatiōis
euentum. Nam poſt annos qͣtuor

ꝯgnita denudata ac ꝓbata neq̄ſſi
me hereſis illi⁹ nequicia et malicia
ꝑ venerabilem patreȝ noſtrū nico/
lauȝ cameraceñ. epm̄ cadauer eius
de ſepulchro q̄ſi ſtirps. inutilis ſcḋm
yſayam loquētē de nabugodono
ſoꝛ ꝓiectū eſt et obuſtū. Uni⁹ ergo
eccleſie q̄ romana et catholica dici
tur vni⁹ vere fidei claudaris limine
ne hoſtio clauſo tibi cū fatuis ꝟgi/
b⁹ excludaris a ſpōſo ⁊ i ſeditione
choꝛe a flāmis vltricib⁹ defloꝛeris.

¶ Qr modus pius habend⁹ ſit in
ſtudio ſcripturaꝝ. Ca. xlvij.

NOn tranſgrediūt terminos
ꝯſtitutos Termin⁹ ꝯſtitut⁹
dicitur pius. modus intelli
gentie ſcripturaꝝ. Hunc modū an̄
baptiſma glorioſus auguſt. adhuc
mūdi philoſophus ignoꝛabat. qm̄
tumēs inani pħia volebat hūana
ratione compꝛehendere qḋ pia mēs
viuacitate fidei nititur apprehēdē
Multū enī ⁊ grauit̄ repꝛehendēdi ſūt
qui q̄ſtionibus vel p̄dicationibus
difficilimis vel ſupuacuis ab intel/
lectu ꝑturbant pocius q̄ȝ inſtruunt
auditores Contra tales dominus
ꝑ moyſen in libro numeri precipit
dicens. ꝙ qñ congregand⁹ eſt po/
pul⁹ erit tubaꝝ clāgoꝛ. qḋ ſalomō
videtur exponē in ꝓuerbijs dicēs
doctrina prudētiū facilis Et eccleſi
aſticus. Non abſcōdas ſapientiaȝ
et doctrinā eius Propter hoc yſai
as de bonis p̄dicatoribus vel do
ctoꝛibus p̄dicit dicens Cōflabunt
gladios ſuos in vomēs ⁊ lanceas
ſuas i falces. Quid ꝑ gladium niſi
acute q̄ſtiones in diſputationibus
Et quid per lanceas niſi verba pre
dicantium in ſbtilitate ſermonis q̄
quidem in vomeres et in falces be
ne cōflamus q̄ndo ad aptitudinē
intelligētie. diſputationes audiēti/
um. vel p̄dicationes ſalubꝛiter or/
dinam⁹. Tali vomere ſicut dicit̄ in
libꝛo iudicuȝ ꝑcuſſit ſangoꝛ ducen
tos. et ſampſon in mādibula aſine
philiſtinoꝝ mille ꝓſtrauit Paulus
in. lege doctiſſim⁹ p̄cepit predicare
nō in ſapiētia ꝟbi vt nō euacuetur
crux xp̄i. ſed cōplacuit inquit deo
ꝑ. ſtulticiā p̄dicacōis ſaluos facere
credētes. Audi q̄d de doctoꝛib⁹
curioſ pħs ſēciat. Queādmodū in
q̄t reꝝ oim ſic q̄ ūlibȝ lr̄aꝝ intēpe
rātia laboꝛā⁹ nec vite pħiaȝ ſȝ ſco
le diſcim⁹. Nullos pl⁹ vereri de oī
bus mereri moꝛtalibus iudico q̄ȝ q̄
pħiaȝ velut q̄ddā artificiū didice
rūt ſcȝ vt. q̄lit̄ viuēdū eē ſit ꝑcipiāt
Et q̄d ē necē eſt ad alienā ꝟtutē ex/
ercēdā vt q̄s exerceat ⁊ ſuā Stude
certis et bonis moꝛib⁹ nō q̄ſtiōib⁹
q̄ finē nō hn̄t Studeas nō mlta le
gēdo ꝑcurrē ſȝ q̄ vtilia tātū. Faſti
diētis ſtomachi ē mlta deguſtaē q̄
ꝟbi varia ſūt ⁊ diuerſa inq̄nāt non
alūt. Probatos itaq̄ȝ ſp lege ⁊ ſi a
liqñ ad alios diuerti. libuerit ad p̄/
oꝛes redi Ex plurib⁹ q̄ legis aliq̄d
apphēdas hodiernū ſolȝ ei caut⁹
miles in aliena caſtra trāſire nō tā̄
q̄ȝ trāſfuga ſȝ velḋ exploꝛatoꝛ Dā
dū eſt aliqḋ ītuallū aio vt nō reſol
uatur ſed vt remittat̄. Arcus nō re
miſſus aut frangitur aut molleſcit.

Ociū tamē ſine lr̄is mors eſt ⁊ viui
hoīs ſepultura. Nō multū autē re/
fert vtrū omittas ſtudiū vel remit/
tas ſʒ eorū more que intenſa diſſili
unt vſqʒ ad inicia ſua r̄currit qđ a
cōtinuacōe diſceſſit. Iocam⁹ aūt
cōtinuū cōtinentie vel tꝑantie mo
deramē vt fatiſcendo non ↄſumat
ingeniū ſʒ conſūmet. Non ſemꝑ in
actu ſis ſʒ interdū animo tuo requi
em dato ſed et requies ipſa plena
ſit ſapientie ſtudijs et cogitacioni/
bus bonis. Prudēs eī nunq̄ʒ ocio
marcet. aīm aliqn̄ remiſſum habet
nunq̄ʒ ſolutū. Sapientia aīm fōrt
et fabricat vitā. diſponit actiones
regit agendas. omittenda demon
ſtrat ſed et ad gubernaculū et per
anticipia fluctuantiū dirigit curſū
accelerat tarda ꝑplexa expedit. ex
equat ardua. infima leuat. dura tē/
perat. aſpera mollit. cogita hūc eē
ſapie effectū gaudij q̄litatē. Gau/
diū hoc non naſcit̄ niſi ex v̄tutum
conſcientia et vita pura. Puritas
enī mentis ex ꝑuis magna exiſtiat
ex aptis obſcura ex ꝑrimis remo
ta ex ꝑtibus tota. Non te moueat
dicētis autoritas nec q̄s dicat ſed
quid dicat̄ intēdito. Id quere qđ
potes inuenire. Id diſce quod po
tes ſcire Id opta qđ optari coraʒ
bonis p̄t. Nō q̄ʒ multis ſed q̄lib⁹
placeas cogita ne altiori rei te im
ponas in qua ſtanti ēſt tremendū
deſcendēti cadendū eſt horror vt
p̄hiam in ꝑcordia tua dimittas et
vt expimentū ꝑfectus tui capias
non orōne nec ſcripto ſed animi fir

mitate cupiditatū diminucōe. v̄ba
rebus ꝓba facere docet p̄hia vēa
non dicere tantum. maximū hoc ē
⁊ officiū ſapiēcie et indiciuʒ vt ver
bis opera ↄcordent et vbiqʒ ani/
m⁹ par ſibi idē ſit Quid te torques
in illa queſtione ⁊ laceras quā ſub
tilius et meli⁹ ↄtempſiſſe q̄ʒ ſoluere
Nihil inconſiderācius nihil ſtulci⁹
q̄ʒ queſtiōib⁹ et rebus aīm occupa
re q̄s nec ſcire vtile ē nec expiri ho
neſtū. Moueat te q̄ſtio honeſta mo
rib⁹ cogitacionib⁹ pacis accōmo/
da. ſpeculacionis diuine terminos
nō excedēs Impoſſibile et idignū
eſt attingere velle ſummum princi/
piuʒ cum ipſa naturalium rerū ꝑi
cipia in omni arte agitari ꝓbacio
ne non ſuſtinēt. Habet et ipſa na/
ture rō metas. hʒ et fines que ſoli
nature deo note ſūt et apte Quid
te iſtas hūana ſuꝑbia. Quo tende
ris. q̊ aſſurgis forcius tāto turpi⁹
ↄquaſſaris. Audi illū de q̊ beatus
voluſian⁹ in laude mirabili teſtatur
dicēs vl' ſcribēs In alijs inq̄t ſacer
dotib⁹ ꝑ mūdū q̊mōcūqʒ tollerat̄
inſciēcia id ē ignorācia. Cū āt ad
auguſtinū glorioſū vētū fuerit legi
dei deſſe credit̄ q̊cq̊d eū ↄtigēit ig
norat̄ Quid āt tā magnifico vi/
ro ſuꝑ ꝓfūditate ſmonis ⁊ ardu/
arū rerū diſputacōe ↄtigerit audia
m⁹. Int̄ miracl'a q̄dā auguſtini. tāle
de eo miraculū īuenitur. Eo ī tpe q̊
beat⁹ aug⁹ librū de trinitate ↄpoſuit
illi tale miraculū de⁹ oñdit Iponēſ
ꝯ citas africe nobili q̊ btūs aug⁹.
epiſcopatuʒ admiſtrat ſuꝑ lit⁹ ma

ris pulcerrime ſita erat. Beat⁹ aūt
auguſtinus incōſuetudinem habe/
bat. vt p⁹ diurnū ſtudiū et laborē
veſpe ſup lit⁹ maris ſequētib⁹ a lō/
ge epis et clericis q̄ cū ꝓ cōſilio et
negocio vniuerſal. ecc̄ie freq̄tabāt
ſolus añcedens deābulabat. ne ſcꝫ
ei⁹ ɔtēplationē aut ſtudiū colloq̄/
tiū fabulatio ipediret. Cū g° ſic ſo
lus icedēt puerulū mire pulcritudi
nis ſup lit⁹ maris ſedētē īuenit. qui
facta i terra foſſa puula ſicut pueri
in plateis ludētes ſolēt. cocleari ar
gēteo aquā de mari hauriebat ⁊ in
illā foſſā paruulā effūdebat. quē vt
beatus aug⁹. ita ſerioſe ſedentē vi
dit. pedem mox p̄ſſit ⁊ ſtetit proce
dens inde puerꝫ ſalutat et inquirit
q̄d agat. Et puer cuꝫ magno ſerio
reſpōdēs. Volo inquit. totū iſtud
exhaurire mare et iſti foſſe ſi poſſū
infundere. Quo reſpōſo quaſi pue/
rili. vir ſanctus in riſū decētiſſimū
concitatus reſpōdit. Et quomō in
quit o bone puer hoc poteris igēs
eſt mare et paruum coclear quo ex
hauris. foſſa paruula in quā fūdis.
Et mox puer. poſſibilius inquit m
eſt hoc facere q̄d intendo q̄ꝫ te im
plere q̄d cogitas. Ad hoc beatus
auguſtinus mirabiliter ſtupefactuſ
q̄d hoc eſſꝫ interrogat. Et puer. co
gitatu ait voluis eſtimās volumie
breui ɔcludere quid ſit. illud indiui
due trinitatis inexplicabile ſacm̄ē
tū. Et hoc quidē anteq̄ꝫ poſſis. iſti
foſſe paruule potius maris vndas
infundam. Hec dicens puer repen
te diſparuit. Beat⁹ vēo aug⁹. xp̄m
in facto glorificās q̄ꝫ verſi puer di
xerat mox aduertit. Vide ergo q̄d
ipſe glorioſiſſimus aug⁹ huic rei cō
ſonuꝫ in libro de baptiſmo loquit̄.
Ubi de re inquit obſcuriſſima diſ/
putat̄ nō adiuuātib⁹ diuinarū ſcrip
turaꝝ certis clariſq̄ꝫ documētis co
hibere ſe debet humana p̄ſumptio.
Sine diſpendio eni ꝓmiſſe ſalutis
humane multa poſſumus ignorar̄.
Scrutande tn̄ ſunt diuine ſcripture
nec eaꝝ ſupficie debemus eſſe cōtē
ti. que ad exercitationē nr̄ā ita
modificate ſunt vt intus ſemp pre/
ſentare velint. Et vide quid dicat
idem beatus aug⁹. in libro de ope
monachoꝝ ad illos qui ſine edifi/
catione fideliū ſcripturis ſacris in/
ſudant. Conferam⁹ inquit cū fratri
bus qui ad nos ab eſto ſeculi veni/
unt fatigati. alloq̄mur eos. cōſole/
mur. exhortemur. ꝓuocemus eos.
edificemus in eis ſi quid in vita co
rum ꝓ gradu ſuo deeſſe ꝓſpicim⁹
talia opa ſi non facimus piculoſe
a domino ipa ſpiritualia alimenta
ſuſcipimus. Quā vera aūt et q̄ꝫ ef
ficax ſit illa ſententia yſaie confun
dentis omnes plectentes et texen/
tes ſubtilia exemplo euidentiſſimo
ſub noſtro fere tempore videem⁹.
Magiſter ſymō de tozr aco pariſ⁹
i theologia r̄gebat. Et ēat excellēs
ille ſuo tpe ꝫ cōtra decētiā tal' offi/
cij incōtinēs et ſupb⁹. Hic cū ſuper
oēs doctoēs ciuitatis auditores
habēt et in ſcola corā oībus de hu
militate altiſſie doctrine xp̄i q̄ſtiōeꝫ
diſputatōne prehabita terminaret

in fine tandez datus in reprobū ſen
ſum in execranda contra criſtū blaſ
phemie verba prorupit. Tres ſunt
inquit qui mundū ſectis ſuis ⁊ dog
matibus ſubiugarunt moyſes. criſt⁹
et machometus. Moyſes primo iu
daycum populum infatuauit· ſecun
do criſtus a ſuo nomine criſtianos.
tercio gentilem populuz machome
tus. Nec mora. euerſis ocul' pro hu
mana voce mugitum emiſit ⁊ epilen
cia ſtatiz eliſus in terram. die tercio
eiuſdem morbi vindictam accepit.
Plaga ergo inſanabili euz percuſſit
omipotens et omni ſciencia vſqȝ ad
prima litterarum elementa priuauit
et grauiori quidez in anima cū hac
plaga percuſſus eſt· cuz vſqȝ in diez
mortis ſue quaſi mutus conpatus
eſt iumentis inſipientibus et in luxu
rie feditate permanſit. Et vide ſum
me ām̄iracionis miraculuz. Meidem
fornicariā concubinam ſuam noīa
re poterat et ſciebat. Bocciuz vero
de trinitate qui iuxta euz ad ſpecta
culum ponebatur quem oliz corde
tenus ſcierat poſt inditam plagam
nec nominare nouerat nec valebat.
Non tranſgrediaris ergo terminos
conſtitutos et pium modum ſemper
hēas in ſcripturis.

¶ De p̄dicacōe ſcp̄turaꝝ fidelium aīe
ad vite pfectionē ꝓuocāt. Ca. xlviij

Gaudēt plauſu ⁊ tinnitu criſ
teris natura ſonora eſt ⁊ in
ea predicacionis ſonoritas
Unde yſaie precepit domin⁹ dicēs
Clama in fortitudīe quaſi tuba ex
alta vocem tuam. Tubam hic duci

lē que ex ere vel argēto fiebat ſcd̄m
preceptum moyſi que etiam dicitur
iubilea quia ta ibus vtebantur in fe
ſtis et neomenijs ſacerdotes. Per
has predicatores verbi dei rectiſſīe
figurantur. quorum vox quaſi tuba
vehemens nunc terret impios nunc
iuſtos ad reſiſtendū hoſtib⁹ exhor
tatur. Hinc roborat exemplis debi
les. hinc alios in tribulacōibus con
ſolat' Nunc dulciter congaudz pijs
nūc merens de malorū interitu quē
latur. Et notandum ꝙ in textu duo
ponuntur in quibus gaudent apes
ſcilicz plauſus et tinnitus. Plauſus
ſm pſalmiſtam manibus fit qui di
cit. Omnes gētes plaudite manib⁹.
et ſignificat boni operis exercicium
cum virtutis conamine quod pre
dicacionis tinnitui ſociatum miruz
reddit fidelium apum auribus mo
dulamē. Ad plauſum igit' boni ope
ris ⁊ tinnituz predicacionis gaude
ant fideles apes et corum modula
mine ad vite perfectionem et deſide
rium celeſtis patrie ꝓuocēt. Exēpli
gr̄a referam⁹ qddā qd valuit mul
tis ad icitamētū vtutis ¶ Erat i gal
lie pb⁹ vir not⁹ ⁊ car⁹ p̄dicator q̄
dā iohānes noīe ↄgnomēto polin⁹
Hic tunc q̄dez qn̄ iſtud accidit erat
canonic⁹ r̄gularis in monaſterio de
elloynes ſed poſtea ad ordinē pre
dicatoꝝ in verbum dei alligatū de
uota mēte trāſiuit. Hic iuxta came
raceñ. vrbē in mōſterio religioſſio ⁊
deuoto cātipceñ in choro canoicoꝝ
regulariū p̄ntib⁹ beginis multis cū
populo in feſto apoſtoloꝝ philippi

et Jacobi predicauit. Cunqȝ illud
verbum. qui manet in me et ego in
eo. hic fert fructum multū haberet
in manibus et illi crebris verſacio/
nibus miris modis inſiſteret. virgo
quedam anicula feruentiſſima ſpi ri
tu cepit primo intra ſe fremere p̄ ni
mio deuocionis ardore et concuti
omnibus mēbris ſuis. Sed cuȝ ter
aut quater aliquādiu reprimēt cir/
cumſedentium pulſibus ſociarum.
tandem vbi predicator inſeparabileȝ
mixturam exprimeret quaſi vini et
aque anime beate cuȝ deo. ſpiritus
eius quaſi muſtum abſqȝ ſpiraculo
lagunculaȝ cordis eius cuȝ valida
effuſione ſanguinis et clamore diru
pit. et in conſpectu omnium expira/
uit. Ecce breuis i volatilibus apis
qualiter ad predicacōnis ſonore ti
nitum gauiſa eſt. nec ſe poſtea triſti/
bus miſcuit. que gaudium intrans
domini inixa ſuper dilectum ſuaui/
ter requieſcit. Habet et dyabolꝰ
tinnitus luſores. ſuos quorum ap/
plauſu ſerui eius et ſubditi gaudēt.
Unum horuȝ genus eſt. torneamē
tis milites ac ſatellites dediti. Iſti
adeo fidelibꝰ populis et plebee mł/
titudini maxime nociui ſūt vt dam/
nabilibus ⁊ intolerabilibus expenſ
eorum. vix vlla copia terrarum ſuf/
ficiat. Exheredantur diuites ruſtici
ciues vrbium deuaſtantur. expoli/
antur pauperes et vix eis relinqui/
tur fruſtum panis. Et hoc totum
fit aut vt tinnitu applaudenciuȝ hy
ſtrionuȝ longe lateqȝ nomen probi
militis deferatur. Et certe perijt
nomen eorum cum ſonitu quia vo/
cum ſtrepitus pertranſiuit. Quid
habet in tali laude probus miles
equo baiardo magis ⁊ Giuilhelmꝰ
de berris noſtro tempore miles op
timus dictꝰ eſt. inſonuit nomen eiꝰ
dum vixit iam mortuo nō auditur
Baiardꝰ vero equus tempore ka/
roli viguit quingentis et eo ampliꝰ
ānis ⁊ mortuus eſt et adhuc ſupeſt
eius fama. Bucephalus equꝰ mag
ni alexandri regis macedonum. ob
honorem ſui mortuus meruit con/
ſtrui ex ſuo nomine bucephalem ci/
uitatem. Et tu miles tu ſatelles pro
bitate tua quid ſimile meruiſti;
Audiui quid noſtro tempore geſtū
ſit teſte tota teuthonia. Anno circi/
ter ab incarnacione domini. M.cc.
xliij. Iuxta nuſiam ſuper renum
opidum nobile ad torneamentum
multi nobiles duces comites baro
nes ac milites congregati ſunt. Su
peruenit quidaȝ frater barnardꝰ de
ordine predicatorum cum ſocio. ro
gauit ſuppliciter ⁊ quaſi cuȝ lachry
mis vt ſibi parcerent et deſiſterent
ab inani propoſito compaterentur
qȝ criſtianitati et afflicte matri ecc͞ie
que illo tempore in vngaria coloni/
a quionia et polonia a tartaris mi
ſerabiliter vaſtabatur. At cū multi
eſſēt q̄ ad preces eius libenciꝰ deſti
tiſſent. q̄dā comes de caſtris alias
de marka dcūs ſubſamnauit frēm
et ōſētiētes eidē. Et ōgregatis tur
mis militū ferale illud torneamētū
infelix infeliciſſimus inchoauit.
Mane autem eiuſdeȝ diei vt a pluri

bus ferebatur q̄ſi gleba ingēs et lata ſup aera videbat̄. et circa globā ac ſupra quaſi coruini generis volucres crocitādo diuci' volitare Nec credo aliud q̄ꝫ demones has fuiſſe qui futuri mali prodigiuꝫ hoc dederunt. Nec mora .cum torneamētum hoc fieret milites ac ſatellites in tanta ſtrage et in tāta multitudine plurimi in mortem nonnulli in veſaniaꝫ pleriq̄ꝫ etiam in languores perpetuos ceciderūt vt null' ambigeret ludum hunc nō tantū hominū ſed veriſſime vlcione diuina demonuꝫ extitiſſe. Omnes vero mortui vſq̄ꝫ ad tricentos.lxvij.computati ſunt. Inter quos etiam primus dicitur mortu' comes ille de caſtris. qui dicto fr̄i p̄dicatori contumaciter contradixit. Sub eadeꝫ nocte quo die hec facta ſunt in ſpeciebus militum armatoꝝ iuxta villaꝫ brabantie que yſka maior dicitur congregacōes fieri a demonibus preſbitero ville teſte cognouim' ꝛ hoc credo in ſignuꝫ leticie tanti mali ¶ Fuit in theutonie partibus ſicut a fratre ordinis predicatorum audiuimus qui illius terre incola fuit.miles potens mire dedit' torneamētis. Mortuus eſt autez miſerabiliter ſicut vixit. Reliquit aūt vxorem valde deuotam et ſanctam que mortuo marito vt ipſamet magiſtro alberto fratri ordinis predicatorum cum fletu magno narrauit et ipſe mihi. Rapta eſt inq̄ꝫ ad exceſſum mentis et vidit circa animā viri ſui demones in magna multitudine congregatos dixitq̄ꝫ vnus eminentior ceteris ad conſortes. Ponite caligas in pedibus eius quarū ſpicula penetrent a plantis pedū vſq̄ꝫ ad cerebrum. Hinc eum lorica induite cuius ſpicula ante et retro penetrent totum corpus. hinc galeam capiti eius inponite cui' ſimiliter ſpicula deſcendēdo trāſeat vſq̄ꝫ ad plātas. hinc ſcutū collo ei' inp̄mite cui' pondere mēbris omnibus conquaſſetur Hec omnia cum ad iuſſuꝫ principis demonum in animam miſeram complerētur dixit iterato demonib' Conſuetudo iſtius erat vt poſt torneamenta balneis foueretur et poſt balnea deponeretur in lectum et iuxta euꝫ puella tenerior cuius amplexibus in coitu fruebat̄. Hijs oib' aptate ſilia. Nec mora flāmis balnearib' gīa cruciata in lectū cādētē ferreuꝫ deponit̄ et iuxta eū bufo terribilib' ocul' ad magnitudieꝫ et lōgitudinē lecti. cui' cōplexu cōtactu et oſcul' adeo exhauſt' ē vt magis euꝫ bufonis illius horribilis q̄ꝫ armorum p̄dictoꝝ terribilium balnei vel lecti vexatio cruciaret. Heu q̄ꝫ digna ſit pena talium. Illa autem beata mulier que hec diſpenſante deo de anima mariti vidit ōnib' dieb' vite ſue ex recordacōe viſionis adeo afflicta fuit. vt nullus poſſet ambigere qui eam antea cognouiſſet quin illa ſupra quod credi poteſt cordis icom modo vexaretur. ¶ Vidi conſobrinam patris mei mulierē annoꝝ centum.xxx. Hec in villa in q̄ nata erat leives.ſ.iuxta bruxellam i brabācia factum hm̄oi ſuo tempore refertbat

Jn hac villa lx. milites arma portā
tes ſparſim p parrochiaȝ morabā/
tur vbi vix vnus eſt mō . hi omnes
alijs militibus circūiacentium regi
onum ſine vlla armoꝝ preſidio ex
ceptis lanceis ſcuto ꝛ galea induti
necnō ꝛ plicata linea tunica. tornea
menta frequētius faciebant Et con
tigit frequenter vt in congreſſu ope
ris miles male ꝓtectus clipeo i cor
de lancea feriretur. Cum graui er/
go luctu ad domū ꝓpriam corpus
exanime ſic delatum in locello con
ponitur. Excubias vero faciētibus
parentibus. et amicis fit media no/
cte circa corpus mira cōfuſio ꝛ poſt
horam egreſſo famulo et miſſo pro
negocio ꝓpe villā. obuius ei i equo
nigro factus eſt miles occiſus. et di
xit illi. Aſcendas retro me et feram
te ad locum quo mittaris ꝓpe villā
Territus autem famulus vt iuſſus
eſt aſcēdit et cuȝ brachijs tenerȝ ſe
ad latera ſedentis in equo et neſci⁹
manu vulnus lateris tetigiſſȝ dixit
miles. forcius infige manuȝ vulneri
et extrahe ferrum lancee q̄ pcuſſus
fui. Tremebund⁹ igitur famulus fe
cit quod eſt iuſſus. Ad locuȝ auteȝ
vbi tranſmiſſus eſt. famulo venien/
te dixit miles. Deſcende nunc et oc
ciſori meo ſpecialiter dicas et alijs
omnibus quibuſuis vt veniant ad
talem locum et videāt iudicium dei
factum de me ꝛ in ſignum huius ꝙ
me veraciter videris ferrum lancee
oſtendas eis. Mane auteȝ facto
famulus ea que iuſſus eſt fecit.
Et cum ventum eſſet ad locum vbi
venire mandauerat cum alijs occi/
ſorem. inuenerunt coruorum et mil/
uorū multitudinē infinitam qui va
lidis morſibus cadauer miſerabile
diſcerpſerunt. Sed hinc forte que/
rendum eſt quomodo occiſus reſur
gere viuere loqui et equitare dicat
Et reſpondemus ꝙ i vita beati be
nedicti abbatis aſſercio ſci grego
rij pape ſufficiat. vbi dicit piſtoris
mortui corp⁹ de tumulo ſurrexiſſe ꝛ
reuerſum ad propria et ad pinſen/
dum familiam excitaſſe Poſſumus
tamen ſaluo iudicio meliori proba/
bilem ſatis reddere racioneȝ Manē
te adhuc mortui corporis organiſ/
mo. velut veſtem homo. corpus or
ganizatuȝ poteſt dyabolus ſubin/
traē. et ad voces ꝛ ad v̄ba īforma
re fauces et motum membrorȝ ar
tereas reuocare Non in longum ta
mē hoc poteſt quia naturaȝ corpo
ris fluxibilem ſine anima vegetabi/
li in robur debitum conſeruare non
poteſt q̄n adlentato humore cici⁹
corrumpatur ¶ Eſt et aliud genus
ludorum plenum vanitate ſub ſole.
Sunt enim luſores teſſerarum qui
adeo nociui ſunt mundo vt vix ali/
quid illis nequius reputetur hoc lu
do pauperes nudi fiunt. mendici di
uites nobiles ingrati et ſuis ruſti/
cis viliores Ex teſſeraꝝ āt ludo de
ſperatiſſimi hoīes fiūt ſic̄ fures rap
toēs ꝛ homicide aſſueti tabilib⁹ defa
cili n̄ deſiſtūt Ardor tāt⁹ ineſt luſori
b⁹ vt oēȝ vēcūdiā pdāt vſqȝ ad ve

rēda nudati. Fuit in quadaʒ villa
cāpanie vbi iudeus cuʒ criſtiano in
ſacra nocte paſceues in teſſerarū lu/
do conſedit. Cuūq; iudeus multam
pecuniam perderʒ et ex hoc inpatiē
tius turbaret tandeʒ in criſtū retoꝛ
quens iniuriā blaſphemauit. et mox
cum ad iactādū hazarduʒ teſſeras
collegiſſet man⁹ eius cum teſſerib⁹
ſit cōtracta Qui reprobo furore ſuc
cenſus cuʒ ipſa manu contracta mē
ſam luſoriaʒ pcutere niteret iterato
in criſtū et matrem eius blaſphemi/
am turpiſſimaʒ euomēs ſtatim euer
ſis oculis terribiliter cecidit et expi/
rauit. xpian⁹ vero colluſoꝛ eius pa/
uore nimio in amenciam verſus elā/
guit ⁊ vitam miſeram dira moꝛte fi
niuit. In bꝛabantie partibus vrbe
louanio ciuem vidimus generoſum
et bonum qui in nocte ſancta paraſ/
ceues ad matutinas ſurgens tranſi
bat ante cellariū in platea in quo p/
ditiſſimi adoleſcentes adludū teſſe/
rarum ſedentes blaſphemijs et iura
mentis adinuicē ↄtendebant. Trāſi
ens aūt ciuis inuenit hoīes platee
añ cellariū qui cū magno murmure
plangebat hominem quēdam igno
tuʒ plagatū miſerabiliter et ſangui
ne cruentatum. Qui cum quereret
auctoꝛem leſionis tante quis eſſet.
Reſponderunt. Iſti inquiunt iuue/
nes qui hic in cellario ad teſſeras lu
dunt. Mox igitur ingreſſus ciuis im
properat ludētibus tali nocte ⁊ eos
diris verbis interrogat cur hominē
ignotum ingreſſum ad eos tam cru
deliter verberaſſent. Attoniti autem

iuuenes negant aliquē ad eos itraſ
ſe poſtq̄ ↄſederant. nullū ꝟo ab eis
verbo vel verbere laceſſituʒ. et mox
cū ciue ſurgētes omnes querūt ho/
minem cruentatū nec inueniunt Cō
uerſiq; ſinguli ad ſeipſos aīaduer/
tunt iuramētis ſuis terribilib⁹ rurſū
xpm dominū cōtumelijs affectum
rurſū in proper(i)jſ cruciari. Hec cū
mihi frater oꝛdis predicatoꝛuʒ ſub
dubio retuliſſet Egoipſe in dicta vr
be pueniens interrogaui pro viro
iuueni hominem. queſiui veritatē rei
ſub preſtito iuramēto. narrauit ille vt
ſcripſimus. Addidit q̄ dominus do
m⁹ in cuius cellario luſores ſederāt
in dicto facto tāta ↄtricione permo
tus eſt vt mediante ciue illo qui hoc
narrauit cum vxoꝛe ōnia bona diui
deret ⁊ que per vſuram rapuerat in
iuriatis reſtitueret et vitā ſuam bea
tiſſime terminaret. Frater q̄ʒ oꝛ
dinis predicatoꝛuʒ bonus et veridi
cus narrauit mihi q̄ quidam nuda/
tus ludo teſſeraꝝ adeo deſpatus ē
vt arrepto arcu ſagittā in aere iace
ret quaſi ipſum celi dominuʒ pcuſſu
rus. Et mox ſagitta reuerſa ante fa
ciem iacientis ſanguine rēcenti tota
liter infecta repta eſt. Qui mox in ir
remediabilib⁹ lacrimis rſolutus fra
trē qui m̄ hec narrauit ad duo mili
aria queſitū inuenit et ↄfeſſus vitā
ſuam cum mira penitencia et deuoci
one correxit. Eſt et terciū coꝛizā
tium ludoꝛum genus qd̄ q̄ʒ nociuū
ſit i libꝛo de ciuitate dei beat⁹ aug⁹.
inſinuat. vbi narrat nauticam ſcipio
nē romanoꝛū nobiliſſimuʒ ducē ſub
ſella de theatro ſuſtuliſſe. ne romani

qui de nouo triumphauerat in bel
lo contra carthaginem. diu inimicā
imperij choreis et ludis veneris de
diti vacare poſſent. et p hoc effemi
nati inuiderent alterutrū et ceſſanti
bus bellis extrinſecis. inteſtinis ma
lis ad diſcordiā mouerent· Signū
in choreis eſt euidentiſſime manife/
ſtum q ad ſiniſtram circūeuntes. in
qua parte edi maledicti ponent re/
gnum perdituri ſunt. quod benedi/
ctis ad dexteram a iudice conferet
Si autem ſecundū veridicam augu
ſtini ſententiaʒ melius eſt dominico
vel feſto die arare q̄ʒ choreas duce
re. et opus ſeruile quod ē arat mor
tale fit in feſto die. ergo multo gra/
uius ē choreas ducere q̄ʒ arare. Ex
cuſantur tamen in pte ſed non in to
to que in nupcijs fideliū fiūt in qui/
bus ſolatium modeſti gaudij habe
re decet illos qui ad vitaʒ laborio
ſā matrimonij ouenerūt. Unde vul
gariter dicit. virum dignuʒ habere
pernam cum aurea catena ſuſpēſaʒ
qui infra annum de ſuſcepta vxore
non deluerit. Et quidem quāta ma
la in choreis inueniāt mlieres ex p/
te nouerūt tam ex viſu q̄ʒ in auditu
tam in fabulationibus q̄ʒ in cōplex
ibus. Jn villa quadā brabantie vt
mihi frater ordinis p̄dicatoꝝ nar/
rauit. mulier procax et vana erat q̄
in omni fere feſto choreas iungere
conſueuit. Et factum eſt vt in iuueni/
bus viris ad ſaltum iuxta choreaʒ
ludentibus. vni eaꝝ pilam ferire co
nāti. baculus de manu ſambucalis
euaderet et dictam mulierem ducē/
tem choreā percuſſā in capite mox
necaret. Hec enim vt viderunt oēs
confuſi ſunt. et corpus ad domū p
priā detulerunt. in feretro poſuerūt
Preſbitero vero cuʒ clericis dictu/
ro vigilias veniente ecce thaur⁹ ni
gerrimus ymmo demon peſſim⁹ cū
mugitu accurrens feretrū cū corpe
deiecit. et cornibus illō diſſipās mē
bratim cōfodit. ita vt viſcerib⁹ hinc
inde diſperſis fetor intolerabilis ſp
geretur Fugientibus ergo cunctis
cadauer laceratuʒ vſqʒ ad craſtinū
ſoluʒ relinquitur. quouſqʒ euapora
to fetore proximi eius itrare poſſēt
ad corpus et ſublatū extra cimiteri
um ſepelire. Jn gallia iuxta laudu
nuʒ ſicut a preſbitero ville pcepim⁹
quidam coriʒantes ſaltibus ſuper
pontem diſrupto ponte fortiſſimo
ſubito i aquis validis totaliter ſūt
ſummerſi. Uidi et ego adhuc pu
er in choreis procaciſſimam ſaltatri
cē que me preſente poſt choreas in
ſolēter cum adultero luctabat. ⁊ cū
ceſſaſſet ſubitanea morte pcuſſa mi
rabiliter expirauit. Eſt et quartū il
lorum genus qui in auibus celi ⁊ p
canes ludunt quoꝝ damnatio ma
xime in clericis manifeſta eſt. qui p
vagationem talium debitum criſto
obſequium non exoluūt. Ꝫ ⁊ laycis
nobilib⁹ eſſe iſta dānabilia cognoſ/
cas ſi orōes quotidianas ⁊ miſſas
neglexerit et ſpreuerint propter illa
Unde cū a treueri ciuitate cum fra
tribus p̄dicatoribus de theutonia
per renum deſcenderē in coloniam
agrippinam et multa memorabilia

ab eis diſcerem. Inter cetera frater quidam narrauit dicens. ¶ Fuit in theutonia nobilis quidaꝫ venatio/nibus in tantū dedit᷒ ꝙ in nullo ſaltem dominico vel feſto die miſſā audiret ſed ſemꝑ venationib᷒ intent᷒ eſſꝫ. Corripiebat aūt eū frequētius vxor ſua deo deuota. et ille q̄i muliebres monit᷒ nō curabat. Accidit āt vt ipa vxor poſt mltos partus editos impregnata pueꝝ pareret abortiuū habentem caput venatici canis pendentib᷒ aurib᷒ et porrectis. Confuſa ergo matre et multis matronis nobilibus que aſtabant. conſiliū fuit omniuꝫ vt terra cicius partus obrutus tegeretur. Veniente ergo a venatione marito eius queſiuit. quis puer eſſet quem editum habuiſſet. Diſſimilantibus autem omnibus cum pudore inſtat miles detracto gladio vt ei partus oſtendatur. Et mox timore compulſa mater eıjci de terra iubet prolem in triſte ſpectaculum monſtruoſum dicens. Ecce q̄ꝫ manifeſto prodigio inſipiētiam tuam vindicauit omnipotens qui nullum honorem diebus ſacris nullam reuerentiam ſucramētis xp̄i corporis tribuiſti. ſed magis vanis ludis venationum indiſcretis temporibus inſtitiſti. Hec vt vidit nobilis correxit ſe et egit penitentiaꝫ de commiſſis. ¶ Item et quidam alius potentiſſimus miles cuꝫ multos ex ſubditis cogeret ſecum vacare quotidie et venationibus inſudare. et ꝑ hoc pleriqꝫ culturas agroꝝ ⁊ ꝓpria negocia dimittentes ad pauperieꝫ et inopiam cū vxoribus et filıȷs veniebant. Accidit vt vna dieꝝ cū priuata familia dom᷒ ſue miles ingreſſus nemora ferā impeteret. et agitātibus canibus equo reſidens ſequeretur. At cū nihil proficeret tota die ſed ſemper videret feram antefugā in amentiam verſus cum ſuis omnibus feraꝫ de nocte ſecutus eſt. et ex iſta die nullus hominū vidit aut ſciuit quid de eis fieret aut eueniret. Dixerunt nōnulli ⁊ bene credimus ꝙ ſicut dathan ⁊ abyron a terra viui abſorbti ſunt et ad inferna tranſmiſſi. ¶ Eſt et quintum ludorum genus quod dyabolus in condemnationem multorum modis diuerſiſſimis adinuenit. Quis ei dubitat obſcenis et venereis cantibus corda etiam religioſorum ac bonoꝝ fidelium multotiens permoueri? In iſtis eſt tinnitus demonū. et iſtis applaudūt vaniſſimi ſpectatores. Iſtis merito diungunt̄ cuꝫ ſuis geſticulationibus et verbis turpiſſimis ac ſcurrilibus hiſtriones. Talibus dare vt dicit aug᷒. ē demonib᷒ ſacrificarē. q̄ꝫ nociua ſūt iſta pħs dicit. Nihil tam dānoſū bonis morib᷒ q̄ꝫ in aliq̄ ſpectaculo reſidē. Tūc eni ꝑ voluptatē facili᷒ vicia ſurrepūt cū eoꝝ ſ̄ſitudines aut exēpla ſenſib᷒ viſibilit̄ imprimunt̄. Subducēd᷒ eſt g᷒ ꝑplo tener aim᷒ et paꝝ tenax rō q̄ vnū exᵐ luxurie aut alteri᷒ mali mlta mala fac̄. Qꝫ āt tlib᷒ deōnes applaudūt ꝑ generoſū et de ſc̄m viꝝ goſivinū dn̄m dwelpia militē in ducatu brabācie veridica relatiōe ſuſcepi. Habebat

ille vt mihi retulit famulum quēdā
nocturne cuſtodie deputatum qui
obſcenus nimis et lubricus congre
gationes puellaꝝ ac iuuenū canēs
tibia et fiſtulis faciebat. Hic cum ſe
mel veſpere in tibia caneret et geſti
culationibus ac ſaltibus concrepa
ret. vidit dict⁹ miles manifeſtiſſime
demonem cornutū villoſum vibrā
tibus et igneis oculis ante tibicinē
ſaltitare et ſm motum illius diuerſi
mode congaudere hoc cū ſeruo do
minus intimaſſet ⁊ ille nollet deſiſte
re a damnabili ludo ⁊ maxime pro
uocacōes in obſcenis carminibus
puellarum dimiſit eum ac repulit.
Ille vero poſt paucos dies re ꝓba
morte percuſſus vitam miſeraꝫ ter/
minauit. huius exempli multo terri
biliorem euentum in huius libri vlti
mo capitulo vbi legitur de inſidijs
demonū diligens lector inueniet.
¶ Qm autē obſcena carmina fingū
tur a demonibus et ꝑditoꝝ menti
bus immittunt̄. quidā demon neqſ
ſimus qui in niuella vrbe brabācie
puellam nobilem anno domini. M.
cc xvi. ꝑſequebat̄. manifeſte popul
audientibus dixit. Cantū hunc cele
lebrem de martino ego cuꝫ collega
meo cōpoſui. et ꝑ diuerſas partes
gallie. theuthonie ꝓmulgaui. Erat
autem turpiſſim⁹ et plenus luxurio
ſis plauſibus cātus ille. ¶ Eſt et ali
us ſextus tinnitus demonū dānabi
lis valde et nociu⁹ valde fideliū ani
mab⁹. de h fratrē ordinis ꝑdicato/
rū audiui cui accidit quod ſubiūgo
Ad predicādū villā intrauerat. ſol

larium veſꝑe ad pauſandū. et ecce
in oppoſita domo duo ꝑditi adoleſ
cētes ad fun⁹ defūcti cōuenerāt. et
obſcenis vacātes luſib⁹; vigilabant
Hec et vidit frater et audiuit. ꝑ op
poſitā feneſtrā cui incūbebat. flere
cepit vberrime ꝑditoꝝ inſanias mi
ſerat⁹ Nec mora vbi ſe depoſuit ſu/
per lectū vigilāti qdā aſtitit dicens
Legatione fūgor aīaꝝ in purgato
rio purgandaꝝ. Hec eni mādauit
ſuis in derelictis poſſeſſionib⁹ cōſti
tutis. Miſeremi mei miſeremini mei
ſaltē vos amici mei qꝛ man⁹ dñi te/
tigit me. Et mox facti. Ex his iquit
verbis cras tibi ſermonis thema ſu
ſcipies et reueles ludos execrabileſ
quos vidiſti. et induces ꝑ cōtrariū
homines vt defūctoꝝ amicoꝝ pie
ſubueniant aīabus Nec diſtulit fra
ter i craſtinū ſepulto corꝑe mortui
īniunctā legationē cōuenientibus po
pulis indicare tātūqꝫ in illo ſmone
ꝓfecit vt oēs a minimo vſqꝫ ad ma
iorē ad tātā lachrymaꝝ abūdāciā
ꝯmoueret. vt mir⁹ feruor excitaret̄
in populo defunctis ꝓximis ſubue
nire. et ludos quos ꝑdixim⁹ execra
biles remouere. Abominētur ergo
apes fidelium tinnitus dyaboli. et
applaudentium conſortia deteſtēt̄.
¶ Qm nihil iocūdius gaudio bone
conſcientie et nihil triſtabilius triſti
cia male conſciencie. Ca. xlix.

Hilaritate et nitore apuꝫ ſa
nitas eſtimat̄ Et h eſt idem
qđ ſalomō in ꝓuerbijs di/
cit Anim⁹ gaudēs etatē floridā fa/
cit ſpūs triſtis exiccat oſſa Teſtimo

nio conſciencie bone nichil letius.
credo nihil gaudioſius in hac vita
teſtimonio vero male ↄſciẽtie nihil
credo triſtius nihil horribili⁹ in ter/
renis. De hoc gaudio nõ ſolũ ſpũs
verũetiã pcipiat et caro. Juxta illð
pſalmiſte. Cor meũ et caro mea ex/
ultauerũt in deũ viuũ. Hoc idẽ cre/
dim⁹ et vidim⁹ de triſticia ↄſcientie
gehennali vt aĩmo interi⁹ meroẽ tur
bato corp⁹ exteri⁹ ↄtabeſcat. De h
qddã ſupra modũ pbabile certiſſi/
ma relatiõe cognoui. Erat vir mul
tis notus et clar⁹ in burgũdie par/
tib⁹ qui qdez aliqñto tpe in iuuẽtu
te ſinceriter ↄuerſat⁹. poſtea a virtu
te tepeſcens cepit ad vitã malã de/
clinare. Nec mora. ſqualenti mente
tabeſcens incidit in languorẽ nec tñ
dei manũ caſtigãtis agnouit. ſʒ ma
la malis accumulãs pallore vult⁹ ⁊
macie q̃i homo ad penã ignis eter/
ni miſerabilit̃ habilitabat̃ ad penã
Cũqʒ nulla medicoꝝ cura pficeret
nec ſaltez languentis vite cãz ei ali
qs aperiret tandẽ in ſe reuerſus ſo/
lã cãz languorẽ aĩme diuina miſera
tione pueni⁹ penitẽs intellexit. ↄfeſ/
ſus ergo cũ lachrimis cuidã ſanctiſ/
ſimo ſacerdoti ſtatim vbi bñficium
abſolutõis accepit. in ſilĩtudinẽ fere
bufonũ i facie. ſʒ diuerſificata poſte/
rius aĩalia. cute teterrima et parua
q̃i vicioꝝ. vĳ. demonia de ore ſimul
eiecit. Mira res. Vix modico ſpacio
tpis interiecto in tabẽ aĩalib⁹ reſolu/
tis reflorẽ cepit caro pſus ⁊ facies
penitẽtis mẽteqʒ et corpore integer
rime ſoſpitat⁹. multis poſtea pfuit
ad exemplũ. Proinde valde notã
dũ eſt ꝙ in ipõ textu dicit̃ ꝙ nitore
etiã apũ ſanitas eſtimatur. Quid er
go hic in nitore niſi ↄſciẽtie puritas
deſignat̃? de qua qdez in libro eccle
ſiaſtico dicit̃. Qui diligit cordis mũ
diciã habebit regẽ amicũ. Et illũ q̃
dixit. Beati mũdo corde qm̃ ipi de
um videbũt. Tales fuerũt et ſũt ocu
li pphetaꝝ q̃ a pncipio mundi eã q̃
erũt et ſũt luculẽtiſſime ↄtemplãtes
nũc implicite nũc explicite nũc inte/
gumẽtis medĳs nũc verbis euiden
tiſſimis pdixerũt. Hui⁹ nitore puri/
tatis et grẽ q̃i lacte cãdidiſſimo lo/
ti ſũt oculi colũbaꝝ. ſãctaꝝ ſcʒ aĩa/
rũ q̃ in nubib⁹ et ſup nubes volant
et ad feneſtras ſuas a lõge pr̃iaʒ ce
leſtẽ ſpeculant̃. et eã auide ſʒ nõ duʒ
valẽtes intrare ſalutãt pariter ⁊ ſu
ſpirãt. Intrãt tñ cũ paulo nõnulli ⁊
in paradiſũ p ſpiritũ rapiunt̃. ſʒ ho
ra et mora breui. ¶ Monialis gene
re et vita nobilis eliſabeth dicta de
waris in monaſterio brabãtie gal/
lice quod aquiria dicit̃ a cunabilis
xpo deuotiſſima fuit. cuius ſanctita
ti parentes eius ſimpliciter inuiden
tes eam militi probatiſſimo licet in/
uitam in coniugium tradiderũt cuʒ
quo in vno lecto annum integrum
agens virgo tamen impolluta per
manſit. hanc pene totaʒ fere tribus
annis imago crucifixi vndiqʒ ſeque
batur. et ſiquando immũduʒ quid
aut noxiũ cogitaſſet manũ de cruce
porrectam eius pectori ſuperpone/
bat et incommodum protinus effu
gabat. Hec angelicis ſepe aſſueſa/

cta colloquijs ad amena virẽtis pa
radiſi die quadã euecta eſt vbi que
dam ſicut mihi confeſſa eſt nõ ſoluz
ex viuis adhuc et tunc natis. verũ/
etiam poſtmodũ naſcituris. eoꝝ in
q̄ꝫ qui ab illo tempoꝛe viſionis vſqꝫ
in finem mundi ſaluãdi erant ſimili
tudines vidit Et qd̃ mirabilius eſt
in quo ſtatu coniugij vel virginita/
tis ſinguli ſignificandi eſſent ſpiritu
reuelante diſcreuit. Hos ergo cum
poſtea videret in vita quoꝝ ſimili/
tudines in celo viderat licet eos an
tea nõ nouiſſet ſpecialiſſime ex facie
cognoſcebat. et ſubito in ictu oculi
in ſingulis mentiũ vel ſtatuũ differẽ
tias diſcernebat Ut autẽ mihi chꝛi
ſtus iudex ⁊ teſtis ſit in die iudicij ſi
falſum loquar ipſemet veritatẽ rei
in me certiſſime cõpꝛobaui. cũ mihi
ſtatum meum quem niſi cõfeſſoꝛ me
us nullus hominũ nouit luce clari/
us indicaret. Hoc et multis alijs q̃
bus idem fecit certiſſima relatione
cognoui. Adauxit autẽ illud valde
miraculũ qd̃ in illa nobili puella eli
zabeth de aſca euidẽtiſſime cõtigit
Hãc cũ vidiſſet in pompa et oꝛna/
tu gloꝛie ſecularis vtpote illaz per
quã pntes eiuſde poſteritate gau/
dere cupiebant cõſtãter dixit ad eã
Fruſtra tu conaris et tui. qm̃ pꝛeui
di te in ſtatu virginitatis certiſſime
moꝛituram. Quomõ autẽ hoc ⁊ q̄ꝫ
mira occaſione ſit factũ ipſamet pu
ella nobilis ⁊ oẽs qui audiere mira
ti ſunt. Eſt et gaudiũ ſicut dicit bea
tus auguſtinus in libꝛo cõfeſſionũ
quod non datᷓ impijs ſꝫ eis qui eũ
gratis colũt· qd̃ eſt ſola certa iocũ
ditas qd̃ dicimus gaudiũ de cõſci/
entia bona et fide nõ ficta Hoc ſo/
lo fere gaudio viuere putantᷓ illi q̃
moꝛtẽ habẽt in deſiderio et vitã in
paciẽtia qui vitã hãc putãt exiliuz
et terrene inhabitatiõis dulcediez
incolatuz. hi riſũ mundi reputãt er
roꝛẽ et gaudiũ decipi dicũt fruſtra
Uidi mulierẽ iuuẽculã pulcrã val/
de nobilem. et rebus mũdi affluen/
ter pollentem. hec a puellaribus ã/
nis viro nobili matrimonio copula
ta cito poſtmodum ſpreuit mundũ
et in ſe omnes concubinas annulla
uit. In domo mariti velut ãcilla hu
milis ſeruiebat. et tamẽ vt mihi vir
eius dicebat. gracioꝛ illi erat vxoꝛ i
vili habitu q̄ꝫ in pompoſo Hec vix
ridere vnq̄ꝫ viſa eſt niſi cuz deuotis
et bonis et tunc ſolũ iocũditate mi/
rabili replebatur. Cũ ergo vir eius
aliquos dilectos hoſpites et ſecula
res habẽt. q̃s ex moꝛe feſtiuare vo/
lebat deuotos aliquos occulte mã
dabat. vt vxoꝛem hoſpitibus letaz
redderet ꝑ aduentũ et ſocietatez il
loꝝ Conſũmata aũt in breui venit
ad moꝛtem. Et cũ diu ſine voce et
exterioꝝ ſenſuuz exercitio iacuiſſet
tandez ſupplicitez oculis eleuatis in
cachinnum et riſum maximũ excita
ta ẽ. et ſic repẽte emiſſo ſpiritu cũ ip
ſa diſpoſicõe ridẽtis. facies iubilo
et leticia plena ꝓpꝛ̃o mirãte remãſit
Nulli ꝓculdubio dubiuz ẽ. qui illa
ad ꝯſpectũ ãgeloꝝ aſtantiũ exulta
ret Caueãt tñ q̄ꝫtũcũq̄ꝫ deuoti ⁊ pij
ne ꝓpꝛio motu i moꝛte gaudẽ vide

ant̃ ſed timore et reuerentia diez vl
timū expectare et ad hoc exemplū
manifeſte enarrabo. ¶ Warnerꝰ q̃/
daz canonicꝰ regularis in monaſte
rio ſancti iohannis in vineis apud
ſueſſionez in gallia vir mire ſanctita
tis et innocentie vt vidimꝰ añ mor/
tem infirmitate grauiſſima labora/
bat. Et ecce diabolꝰ q̃ ſemꝑ inſidiat̃
calcaneo nr̃o immiſit menti eiꝰ pre/
ſumptuoſe exultatōnis tripudiū ita
ꝙ lingua ⁊ facies eius tanto iubilo
reſultaēt ꝙ omnes circūſtantes eū
crederent iā celeſtem patriā ⁊ glori
am intueri. et ꝙ omnes ſancti in ma
gno deuotionis et exultationis ſpi
ritu eius exituz expectabāt. Solus
aūt quidā walterus cognomento
paruus. magnꝰ tū merito ſāctitatis
de huiꝰ tripudio morientis tacitus
triſtabat̃. Cūq3 moriens agoniſare
inciperet ꝑ ſpaciū tp̄is ab illa exul/
tatione refractus flere cepit vberri/
me Ad euz ergo quidā de fratribꝰ
querit cauſaz triſticie poſt tantā ex/
ultationem. Et ille. Facias mihi cō
uentū fratrū totaliter ꝯuenire Nec
mora. factū eſt vt rogauit. Et mox
omnibꝰ dixit. Heu cariſſimi vidiſtis
in me ſuggerente diabolo vane ⁊ p̄
ſumptuoſe exultatiōis audaciā. ſed
nō ꝑmiſit me ꝑiclitari mr̃ miſericor/
die et dn̄a que me redarguit ab in/
epte vanitatis leticia et admonuit
potius cū ſpei moderamīe et dei ti/
more diē vltimū expectare. vos aūt
fr̄es cariſſimi deum rogate vt m̄ de
iſta noxa et alijs multis ignoſcat et
iudicet me nō ſ̄m oꝑa mea ƺ ſ̄m mi

ſericordiā ſuā ſaluet me. Mox vt hec
verba ꝯpleuit et om̄es reſpōdiſſent
amen. ſolutis in fletū oculis expira
uit. Et hoc quidez illius heſter dig/
niſſime r̃cordamur q̃ ſuꝑ om̄ez glori
am mūdi conſtituta dixit. qm̄ om̄es
iuſticie noſtre quaſi pannus men/
ſtruate ¶ Sed hic notandum eſt ꝙ
multos in morte legimꝰ exultaſſe. et
q̃ſi iaz celeſtem patriaz ꝑuenientes
in iubilo dulciter exultaſſe. et hoc vt
exemplo pateat audiamꝰ Quidaz
frater ordinis p̄dicatoꝝ in brugen
ſi flandrie domo fuit. Hic grauiter
infirmatꝰ cū letiſſimo vultu appropi
quaē videret̃ morti. q̃daz frater cū
lachrimis flagitauit vt ſi quid ꝯſo/
lationis accepiſſet a dn̄o ſibi dicere
dignaret̃ Cui ille ſilere nō valens p̄
gaudio Uere inquit accepi q2 dn̄s
ip̄e ih̄s ſe morti mee p̄ncialiter adeſ
ſe ꝓmiſit Cui frater. et ego inq̃t per
eūdē dn̄m ꝯteſtor te vt mihi digito
vel nutibꝰ innuas cū eū videris p̄n
tem Cui ille. faciā inq̃t libenter ſiqui
dez ꝑmiſerit dn̄s. Die poſtmodum
tertia morbo ingraueſcente tabula
ꝑcuſſa eſt et fr̄es in infirmariaz cu/
currerūt. Preſtolātibꝰ ergo et oran
tibꝰ fr̄ibꝰ. fac̃ moriēs digitū cū ma
nu ad certū locū extendit. et circūfu
ſis oculis cū cantu leniſſimo dicere
cepit In galilea ih̄m vidimꝰ ſic̃ dixit
nobis alt̃a quo finito ſtatim expira
uit Qui Ꝟo p̄ntes fuerūt m̄ hec ea/
dē cū gaudio ⁊ lachrimis retulerūt
Ad idez quoq3 accidit vt ego ⁊ me
cū quidā preſbiter ſancte vite cuiuſ/
dam muliercule paupercule domi/

ciliū itrarem⁹ erāt et ibi duo fr̄es or
dinis p̄dicatoꝝ q̄ ea de cauſa vene
rūt q̄ et nos Et ecce caſu īuenim⁹ in/
fantē iacētē et agonizātez in cunis
Nec mora vidētib⁹ et āmirātib⁹ no
bis morte puer amariſſia torq̄bat̄
āgebat̄ vultu et ocul' et caput anxi
uz ɔtorq̄bat Subito paululū ocul'
dep̄ſſis et iteꝝ adaptis. ſuſpicere in
celū cepit. et adeo vehemētiſſie vul
tu mēbris et ocul' exultaēvt riſus ⁊
cachinos ei⁹ ſicut i tli puero audiri
extra domū clari⁹ potuiſſet. ⁊ niſi ei
us mēbra faſcia ſtricti⁹ cingerent̄ ex
tra cunas q̄ſi tripudiās exiliſſz Nec
dubitaui⁹ q̄ hec vidi⁹ vllo mō quin
ad viſionē ieffabil' gl'ie ⁊ ɔtuitū āge
loꝝ q̄ puris et inocētib⁹ ocul' appa/
rebāt i tali puero tā dire et tā anxie
morięti ɔtra naturā talis exultatio
ɔtingebat Quid aūt p̄bus de gau
dio ⁊ nitore ɔſciētie dicat audiam⁹
Gaudiū inq̄t veꝝ tm̄ ſapięti ɔtigit
ē ei elatio animi. ſincēa q̄dā ⁊ mera
leticia ſuis bonis veriſq3 fidētis. et
hoc tm̄ ex v̄tute. ɔſciētia ꝯpenſi⁹ in
ſpirata. Nihil eni iocūdi⁹ cōſciētia
bona Magna ps beatitudinis etiā
eſt in p̄nti nihil ſibi ɔſcīa. nihil i men
te r̄ſiſtē. hāc ſolā vitā quietā dicim⁹
quā interi⁹ mēte pacata īuenim⁹ Il
lud ergo eijcias qd̄ r̄mordet qd̄ ā/
git qd̄ diſplicet qd̄ nullo alio teſte
arguit̄ niſi te. Gaudiū qd̄ foris eſt
leui⁹ euaneſcit nec ſtabili pede figit̄
illud aūt qd̄ int9 ē p̄manet incon
cuſſū et ſi mille impulſib⁹ q̄tiat̄ Hi
laritate ergo et nitore ɔſcie apes fi
deliuz glorięt̄ur vt in eis ſanitas in

uiolabilis et intermiabilis ɔfirmet̄
Qd multo felicius ſit in p̄nti pc̄ca
p penitētiā abluē q3 i futuro. Ca. l.

Sunt qui dicunt apes reui/
uiſcere ſi intra tecta hyeme
ſeruent̄. et ad ſolē verno tē
pore reponāt̄ Hic poſt p̄ditā grāz
q̄ vita aie eſt v̄tus vere penitēcie de
notat̄. quā vtiq3 dn̄s p ezechielē ꝓ
phetā indicat dicēs Nolo mortem
pc̄toris Tecta q̄ apes fideliū ſuaē
debēt vnitas ec̄cie ē aducrſus quā
porte inferi nō preualebunt. dūmō
deſperacōe nō fracte. ſoli mie poti⁹
q3 iuſticie xp̄o ſpe venie p penitētiā
ſe cōponāt. vt ſic cordis duricia q̄ſi
hieme fugata peccati. verna vnita/
tis temperie grāz capiāt rediuiue
Nūq̄d q̄ cecidit nō r̄ſurgz Iſtis cla
mat yſayas. Eleuare eleuaē cōſur/
ge Et paul⁹. Fidel' ſmo et omni ac
ceptione dign⁹ ih̄s xp̄s veit in mū
dū pc̄tōres ſaluos facē q̄ꝝ primus
ego ſū. Hinc ergo vē penitēcie ſub
meo tp̄e exēpla facta ꝓponā. In
germanie p̄tib⁹ q̄dā nobilis comes
ꝫ ferus paupm ſpoliator. ex miſeri/
cordiſſia pietate diuina graui infir
mitate ē correpť ⁊ amariſſia p̄fecti
one ɔtritus. oia ad reſtitutionē po
ſuit q̄ habebat. ⁊ irremediabilib⁹ la
chrymis q̄tidie lectū rigās āgelos
ac ſc̄os dei ad impetrādam miam
inuocabat. Decumbēs vero corpe
ſuo tātū ſupplitiū igerebat vt talos
pedū ⁊ crura fricaret ad lignū ⁊ cu
tez ⁊ carnē ac neruos violenta aſſi
duitate diuellerz. Aquā frigidā in
hieme tāq3 ad bibēdū acceptā. clā

Pectori ſupfundebat vt in hac glaci
ali frigore torq̄ret. Nec diu pᵒ hec
poſitᵒ in agonia tāto ſpū repletᵒ eſt
vt ſicut xp̄s de publicano euāgeliſtaꝫ
ita de iſto faceret ꝓphetā. De ſeipo
ei predixit ꝙ ſine purgatorio ad re
quiē euolaret. et eo mortuo ac hein
rico rege defūcto tota turingia ma
ximis calamitatibᵒ ſubiacēt qđ ita
etiā factū vidimᵒ. Fuit et aliᵒ nobil
eiuſdē patrie miles ꝫ predo peſſimᵒ
hic pᵒ annos pl̄es ad pn̄ie lamenta
ꝯuerſus. et facta reſtitutiōe ad ere
mū trāſijt. et ibi multa inedia mace
ratᵒ. ſeipm ꝑ ſe vl ꝑ ſociū om̄i inter
dū veſpe cū flāmea ardētis cādele
cera inaudito paſſiōis genere cruci
abat. Hic ꝓpē ſecuriorē vite modūꝫ
ad p̄dicatorꝝ ordinē trāſiens. miris
geſtis claruit et exēplis. Venerabi
lis ⁊ deo digni mgr̄i bonifacij quō
daꝫ lauſanenſ ep̄i relatiōe ꝯgnoui
ꝓ vidica ꝙ q̄daꝫ nobil ſue dyoceſis
venatū circa mōtes alpiū ꝑgens fa
miliā ſuā inclinata iā die cū canibᵒ
ꝓdidit ſoluſqꝫ in ſiluā eſt reuerſus.
Illo ergo horrēte ſolitudinē et ſiq̄d
audiret diutiᵒ expectāte. tādē duos
ex canibᵒ auſcultat q̊s venabulo in
ſonāte ꝯfortās. reptādo manibᵒ et
pedibᵒ ad locū conat̄ aſcēdē vbi la
trātes caniculos audiebat. At vbi
cū difficltate ꝑuenit iuenit locū pla
nū pulcrū valde atqꝫ gramineū in
tra mōtes. In q̊ q̄i hoieꝫ magnū et
elegātē forma. facietenᵒ ꝓſtratū vi
dēs duaſ clauas ferreas ad vtrūqꝫ
latᵒ iacētis. horrētibᵒ oculis intuet̄
hūc miris plagis et vulneribᵒ cruen
tatū. dicti duo canes venatici latra
tibᵒ circuibāt. ꝫ mox ad ꝯſpectū dn̄i
ſui militis obmuteſcūt. pᵒ horroreꝫ
āt aſſūpto ſpū ꝓſtrato dixit. Si ex
parte dei es loq̄ris et q̊s ſis aut vn̄
venēis edicito. Cui ille ex ꝑte dei ſū
et ordiatiōe dīna tibi tl̄is appareo.
vt i me miſero penitēcie ſumas exᵐ
mortuᵒ ſū lꝫ tibi corꝑalis appareaꝫ
Miles fui viuēs pc̄cor imaniſſimᵒ ea
tēpeſtate q̄ richardᵒ rex āglie ꝯtra
philippū regē frācie p̄liaꝯcitauit In
illa gᵒ expeditiōe q̄ a brabātigenis
in pictauia et gaſconia facta ē. ego
ifelix luxurijs homicidijſqꝫ debaccha
bar. nec i his alicui ꝯditōni vl ſexui
flexᵒ miſeratōe pepci medio igit̄ tp̄e
validiſſimā febrē acutā incurri ⁊ tn̄
nec tc̄ ꝯtritᵒ ſū nec ꝯfeſſᵒ nec xp̄i cor
ꝑis ſacram̄ta ſuſcepi Inſtāte āt ho
ra mortis obmutui. et ecce ſup ſpēa
tū mia dīna p̄uentᵒ ſū ⁊ valida ꝯtri
tōe cordis ꝑmotᵒ q̄ lꝫ loq̄ nō poſſē
tn̄ lacrimas excuſſi. et i his vitā deo
ꝓpiciāte finiui. Nec mora. defūctᵒ ſū
et duobᵒ demōibᵒ traditᵒ neq̄ſſimis
iſtar clauaꝝ iſtaꝝ ferreaꝝ tormētis
vſqꝫ in diē iudicij cruciādᵒ. ⁊ hodie
q̄dē ꝑ aſcēſū mōtiū iſtoꝝ meā miſe
rā aiaꝫ impulerūt. et iteꝝ ꝑ abrupta
coꝝ eā cū dictis clauis fēreis p̄cipi
tē depulerūt. ſcias tn̄ tormentū iſtud
tā magnū ⁊ tā diutnū. ſpe venie q̄m
i fine mūdi habiturᵒ ſū mirabilit̄ ſ̄le
uari. nec mora. vbi ſpūs ille v̄ba iſta
finiuit corpᵒ qđ videbat̄ aereū cum
dictis clauis fēreis q̄i fumᵒ euanuit
Miles āt q̄ hec videat ⁊ audiat a
rapis pauꝑeꝝ et mala vita ꝯuerſᵒ
correctiᵒ amodo vixit et m̄ltos ali
os pc̄cores ad exēpla pn̄ie ſua nar

ratiõe ꝑmouit Alius in theutonia
multis rapinis ⁊ cedib⁹ ꝑ paťaz de
bachat⁹ capt⁹ ad decollãdũ poſit⁹
petiuit a iudice et obtinuit tp̄s ꝓlixi
us penitẽdi. Et mox aſtãti iuueni ꝯ
ſobrino ait. Si ꝟe amic⁹ es. coopa
toꝛ eſto m̄ miſero i ſalutẽ. Affer obſe
cro inſtrumẽtũ ferreũ qđ dentꝫ đꝛ
q̄ femie ꝯtiliãt linũ ſuũ. Qđ vt fcm̄
eſt dixit iuueni. Succeſſiue m̄ man⁹
vlnas brachia vſqꝫ ad hũeros. pe/
des ꝟo ⁊ tibias ⁊ crura vſqꝫ ad na
tes. poſtea genitalia aures oculos
naſũ labia. caput aũt ad vltim ãpu
tabis. Juuene igiť etſi cũ doloẽ qđ
rogat⁹ fuerat exequẽte penitẽs ip̄e
vnũqđqꝫ mẽbꝛ anteqꝫ cruciareť in
ſtrumẽti ferrei dẽtib⁹ ꝑ inflexiões mľ
tiplices et perualidas diuti⁹ afflige
bat dicẽs. Hic penã vr̄az ꝓ p̄te vi
liſſima mẽbꝛa ſuſcipite. qb⁹ actu ne/
fario ſcelẽa ꝑpetraui et deũ creato
rẽ meũ offẽdi et r̄ dẽptoꝛẽ. Extremo
igiť p⁹ om̄ez penã trũco coꝛpis cũ
ſolo capite ſupſtite hilari vultu dix
it O vtinã toꝛmentũ iſtđ qđ reſpc̄u
ſcelez meoꝝ paruũ ſuſtinui reiteraẽ
ſemel itez ac tertio licẽt m̄ miſerrimo
et in eo diuti⁹ cruciari Et h̄ dicens
oꝛat cũ lacrimis ꝑplm̄ circũſtãtez ſe
q̄ten⁹ ſibi miſero i elemoſinis paupe
rũ ⁊ oꝛõib⁹ ꝯueniret. His dictis ex
tendit caput et mox a iuuene decol
laťSz hic foꝛte dicet q̄s neceſſariã
q̄ moꝛtẽ. etſi penalioꝛem accepit q̄o
meruit Quãta etiã erga tales pcc̄o
res diuine ſit mie magnitudo. glŏſus
pr̄ aug⁹. in li. collationũ ꝯtra noua
tũ iſinuat dicens Quecũq̄ꝫ nccitas
cogat ad pniaz nec q̄ntitas criminis
nec ꝟuitas tp̄is nec vite enoꝛmitas
nec hoꝛe extr̄mitas. ſi pura fuerit vo
lũtatũ mutatio excludit a venia. ſꝫ i
ãpliſſimos ſin⁹ ſuos mr̄ caritas re/
uertẽntes ſuſcipit ꝓdigos et vclit.
Nolit nouat⁹ hẽtic⁹. ſp ꝟe penitẽ tẽ
ſuſcipit xp̄s. Et alias idez dicit P⁹
adulteriũ ꝓditionẽ et hoicidiũ da/
uid dixit. peccaui. et nathan a dño
miſſus ꝯtinuit dicẽs trãſlatũ ẽ pec
catũ tuũ O dulce ꝟbum peccaui O
tres ſillabe q̄ poꝛtas apiũt padiſi.
Aude g⁰ dicẽ peccaui. nõ te terreat
pudoꝛ hoïs. nec timoꝛ diaboli. nec
deſpẽatio ꝓ pcc̄o enoꝛmi Quid pe
nitẽti ñ ignoſciť cũ effuſ⁹ xp̄i ſãguis
ignoſciť? Quis hoicida deſperet cũ
in ſpẽ reditur⁹ eſt a q̄ xp̄s occiſ⁹ eſt?
Bñ et optie dixit Aliť ei nec maria
magdalena veniã. nec petr⁹ fiduciã
nec paul⁹ gr̄az ipetraſſet. Adhuc et
ſi ſupuacue ꝓbãdum q̄dã qđ nr̄o
tp̄e accidit fideli relatõe traditũ nõ
ſilebo Ad illũ venẽabilẽ viꝝ mgr̄m
petꝝ đ coꝛbuel ſenonẽſẽ archiep̄m
q̄dã peccator q̄ ꝓpꝛiã filiã oppꝛeſſe
rat violenť gratia ꝯfeſſionis venit
Confeſſus igiť in maxima et mira/
bili ꝯtritione et lachꝛimis. queſiuit.
ſi nuq̄ꝫ poſſet vllo doloꝛe vľ pena
a dño veniã impetrare Cui pꝛeſul.
Jta inquit indubitãter ſi penitẽtiã
ſubire volueris tanti mali Et ille ve
hemenť exclamãs. Uolo inquit ⁊ ſi
mille moꝛtes me ſuſtinere volueris.
Collacrimat⁹ g⁰ infelici immo iã fe/
liciſſimo pcc̄oꝛi Et ego inq̄t ſepten/
nẽ tibi tm̄ penitẽtie penã ipono. tũc
ille. Quid eſt ait ꝙ penitentiam tm̄
michi flagitioſiſſimo ſeptennem in/

iungis. qui ſi viuerem vſqꝫ in finem
mundi cantū facinus penis innume
rabilibus diluere non valerem. Cui
preſul. Uade inquit et tres tantū
in pane et aqua ieiuna dies Tūc ā/
plius ille plorans et contūdens ſe.
rogabat vt penitentiam iniūgeret
ſalutarem. Supra modum ergo ad
miratus et hilaratus epiſcopꝰ. tan
dē diffinitiue precepit homini vt ab
iret. et vnum tm̄ pater noſter dicēt.
ſciretqꝫ ꝓ certo peccatum iam eſſe
dimiſſum. Nec mora dirum ille eiu/
latuꝫ emittens et in terrā ꝓcidens
expirauit Nec dubia fides eſt ſicut
deo dignus epiſcopus poſtea p̄di/
cauit qui idē penitus ſine vlla alia
purgatorij pena. tm̄ validiſſima cō
tritione purgatus. ad gloriā euola
uit. ¶ Et qm̄ multi ſunt qui ad reli/
gionem in morte cōfugiūt. quid eis
habitus ordinis valeat in vltima
neceſſitate ſuſceptus dubitare pluri
mi voluerūt. exemplū ad hoc indu/
bitabile et cōgruētiſſimū enarrabo
Et impie quidem nonnulli religio/
ſoꝝ in extremo vite penitētibus ha
bitū negare ſolēt quaſi tunc indig/
ni ſunt recipi qui neq̄q̄ꝫ validi intra
re voluerūt. Chriſtus norma iuris
omnimodi. ſero penitenteꝫ in cruce
latronē p̄adiſi ianuas comitē intro
duxit Sicut ſupradicto Waltero de
meyſenborch fratre ordinis p̄dica/
toꝝ narrāte cognoui. ¶ Cōtigit ꝙ
quidā magnꝰ prepoſitus ciuitatem
meydenburgenſē veſp̄e quaſi in cra
ſtinum receſſurus intrauit. Et ecce
in p̄mo ſomno ſubita infirmitate cō
pulſus. priorem fratrum p̄dicatoꝝ
cū feſtinatione mandauit. Uenien/
tem ergo priorem rogauit prepoſi/
tus inſtāter cū lachrymis vt euꝫ re
ciperet ad ordinem et mox veſtiret
Cui prior. Cras inquit fiet. quia in
hoc fratrū cōſenſus eſt requirēdus
Et prepoſitus. Scio inquit ſcio q̄d
ſentio. Craſtinū vix habeo. Si dili/
gitis ſalutē anime mee feſtinate reci
pere penitentem. quia certus ſuꝫ ꝙ
in ſeculo non ſaluabor Ut ergo in/
ſtātiā viri prior vidit prexit domū
excitauit conuentū requirit conſen/
ſum. Allegat ſufficientiā viri ad or/
dineꝫ etiā ſi adhuc aduiuat. Annu/
it mox conuētus. defertur infirmus
in domū receptus. induit̄. coicat̄. in
ungit̄. et ante diē vita defūgit̄. Nec
mora. in monaſterio ꝓximo ciuita/
ti quedā monialis vidit in ſōnis ꝙ
dā patrēfamilias in loco cōmodo
ꝯſidere ad quē cū multi f̄res ordinis
p̄dicatoꝝ q̄ſi poſt laboreꝫ ꝓ dena
rio diurno accedēt viderent̄. extrēo
q̄dā ignotus frater tarde tn̄ ꝓten
dit manū vt denariū acciperet tanq̄ꝫ
f̄r quē p̄rfamilias diligēter intuituſ
denariū inq̄t ꝫ nō mō accipies mul
tis prius r̄mediis expurgādꝰ. Hec
cū dicta monialꝭ p̄ſbitero monaſte/
rij recitaſſet. q̄ſiuiſſet qꝫ ſi quis f̄rm
p̄dicatoꝝ defūctus eſſet cū p̄ſbiter
ſe fuiſſe de veſp̄e in domo fratrū in
firmū vel defunctū neminē inueniſſe
reſpōderꝫ Mane poſt primaꝫ venit
ſupprior f̄rm p̄dicatoꝝ q̄ ꝓmiſerat
p̄dicare cōuentui. dixitqꝫ p̄dicat̄ ſe
nō poſſe. quia defuncti talꝭ fratris

ſepulture inceſſe deberet Ita ergo
verificata eſt predicta viſio monial
et manifeſte monſtratū eſt. qꝛ mltū
ꝓdeſt collat⁹ habit⁹ peniteti dūmo
do pura fuerit mutatio voluntatis
Eſt et aliud ingens malū in quibuſ
dā religioſis ꝙ in recipiēdis apoſta
tis penitentib⁹ nimis difficiles ſūt ⁊
imites Noui quendaꝫ frēꝫ ordinis
p̄dicatoꝝ lr̄atū ⁊ magnū ꝙ cū apo
ſtotaſſet ab ordine et grauiſſima in/
firmitate correct⁹ regreſſū ad ordi/
nē peteret nec impetraret. impacien
tiſſime deſperat⁹ mortuus eſt. et ap
paruit in aquaria monaſterio bra/
bācie. gallice ſāctiſſime moniali oſtē
dens ſe perpetue ꝯdemnatū ſicꝫ ab
ip̄a eadeꝫ accepim⁹ que hoc vidit.
Et ego quideꝫ dico ꝙ nollem illi in
morte penitenti ordinē vel habituꝫ
ꝓ cūcto auro arabie denegaiſſe. cre
do eni et cert⁹ ſū ꝙ occaſionem illi
mortis ꝑpetue prebuerūt ꝙ ei in ex/
tremo mortis piculo miaꝫ negaue/
rūt Rogo ergo et ꝯteſtor omnes ꝑ
aſperſionem ſanguinis dñi nr̄i Ihu
xp̄i vt tale qđ caueat omnis ordo.
qꝛ ſicut ꝓ peccato achor quondaꝫ
elect⁹ dei populus flagellatus eſt.
ita et nunc ꝓ tali exceſſu qui tñ ma
ior in infinitū eſſe dinoſcit Quid eni
regula aurea vl pallīū coccineū ad
animā xp̄i ſāguine precioſo redem/
ptā? Nec tantū ſolus delinquēs ꝙs
veꝝetiā tot⁹ ordo vel ꝯſentiēs vel
diſſimulās flagellat. Diſcant ergo
apes fideliū etiā qñ mortue ꝑ pecca
tū intra tecta eccleſie ꝑ bona interi
opera ꝑmanere. nec frangi deſpera
tione vel tedio. ſi mox plene ad libi
tū in viuidū robur grē nō reſurgāt
A peccatis igit mortalib⁹ ꝑmo cū
virtute reſiliant. deinde ꝯſcientia ſti
mulati humilit ꝯterant. vt hinc con
feſſione cū lachrimis vel dolore ꝑ
penitentiā reuiuiſcāt Quante autē
prudentie ſit penitētiā agere in hac
vita exemplū ſubſequēs demonſtra
bit Erat vir fidelis et bon⁹ ſicut pre
dict⁹ magiſter albert⁹ frater ordis
predicatoꝝ ſibi ab his qui rē famili
ariter nouerant traditū referebat.
qui poſt diuturnā penitentiā quam
ſanus fecerat incidit in languorem
grauiſſimū. quo ꝑ annū nō modice
tribulat⁹ rogauit cū lachrimis dñm
vt tāto dolori finem imponeret da
ta morte Nec mora. miſſus ad eum
angelus dñi dixit ei. Exaudiuit do
min⁹ precem tuā ſed eligas qđ vis
Aut trib⁹ dieb⁹ purgatorij pena tor
queberis ſi nunc diſcedis. aut ſi ad/
huc ꝑ annū in languore manere vo
lueris. ſine vllo purgatorio ad ſupe
ros euolabis. Tunc ille preſentem
penā recolens. nec futurā aduertēs
reſpōdit. Mori potius eligo et non
tm̄ trib⁹ dieb⁹ ſed quantū dño pla/
cuerit in purgatorio tribulari. Fiat
inquit angelus ſm verbū tuū Nec
mora. languens morte ſolutus eſt ⁊
eius anima in purgatorio deporta
ta. Vno ergo exacto die. venit an
gelus ad locum purgatorij vbi ani
ma torquebat et dixit. Quid nunc
agis o aīma que pro languore vni
us anni tribus diebus elegiſti in
purgatorio detineri? Cui anima

O ſeductoꝛ inquit nō āgele qui me
in penis multis annoꝛuꝫ circulis ꝓ
tribus dieꝝ ſpacijs fefelliſti. Et an
gelus non moꝛa inquit. ſꝫ ineſtima/
bili toꝛtura decepta es. quia nō ni/
ſi vnum diem de tribus in purgato
rio exegiſti Cui tamen adhuc ſi re/
tractaē volueris dominus miſeret
vt ad coꝛpus tuum quod nondum
ſepultum eſt repoꝛteris. vt ꝑ annuꝫ
vnum languoꝛem quem exptus es
patiaris. Cui anima Annuo inquit
vt non per vnum annum tantū ſed
vſqꝫ in finem mundi languoꝛe etiā
detinear acrioꝛi Hoc dicto anima
repoꝛtatur ad coꝛpus et per annū
in languoꝛe detenta. multos quib⁹
hec retulit ad penitentiā animauit
et poſt vnum annum iterato defun
cta tranſit ad ſuperna. Proinde cir
ca annum milleſimum. cc. xxvi. incar
nati domice res mirabilis accidit
in opido niuellenſi. In hac vrbe vt
pluribus adhuc notū eſt viuentib⁹
mulierum deuotarum que beghine
dicunt nunc late diffuſa per vrbem
religioſitas inchoauit. Harum plu
res q̄ magis ſpirituales erant igne
ſacro acriter ſunt accenſe et hoc in
membꝛis tm̄ in quibus magis pec/
cauerant poſtqꝫ ad agnitionem ve
narant veritatis. Alie in lingua cō
tra ingluuieꝫ vel loquacitateꝫ Alie
in auribus contra ſuſurrium. Alie
in manu contra opus illicitum vel
contactuꝫ Alie in pede vel tibia cō
tra immoderatum diſcurſum Atqꝫ
alie in pectoꝛis medio contra cogi/
tationes turpes vel temptacionum
conſenſum mirabiliter toꝛquebant
Et hoc per tempus ſecūdū maius
et minus quo peccatis et negligen
cijs fuerant irretite. In eccleſia
ergo ſancte Herdꝛudis virginis de
poꝛtate extincte ſunt. et membꝛa q̄
ignis exuſſerat. vt in alijs conſuetū
eſt denigrata ſpeciali miraculo con
tra naturam ad coloꝛem et foꝛmaꝫ
et vigoꝛem priſtinum redierunt. Et
ne hoc caſu et non miraculo fieri ꝓ
baretur. Quedam puella vite
ſecularis de ſuburbio niuellenſi alla
ta eſt igne ſacro ſuccenſa clamans
et dicēs. O ſancta Gherdꝛudis vir
go. beghina non ſum vt quid ego
ſuccendoꝛ. Nec moꝛa. manus eius
aduſta cum parte brachij a parte
reſidua cecidit quaſi carbo. Et hoc
velut beata Gherdꝛudis puelle ma
nifeſto miraculo reſponderet beghi
na non es et ideo tibi ſicut beghine
non fiet. Plures ex his que dicto
modo curate ſunt vidimus poſt et
ante. Beati ergo et felices illi ſunt
que hic et non in futuro peccata lu
ere meruerunt.

Ut totam vitam ſuam chꝛiſtia/
nus exerceat in gratia ſeptifoꝛmis
ſpiritus et decalogo legis.

Capitulum quinquageſimūpꝛimū

Vita apum longiſſima ſeptē
nis. nunqꝫ autem vltra. x. ā/
nos durare poſſunt. Quid

autem in ſeptenario numero niſi ſe/
ptiformis gracia ſpiritusſancti. Et
q̄d in denario niſi legis decalog⁹ de
ſignatur? Ex his duobus tota vita
pendet xp̄iani. In his verſent̄ apes
fidelium preter hec nil libeat. nil lice
at in hac vita. Mandata tibi ſint q̄i
forma vite moralis et modus et ex
his reſultat gracia ſeptiformis. Et
vide qualiter vt ſcilicet ſpiritu ſapi/
encie quo ad deum homo regatur
interior. et ad cōtemplationez diui/
ni cultus validius accendat̄. Spiri
tu vero intelligēcie in neceſſarijs vi
te quo ad proximū pars mentis in
ferior ordinet̄. et ad ſui regimen ho
mo interior gubernet̄. Spiritu aūt
cōſilij ſuper precepta vt vendat om
nia et det pauperibus. nudū xp̄m ſe
quat̄. nudus terrenis altior extolla
tur. Spiritu vero fortitudinis otem
ptis ꝓſperis otra aduerſa et aſpe/
ra ſolidet̄. Spiritu aūt ſciencie legē
implere feſtinet et in compage cari/
tatis ꝑ vnitatez pacis et fidei iun
gat̄. Spiritu vero pietatis ꝑ opaſſi
onē liqueſiat et molleſcat vt in om̄i/
bus et per omnia pietas ordinetur
Poſtremo ſpiritu timoris pondus
anima capiat in proprium modera
men et per hoc in ea omnis rubigo
peccati et macula deſtruatur. et hec
ſeptiformis gracia ſm̄ ſeptem pro/
prietates vel effectus ignis qui ſpi/
ritumſanctum ſignificat. diuerſitatē
donorum in eodem ſpiritu plenius
operatur. Et hi ſeptem effectus vel
proprietates ignis ſunt. quibus ſig
nantur actus ſpiritusſancti in ſeptē
donis. Retrograde tamen ponunt̄
p̄m⁹ vltimo et vltim⁹ p̄mo velut or/
do poſtpoſitus attendatur. Unde
verſus Deſtruit emollit coniungit
conſolidat qz Altius attollit illumi/
nat ignificatqz Ignis enim deſtru
it rubiginem et ſpiritus timoris ex
pellit peccatū. Ignis ſecundo emol
lit id eſt liquefacit. et mentem ſpiri/
tus pietatis per compaſſionem.
Ignis tertio coniungit multa ſcili/
cet ligna in vnum cinerem. Et ſpiri/
tus ſciencie qui eſt caritas multorū
mentes in vnam pacem et fidem.
Ignis quarto conſolidat quia va/
ſa figuli probat fornax. et ſpiritus
fortitudinis mentes fidelium cōtra
aduerſa roborat Ignis quinto al
tius attollit. et ſpiritus conſilij non
ſolum in preceptis ſed etiam ſuper
precepta mentes erigit Ignis ſex/
to illuminat et ſpiritus intellectus
docet nos omnem veritatem oris
cordis et operis. Ignis ſeptimo
ignificat id eſt feruentem efficit ſiue
facit. et ſpiritus ſapiencie id eſt ſapi
de ſciencie mentem ad contemplati
onem accendit. Beatum ergo ta/
bernaculū dei in hominibus quod
in viciſſitudine temporum ſeptifor/
mi talibus ſeptem lucernis in om
nem decorem et gloriam illuſtratur
vt ex his in decalogo legis precep
ta domini lucidiſſima reſplenderēt
Hic igitur ⁊ ſi columna lucis in no
cte a tenebris reueletur. in ipſa ta
men die preſentis vite ignorantiaz
ſtatus ſui quaſi nubis caligine ne
euaneſcat interius adumbratur.

Neſcit eniz homo an amore dign⁹
ſit an non. ¶ Super hoc dubio cū
illa pia et beata luytgardis ī aqua
ria monialis vt in vita eius deſcrip
tum eſt langueret diutius. quotidi/
anis lacrimis certificari ſe poſceret
etiā in pſenti vocē ad ſe manifeſtiſſi
mam factam audiuit. Secura eſto
cariſſima quia placet dn̄o vita tua
Ad horaz ergo pia luytgardis ex
ultans cepit iteꝝ vt prius nihilomi
nus formidare. ſecundo autem viſi
tata eſt vꝫ ſic renuit cōſolari. tercio
non eſt eā paſſus miſericors domi/
nus diutius tribulari. Cū ecce vir
ſpectabilis et ignotus omnib⁹ locu
torium vbi moniales ſederāt intro
iuit. ſalutatis omnibus breuiter pi
az poſtulauit luytgardim ocius ac
cerſiri. Que vt venit ſalutauit eam
et omnibus audientibus dixit. hec
tibi mandat omnipotens Jaz ſecu
ra viuas de cetero quia in te domi
no bene complacuit. hec dicens iu/
uenis ſine mora diſparuit nec vltra
reſtabat querere vn̄ venerat aut q̄s
fuerit. ¶ Vidimus iulianū quēdā
canonicum cantipratenſ cenobij. q̄
cū diu vitam innocentez tenuiſſet. a
demone nocte quadam quaſi ſuus
epiſcopus eſſet territus. plena voce
clamās ⁊ eiulans rogauit dominū
vt ſi ſaluandus eſſet ei aliqđ ſignū
demonſtraret. Nec mora. patēte ce
lo et lumine circūfuſus. ad ſpem vi/
uā cōſtātiſſime ſolabatur. Nec hoc
mirū erat. quia beatus homo cui ce
lū patebat Quid aūt de bono mor
tis et beata morte phi ſentiant au/
diamus. Dum eſt vita grata. mor
tis eſt conditio oportuna. Grataz
aūt vitaz intelligas quādo nihil in
conſciētia reprehēſibile ſentiēs mor
tem gratāter expectas Mori felicis
eſt. dum in pace verſatur Tolerabi
lior eſt qui mori velit q̄z qui male vi
uere. Non enim viuere bonū ꝫ bene
viuere Unde ſapiens. Semꝑ cogi
ta qualis vita nō quāta ſit. Cicius
autem mori. aut tarde ad rem nō ꝑ
tinet. Bene autez mori. eſt effugere
male viuendi periculum. Nihil meli
us eterna lex fecit q̄z ꝙ nobis vnū
introitū dedit et exitus multos bo
no loco res humane ſūt ꝙ nemo ni
ſi vicio ſuo miſer eſt. Uis aduerſus
corpus hoc liber eſſe. tanq̄z. migra/
turus ſemper habita. Cum venerit
dies illa qui mixtim hec diuina hu
manaqꝫ ſecernet tempus hic niſi fu/
erit in quā vbi me mihi reddet nec
nunc tamen ſine me ipſe ſum. ꝫ gra/
ui terre mole detineor per has mor
tales moras quibus illi meliori vi/
te preludit Quicq̄d circa te iacet te/
cum ſemꝑ hoſpitātis loci ſarcinam
ſpectat Trāſeūdū eſt excutit natu
ra redeūtez ſicut intrātē. Non licet
plus efferre q̄z intuleris. Nōnc ex eo
etiā qđ ad vitā intuliſti ꝑs magna
ponēda eſt. Equo aio igiť membra
tā ſuꝑuacua dimitte et corp⁹ in ha
bitatū diu pone Scindeť obrueť. ve
niet qui te reuelet dies Tūc nature
tibi arcana retegēť. diſcutieť iſta ca
ligo. et lux vndiqꝫ clara circūdabit
Imaginaē tecū quāt⁹ ille ſit fulgor
vt ſideribus inter ſe lumē miſcētib

dies et nox aeris infima ceſſabunt.
Tūc in tenebris te vidiſſe dices cū
totā lucem et tot⁹ aſpexeris. quam
nūc p̱ anguſtiſſimas vias oculoꝝ
obſcuriſſime intueris. et tū admira/
ris illā iaȝ ꝓcul. Quid tibi videbiṫ
diuina lux cuȝ illā ſuo loco videris.
O q̄ȝ ſtolidū illi ſpei illi beatitudini
inniti vt hinc let⁹ exeas in id qđ ſp̱
mortis ↄpēdio mutes quod in per/
petuū nō tollaṫ. Hoc igiṫ diſcas vi
tā ↄtemnere. Nemo enī illā bene re
git aut cuſtodit niſi q̄ ↄtempſit Vi/
ta nobis p̱fecta eſt. ſi ē honeſta. vbi
cunq̄ȝ deſines tota eſt. Nō eſt mag/
na res viuere. magnū ē honeſte mo
ri prudenṫ et fortiṫ Nam vita ſi mo
riendi virt⁹ abeſt ſeruit⁹ eſt. Quō fa
bula ſit vita nō q̄ȝ diu ſed q̄ȝ bñ acta
ſit refert Miꝝ cernes ſi prudens ad
uerteris. vitā ſequēs. fugit illa. mor
tem fugis. et illa ꝓſequiṫ. nec ē vn⁹
oīm qui euadat. Vide ergo mors
me ſequiṫ fugit vita Aduerſus hoc
doce me aliqđ efficere vt ego mor/
tem nō fugiā nec vitā ſequar Et ma
iori animo debem⁹ accedē ad emen
dationē nr̄i quo ſemel nobis tradi/
ta eſt p̱petua boni poſſeſſio Mors
quā p̱timeſcim⁹ et recuſam⁹ interci/
pit vitā nō eripit Venit iteꝝ q̄ nos
in lucem reponat dies. et ideo equo
animo debet reditur⁹ exire Sic nos
gerere debem⁹ nō tanq̄ȝ ꝓpter cor/
pus viuere debeam⁹ ſed tanq̄ȝ poſ/
ſim⁹ ſine corp̱e Seneca añ ſenectutē
curaui vt bene viuerem. in ſenectute
vt bene moriar. bñ aūt mori eſt libē
ter mori Vt ſatis vixerim⁹ nec āi
nec dies fatient ȝ aim⁹ Mors aut fi
nis eſt aut tranſit⁹ Nec ergo deſine
re timeo id eſſe quod incepiſſe nec
tranſire quia nuſq̄ȝ taȝ anguſte ero
Noli huic tranquillitati confidere.
In momento mare euertiṫ Eodem
die vbi luſerant nauigia ſorbentur.
Nullius rei felicior amiſſio eſt q̄ȝ q̄
deſiderari amiſſa nō poteſt. liquet
tantū hoim imprudentiā vt timore
mortis coganṫ ad mortem. Vere
beata mors que melioris cōſcia cō/
ditionis leta ſuſcipiṫ nec vitā deſere
re querulaṫ que potius ingerit tedi
um q̄ȝ ſoleṫ. ꝓperat inuenire qđ firmū
eſt et perpeti ſorte manſuruȝ vbi eſt
ꝓperemus et relinquimur. agit non
agitur velox dies Inſcij rapimur.
omnia in futurū deponim⁹ et inter
precipicia leti ſum⁹ Tu ergo fidelis
anima vitā tuā ↄtinues et ſemp̱ ex/
erceas in gracia ſeptiformi vt eā in
decalogo legis p̱fecte ↄſummes

¶ De veneratione corpoꝝ ſancto/
rum et ſuffragijs defunctoꝝ exēpla
plura Capitulū. lij.

Hieme latent et tunc veſcun
tur melle qđ eſtiuo temp̱e ē
congregarunt Hiemeȝ ꝫ i/
cim⁹ mediū temp⁹ quo anima exu/
ta corpore tranſit ad requiē vel ad
penā vt diem reſurrectionis vltimā
quo aīa ſociabiṫ corpori et immor
talitate perpetua veſcietur Et bene
diciṫ latent ex hoc corp̱e in ſepulcꝛ
quod Daniel propheta in puluere
dormire diſtinxit. Et bene dixit in
puluere quia ſcđm ꝙ primo homi/
ni dictum eſt puluis es et in puluerē

reuerteris corpora in puluerē gene
raliter reſoluūtur. De hac condi/
tione excipitur corpus chriſti quod
nō vidit corruptionem quia die ter
cia reſurrexit. De hac ſm veridicuz
auguſtinū corpus excipitur matris
chriſti. De hac vt vere credimus et
euangeliſta iohannes. qui ſicut fue/
runt ſocij paſſionis ita iuſte ſunt et
conſolationis cuz chriſto iā immor
talitate veſtiti Vidimus ⁊ corpus
cuiuſdā ſancti quod annis vere ſex
centis integraliter manſerat incor/
ruptum. qua autē occaſione hoc fa
ctuz ſit iudicium breuiter enarrabo
In vrbe germanie treuerēſi tocius
europe ātiquiſſima ciuitate ſtructu
ra quedā mirabilis erat que helene
conſtātini matris palaciū dicebat̄
hoc ne ab inimicis ꝑoccuparet̄ i pe
riculū ciuitatis a ciuibus eſt deſtru
ctum. In cuius latere a pte aquilo/
nari oratorium puum inuētuz eſt i
quo altare ex alabaſtro candidiſſi
mum erat. et in latere dextro ſepul/
chrum. Scriptura vero ſuper ſepul
chruz in pariete legebatur. Sancte
theodulphe noſtri petim⁹ miſerere
Ad ſepulchrū igit̄ ciuibus pariter
adunatis vocati ſūt fratres ꝑdica/
tores. Et ego caſualiter ſuperueni.
Depoſito ergo lapide corpus iue/
nimus incorruptum et apto ſcema
te ad coopiendū nature ſecreta ma
nus ſup verenda dimiſſas. De per
miſſione vero ciuiū manū ei dexte/
ram quaz in ſacrifitio corpis chriſti
viuēs extenderat. mox abſcidi ⁊ fri
bus predicatoribus dedi. Hui⁹ reli
quias capillorꝫ et vnguium in anti/
quiſſimo monaſterio iam dicte ciui
tatis quod in horreuz dicitur cū ſu
perſcriptione veteri ⁊ alijs reliqui/
is ſanctorꝫ inueni. De h beato viro
⁊ eius fratre beato theoderico qui
in alia pte ſtructure ſupradicte inci/
neratus eſt fama antiquiſſima fere
batur. Fuerūt ambo filij ſororis cu
iuſdam impatoris romanorꝫ. quo/
rū beatus theodulphus iuſſu auū
culi filiaz regis britannie deſponſa
uerat adhuc puer. Cūqꝫ adoleſcēs
factus ſpe gratioris vite ſpōſaz nol
let accipere in vxorem ſed virgo in
perpetuuz remanere. ceſar indigna
tione ꝓmotus illuz de patria expu
lit. Qui treuerim veniēs et habituz
monachalem ſuſcipiens quaſi in ar
tiſſimo ſpecu in loco quē diximus ſe
recluſit. Erat autem et lectus ei⁹ la/
pideus cuz ceruicali lapideo iuxta
oratoriū quod ꝑdixi Secutus vēo
creditur frater eius et vitam beatā
in eodem loco duxiſſe Decreto aūt
conſilio populi ciuitatis ſacruz cor
pus in eccleſia fratrum ꝑdicatoruz
trāſlatū eſt ⁊ retro altare digna ve
neratione locatū. Reuolui autē po
ſtea cronicā tempm. et de his duo/
bus fratribus ſcriptū legi quia ſub
clodoneo rege francorꝫ hi viri ſācti
floruerūt Credo tamē ſaluo melio
ri iudicio. digne quidē beatū theo/
dulphum pro ſigno et in corruptio
ne virginitatis in carne incorrupti/
onis gloriā eciā in corpore ſuſcepiſ
ſe. Unde in libro ſapiētie dicit̄. In
corruptio facit proximuz eſſe deo.

Juſticia eni ꝑpetua eſt et imoztaľ
iniuſticia etiā eſt imoztalitatis ad/
quiſicio Mirabilis deus in maieſta
te ſua qui etiā puluerē nr̄m ita glo
rificat in p̄ſēti vt digne in eo future
reſurrectionis gloriā pleno pecto/
re ⁊ fiducia ſperare poſſim⁹. Simi
liter plurima ſc̄tōꝝ inocentū coz/
poza ſub herode paſſozū vidimus
incozrupta. Quantum ergo et q̄re
ſanctoꝝ cozpa veneramur beatus
aug⁹. in libro de ciuitate dei decla/
rat dicens. O q̄ꝫ venerāda ſūt coz/
poza defunctoꝝ ſanctozū. Si enim
paterna veſtis et anul⁹ tanto cari/
oza ſunt filijs q̄ꝫto erga parentes
maioz affec̄t⁹ multo magis cozpa
beatoꝝ quib⁹ dignius atqꝫ ꝑfecti
in om̄e opus bonū vſus eſt ſpirit⁹
ſanc̄t⁹. Certū eſt ꝙ qui honoza/
uerunt et dilexerunt ſanctos mł̄ta
per eos b̄n̄ficia ſūt expti et de hoc
quidem exempla plurima. ¶ Fra/
ter ordinis predicatoꝝ cui hoc ac
cidit qđ ſubiungo narrauit michi
nunq̄ꝫ ſe ꝑ ānos plures aliq̄d doz
miuiſſe. Jacebat in infirmaria ſpi
ritu vix herente. mire aūt deditus
ſeruicio matris criſti. Dictis autē a
fratribus matutinis nocte quadā
vſqꝫ ad laudes dn̄a noſtra cum in
gēti lumine apparuit fratri infirmo
dicens. Ego mater criſti patrona
ordinis tui pzemunire te veni quia
in ſimilitudinez habit⁹ tui dyabol⁹
vt malus frater aduenit. ſed ↄtra
hūc verbis huiuſmodi te ſignabis
B̄n̄dicat me deus paṫ q̄ cūcta cre/
auit ex nihilo. B̄n̄dicat me deus fi
lius qui hoīem p̄ciōſo ſanguine
lius qui hoiem p̄ditū reparauit ex
ſanguine ꝓprio. B̄n̄dicat me deus
ſpiritus ſanctus cui⁹ me ſaluet pie
conſolacionis infuſio. nec diu ſenci
es ↄtracte debilitatis incōmoduz
Sz cōuenientibus fratrib⁹ in vnu
facies qđ inſpirabitur tibi et inte/
gram recipies ſanitatez. Hec dicēs
pietatis mater repente diſpauit
Frater autē qui per plures ānos
vix ad dozmiēdū oculos clauſēat
ſpacō pſalmoꝝ qui in matutinaꝝ
laudib⁹ dicebantur protin⁹ obdoz/
miuit. Excitatus aūt in cantico be
nedic̄t⁹ dn̄s deus iſrahel vidit dy/
abolum in ſpecie fratris in habitu
venientez qui paulatiz creſcēs do/
mus faſtigiuz attingebat. Nec mo
ra verboꝝ memoz que a matre pie
tatis didicerat conſignauit ſe. et
mox dehiſcente terra hoſti ātiquo
patuit ruina magna. Paucis inde
diebus quo hec geſta ſūt euolutis
de predicacione fratres vndiqꝫ cō
uenerūt. q̄b⁹ lotis et raſis dic̄t⁹ fraṫ
debilis ſm̄ v̄ba patrone ordinis
inſpiratus dixit. O deus ōnipotēs
piozum laboꝝ miſericozs retribu/
toz ſeruoꝝ tuozū ſudozes q̄s gra/
tis oculis intueris. reſpice nunc ad
me indignū famulū tuū vt me pti/
cipem digneris efficere eoꝝ que in
iſtis ſudozib⁹ et labozib⁹ famł̄i tui
meruerūt. Hec dicens ſozdes lotu
re fratꝝ in vno alueolo cōgerens
ſuo capiti ſupfudit. ⁊ ſanitatem nō
ſolū capitis verūetiā toci⁹ cozpis
cū oī integritate recepit. Hūc poſ/
tea ad laborē mł̄toꝝ paciētiſſimū

vidimus et in p̄dicationibus continuis expeditum. ¶ Fuit ſacerdos quidam vita et offitio dignus qui beatum bartholomeuz apoſtoluz ſpecialiter diligebat et in ſua ſolennitate plures q̄z alio tempore pauperes recreabat. Accidit autem vt in feſto eius celebrata miſſa demonem in ſpecie mulieris pulcherrime honeſti habitus et decentis extra eccleſiam ſtantem inueniret quā ſalutataz rogat vt ſecuz ad prandiū declinaret. Qua annuente introducta eſt et ad menſam cuz ſacerdote reſedit. Iuxta ſolitum autem null9 pauperū inuitatur. Non immemor ergo beatus bartholomeus deuoti erga ſe preſbiteri et frequentis ſ̄uitutis venit ad portam illius in ſpecie pauperis et mendici. Quo clamante occurrit famulus dom9 ingreſſum negat precipit poſt prādium elemoſinam expectare. Cui apoſtolus benigno vultu. bene inq̄t expecto. ſed interiz dicas dño tuo vt rñdeat et renūciet m̄ q̄d illd ſit qd in reb9 mūdi mirabili9 ſit vel eſt et tñ vnius pedis ſpacio terminat̄. Subridens g° famul9 venit ad dominum exponit illi mendici hominis queſtionem. Cui cum ſacerdos reſpondere non poſſet ſuſurrauit ei mulier inuitata i aure facies hominis eſt. que in tot hominibus diuerſificata cōſiſtit vt nulla ſit ſimilis alteri ſpecie vel natura. Queſtionem ergo ſolutam remittit preſbiter et cum ſolutam laudaſſet apoſtolus. vade inquit adhuc et q̄ras ex parte mea q̄d ſit magis ꝓpriū hominis in rebus habitis. Regreſſus igit̄ ſ̄uus querētis verba ꝓpoſuit. Sup hoc eciā neſcio ſacerdoti mulier in aure reſpondit. Propriiſſimū hoīs in rebus habitis eſt in peccatū. Solutionē ergo ſ̄uus ſuſceptā a dño refert ad portā quā cū iterꝝ laudaſſet apl's. ſapienter inquit due q̄ſtiones ſolute ſunt. Adhuc addā et terciā et tūc q̄eſcā. Vade et queras a dño ex parte mea. quot miliarib9 via ab inferis extendatur. Regreſſus ſ̄uus tercius verba ꝓponit. et hoc q̄q; p̄ſbitero ignorāti mulier i aure ſuſurrat dicēs. Hoc nemo melius nouit q̄z qui viā ſepi9 eūdo ad inferos mēſurauit. Hāc cū ſ̄u9 ſuſceptā a dño ſuo r̄ſpōſionē r̄portaſſet ad portā. Bene inquit apl's rñdit dñs tuus. Vade ergo et dic illi Et q̄s eſt ille qui viā ſepi9 ad inferos mēſurauit niſi nequiſſimus demō qui in ſpecie mulieris p̄ādētis tecū leniter ſuſurrat. et te ad cōcubitū illect9 erat niſi ego bartholome9 apl's cui deuote ſuiſti te miſericordit̄ p̄ueniſſē. Nec mora. vbi hec ſeruus domino ſuo nunciauit ſtatim ab oculis eius demon euanuit qui ſtupēs a mēſa ſurrexit ⁊ currēs ad portā vt ſui libēatorē cernēt nō inueit. Quatuor ecc̄ie. ſ. cathedrales ecc̄ias ſc̄e ſpēali vſu dignitatis et ſcribi ſolēt et dici vt ſancta rōna eccleſia. ſancta iheroſolimitana. ſācta treuerenſ. ⁊ ſancta colonienſ. nō abre venēabiliter nuncupantur. Sanctus eni dicit̄ quaſi ſanguine tinct9

Fuit eni̅ ſancta rōna eccleſia ſang/
uine tincta pcipue apoſtoloꝝ pe
tri et pauli et innumerabiliū marti
rum alioꝝ. Sancta vero iheroſoli
mitana eccleſia ipſius criſti glorio/
ſiſſimo ſanguine dedicatur. Sācta
vero treuerenſ eccleſia pticularis
martiriјs exceptis quib⁹ a pricipio
fidei frequent̄ extitit coronata. tri
bus vicibus tn̄ tota illa ciuitas ꝓ
xp̄o legitur martiriſata et occiſa.
Sancta vero colonienſ eccl̄ia ab il
lo glorioſo ꝟginali collegio cuius
numeꝝ ſolius dei dicitur ſciēcia cō
prehendit noſcit̄ triumphata. Licꝫ
igitur duodeci̅ milia ꝟginuꝫ ⁊ mul
ta milia virorum mulieruꝫ ꝟginū
nobilium et ignobilium cuꝫ illis in
euncium et redeuncium a roma cō
iuncta et cum eis martiriſata ſunt
vt merito ex profluuio ſāguinis ſā
cta id eſt ſanguine tincta dicatur.
Unde q̄dam ciriac⁹ papa ⁊ multi
ep̄i reges et regine q̄ꝝ noia cū cor
poribus lapidibus inſcripta inter
tumulos ſacrarum virginuꝫ reper
ta ſunt et leuata. Hoc meminerim
idcirco vt miraculum quod dictu/
rus ſuꝫ graci⁹ audiatur. ¶ Bruxel
la vrbs nobil̄ eſt et magna brabā
cie. In hac hoſpitale pauperū ē p̄
cipue caritatis et religione precla/
rum. in iſto ſororē quādā vidimus
m̄lto labore ſatagētē circa freq̄ns
miſteriuꝫ. que graui infirmitate de
tēta rebus humanis exempta eſt.
Cūqꝫ ab hora diei tercia vſqꝫ ad
veſperas mortua iacuiſſet reuixit
ſubito et erexit ſe. Cōuocatiſqꝫ ſo

roribꝰ et ōnibꝰ que preſentes erāt
dixit. Uirginalem illū exercituꝫ co
lonienſiū viuens quotidie venera/
ta ſum et eoꝝ precibus nūc a pur
gatorio libēata et ob hoc ad vitā
redire ɔpulſa ſuꝫ vt ōnibꝰ eoꝝ dig
ne mēoriā hn̄tibus a futura morte
eaꝝ oracōibꝰ ſuffragia nūciarē. dū
mō de vita tales exeāt q̄bꝰ oracio
valere poſſit. In hoc teſtionio red
do ſpiritū itēato. Nec mora. hec di
xit et fecit. Narrauit m̄ dn̄s gvuilh
d̄ aſtra villa brabācie ꝓpe bruxellā
ad. ij. miliaria vir nobil̄ ⁊ deuot⁹. q̄
cū extra terrā poitus in expedicōe
fuiſſet infirmat⁹ ē vſqꝫ ad mortē et
penit⁹ a medicis deſpat⁹ febre aūt
acutiſſia laborabat. Fuerat āt ſēp
deuotus et ſupplex erga glorioſaꝫ
ꝟginē m̄reꝫ xp̄i. et vbi vidit nulluꝫ
ſe habere vl̄ ſperare remediuꝫ me/
dicorum ad patronam ſuam tā/
q̄ꝫ ad ꝓpiciatoriū d̄ine maieſtatis
fida mēte ɔuerſus ē. ⁊ facta nocte
media apparuit ei mat̄ glorioſa et
dn̄a cū pixide medicaminis saluta
ris. quo punctū ſub momēto ſana/
uit. et dixit ei. Ecce ſan⁹ factus es
vitaꝫ tuam cum oportune poteris
conmutabis et vt deſideraſti mee
poſtmodū mācipaberis ſeruituti.
Mane igit̄ poſt hoc facto intrauit
phiſicus et ɔtra naturam ſine vlla
creſi inuenit hominez integraliter
ſoſpitatuꝫ. Hic poſtmodū vxoris
vinculo diu violent̄ detēt⁹ ē ꝗ poſt
ea licēciat⁹ ab illa die ɔſilio nr̄o ad
domū milicie theutōic hoſpital̄ ſā
cte marie cum magna deuocione

tranſiuit Poſt quem et alium quē/
dam et filium eius milites intraſſe
cognoui. q̄ꝝ p̄m⁹ q̄rto menſe ſui in
greſſus iuxta toletū obijt. et eadē
nocte in brabātiā amico defunctuſ
apparuit. Secundoq; apparēs . ge
nus pene. tercioq; peccati ſpeciem
ꝑ quo in purgatorio puniret oſtē/
dit Huiuſmodi ordinis fratres cō
mendabiles valde referūt. ⁊ fideleſ
terre ſancte et in eis milites ſtrēnu/
os preminere. Sed et aliud de ve/
neratione ſanctoꝝ deuotū valde ⁊
ſtupe. dū audiui miraculū ab his
fratribus ordinis p̄dicatoꝝ. qui ꝑ
ſonas ꝑ quas geſtū eſt cognouert
¶ In theutonie ꝑtibus miles qui/
dā ad deponendā herbā de pra/
to conduxerat falcatores. Illis er/
go falcantibus in vigilia cuiuſdā
ſancti vbi veſꝑtinū aduenit ꝑ villas
incircuitu cōpulſabat. Et mox vn⁹
ad ſocios falcatores deſiſtamus
inquit ab oꝑe quia iā veſꝑe ꝯpul
ſabant. Sed cū illi nollent imo ma/
gis v̄bis confūderēt. ipſe mox oꝑe
derelicto iuit ad veſperas. Tercio
aūt die ad opus impfectū cū cete
ris rediens viditq; ānecedentib⁹ a/
lijs ſe ſolū falcare poſterius oporte
re. Et ꝓpter hoc ab omnib⁹ eſt deri
ſus. pacienter tñ ferens riſus omni
um et cachinnos . vbi manū ad fal
cem poſuit. ante pendentē in ſarcu/
lo graminis dragmam mire et inui
ſe magnitudinis aureā mox inuenit
Curuatus ergo in genibus lachry
mis dominū bn̄dixit. Quo clamā
te concurrunt ſocij concurrit et mi/
les pratoꝝ domin⁹. Vidēt diuinū
miraculū ſcripturamq; miles lr̄at⁹
in numo voce patria legēs. hoc vt
interp̄tari potuim⁹ continebat. Ma
nus dei me ꝯpegit. et in domū me
redegit paupi . qui nō infregit diē
ſancto celebrē. Hāc dracmā vxor
fere militis martha erga pauperē
emit. et multis poſtea in rei geſte o/
ſtendit. ¶ In hollādie ꝑtib⁹ reliq̄e
beate Katherine v̄ginis in hoſpi/
tali quodā celebres continent .
Has nūcij hoſpitalis ad diuerſas
eccleſias cōferebāt. Et accidit vna
dieꝝ vt in via poſiti fluxū maris ſe
cūdū ſolitū obuiū ſibi venire vide
rent. At qm̄ diuertere nō poterant
a fluxu turbati ſunt vſq; ad mortē
Tunc vn⁹ confidētia plen⁹ cū capi
ſa vbi erāt reliq̄e fecit circulū i are
na et flexis genibus in orōne et la
crimis intra circulū adiutoriū Ka/
therine inuocabat Mira res Veni
ens flux⁹ circulū circuit eleuauit ſe
mare et ſpumās intumuit. ita vt pa
tulo deſuꝑ celo aſcēdēt ad cubitoſ
q̄dragita In circulo aūt ſc̄o nec ſo
la aque gutta deſluxit. Viri aūt q̄
itra erāt nouē nūero q̄rū vnū vidi
m⁹ expectauert q̄uſq; mare recurrēt
ad ſinū ſuū nā ſm̄ poetā moderni
tpis Et venit et portat dira carib
dis aq̄s. Et cū exeūtes ꝑ totā trā
iauditū miraculū p⁹ trāſitū. iorda/
nis ꝯſonis laudib⁹ vulgauerūt. Fa
cta aūt ſūt hec anno circit incarna
tione domini. M.cc.v. Teſtes geſte
rei fuerunt et illi qui in nauigio po
ſitis in circulo ſuccurrere voluerūt

hec suffragia sāctorum quantum ad viuos. Ad mortuos vero sāctorum suffragia plurima referūt de quib' nōnulla que sine vlla hesitacione cognouimus referem'. Vidi quēdam canonicum cameracensis ecclesie qui se in religioso cantipratensi cenobio ad ordinem transtulit regularem. Hic cum beatū apostolum et euāgelistam iohānem in vita feruētissime dilexisset post mortē illius cuidam canonico eius socio speciali in visione visum est apparicionem huiusmodi se videre. Accessit idem apostolus ad gloriosam virginem matrem cristi rogans eā suppliciter et sic dicens. Ecce anima amici nostri torquet' in penis. venias obsecro liberes eam. quia et si in vita perfecte non vixit tamen vitā suā pro magna parte correxit. Nec mora ānuit virgo virgini et ad purgatorium descendentes animam liberatam adducunt. et secum testimonium perhibuit et scimus quia verum est testimonium eius. Hyeme ergo presentis temporis quod sub multis tribulacōnib' ducitur. sācti in corpore quasi in puluere latent et dormiunt. et melle pro cibo vtuntur quod estatis tempore congregarunt. Temp' estatis est vita gracie in presenti iu qua fidelis quique sanctis actibus meruerūt vt secundum apocalipsim opera eorum sequuntur eos et in medio tempore inter diem future resurrectionis et mortem. aime eorum eternis epulis perfruant'. Si vero nequaquam in presēti perfecte purigate sed purgande post hanc vitā ab hoc seculo decesserūt tunc viuorum possunt suffragiis adiuuari. Et hos dicere possumus cibos quib' anime fidelium exute a corpore auidissime recreantur et hoc tamen si in vita bonis operibus meruerūt. Frustra enim cum diuite epulone guttam et cum fatuis virginib' oleum flagitant alienum qui non dederūt hic prius et si non ad totalem liberacōnem sufficiens habuerunt. Quanto autem desiderio anhelāt anime in purgatorio vt amicorum suffragiis adiuuent' maifesto miraculo quod in galliis accidit demōstrabo. Erat presbiter quidā admodum paup' et tenuis sed deuot' valde erga aimas que in purgatorio torquebantur adeo vt ōnibus dieb' nullo excepto missam pro fidelib' defūctis celebraret. Accusat' ergo apud episcopum citatus est et confessus veritatem simplicit'. compellebatur vt mandato staret episcopi. iuraret et fideiussorē poneret pro emēda. Iurauit igitur presbiter sed āgustiabatur vbi fideiussorem acciperet qui pro ipso responderet. Nec mora oculi episcopi cōpellentis sunt aperti. et plus quam mille man' in aere quasi ad spōdendum pro presbitero vidit extēsas. Quo viso presul attonitus presbitero dixit sufficientes habes qui spōdent pro te. Vade et de beneplacito xpi et meo misse officiū pro defūctis exerceas sic p'. septē āt mois suffragiorum iuuari aias in purgatorio lib machabeorum secundum ostendit vbi symon

pyramides circa ſepulcrum paren
tum ſuorum ⁊ fratrum legitur ſta/
tuiſſe. Et poſſunt ſumi hec ſeptem
pyramidaruꝫ ſuffragia in vno ver
ſu. Fle. pete. ieiuna. vigila. da. red
de. celebra. Fle. hoc eſt plora nō ſi
cut ceteri qui ſpeꝫ nō habent. ꝫ ſm
eccleſiaſticum in mortuum produc
lacrimas id eſt in altum duc. ad de
um ſcilicet Lacrime enim temperāt
calorem ignis purgatorij. Si autē
lacrimas alias immoderatas pro
mortuo fleueris inanes ſunt. ⁊ nul
lum refrigeriū preſtant. ¶ Matris
relacione didici quod narro. Quia
mea filiū primogenituꝫ habuit in/
dole inſigni et decore precipuum q̄
mortuo inconſolabiliter doluit nec
forte ſine preſagio futuri mali Naꝫ
poſt illum alium habuit qui pōpa
vānitatis illectꝰ dilapidator fuit Ma
ter ergo vt dictuꝫ eſt primogenitū
inconſolabiliter lamentante. appa
ruerunt ei iuuenes in via quadam
vt viſum eſt ei cum ingenti gaudio
gradientes. Cūqꝫ memor filij eum
inter illos non eſſe videret et fleret
ecce poſt alios filiuꝫ ſuū lento gra
du ſubſequentem agnouit. Cui ma
ter cuꝫ graui clamore dixit. Et q̄d
eſt fili ꝙ ſolus et non cuꝫ alijs gra
deris retardatus. Cui ille in toga
laterali magnum aque pondꝰ oſtē
dens. Ecce inquit matꝫ lacrime q̄s
pro me inaniter effudiſti quaꝝ pō
dere ab aliorum proſecucione re/
tardor. Ad deum ergo lacrimas
commutabis et in preſentia officij
corporis criſti cuꝫ elemoſinis pau

perum pro me cor pium et deuotū
effundas. et tūc liberabor ab incō
modo quo nunc grauor. ¶ Nota
tamen lector diſpenſacione diuina
vel ad conſolacionem vel ad cor/
rectioneꝫ matris ſe dixiſſe mortuū
iuueneꝫ inanibus lacrimis a comi
tatu ſodaliuꝫ retardatuꝫ. quia me
ritis quidem viuencium defuncto
ruꝫ anime adiuuari poſſunt. ꝫ pror
ſus de immeritis impediri ¶ Secū
dum defunctorum ſuffragium no/
tatur. vbi dicitur pete id eſt ora.
Unde in ſecundo libro machabe/
orum dicitur. Sancta ergo et ſalu
bris eſt cogitacio orare pro defun
ctis vt a peccatis ſoluantur. Refe
ram ergo quidam vnde iſtud luci
dius pateat ſub exemplo. Ottone
imperatore mortuo quedam cog/
nata eius in monaſterio virginum
ꝑerat qꝫ zelo caſtimonie circa ſub/
ditas mire feruebat. Obſeruans
ergo die quadam feneſtram locu/
torij ſummo mane quēdam leniter
pulſantem audiuit. qua aperta ec
ce imperator apparens matertere
dixit. Defunctus ego ſū et in pur/
gatorio penis excrucior. Dirigas
ergo nuncios ad diuerſa et deuo/
ta cenobia ⁊ decies mille pſalteria
ꝑ me legi facias. Ita vt ad ſingu
los pſalmos accipiatꝫ deceꝫ ictuū
diſcipliā ⁊ ad vnūq̄ꝙꝫ vſū addatꝫ
ſalutacō āgelica. Aue maria ⁊ ora
cio dominica pater nr̄. pſalmꝰ vo
de profundis quādo accipitꝫ diſci
plina dicatur. Talibus remedijs
poſt mortem viuēs merui liberari

Et nota ꝙ idez otto˙ benigniſſim⁹
impator ꝑcedēti anno mortē ſuaz
infinitā annonā tpe cariſtie diuerſ
mōſteriis pauperib⁹ diuiſerat lar/
ga manu. Nec mora. miſſis nūciis
vt precepit martertere negociū ei⁹
ab omnibus ſumma cum deuocōe
ſuſceptum eſt et perfectū. Apparēs
ergo dicte matertere ad eundē lo
cuz feneſtre quez diximus in auro
ra tanta claritate circūdatus ē. vt
nullo mō cerneret eum ſ3 audiuit.
Gracias reddo tibi et pro me mi/
ſericordiſſimo dño grās age quia
iam a penis ereptus ſuz et ad glo
riam trāſeo ſempiternaz. Nec mire
ris lector quia ab illis audiui q̄ in
terfuerunt diutio languori eius et
morti ꝙ omni die ſacerdotib⁹ xp̄i
ſuum tradidit corpus flagellādū
et eius ɔtricio tāta fuit vt ille cui⁹
ſuperius fecim⁹ mētionem vere dig
n⁹ conrad⁹ hyldēſemenſ epiſcop⁹
teſtaret vix ſe poſſe credē ꝙ otto i
perator poſt tantam ɔtricōnis pe
nitenciam vel ad horam poſt mor
tem purgatoriū ſuſtineret. ¶ Terci
um defūctoꝝ ſuffragiuz eſt ieiuniū
Unde dauid ieiunauit vſq3 ad ſol
occaſuz mortuo abner. et tu ſimilit
ſup mortuum tuuz quouſq3 feruo
rem vindicte dei qui ſol iuſticie dici
tur ſenſeris mitigatū. In villa ꝓpe
louaniuz opido brabācie iuuenis
quidaz diſſolutus et leuis languo
re decubuit. Rogatu ergo matris
lambertus preſbiter leproſorū vir
pius ⁊ deuot⁹ ⁊ zelator maximus
animaruz venit ad iuuenem et euz
ad confeſſionez peccatoruz et peni
tenciaz ſedulus inuitauit quo mox
in multa valde contricione cōfeſſo
⁊ non multo poſt mortuo mater ꝓ
eo continuauit in interpolate ieiu/
nia ⁊ vſq3 ad q̄nq3 annos quaſi ir
remediabilib⁹ lacrimis protelauit.
Ergo vt ipſum tempus expletuz ē
die quodaz dominico dictus lam
bertus mortuus eſt et ſepultus. Se
quenti autem quinta feria predict⁹
iuuenis manifeſte apparuit mr̄i ſue
dicens. Ecce nunc mater cariſſima
adiutorio tuo ad requiem tranſeo
de grauiſſimis penis quas pertuli
pro peccatis ⁊ mecuz dominus lā
bertus preſbiter qui me ad cōfeſſi
onem et cognicionem meoruz ſau/
briter prouocauit pro quo et aliis
multis quos ad penitenciam ſalu/
tis adduxit multa mercede cumu/
labitur premiorum. Uide ergo le
ctor quante mercedis ſit docere in
ſcios viam ſalutis oſtendere et ad
confeſſionem et penitenciam trahe
re peccatores. Nec hoc quoq3 ſine
grandi mercede negauerim. viuen
tes cōpati mortuis et eos quomō
cumq3 in oracionibus vel ieiuniis
adiuuare. ¶ Quartum ſuffragium
defunctorum eſt vigilia vel labor
alius in afflictione corporis tui.
Unde in libro reguz ſecundo dici
tur ꝙ reſpha filia haya concubina
ſaul ab inicio menſis ſtrauit ſibi ci/
licium ſuper terraz et non permiſit
aues et beſtias lacerare corpa ſuſ/
penſorum donec ſtillaret aqua de
celo ſuper interfectos. Quid per

per ſuſpenſos niſi excruciate in pur
gatorio anime deſignātur. has reſ
pha ideſt fidelis amicus iuuare de
bet vigilijs vel labore ab initio mē
ſis hoc eſt defectus vite in morien/
tibus ſcd̄m ꝙ in eccleſiaſtico dicit̄
Super mortuum plora defecit enī
lux eius. Has aues et beſtias id ē
tortores demones lacerare non ſi/
nas dominum ſuppliciter exorādo
nec a labore ceſſes donec ſtillet aq̄
de celo ſup interfectos ⁊ pietate di
uina eas confidas et conſideras li
beratas. Huius ſuffragij exemplū
in vita venerabilis necnon et mi/
rabilis criſtine deſcripſimus. lodo/
uicus comes loſenſis nobiliſſimus
inter theuthonicos erat vir ſagax
ingenio et in armis exercitatus ac
ſtrēnuus. hic virginem chriſti criſti
nam miro complectebatur affectu
Qui cum in extremis ageret vitā
chriſtinā ad ſe vocari fecit et in cō/
claui ſecum ſedentibus omnibus
remanere. Nec mora. comes virtu
te qua potuit erexit ſe et ſupplex añ
pedes chriſtine toto corpore fact⁹
enim omnia peccata ſua cum maxi
mis lachrymis recitauit et hoc nō
pro indulgētia quā dare potuit. ſꝫ
vt magis ad orandū pro ſe tali pi
aculo moueretur hoc fecit. mortu
us ergo comes eidem xp̄ine mani/
feſte apparuit et ſe traditū acerbiſſi
mis in purgatorio tormentis oſtē/
dit Cui pia mulier non modice tur
bata reſpondit. Age nunc et vade
hinc. et ſm̄ diuinam miſericordiā
penas ꝓ peccatis exolue· Ego vo

i meo pectore exactura ſupplicia di
midiam purgatorij tui partem exci
pio. His itaqꝫ geſtis videres chry
ſtinam multo tempoē certis horis
ſm̄ ꝙ anima comitis alēnis dolo/
rib⁹ torquebatur· flammeis vapo/
ribus. interdum vero frigorum al/
goribus cruciari. Loca vero in q̄/
b⁹ comes peccare vl̄ inſanijs falſis
gaudere ſolebat lachrimis irreme
diabilibus irrigabat. Longo poſt
tempore ante mortem ſuā ei idē co
mes apparuit et gracias agens ei
ea contemplante ad ſuperna tranſi
uit. ¶ Quintū pro animab⁹ ſuffra/
giū eſt dare elemoſinā. Unde in li/
bro ſecundo machabeoꝝ dicit̄ ꝙ
vir fortiſſim⁹ iudas collatiōe facta
xij. milia dracmas miſit ieroſolimā
offerri ea ibi pro peccatis mortuo/
rū. Nec mirū cū in eccleſiaſtico dici
tur. Sicut aqua extinguit ignē ita
elemoſina extinguit peccatū Et in
daniele dicit̄. Peccata tua elemoſi
nis redime. Super hoc ſuffragioꝝ
articulo in geſtis ſancti ⁊ magni re
gis karoli legimus qd̄ ſubiungo.
Eidem regi miles quidā in armis
ſtrēnuus ſeruierat ānis multis Hic
ad extrema ꝑductus ad ſe cōſobri
num ſuum clientem quē ſolū habe/
bat ſupſtitem. euocauit dicens. In
comitatu regis ānis iam ꝑſtiti ſexa
ginta nihil in mūdo ꝓprij poſſidēs
niſi qd̄ ad miliciā ꝑtinebat Et ecce
ſolū equū optimū habeo et ex hoc
ſtatuo teſtamētū. Me ergo mortuo
vendes equū et pecuniam pro aīa
mea totaliter erogabis. Pollicitus

eſt cliens vt ei precepit auunculus.
Mortuo ergo milite ſatelles vidit
equū validū et audacē et eū nec vē
didit nec pecuniā pro eo ſoluit ſ3 eū
retinuit. ſtatutū auūculi puipēdēs
Circa dimidiū vo āni trāſactū ſpa
ciū anima defūcti apparuit ſatelliti
manifeſte dicens. Non curaſti facē
qd pro anima mea ſtatueram libe/
randa et ideo medio tpe quo p ele
moſinas liberari debuerā paſſ⁹ ſū
graues penas Sz ecce nūc iudiciū
dedit operuz pōderator omnipo/
tens.et omnes eius aſſeſſores āge
li eſſe iuſtū decernūt vt anima mea
ad requiem tranſeat.et anima tua
penas recipiat quas actur⁹ adhuc
fuerā in tormentis His dictis repē
te diſparuit ⁊ mox ſatelles grauiſſi
mā infirmitatē incurrēs q̄ geſta e/
rant confeſſ⁹ eſt ſacerdoti et multo
poſt mortu⁹ penas q̄s merebat̄ ex
ſoluit Vidi ergo lector quāti pec/
cati ſit et delicti amicoꝝ aut pntū
tardare vel negligere teſtamēta q̄/
bus ſi effectuz haberēt accelerarēt̄
ad gloriā.aut ſi nō habeant a glia
differant. ¶ Sextum remediū de
functoꝝ eſt reddere ſi quid iniuſte
rapuerint. Teſte enin veridico au/
guſtino non dimittitur peccatū ni
ſi prius reſtituatur ablatum Et il/
lud terribiliſſimum quod dicitur in
ſcripturis. Ve q̄ predaris.nōne et
ipſe p̄daberis Huius regi exempla
plurima quoꝝ vnuz familiariſſime
noui. ¶ Narrāte enim fratre ordi
nis p̄dicatoruz his verbis audiui:
Patre ait meo ɔtra ɔmilitonē ſuū
virum diuitem et potentem inimici
tias exercente fabrū habuit in vi/
cino qui equos ſuos et eoꝝ qui ſe/
cū erant multo tēpore ſufferrabat
Poſt hec faber cecidit in languorē
et expenſas per obliuionē vel in cu
riam nullus fabro ſoluit. Mortuus
eſt autem poſt annos fere triginta
pater meus et apparuit maifeſte p
diē cuidā fideliſſimo ſuo ſuo gerēs
in maibus flāmātia ferramēta eq̄/
rū dicens. Dicas vxori mee vt ſol
uat tali homini tale debitū quo ſic
vexor Poſt hoc nō mlti dies efflu
xerant et ecce ſeru⁹ ille cū amariſſi
mis lachrymis venit ad me. et q̄d
vidiſſet expoſuit Collachrymatus
ſeruo ambo ad matrē ingredimur
Audit illa quid actū ſit. addit ⁊ la
chrymas. Acceſſit ad fabrū diutia
tabe ꝓpeſi ſumptū. q̄rit ſi pat̄ me⁹
ei in aliq̄ moriēs tenebat̄. Tunc
ille cū lacrimis ſuſpirās dixit Heu
heu dn̄a.imo etiā fere in vna mar
tha ſ3 affcus lōgo tedio i monēdo
poſtmodū iſcidi i magnū lāguorē
et ſic ſilui vſq3 mō. Nec mora.mat̄
ſoluit paupi integꝝ debitū.⁊ mox
ſoluto iſto cū.alijs mltis debitis vt
m̄ illa ſecrete narrauit ei pat̄ me⁹ in
hūc modū apparuit Videbat̄ ei vi
dere illū in balneo a ſūmo capitis
vſq3 ad ima pedū q̄i reſte lōga tōlt
ter iuolutū. Cui ille dixit.app̄hēde
funē ⁊ ſoluas me.mox illa iniciū fu
nis accipiēs paulati ligatū exoluit
et ſtati illi⁹ ſolucōe gratulās ⁊ gr̄as
agēs Sic inq̄t p⁹ fuerā obligat⁹ in
pena q̄ aduſq3 ſoluēs quo tenebar

Septimum et vltimum remedium
defunctoꝝ eſt celebracio miſſarum
Oblatio eni corporis chriſti abſol
uit a debito culpe ⁊ pene. vñ in egi
pto poſt comeſtionem et eſum agni
populus iſrahelitic' liberabatur et
ſanguis agni paſchalis in ſuplimi/
narib' ponebat̃ ꝯtra angelũ vaſta
torem. et ſerpens eneus in palo ere
ct' eſt cõtra morſus ſerpentum. Et
pſalmiſta. Paraſti in ꝯſpectu meo
menſã aduerſus eos qui tribulant
me. Beat' papa gregorius in dia
logo ſcripſit quendam fuiſſe a pur
gatorio liberatũ ꝓ quo. xxx. dieb'
ſacrũ corp' xp̄i oblatũ eſt in altari
Sed et frater quidã ordinis predi
catoruz qui terras et maria multa
peregrinando ꝑagrauit Narrauit
mihi ꝙ dux diues ⁊ potens valde
ſuꝑuacuis expẽſis deditus erat to
tus et glorie ſeculari. q̃ ad correcti
onis viam ſedula predicacione cu/
iuſdam ꝯuerſus conuocatis omni
b' ſuis dixit. Ut vere video. In vi
ta quaz acten' duxi mihi ſalus nõ
eſt et vitam inutiliter et dampnabili
ter iam expendi. Uolo igitur expẽ
ſis parcere minuere familiaz vi ab
lata reſtituere et elemoſinis redime
re peccata que feci. Et factuz eſt ſic
Hoc vt viderunt ſui detrahere ce/
perunt domino ſuo . Nec propter
hoc dux ſapiens deſtitit ab incep/
tis. qui prius reſtitutis iniurijs lar
ga manu cepit erogare pauperib'
inſtituere capellanias maxime ad
celebrandas miſſas in ſubſidium a
nimarum que in purgatorio torq̃
bantur. Quod cum ſedulo ageret . vi
dit dyabolus et inuidit. et nobiles
illius ꝯtra eũ crudeliter inſtigauit
qui pariter coniurãtes regem quẽ
dam contra euz inimicicias exercẽ
tem ſed imparem viribus adierũt.
dixerũtqꝫ regi. diu iam contra do/
minum noſtrum ducem grauem a/
nimũ habuiſtis licet vobis ad pla
citum non ſucceſſerit. Nunc igitur
īuenire tempus poteris oportunũ
vt te vindices ad optatuz. Dux eñ
ſolum clericoruz conſilijs deditus
ſegniter ſuos expendit et improbe
et nulli ſuorum nobilium impendit
beneficiuz et honorem. pro quo fa
cile vobis erit vt per nos contra e/
um in ſubſidium veſtrum totus ter
re iſtius populus deuoluatur. Nec
mora vt audiuit rex letus efficitur
Et habito conſilio nuncios tranſ/
mittit ad ducem occaſiones cal/
uas ingeminans . quomodo eum
ſepius per iniuriaz oppreſſiſſet. nũc
vere illi velle reddere talionez ni
ſi ſe redderet et ſua et in hoc illi cõ
ſtitueret certum diem . Hec vt au/
diuit dux mãdauit nobiles et pro
ceres terre ſue. Et quid rex ſibi mã
dauerit inſinuat . Et illi quaſi vno
ore reſpõdẽtes dixerũt Acten' nos
vt ſeruos ⁊ fatuos reputaſti ſolis
mundi ſeductoribus clericis adhe
ſiſti . nunc te iuuent illi et conſulant
in aduerſ. Tibi ãt nec ſuccurrẽ vo
lum'. hec vt vidit ⁊ audiuit dux ve
hemẽt expauit. Et mox ſe oferens
ad caſtrum munitiſſimũ ſolius dei
auxilium implorauit. Medio autez

tempore condicti diei ꝓſpectante duce per ꝓpugnacula cum q̄buſdā vidit ingentem exercitū albatorū in equis albis clipeis cruce rubea cōſignatis eminus venientem. Et mox ſtupens dixit ſuis. Nū q̄t videtis illa q̄ video. Et illi. nihil inq̄unt Et mox ōnes cuz duce ſupplices p̄ces dātes ad dn̄m viderunt innumerabiles exercitus albatoꝝ. Tūc dux cuz quibuſdam ſuis exiēs curuauit genua. Cui obui⁹ vn⁹ ex multis militibus eleuauit eum dicens. Ne verearis fideliſſime principum venturi regis aduentū. Aſſunt illi diuino iuſſu pati te iuuaē quos elemoſinis et miſſarum ſuffragijs de purgatorio liberaſti Medio autez tempore cōdicti diei liberabunt᷑ et alij qui nobiſcum in tuuz adiutorium ſunt vēturi. Et hoc dicto ōnis illa turba alboꝝ diſparuit. dux vero reuerſus in caſtꝛ cū ſuis ōnib⁹ benedixit dn̄m. Ad diem ergo tp̄e ꝓcedente rex eum infinita multitudine ſuoꝝ vel alioruz nobiliuz qui contra ducez dn̄m ſuuz totū terre populum adduxerant quaſi de victoria certus aduenit et in planiciē ꝓpe caſtꝛ cuz mira multitudine ſe diffudit. Venit et illi obui⁹ dux nimirū alacri vultu et animo inconcuſſus. Statiqz vbi caſtrū cū paucis exiuit. illi tāta et tam innumerabilis multitudo celeſtis exercit⁹ eſt cōiuncta. vt ex aduerſo caſtroꝝ celeſtiū. multitudo regis q̄i t᷑ba modica videret᷑. Qd̄ vidit rex et omnes qui ſecum erāt. validiſſimo pauore ꝯcuſſi ſūt. et aduertētes magnalia dei ꝓiectis armis obuijs manib⁹ in terrā ꝓſtrati ſūt et ad volūtatē ducis cū ipa vita et reb⁹ totalit᷑ ſe dederūt. Nec mora dux diuinā miſericordiā in ſe recognoſcēs cuz ōnib⁹ miſericordiā fecit. ⁊ firmiſſis ꝯdicōnib⁹ ordinatis obſides pacis accepit. At vbi pax inter ducem ⁊ regē oimoda ꝯq̄uit. ꝯgregacio celeſtis exercitus diſparuit repēte. Hic deniqz factū ē vt reb⁹ in ſūma trāquillitate pactis grās deo exercit⁹ ꝑſoluerēt et glorificarēt in ſuis mirabilib⁹ dn̄z maieſtatis ⁊ ſic q̄qz cū gaudio ad ꝓpria remearūt. Et nos veridica valde r̄lacōne didici m⁹q̄ndā defūctū ſb̄ito ⁊ ad purgatoriū trāſeūtē. cuiuſdā ſāctiſſimi viri p̄cib⁹ reuocatū ad vitā Hic tale q̄d viſuz et audituz in purgatorio referebat Aīa cuiuſdā quē p̄⁹ in vita ꝯgnouerat grauiſſīe torq̄bat᷑. In medijs ergo ignib⁹ ſb̄ito exaltabūda clamauit. eya miſericordiſſie de⁹ nec in finē oblit⁹ es mei Cui aīa ꝯſors in pena. Unde inq̄t tibi miſerria in taz horrēdis ſupplicijs exultacō Et illa merito inq̄t exultabūda t̄pudio q̄a m̄ ſcire a dn̄o datū ē in hoc iſtāti pueꝝ natū. q̄ longo p⁹ futur⁹ ē p̄ſb̄it᷑ in cui⁹ miſſa p̄ma quam celebrabit ab hijs penis ad rq̄ez euolabo. Sz ⁊ p̄rez meū vt me adhuc pueꝝ ad lr̄aꝝ ſtudiū ⁊ vitā celibē ꝓuocarz ſepi⁹ m̄ cuz lacrimis et deuocōe referētē audiui Cū mare inq̄t trāſiſſez t̄rā ſāctā ieroſolimā viſitare. veni in mōtē q̄

nigrū vocant vbi ſparſim multi vi
ri ſācti eremite domino ſeruiebant
Vni igitur eoꝝ peccata cōfeſſus
reſpōſū accepi me de facili culpas
meas ꝑ penitēciā nō poſſe diluere
Sꝫ ſi filium haberē et hūc ad lr̄as
ponerē fiētqꝫ ſacēdos ydone⁹ xp̄o
potiſſime ꝑ hūc poſſe me iuuari hu
ius occaſionē ꝯſilij in ſcolam duct⁹
ſum ⁊ dat⁹ et ſpero diuina ſuffragā-
te gracia tā ꝑ me ⁊ ſi min⁹ ydone-
uz q̄ꝫ ꝑ alios q̊s publice in ſermoi
b⁹ vł ſecrete in ꝯſilio ad orādūz ꝓ
illo inducere efficaciter potui adiu
tus ſit multis modis. Mihi q̄ꝫ xp̄s
teſtis ſit ꝙ ſi quādo ꝓ eo celebraē
diſtuliſſez alias impedit⁹ ipſe m̄ ap
parebat in ſomnis ⁊ maib⁹ oſtenſ
plagis plurib⁹ vulneratis me vtiqꝫ
q̄re patrē filius non iuuarē ſinceriē
arguebat. ¶ Qꝫ in auſtrie ꝑtibus
ſicut ꝑ abbatiſſaz quādam piaz re
ligioſaz audiui q̄dam ſāctiſſime vi
te ciſtercieñ ordinis mōch⁹ fuit qui
in miſſa celebrata ꝓ mortuis an-
te ꝑticipacōez corꝑis xp̄i cū dicerz
agnus dei qui tollis peccata mun-
di dona eis reqēm audiuit voces
a remotis clamancium. Feſtinate
feſtinate pacem recipere quia iam
miſſa propīquat ad finē. qui mox
vt ſtabat corp⁹ criſti tenens in ma
nibus fit raptus in ſpiritu et vidit
innumerabilium animarum multi
tudinem feſtinantem ad pacem et
alijs recedētibus alijs clamantib⁹
percepta pace. feſtiate feſtinate q̄a
iā miſſa propinquat ad finem. Sic
monachus ſtetit a prima fere ho-
ra diei vſqꝫ ad horam nonam pre
ſtulātibus alijs et mirantibus q̄d
ſtans haberz immobilis. Tandez
ergo reuerſus ad ſe finiuit miſſam
⁊ precipiente abbate cunctis quid
vidiſſet expoſuit ⁊ poſt paucos di
es ipſemet monachus vitaz finiuit
Hijs lector auditis quis ſaluo ta-
men meliori iudicio dubitaē potue
rit vt ſpiritu ſancto cōmodius or-
dinante in eccleſia dei antiquitus
eſt conſtitutum vt in miſſa pro fide
libus mortuis nec pax precetur vi
uentibus neqꝫ detur ſed requieſcāt
in pace. Compendioſe quibus po-
tui racionibus ſeptez defunctorūz
ſuffragijs euolutis. generaliter de
ſtatu triplici animarum que ex hoc
ſeculo tranſeunt viſionez mirabilē
et indubitabilem referemus ¶ Cū
in brabancie partibus gallice pre-
dicarem et vt vna dierū dicta miſ
ſa in centumaulas ſocium itineris
preſtolarer. venit ad me homuncō
ruſticanus et pauper habitu et for
ma deſpectus deuotiſſime petens
vt eum audirem. Annui conſedit ⁊
dixit mihi Annus iam fere elapſus
eſt cum ecce in domo mea in nocte
vigiliarum ſancte katherine ſuper
ſtramina iacens audiui campanaz
vt mihi videbatur iſtius eccleſie re
ſonantez. Surgens ergo vt perge
rem ad eccleſiam vxor mea que in
lecto alio quieſcebat clamauit ad
me. Quo vadis inquit. Et ego. ad
matutinas vado quia pulſatum ē
Et illa. Spiritus inquit nequā agi
tat te quia in ꝑmo ſomno adhuc ē

Nihil autem curans quid illa dice
ret vſq; ad atrium eccleſie propera
ui. Et ecce occurrit m̄ ſacerdos qui
dam ignotus veſtibus ſacris indu
tus ſtola per modū crucis in pecto
re redimit⁹. qui dixit mihi. Appone
cor ad ea q̄ tibi monſtrauero. Et
mox ſup atriū edito ſigno crucis
ſurrexit populus tātus vt eum vix
ſpatiū quinq; iugerum capere po
tuiſſet. Et erat popul⁹ ille ſuper hoc
quod dici poteſt aut credi miſeria
miſerandus nudus penitus et per
omnia ſeuis plagis ⁊ cruētatis vul
neribus lacerat⁹. Nec mora. ſacer
dos ille iterato edito. ſigno crucis
diſparuit populus et alius multo
minor numero et horrore ſurrexit
habitu quidē paup et colore palli
dus videbatur quaſi meſta macie et
tabe confectus diſſimiles tamē pſo
ne ſm̄ maius et min⁹. Iterato poſt
hec ſacerdos ſigno crucis edito po
pulus repēte diſceſſit. et ſurrexit po
pulus puus numero quē ſoli⁹ atrij
ſpacium continere potuiſſet longe
diſſimilis claritate et gl̄a omnibus
hominibus mūdi quos vnq; vidit
Erant autem veſtimenta eorū ſicut
nix a ſole irradiata et facies omni
ſplendore iocundior. Et dixit m̄ ſa
cerdos. diſcreuiſti triū populorū
diſſimilitudines q̄s vidiſti. Prima
illa miſerrima gens ſine vlla contri
tione diſcedens a ſeculo eternalit̄
damnata eſt. Secūda apparentes
cū contritione ſed nō pacta penitē
tia mortui ſunt et illi quidē adhuc
penis grauiſſimis detinent̄ ſed tan
dem purgati puenient ad quietem
Tercia autē gens populus elect⁹
eſt. qui peracta penitentia cum do
mino gloriatur. Hoc dicto cū ipſo
populo ſacerdos diſparuit et mox
ad matutinarū officiū campana
pulſatur Ego autē auditis matu
tinis et miſſa de die regreſſus ſum
domum et tribus menſibus elāgui
poſt iſtā terribilē viſionē. Peracta
igit̄ narratōne diligent̄ pcūctatus
ſum quiſnam eſſet homuntio talis
et inueni eum conuerſationis hui⁹
modi circa octo iugera terre arabi
lis habebat cum domo ex quibus
ſibi et ſuis victū neceſſariū ſed tenu
iſſimum elaborās partes etiā pau
peribus erogabat. ter in ebdoma
da ieiunabat ſine lineis ſine calceis
indiſcretis temporibus incedebat
pernoctabat frequenter in precib⁹
nunq; ſuper lectum aut culcitrā re
cumbebat Quid plura. Talis erit
homo qui mihi fidem in omnibus
de his que digne narrauerat facie
bat maxime cū in verbis eius ⁊ facie
diuinā viderē graciā relucere.

De felicitate et gaudio ſcōrū ai
marum Capi. liiij.

Eſtate prodeūt ⁊ qui lōgo hi
emis tedio fatigate extēſis
membris et alis ⁊ excuſſis
exuuijs multiplici exultatione i au
ras liberas ſpaciantur Hic mani
feſtiſſime poſt finem mundi reſurre
ctionis gloria denotatur. Eſtas ei
qua apes prodeūt tempus vltime
reſurrectionis inſinuat quo ille bo
norū anime poſt diutine p̄ſtolatio

nis tedia corporibus ſuis vniri deſiderant. Tunc ſcd̄m ꝓphetā per euigilacionē ſonit⁹ clagoris et tube exuuijs carnis excuſſis de puluere mēbra ſingula in locis debitis et motibus proprijs redient ad cōpagem alaſqꝫ contemplacionis ſuper latitudinē celi non in enigmate ſicut nunc. ſed per ipſam ſpeciem acutiſſime dilatabunt Quod yſayas propheta in magna cordis exultacione declarat dicens. Tunc videbis inquit ⁊ afflues et mirabitur et dilatabitur cor tuū In quo vero ſtatu beatitudis bonoꝝ caro reſurget. propheta iob et caute nimium et plane deſcribit. Scio inq̄t ꝙ redēptor meus viuit et in nouiſſimo die de terra ſurrecturus ſū et in carne mea videbo deū ſaluatorem meum. quem viſurus ſum ego ipſe et oculi mei conſpecturi ſunt et non alius. repoſita eſt hec ſpes mea in ſinu meo. ¶ Quid eſt autē ꝙ in textu multiplex exultacō dicitur niſi quia ſanctis ī illa celeſti patria diuerſorum erit occaſio gaudioꝝ Fideli enim ſeruo teſte criſto in fine dicetur. Intra in gaudium domini tui. Quid eſt autē intrare gaudium. niſi ſicut piſcem aquā ſuper ſe et infra et ante et retro a dextris et a ſiniſtris occaſionem gaudij et exultacionis habere. Gaudiū ērgo ſci intrant in eo ꝙ vident iſta ſex. nota verſus. Primo ſupra deum. ſubtus contraria victa. Ante ſacros cetus. retro pericula luxus. Sanctos in dextra. damnatos parte ſiniſtra. ¶ Igitur primo ſupra deum ſancti vident ⁊ de hoc ſpeciale gaudium habebunt. quia videbunt eum tamqꝫ ſolū dominum ſupra ſe ad diſtinctionem ⁊ euaſionem malorum dominorum quos olim in terra perpeſſi ſunt. Quod yſayas propheta gratulabundus oſtendit. In illa inquit die eternitatis intellige incuruabitur omnis altitudo virorum et exaltabitur dominus ſolus. Et inde augmentum gaudij ſecundum iheronimum. Ante cuius pedes inq̄t horrendi reges nudato letare palpitabunt ¶ Et notandum valde eſt ꝙ beatiſſimū ⁊ feliciſſimum eſt videre criſtum in patria. ſi tam dulce petro fuit eū videre in terra vt tria optarā hic fieri tabernacula vbi nichil habetur niſi miſeria Verū tamen dulce et bonum fuit faciem illius videre que reſplenduit ſicut ſol adhuc in carne paſſibilem ſed dulciſſimum et optimum erit videre illum ſuper celum clariſſimum per diuinitatis gloriam immortalem. Hec enim eſt vita eterna vt cognoſcant te ſolum deum et quē miſiſti iheſum criſtū ſicut ipſe dicit ¶ Audiui ſuper hoc q̄dā digniſſimū relacōe ab ore beate memorie berthe nobiliſſie mulieris abbatiſſe mōſterij ciſtercieñ. qd iuxta inſulā in flādria r̄clinatoriū nūcupat Hec cū adhuc eēt in aq̄ria moial cōtigit vt ſāctiſſiā quādā ex ſocijs ab⁹ ꝓ negocio q̄ret ⁊ in cōteplacōē diuini vult⁹ raptus in āgulo eccīe

ſolitariam inuenit. Que vbi a facie illius velū incircumſpecte dimouit vultus eius omnino flamma radiantius coruſcauit Cuius fulgore ſubito contuentis temeritas repercuſſa fere exanis cecidit ſuſupia. Quid miri. legimus ꝙ facies moyſi ſplendida facta ſit ex illa enigmatica collocutione diuina et ideo timentes filij iſrael in tabernacula diffugerūt ¶ Sed et illius memorabilis ade cuius ſupra fecimus mentōnē poſt ꝙ in viſione chriſti venerat inſtar lucidiſſimi ſpeculi eius oculi micuerūt Secunda occaſio gaudij erit videre ſubtus contraria victa. hoc eſt demones. qui nos olim in diuerſis temptationibus afflixerunt. et hoc fuit ſignatum in libro ioſue vbi quinqꝫ reges amorreoꝝ qui afflixerāt populum dei comprehenſi ſunt et vinctis manibus et pedibus ab omni populo viliter conculcati. Et hoc ſignum eſt atqꝫ figura ꝙ aduerſarij noſtri demones nullaꝫ poſt illud extreme examinis iudicium poteſtatem temptādi habebunt in ſanctos Et vide quāta iſta occaſio gaudij futura ſit. ¶ Legimꝰ. in vitaſpatꝝ ꝙ quidam ſtimulatus in feminam tantum ſenſit interius libidinis incentuum vt digitis manuum cōſūptis ad ignem exterius leſionē nō ſentiret Quid miri. forcior ignis impegit ad fortē ꝗ inualuit. ſcui aqua materialis ignis luxurie triūphat. ¶ Vidi fratrem ordinis predicatoruꝫ qui de fratre adhuc viuente vt credo narrauit ꝙ diu incentiuo libidinis impugnatus cum vinci ſe pene videret dyabolo tranſuerſali veretrum ſibi ſuccidit et teſticulos et mortem cum maximo diſcrimine vix euaſit. Nec hoc recito factum approbans. ſed demonum violentiam multum mirans. ¶ Tercia occaſio gaudij erit videre ante ſe ſacros cetus hoc eſt angelos qui in menſa chriſti ante conſpectum eius in ſingulis officijs deuotiſſime miniſtrabunt. Et in ſignum huius regina ſaba in libro regum tercio dixiſſe legitur ſalomoni. Beati ſerui tui et hi qui aſſiſtunt coraꝫ te omni tempore. Gaudebimus tunc letiſſimis viſionibus angelorum qui viuentibus nobis in omni profectu virtutis magnifice congaudebant Et nos itaque multiplicibus adiutorijs circumſtantes contra demones et diuerſa pericula tuebantur noſque frequentius circumſeptos ſua preſentia ſolabātur. Et vt hoc exemplo pateat euidenti quid inde veriſſima relatione didicimus referamus. ¶ Elizabeth de gramont apud niuellam in brabantie virgo deuotiſſima fuit. Hec cū ſocia deuota et bona quem viuentē adhuc et magiſtram nunc duaruꝫ milium beghinarum prodere nolui de niuella in lalons ad duo fere miliaria ꝑperabant. et contigit eis in via qđ deuia ſunt ſecute. Pauefacte ergo ꝓpter ſiluā ꝓximā flere ceperūt quibus flētibꝰ vehementer ſubito iuuenis apparuit coram eis.

Erat autem iuuenis vt mihi vna ea
rũdem narrauit crine criſpo et cro/
ceo alba indutus tunica et albo pa
riter collobio ſupducto. ſalutatis aũt
illis. ab eis q̊ pgerẽt inq̇ſiuit. Reſpõ
dentibus eis. in lalons ire vellemus
ſi viam ſcirꝫ inquirunt. ¶ Scio inq̇t
me ſequimini Jllo igitur cuꝫ ſilencio
precedente ſequuntur et ille. Nec fu
it aliqua earum que aliquid loq̇ po
terat pre nimio gaudio vel ſtupore
At vbi ꝓperantes viderũt villã ſub
ito in ictu oculi ductorẽ iuuenez per
didert. Que mox proſtrate in terrã
amare ceperunt flere ꝙ ductori tan
to nihil ampli⁹ ſũt locute. Ad coꝛ aũt
poſt lacrimas redeũtes deum mag
nifice collaudauerũt et ſepius dulce
factum ad memoriam reducẽtes ex
inde ſpũali vita tali ſolacio ꝑfecert
¶ Conſimile ꝓpe duobus fratribus
ordinis predicatorũ vt per fratrem
heinricum de colonia predicacõe ele
gantiſſimum inter fratres indubita
bili relacõe didicimus. Contigit in
partes galliaꝝ illo ordine nouit in
choato gradientibus duobꝫ fratri
bus predicatoribus ieiuniorum tpe
ante paſcha cum iam inſtaret temp⁹
prandĳ hora nona et ſecũ quererẽt
quis fidelũ eos ad refectionem reci
peret in terra rara hominib⁹ et igno
ta. ſubito aſſuit iuxta eos vir elegã/
tis forme et habit⁹ peregrini dicẽs.
Quid fertis inter vos fratres mei
Jllis aũt verecũdãtibus dicere q̇d
dixiſſẽt ait eis. Modice fidei de hoc
inter vos dubĳ querebatis q̇s vos
ad refectionẽ reciperet in terra hõib⁹
rara et ignota Xpo credite veritati
qui non heſitãtibus et in ſe cõfiden
tib⁹ ꝑpromiſit dicẽs. ꝓmũ q̄rite r̄gnũ
dei ⁊ hec oĩa adĳcient vob. Credidi/
ſtis in hos xpo vt tpalia iſta ꝓ illo
dimitteretis et pauptate regnuꝫ ſe/
duli querere. et nunc de xpo diffidi/
tis vt vos ſine refectione dimittat
et non q̄ſi filios paſcat. Et hoc vob
ſignũ. tranſibitis campuꝫ iſtuꝫ et in
valle quadã villam paruulã iuente/
tis illic intretis eccleſiã inuitabit vos
preſbit̃ affectu magno ſupueniet mi
les q̇ vos violẽter auferꝫ ſacerdoti
Et cum vos deducꝫ perſona loci q̇
alter patron⁹ dicit̃ maximis precib⁹
optinebit vos a milite et ambos in
uitatores veſtros militem ſcilicet et
preſbiteꝝ vobiſcum largiſſimis fer/
culis repabit. Confide ergo in deũ
et fratres ordinis veſtri exẽplo iſto
cõfidere faciatis. Hec vt dixit repẽ/
te diſparuit Jlli aũt per ordinem vt
eis predixerat omia reppererũt ⁊ re
uertentes pariſius dicto fratri hein
rico de colonia ⁊ fratrib⁹ q̇buſdaꝫ
alĳs que ſibi cõtigerãt r̄tulert ¶ Et
notandum ꝙ non ſoluꝫ criſt⁹ ꝫ nob
in mẽſa eius ãgeli miniſtrabũt. Un
de ipſe criſtus ſuos confortãs dixit
Ecce ego diſpono vob ſicut diſpo/
ſuit mihi pater meus regnuꝫ vt edã
tis ⁊ bibatis ſupra menſaꝫ meaꝫ in
regno meo. ¶ Quarta occaſio gau
dĳ erit videre et retro picula luxus
que ſuper ſanctis dum ad huc viue/
rent in timore fuerunt. Unde beatiſ
ſim⁹ auguſtin⁹ in libro. xix. de ciuita
te dei dixit. Quãdiu vicĳs r̄pugna

mus plena pax nō eſt quia illa que reſiſtunt piculoſo debellātur prelio et illa que victa ſunt nō dum ſecuro triumphatur ocio ſed adhuc ſolicito pmūtur imperio. In illa ergo reſurrectionis gloria dicere confidenter poterimus. laqueus otritus eſt et nos liberati ſumus. Et yſayas. In illa inquit die precipitabit dominus mortez in ſempiternū. Quinta occaſio gaudij eſt videre ſāctos in dextera quibus dicet venite vos benedicti patris mei. Magnuz eniz erit gaudium habere ſocietatē cum matre chriſti patriarchis et apoſtolis quoꝝ ſola etiaz hinc audita memoria cor exultatione iam repletur Si ergo hic dici poteſt. Ecce q̄z bonuz. ꝛc. vbi tñ boni pmixti ſunt peſſimis. quid erit ibi vbi nullus deerit bon⁹ nullus pmixtus malus Quid autem ſup hoc cuidam nobiliſſimo gētili tpe noſtro dominus omnipotens oſtendere dignatus eſt referamus. Cū anno ab incarnatōne dñi M.cc.lx. deuotiſſim⁹ rex frācoꝝ beatus ludouicus cum fratribus ſuis roberto comite attrebacenſiū. et alfonſo comite pictauienſium et Karolo comite andegauenſiū in ſancte terre ſubſidium transfretaret et damiatā ciuitatem egipti nobiliſſimā obtineret audiuit ꝙ rex tartaroꝝ matrem chriſtianam haberet et licz filius gentilis eſſet criſtiane tamē fidei diligeret ſectatores. Pater eniz eius regem indie chriſtianū occiderat et filiā eius duxerat vxorē Sperans ergo pius rex francie ꝙ regē tartaroꝝ tam matris aut aui gratia mouere poſſet ad criſtiane fidei pietatē. miſit ad illum duos fratres minores p quos miſit eidem capellam ex biſſo inſtar tentorij ⁊ omnia vtenſilia illius aurea quibus altari neceſſaria inferrentur cuz alijs encenijs precioſis. qui multas terras et maria pagrantes venerunt ad illū et ab illo ſolenniter ſunt recepti. Fuerunt autem apud illum multo tempore ſed in conuerſione regis nihil penitus profecerunt. Viderūt aūt ibidem in exercitu virum nobilez regis ſcilicet conſobrinum de quo talia ferebātur. Cum idem nobilis adhuc gentilis febre acutiſſima laboraēt ⁊ matēia ad cerebꝝ aſcēdēte in furiam raptus et dormientib⁹ omnibus qui circa illum erant aufugit nudus et tribus diebus et trib⁹ noctibus p eremuz vaſtiſſimam aberrauit Tercia igitur nocte digeſta materia creticauit et ad ſe redijt cōpos mentis qui in tenebris horrēs ſolitudinem quid faceret quo ſe verteret neſciebat. Ecce q̄z poſt inſtās modicuz diſcuſſis tenebris vidit in montis cacumine ingens lumē. Reptās ergo manibus et pedib⁹ aſcēdit in montem et ecce ſup omnez ſolis fulgorem regem ammirabilē vidit in throno aureo reſedentē ⁊ ad eius dexteram reginam incomparabili decore fulgentem. Videt mixtim ſeniores ⁊ iuuenes in thronis aureis aſſidentes miniſtros ex omni parte vultibus fidereis rutilātes Hec vt vidit gentilis ſup id qđ cre

di poteſt obſtupuit. Nec mora. vnꝰ
miniſtroꝝ a rege miſſus cū veſtibꝰ
nudū induit et ad regez duxit. Cui
rex. Nihil ait in rebus humanis ſi/
mile quid vidiſti Et ille. nihil inquit
dn̄e. Et rex ad eum. Ego ſū inquit
xp̄ianoꝝ deꝰ rex et dn̄s ſempiternꝰ
Tu aūt redibis ad populū tuuz et
ꝑ quirens inuenies ingentē vngari
ca q̄ immicta eſt gēti tue duos p̄ſbi
teros xp̄ianos talis habitus et tal̄
forme a quibus erudieris ad nor/
mam fidei chriſtiane. Hec vt audi/
uit gentilis renuit bonoꝝ ſocietate
fruſtrari. Et mox ad eū rex Impoſ
ſibile eſt inquit talē te remanē nobi
ſcuz. Ʒ ſi chriſtianoꝝ fidē ſuſceperis
vt p̄cepi ſocietate iſta iocūdiſſima
ꝯfrueris. Hoc dicto miles ſedēs in
equo albo ſuſcepit illuz et in exerci/
tu tartaroꝝ ꝑplo mirante reduxit.
fuitq; apud illū diebꝰ tribꝰ et poſt
repēte diſparuit Nobilis aūt vt iuſ
ſus erat p̄ſbiteros q̄ſiuit et inuenit
et eruditus ad fidē cū multis militi
bus tartaroꝝ ſacꝝ baptiſma ſuſce
pit et xp̄iane poſtmodū ac ſācte vi/
xit Veſtes aūt quas vt diximꝰ nu/
dus accepꝰat precipui coloris atq;
molliciei opus vero eaꝝ plumariū
id eſt ex acu factuz aduerti poterat
nec textrinū. Ʒ ſup ōne artifitiū ho/
minis diuina ꝟtute ꝯcretū. Dictuz
igiẗ virū fratres miſſi a rege frācie
ſepe viderūt et poſtea reuerſi in gal
liā f̄ribus rē geſtā vt narrauimꝰ re
tulerūt et poſt vt ab vno fratre ꝑ
cepi mox memorie et lr̄is ꝯmēdaui
De hac ſocietate glorioſiſſimus
pater augꝰ. in libro de ciuitate dei
elegātiſſime dicit. Hec illa beata et
glorioſa ciuitas in ſe magnū habe/
bit bonū q̄ nulli ſupiori nullꝰ inferi
or inuidebit. Ʒ ſicut nec in corpore
vult oculꝰ eſſe quo digitus eſt nec
pes quo oculꝰ cū mēbꝝ vtꝝq; cōti
neat carnis pacata cōpago. ſic erit
pacatiſſimo ꝯcordie vinculo eniz q̄
maius bonū accepit obſtrictꝰ vt ſuf
ficiat ſibi donū qd̄ alio minꝰ acce/
pit ⁊ nolit amplꝰ. vbi ioſeph iebria
biẗ cū fratribꝰ ſuis. ¶ Sexta et vlti
ma occaſio gaudij erit videre dam
natos a parte ſiniſtra· q̄bus ſcz po
ſitis a ſiniſtris rex dicturꝰ ē. Ite ma
ledicti in ignē eternū. De his ſcḋm ꝑ
phetā letabiẗ iuſtus cū viderit vin/
dictā. Et yſaias in ꝑſōa xp̄i Ingre
dienẗ ſuple ſcī ⁊ videbūt cadauēa
mortuoꝝ q̄ p̄uaricati ſūt in me vſ/
q; ad ſacietatē ōnis carnis. Mirati
aūt nōnulli ſolēt ſimpliciū q̄ ſcī i ex
tremo iudicio p̄ntū et aicoꝝ ſuoꝝ
viſa dānacōe nullatenꝰ turbabunẗ.
Ʒ ſtultā hāc admiracōez ois fideliſ
animꝰ ꝯputabit q̄ ſcōs ꝑpetua exul/
tatiōe firmatos turbari vel dolere
poſſe nō ābigit· Si eniz a ꝑfecto q̄
libz in p̄nti reqriẗ vt diuine iuſticie
cōcors ad omnibꝰ vniaẗ. q̄d mire
ſi de ſcō iā glorificato crediẗ q̄ viſo
q̄libz ꝯtiſſimo. in ꝯrenis nō triſteẗ.
¶ Sup hoc aūt q̄d olim audierim
a venerabili et deo digno mgr̄o io
hāne quōdaz leodieñ. decano. ſed
poſtmodū de oignies r̄glari cano/
nico cuiꝰ ſupius mentionem fecimꝰ
ad inſtructionem legentium refera/

mus. Dixit enim mihi ꝙ hoc ipſum quod narrare intēdo ab ore beate marie de oignies ſupra modum miratus audiuit. Hec illa beatiſſima mulier cuius vitam venerabilis iacobus achonenſis quondā epiſcopꝰ poſtea romane curie cardinalis diſcreto ſermone cōſcripſit. Hec ergo animabus valde cōpatiens que in purgatorio torq̄bantur ſup anima quoq; matris ſue defuncte ſollicitabatur in ſpiritu ſed hoc a carne vt iam patebit. Hanc itaq; ꝓpter elemoſinas et honeſte vite modū quo inter mundanos ipſa quoq; mūdana vixerat ſperabat quidem poſſe ſaluari ſic tamen quaſi ꝑ ignē. Sup hoc tñ dubio cum ipſa timeret quia iudicia domini abiſſus multa rogauit dominū vt eā certā reddere dignaret. Cūq; multas in hoc lacrymas funderet accidit die quadam vt ad miſſam in eccleſia iuxta altare q̄ſi ad pedes dñi maria ſederet ⁊ ipſa horrore ꝯcuſſa videret ꝓpe ſe ſpiritū tenebroſum aſtare. que mox ſigno cruc. timorē fugato audacter q̄s eſſet interrogat. Et ſpūs ego ſum inquit mater tua. Cui illa. q̄uo inq̄t tibi eſt mater. Tunc illa male inquit Nihil me tue iuuare potuerūt preces cū me quidē dānatam ꝑpetuo inferni clauſtra detineāt. Mox filia elato gemitu heu inq̄t mater que cauſa dānatōnis tue. cui illa enutrita inquit fui ⁊ vixi in his que per iniuſta mercimonia et vſuras adquiſita fuerunt ⁊ cōſcia mihi mali nō ablata reſtitui Nō curaui aut aduertere volui quid cōtra deum in meo hoſpicio et mihi a ſubditis agerer ſed tortuoſas mundi vias ingreſſa indignum miſera iudicaui pro genitorū meoꝝ veſtigia declinarē. Spreui arguētem me ſup his et aliis malis meis. nec in vllo penitui et ideo infructuoſam vitam morte commutās a futura ſeculi vita deperii Hec dicēs mater repente diſparuit. Ancilla vero xpi ꝯſideratis ꝑ ordinem omnibus etiam in matre dānata iuſtum dei iudiciū bn̄dixit nec fleuit ā plius ꝑpetue morti traditam ꝑ quā carnis inicia ſūpſerat. quia ratio intellectual' anime quā ſolus creauit omnipotens iudici vniuerſorū deo ſubdita ꝯcordabat. Iſte ergo apes future beatitudinis ſūt que ſextuplici exultatione ſupius inferius anterius poſteriꝰ adextris etiam ⁊ a ſiniſtris dñi ſui gaudiū introibūt et ſic in auras liberas ſpaciabūtur. Hec ſunt illa que vexāt apes ſupple in p̄ſēti vita. Et pn̄t hic diuerſe tēptacōnes et ludificationes demonū aſſignari Nō enim ſp vnū modū decipiēdi hoies habēt demonia Sed quia mēoria ſagacitate et ingenio p̄ omnibus mortalibus pollent de facili videre pn̄t quis modꝰ ſit in decipiēdo habilior. Sunt autē q̄nq; modi ſm ꝙ in textu conſiderari poteſt.

¶ De temptacōe dyaboli trāſfigurantis ſe in angelum lucis.

Capitulum. liiii.

IRūdines ⁊ alie aues depopulātur eaſdem. Per irūdines et alias aues illi quidē

demones deſignãt̃ q̃ ſe trãſfigurãt
in ãgelũ lucis vt qui alias eſſẽt ho
minib⁹ horrori pariter et timori ſpecie
britudinis et deitatis aſſũpta i nul
lo ſuſpecti ſimplicib⁹ habeãt. Quez
admodũ aũt trãſfigurãt ſe in ãge/
lũ lucis qz hoc freq̄uẽt̃ legit̃ narra
tionẽ in hac p̃te ſuſpẽdo. referãq3
q̄dã cũctis iauditũ q̃3 ſup̃biſſime
ipſa diuiniſſima ac ãgel̃ reuerẽtiſſia
ſacr̃mẽta dyabol⁹ auſus ſit ſimulare
Non tamen lectorem tedeat ſi ſc̃a
mirabiliſſima ac t̃ribilia referã que
nr̃e p̃ſecutiõis articulum p̃ceſſerũt
Me in epiſcopatu cameraceñ in
brabantie p̃tib⁹ tũc manente cũ in
illa dñice paſſiõis ſexta feria añ pa
ſcha ↄfeſſiõez audiẽs i ecc̃ia reſide
rẽ aduenit puer ãnoꝝ fere .xv. m̃ cuz
dolorẽ mirabili p̃cidẽs ante pedes
q̃ dixit Miſerẽ m̃ dñe miſerẽ qz m̃ t̃/
ribile q̃d accidit in iſta die Obſtupe
factus ergo q̃d tã horrẽdũ tali pu
ero ↄtigiſſz hortabar etiã ip̃m cuz
lachrimis vt audacter edicẽt q̃d h̃
eſſet. Heu inq̃t dñe ſedebã in cãpo
cũ ſocijs iuxta oues incidi haſtulã
ad ſagittaz faciẽdũ ⁊ ecce haſtula
ſn̄ vllo mõ vulnẽ v̄l leſione ſanguĩe
tincta ẽ et reſp̃ſa Hoc cũ audiſſẽ mi/
rat⁹ ſũ ⁊ gauiſ⁹ ꝙ puero nihil graui
us accidiſſz eẽ tñ futuri ſignũ iſor
tunij mox aduerti. Cõfortatũ g° ã
monitũ et abſolutũ pueꝝ dereliq̄.
Nec vix dieꝝ ſeptẽ ſpaciũ interceſſit
tñ ecce mr̃ failias eiuſdem pueri pu
eꝝ nũciat grauit̃ infirmari et meũ
aduẽtũ cũ lacrimis poſtulaẽ. Nec
mora ſurrexi et veni ad puerũ ↄfeſſ
ſus eſt peccatuz in tali etate grauiſ
ſimum ꝙ ei feria ſexta poſt diez pa
ſche contigerat .et adiunxit huius
inquit ſceleris horrore contabui et
ſtatim elangui . Nocte ergo media
cũ ſolus iacerẽ in lectulo m̃ viſus ſũ
mori et ecce viri turpiſſimi meã ani/
maz rapientes p̃ vallez fumo tetre
rimam et longiſſimam portauerũt
et puteum altiſſimum flãmeis colo
ribus eſtuantem quaſi molam gla/
cici frigentẽ in ignibus proiecerunt
Nota lector mirabilem ↄparatõez
a tali puero vt m̃ xp̃s teſtis ſit reci/
tatam Cũq3 ibidez miris incẽdijs
cruciarer ecce vocẽ audiui quaſi di
ceret Parcatis puero parcatis eta
ti .ſubito ereptus ſuz et reſtitut⁹ vi
te. oculos autem ſtati apiens vidi
mire pulchritudinis dñaz aſtãtẽ m̃
et dicentẽ. Ne timeas fili care dolu
iſti et veniã ↄſeq̄ris .a te nunc cum
receſſero dyabolus veniet in ſpecie
ſacerdotis ne credas ſ3 mãda illuz
cui ↄfeſſ⁹ es añ paſcha. Hec dicẽs
diſparuit et ſubito aſtitit m̃ q̄ſi vir
reuerẽdus in ſpecie ſacerdotis alba
indutus caſula et velut nix cãdida
pixide p̄ferẽs ſac̃mẽta Me ergo ad
ↄfeſſionẽ ⁊ ſac̃mẽtoꝝ ſũptionẽ reſi
dẽs hortabat̃ . cui cũ ſigno crucis
diutius reluctarer ⁊ ille nihilomin⁹
a remotis tñ ficta ingereret ſac̃mẽ/
ta tandem poſt lõguz agonez bea
tam mariam virginem inuocaui et
mox ſeductor ille diſparuit et me pe
tente materfamilias vos manda/
uit Hec vt audiui ſupra modum
miratus ſum et audaciã ⁊ p̄ſump

cionē dyaboli qui fictione ſua teme
re tēptauit viuifica ſacramēta. Cre
do ergo et certus ſum quia puer ni
ſi fuiſſet a glorioſa chriſti matre et
virgine premunitus accepiſſet q̄ꝺē
figmenta dyaboli et ꝑ hec ad min⁹
ꝯtaminatū corp⁹ poſſidens introiſ
ſet. Gloꝛificaui ergo dñm et multi/
pliciter benedixi quia tali puero in/
telligentiā et conſtantiaꝫ dedit et ꝑ
eum et in eo ſue benignitatis ⁊ ādmi
rationis opa ꝯfirmauit. Juſſi ergo
mox ꝓchianū ei⁹ pſbiterū accerſi
ri et eum ſacramētis ſalutarib⁹ pre/
muniri. ſicqꝫ die tcia ab hac vita mi
grauit et ꝯſūmatus in breui tpa pe
riculoſa cōpleuit. ¶ Poteſt ⁊ aliud
temptationū gen⁹ yrundinum qua
rum ſtercore tobias cecatus vel ali
arū auiū vexatio deſignare vt ſub
virtutū ſpecie vicioꝝ mēbris inuol
uamur. Verbi cauſa. Captat quis
diues fieri et ꝯgregare diuicias vt
in fine ꝯſtruat vberius teſtamentū
faciat qꝫ heredem chriſtū. qui copi
arū ſuarum dereliqt vel dños terre
vel parētes aut cliēticulos ſuos vel
raptores quoſlibet neqſſimos poſ/
ſeſſores. Hoc maxime in clericis vi
dimus quoꝝ cū bona paupeꝝ eſſe
deberent ⁊ que eis omni die ſupflu
unt nō in marſubijs vel in arca ſed
indigo ori famelici et ventribus eſu
riētiū deberent liberaliter erogare.
¶ Audiuim⁹ de venerabili guilhel
mo nato aluernie pariſienſi epiſco/
po cui cum nūciaret ꝙ canonic⁹ ec/
cleſie pariſienſ inteſtatus deceſſiſſꝫ
et ipe de iure canonico in tribus mi
libus marcharū ſuccedere deberet
eidem cōploſis manib⁹ rñdit. Abſit
h a me. ſed heu miſero pecunia ſua
ſecum ſit in ꝑdicionē. Et hec dicēs
pcepit pecuniā in vſus paupeꝝ ero
gari. bene et digne dixit et fecit

¶ Qr dyabolus faciliter temptat deditos vicio gule. Capitu. lv.

INſidiant et his ſupple api/
bus aquātibus rane. Hoc
eſt ad aquā bibētibus. Nul
lus eniꝫ decipiēdi efficacioꝛ dyabo
lo locus eſt qꝫ cū fideles ſup cibos
et potus immoderacius ſe effūdūt
et tūc ad verboꝝ ineptias ꝯtracti fa
cili⁹. nō ſolū inania ſꝫ etiā ad ꝓpha/
na delirramēta ꝓcedunt. Hic iob ti
mens filijs ſuis veſcētibus et biben
tibus vinū mittebat et ſāctificabat
eos. offerrebat holocauſta ꝑ ſingu
los ne forte inquit bñdixerint. id eſt
maledixerit dño in cordib⁹ ſuis. Et
hoc idē naturalit ꝓdere et ſignare
videt in ebrioſis lingue titubantis
lubricitas poſt nimie potationis ex
ceſſū Quid āt hinc geſtū ſit cōgrue
et opoꝛtuniſſime videamus. ¶ In
gluuiei iuramētis ⁊ maledictionib⁹
in loquēdo gallia ꝑ ceteris fere ter
ris ſtudet auidius. In hac vt a fra/
tre ordinis predicatoꝝ audiui acci
dit qđ ſubiūgo. Sedebāt qdā viri
honeſti quātū ad ſeculū in taberna
et bibebāt. Et cū incaluiſſent mero
ceperūt conferre de diuerſis ad in/
uicem. Et inuectus eſt ſermo quid
futuruꝫ ſit poſt hanc vitā. Tūc vn⁹
vaniſſime inquit a clericis iſtis deci
pimur qui dicunt animas ſine coꝛ/

poribus viuere poſt ruinã. Hoc di
cto in riſũ omnibꝰ ↄcitatis aduenit
hõ ſtatura fortis et magnus et reſi
dẽs cũ illis vinũ poſtulat bibit. q̃/
rit q̃s ſit ſmo inter eos. De aĩabuſ
inq̃t ille qui ſupra. Si q̃s eſſꝫ q̃ meã
vellet emere foro optimo darez eã
et de p̃cio eius in cõi omnibus ad
bibẽdũ. Tũc cachĩnãtibꝰ ille q̃ ſupꝑ
uenẽat talẽ inq̃t mercatorẽ q̃ro ꝫ pa
ratꝰ ſũ eã emere dicito quãti dabis
Et ille elato vultu tanti inq̃t. Mox
ↄueniẽtibꝰ eis in p̃cio ſoluit emptor
ſtatĩ pecuniã et letantibꝰ omnibus
biberũt pleno calice nõ curante ad
primum illo ꝙ animaz vendidiſſet
Veſpe aũt facto tps ẽ inq̃t ẽptor
vt q̃ſqꝫ nr̃m ad ꝓpria reuertat̃ vos
tñ anq̃ꝫ ſeparemur date iudiciuz ſi
q̃s equũ emerit capiſtri vinculo alli/
gatũ nũq̃d cuz eq̃ in ius emẽtis ce
det ⁊ capiſtꝝ. Cui oẽs pl̃r r̃ñderũt
vtiqꝫ cederet. Nec mora vẽditorez
q̃ſtionis et r̃ñſionis horroẽ trémen
te ẽptor cũ anima et corꝑe videnti
bꝰ oibꝰ ſurſũ leuauit in aera et ſecũ
vt certũ ẽ ad inferna ꝓtraxit. dya/
bolꝰ ei erat in hoĩs ſpẽ. Quis ei aliꝰ
ſe aĩaꝝ dicẽt m̃catorẽ niſi ille ĩ cuiꝰ
figura oli ad abrahã dc̃m eſt da m̃
aĩas cetẽa tolle tibi. ¶ De
demõibꝰ aerẽ ꝑturbãtibꝰ. C. lvi.

Veſpe pſequunt̃ eas ⁊ impu
gnãt eas odio naturali. ve
ſpaꝝ q̊qꝫ generi triũ d̃miũ
ſpecies adiũgunt̃ blacte ſcabrões
atqꝫ ſtupeſtres et his q̃tuor demo/
nioꝝ ſpẽs figurãt̃ Veſpe q̃ iracun
de ſũt et hoĩes acutiſſime pũgunt

ſtrepitu qꝫ tubali ꝑ aera currũt de
mones illos ſignãt. qꝛ vltiõe ꝑmit/
tẽte dĩna tẽpeſtatibꝰ aẽis et tonitru
is ſe immiſcẽt et in his terrẽt hoĩes
dãnificãt et occidũt. Et de his tri
bus exẽpla ponamꝰ ¶ In theuto
nia circa ãnũ dñi. M. cc. lvi. tantos
vẽtoꝝ coruſcationũ tonitruoꝝ et
grãdinũ fragores ĩualeſcẽ vidimꝰ
vt hoĩes ꝑ ciuitates q̃ſi amẽtes ĩce/
derẽt ⁊ imminẽ diẽ iudicij formida
rẽt Circa treueri vineas demolitaſ
penitꝰ ſiluas ⁊ arboẽs antiq̃ſſimas
ſũdiťꝰ euerſas inſperimꝰ ⁊ excelſoꝝ
edificioꝝ faſtigia corruiſſe. Fuerũt
qui dicerent demones ſe vidiſſe q̃ſi
beſtias diuerſas in aere ſibi inuicez
ex ventis ↄtrarijs occurriſſe. Hoc
de terroribꝰ. ¶ In ꝓuincia ꝓuĩcie
apud lemonicas tꝑe etatis noſtre
p̃ore fratrũ p̃dicatoꝝ eiuſdẽ ciuita
tis narrãte didicimꝰ tãte magnitu/
dinis grãdines cecidiſſe vt in vrbi/
bus villis atqꝫ cãpeſtribꝰ tecta frã
gerent̃. demolirent̃ vinee. fruges ſ̃/
digerent̃ in paleas. hoĩes et tecta
volucres in agris ⁊ pecora necarẽ/
tur. Qualit̃ his ſe imiſcuerit ſatha/
nas breuit̃ audiamꝰ. Vinearũ cu/
ſtos ſub tugurio in cãpeſtribꝰ im/
minentibus tempeſtatibꝰ latitabat
et audiuit clamantiũ voces in aere
Caue caue. et alius r̃ñdebat Quid
cauebo. ⁊ p̃mꝰ. Vineã petri richar
di ne leſeris. Sopita gº poſtmodũ
tempeſtate ſola vinea petri richar/
di ĩmunis eſt reperta a leſura Erat
aũt petrꝰ richardꝰ ſic eñi binomius
dicebat̃ vſurarius peſſimꝰ ⁊ obnox

ius multis malis. Ex quo cōſiderā
dum eſt ꝙ in comitatu ſpirituū ne/
fandoꝝ amicos imo potius inimi/
cos vt ſanius loquar demones ha
buiſſet qui ei bona ſua et ſi ad vite
ſolatiū tn̄ ad perpetue dānationis
cumulū ꝯſeruaſſet et h̄ qn̄tū ad dā
na. Ad occiſionem vero hominum
q̄liter pmittēte deo coopank̄ demo
nes audiam⁹ In marchia flandrie
atq̃z brabātie villa. populoſiſſima ē
ſita in qua dedicatio celebrata mul
tos ad ſpectaculū traxerat et ad lu
ſū. Inter quos vt a magiſtro guil
helmo bono et lr̄ato preſbitero et
de eiſdez ptibus nato pcepim⁹ qui
dā tubicina erat qui corizantes iu
uenes et puellas ſaltacōnib⁹ ⁊ geſti
culatōnibus ſuis ad carmina obſce
na et turpia ꝯcitabat. Hinc celo nu
bib⁹ circa veſperas obſcurato qui
q̄z ad ꝓpria redierūt. ſolo aūt tubi/
cine nondum luſibus ſaciato p viā
ad ſolita remeante. ⁊ canente tibia
ac ſaltante et poſterioꝝ ſonitib⁹ tur
piter inſonāte duo pueri paſtores
vbi choruſcationes et tonitrua im/
minere viderunt ad dumeta fugeř t
et eis vidētibus in tubicinē fulmen
cecidit ⁊ extinxit ⁊ eius brachiū am
putauit. Nec mora. viderūt ꝙ duo
nigerrimi canes ex inſperato vene/
runt. et inter ſe pendulū extincti bra
chium deportarūt et cadauer mor/
tui ad ꝓpria detulerūt Mane aūt di
cente pſbitero quia in atrio fideliū
ſepeliēdus nō eſſet quē in ludis tur
pibus taz notabiliter tonitruū occi
diſſet. Rn̄derunt amici. et ſi extinct⁹
tonitruo tn̄ ad dedicationē eccleſie
pegrinus. cum alijs occurriſſet Per
miſit ergo pſbiter et ſi dolens vt in
atrio ſit ſepultus Et vide rectitudi
nem diuini iudicij Mane facto ſepul
chrum patēs inuentū eſt et loculus
in quo iacuerat vacuus ⁊ eiect⁹. Ca
dauer vero vt optime credi poteſt
ſicut et eius brachiū a demonibus
aſportatū. Nō ergo lector quia tali
vindicta digni ſunt et ſi eos pcente
deo tales caſus ſemp nō puniat q̄
turpibus ludis et cātibus ſacra fi/
deliū atria et eccleſiā inhonorat.

¶ Secunda ſpecies veſpaꝝ eſt bla
cta. de quibus liber in natura rerū
dicit ꝙ lucifuga et in tenebris ābu/
lat. Hoc ferme demonia ſignātur q̄
nocte hoībus apparēt in ſomnis et
eos viſionib⁹ fātaſmaticis polluūt
et illudūt. De hoc quiddā ridiculo
ſū me legiſſe memini. ¶ Cuz quidā
monachus ad obſeſſū energuminū
acceſſiſſet. circūſtantē populo mlto
eū cū irriſione mordaci demonū in
clamauit Eia frater eia nūquid pul
chrā tibi in hac nocte mulierē in ſō/
nis adduxi Quippe vt poſt cōfuſio/
nem mōchus retulit in ſomnis pol/
lutus fuerat illa nocte et nō ꝯfeſſus
fuit. Sed et in nocte q̄dā demonia
virtutē nocēdi et apparēdi accipiūt
quā lucente die habē nō pn̄t. ⁊ hoc
ad fidē fideliū roborādā. facilius eī
homo nocte q̄z die terret. Nihil eni
dyabolus ſicut dicit beatus aug⁹.
vel nocte vel die poteſt niſi pmiſſus
Et vide q̄z pulcro et euidēti exēplo
¶ Vidimus in villa niuelle ꝟginez

deo dignā de qua veriſſime narrabat. Mortuis pꝛētib⁹ in domo fr̄is militis r̄lictā eſt ꝓ ciſtercien̄. ordīe diu laborās nec ad effectū poducē valens fortiter in animo ſtatuit ſꝫ poſſe ſuū etiā in ſeculo ordinē obſ̄uare. Inceſſit ergo ſn̄ lineis. obſeruauit ieiunia. ſilentiū tenuit. caruit carnibus. hora matutinaꝝ ſurrexit eccleſiaꝫ intrauit. horas regulares exoluit. Contigit aūt vt ea ignorāte mortuū cuiuſdaꝫ defuncti corp⁹ veſpe ad eccleſiā deferret̄ et ſolū in feretro relinqueret̄. Surgens ergo media nocte v̄go quā diximus intrauit eccleſiā. inuenit q̄dem mortuū ſꝫ parū aut nihil timuit. reſedit horas incepit. Hoc vt vidit diabolus inuidit et corp⁹ mortuū intrās loculū ꝑmo mouit. Virgo igit̄ cōſignans ſe ↄſtanter ait et inclamat diabolo quieſce miſerrime quieſce q̄a nihil poteris cōtra me. Et mox dyabol⁹ ſurgēs cum corpore. vere inquit nūc potero ↄtra te et meas iniurias a te paſſas frequenter vindicabo. Hoc vt illa vidit imperterrito corde baculū cum fixa cruce ābabus manib⁹ rapuit et in capite mortuū feriens ad terraꝫ piecit et ſic fideli audacia demonem effugauit. Diu ergo virgo xp̄i cū magna anguſtia laborauit vt cadauer deiectū in feretro relocaret̄ ſꝫ fruſtra qꝫ non potuit. Veniens auteꝫ mane preſbiter cum cuſtode miratur deiectum corpus et vulneratum in capite querit q̄d actum ſit. Fatet̄ v̄go cū lacrimis rogat obnoxius releuari corpus negat ille dicēs vi ſuꝝ poti⁹ tꝑlin et ꝑ geſtā rem excitādū in laudē xp̄i. Mox r̄bata v̄go vbi p̄ſbiterū inuincibilē et inexorabilē vidit vanā nimiꝝ gloriā ꝗ erubeſcētiā r̄formidās domū fr̄is cognacōeꝫ et patriā dereliquit et nūq̄ꝫ ad eā poſtea rediit ſꝫ vſqꝫ admortē in niuella ꝑmāſit. ¶ Tercia ſpecies veſpaꝝ ſūt ſcabrones et vt dicit liber de natura reꝝ ſcabronū fetus ineq̄lis et barbar⁹ eſt alius in aqua natat. ali⁹ ſup terrā repit ali⁹ in terra manet atqꝫ al.⁹ in aera volat et in his om̄ib⁹ multiplicitas deōnū ↄpatur. Sunt eni deōnes q̄ in aq̄s manēt et hos poete neptunos vocāt. Alij ſup terrā et hos incubos Alij in terra ſicut in ſpelūcis mōtiū Alij i ſiluis ꝗ hos duſios vocat auguſtin⁹. Alij in aera et hos ſp̄ualia neq̄tie in celeſtibus apoſtolus vocat. De his q̄tuor in ſuis locis habēt dn̄ū ꝑmittēte tn̄ illo q̄ oīa ī numero pōdē et mēſura diſpoit. Non niſi ſingularit̄ neptun⁹ ponit̄ ab ariſtotile lꝫ neptunos pluralit̄ ꝯ ponam⁹. De neptūoꝝ f̄cis ridiculoſa et magna mirabilia referūt̄ ꝗ certa fides ē ꝙ frequēt̄ audiūt̄ ab hoibus et videt̄. rarius tn̄ nr̄is tꝑib⁹ poſt q̄ꝫ fides cepit enucleaci⁹ p̄dicari.

Narrauit m̄ vir bon⁹ et ſc̄s ꝗ ſacerdos et frater ordinis p̄dicatorū nobiliſſima ducū ꝓſapia oriundus de gētib⁹ comanoꝝ. Hic ad fidē chriſti ↄuerſus fuit illo tꝑe quo gens ipſa comana percuſſa effugata eſt a populo tartaroꝝ. Hic pu

er ad huc gētilis vt referebat mihi
annoꝝ fere ſeptē cū ſororibꝰ ſuis et
puellis alijs in ripa flumis iocabat̄
et ſubito int̄ ludēdū de aqua egreſ
ſus q̄i vir teterrimꝰ et piloſus ludē
tes inuaſit dicēs q̄d me inquinatiſ
o pueri. Cūctis ergo fugientibꝰ di
ctū puerū fugā ceteris tardiorē fa
ciētē in dorſo claua ꝑcuſſit et mox
occidit et regreſſus in aquaꝫ ſalta
uit. Sorores aūt mortuū pueꝝ ra
pientes eā ad tabernaculū detule
runt nōdū eni comani domibꝰ vte
bant̄. Aggregatis ergo ꝑntibꝰ ſit
ꝓ puero planctꝰ. ꝫ ante mediā no
ctez cū multa ſuoꝝ leticia mortuo
reſtituta eſt vita. Credo fidētius ſi
cut poſtea patuit q̄ extunc in pue
ro ſalutis opꝰ diuine p̄deſtinatōis
benignitas cauſabatur. ¶ Aliud
mihi idem optimꝰ frater licꝫ ad rē
nō ꝑtineat q̄ꝫ nūc habemꝰ in mani
bus narrauit quā ad edificationē
legētiū breuiter enarrabo. Ipſe a
doleſcentulꝰ baptizatꝰ et a priore
ordinis p̄dicatoꝝ in vngaria rece
ptus ad ordinē in habitu ſeculari
in ſcolā datꝰ eſt. Preceptū eſt autē
illi vt nihil ſic̄ frat̄ ſine licentia age
ret p̄latoꝝ. hoc q̄dē et ſi in pluribꝰ
obſeruauerit ↄtigit t̄n vt lotrici ſue
tunicā veterē ſine licentia daret.
Poſt hoc autē cepit grauiter infir
mari et acuta febricitas ſine ↄfeſſi
one ſine viatico vt ei videbat̄ ad
extrema ꝑductꝰ eſt. Nec mora vbi
demones eū rape voluerūt affuit
āgelus cū miro nitore pennaꝝ di
cens. Fili ne timeas. michael ange
lus ego ſuꝫ te ↄtra demōnes defē
ſabo. Recedētibꝰ ergo ceteris vnꝰ
demon cauillacioꝛ alijs tridente
animā rape conabat̄ quē graui mi
chael aīaduerſiōe corripiēs effuga
uit. Nec mora aīaꝫ ad ꝑadiſi ianuā
introducere voluit ꝫ vir grādeuꝰ ꝙ
magne auctoritatis r̄ſiſtere niſus ē
dicēs. Animā michael ad corpꝰ re
ducas et cū alijs peccatis p̄cipue
inobedientiā corrigat. Stati vt a
nima reducta ē ad corpꝰ adoleſcēs
cretico ſudore ꝑfuſū ſe inuenit ꝙ o
culos aperiens p̄orē ante ſe ſedētē
vidit. Cui mox ↄfeſſus quid vidiſſꝫ
expoſuit hic poſt ſtudia litterarum
oportune fratrē indutū et in ſacer
dotē ꝓmotū vidimꝰ. q̄ ſue gēti po
ſtea fidē exponēs comanoꝝ popu
lū nō modicū baptizauit. ¶ Hinc
de incubis demonibꝰ ſequit̄. Incu
bos deōnes oppreſſiſſe feias q̄ſdā
alias venereis ↄfabulationibꝰ ad
ↄcubitū allexiſſe in ↄfeſſione pluēs
audiuimꝰ q̄ꝝ vnā v̄ginem in religi
oſo habitu vidi q̄ cū p̄mo diceret
nūq̄ꝫ ſe in ↄcubitu ↄſēſiſſe plurimū
admiratꝰ ſū quo iudicio hoc potu
iſſet in aīa non ↄſentiēte oīpotēs ꝑ
miſiſſe. Credē ergo illi nullo mō vo
lens horrificis iuramētis v̄ginē cō
teſtatus et tādeꝫ ab ea violent̄ ex
torſi et cum maximis lachrymis et
erubeſcētia ſe p̄mo mente q̄ꝫ carne
corruptā. Et vide q̄ꝫ occultū et mi
rabile iudiciū eq̄tatis. Illa vtiq̄ꝫ cū
poſtea quaſi dolēt ad mortē ꝙ con
fiteret̄ cū lacrimis ōnino nulla arte
vel ſtudio ab illa hoc petuit demo

ne liberari ita vt nulla ei valeret cru
cis ſignatio. nõ aqua benedicta. nõ
ipſa corporis xp̄i etiã ipſis angelis
terrifica ſacramenta donec poſt an
nos oratione et ieiunio pie luytgar
dis demon incub⁹ totaliter fugaret̃
Et nos quidez credim⁹ et fatemur
ſaluo tñ iudicio ſentẽcie melioris ꝙ
poſtq̃ꝫ de peccato ſuo amare fleuit
et doluit potius ei ꝯcubit⁹ pena cul
pe q̃ꝫ culpa fuit. De hac eadez mu
liere vexata. venerabilis et deo dig
na monialis ꝺ valleducis in brabã
cia Criſtina nomine mihi narrauit
qꝛ cũ illa in vigilia penthecoſtes ne
garet ſe cũ lachrimis ſuſcipe ſacra
menta eo ꝙ a demone importuni⁹
vexaret̃. dixit ad eã in magna ꝯpaſ
ſione criſtina. vade quieſce ſecurius
cras corpori ꝯmunicatura domini
co ego aũt in me recipio penã tuaz
Receſſit illa gaudens dormiuit in
pace cum alijs ad orationez de no
cte ſurrexit. Mane cũ omni trãquilli
tate ſacramẽta ſuſcepit Criſtina q̃ſi
nihil ponderans ꝙ in ſe penã vexa
te ſuſceperat veſpe dormitum iuit.
Nec mora cũ ſe ſopori dediſſet au
dit p̄ter ſolitum in ſtramento cubil̃
ſui quaſi porcellum commouentẽ ſe
et inquietius agitãtẽ. Surrexit illa
in nullo ſuſpicata dyabolum colo
quem habebat ad lectum fugare ni
titur quicq̃d eſſet. Recũbit illa iteꝝ
iteꝝ iterũq̃ꝫ ꝫ pauidius moleſtata
ſurrexit. et cũ h̃ pluries attẽptaſſet
manifeſte tandẽ ſenſit ⁊ vidit euerꝭ
ſtraminibus ꝙ demoniace prauita
tis vexaret̃ nequitia. Dimiſit ergo
lectum tota nocte ꝑmanſit in ſõnis
et cũ orare vellet demonis ſuccutie
batur inſultu. Quid plura? dixit et
vere credidi ꝙ nũq̃ꝫ añ tanta et ta
lia ꝑtuliſſet Mane facto cum p̄dicta
mulier communicata fuiſſet. Criſti
na ad eaz veniẽs renũtio inquit re
nuntio pene tue Vix ſine vite diſcri
mine violentiã crudeliſſimi tempta
toris euaſi ¶ Incubus generaẽ be
da in hiſtorijs britonũ et multe alie
ſcripture teſtantur. Qua aũt ratiõe
hoc fieri poteſt nõ video niſi hac ſo
la ꝙ virile ſemen effuſũ mox in vas
muliebre cuz debita temperãtie q̃li
tate trãſfundant. ſed ſic generare ꝓ
prie incubum nõ dicim⁹. Infinitas
tñ rationes latere hũanis ingenijs
in rerũ ſecreto natre pleniſſime cõ
fitemur ⁊ pauciſſimas r̃ſpectiue ho
minum ſenſibus apparere. ¶ Hinc
de duſijs vel duſionibus que eſt ter
cia ſpecies demonũ ſequitur. Duſi
oꝝ demonum oꝑa multa ꝑcepim⁹
et ſunt quibus gentiles lucos plan
tatos antiquitas cõſecrabãt. His
et adhuc pruſie gentiles ſiluas eſti
mant cõſecratas ⁊ eas incidere nõ
audentes nũq̃ꝫ ingrediuntur eaſdẽ
niſi cũ eis dijs ſuis voluerit immo
lare. Hi ſunt etiã demones de qui
bus glorioſiſſimus auguſtinus in li
bro de ciuitate dei euidẽtiſſime ſcri
bit. qui hominũ viuẽtium corpora
vt dyane ſubito ex hominibus ra
piebant et cũ ea. deluſi homines. in
alias regiones delata vidiſſẽt que
apud ſe mortua eſtimabant illa iã
immortalia facta credebãt et in de

ozum numero cōputabant. Sic et
nos tempꝑibus modernoꝝ etiā fre
quenter audiuimꝰ quaſi in agone
moztis poſitas mulieres ſubito ra
pi ⁊ eaꝝ loco a demonibus figmē
ta deponi et ipſa figmenta ſimillia
raptis cozpozibꝰ quaſi moztua ſe/
peliri. viſas vero feminas et inter
homies ꝯuerſatas. Nunqͦ magi
in egipto cozaꝫ pharaone virgas
ſuas in dracones ꝯuerterūt. ranas
fecerūt et aquas fluminis in ſāgui
nē mutauerūt. Ut autē dicit veri/
dicus auguſtinꝰ per mundū demo
nes diſcurrentes occulta ſemīa de/
ferūt. per que ſubito figmenta ꝓce
dunt. Et vtiqꝫ illa q̄ magi in egip/
to fecerūt vtpote dracones ranas
et ſanguinem. vera ſigna fuerūt. et
hoc nō fallaciter licꝫ nequiter ſꝫ ve
raciter oſtenderūt. Quid ergo cul
patur ſi quis dixerit ꝙ demones
ſubito figmentuꝫ humano cozpozi
ſimillimū faciant et ꝓ ſublato coz/
poze ponant Quis enī dubitet de/
moēs ingenio ſagaciozi callē qꝫ ho
mines in infirmitate cꝰ libꝫ iudicaꝛ
poſſint de facili ꝯualeſcentia hoīs
vel de mozte et ſcd̄m hoc ſi ꝯualeſ/
cē dꝫ pōt eū et ad aliena trāſferre
Et hoc qͦdeꝫ ſi deōnes poſſūt. ad
tps tm̄ pn̄t et nō illud diu durabi
le figmētū ſimillimū cozꝑi pōt effi/
cē et cozpꝰ inuiſibile facē qͦd ſuppo
nūt Si enī ꝑ adiūctionem lapidis
eſtolami vel ꝑ nigromāticas incā/
tatōes aliqͥs inuiſibilis hoībꝰ reddi
pt qre nō potiꝰ opeꝛ īgenio demo
nū. In ꝑtibꝰ theutonie pleniſſima

frm ꝑ̄dicatoꝝ ⁊ minoꝝ atteſtatōe
ꝑcepi puellā nobiliſſimā eſſe filiam
comitis de ſuanenbozch i clauſtro
moīalū enutritā q̄ ꝑ aliqͣs hozas
a deōnibꝰ nocte rapiꝛ et in ipſo ra
ptu inuiſibilis et incōtrectabiꝉ ꝯ ꝓ
baꝛ Et hoc cū qͦdaꝫ frater eiꝰ car
nalis de ozdine fratꝝ mioꝝ expe/
riri cercius voluiſſꝫ accepit dictam
puellā ſozoreꝫ ſuā in gremio ⁊ bra
chijs eā fortiſſīe ſtrixit ⁊ tenuit ⁊ tm̄
veiente hoza raptꝰ de manibꝰ tenē/
tis inuiſibiliꝛ et incōtrectabiliꝛ tol
lebaꝛ Hoc exemplū magiſter alb/
tus fr̄ ozdinis ꝑ̄dicatoꝝ theologꝰ
in diſputatiōe ꝑiſius adduxit cum
corā ep̄o ꝑiſieñ ꝓ̄poſita qͦſtio de rap
tu mulieꝝ taliū moueretꝛ ſicut ab il
lis fide plena ꝑcepimus q̄ in diſpu
tatōne fuerūt. Mentem ꝟo trāſlati
hominis q̄liter demones alienent
videre nō poſſū niſi eo mō quo ho
mines ꝑ inergiā oꝑatiōeꝫ et men/
tis inſaniā (vt que fiāt cū eis peni
tus nō aduertāt) efficiunꝛ amētes
Cū ꝟo voluntate diuina vꝉ hoim
diligētia/ita capti a deōnibus hoi
bus reſtituūꝛ et mēti/nūqꝫ tn̄ ſic re
ſtituūꝛ in integꝝ ſanitati qui ſꝑ eo
rū coz ſuſpenſū ſit et ꝓnuꝫ ad redi
tum/ſicut illi qui ſemel amētiā paſ/
ſi ſūt facillima occaſione ad amen
tiā relabunꝛ. Vñ qͦdam referūt q̄
viderunt facies ſic raptarū q̄ pal
lida ſuꝑ macie ⁊ liuida. ⁊ oculi ma
gis inſtabiles qꝫ in non raptis.

¶ Guurtena brabācie villa eſt ſo/
lennis ⁊ nota. In hac qͦdā iuuenis
puellam virginem adamauit. Cuꝫ

ꝗ pro eius nupcijs. illius parenti/
bus loqueretur et ille renueret puel
la medio tp̄e incidit in acutam. qua
ingraueſcēte mori omnibus viſa eſt
Luctu ergo facte cāpane quaſi pro
mortua pulſate ſūt. Nec mora. iuue
nis amator puelle. de villa eadē in
crepuſculo noctis ꝑgebat ad aliaz
et cū ꝑ dumeta trāſiret audiuit vo/
cem quaſi femine lamētātis. Solici
tus ergo diſcurrēs ⁊ q̄rens/ auditā
inuenit puellā/ quā mortuaz eſtima
bat. Cui ille dixit. Mortuaz te plan
gūt tui/ et hic vn̄ veniſti. Et ecce ait/
vir ante me vadit qui deducit me.
Stupefactus ad hoc iuuenis cū ne
minē aliū niſi ſolā puellā videret au
dacter rapit et in domū extra villā
ꝓtinus occultauit. Hinc regreſſus
in villā/ amicis ſuis loquit̄. Ingre
ditur ad patrez puelle cū amicis ſe
dentē ad funus. q̄rit ſi ſibi ſuā filiaz
quā quaſi mortuam plāgebat Cui
pater āmiratus reſpōdit. Nūquid
ꝓ deo mihi es vt mortuaz ſuſcites
et accipias in vxorē. Et iuuenis/ tn̄
ait libens ſpondeas/ vt filiā tuā ha
beā in vxorē/ ſi viuā reddidero ⁊ ſa
naz. Cui pater ꝯſentiēs dictu corā
omnibus ꝯfirmauit. Mox iuuenis
releuato lintheo quo coopta puta
bat̄/ figmentū mirabile quale a nul
lo hominuz fieri potuit inuenerunt
Dicit̄ aūt ab his/ qui figmēta hui⁹
modi dyabolica inſpexerūt/ ea eſſe
interi⁹ putrido ligno ſimilia/ leni ex/
terius pellicula ſuꝑducta. Hinc re/
ducta puella eſt et patri reddita. ſa
naqꝫ poſt dies aliquot dictuz iuue
nem maritū accepit et vſqꝫ ad tp̄a
noſtra incolumis ꝑdurauit. ¶ Si
mili tp̄e mō. cū quidā in ꝯfinio flan
drie ſororē languidā et mortuā pu
tatā. ſub eadē die. an̄qꝫ ſepeliret̄ fig
mentū. inter arūdineta iuxta maris
litora repperiſſet ſ duxit eā ad ꝓpria
et ingreſſus domuz vbi ab amicis
q̄ſi mortua plāgebat̄ diſcooptū fi/
gmentū extracto gladio in fruſtra
ꝯcidit horrētibus cūctis et clamā/
tibus cur in funus ſororis tāta cru
delitate ſeuiret. Et mox ſubridens
Crudelis inquit videor in ſororem
Nō ē illud ſororis corp⁹. ſꝫ figmētū
et illuſio demonū Et hec dicēs ſecū
cūctos adduxit et duxit ad domuz
ꝓpriā et eis ſororē reductā oſ̄dit ⁊
hec vſqꝫ ad tp̄a nr̄a ꝑmanſit Quis
nō obſtupeſcat in tā videlicet inex/
plicabilē caſū rex ordinē et ratiōez
nature ſuper id qd̄ eſtimari poterit
variari. Ego quidē talia fieri ꝑmit
tente occulto dei iudicio ꝑ opatio
nem demonū nec inficior nec cōfir
mo. Sed quia obijciētibus talia et
veriſſima aſſertione firmātibus ſb/
terfugē diſſimulaciōe nō potui. iſta
mihi narrata et inculcata conſcripſi
et alijs diſcutiēda reliqui. Gratius
tn̄ diſputātē et determinātem ſuꝑ
premiſſis lr̄atiorē aliquē et magis
exꝑtū optarez audire q̄ꝫ de his ꝓ/
prio ingenio temē diffinire. Interro/
gaui ſuꝑ hoc ſupradictū magiſtrū
albertū ſed ille diſſimulauit ⁊ nolu
it aliq̄t diffinire. ¶ Quō etiā in mō
tibus idez demones duſij habitaē
dicantur et ſeducere ac dementare

deceptos maiſeſte mõſtrabo. anno
ab i carnatõe dñi. M.cc.xxxi. p̄dicā
te in theutonia mgr̄o ōrado ōtra
hẽticos et ab eiſdem felici morte p̱
empto. hẽtic⁹ q̃dā vt p̱ frēz ōradū
ꝓuicialē frm̄ p̄dicatoꝝ p̱ theutoni
am añ multos ānos ſuſcepi ſeduct⁹
a dẽonib⁹ frēz quēdā ordis p̄dica
toꝝ ad hẽſim inuitabat Quē cū vi
derz inſtātiſſime r̄nitētē dixit fratri
Pertinax valde es in fide tua. nec
tñ de hac niſi p̱ ſcriptaz q̃pā aliq̃d
certi⁹ inſperiſti. Credē aūt ſi velles
dictis meis. xp̄m tibi et matrē ei⁹ ac
ſc̄os oculata fide mõſtrarē Mox il
le illuſionē dẽonū ſuſpicat⁹ volēſtā
dē ꝓbaē q̃d eſſet. non imerito inq̃t
tibi tūc crederē ſi ꝓmiſſa duceres
ad effc̄m Hauiſ⁹ hẽticus diē fratri
ſtatuit. Frat' v̄o pixidē cū ſac̄mēto
corpis xp̄i claz ſecū ſub capa porta
uit Duxit g⁹ frēm hẽtic⁹ in ſpecu cu
iuſdā mõtis in āplū valde palatiū
q̃d claritate mirabili r̄lucebat Nec
mora. vt iferiori p̱te palacij p̱uene
rūt viderūt thronos poſitos q̃i ex
auro puriſſimo In q̃bus rex fulgo
re et choruſco circūdat⁹ ⁊ iuxta eū
regina ſereno vultu pulcerrima et
ex vtraq; p̱te ſedilia in q̃b⁹ ſenioēs
q̃ſi p̄riarche vel velut apl̄i aſtāre p̱
maria multitudie āgloꝝ. et hi oēs
luce ſiderea coruſcātes et nihil mi
nus q̃z dẽones putarēt Hos mox
vt vidit hẽticus cadēs in faciē et a
dorauit Dict⁹ aūt fr̄ immot⁹ ſtetit
ſ; tāto ſpectaculo vehement' obſtu
puit et mox ad eū ōuerſ⁹ hẽtic⁹. q̃re
inq̃t filiū dei intuens nō adoras.

Pronus accedēs adora quē vides
et ab ore eius fidei nr̄e ſecreta ſuſci
pies Tūc fr̄ accedens ꝓtin⁹ attra
xit pixidez et obtulit regine in ſolio
reſidenti dicens Si regina es mat'
xp̄i. ecce filius tu⁹ quez ſi ſuſceperis
te velut mr̄em dei recognoſcā Cū
hac ꝓtin⁹ voce totū illud fātaſticū
euaneſcit et ānihilato fulgore tāte
tenebre denſuerūt vt vix frater cuz
ductoē ſuo ad mõtis exitū regredi
potuerūt. Cõuerſus ergo heretic⁹
ad fidem redit et mirā demonis a
ſtutiā ſtupefactus expauit. ¶ De
q̃rta ſpecie demonum dicem⁹ quos
apl̄s ſpūalia neq̃cie in celeſtib⁹ vo
cat Et nota q̄ dicit ſpūalia neq̃tie
ad diſtinctionez dẽonuz alioꝝ q̃ ſe
corporalib⁹ apparitionibus frequē
ter immiſcent Iſti v̄o ſpūaliter ma
gis ⁊ neq̃ter atq; ſubtilius i decep
tionem et dānationē hominum de
bacchantur. Illi enim ſimplices et
ydiotas decipiunt p̱ iſtoꝝ vero ne
quiſſima et aſtutiſſia teꝑtamēta eti
am homines pfectiſſimi cadūt Illi
interduz temptare ceſſant iſti nūq̃z
Cõtra hos petrus apoſtolus ora
tionibus p̄cipit inuigilaē fideles q̄r
aduerſari⁹ vr̄ dyabol⁹ tāq̃z leo ru
giēs circuit q̃rēs quē deuoret cui
reſiſtite fortes in fide id eſt p̱ opa
fidei reſiſtamus. Circūire autez dy
abolus dicitur vt ſi ſuperare non
poſſit in vno. vexet te tamen vt ſuc
cumbas in alio. vel ſi ad horam ei
in temptatione reſiſtitur. nihilomi
nus tamē ingeminare quod ſemel
vel pluries ſpreueris non veretur.

Hinc ſit ꝙ qn̄qꝫ multo tp̄e reſiſten/
tem hominem temptat. quē tandez
victū tedio virtutis ſtatim eneruat
Hinc quoddam accidit qd̄ ſine vl/
la heſitationis dubietate cognoui
¶ Erat puella quedā in brabantie
ptibus inter pceres generoſa que
in amorez cuiuſdā iuuenis per mul
tos ānos mire demonū ſtimulaba
tur inſultu· Hec cum mihi frequen/
ter cum multis lachrymis in confeſ
ſione dyabolicas inſidias aperiret
cōſului vt ſumope caueret ne nutu
aut vbo iuueni temptacōnis occa/
ſio pberetur. Et paruit illa diligen
ter vt monui. Cūqꝫ adeo grauiter
temptaret vt ſomni et ſibi perderet
appetitum accidit nocte quadaz vt
tāto demonū agitaret impulſu ꝙ
ſupueniente aurora ſurgere cogita
ret et clam adire iuuenem qui in vi/
cino manebat. Nec mora. vbi ſurgēſ
oculos aperuit vidit xp̄m quaſi pla
gis recentibus crucifixum leni ſmo
ne dicētem ſibi lingua patria. Moi.
dois. amor. ie. ſui. tres viās. liboms
lidōs. et li. tres. gēs. Qd̄ nos latie
coloratis vbis exponi⁹ Me diligas
qui ſū formoſus bon⁹ dulcis geneo
ſus. vn̄ vſus Dilige formoſū dulcē
qꝫ bonū generoſuz. Hec vt dixit re
pēte diſparuit et puellā in om̄i pace
et gaudio et graciaꝝ actōe ab om
ni temptatōne liberrimā dereliquit
Bene ꝛ verēdice de ſe xp̄s aſſeruit
diligendus ē enim p̄ omnibus quia
ſpecioſus forma p̄ filijs hominuz et
ſicut ſplēdor glorie et figura ſubſtā
tie patris. Contra de homine dicit

Omnis caro fenuz. Diligēd⁹ eſt qꝛ
bonus a quo omne bonū. Contra
de hoibus. Nemo enim. bon⁹ niſi ſo
lus deus. Diligendus eſt etiā quia
dulcis cuius labia fauus diſtillās
Miſericordia enim eius ſup omnia
opa eius. Contra de homine ſalo/
mon q̄rit. nequius oculo quid crea
tuz eſt. qui tn̄ eſt lucerna corpis no
ſtri Diligēdus eſt etiā qꝛ generoſ⁹
quē pater deus ꝯſtituit heredē vni
uerſoꝝ p quē fecit et ſecula. Cōtra
de hominib⁹ dicit malachias. Nun
quid nō pater vn⁹ omniū nr̄m. qua
re deſpicit vnuſqſqꝫ pximū ſuū. Me
rito ergo puelle iuuenē diligēti xp̄s
p hec verba ꝯcluſit et ſe potius dili
gendū formoſū bonū dulcē genero
ſū ꝯprobauit· Simili pe modo cui
dā militi ad ciſtercieñ. ordinē trāſe/
ūti xp̄s in viſiōe ꝯcluſit. Naz cū ille
grauiſſime a dyabolo ad exitū tēp
tarent et de nocte in noctē meditare
tur apoſtatare p fugaz ſemel para/
to ad exitū et quaſi ꝯmodiorez ho
rā noctis in lectulo preſtolāti ꝛ ſemi
uigilāti xp̄s apparuit in forma pſo/
nātiſſimi viri ꝛ cū ab illo q̄rēt qd ſic
iacēs habēt mali Rn̄dit ille. dolo/
rē cordis habeo ꝛ magnū defectū
debilitatis i mēbris Cui dn̄s groſ
ſum panē ordeaceū offerens dixit.
Surge ꝛ ꝯmede panē iſtū Quē ille
turbat⁹ intuit⁹. quō inqt panē iſtuz
groſſū ꝯmederē q panē monaſterij
ſimulagineum mādu catē nō poſſum
Tunc dn̄s detecto latere vulneri
pectoris ſanguine et ſanie pfluenti
ordeaceū panē admouit et tali pro

fluuio madefactū iubet ↄmedere ſā
gueſcentē. Mox ille cū horrore mē/
bris diſſiliens. heu inquit dn̄s quō
taliē pollutū ↄmederē quē ipollutū
recuſabā. Et dn̄s q̄ſi minaci vultū/
innuēs refutāti. opoꝛ3 inq̄t vt gu/
ſtu ſaltē attēptes q̄d ſapiat panis
iſte. Cūq3 ille diffugiū nō haberȝ ⁊
ſuſceptū panē tremebūdus ſūmis
vix labȷ̄s attigiſſet ſenſit in pane ſu
per oē3 ſuauitatē dulcedinem mira
bilē. quē hyanti q̄dē oꝛe ↄtrectās
totū ſubito cū mira auiditate ↄme
dit. Nec moꝛa. dn̄o diſparēte temp
tat᷒ ille ad ſe reuerſus ē et q̄d vidiſ
ſet et ſenſiſſ3 ſincero coꝛde rtractās
ab omni doloꝛe mētis et carnis tē/
ptatione ↄualuit et in magna tran
quillitate ſp̄s vſq3 in finē vite pmā/
ſit. Quid miri. Oꝛdeaceus panis au
ſteri oꝛdinis mellea xp̄i lateris pfu/
ſione linitus eſt. Sꝫ et hoc gen᷒ demō
nioꝝ/ cū aliter decipe hoīes nequeunt nō
poſſūt/ demōſtrationes in aere faci
unt/ quib᷒ ſimpliciū coꝛda in ādmira
tiōe3 inſolitā excitati/ ptātē facietiū
talia venerēt et q̄i ſup ōne miracu/
lū q̄d a ſc̄is in terra fieri videm᷒ ſic
vēaciter fit in diuerſitate moꝛboꝝ
illa ſpūalia neq̄cie q̄d ē in aere curi
oſitate gaudētes attollant. In his
rn̄dēdū ē ⁊ oculata fide mōſtrādū
ꝙ licȝ talia fieri videāt in re tn̄ nl̄la
pꝛius ſūt. ſic nec vlla q̄ ſimilia ve/
ris et ſubſiſtētib᷒ reb᷒ in ſpeculo con
tinent cū nulla tn̄ exn̄tia vel verita
te ſubſiſtant. Sꝫ ſpeculo mox obiecto
ſublato obiecti ſīltudo ſbtrahit in
vidēte. Quid āt hic ſub veriſſia at
teſtatōe ↄtigerit audiam᷒. ¶ Fra
trē hēricū theutonicū/ quōdā lecto/
rē fratrū p̄dicatoꝝ in colonia/ virū
in omni ſc̄ia cum ſanctitate ↄſpicu/
um/ de quo ſuperi᷒ fecim᷒ mētionez
atteſtātib᷒ frīb᷒ narrantē audiui.
Cū q̄dā frater nobil' genere ⁊ reb᷒
pollens de britānie partib᷒ oꝛdinē
p̄dicatoꝝ intraſſȝ apd̄ lugdunum
gallie cū frīb᷒ moꝛabat. Appropin
quāte tp̄e pfeſſiōis ſue petiuit a p̄/
oꝛe ſuo redire ad t̄rā ſuā. vt diſpo/
neret de rebus ſuis. Et ānuit prioꝛ
cū eoq3 iter arripuit. Cūq3 veniſſēt
in deſertis britānie viderūt ſtupen
dū miraculū. Et prioꝛ/ q̄d ē illud. ⁊
frat' illū ducēs ad fōtē lucidiſſimū
ſup quē lapis inſtar altaris in colū
nis marmoꝛeis locabat. aquā pri
nus ſupfudit. Nec moꝛa. ↄtenebra
to celo/ ceperūt nubes ↄcurrere/ mu
gire tonitrua. ymbꝛes ruere. fulgu
ra choꝛuſcare/ ſtatim q3 tanta inun
datio facta eſt vt circa locū ad leu/
cam vnā tota terra obrui videret.
Quod vt vidit prioꝛ/ eſt miratus ⁊
hoc audiente dicto fratre henrico/
magiſtro oꝛdis/ beate meōꝛie fra/
tri iohāni epiſcopo et alȷ̄s plurib᷒
enarrauit. Hoc idem audiui a pr̄e
meo ante ānos. xl. q̄ illis in partib᷒
ſub rege richardo anglie militauit.
Hec cū dictus frater henricus mi/
hi et multis alȷ̄s recitaret queſiui
vtrum iſta fieri potuiſſēt ⁊ reſpōdit
ꝙ ſic arte magica ignota mō homi
nibus et miniſterio demonum qui
ad tempeſtatē et pluuias aera poſ
ſunt impellere et concitare cum vo

ſunt occulto tamen dei iudicio per
mittēte. Eundem fratrem heinricū
et iſtud valde mirabile narrantem
audiui. Eo exiſtēte priore prouinci/
ali fratrum predicatoꝝ in partibus
tranſmarinis accidit vt in acconen
ſem ciuitatem gracia viſitandi fra/
tres ſecundum ordinem aduenisſet
Facta autem cena vno veſpere ſm
morem ſuum conuentū totū vt col/
lationē eis facēt extra clauſtri am/
bitum cōuocauit. Eſt autem locus
prope mare ad partem occiduaꝫ ci
uitatis. Conſidentibus cunctis ſup
mare prope litus nebula concende/
bat qua pꝰ paululū annullata appa
ruit ſup mare mons altus et diffuſꝰ
⁊ ſup montem ſtructura in modum
caſtri muroruꝫ ambitu turribus ac
palacijs decentisſima diſpoſitione
mirabilis et ab ipſo caſtro vſqꝫ ad
litus pons ingens cū multa diffuſi
one protenſus per quem ⁊ equites
et pedites diuerſi ſcematis atqꝫ fi/
gure aſcendere et deſcendere vide/
bātur. Cum igitur fratres aliqꝫ diu
tali ſpectaculo nimirū attoniti tene
rentur dixit fratribus dictus pro
uincialis frater heinricus. Surga/
mus fratres eamus ad orationem
illudit enim dyabolus oculis nr̄is
vt curioſitate nos teneat ⁊ a dei o/
pere torpeamus. Recedētibus fra
tribus aliqui curioſitate ducti vſqꝫ
in finem euentus immobiles ꝑman
ſerunt Viderunt qꝫ inſtante nocte
vt prius. maris vndas nebula ſup
ſpergi et poſt modicum nebula diſ/
pergente nullaꝫ illius ſtructure ſub

ſiſtentiam comparere. Hoꝝ ſimilia
videri antiquitus in anglie parti/
bus dicebantur ſꝫ p̄dicatione veri/
tatis figmēta nunc credimus ānul
lari. Siue igitur dormiat ſiue vigi/
let ſiue ſtudeat ſiue ambulet quis fi
delis ſm Hieronimum ſemꝑ manu
pingat crucem domini que contra
demones eſt tocius v̄tutis inſigne
Dormiētes enim ac ſi vigilarēt nō
ſolum in anima ſed etiam in corpo/
ribus vexant et eos ſurgere ambu
lare et loqui faciunt et ad facinoro
ſa ſepius prouocant et impellunt.

¶ Habui in ſcolis ſociuꝫ qui me vi
dente et audiente non ſoluꝫ facta ſꝫ
et dicta lectioneſqꝫ de die receptas
dormiēs recitabat. quod vt certus
fui vigilans nullatenus potuisſet.
Huius rei ſunt exempla plurima.

¶ De vigilante vero venerabilis
Bonifacius quōdam lauſonenſis
epiſcopus me audiente tale ꝙd nar
rauit. Erat in villa ꝙdaꝫ cecus qui
daꝫ qui vaccas tocius ville in paſ/
cuis cuſtodiebat repellebat a frugi
bus et ad certa loca paſcuis vberi
ora ducebat et quod maioris erat
ꝓdigij colēs ⁊ ſtatū ſingularū vac
carū ſpecialiter decernebat. Verbi
gracia vt ſi vaccā talis coloris ab
hoīe petuisſes ſine difficultate vac
cam talem tibi apprehenſā in corni
bus obtulisſet. Ad locū autem cuꝫ
quidam epiſcopus aduenisſet et de
ceco audisſet talia et probasſet que
ſiuit ab illo ſi confirmationis ſacra/
mentū ab epiſcopo ſuſcepisſet. At
ille. nō inquit. Nec mora epiſcopus

confeſſum confirmauit cecū et mox
ab eo vaccaꝝ diſcretio eſt ſublata
qm̄ demonū ope et miniſterio hoc
fiebat. ¶ In ſtudēte aūt quid factū
ſit a fratre ordinis p̄dicatoꝝ hoc
audiui. Frater quidaʒ poſt matuti
nas reſidere in cella voluit vt ſtude
ret. et mox vt oculos obiecit libro
dormitabat. Cūqʒ ſepius reluctare
tur nec p̄ualeret impaciēs dixit ſibi
Quid eſt ꝙ contra ſolitū tibi preua
let ſomn⁹. Et mox dyabolus ad e/
um. Nondum clauſe ſunt porte. Et
ille. quō inquit claudent̄? Et demō
A vertice vſqʒ ad pect⁹ ab aure vſ/
qʒ ad aurē. Et nota lector ꝙ in hoc
crucis miſteriū demonſtrauit ¶ Si
mili ꝑpe mō magiſter albertus the
ologus frater ordinis p̄dicatoruʒ
narrauit mihi ꝙ pariſius illi demō
in ſpecie cuiuſdā fratris apparuit vt
euʒ a ſtudio reuocaret ſed mox cru
cis v̄tute diſceſſit. Quid āt de ā/
bulatione factū ſit audiam⁹. ¶ Nar
rauit mihi frater ordinis p̄dicatoꝝ
ꝙ in itinere poſit⁹ in ſpecie ſocij ſui
qui retro ſe a via parum declinans
remāſerat dyaboluʒ vidit p̄cedere
et cū illū ſociū credēt et eū aſſequi
vellet nec poſſet tādeʒ cū villam in/
grederet̄ et ille non appareret ſoluʒ
qʒ videret ſe mire turbatus eſt. q̄ ve
ritus ſine ſocio intrare domū reſedit
merens. Nec diu poſt ſocius et ipe
turbat⁹ intrauit villā et inuenit an/
xie reſidentē. qui p̄ ammiratione ſi/
gnātes ſe et quid actū ſit conferentes
ambos ſe illuſos a demone repperu
runt. Caueāt ergo fratres predica
tores et minores ne ſancte et excellen
tiſſime inſtitutionis regulā excedē
tes ſociū nō niſi expectatū a viſu p/
cedere vel ſubſequi paciantur quia
certus ſū ꝙ iſta et multa maiora ho
rū ꝑicula de ſocioꝝ momētanea di/
uiſione frequētius euenerūt. Neqʒ
enim neſcius futuroꝝ ꝑiculoꝝ atqʒ
maloꝝ criſtus ſalutis p̄nceps huāe
extitit vel eſſe potuit q̄ binatorie
diſcipulos ordinauit experti ſūt mul/
ti. ¶ Eſt et aliud nocēdi genus Eſt
frater ordinis predicatoꝝ m̄ cōſan
guinitate coniunctus cui hoc accidit
qd̄ ſubiūgo. ¶ Jacebat vno mane
in dormitorio vigilās an̄ primā et
ecce videt demonē in ſpecie pulcer/
rime mulieris in dormitoriū venien
teʒ et turbari grauiter cepit q̄d mu
lier illic et hoc illa hora intrare ꝑmiſ
ſa fuiſſet. demoneʒ hāc eſſe minime
ſuſpicatus Nec mora. progrediens
mulier ſe iuxta fratrē in lecto q̄i riſu
iocūdo illū alliciēs collocauit q̄ ſtati
horrēs et ſignare ſe volēs nec valēs
dorſū tādeʒ ad parietē ponēs et pe
dibus latus illius cōcutiēs cū pūg/
no eius faciē ꝑcutē voluiſſet os de
mon late diffuſuʒ aperuit et a lecto
detruſus repēte diſparuit. Tantus
aūt colluctātiū fratris ipſius et dēo
nis ſtrepitus fuit vt a f̄re in ꝓximo
lecto quieſcēte et ſtupēte clarius au
diret̄. Clamare aūt frater paſſ⁹ vio
lētiā demonis cū voluiſſet vt m̄ nar
rauit nō potuit ſed tm̄ quaſi mutus
irrugijt. Et miꝝ valde q̄ v̄tute qua
arte demō hoc potuit et hoc maxie
cōtra iuuenē q̄ dei gracia plen⁹ fuit.

Sed hec queſtio citius ſoluiť ſi de
lupis beati ambroſij ſentētia in hex
ameron videať. Homo quem lupꝰ
prius videt oticeſcit et anticipatus
obtutu nocentis licet clamandi vo
luntatem habeat. non habet tamen
vocis miniſterium. deſpicit qꝫ eum
tanqꝫ victor vocis ablate. Et ratio
naturalis. lupus radijs oculoꝝ ſuo
rum immiſſis homini eius ſpūs viſi
biles deſiccat in inſtanti. quibꝰ deſic
catis ſiccanť arteree et ſic raucus ef
ficiť inſtrumento vocis obligatius
impedito Si ergo lupoꝝ natura ta
lem violentiā ꝑ ſolū ꝯtuitū habere
ꝓbať q̄n potius natura demonū q̄
mlťo ſubtilior ſagacior et potentior
eſt vt pñtia ſue malicie vocem obli/
get in homie viſūqꝫ pariter et audi
tū. ¶ Et mihi ſimile q̄d accidit per
qđ etiā iſta ꝓbanť. Accerſitꝰ ad cō
peſcēdas inimicicias q̄ inter duos
fratres carnales grauiſſime verſa/
banť cū fr̄e eoꝝ ſacerdote preclaro
iter arripui. Ubi ergo ſacra nocte
ante vigiliā paſche in cenaculo iace
bamꝰ ſpacio triū miliariū aut quat/
tuor ante diē euigilaui. et hortabar
vt ſacerdos deſcendens inferius ig
nem in candela deferret qua inſpec/
to libro matutinaꝝ officiū cantare
mus. Paruit ille. et cū candelā accē
dere debuiſſet tanto tremore cōcuſ/
ſus eſt vt ſine igne recurreret dicēs.
Ignem ad pñs nō habeo expectaē
vos diei lucem oportet. ſic ille vita
uit mendaciū ⁊ puſillanimitatis ſue
verecundiā. nō detexit Annui mox
verbis illius. q̄r ſuſcitare quempiaꝫ
illa hora de familia nō decebat Er
go vbi obdormiuimꝰ nō euigilaui
vſqꝫ ad ortū ſolis. Excitatꝰ igiť et
dolens tā diu dormiuiſſe ſurgēs in
lecto cōſedi Apertis aūt oculis ad
feneſtrā vidi q̄i ſociū meū caluo ca/
pite nudato inguine. et aſinino vere
tro velut ad vrinā faciendā demo/
nem ſtātem. Indignatꝰ ergo ſocio
meo vehementť cū eū increpare vel/
lem nō poſſem ablata voce. audiui
mox ſtertentē ſociū. quo cū ſtupore
ſurgente dixi ridens. Ecce iuxta me
ad feneſtrā in ſpecie tua cū quanta
inordinatiōe ſtat diabolus ⁊ me cō
tra te cōmouit. Hec dicens vidi q̄
malignꝰ ille ꝑ feneſtrā quaſi fumus
euanuit Dictis aūt matutinis feſti/
nauimꝰ ad locū vbi vocati pariter
fueramꝰ. Nec mora vbi ſequēti die
paſche celebrauimꝰ. predicauimꝰ et
comedimꝰ cū me vicino diuo in po/
merio ad ſomnū meridianū depoſu
iſſē et oculos clauſiſſeꝫ vt dormireꝫ
audiui eminꝰ iuxͣ me q̄i ſuſurrantes
aliq̄s ſūmiſſe tū. Uerens aūt ⁊ co/
gitans ne forte aliq̄ te expectent vt
eis ſatiſfecereꝫ apui oculos et ſurre
xi et neieꝫ videns reclinaui et clauſi
oclos. Staticqꝫ audiēs altiꝰ iā ⁊ eui
dentiꝰ murmurātes ſurrexi nec vllū
vidi. ꝫ nec tūc aliq̄d de nequicia de
monuꝫ ſuſpicatꝰ tertio me depoſui.
Nec inťſticiuꝫ aliqđ clauſis oculis
inťceſſit cū maifeſte vocē audireꝫ in
hec ꝟba. Ecce inquiūt cū q̄nta ſup/
bia vilis iſte nos facit dormiens ex
pectare. Ad hec igiť cum mox aper
tis oculis ſurrexiſſem nec aliqueꝫ in
ueniſſem conieci procul dubio de/
monum iniquitatem qui me et tur/

bare voluerunt et indiciū future ne quicie demonſtrare Quarta autez feria ſequenti infra octauaz paſche conuenerunt amici fratrum illorūz quos ad pacē reducere debebam⁹ et inter agendum tanta inter ſe fra/ tres diſcordia ſunt ꝯmoti/ vt in eo/ dem loco vbi ante demones audie raz murmurātes/ niſi maxima parē tum et amicoꝝ violētia reſtitiſſet ſe inuicez inſtictu demonū validiſſime gemiſſent. Vicim⁹ tñ dei gracia ne quitiā demonū et pacē rformauim⁹ inter fratres. Propt̄ hoc igit̄ duo ꝯſiderari poſſunt in re geſta quā re tuli ꝙ p̄ntia demonis quē primo vi di vox mihi ablata eſt ne clamarem ſecūdo aūt cū plures eoꝝ ter audiſ ſez viſus mihi ablatus eſt ne viderē Vide ergo lector q̄ntas et quales nocēdi artes dyabolus attemptet et q̄z ſollicitum eſſe hominez aduer ſus illum ſemꝑ oporteat nec frangi vllis iniurijs nec allici blādimentis ¶ Anno preſente. M. ſcz. cclviij. ꝑpe ciuitatē colonie agripinā in villa q̄ opidum regis vocat̄ quodā ſolēni die/ ingens chorea demonū in habi tu alboꝝ monachoꝝ in planicie cā pi viſa eſt vocibus altiſonis tripudi ans et exultans. Congregatis igitur cū ſacerdote ſuo hominibus ville cum ad choream accedere vo luiſſent. demones ſm ꝙ homies ap propinquabant choriſando ꝑcede bant ad fluuiū quoad vſq̄ ſe tota/ lis illa malignantiū turba in fluuiū annullauit. Et hinc q̄ꝫ nequitia de/ monum ꝯſideranda eſt ꝙ quaſi ad exemplū ſp̄ualiū viroꝝ/ ad ludū ne fariū/ choriſantiuz hominū ſimplici tatem inducere voluerūt. ¶ Videt hinc ſpiritualia mire nequicie in cele ſtib⁹ Beate memorie iordan⁹ frater et magiſter ordinis p̄dicatoꝝ gr̄a viſitandi fratres romā venerat. qui accepta bn̄dictione in domo fratrū a fratrib⁹ legit miſſam. intrauit po/ ſtea infirmariā videre languentes. et inuenit fratrē ꝯuerſuz quaſi ſane mentis eſſet tñ diligentiſſime ꝯpedi tū. Querit ergo magiſter ab illo cō pedito cauſam. reſpōdet ille aliena natū ſe fuiſſe acten⁹ ſed in aduentu eius integre reſtitutū. Credidit ma giſter ſpiritui nequicie citius q̄z de/ cebat et ꝯpeditū ſolui precepit Nec mora. felix papa honorius/ audito aduentu eius/ mandat eū facta dor mitione poſt prandiū intrare curiā facturū clero ſermonē. Hinc poſtea venit̄ ad prandium mandat̄ venire frater ꝯuerſus qui fuerat ꝯpeditus accubuit ille/ ſenſate ſe habuit Et v/ bi facto prandio et dictis gracijs. magiſtro ſtratū eſt ad pauſandum venit demoniac⁹ ille et accepto ra/ ſorio guttur magiſtri dormiētis in/ cidit. ſed nō ex toto nōduz certo lo co vulnē dato. Qui ſubito leſus/ eui gilans/ manū obiecit raſorio et du/ obus aut trib⁹ digitis vſq̄ ad emu tilatōnē vt credebat̄ leſionē accepit Expgefacto ergo in tumultu toto ꝯuentu accurrūt fratres magiſtrū quaſi ſeminecē inueniūt et elato fle/ tu cū clamorib⁹ eiulabāt Tunc por dom⁹ imꝑato ſilentio p̄cepit ne res

in ſcandalū ordinis diffunderet̄ et
ne inuerteret̄ ab emulis ſecularib⁹.
celaret̄. Uenit ergo hora predican
di ⁊ prior fratꝝ vice magiſtri predi
catur⁹ acceſſit. At vbi themate pre
libato ꝓſequi ſermonē debuit ſubi/
to reſolutus in fletū cū clamore va/
lido mugitū emiſit. Attonitis autē
omnib⁹ cardinalib⁹/quidā familia
riſſim⁹ ordini/priorem trahit ad par
tem querit quid cauſe ſit. Fatetur.
Nec mora ambo ingrediunt̄ ad pa
pā aperiūt infortuniū/ꝯclamat ad
planctū papa dicens. Heu dn̄e de⁹
quid actū eſt. hodie magna colūna
eccleſie cecidit. Quid plᵃ Accedunt
cirurgici ꝓſpiciūt ꝑtractant vulne/
ra. diuinū poti⁹ q̄ȝ humanū ſuadēt
adiutoriū cū omni precū inſtantia
poſtulandū. Tertia aūt die huius
infortunij illuceſcēte innuit magiſter
adoleſcenti nouicio vt ſibi altare p̄/
paret in occulto. Stupefactus igit̄
nec miruȝ/iuuenis priori indicat q̄d
ſibi precipit̄ qui quaſi rapt⁹ ſtupore
nimio currit ad magiſtrum querit ſi
deliret an falſum ſit ꝙ miſſam in ſu/
premo vite periculo velit celebrare
Magiſter ergo intuit⁹ priorem auer
ſis oculis innuit vt recedat. quo pa
rente/et rem expectāte taȝ grandis
euent⁹/ſurrexit. mgr̄ vt potuit ſacris
veſtib⁹ ſe induit. celebrauit et ſūpto
corpore viuifici ſacramenti vulnera
manus et gutturis ſecunde abluti
onis in calice liquore perfudit et ſic
in integrū ſoſpitat⁹ eadē die in am/
miratione omniū qui rem ſciuerunt
in ꝯſiſtorio corā papa et cardinali/
bus et omni clero glorioſiſſime pre
dicauit. Hinc poſtea factū eſt vt ipſe
papa ⁊ fratres in curia deuotiſſimi
erga predicatoꝝ ordinē cū incōſue
tis autoritatib⁹ et ꝑuilegijs exalta/
rent. Unde ſucceſſor ipi⁹ pape ho/
norij dn̄s papa gregorius fratri io
hanni dicto de argentina quondā
boſnenſi epiſcopo magiſtro ordinis
predicatoꝝ facto cuȝ magna deuo
tione dixit. Me tibi cariſſime q̄ſi pro
incude papam orbis conſtituto. lin
guam autē tuam ponam pro mal/
leo. vt ſm̄ omnia priuilegia que or/
dini tuo expediunt. vel priuilegia q̄
alijs etiā religioſis quibuſcūq; vſq;
in preſens ꝯceſſa ſūt priuilegia ſcri/
bi facias et bullabo. Nec mora ma
giſter et qui cū eo erant fratres om
nibus regiſtris apoſtolicoꝝ inſpec/
tis omnia priuilegia que ſibi cōmo
da ⁊ vtilia pro confirmatione ordi
nis eſſent vel fore poſſent conſenſu
cardinalium et curie bullata ⁊ ſup/
ſcriptōnibus inſignita ſolenniter ac
ceperūt. Hinc ad beate memorie ior
danuȝ redeamus ⁊ quid fecerit vel
de eo ſit factum videamus. Igitur
vbi dies venit/quo/accepta licentia
a cardinalibus exire curriā debuit/
a domino papa inuitatus contra
conſuetudinem nunq̄ȝ viſam ad mē
ſam eius in modum lune cornicula/
tam ſedere cōpulſus eſt et poſt prā
diuȝ ſic dimiſſus. Et vide quid actū
ſit. Extra romā ad ſex fere miliaria
noctis tenebris ꝯpheſus hoſpitiū
cū ſuis a ſacerdote ville queſiuit et
nō accepit. Sed cū recept⁹ fuiſſet a

paupere et pre penuria recipientis
incenat⁹ veſpere remanſiſſet dixit cū
ingenti gaudio fratrib⁹ qui ſecum
erant Benedict⁹ preſbiter ille q̄ no
bis negauit hoſpiciū qꝛ mihi gloriā
abſtulit qua hodie cum ſummo or/
bis pontifice in vna menſa conſedi.
Hinc ꝑ alpiū iuga nō longe a mon
tis pede digreſſus acutā febrē gra
uiſſimaꝫ labore itineris fatigat⁹ in/
currit Et vide lector q̄ꝫ callide ⁊ hu
ic inſidiat⁹ eſt diabolus ſancto viro
Epūs ciuitatis ad quā declinauit
vt audiuit tāti prīs aduentū hoſpi
tio recepit infirmū et violenter in ꝓ
priū ſui ſecreti thalamū et in lectum
ꝓprium collocauit. Habuit aūt ma
giſter ſecū priorē ſui ordinis virum
diſcretū litteratū valde et ꝓuidum
in morib⁹ ꝓbatū et phiſicū qui ma
giſtri ſciens ꝓpoſitū etiaꝫ in infirmi
tate duriſſimū dixit. Oportet vt ma
giſterio exinanias te et mihi ſis obe
diens et ſubiect⁹. Cui magiſter hu/
militer. Fiat inquit. Mox ergo con/
tra ↄſuetudinē ordinis ſuauiter in
plumis ſtratū eſt infirmāti. Primo
ei vt vidim⁹ in lectis plumeis iacere
fratrib⁹ nō licebat. Sed qꝛ in mltis
locis et terris maxime apud paupe
res paleaꝝ copia vel ſtramenta nō
ſunt ſtatutū eſt vt ſicut ſternerēt fra
trib⁹ iacere liceret. Nocte igiꝫ magi
ſtro ſolo in thalamo quieſcenti ap/
paruit diabolus tranſfiguratus in
angelū lucis dicēs. Eſt ne magiſter
iſte iordan⁹ qui fama celebris et vir
tute pater tanti predicatoꝝ ordis
clareſcit? Dubitare poterā niſi ante
longo tpe te nouiſſem. O q̄ꝫ vilis et
impudēs fact⁹ es qui q̄ſi dn̄ator ter
re in lecto plumeo et ſericis requeſcis
O miſer quale exemplū ordini tuo
et frīb⁹ relinq̄s. ſed nō eſt tui de⁹ ob
lit⁹ in finē qui ad redarguendum te
miſit me. Et tu igiꝫ ſurge ⁊ terre ſup
plex incumbas. Nec mora diabolo
diſparēte territ⁹ magiſter in terram
corruit et ſic iacens mane a dicto ꝑ
ore et fratrib⁹ inuenitꝫ. quē ꝑor val/
de ſeuere corripuit ⁊ ꝑ obedientiaꝫ
in lecto iacere cocgit. Sequēti autē
nocte ſathan iterauit audaciā duri
us q̄ꝫ ꝑus ſibi inobedientē redargu
it et magiſtro ad terraꝫ deſcendere
mox precepit. quē cū de mane prior
iterato inueniſſet ad terrā grauiter
indignat⁹ dixit. Miror veſtrā nō tm̄
vt ita dicā ſtulticiā imo ꝑrſ⁹ inſaniā
qui in periculū nō ſolū corpis ꝫ etiā
anime ↄtra obedientiaꝫ hoc facere
voluiſtis. Et ego teſtor altiſſimū ꝙ
nollē ꝓ toto mūdo ita grauiter cō
tra deū ⁊ ordinē exceſſiſſe. et hec di
cēs flere cepit vberrime. qđ vt vidit
collachrimat⁹ eſt et mgr̄. et ꝓcidēs
ad ei⁹ pedes ↄfeſſus eſt qualiꝫ ei vt
ab eo verius cernerēt trāſfigurat⁹
in lucis angelū diabol⁹ illuſiſſet. tūc
ꝑor admirat⁹ mitigat⁹ eſt valde. et
ꝑcepit vt lectū aſcenderet ⁊ tps cre
ticū expectaret. Erat aūt debilitat⁹
valde et indurata matēia vix habe
bat ſpūs ad pauſandū. Tertia aūt
nocte nō deſtitit diabol⁹ triplicare
veſaniā. et vix mox ad increpandū
vba ↄpoſuit. ꝑuenit cū vir beat⁹ et
dixit. O nequiſſime humani generis

inimice quomodo ſimplicitatez me am quaſi per zeluz qualemcūqꝫ ad ordinē illudere voluiſti. Et ego qui dem niſi hoc omnipotentis dei diſ/ penſatio ꝑmiſiſſet ſapientius aduer tiſſē ꝙ melior eſt obedientia q̄ꝫ ſtul torum victime et ꝙ quaſi genus ari olandi eſt nolle adquieſcere. ſed et hinc mihi miſerrime acceſſit gloria. tibi autem confuſio ſempiterna. Et ſtatim his dictis in faciem vmbrati/ cam expuit diſparētis. Magiſter au tem poſtq̄ꝫ cum alacritate ſpiritus et ſine perturbatione quieuit circa diem ſeptimum optime creticauit. qui infra paucos dies ab egritudi/ ne recreatus integerrime conualuit Quid autē ſibi in ipſa ſua infirmita te contigerit ad exempluz poſteris affuturum fratribus enarrauit.

Hinc et aliud per illuſionem demo/ nis in bononia contigit. Celebra/ uit idem beatus vir miſſaz die qua dam vt ſolebat fere quotidie in ſe/ creto. ſenſit autem tam mirifici odo ris fragrantiam in ſuſceptione diui ni ſacramenti vt nulli eſſe poſſet du biū hanc non eſſe niſi a deo niſi for ſitan alicui qui diſcretionē ſpirituū habuiſſet. Os mire odoriferꝫ ꝑ lon gū tp̄s habebat et man⁹ ita vt vix ei cibus ſaperet ore ſumpt⁹. palato tñ cordis interius diſcernebat qꝛ o/ dor ille recreationē ſpiritui nō p̄ſta/ bat. Abijt ergo dn̄m deprecari q̄d ſibi vellz odor ille reſperſus inuanū ꝗ reuelatū eſt ei qꝛ demonis arte ſit geſtū et crucis ſignaculo mox ceſſa uit. Eodē tp̄e cū idez mgr̄ iorda nus multos litteratos clericos ad ordinē ꝯuertiſſet et in bononia rece piſſet et multi ex eis grauiſſimis de monū impulſib⁹ temptarent̄. et ꝑ h̄ mgr̄ mira orationū inſtantia repu/ gnaret. Vna dierꝫ demō libera vo ce locutus eſt ei. Facias inquit fr̄es tuos ceſſare a predicatione et ꝯfeſſi onibus hominū audiendis. et ego ceſſare faciā ſocios meos ab omni/ moda temptatione fratrū et lucta. Conſenſit mox magiſter ad temp⁹ et effectum mox ꝯſecutus eſt ſponſi onis. Nec multi poſt hoc dies effiu xerant cum magiſtro oranti dictum eſt ita. Quid eſt q̄d facere voluiſti. vt inires pactū cū morte! Orent fra tres ꝓ tempore. et ꝓ tempore ſtude ant proximoꝝ inſtructionib⁹ et ſalu ti. et ꝓculdubio pure et vigilātis in ſtātia temptationes demonū repel/ lent̄. Nec mora vbi hoc magiſter in capitulo fratrib⁹ indicauit et illi mā datū eius miro ſpiritus feruore cō/ plerent. virtus demonum eneruata eſt et fratres in cōmuni omēs mira alacritate mentis ab omnibus tem ptationibus quieuerunt. Et hinc no ta lector quid in hoc articulo dicat glorioſiſſimus Aug⁹. Orationibus mundamur. lectionibus inſtruimur vtrūqꝫ aūt bonū eſt ſi vacat. ſi vero nō melius eſt orare q̄ꝫ legere. In le/ ctionib⁹ ꝯgnoſcim⁹ q̄d agere debe/ am⁹. in orōnib⁹ percipim⁹ que ſaluti neceſſaria poſtulam⁹. Orationibus nutritur anima. lectionibus excitat̄. Nouit ſemꝑ oratio ſine lectione ꝓfi cere ſed lectio ſine orōne rariſſime.

Unde ⁊ diſcerni pōt deſacili quāti ſit periculi et laboris paꝝ vel nichil orare et ſemꝑ legere et nunqꝫ ad ſapidam ſcientiā ꝑuenire. ¶ Vidi et certiſſime expertus ſum ſicut auditor eius ꝑ multū tempus ꝙ venerabilis ille frater ordinis predicatorum magiſter albert⁹ cuius ſuperius fecimus mentionem multis annis fere quotidie cuꝫ tū in cathedra theologiam legeret. tantū de die et nocte orationib⁹ incūbebat vt pſalteriuꝫ dauiticū legeret et interdum dictis horis et lectionib⁹ et diſputatiōib⁹ terminatis cōtemplationi diuine et meditationib⁹ inſudaret. Quid miri ergo ſi talis homo in ſcientia ꝓfecerit qui tā ſancte tā integre in v̾tute ꝓfecit! Certū eſt ergo vt in ꝑcedentib⁹ dictū eſt orōnū inſtantia virtutē demonū eneruari. et nō tm̄ ſtudiū ſcripture. verūetiā omnis virtutis gratiā ꝑ orationis vigilantiam augmentari et in robur ꝑſeuerātie ōſeruari. ¶ De ipo aūt pie memorie et vere ſancto viro magiſtro ordinis predicatoꝝ ſancto Jordano quid ad petitionē fratrū in ꝓſa poſuerim indicet. Gaude felix theutonia tempus inſtat leticie. quondam virtus glorie ſurgit virore grē. Rorem miſericordie ſpondens in abundantia ſi vas ſit capax venie. Riuū rorantē edidit fons aquis indeficiens. qui patēs idē indidit riuus inde ſcaturiens quē bibens ager ſitiens fructū centenū reddidit Triplo centenū faciēs pr̄ iordan⁹ effluit. vt riuus fonte grā queꝫ nunqꝫ q̄s iminuit bibēs ex indigētia. ſed ſtat miſericordia plen⁹ qui preſſos doluit dira mūdi miſeria. Allexit ore melleo mltos vt xp̄o viuerēt ſpreto cultu phalereo cultū cordis induerent et verba vite ſpargerēt ore flāmātes igneo frigus peccati pellerēt. Sanctus orbat⁹ oculo fabro lumen reſtituit. et fame preſſo populo multiplicatū prebuit paneꝫ turbe dū eguit. xp̄m ſequēs miraculo ꝑ queꝫ h̄ munus habuit. Prece ſancti conceperat vxor viri bohemie ꝓlem ſancto donauerat ob ſpem maioris grē. Sed abortiua ſpem neſciuit q̄d omiſerat ſācti p̄ris cuſtodie. Peractis horis plurib⁹ voti memor efficit̄. inclamat ſanctū precib⁹ et in fletū reſoluitur. Nec mora. vite reddit̄ puer datis vagitib⁹. et ſic iordan⁹ dicitur. Sathan ſanctū aggredit̄ temptat modis mirificis. odor fuſcat⁹ ſpargit̄. dū ſacris inſtat miſticis. ſed nō valet artificis diu dolus dum ꝓdit̄ in prece viri ſupplicis. Hinc terrā ſanctā adiit fr̄es illic inuiſere. ſꝫ cū mare rediit mergēdo cepit pſallere xp̄m bn̄dicē. ſicqꝫ celū ſubiit vt ſignis datur credē. Nec mora mox incanduit colūna lucis maria q̄ dū de celo micuit membra luſtrās ſanctiſſima. in quo trāſiſſꝫ anima videtes ſcire voluit in re manifeſtiſſima. Proiecto ſancto litori celi lāpas emicuit q̄ ter ſupſtās finiit. quarto q̄ꝫ reſplēduit in hūc quē ſecū habuit. et ſic recurſu celeri rapta nube non patuit. corp⁹ fragrās mirifice curat̄ a fidelib⁹. a grecis dant̄ vnice latinis ⁊ gētilib⁹

laudes xp̄o cū fletibus et ſic veruꝫ
magnifice ſub tribus patet teſtibꝰ
Hinc in achondilicia ferꝫ̄ pater ma
gnificus recipit̄ cuꝫ gloria fit mox
ſigno mirificus ſaluatur paraliticus
ſicqꝫ virtutū gracia ꝓpalatur mag
nificꝰ. Antiqua tūc ꝓdigia iubar
nouum recipiunt prece ſācti demo/
nia victa clamant et fugiunt et ſur/
di ſonos audiunt claudos ſoluit le
ticia ceci lumen recipiunt Hec pr̄is
tam̄ eximij ſequamur nos veſtigia
vt digni pr̄is filij pr̄is ditemur gra
tia. ſicqꝫ ſecum in gloria ſortē ſperā
tes p̄mij ducamur ad celeſtia ameꝫ
Hic vir beate memorie natōe theu
tonicus. de weſtphalia natus eſt
qui mira preditus gracia ordini p̄
dicatoꝝ prefuit mł'tis ānis ¶ Fra
ter quō daꝫ ordinis p̄dicatoꝝ ele/
ctus et bonꝰ arnoldus noīe ex par
tibus treuerenſibꝰ natus et p̄or fra
trū in opido wiburgenſi dictū bea
tum virū magiſtꝝ iordanū vt ipſe
met retulit mihi ſtatim defunctum
vidit int̄ choros āgeloꝝ apl'orum
ꝓph̄aꝝ manibꝰ angeloꝝ ferri. et h̄
q̄deꝫ vt ip̄e audiui btā luytgardis
aq̄rie monialis de magiſtro iorda
no in ſpiritu rapta videt. Et q̄dem
liꝫ paꝝ digrediar apte tn̄ de ſupra
dicto fratre arnoldo p̄ore wilbur/
genſi viſionē pulcerrimā enarrabo
Retulit m̄ frater pius et bonꝰ qui
hoc ipſū ab illius ore p̄cepit ꝙ an/
nis pauciſſimis ante morteꝫ deſide
riū magnuꝫ habuerat vt ſup ſtatu
ſuo cui vt ꝓpriū eſt bonaꝝ mentiū
nō modice metuebat a dn̄o ſolare
tur Accidit ergo vt ſemiuigilāti do
minus ih̄s xp̄s in forma ſpecioſa p̄
filijs hoīm glorioſiſſiꝰ appareret quē
vt ſtatī in p̄mo intuitu ꝯgnouit co
gitaē cepit O vtinā m̄ oñderes do
mine me eſſe cū ſaluādis in libro vi
te conſcriptū Et mox dn̄s in pecto
ri ſuo libꝝ vite demōſtrās eius co/
gitationi rn̄dit Ecce inquit liber re
uolue eū et nomē tuū aſcriptū inue/
nies. Et mox gaudio cordis exiliēſ
vertit librū et legēs lr̄is aureis ſcri
ptum vidit et in eo repperit nomen
ſuū. et merito q̄dem in libro vite pe
ctoris xp̄i ſe ſcriptū vidit qui vita
preelectus et opꝫ verbū vite criſtū
in pectore gerebat et ore ꝑ qd̄ deo
et hominibꝰ amabil' apparebat. Ip
ſe eni aſſumptꝰ in ſociū a dn̄o vnga
rie fratres ſui in wiborch nullū ali
um prioreꝫ eligere voluerūt donec
eis redditus remaneret. Cui ſucceſ
ſit magiſter raymūdꝰ vir l'ratꝰ val/
de qui in vtroqꝫ iure rexerat. eccleſi
aſtico ſcꝫ ⁊ ciuili Hinc ſucceſſit ⁊ ve
nēabilis iohānes de theutonia na
tus qui multo tp̄e peītētiarius dn̄i
pape in roma cū boſnenſi epiſcopū
eccleſie prefecit Et cū habēt in epi/
ſcopatu plus q̄ꝫ octo milia marca/
rū in redditibꝰ quaſi nihil. tamē in
vſus ꝓprios expendebat ſꝫ omnia
pauperibꝰ erogabat. Nec ſolū qui
deꝫ equum habuit ſed azellū qui li
bros et epiſcopales infulas depor/
tabat. ipſe vero pedes cuꝫ fratribꝰ
incedebat. Hic poſtmodū abſolu
tus ab epiſcopatu electꝰ eſt in ma/
giſtrum ordinis predicatoꝝ et his

preſuit multis annis. De hoc vene
rabili viro certiſſima relatiõe pcepi
mus ꝙ ei puero exiſtenti adhuc in
etate annoꝝ.x.ordo p̄dicatoꝝ qui
nondũ erat tunc et ꝙ epiſcopus fu
turus eſſet:et omnis ſtatus vite ſue
a domino reuelatus ſit ⁊ oſtenſus
Multaquoqꝫ facta ab eo mirabilia
referunt̃ ex quibus vnum breuiter
enarrabo. Venit in romanie par
tibus tunc magiſter intrauit hoſpi
tiũ pauperrimi ſacerdotis. decubu
it ſup ſcamnũ itinere fatigatus.et
dum anxius cogitaret vnde paup
rimo hoſpiti aliquid obueniret.vñ
ſe cũ fratribus reficeret fatigatos
venit auis quã corniculã dicimus
et de ſupremo aere eius pedib⁹ ad/
uolauit.que pedes magiſtri frequẽ
ter roſtro concutiens iteꝝ ad aera
reuolauit. Quo viſo mgr̃ ſurgens
inconſuete magnitudinis ſpiſſitudi
nis et latitudinis numiſma argẽte
um qđ cornicl̃a ad pedes magiſtri
poſuerat mox inuenit. aduocãs ſa
cerdotem munus cornicule iuſſit ac
cipere et neceſſaria fratribus mini/
ſtrare. Hunc ante epiſcopatũ a iu/
uentute cognoui nec vnqꝫ aduerte
re potui minus eũ deuotũ tunc mi
nus qꝫ ſolicitum de propria vel ſa/
lute aliena qꝫ poſtea cum ep̄us vel
magiſter ordinis extitiſſꝫ. Obijt ãt
in maximo feruore ſpirit⁹ apud ar/
gẽtina vrbẽ theutonie. Ad cui⁹ tu/
mulum crebra miracula facta nar/
rant̃ Eleuatũ eſt autem corpus mi
rabile a domino mogũtinẽſi archi
ep̄o et electo argentinenſi anno ab
incarnatione dñi M.cc.lxxvi. In ei⁹
eleuatõne fratrib⁹ p̄dicatoꝝ ad ge
nerale capitulũ ꝯgregatis illuſtris
regina vngarie mãdauit p lr̃as ſo
lenne miraculum quod ſubiungo
Filius ſuus ꝓmogenitus cõgre/
gato exercitu magno dimicare vo
luit ꝯtra patrem ꝓ quo regina ma
ter nimirum grauiſſime turbata to
ta nocte p̄cedenti q̄ ſequẽti die fu
tura cõgreſſio putabatur in orati/
one ſe et lachrymis dedit.tã ꝓ filio
qꝫ viro rege ſolicita. Fiducial⁹ tñ
ad magiſtrum iohannem oratione
directa quem multum in vita dilex
erat et fratrem quendã eiuſdem or
dinis quem iam defunctũ confeſſo
rem habuerat ambo eidem regine
ſemiuigilãti apparuerũt .Cui magi
ſter iohãnes ſereno vultu p̄dixit in
quiens qm̄ in noſtris orationibus
mediante clementia dei fiduciã ha
buiſti .ecce p̄dico tibi quoniam ho
die anteqꝫ comedas nuntius dicet
ꝙ pacificati erunt pater et filius in
bonũ om̄ibus ordinatis. Mãdauit
et alia dicta illuſtris regia ꝙ eodẽ
ãno p merita dci ep̄i et mgr̄i iohĩs
ſuſcitat⁹ mortu⁹ fuiſſet ſil̃ et alia infi
nita miracl̃a claudoꝝ cecoꝝ ſurdo
rũ obſeſſoꝝ a demõib⁹ ⁊ aliaꝝ infir
mitatũ p ei⁹ merita ꝯtigiſſẽt. Huic
ſucceſſit venẽabil̃ hũbert⁹ vir gene
roſ⁹ ⁊ ſpectabil̃ genẽ de burgũdie p
tib⁹ nat⁹. q̄ gr̄a p̄dicacõis inſignis le
ctor fr̃m anqꝫ in mgr̄m p̄ficẽt̃ emi/
cuit. Hinc poſtmodũ in tuſcie par/
tibus prior ꝓuincialis fr̃m p̄dica/
torum factus ad eo romane curie

graciosus et car⁹ fuit vt eū plures
cardinales in papā eligerēt eo tem
poꝛe quo dict⁹ Innocentius q̄rtus
eſt in apoſtolicū aſſumpt⁹. q̄ poſtea
ꝓuincialis francie fact⁹ magiſter to
tius oꝛdinis eſt effect⁹ At q̄m nō in/
utiliter lʒ longe a materia digreſſi
ſum⁹ ſpūalem nequitiā demonū ꝓſe
quamur ¶ Eſt et aliud fallendi ge/
nus demonū vt homines fallāt ſpa
cio penitentie vel vite ꝓlixioꝛis ꝓ/
miſſo. Unde mihi frater oꝛdinis p̄/
dicatoꝝ quiddā valde mirabile re
citauit. Erat quidā nobilis in Weſt
phalie partib⁹ vir armis ſtrennuus
et pꝛepotēs inter ſuos. Hinc nocte
quadā ꝑ ſiluā terribilem tranſiens
audiuit vocez mulieris q̄ ̄si in vicino
cantātis. Et dixit ſuis. Eſt ne quis
veſtrū qui mecū vadat. mulierem vi
dere cantantem? Omnib⁹ ergo diſſi
mulantib⁹ et ꝓhibentib⁹ illū pꝛexit
ſolus et inuenit ſtantez ſub arboꝛe
quaſi nigrā monialē extenſis in ce/
lū manib⁹ cantantē Quā cū interro
gaſſet ille quid ageret. reſpōdit hic
laudo deū meū. Credēs aūt ille ali
quē ſanctoꝝ eſſe. rogauit eā dicens
Dic mihi obſecro q̄d futuꝝ eſt mi/
hi. Et illa. multa inquit mala feciſti
⁊ adhuc facies. deuictis inimicis tu
is crucē tranſmarinā ſuſcipies trāſ/
fretabis et in xp̄i ſeruitio moꝛieris.
Ad hec verba gauiſus ille receſſit.
et vt illi pꝛedictū eſt facta cede ho/
minū inimicos deuicit. Qui cū p̄ſto
laret̄ crucis ſignationē vt tranſfre/
taret incidit in acutiſſimā febꝛē. Ro
gantib⁹ ergo et ꝯſulentib⁹ phiſicis
et amicis vt ꝯfiteret̄ peccata et pe/
niteret ꝯmuniret qʒ ſe eccleſiaſticis
ſacramentis q̄a ei periculū iminere
videret̄. noluit ille nullo modo ſe re
putans moꝛiturū. Cū qʒ ſuper hoc
phiſici mirarent̄. fratrē illius carna
lem magne indolis clericū manda
uerūt. Cui fratris periculū intiman
tes ſuper ſalutē anime illius ad mo
nendū inſtantius conſulebant. Mox
ad fratrem ingreſſus clericus argu
it periculoſius infirmantem Cui mi
les ait. et tu vt aliꝫ ſtultus inſtas mi
hi qui optime ſcio ꝙ nequaq̄ʒ moꝛi
riar Cui clericus cū lachꝛimis dixit
Et vnde hoc habes frat̄ cariſſime?
Et ille tandem. Sic et ſic dictum eſt
mihi ꝙ crucem acceptur⁹ ſum et in
terrā ſanctā moꝛitur⁹ in xp̄i ſeruitio
Ad hec verba frater eius tact⁹ do
loꝛe coꝛdis intrinſec⁹. vere inq̄t fra
ter cariſſime. ille antiquus hoſtis di
abolus tuo nunc inſidiat̄ calcaneo
qui mendatio ſuo te nunc nitit̄ deci
pere moꝛiturum. Age ergo ſalutis
cauſaz et penitere et impleas quod
rogaris. Nec moꝛa decumbens pe
tit aduocari pꝛeſbiterū poſtulat ve
niā crimina ꝯfitet̄. ſtatuit teſtamen
tum recipit coꝛpus chriſti inūgitur
exhalat ſpiritum. et ſicut credimus
ab inſidiꝫs demonum liberat̄. Nec
diu poſtea defuncti frater clericus.
bonitatem chꝛiſti in fratre moꝛtuo
recognoſcens pꝛedicatoꝛū oꝛdinez
intrans multa ꝯſtantia ſeculū dere
liq̄t Circa finē libꝛi videndū eſt que
⁊ qualis. vbi ⁊ vnde ptās demonū
qua nō ſolū gentilib⁹ aut falſis vel

peruerſis xp̄ianis verūetiam et bo/
nis ad vexandū eos illabi videan
tur. Et reſpōdemus ꝙ illa eſt in ma
lis correptio vel vindicta. in bonis
vero probatio purgatiua. Qualis
autē hec ſit vel q̄liter hec fiat breuit̄
videat̄ q̄ per inergiam operatiōez
Nulli vero habeatur dubium quin
in corpore non in anima. ſolus eni
deus non creatura per inhabitantē
gratiaȝ illabitur animabus Unde
aūt poteſtas d̄monū ſit planiſſimū
ꝙ ex deo. Et quidem exceſſus quā/
doqȝ hominū ꝑ bonos ſiue malos
angelos puniuntur. Per bonos vt
in Saul. Hinc nuper ad deſignan
dum meritum deuotiſſimi regis frā
cie ludoivici quiddaȝ accidit quod
ſubiungo illis mihi recitantibꝰ qui
viderunt q̄ȝ gratū deo ipſius regis
frācie exemplum altiſſime humilita
tis exiſtat rex omniū xp̄us tam eui
denti miraculo demonſtrauit. Co
mes gelrie otto curſorem cum litte/
ris pariſius miſerat curſu propero
rediturum quem redeuntem comes
otto interrogans queſiuit ſi regem
francie ludoivicum vidiſſet At ille.
vir more ſubſamnātis contorſit col
lum. Vidi inquit vidi illum miſerū
papillardum regem capucium ha/
bentem capitis ſuper ſcapulas. hec
dicens faciem contorſit ex aduerſo.
et ſic facies contorta remanſit. Eru
beſcat theologice cathedre vilis ille
preſūptor qui p̄dicauit ipm̄ de quo
ſcripſimꝰ regē nō debere vti omni
bus veſtibꝰ ſed ſemꝑ purpuratū in/
cedere nec plures miſſas audire q̄ȝ
vnā. Mortaliter aūt peccat̄ dicebat
fratres predicatores intelligēs om
nes illos qui predictū regem indu/
cerent ad huiuſmodi deuotionis ⁊
humilitatis exempla. Minꝰ ſane im/
mo velut inſaniſſimꝰ intellexit ꝙ ſa
lutis nr̄e p̄nceps Jh̄s ex cōꝑatione
culpauit illos qui in domibꝰ regum
mollibus veſtiunt̄. cū nobiliſſimꝰ ille
baptiſta Johānes ex pilis camelo/
rum indutꝰ zona pellicea cingeret̄.
moderatores orbis et reges freq̄n
ter vidimus omunis panni lanei ve
ſtibus vti. Nō niſi camelini coloris
veſtibꝰ auus ipſius regis glorioſiſſi
mus philippus rex indiſcretis tꝑibꝰ
anni vtebat̄. Ludoivicū aūt filiū eiꝰ
eque regē glorioſū ⁊ bonū iſtius re
gis ludoivici p̄rez nunq̄ȝ vidiſſe me
memini purpuratū Karolus ille ma
gnus poſtq̄ȝ in roma coronatꝰ eſt.
impator nunq̄ȝ poſtea voluit vt de
eo ſcribit̄ infula pomposi habitꝰ in/
ſigniri. Quantū illi predicto deuotiſ
ſimo regi francie ludoivico totalis
vniuerſalis eccleſia teneatur. nemi/
nem poſſe arbitror eſtimare. qui ſa
ne videre voluerit quanta animaꝝ
iactura fuiſſet. ſi illa intolerabilis ſu
perbia de qua ſuperius in contro/
uerſia clericorum pariſius compen
dioſo ſtilo digeſſimus in deſtructio
nem duoꝝ ordinū fratꝝ ſcȝ predi/
catoꝝ atqȝ minoꝝ ꝓceſſum aliqua
tenꝰ habuiſſet. Egit eni dictus rex
ꝓſcriptionibꝰ iniquoꝝ. egit et litte/
ris apud papaȝ beatiſſimū alexan
drū et fr̄es curie cardinales qui tū
om̄es gratia dei et ſua mire ⁊ mere

negocio fauorabilis extiterũt vt fi/
nem haberet malicia et in ſuo vigo
re iuſtitia et innocẽtia tueret̃ Teſtoꝛ
deũ. teſtoꝛ ſanctos teſtoꝛ et fideles
omnes ꝙ nunq̃ꝫ aliq̃s regũ. nunq̃ꝫ
aliquis ꝑncipũ tã neceſſario q̃ntuꝫ
ad ſalutẽ et pacẽ fideliũ ꝓtexit eccle
ſiam. dotauit munerib⁹ et veris ho
noꝛibus exaltauit. Quid eñi xp̃o in
diuicijs. quid illi et honoꝛib⁹ mũdi
vel in hominib⁹ ꝑncipari. Dixit vt
veritas et vere dixit. Regnũ meum
nõ eſt hinc Applauſuꝫ eñi pilati q̃ſi
de gente ſua ⁊ põtificib⁹ nõ curauit
ſed ↄſtanter pſtitit ꝓ populo moꝛi
accelerãs paſſionẽ qua in ſupnis ef
ficeret regnũ quod nõ habet finem
Age ergo nũc ſuperno regi ſalutis
tui ꝑncipi xp̃o. Age inq̃ꝫ eccl̃ia age
tu pꝛecipue p̃dicatoꝛ et minoꝛ Aga
mus et oñes ſolenniter gr̃as q̃ ta/
lem iſtis tp̃ib⁹ regẽ dedit qui in foꝛ
ti manu teneat regnũ tuũ et nihilo/
min⁹ pacis caritatis humilitatis ex
empla pꝛebeat vniuerſis. Eque eñi
gladius inciſionib⁹ apt⁹ eſt et tñ nu
dus exoꝛit̃ et cũ retracta manu con
uertit̃ in vaginã. ¶ Vidi in bꝛabã
tie partib⁹ in monaſterio cyſtercieñ
monialem quandã religioſam val/
de et vita purã. quã cũ viſitarem et
eam vt poteraꝫ ↄſolarer ſubito de
mon peſſim⁹ qui in ea latebat ꝑ ho
ram verba ſalutis ferre nõ valens.
cepit latrare vt canis et hianti oꝛe
et collo ↄtoꝛto euerſis qꝫ luminib⁹
blaſphemat̃. Cui dixi. O miſerrime
qui in dei laudib⁹ cũ bonis angelis
inſiſtere noluiſti. nũc canũ latratus
et beſtias imitaris. ¶ Vidi et aliaꝫ
in eadem terra mulierẽ diuitẽ et ho
neſtã poſſeſſam a demonio. quã cũ
rogante preſbitero religioſo viſita/
rem. inuenim⁹ eã a vexatiõe demo/
nis quieſcentẽ et ſenſate loquentem
vt ſanã. Tũc occulte nulio aduertẽ
te verſum cãtici moyſi in deutrono
mio ſꝫm ꝙ a ſancto quodã viro au/
dierã tertio repetiui ad ꝓuocandũ
demoniũ in obſeſſa. Deũ qui te ge/
nuit dereliquiſti et oblit⁹ es dñi cre
atoꝛis tui. Nec moꝛa mulier pallere
cepit labijs atqꝫ vultu et due vene
in collo eius ad groſſiciẽ pollicis in
tumeſcere. Tunc ego. quare inquio
peſſime vexare feminã pꝛeſumpſiſti
Moꝛtuo inquit viro ſuo cõpaſſa in
ſubſidiũ anime illius ↄtulit quicq̇d
boni fecerat in hac vita. et ex h̊ na/
cta occaſione vas vacuũ mox intra
ui. Cui ego. Mentiris miſerrime. ex
hoc eñi q̇d dedit mediante caritate
cumulatũ eſt bonũ eius. Et ille cuꝫ
cachinno. mẽdax inq̇t ſum. nec miꝝ
ſi mentioꝛ. Mox ego. Eſt ne illa tam
pulchꝛa vt dicit̃ celeſtis p̃ria quam
ꝑdidiſti. Et reſpondit. In infinituꝫ
pulcrioꝛ q̃ꝫ dicat̃. Et ego. velles ne
redire ad illam ſi poſſes. Et ille. vel
lem inq̇t ꝙ poſſeꝫ vſqꝫ in diẽ iudicij
oñia excogitata ſupplicia ſuſtinere.
Cui dixi. Et ego ꝓmitto tibi in pe/
riculũ ſalutis mee ꝓuiſſe ſi mendax
inueniar. illã ꝑditaꝫ gloꝛiã recupe/
rare te poſſe ſi tñ hec dixeris. Dñe
deus peccaui ignoſce mihi. Et mox
ille ↄtoꝛto collo exclamat hoꝛrifice
domine dñe. Cũqꝫ hoc ſepius cum

clamore valido ꝓſonaret nec vltra in verbis ꝓcederet Impoſſibile eni̅ ſciebā illi vt deū ſuū dn̄m recognoſcēt et ſe fateret̄ peccaſſe atqꝫ ſibi ꝑcaret̄ ignoſci. tandē ſubiunxit. Dn̄e deus margarete ſic eni̅ obſeſſa mulier vocabat̄ deū recognoſcē dn̄m ſuū indignat⁹. Tūc ego. o infeliciſſime omniū creaturaꝝ ſupbia eliſit te et de celo depulit. te redire inexpiabilis ſupbia nō ꝑmittit. Nec mora ꝯfuſus obmutuit et poſt paucos dies nō tn̄ tūc feminā dereliquit. Audi et de alio obſeſſo miꝝ dei iudiciū Erat circa cameracū ciuitatē q̄daꝫ hereticus aſtut⁹ valde qui metuens inquiri et cōburi a fratrib⁹ predicatoribus qui in dicta ciuitate eo tp̄e plurimos ꝯburebant finxit ſe arreptū a demone. et ob hoc ad ſanctum aycharium in aſpria obſeſſos curare potentē ligat⁹ ab inimicis vel amicis deduct⁹ eſt vt in eo non hereſim ꝓpalatā ſʒ furiā putarent. Et vt audiuit q̄daꝫ cleric⁹ obſeſſus a demone et ligat⁹ ꝙ eligius boogris ſic ei vocabat̄ ligat⁹ poneret̄ in locū. ſubſequenti nocte idē obſeſſus clericus diuino nutu ſolut⁹ eſt. et aggregās mattas et ſtramina atqꝫ eccleſie ſcāna ſup ligatum hereticū cumulauit. Ludū aūt et furiā credens ille diſſimilat quoaduſqꝫ cleric⁹ igneꝫ de lāpade ſumens ꝯburere hereticum cepit. et tunc heretic⁹ clamauit. Ad cuius vocem expgefacti cuſtodes cū ignem extinguere niterent̄ clericus arrepto gladio quē caſu iuxta lectū inuenit omnes violent̄ abegit et hereticū in igne ꝯbuſſit. Nec mora diuino exacto iudicio cleric⁹ a demone liberat⁹ et plene ſoſpes apparuit At nunc q̄m̄ fallacias demonum ex magna parte detexim⁹ ꝑ quas vexari apes fideliuꝫ ꝯſueuerunt. Hinc operi nr̄o finem imponim⁹. lectoēs libri hui⁹ attentius flagitantes ne dictis detrahant min⁹ q̄ꝫ decuit bn̄ dictis. ſed in exempluꝫ virtutis trahant quicq̄d inuenerint bn̄ dictum. Peto aūt ſimpliciter ab his marie q̄ꝝ man⁹ xp̄i ſanguine ꝯſecrate ſūt in altari quaten⁹ ꝓ me ſpecialiter et ꝓ cunctis fideliū aīabus vnā miſſā celebrent. vel ſi ſacerdos nō eſt celebrari faciat lector libri. Et rogo vt ſi aliquid in h̄ labore vel alijs vnq̄ꝫ meruerim illū tanq̄ꝫ me participem faciat Jh̄us xp̄s dn̄s noſter qui cū patre et ſpiritu ſācto viuit et regnat deus ꝑ omnia ſecula ſeculoꝝ Amē.

Explicit liber apum qui dicit̄ bonū vniuerſale quia de prelatis et ſubditis tractat. de quo ſit deus benedictus in ſecula Amen.

¶ Principia ſingulorꝝ capitulorū totius libri. naturā apum ſimplicit̄ exꝑmentiū incipiunt feliciter Et primo de prelatis.

Rex apum mellei coloris eſt ex electo flore et ex omni copia eſt factus. Capitulum primum.

Reges plures in vno aluerio ſepius inchoantur. Capitu. ij.

Qui cum adulti eſſe ceperint cōcordi ſuffragio omnes deteriores necant. Capitulum. iij.

Rex apū nullū habet aculeū manifeſte tn̄ armatus eſt. Capitu. iiij.

In vno aluerio vnus tm̄ ꝑnceps eſt. Capitulum. v.

In fronte maculam quaſi pro dyademate habet. Ca. vi.

Notabili ſigno cultus alterius rex pre ceteris nō ornat̄. Ca. vij.

Forma egregior et duplo ceteris maior eſt. Capitu. viij.

Ale eius breuiores ſunt. Capi. ix.

Dum procedūt apes rex in medio eorum eſt. Capitu. x.

In officio illius conſpici ſe gaudēt Capitulum. xi.

Cum ꝓcedit rex vna eſt totū agmē et circa eum globatur. Capitu. xij.

Siqua alam regis tranſiens iuxta deſtruxerit nō effugiet agmē. ca. xiij

Migraturo agmie nll'e exire audēt niſi rex ꝑus fuerit egreſſus. Ca. xiiij

Reliquo tempore cū apib' in labore eſt. operantes circuit. Ca. xv.

Circa eum ſunt ſatellites aſſidui cuſtodes autoritatis eius. Ca. xvi.

Sunt et circa eum ſeui lictores qui puniunt delinquentes. Ca. xvij.

Intus ſemper eſt ſolicitus et facile ſine cauſa cerni non patit̄. Ca. xviij.

Non foras egreditur. niſi agmine migraturo. Capitu. xix.

Siqua laſſata aberrauerit eam rex odore ſuo proſequitur. Ca. xx.

Regis benignitas et ſolicitudo maxima eſt cira populos. Capitu. xxi.

Circa regem mira populi obedientia obſeruatur. Capitulum. xxij.

Rex in expeditione a plebe ſuſtollitur. Capitulum. xxiij.

Regem feſſum humeris ſuſtollunt validiores et ex toto portant. Capitulum. xxiiij.

Regem ſi mori cōtigerit triſtis populus circa eius funera glomerat̄. Capitulum. xxv.

¶ Secundi libri principia capitulorū vt ſupra incipiunt de ſubditis.

Secunda pars illarum apū eſt q̄ iuuentutis vigore opa multa preſtant. Ca. primuz

Diſciplina matribus ſubdite ſunt. nec quicq̄ꝫ agunt ſine maiorꝝ imperio. Capitulum. ij.

Tertia pars apum que fuce dicuntur. he ſunt ſine aculeo velut imperfecte apes. Capitu. iij.

Iſte ſunt quaſi clientes et quaſi ſerui primarum ⁊ verarum apum. Capitulum. iiij.

Has prime expellunt in opere tardantes et ſine clementia necant. Capitulum. v.

Apes iuniores fuce nō in opere tm̄
ſed et in fetu adiuuant matres. Ca/
pitulum. vi
Communis eſt omnibus labor Ca
pitulum. vij.
Omnes indifferenter ad opera ex/
pellunt. Capitulum. viij.
Nullus cum per celum licuerit ocio
perit dies Capitulum. ix.
Omnes vnam incolunt manſionē.
Capitulum. x.
Communis eſt omnium cibus Ca/
pitulum. xi.
Simul ſilent. aduesperaſcente enim
die in alueario ſtrepunt. Capi. xij.
Pax inter eos precipua. Capi. xiij.
Pro conuehendis floribus rixa in
ter apes fit. Capitulum. xiiij.
Verarum apū ſingule habent acu
leum. Capitulum. xv.
Que aculeum perdunt mella de ce
tero facere nequeunt. Ca. xvi.
Sunt apes ruſtice aſpectu horride
multo iracundiores. Ca. xvij.
Apes cōmunem ſobolem habent ⁊
eis cōmunis eſt fructus. Cap. xviij.
Mira amicicia fouentur inuicem. ca
pitulum. xix.
Sunt et hoſpitalitatis virtuti dedi
te. Capitulum. xx.
Genus apum nullis auaricie ſpur/
cicijs ſcatet. Capitulum. xxi.
In apibus quaſi habitualiter toti/
us virtutis inſigne reperies Capi/
tulum. xxij.
Inter apes diuerſa ſunt officia. Ca
pitulum. xxiij.
Omnes certant de munere. Capi/
tulum. xxiiij.
Alie inuigilāt q̄rēdo victualia C. xxv
Alie ꝺ caſtris ſolicite ſunt et diligen
ter cuſtodiam adhibent. Ca. xxvi.
Quibus eſt adoleſcentia ad opera
exeunt. ſeniores intus operantur.
Capitulum. xxvij.
Integritas eſt cunctis apibus cor/
poris virginalis. Ca. xxviij.
Apes inter ſe nullo ꝯcubitu miſcen/
tur. Ca. xxix.
Et licet nō ꝯmiſceant̄ tamen maxi/
mum examen emittunt. Ca. xxx.
Nocte in expeditiōe deprehenſe ex/
cubant ſupine. Ca. xxxi.
Licet poſite ſint ſub lege libē tamen
ſunt. Capitulum. xxxij.
Sicut regem ordinant ſic et popu
los creant. Ca. xxxiij.
Prerogatiuū examen iudicij tenēt.
incorrigibiles necāt. Ca. xxxiiij.
Miro modo innocue ſūt. Ca. xxxv.
Fructib' nullis nocent. Ca. xxxvi.
Non ſolum ab odoriferis ſed etiā
a fetidis herbis mellis alimoniam
trahunt. Ca. xxxvij.
Mira mūdicia circa eas. Ca. xxxviij
Pariter ꝯgregate ſuauiter cantāt.
Capitulum. xxxix.
Habent gratam miraq̄ꝫ vocis ſu/
auitatem. Ca. xl
Habent ꝑuatim ꝯſilia. Ca. xli.
Tempora prenoſcunt. Ca. xlij.
Prediuināt imbres ventoſq̄ꝫ et tūc
ſe ꝯtinent tectis. Ca xliij.
Si dies futurus eſt mitis ꝓuolant
vniuerſe. Ca. xliiij.
Procedentes per rura redolentia.
inhiant florib'. Ca. xlv.
Vni' patrie claudunt̄ limie. ca. xlvi

Non tranſgrediunt̄ terminos con
ſtitutos. Capitulum. xlvij.
Gaudent plauſu et tinnitu eris.
Capitulum. xlviij
Hilaritate et nitore apum ſanitas
eſtimatur. Capi. xlix.
Apes mortue ſi infra tecta hieme ſ[er]/
uētur reuiuiſcūt eſtiuo tp̄e. Ca. l.
Vita apum longiſſima ſeptennis.
Capitulum .li.
Hieme latent ⁊ tunc veſcuntur mel
le. Capitulnm. lij.
Eſtate prodeunt. Capi. liij.
Hirundines ⁊ alie aues depopulā
tur eaſdem. Capitu. liiij.
Inſidiātur et eis ad aquā bibētib⁹
rane. Capitu. lv.
Veſpe q̄q₃ pſequūt̄ eaſdez. ca. lvi.

Explicīunt capitula. Amen.

Tabula pn̄tis libri ſm alphabe
ti ordinem incipit feliciter

ABbatiſſa quedam illuſtris
accuſata eſt. ſed fruſtra eo
q̄ p̄dicatorib⁹ et minorib⁹
plura bona faciebat q̄₃ ceteris reli
gioſis. libro. ij. ca. ix.
Abſtinentia et temperantia magne
virtutis eſt. libro. ij. ca. xi.
Accidia dormitationis in choro re
prehendit̄. li. ij. ca. xxxix. et. lvi.
Accuſatio aduerſus prelatum vel
preſbiterum non facile admitti de/
bet. libro. ij. ca. iij.
Adam venerabilis canonic⁹ ſancti
victoris pariſius beatam virginem
vidit. libro. ij. ca. xxviij.
Adiutorium mutuū ſenioꝝ ⁊ ſubdi
torum. libro. ij. ca. vi.
Admonitio mutua ſubditoꝝ et cor
reptio vtilis et ſalutifera eſt. libro
. ij. capitulo. xv
Adulteriuz quantū malum ſit et q̄₃
deforme omnipotēs de⁹ in quodā
milite demonſtrauit. lib. ij. ca. xxix.
Albertus frater ordinis predicato
rū fratres ſuos rome liberauit a p/
ſecutorib⁹ eoꝝ et de figura ⁊ forma
faciei eius vide libro. ij. ca. ix.
Amicicia vera et mutua inter homi
nes vigere debet. li. ij. ca. xix. p totū
Animaꝝ curam deſerere vel minus
ydonio omittere magnuz periculū
eſt. libro primo. ca. xix.
Anime eni non ꝓpter monaſterium
ſed monaſteriū ꝓpter animas inſti/
tutum eſt vt patet per exemplū cu
iuſdam monachi. li. ij. ca. vi.

Anima xximi tripliciter ſeducitur
peccato.exemplo et cōſilio.libro.ij.
capitulo.xxvi.
Animab⁹ fideliū in purgatorio pie
ſubueniendū eſt vt patet ꝑ exēpluz
libro ij.Capitulo.xlviij.
Animas in purgatorio exiſtens iu/
uari ſeptē ſuffragioꝝ modis oſten/
ditur.li.ij.capitulo.liij.per totum
Animaz ſuam quidā potator et lo
quax dyabolo vendidit.li.ij.ca.lv.
Angelus duos ꝑbiteros diuerſis
tꝑibus.in terrā ſanctaz et de terra
ſancta duxit et reduxit ad ꝓpria in
ꝑuo tempore.li.ij capitulo.xxxix.
Angeloꝝ vocalis laus vtrū ſit in
regno celoꝝ.li.ij.capitulo.xxxix
Apū naturā totalē ſm lrām. vide
in fine tocius libri.
Archieꝑus quidā teuthonie in max
imo cruciatu viſus eſt expoliari et
iudicari ꝓpter malam vitem ſuam
libro ꝑmo.ca.iij.et de alio quodā
Arpia auis eſt indie que ꝑmū hoi
nē quez viderit fert occidere et mo
ralizacio eius.li ꝑmo.ca.xxv.
Auaricia cauenda eſt quam etiaz
pꝃi deteſtantur.Exempla ſup hoc
lege.li.ij.ca.xxi.
Aue maria ſalutacō angelica mul
tos ad amiciciam beate ꝟginis ꝑ
duxit.li.ij.ca.xxviij
Auguſtini ſancti doctoris corpus
apd papiaz lōgobardie ciuitatez
conditum iacet cum boecio nobili
pꝃo.libro.ij.capitulo.xxi.De eodē
li.ij.ca.xlv.et ca.xlvij.
Baptiſma iudeus quidam
elegantis forme ſimulato
animo ſuſcepit et monaſteriū ficte
intrauit.li.ij ca.xxviij.
Baptiſata fuit quedā iudea cū duo
b⁹ filijs ſuis inſtructa primo a qua
dā criſtiana.li.ij.ca.xxviij.
Bartholomeum apoſtolum ſacer
dos quidam ſpecialiter diligens et
honorans liberatus fuit a ſpū for
nicacionis.li.ij.ca.lij.
Beneficioꝝ pluralitas cuz ſalute
ſtare non poteſt dūmodo vnū ſuf
ficiat.li.primo.ca.xix.ꝑ totū.
Blaſphemia maxime cōmittitur
a teſſeraru et alearū luſoribus.li.
ſecūdo.ca.xlviij.
Boecius nobilis pꝃs et martir cō
ditus iacet apud papiaz lōgobar
die ciuitatem.li.ꝑmo.ca.xxi.
Bona eccleſiaſtica ruſticus quidā
a patruo ſuo abbate accipiens iu/
ſte depauperatus eſt li.ꝑmo.ca.xviij
Bos quedaz elegātis forme ob de
ſideriū pauperculę mulieris impꝑg
nate occiſus iteruz reſuſcitatus eſt
li.ij.ca.xxiiij.
Bufo quidaz magnus terribilib⁹
oculis ſuis ꝯplexu quēdam militē
exhauſit eo qꝫ luxurioſe et delicate
vixerat.li.ij.ca.xlviij.
Canonicus quidam lubricus
ꝓpter diſciplinaz humiliter
ſuſceptam ſaluatus eſt.li.
primo.capitulo.xvij.
Cant⁹ apū ad laudez venerabilis
xpi ſacramēti a quodaz viro deuoto
auditus eſt.li.ij.ca.xxxix
Carmia obſcena et cantus laſciui
etiam corda religioſoꝝ pleriſqꝫ ꝑ
mouent. Que etiā a demonib⁹ fin

guntur et ꝓditoꝝ mẽtibus immit/
tũtur.li.ij.ca.xlviij vſqꝫ ad finem
Caſtitatis ꝟtus multũ conmẽdabi
lis eſt.li ſcd̃o.ca.xxviij.
Clauſtrales ſpaliter cauere debent
ne exeant ſepe.li.ij.ca.ij.
Clericoꝝ triplex viuẽdi mod⁹ diſti
guitur.li.ij.ca.ix.
Cogitatõnes malas fouere et per
eas allici ad ↄſenſũ magnũ malum
eſt vt pꝫ ꝑ ex[m] li.ij.ca.xxix.
Cõfeſſio peccati verecũda ꝓmũ
tenet locũ ad innocentiã et vide ſu
per hoc plura li.ij.ca.xxix.
Conſcientie puritas ↄmẽdatur.li.
ſecundo.capi.xlix.
Contentio exorta inter bonos fa/
ciliter ſedatur.li.ij.ca.xiiij.
Copulatricis ⁊ ↄſiliatricis ab hor
renda ſocietas multas virgines et
puellas innocẽtes ad fornicationẽ
inſtruxit.li.ij.ca xxix.
Coriſare ꝙꝫ nociuus ludus ſit bea/
tus augſtin⁹ in libro de ciuitate dei
ſatis eleganter inſinuat libro ſecũ.
capitu.xlviij
Corpus criſti apparuit in ſpecie fa/
ciei venuſtiſſimi pueri libro ſecũdo
capitulo.xxix.
Corpus cuiuſdã ſãcti ãnis fere ſex/
cẽtis integraliter reptũ eſt incorru
ptũ ꝯ ẽ mũdiciã carnis li.ij.ca.lij.
Corpora ſanctoꝝ ꝗre veneramur
libro.ij capitulo.lij.
Correctionis aculeum et zelum nõ
habentes in quãto periculo ſtãt vi
de ꝑ exemplum.li.ij.ca.xvi.
Criſtianus totã vitã ſuã exercere
debet in gracia ſeptiformis ſpirit⁹
et decalogo legis.li.ij.capi.li.
Crucis ſignum in corde cuiuſdam
prioris ordis predicatoꝝ ſculptuꝫ
inuentum eſt poſt mortem libro pri
mo capitulo.xxv.
Crucis chriſti ſignum cõtra demo
nes eſt tocius virtutis inſigne lib.
ſecũ.capi.lvi.
Crucifixa membra tenere debem⁹
cum chriſto vt nõ incidam⁹ in tem/
ptationem.li.ij.ca.ij.
Crux apparuit in celo. et multa ibi
de cruce li.ij.ca.ij.
Crucem ſuſcipientes ꝓ fide catho
lica integralr̃ penitẽtes et cõfeſſi
nulli dubium quin plenam indulgẽ
tiam omnium peccatoꝝ recipiant
libro.ij.Capitu.ij.
Cruces ſuas etiam dyabolus fin/
git.li.ij.capitu.ij.
Crucifixi ymago caput ſuuꝫ humi
liter inclinauit.iniuriaꝫ inimico ſuo
qui fratrem ſuum occiderat remit/
tenti.libro.ij.ca.xvij.
Curioſi doctores etiã rephendũr
a pħis.li.ij.ca.xlvij.
Damnatos vidẽ a parte ſini
ſtra erit vltia occaſio gau/
dij ſanctoꝝ.li.ij.ca.liij
Decipi nolentes omnia cuꝫ cõſilio
faciant.li.ij.ca xli.
Defunctoruꝫ ſuffragia vtilia et ve
neratio ſcoꝝ corpoꝝ. De quibus
exempla plura li.ij.ca.lij.
Demones aliqui aerem ꝑturbant
ꝑ tonitrua et chorruſcationes libro
ſecun.ca.lvi.
Demonioꝝ ꝗtuor genera figurãt
ꝑ ꝗtuor ꝟmes.⁊c.li.ij.ca.lvi.

Demonia q̄dam nocte hoib⁹ ap
parēt in ſomnis et eos viſionibus
fantaſmaticis polluunt et illudunt
Unde exemplum.li.ij.ca.lvi.
Deum qui te genuit dereliquiſti et
oblitus es dn̄i creatoris tui. Ver/
ſus iſte demonem ab hoie obſeſſo
eijcere ſolet.li.ij.ca.lvi.
Dyabolus etiam habz tinit⁹ et lu/
ſores quoꝝ applauſu ſerui ⁊ ſubdi
ti gaudent.li.ij.ca.xlviij.
Dyabolus ſepe tranſfigurat ſe in
angeluz lucis de quo exempla plu
rima.li.ij.ca.lij.
Dyabol⁹ ſēp tēptat hoiez et tādē
aſſiduitate ⁊ importunitate ſua vi/
cit eum vt patet exēplo.li.ij.ca.lvi.
Dyabol⁹ omni bono aduerſatur.
li.ij.ca.lvi.ꝑ totū.
Diabol⁹ adeo ſuperb⁹ eſt.vt nō poſ
ſit ad dominū deū dicere. Dn̄e de⁹
peccaui ignoſce mihi.libro.ij.ca.lvi.
Diſciplina humilit̄ ſuſcepta ſalua/
uit quendam adoleſcentez canoni
cum lubricū.li.p̄mo.ca.xvij.
Docere inſcios ⁊ eis viam ſalutis
oſtendere et ad cōfeſſionem et pe/
nitenciaz trahere peccatores.mag
ne mercedis eſt apd̄ dominū.libro
ſecundo.ca.lij.
Duſij vel duſiones terra demonū
ſpecies et q̄les ſūt. Et vide ſuꝑ hoc
mirabilia exempla.li.ij.ca.lvi.
Ecleſiaſticus ordo ſub tri
plici ordinat̄ diuiſione ſcz
in ep̄is in preſbiteris et in
clericis. Sic et ordo laycorum In
prohemio ſecundi libri.
Eccleſie quatuor īter cathedrales
ecc̄ias ſācte ſpeciali vſu dignitatis
et ſcribi ſolēt et dici li.ij.ca.lij.
Eligendi p̄lati modus quomodo
fiat vide exempluz pulcherrimum.
libro.p̄mo.ca primo.
Eligendus eſt in prelatum qui in/
genio pollet.li.p̄mo.ca.ij.
Electio prelatorum a deo et a ſub/
ditis debet eſſe.li.ij.ca.xxiij.
Elemoſinarum largicō et pietatis
opera nūq̄z hoiez deficere ꝑmiſer̄t
li.ij ca.xxiiij.ꝑ totum.
Elemoſinaz dare pro fidelibus de
fūctis ſuffragiū magnū ē.li.ij.ca.lij.
Emeriti viri plures glorioſa mor
te defuncti ſunt. In prohemio ſecū
di libri vſq̄z ad finem.
Fides catholica et ſācte ro
mane eccleſie ſemper i om/
ni ſtudio eſt ſeruāda.libro.
ſecundo capitulo xlvi.
Filij honorare debent parētes ſu/
os ⁊ vicē eis repellere.li.ij.ca.vi.
Florū diuerſe ſūt ſpēs.li.ij.ca.xiiij.
Fornicacōnis ſex ſunt vie et de ſin
gulis exempla.libro ij..ca.xxix.
Futura cuncta ſunt proſpicienda
prouida circūſpectione et de futu/
rorum precognicōne.libro ſecūdo
capitulo.xlij.ꝑ totū.
Gaudēt in cel̄ ātiphonā illā
audiuit quidaz regularis
ꝓpt̄ meritū paciēcie.li.p̄mo.ca.xi
Gaudio bone conſciencie nihil io/
cundius libro.ij.ca.xlix.
Gaudiū ſci dicūt̄ itrat̄ eo ꝙ ſex vi
dēt genera gaudioꝝ.li.ij.ca.liij.
Gaudere in morte non eſt tutuz.li.
ſecundo ca.xlix.

Generatio filioꝝ ſpiritualium mul/
tuꝫ placet deo quia teſte gregorio
nullum deo tale ſacrifitiū quale ze/
lus animaꝝ .vt patet ꝑ exēpla pul
cerrima .li.ij.ca.xxx.
Gerdrudis ꝟgo:ſcā beginas plu/
res ⁊ ꝟgies a ſacro igne liberauit
libro ſecundo.ca.l.
Gloria propria non eſt querenda.
libro ſecundo. Ca.xviij.
Gule vicio deditos dyabolus faci
liter temptat de quo exemplum ter
ribile .libro ij.ca.lv.
Habitum deponere vel ad
horaꝫ alicui religioſo quā/
te enormitatis ſit vide ex/
emplum libro primo ca.vij.
Habitus religionis plurimū valet
etiam in vltima neceſſitate ſuſcept⁹
libro ſecundo Capitulo.l.
Hoſpitalitas ſine ſimulatōe precla
ra virtus comprobatur libro. ſecū
do Capitulo xx.
Hugo de ſancto victore ſecundus
in ſcientia poſt ſanctum auguſtinū
a quolibet dyabolo ictum validū
ſuſcepit eo ꝙ diſciplinam et corre/
ctionem cū alijs concanoicis ſuis
in vita non accepit li.ij.ca.xv.
Humilitatis et deuotionis exēpla
apud deum grata ſunt et accepta
vt patet in lodewico rege francie.
libro ſecundo Capitulo.lvi.
Ieiuniuꝫ in ſabato vel feria
q̄rta valde acceptū eſt btē
virgini vt patet per exem/
plum libro ſecūdo Capitulo.xxviij
Ieiunare pro defunctis eſt valde
ſalubre.libro ſecundo. Capitu.li.

Ignis ſeptem habet proprietates
vt patet libro ſecundo.capi.li.
Incubi demones vtrum generare
poſſunt libro ſecundo. Ca.lvi.
Iniuriaruꝫ et culpe remiſſio ꝑ duo
exempla p̄clara deducitur. libro ſe/
cundo Capitu.xvij.ꝑ totum.
Innocentia et ſimplicitas miram
quandoqꝫ virtutem oſtendunt vt
patꝫ ibidem ꝑ to.li.ij.ca.xxv.
Innocens quidam puer ⁊ ſimplex
ferrum ignitum contrectauit ſine
leſione.libro ſecundo.ca.xxv.
Innocentia boni hominis et iuſti
nemini cupit nocere.ſed omnibus
prodeſſe libro ſecundo .ca.xxvi.
Inſolentes reprimendi ſunt ab of/
ficijs et dignitatibus ne detur eis
occaſio malignādi li.pri.ca.iij.
Inuidoꝝ oculi mali ſunt.li.ij.c.ix.
Iudea q̄dā nomine rachel ↄuerſa
eſt ad fidem.li.ij.ca xxviij.
Iudea quedam ſara nomine con/
uerſa eſt de qua res mirabile refer/
tur.libro ſecūdo Capi.xxviij.
Iudeis a quadam vetula vendita
eſt puella quedam chriſtiana ſeptē
annorum libro ſecundo. Ca.xxviij
Iudicium iuſtum comes quidaꝫ iu
ſtiſſimus in proprium ⁊ vnicum fili
um ſeruauit .li.ij.ca.xxxiiij.
Iuſtorum vita et veritas concu lca
ri quidem et tribulari poteſt ad tē/
pus extingui aut nūqꝫ li.ij.ca.ix.
Iuſticie rigor et correctionis zelus
i capitul ſtricte ē ſuād⁹li.ij.c.xxxviij
Katherine ꝟginis reliqe in hoſ/
pitali q̄dā celebres ↄtinent in
hollādie partib⁹ li.ij.ca.lij.

LAbor vel vigilia in afflictōe corpis magnū defūctorꝫ ſuffragium eſt vt ptꝫ exēplo li.ij.ca.lij.

Laboris cōis ſedulitas.liij. ca.viij.

Labor cōis ex caritate ſumptus et labor manuū quante vtilitatis vide exemplum·li.ij.ca.vij

Labor manuū cur a predicatorib⁹ et minorib⁹ nō exercetur obijci eis poteſt.li.ij.ca.ix.

Lacrime pie temperant calorem ignis purgatorij.li.ij.ca.lij.

Laycorum ſeruicio humile purgat eos.li.ij.ca.iiij.

Layci ꝑuerſi expellēde ſūt.li.ij.ca.v

Letos in morte plurimos fuiſſe et in iubilo exaltaſſe legitur per exempla.libro.ij.ca.xlix.

Lib talmuth pariſi⁹ ɔburit̄ ꝑ ludouicū regē frācie.li.ꝑmo.ca.iij.

Libtas vera ē q̄ in xp̄i ſuitute comprobat̄·libro.ij.ca.xxxi.

Liguā nō poſſe refrenare maximū malum eſt.li.ij.ca.xxxvi.in fine.

Luxuriā ⁊ impudiciciā etiā pħi deteſtant̄ et vituperāt.li.ij.ca.xlix

MAria virgo cuidam puelle pſalterium ꝓcurauit.libro· primo.ca.xxiij.

Maria patrona ordinis predicatorū reduxit quendaꝫ eiuſdē ordinis frem temptatū et exire volentez obuiando illi ad portā.li.ij.ca.ix.

Mariā glioſā dei geitricē iuueis q̄dā ſalutauit q̄nq̄gita vicib⁹ ōni die ⁊ ob h̄ eā vidit corꝑalit̄ l.ij.c.xxviij

Maria v̄go cū medicīa corꝑali nobilē quēdā īfirmū ſanauit.li.ij.c.lij.

Maria quādam iudeaꝫ ɔuerſā adiuuit et cuſtodiuit in vita bona·lib ſecundo.capitulo.xxviij.

Maria q̄ndaꝫ deſꝑatiſſimā mōialē imꝑgnataꝫ a p̄re ꝓprio liberauit a deſperacione.li.ij.ca.xxviij.

Maria quēdā viꝝ flagicioſū liberauit eo q̄ ſabbato in ei⁹ honore ieiunauerat.li.ij.ca. xxviij.

Maria m̄tos libēauit a diuerſ̄ plagis ⁊ ꝑiculis ſicut patet ꝑ exē pla. libro.ij ca.xxviij.q̄ſi ꝑ totum.

Mechtildis v̄go illuſtris filia regis ſcocie mirabilē et ſciſſimā ɔuerſacōnē h̄uit cū f̄re ſuo alexādro.li.ij.c.ix

Meretrices ſꝑ nitūt̄ oēs trah̄ē ad libidiez et maxime religioſos vt patet.libro ſecundo.ca.xxix.

Miſericordiā in pauperes etiā pħi magnifice laudant libro ſecūdo capitulo.xxiiij.ꝑ totū vſq3 ad finem

Miſſaꝝ celebracio maximū defunctorū remediū ē.li.ij.ca.lij.ꝑ totum

Miſſam audire bonum eſt preſbiterū ꝓſerti in die feſto.li.ij.ca.xxxx.

Miſſaꝫ pro ſe celebrari compoſitor libri deſiderat.li.ij.ca.lvi

Mōchoꝝ oꝑa ignis ſūt.li.i.c.xviij·

Monachi quidā abbatem ſuum ꝑuenerūt ob quam cauſam digne expulſi ſunt libro ꝑmo.ca.xxi.

Monachi pedes et etiā man⁹ ſunt ligati ne poſſint exire.li.ij.ca.ij.

Monachi duo propter gulaꝫ et ingluuiem miſerabiliter extincti ſunt. libro ſecundo capitulo.xi.

Mori quidam relgioſus maluit q̄ꝫ carnes in nō debito tempore comedere In ꝓhemio ſecundi.

Mors acerba etiam in bello bonis
non obeſt.li.ij.ca.ꝑmo.
Morti chriſti quidam intantū com
paſſus eſt vt ruptis cordis vitalib⁹
ſpm exhalaret.li.ꝑmo ca.xxv.
Mortis bonoꝝ de morte beata pbl
q̄d ſentiunt .li.ij.ca.li.
Mulier quedam orauit deum vt fe
da fieret ne cōcupiſceretur.a viris
libro ij. ca.xxix.
Mulieꝝ conſorcia ſemꝑ ſunt vitan/
da.li.ij.ca.xxix.
Neſcit enim homo an amo/
re vel odio dignus ſit. Vi
de ſuper hoc dubio pulcrū
exemplum li.ij.ca.li.
Nocere multis modis dicit̄ homo
homini et p̄cipue tribus modis ſcz
corpus occidendo animam ſeducē
do et vitaz in famādo li.ij.ca.xxvi.
Numerus ſeptenarius ſeptiformez
ſancti ſpiritus gratiam deſignat vt
patet li.ij.ca.li.
Obedientia q̄nta virtus ſit
libro ꝑmo.ca.xxij.
Ociolitas multa mala do
cuit libro .ij.ca.v.
Odiū fugiendū eſt.li.ij ca.ix.
Oculoꝝ luxus habet̄ in viſu vt pz
ꝑ exemplum .li.ij.ca.xxix.
Occaſiōez ſe emēdādi et proficiēdi
non ſolum a bonis ſed etiaz a mal'
ſumere debet quilibet chriſtianus.
libro ij.ca.xxxvij.
Odium inter laycos et ordinez cle
ricalem in clauſtris eſſe non debet.
Item odiuz quadruplex inter qua
tuor animaliuz genera. Item odiū
perpetuum inter ꝑuerſum laycum

et ſacerdotem de quo exemplum.
libro.ij.ca.iij.
Officiatorum vigil debet eſſe cura.
libro ij.ca.xxv.
Orationis fiducia ꝑ aureuz numū
ſpiſſum ⁊ latum deſignata eſt libro
primo .Ca.xij.
Orationes fideliū magne virtutis
apud deū ſunt li.pri.ca.xxiij.
Orationes bonoꝝ et iuſtoꝝ hoim
repellūt barbaros et malos hoies
volentes inuadē eos de terra illa
libro ij. Ca.ꝑmo.
Oratio ē ala eleuās hoiem ad deū
de huius noctis tenebris et plura
de hoc li.ij.ca.xxxi.
Orare ꝓ defūctis ſācta et ſalubris
eſt cogitacio .li.ij.ca.lij.
Oſcula incitamenta ſunt ad forni/
cationem vt pz ꝑ exempla pulchra
et iocūda.li.ij. ca.xxix.

Papa quidaz derogare vo
lens ordini p̄dicatoꝝ paliſi
ꝑcuſſus eſt li.ij.ca.ix
Papa vtrum committere poteſt ſy
moniam.li.ij.ca.ij
Parētes ſuos ſenes ⁊ debiles mꝰte
aues legunt̄ fouere qd̄ tū miſer ho
mo nō obſeruat .li.ij.ca.vi.
Parētes non ſapienter agunt qui
filijs ſuis totū dāt et ſibi paruz vel
nihil retinent vt patet per exemplū
libro ij.ca.vi.
Paſſioni xp̄i quidam intantū com
paſſus eſt vt ruptis cordis vitali
bus expiraret.li.pri.ca.xxv
Pacīētia eſt magna ꝟtus et neceſ/
ſaria vt pz ꝑ exēpla.li.ij.ca.xliij.

Pauperis ſuffragiū quãtum valz ſi ei de neceſſarijs prouideat. libro. primo. ca. xij.
Paupratez omnes fere phi in ſcripturis ſuis ↄmendabilem reliquerunt. li. ij. ca. ix
Pauperibus ſubueniendū eſt ſcilicet dare panem eſurienti. hoſpitem ſuſcipe. nudū veſtire. non deſpicere proximum et de ſingulis exemplū libro ij. ca. xxiiij. pto.
Pax in omibus ſuari debet ab oibus libro pri. ca. xxi.
Pax multiplex diſtinguitur libr. ij. Capitulo xiij.
Peccator q̄ntūcūq3 magnꝰ deſperare nō debet vt patet de agnete moniali. li. ij. ca. xxviij. Et de q̄dā alia peccatrice li. ij. ca. xxx.
Pecunia ex quo in honorē eſſe cepit ꝟtus honori cedit. li. ij. ca. ix.
Penitens quãtumcunq3 peccator per confeſſionem ſemper meretur et adquirit miſericordiaz dei libro. ij. Capitulo. l.
Penitentia abluere peccata in preſenti multo felitius eſt q3 in futuro. libro ſecū ca. l.
Petri commeſtoris diſcipulus duos verſus ad laudē glorioſe virginis ↄpoſuit in ꝓhemio ſecundi.
Pompa glorie ſecularis nōbiliter reprehendit. li. pri. ca. vij.
Predicatorꝫ ordo q̄re ſic dicit et recommēdatio eorūdez. li. pri. ca. ix.
Predicatorꝫ et minorꝫ ordinibus obijci poteſt cur laborem manuū non habeant li. ij. ca. ix.
Predicatoribus et minoribꝰ virum diſtribuēs et tunicas lotas quedā abbatiſſa accuſata eſt ſed fruſtra. libro. ij. ca. ix.
Predicatores ſub pallio glorioſe ꝟginis quieſcere q̄dā deuotus homo in viſione vidit. li ij. ca. ix.
Predicatorum ordini papa quidā derogare volens per litteras ſuas papales paraliſi eodem die ꝑcuſſꝰ eſt li. ij. ca. ix.
Predicatoruz emuli q̄tuor nitētes eos deſtruere deuicti ſunt et concluſi per magiſtrum Albertum et magiſtrum humbertum quod quidez factum cuidam ſancto viro duobꝰ annis ante oſtenſum fuit vt patet libro. ij. Ca. ix.
Predicatorꝫ pſecutores mire poſt in fine vite penituerunt et aliq̄ puniti ſunt. li. ij. ca. ix. p to.
Prelatus ſummus eccleſie eſt xp̄s cui omnes prelati ſubduntur. li. p̄mo. Ca p̄mo.
Prelato cuilibet duo ſunt neceſſaria. ſcilicet bona conſciencia quãtū ad ſe et bona fama q̄ntum ad ꝓximum et multa ibi de prelatis libro primo. Ca. primo
Prelatus eligi debet ex redolētia bone fame li pri. ca pri.
Prelatus bonus ſubditos bonos facit. li. pri. ca primo.
Prelati vnius electio facta eſt per beatam virginem vide exemplum libro. pri. ca. primo.
Prelatus qualis eſſe debeat. libro primo. ca. primo.
Prelatus ingenio pollere debet. li. primo. Capitulo ij.

Prelati o q̄z durum iudicium ſuſti/
nebunt Vide exemplum ſuper hoc
valde terribile cuiuſdam epiſcopi.li
bro primo capitulo.iij
Prelatus eſſe debet ſine crudelita
te libro primo capitulo iiij.
Prelati ſeueritas culpabilis eſt vt
patet p exēplū.li.pmo ca.iiij.
Prelatus vn⁹ debz eſſe in ecc̄ia cui
oēs ſubditi obediāt tāq̄z filij patri
et ecōtrario p̄latoꝝ multiplicitas
q̄ntū malū in ecc̄ia dei.li.pmo c.v.
Prelat⁹ eloquētiā in voce et puri
tatē in oſſicia habē dz.li.pmo ca.vi.
Prelati ſupfluus veſtitus valde re
prehēdit.li.primo ca.vij.
Prelat⁹ elegi debet extra gregem
propt̄ pbitatē quia forma gregis
eſſe debet li.primo capitu.viij.
Prelatus qui bene preeſt duplici
honoē dign⁹ ē nec oq̄ri debet ppt̄
ad miniſtrationem.li.primo.ca.ix.
Prelat⁹ dz ſuis ſubditis hilarē fa
ciē pſtaē ⁊ coēz ſe oibus exhibē vt
patz in q̄dā abbatiſſa.li.p.capi.x./
Prelat⁹ ſuis ſbditis ex^m bone vite
oſtēdē debet vt patz p exēplū pul/
cerrimum libro primo ca.xiiij.
Prelat⁹ ſubditoꝝ opa inſpicē de
bet et eos exhortatiōe et etiā mal
bus iuuare li.primo capitulo xv.
Prelat⁹ ſp ſecū habeat ſenioēs et
pbatioēs ⁊ robuſtioēs li.p.ca.xvi
Prelat⁹ bon⁹ fideles cuſtodes auto
ritatis et innocētie ſue habē debet
vt patet p exemplū li.pmo ca.xvi.
Prelatus dz eſſe ſedul⁹ in corrigē
dis ⁊ extirpādis vicijs.li.p.ca.xvij
Prelatus non facile foris vagari
debet libro primo.capitulo.xviij.
Prelatus neceſſario deum egredi
ens.exoret vt eum tueatur egredi
entem.libro primo.capitulo xix.
Prelatus debet errantes reducē
et laſſos releuare.libro pri.capi.xx
Prelatum quendam negligentez
petrus apoſtolus ſeueriter et hor/
ribiliter corripuit.li. pmo.ca.xx
Prelature vel dignitatis ſuſcepcio
magni periculi eſt vt patz per duo
exempla pulcherrima.libro pmo ca
pitulo.xx.
Prelatis malis per dyabolum ſer/
mo talis factus eſt quomodo tot⁹
fere orbis per eoruz exempla ad in
ferna deuoluantur libro primo ca
pitulo.xx.
Prelatus debet eſſe benignus et ſo
licitus pro pace ſeruanda.libro pri
mo capitulo.xxi.
Prelatorum cuſtodia debet eſſe di
ligencior erga ſubditos ſuſpectos
vt patet per exemplum .libro ſecū/
do capitulo xxvi.
Prepoſitus quidam ad iudiciū dei
vocatus fuit eo q̄ iuuenem quen/
dam conſanguineum ſuum a religi
one monaſterij ſancti iacobi in leo/
dio retrahere voluit libro ſecundo
capitulo.xxiiij.
Puer quidaz in religione ſub diſci
plina coartatus poſt mortem cum
maximo ſplēdore gracias egit ſuo
priori quia euz ſub diſciplina tenue
rat.libro primo capitulo.xvij.
Puer quidam q̄nquennis in flan/
dria ordinem minorum intrauit .li.
ſecundo capitulo.xxvii

Puer quidā alius ānoꝝ. xiij. nobi
biliſſim⁹ ꝛligionē itrauit. li. ij. c. xxvij

Puerum ihesum quidam religioſ⁹
inuenit in niue iacentem In prohe/
mio ſecundi libri.

Puella qdaz pſalteriū impetrauit
a beata vgine. li. pmo. ca. xxiij.

Purgatorij pena tāta eſt ꝙ nulla
pena vl' tribulatio h⁹ mūdi huic cō
pari poteſt vt patz. p exemplū pul
cerrimum li. ij. ca l.

Quies mētis ⁊ corpis multuz
iuuat ad ɔtēplationem ſcrip/
turaꝝ capitulo. xlviij.

Rapt⁹ mulieꝝ ⁊ maxime pu
erperaꝝ et puellaꝝ. Vide
ſup hoc mirablia exempla
libro ſecundo. ca. lvi.

Rationem reddē debet quilibet p
commiſſis ſibi officijs. libro ſecun.
capitulo. xxiij. p totum

Religioſi non debent eſſe difficiles
ad recipiēduz penitētes et apoſta
tas emēdaē ſe volētes. li. ij. ca. l.

Reſtituere ſi quid iniuſte ablatū ē
multū valet pro dimiſſione pecca/
torum. Et de predonibus vide ex/
emplum libro ij. capi. lij.

Reſurrectionis gloria maifeſtabi/
tur poſt finem mūdi vbi tantū ap/
parebit felicitas et gaudiū ſancta
rum animarum li. ij. ca. liij.

Ridentē aliqnē et plenū leticiā mo
ri facit mundicia et conſcienti puri/
tas vt ptz li. ij. capitulo xlix.

Ruſticus quidam diues factus eſt
ex bonis clauſtralibus et male Vi
de finem libro pmo ca. xviij.

Sacerdos quidā ſine ſacra
mentis obijt et ſepultus eſt
extra cimiterium tanqȝ be/
ſtia eo ꝙ predicatores prohibuērit
ne ſacramenta miniſtrarent ⁊ con/
feſſiones audirent li. ij. ca. ix.

Sacerdosquidam guloſus ⁊ luxu
rioſus miſerabiliter damuat⁹ eſt li/
bro ij. ca. xxxix.

Sacramētū corporis criſti ab api/
bus paruis irrationabilib⁹ animā/
tibus reuerendiſſime inuenitur tra/
ctatum quod ab hominibus tā ne
gligenter veneratur. libro ſecundo
Capitulo. xxxix.

Sacramentuz corporis chriſti indi
gne tractātis cuiuſdaz ſacerdotis
os et mentum et ligua computrue
rūt vt vix ab amiciſſimis ſuis poſſit
ſuſtineri et aliud exempluz ſimile ſe
quitur li. ij. ca. xxxix

Salue regina poſt completorium
omni die cuz proceſſione cantari a
predicatoribus pariſius. ē ſtatutuz
libro ij. ca. ix.

Salue regina miſericordie deuote
cantatum ceſſare facit tonitruum
libro. ij ca. xxviij

Sancti quiqȝ diuerſis vijs ad vnā
patriā dirigunt li. ij. ca. xiiij.

Sācti hominibus illis. qui eos ho
norant a deo ſuo multa benefitia
impetrare poſſunt. libro ſecūdo ca/
pitulo. lij.

Sapientia cunctis opibus et om/
nibus que deſiderantur non valet
comparari vt patet per pulchrum
exemplum regis cuiuſdam. libro. ſe
cundo. Ca. xlij.

Sciencia inflat. caritas autez edifi
cat vt patet ꝑ magiſtruz ſymonem
pariſius qui terribiliter fuit plaga
tus propter ſupbiam et luxuriã qꝫ
uis eſſet magnifice litteratus .li.ij.
Capitulo xlvij.
Scolares duo inſolentiſſimi corre
ctionem magiſtri ſui nõ ferẽtes hor
ribilit̃ poſt mortẽ magiſtri a demo
ne viſibiliter apparente in ſpecie ma
giſtri correcti ⁊ extincti ſũt.li.ij.ca.xv
Scolaris q̃dã puer ꝓpter puritatẽ
et innocẽtiaz demoniacũ liberauit
libro ſecũdo capi. xxv.
Silentiũ p̄cipue ab yſaia commen
datur dicẽte. Cultus iuſticie ſilenti
um.et plura alia de ſilẽtio et pauci
tate verboꝝ ꝑ exempla manifeſtiſſi
ma libro ſecundo.capi.xij.
Simoniã vtruz papa cõmittẽ po
teſt.li.ij.capi.ij.
Studio ſacraꝝ ſcripturarũ multa
rum eſt vtile inſiſtere.li.ij.ca.xlv.
Studij ſcripturaruz mod⁹ pius ha
bendus eſt.nec termini cõſtituti ſũt
trãſgrediẽdi. De cui⁹ cõtrario exẽ
pla vide horrẽda li.ij.ca.xlvij.ꝑ to.
Subditus bonus non tm̃ ad ocu
lum ſeruit ſed magis coram deo.li
primo capitulo.xi.
Subditi orare debent ꝓ vita et ꝓ
fectu bonoꝝ p̄latoꝝ.li.p̄mo.ca.xij.
Subditi nõ debẽt ꝑturbaẽ ꝯtẽpla
cõez p̄latoꝝ.li.p̄mo.ca.xiij.
Subditi obedire debent ſuis prela
tis.li.p̄mo.ca.xxij.
Subditi etiaz per oraciones ſuas
deuotas.prelatos iuuare debẽt.li.
p̄mo.ca.xxiij.
Subditi perfectiores p̄latos ſuos
in officijs releuare debent vt ptz ꝑ
exemplũ quarũdaz ſoroꝝ ſuaꝝ cũ
prioriſſa ſua ĩfirma .li.p̄mo ca.xxiiij
Subditi ĩ morte boni p̄lati merito
et iure triſtãtur.li.p̄mo.ca.xxv.
Subditi vigere debẽt in bona opa
cione qꝫ diu poſſunt.libro ſecundo
capitulo primo.
Subiectõ humilis quãte ꝟtutis ſit
li.ij.ca.ij.
Suffragia plurima ſcõꝝ et ſpecia
liter ſeptez referuntur ad mortuos
de quib⁹ plurima exẽpla ſcribũtur.
libro.ij.ca.lij.
Supbos humiliari bonũ eſt nec ſẽ
per oracões ꝓ eoꝝ liberacõe exau
diuntur.li.ij.ca.p̄mo.
Tact⁹ vbeꝝ ⁊ pudẽdoꝝ val
de incitat ad fornicacõnez
et vide ſuper hoc exemplũ
terribile.li.ij.ca.xxix.
Talmuth pariſi⁹ cõburitur ꝑ ludo
vicũ regẽ frãcie.li.primo.ca.iij.
Teſſeraꝝ aut taxilloꝝ lud⁹ deſpe
ratiſſimos homines facit. libro .ij.
capitulo.xlviij.
Tolerancia tribulacionuz et perſe
cucionum pacienter eſt habenda.li
ſecundo.capitulo xliij.
Thomas de aquino reſpuẽs prela
turas et altum ſeculi ſtatum intra
uit ordinem predicatoꝝ cõtra vo
luntatem parentum ſuorum .libro.
primo.ca.xx.vſqꝫ ad finem
Tonitruo ſe dyabolus vt plurimũ
immiſcet.li.ij.ca.lvi.
Torneamentũ eſt maximũ malum
libro.ſecũdo.ca.xlviij.

Traditionis horribile exemplum. libro primo. Ca.xxiiij.

Treueris ciuitas illa tota trib⁹ vicibus ꝓ xp̄o legit̃ martirizata et occiſa .li.ij. Ca.lij.

Triſticia male cōſcīe nihil triſtabilius qd̄ patet ꝑ exemplū ſatis notabile li. ſecun. Ca.xlix.

Venatio ꝑ canes et aues in omnib⁹ et maxie in clericis ↄdēnat̃ li.ij.ca.xlviij.

Verboꝝ luxus ad fornicationem via eſt vt pꝫ.ij.ca.xxix

Viciū cōtra naturā valde deteſtabile et abominabile eſt corā deo vt patꝫ exēplis et ſētēcijs doctoꝝ plurimis.li.ij.ca.xxix.q̄ſi ꝑ totū.

Victus parcitas ⁊ coītas equalis debꝫ eſſe in mōſterijs .li.ij.ca.xi.

Virginitatis exempla ad exhortationem ꝟginum pulchre diſſerunt libro.ij.ca.xxviij.

Virginitatis dec⁹ cōtra illos qui ꝓferūt nupcias ꝟginitati glorioſiſſime ↄmēdatur.li.ij.ca.xxviij.

Virginū vndecimilia venēata fuit q̄dā ſoror ꝓpter qd̄ ab eis i morte ↄſolata fuit.li.ij.ca.lij.

Virtutis ↄmendatio et laus et vide ſup hoc ꝟtutis exemplū cuiuſ difficile.li.ij.ca.xxij.ꝑ to.

Virtutū diuerſitas et certamē attendit̃ in ſanctis li.ij.ca.xxiiij.

Vita ſocial̃ multū recōmendat̃ qꝛ ve ſoli ſi ceciderit non habet ſubleuantem .vide ſuper hoc exemplum libro.ſecundo.ca.x.

Vocum ↄſonantia in pſalmodijs vigili mēte ē ſuādā.li.ij.ca.xxxix.

Vocalis laudis āgeloꝝ miraculū pulchrū reſpice quod in monaſterio monialium ordinis ciſtercienſ. in brabantia.li.ij.ca.xxxix.

Vſurarioꝝ duo exempla crudelia quō etiā in hac vita puniātur. li.ij. Capitu.xxi.ꝑ to.

Vuln⁹ ingēs in latere puella q̄daꝫ habuit ꝓpter ↄtinuā paſſionis xp̄i meditationē.li.p̄mo.ca.xxv.

Xp̄us eſt ſūmus p̄latus eccleſie cui ōnes p̄lati tenēt̃ obedire. libro.p̄mo.Ca.p̄mo

Xp̄us in ſpecie pueri apparuit i algore et niue cuidaꝫ religioſo In ꝓhemio ſecundi.

Xp̄us cuidā apoſtatae volēti groſſū panē dulciſſimū fecit li.ij.ca.lvi.

Xp̄us dominus rurſus crucifigit̃ blaſphemijs et improperijs luſorū et taxillatoꝝ.li.ij ca.xlviij.

Ypocrita q̄dā ſub ſimulatōe ꝑfecte paupꝫtatis niſ⁹ eſt ſcindē tunicā dn̄icam.li.ij.ca.xlvi.

Zelus iuſticie et correctionis ſtricte eſt ſeruandus . libro.ij. capitulo.xxxvij.ꝑ to.

Zodomia et zodomiticum viciuꝫ q̄ꝫ malum et contagioſum ſit.vide libro.ij.ca.xxix quaſi ꝑ to.

Explicit tabula.